

**T.C.
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**“KİTÂB-I DEDE KORKUT” TA EKLİ VE EDATLI
İSİM ÇEKİMİ-İŞLEVSEL BİR YAKLAŞIM**

Yüksek Lisans Tezi

İLAYDA TEVKÜR

İZMİR – 2022

**T.C.
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**“KİTÂB-I DEDE KORKUT” TA EKLİ VE EDATLI
İSİM ÇEKİMİ-İŞLEVSEL BİR YAKLAŞIM**

Yüksek Lisans Tezi

İLAYDA TEVKÜR

DANIŞMAN: DOÇ. DR. SİNAN GÜZEL

İZMİR – 2022

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum;“Kitâb-ı Dede Korkut” ta Ekli ve Edatlı İsim Çekimi- İşlevsel Bir Yaklaşım” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

20.05.2022

İlayda TEVKÜR

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

“KİTÂB-I DEDE KORKUT” TA EKLI VE EDATLI İSİM ÇEKİMİ - İŞLEVSEL BİR YAKLAŞIM

İlayda TEVKÜR

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Tezde, Eski Anadolu Türkçesi dönemi eserlerinden *Dede Korkut Kitabı* temelinde ekli ve edatlı hâl çekimleri incelenmiştir. Çalışmada, *Dede Korkut Kitabı* hakkında bilgi verilmesinin ardından, ekli ve edatlı hâl çekimini oluşturan yapıların kullanımları bağlam temelli bir yaklaşımla ele alınarak değerlendirilmiştir. Ayrıca; ekli ve edatlı hâl çekimini oluşturan yapıların kullanım sayısı ile bunların hangi işlev ve kullanımlar ile metinde yer aldığı belirlenmiş; ilgili yapıların Türkiye Türkçesine göre farklılık gösteren istem durumları da ele alınmıştır. Elde edilen verilerin ayrıca sözel ve grafik dökümleri de yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eski Anadolu Türkçesi, Dede Korkut, Ekli ve Edatlı Hâl Çekimi, İşlev, İstem

ABSTRACT

Master Thesis

**Declension With Prepositions And Suffixes In The Book Of Dede Korkut - A
Functional Approach**

İlayda TEVKÜR

İzmir Kâtip Çelebi University

Social Sciences Institute

Department of Turkish Language and Literature

In this thesis, declension with prepositions and suffixes are examined on the basis of *The Book of Dede Korkut*, which is an Old Anatolian Turkish period. In this study, after providing information about *The Book of Dede Korkut*, uses of structures that create declension with prepositions and suffixes are evaluated with a context-based approach. In addition, the number of uses that form declension with prepositions and suffixes and with which function and uses they appear in the text are determined; valency examples of these structures, which present differentiations compared to Turkey Turkish are discussed. Verbal and graphic lists of the accumulated data is also presented.

Keywords: Old Anatolian Turkish, *The Book of Dede Korkut*, Declension with Prepositions and Suffixes, Function, Valency

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
ÖN SÖZ.....	ix
GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM DURUMU	1
1.2. YÖNTEM VE SINIRLILIKLAR.....	1
1.3. TEZİN MALZEMESİ	2
1.4. EKLİ VE EDATLI İSİM ÇEKİMİ.....	2
1.5. DEDE KORKUT HİKÂYESLERİ HAKKINDA.....	3
1.5.1. DEDE KORKUT KİTABI'NIN NÜSHALARI.....	4
1.5.2. DİL VE ÜSLÛP ÖZELLİKLERİ.....	10
1.5.3. DEDE KORKUT ADI VE DEDE KORKUT'UN KİŞİLİĞİ	13
1.5.4. HİKÂYESLERİN MENŞEİ VE KONUSU	15
1.5.5. HİKÂYESLERİN COĞRAFYASI.....	17
1.5.6. HİKÂYESLERİN YAZARI	19
İNCELEME	20
2.1. İLGİ (GENİTİF) HÂLİ	20
2.2. BELİRTME (AKKUZATİF) HÂLİ	187
2.3. YÖNELME (DATİF) HÂLİ	287
2.4. BULUNMA (LOKATİF) HÂLİ	361
2.5. AYRILMA (ABLATİF) HÂLİ	386

2.6. VASITA (INSTRUMENTAL) HÂLİ	418
2.7. EŞİTLİK (EKVATİF) HÂLİ.....	429
2.8. YÖN GÖSTERME (DİREKTİF) HÂLİ	440
2.9. SEBEP (KAUSATİF) HÂLİ	442
2.10. KARŞILAŞTIRMA (KOMPARATİF) HÂLİ	446
2.11. BENZERLİK (SİMİLATİF) HÂLİ.....	446
2.12. SINIRLAMA (TERMİNATİF) HÂLİ	450
 SONUÇ.....	453
KAYNAKÇA	468
ÖZ GEÇMİŞ.....	473

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Hâl Eklerinin Kullanılış Sayılarının Genel Tablosu	453
Tablo 2 Hâl Ekleri ve Kullanılış Sayıları	454
Tablo 3 İlgi Ekinin İşlevlerine Göre Kullanılış Sayısı	455
Tablo 4 Belirtme Ekinin İşlevlerine Göre Kullanılış Sayısı.....	455
Tablo 5 Yönelme Ekinin İşlevlerine Göre Kullanılış Sayısı	456
Tablo 6 Bulunma Ekinin İşlevlerine Göre Kullanılış Sayısı	457
Tablo 7 Ayrılma Ekinin İşlevlerine Göre Kullanılış Sayısı	458
Tablo 8 Vasıta Ekinin İşlevlerine Göre Kullanılış Sayısı	459
Tablo 9 Eşitlik Ekinin İşlevlerine Göre Kullanılış Sayısı	460
Tablo 10 Yön Ekinin İşlevlerine Göre Kullanılış Sayısı.....	460
Tablo 11 Sebep Ekinin İşlevlerine Göre Kullanılış Sayısı.....	461
Tablo 12 Benzerlik Ekinin İşlevlerine Göre Kullanılış Sayısı	462
Tablo 13 Sınırlama Ekinin İşlevlerine Göre Kullanılış Sayısı	462
Tablo 14 Edatlı (Sentaktik) Çekim.....	463
Tablo 15 Tüm Hâl Çekimleri (Ekli ve Sentaktik)	464

KISALTMALAR LİSTESİ

bk.	: bakınız
vb.	: ve benzerleri
D	: Dresden Nüshası
V	: Vatikan Nüshası
krş.	: karşılaştırınız
TT	: Türkiye Türkçesi
{ }	: Üst biçim birimlerin gösteriminde kullanılır.
()	: Karşılaştırılan dil verilerinin gösteriminde kullanılır.
[]	: Alt biçim birimlerin gösteriminde kullanılır
	: Orijinal metinde bulunmayan bir kelime veya ek ilave edildiği zaman kullanılır.
//	: Sesbirimlerin gösteriminde kullanılır. <i>msl. /y/</i>
+	: İsimlerin önüne getirilir.
-	: Fiillerin önüne getirilir.
>	: Bir biçimden başka bir biçime geçişi göstermede kullanılır.
...	: Bir cümlemin öncesi ya da sonrasının olduğunu göstermede kullanılır.
DKKHH	: Dede Korkut Kitabı Han'ım Hey
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TDAY	: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
TDK	: Türk Dil Kurumu Yayınları

ÖN SÖZ

Eski Anadolu Türkçesi, Batı Türkçesinin ilk dönemidir. Birçok önemli edebi eserin bulunduğu bu dönem 13. yüzyılda başlar ve 16. yüzyılda yerini Osmanlı Türkçesine bırakır (bk. Ercilasun, 2018: 438).

Çalışmamızın temelini oluşturan ve 15. yüzyılda¹ yazıya geçirildiği düşünülen Dede Korkut Kitabı, yalnız yazıldığı dönemin değil Türk dilinin en kıymetli eserlerindendir. Günümüzde başta dil ve edebiyat olmak üzere pek çok disiplinin çalışma konusu olan bu eserin 2019 yılına dek Vatikan ve Dresden şeklinde adlandırılan iki nüshası bulunmaktaydı. İlgili tarihte söz konusu nüshalara “Türkmen Sahra Nüshası” şeklinde adlandırılan üçüncü bir nüsha daha eklenmiştir.

Tezimiz, Muharrem Ergin tarafından Dresden nüshasının temel alınıp Vatikan nüshasının yardımcı nüsha olarak kullandığı Dede Korkut Kitabı neşri temelinde bir dil incelemesini hedeflemektedir. Çalışmamıza konu olan ek ve yapıların yer aldığı satırlar, Ergin’in transkripsiyonlu metin çalışması üzerinde gösterdiği orijinal nüshaların varak numaraları esasında belirtilmiştir.

Çalışmamız Giriş, İnceleme ve Sonuç olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Bu çalışmanın “Giriş” kısmında Dede Korkut metni hakkında bilgi verildikten sonra incelememizin temel konusunu oluşturan ekli ve edatlı hâl çekimi üzerine genel bilgiler yer almaktadır. Bu bölümde tezde kullanılan yöntem ve izlenen yol hakkında kısaca bilgi de verilmiştir. “İnceleme” bölümünde ise çalışmamızın ana malzemesini oluşturan transkripsiyonlu metin tezin amacı doğrultusunda işlenmiştir. Son olarak elde edilen malzemenin sayısal dökümü yapılmış, buradan elde edilen veriler “Sonuç” kısmında frekans ve işlev odaklı bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Fiillerin ve edatların istem biçimlerinin Türkiye Türkçesiyle karşılaştırılarak verilmesinin ardından ise çalışmamız sonlanmıştır.

¹ Ahmet Bican Ercilasun, Türk Dili Tarihi adlı kitabında Dede Korkut hikâyelerinin 16. yüzyılın ilk yarısında yazıya geçirildiğini ifade eder (2018: 451).

Bu çalışmanın hazırlanması sürecinde bana rehberlik eden, böyle bir çalışmayı yapmam için beni teşvik edip cesaretlendiren tez danışmanım kıymetli hocam Doç. Dr. Sinan GÜZEL'e şükranlarımı sunuyorum.

Tezin tamamlanmasının ardından kendisinden teknik konularda destek aldığım, hocam Arş. Gör. Mustafa Temizsu'ya da teşekkür borçluyum.

Son olarak desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili ailem ve arkadaşlarıma sevgi ve şükranlarımı sunuyorum.

İlayda TEVKÜR

İzmir-2022

GİRİŞ

1.1. PROBLEM DURUMU

Dede Korkut Kitabı yalnızca dil ve edebiyat çalışmalarına konu olmamış, farklı disiplinlerde mesai harcayan bilim insanlarının da araştırmalarında malzeme olarak kullanılmıştır. İçerisinde, Türklerin yaşayışlarına, kültürlerine, inançlarına ve aile yaşantılarına dair önemli izler barındıran Dede Korkut hikâyeleri, bu yönüyle halk bilimi (bk. Akalın 1967; Ekici 1995; Pehlivan 2015), tarih (bk. Bulduk 1987; Parlak 1999), din (bk. Aliyeva 2020), sosyoloji (bk. Kavasoglu Parlak 2019) gibi alanlarda yapılan çalışmaların ana konusunu teşkil etmiştir.

Dede Korkut hikâyeleri, yazıya geçirildiği dönemin dil özelliklerini yansıtmaları bakımından da önemli bir kaynaktır. Hikâyeler doğal olarak çeşitli dilbilim çalışmalarının da konusu olmuştur. Bunlar arasında hikâyelerin şekil bilgisi, söz varlığı, söz dizimi vb. açıdan incelendiği çalışmalar da bulunmaktadır².

Dede Korkut Kitabı üzerine kaleme alınan filoloji çalışmaları göz önüne alındığında, hikâyelerdeki hâl çekimlerini oluşturan ekli ve edatlı kurulumların işlevsel olarak ele alınıp sayısal dökümünün yapıldığı; ilgili yapıların Türkiye Türkçesine göre farklılık gösteren istem durumlarının bütünlüklü biçimde ele alındığı bir çalışmanın bulunmadığı görülmüştür.

1.2. YÖNTEM VE SINIRLILIKLAR

Çalışmamızda Dede Korkut Kitabı'nda yer alan hâl ekleri ile hâl çekimine katkı sunan böylelikle birer hâl çekimi olarak kabul edilebilecek söz dizimsel kullanımların incelenmesi amaçlanmıştır. Söz konusu incelemede, ilgili hâl

² Dede Korkut hikâyeleri hakkında yapılan çalışmaların listesi için bk. Bekki 2015; Kalenderoğlu 2011; Mehmet 2018; Özdamar 2019.

çekimlerinin kullanımları bağlam temelli bir yaklaşımla ele alınarak değerlendirilmiştir. İlgili yapıların Türkiye Türkçesine göre farklılık gösteren istem durumlarının da belirlendiği çalışmanın sonunda yalın hâl dışında, her bir hâl çekiminin kullanım sayısı ile ilgili çekimlerin hangi işlev ve kullanımlar ile metinde yer aldığı belirlenmiştir.

Dede Korkut Kitabı üzerinde yapılan yeni okuma teklifleri ve düzeltmeleri içeren yayınlar çalışmaya dâhil edilmemiş, Ergin'in yayımladığı transkripsiyonlu metne ise müdahale edilmemiştir.

Çalışmada metinlerin Türkiye Türkçesine aktarımları yapılmamış; metinlerin orijinalinde bulunmayan fakat incelemenin anlaşılabilirliğine katkı sunacağı düşünülerek yapılan eklemeler ise köşeli parantez içine alınarak [] belirtilmiştir. *msl. At [uñ] ayağı külüg ozan [uñ] dili çevük olur. [D29] msl. [benüm] Kara başum kurban olsun bu gün saña [D25].*

1.3. TEZİN MALZEMESİ

Çalışmanın ana malzemesi Muharrem Ergin'in Dresden nüshasını esas alıp Vatikan nüshasını yardımcı nüsha olarak kullanarak Dede Korkut Kitabı³ adıyla yayımladığı transkripsiyonlu metin çalışmasıdır. İncelemeye konu olan ek ve yapıların yer aldığı satırlar, Ergin'in transkripsiyonlu metin çalışması üzerinde gösterdiği orijinal nüshaların varak numaraları esasında belirtilmiştir.

1.4. EKLİ VE EDATLI İSİM ÇEKİMİ

İsimler, söz öbekleri ve cümleler içerisinde isimlerle, edatlarla ve fiillerle ilişki kurar. Bu ilişkileri kurarken hep aynı durumda bulunmayan isimler, ilişkinin türüne göre ayrı ayrı hâllere girer. Her hâl, bir çeşit ilişki ifade eder. İsimler bu ilişkileri bazen eksiz çoğunlukla ek alarak ifade eder. Türkçede isim çekimi yapmak için eklerin yanı sıra edatlardan da yararlanır. Bazen de bu çekim hem ek hem de edat kullanılarak yapılır (bk. Karaağaç 2012: 329; Ergin 2013:226).

³ Muharrem Ergin, *Dede Korkut Kitabı I,II Giriş-Metin*, Ankara: TDK, 2016.

Türkçede isimlerin ifade ettikleri ilişkilere göre yalın (nominatif) hâl, ilgi (genitif) hâli, belirtme (akkuzatif) hâli, yönelme (datif) hâli, bulunma (lokatif) hâli, ayrılma (ablatif) hâli, vasıta (instrumental) hâli, eşitlik (ekvatif) hâli ve yön gösterme (direktif) hâli olmak üzere dokuz hâl bulunur (bk. Ergin 2013: 228; Korkmaz 2017: 282).

Karaağaç, ekli hâl çekiminin yanında edatlarla kurulan hâl çekimlerini sebep hâli, karşılaştırma hâli, benzerlik (similatif) hâli ve sınırlama (terminatif) hâli olarak dört başlık altında ele alır (2009: 61). Karaağaç'ın söz konusu edatlı hâl çekimi ile klasik gramercilik anlayışında kabul gören ekler ile gerçekleştirilen hâl çekimi bir araya getirildiğinde toplam on üç adet hâl çekiminden söz edilebilir. Çalışmamızda da Karaağaç'ın bu yaklaşımı benimsenmiştir.

1.5. DEDE KORKUT HİKÂYELERİ HAKKINDA

Dede Korkut hikâyeleri, Batı Türkçesinin ilk devri sayılan Eski Anadolu Türkçesi döneminde konumlandırılan; destandan halk hikâyesi geleneğine geçişi yansıtan Türk dilinin en değerli eserlerinden birisidir (bk. Ergin 2016: 349).

Dede Korkut hikâyelerinin genel olarak 15. yüzyıla ait olduğu düşünülse de (bk. Ergin 2016: 56) Ahmet Bican Ercilasun, eserin 16. yüzyılda yazıya geçirildiğini ifade eder. Kendisinin konuya dair görüşleri şu şekildedir (2000: 111):

“Biri eksik de olsa iki yazma hâlinde elimize ulaşan 12 boyun, 15. yüzyılda Doğu ve Güney-Doğu Anadolu ile Azerbaycan coğrafyasına hâkim olan Akkoyunlular zamanında son şeklini aldığı ve Osmanlıların Anadolu'nun Doğu ve Güney-Doğusuna hâkim olduğu 16. yüzyılda yazıya geçirildiği düşüncesindeyim.”.

Ergin, Dede Korkut adlı eserin bir destanî Oğuz hikâyeleri mecmuası olduğunu ifade ederek kitabın genel yapısına yönelik düşüncesini ortaya koyar (2016: 1).

*

Bu bölümde Dede Korkut Kitabı'nın nüshaları, dil ve üslûp özellikleri, Dede Korkut adı ve Dede Korkut'un kişiliği, hikâyelerin menşei ve konusu, hikâyelerin coğrafyası, hikâyelerin yazarı, hikâyeler üzerine yapılmış belli başlı çalışmalar vb. gibi konular genel hatlarıyla tanıtılacaktır.

1.5.1. DEDE KORKUT KİTABI'NIN NÜSHALARI

Dede Korkut Kitabı'nın 2019 yılına kadar "Dresden" ve "Vatikan" olmak üzere iki nüshası bilinmekteydi. Bu nüshalara 2019 yılının Nisan ayında "Günbed" ya da "Türkmen Sahra Nüshası" şeklinde adlandırılan üçüncü bir nüsha daha eklenmiştir. Söz konusu olan bu nüshalar aşağıda genel hatlarıyla sunulmuştur.

1.5.1.1. Dresden Nüshası (*Kitâb-ı Dedem Korkut alâ Lisân-ı Tâife-i Oğuzan*)

Dede Korkut Kitabı'nın bilinen ilk nüshasıdır. Almanya'nın Dresden Kraliyet Kitaplığında olan nüsha, Heinrich Leberecht Fleischer tarafından bulunur (Fleischer 1831). Nüsha, 1811 yılında Heinrich Friedrich von Diez'in yayımladığı bir makale ile bilim dünyasına tanıtılır (Von Diez 1811). Diez, eser hakkında çeşitli yeni bilgiler verdiği bir başka çalışmasında, "Basat Depegözü Öldürdüğü Boy" adlı hikâyeyi Almanca tercümesiyle birlikte yayımlar. Yazar, söz konusu yazısında ayrıca hikâyenin Arap harfli metnine de yer verir (Von Diez 1815).

Bir giriş ile on iki hikâyeden oluşan nüshanın asıl ismi, Kitâb-ı Dedem Korkut alâ Lisân-ı Tâife-i Oğuzân'dır (bk. Ergin 2016: 64). Söz konusu nüshanın sağ köşesinde "tarih-i vefât-ı Osmân sene 993", alt sağ köşesinde ise "Muhabbetnâme ağzında yazılmıştır." şeklinde ibâreler bulunur (bk. Ergin 2016: 65).

Dresden nüshası nesihle ve harekesiz bir şekilde yazılmıştır. 152 sayfadır ve her sayfada 13 satır yer alır. Nüshada bazı kelimelerin farklı şekilde yazıldığı görülür. Gökyay bu durumu, kitabın bir yazar tarafından değil de hikâyeleri anlatan kişiyi dinlemiş olan bir kimse tarafından kâğıda geçirilmiş olması ile açıklar (1973: 1).

Nüshanın "mukaddime" kısmında ilk olarak Dede Korkut tanıtılır ve sonrasında Korkut'a ait atasözlerine yer verilir. Yazmanın son bölümünde ise 12 hikâyeye yer verilir. Yazma, "temmet (tamam oldu)" ibâresiyle sona erer (bk. Gökyay 1973: 2).

Nüshada bulunan hikâyeler sırasıyla aşağıdaki gibidir (bk. Ergin 2016: 65):

Mukaddime

1. Dirse Han Oğlu Buğaç Han Boyu

2. Salur Kazanun İvi Yağmalandığı Boy

3. Kam Pürenün Oğlu Bamsı Beyrek Boyı
4. Kazan Oğlu Uruz Bigün Tutsak Olduğu Boy
5. Duha Koca Oğlu Delü Dumrul Boyı
6. Kañlı Koca Oğlu Kan Turalı Boyı
7. Kazılık Koca Oğlu Yigenek Boyı
8. Basat Depegözi Öldürdüğü Boy
9. Begil Oğlu Emren Boyı
10. Uşun Koca Oğlu Segrek Boyı
11. Salur Kazan Tutsak Olup Oğlu Uruz Çıkardığı Boy
12. İç Oğuza Taş Oğuz Âsi Olup Beyrek Öldüğü Boy

Söz konusu olan bu nüsha üzerine pek çok çalışma yapılmıştır.

W. Barthold Dede Korkut Kitabı'na ilişkin 1894 tarihli makalesinde⁴ Dede Korkut Kitabı hakkında çeşitli bilgiler verir ve Deli Dumrul hikâyesini Rusça tercümesi ile birlikte yayımlar (bk. Ergin 2016: 57).

Fuad Köprülü, 1919 yılında yayımladığı *Türk Edebiyatı Tarihi* adlı çalışmasının bir bölümünde rivayetlere dayanarak Dede Korkut'un İslamiyet'i nasıl kabul ettiğinden söz eder (1919: 13). Köprülü'nün 1919 yılında yayımlanmış olan *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar* adlı eserinde ise Dede Korkut hikâyelerindeki kadınların alplığı, Dede Korkut Kitabı'nın aslında bir Oğuznâme olduğu, hikâyelerin halk arasında kopuz çalan ozanlar tarafından icra edildiği gibi konulara değinilir (1919: 245).

Dede Korkut Kitabı'nın Türkiye'deki ilk yayını 1916 yılında Kilisli Rıfat tarafından Arap harfleri ile yapılan çalışmadır.⁵ Kilisli Rıfat bu çalışmasını Dresden nüshasının orijinal hâline bağlı kalarak yapmamış, Diez'in oluşturduğu kopyaya göre hazırlamıştır (bk. DKKHH 2016: 71).

1973 yılında *Dedem Korkudun Kitabı* adlarıyla yayımlanan Orhan Şaik Gökyay'a ait olan çalışmada Gökyay, Dede Korkut Kitabı'nın Dresden ve Vatikan yazmalarını detaylı bir şekilde ele alır (Gökyay 1973).

⁴ Makalenin tam künyesi şöyledir: W. W. Barthold, "Borba bogatira s angelom smerti", ZVO, VIII, 1894, s.203-218.

⁵ Eserin tam künyesi şöyledir: Kilisli Muallim Rıfat, *Kitâb-ı Dede Korkud alâ Lisan-ı Tâife-i Oğuzan*, İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1916.

Muharrem Ergin, 1958 yılında *Dede Korkut Kitabı I, Giriş-Metin-Faksimille* ve 1963 yılında ise *Dede Korkut Kitabı II Metin-Sözlük* adlarıyla yayımlar. Ergin'in iki cilt şeklinde yayımlanan bu eseri 2016 yılında birleştirilerek tek bir kitap hâlinde basılır. Çalışmanın giriş bölümünde, Dede Korkut Kitabı'na yönelik oldukça önemli bilgiler yer alır. Ergin, metni ortaya koyarken Dresden nüshasını temel alıp Vatikan nüshasını da yardımcı nüsha olarak kullanır (2016: 14).

Talat Tekin, çoğu araştırmacının çalışmasında, yanlış anlamlandırılmış ya da anlamlandırılmamış pek çok ibârenin bulunduğunu ifade eder (1986: 142). Tekin, *Dede Korkut Hikâyelerinde Bazı Düzeltmeler* adlı makalesinde, sorunun sebeplerini şöyle kaydeder (1986: 142):

“Eserin tek tam nüshası olan Dresden nüshasının genellikle harekesiz ve yer yer açık istinsah yanlışları ile dolu olması, E. Rossi tarafından bulunan Vatikan nüshasının, harekeli olmakla birlikte, yarı yarıya eksik ve istinsah yanlışları bol bir nüsha olması, sözlü edebiyat geleneğiyle oluşmuş epik bir ürün sebebiyle eserde başka kaynaklarda az rastlanan veya hiç rastlanmayan bazı nadir kelime ve deyimlerin bulunması, son olarak, eser üzerinde çalışan araştırmacıların her zaman kendilerinden beklenen titizliği göstermemiş olmaları.”.

Semih Tezcan ve Hendrik Beoschoten'in *Dede Korkut Oğuznâmeleri* adıyla yayımlanmış olan çalışmalarında Dresden ve Vatikan nüshalarının transkripsiyonlu metinleri yer alır (2018a: 7). Tezcan, *Dede Korkut Oğuznâmeleri Üzerine Notlar* adıyla ikinci bir çalışma daha yapar. Bu çalışmasında, Dresden ve Vatikan nüshasında kendisine göre yanlış okunmuş, yanlış anlamlandırılmış kelimeleri yeni okumalarla, yeni anlamlandırmalarla notlar hâlinde okuyucuya sunar (2018b: 9).

Sadettin Özçelik'in 2016 yılında *Dede Korkut -Dresden Nüshası- Giriş, Notlar I* ve *Dede Korkut -Dresden Nüshası-Metin, Dizin II* adlarıyla yayımlanmış olan iki farklı çalışması vardır. Özçelik, ilk çalışmasında, Dede Korkut metnindeki yanlış okunmuş ve yanlış anlamlandırılmış kelimelerin yanı sıra, ekler, kelime ve kelime grupları gibi konulara değinir (2016a: 13-14). İkinci çalışmasında ise Dresden nüshasının transkripsiyonlu metnine, Türkiye Türkçesi aktarımına ve dizinine yer verir (2016b: 5).

Salahaddin Bekki'nin *Dedem Korkut Kitabı Bibliyografyası Üzerine Bir Deneme (Türkiye'deki Yayınlar 1916-2013)* adlı çalışması ise Dede Korkut Kitabı'na

ilişkin tez çalışmaları, makale ve kitapları listeleyerek literatürü bir bütün olarak yansıtmaları bakımından önemlidir (2015: 10).

1.5.1.2. Vatikan Nüshası (Hikâyet-i Oğuznâme-i Kazan Beg ve Gayrî)

Dede Korkut Kitabı'nın ikinci yazma nüshasıdır. Vatikan Kütüphanesinin Türkçe yazmalar bölümünde 102 numarada kayıtlı olan bu nüsha, 1950 yılında Ettore Rossi tarafından bulunur (bk. Bekki 2015: 17). Ettore Rossi, bu nüshayı ve bulunuşunu, öncelikle Unnuovo manoscritto del Kitab-i Dede Qorqut adlı makale (1950-34-43)⁶ ve XII. Uluslararası Oriyantalistler Kurultayında sunmuş olduğu bildiri ile bilim dünyasına duyurur (bk. Alangu 1953: 806). Sonrasında, nüshayı tıpkıbasımıyla birlikte 1952 yılında "İl Kitab-ı Dede Qorqud"⁷ adıyla yayımlar (bk. Eren 1952: 4). Eren, Rossi'nin yayımladığı kitaba dair şu bilgileri verir (1952: 4):

"Rossi'nin kitabı dört bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde (1-95. s.) Kitâb-ı Dede Korkut üzerinde şimdiye kadar yapılan araştırmalar hakkında toplu bilgi veren Rossi, bu eserin içinde doğduğu tarihî ve coğrafi şartları ana çizgileriyle izaha çalıştığı gibi, Kitâb'ın dili ve edebî kıymeti üzerinde de durmuştur. Rossi, kitabın ikinci bölümünde (96-228. s.) Vatikan yazmasının ihtiva ettiği 6 hikâyeyi İtalyancaya çevirmiş, ayrıca geri kalan 6 hikâyenin tercümesini de eski yazmaya dayanarak yapmıştır. Üçüncü bölümde (229-329. s.) Vatikan yazmasının faksimilesini neşreden bilgin, kitabının dördüncü bölümünde (331-362. s. s.) Kitâb-ı Dede Korkut'ta geçen kelimelerle boy ve şahıs adlarını toplamıştır."

Bir giriş ile altı hikâyeden oluşan nüshanın asıl ismi, Hikâyet-i Oğuznâme-i Kazan Beg ve Gayrî'dir (bk. Bekki 2015: 17). Bu yazma, 58 varaktan oluşan "Hikâye-i U'cûbe ve Mahcûbe-i Zarife" adlı II. Beyazıt devrine ait başka bir yazma ile birlikte ciltlenmiş hâldedir (bk. Orkun 1952: 143).

Nüsha, harekeli bir nesih ile yazılıdır ve her sayfasında 13 satır bulunur. Nesir şeklinde yazılıdır ancak manzum şekilde yazılan yerler de vardır. Nüshanın 97. ve

⁶ Ettore Rossi, Un nuovo manoscritto del "Kitab-i Dede Qorqut", *Rivista degli Studi Orientali*, C. XXV, (1916), s.34-43.

⁷ Ettore Rossi, *İl Kitab-i Dede Qorqud*, Racconti epico-cavallereschi dei Turchi Oğuz. Tradotti e annotati con "Facsimile" del Ms.Vat. Turco 102, 1952.

98. sayfaları içine alan son dan bir önceki yaprağı kopmuş olup 99. sayfada sona erer. Nüşa, içerisinde altı hikâye bulundurması sebebiyle eksik bir nüşa olarak değerlendirilir (bk. Ergin 2016: 66).

Nüşada bulunan hikâyeler sırasıyla aşağıdaki gibidir (bk. Ergin 2016: 66):

Mukaddime

1. Hikâyet-i Han Oğlu Buğaç Han
2. Hikâyet-i Bamsı Beryik Boz Atlu
3. Hikâyet-i Salur Kazanun Evi Yağmalandığıdır
4. Hikâyet-i Kazan Begün Oğlu Uruz Han Dutsak Olduğudur
5. Hikâyet-i Kazılık Koca Oğlu Yegenek Beg
6. Hikâyet-i Taş Oğuz İç Oğuz Âsi Olup Beyrek Vefatı

1.5.1.3. Türkistan / Türkmen Sahra Nüşası (Günbed Nüşası)

Dede Korkut Kitabı'nın üçüncü nüshasıdır. 12 Aralık 2018 tarihinde İran'ın Türkmen Sahra Bölgesi'nde yaşayan, Türkmen dili ve edebiyatıyla ilgilenen Veli Muhammed Hoca tarafından Tahran'daki bir kitapçıdan satın alınır (bk. Ercilasun 2019: 5, Shahgoli vd. 2019: 150).

Türkmen Sahra nüshasının yüz elli yıl kadar önce, Merv şehrinden kaçan kimseler tarafından İran'a getirildiği düşünülür. Yazmanın ne zaman yazıldığına dair belli bir tarih verilmemiştir ancak, yazmanın sonunda hatıra yazıları bulunur (bk. Azmun 2019: 12).

Söz konusu olan yazmayı satan kişi Veli Muhammed Hoca'ya; yazmanın Kaçar Hanedanının kurucusu Ağa Muhammed Han Kaçar'ın kitaplığından miras kaldığını, kendisinin de Kaçar soyuna mensup olduğunu ve bu yazmanın da nesilden nesile korunduğunu söyler (bk. Shahgoli vd. 2019: 150).

El yazması, şu anda Veli Muhammed Hoca'nın şahsi kütüphanesinde bulunur. Ancak Veli Muhammed Hoca yazmanın elektronik sürümünü Yusuf Azmun'a verir. Yusuf Azmun kendisine verilmiş olan bu kopya üzerinde çalışmalar yapar ve yazmanın transkripsiyonlu metnini, Türkiye Türkçesine aktarımını ve sözlükçesini hazırlar (2019: 6). Bu yazma ilk kez 2019 yılının Nisan ayında Bayburt'ta düzenlenen "Dünya Mirası Dede Korkut Uluslararası Sempozyumu"nda Mehmet Ekici tarafından Türkiye'ye tanıtılır (2019: 10).

Shahgoli vd. yapmış olduğu çalışmada Günbed (Türkmen Sahra) yazmasının 24 soy ve tek bir boydan oluştuğunu ve metnin toplam 25 bölümden ibâret olduğunu söyler (2019: 147). Ercilasun da yeni nüshanın 20’den fazla soylama ile Salur Kazan’ın yedi başlı ejderhayı öldürmesi ile ilgili olan tek bir boydan meydana geldiğini ifade eder (2019: 7). Azmun ise nüshayı 27 soylama ve iki yeni boy yani 13. ve 14. hikâye şeklinde incelemeye tabi tutar (2019: 6).

Shahgoli vd. “*Hağ Ta’ala gökdeñ Kur’anı endürdi, arı dînli Muhammede okumağ-ıçüñ*” cümlesiyle başlayan nüshanın bir sayfa eksik olduğunu ifade eder. Tanrı ve peygamber övgüleriyle başlayan yazmanın başında tek bir sayfanın olmadığı ihtimali düşünülür (2019: 154).

Nüsha 31 varaktan oluşur ve sayfalar numaralı değildir. Her sayfa yaldızla çerçevelenmiş olup metin bu çerçeve içerisine yazılıdır. Yazma, İran’da yaygın olan Nestalik⁸ yazıyla yazılıdır. Kitabın her sayfasında 14 satır bulunur. Yazmada nüshanın 48. sayfasına kadar farklı konularda yazılmış 23 adet soylama bulunur. Sonrasında “Salur Kazan’ın Yedi Başlı Ejderhayı Öldürmesi” adlı hikâye yer alır. Metnin sonunda “Hacilu’ya Allah rahmet eylesin.” şeklinde bir dua bulunur. Bu ifadeden dolayı metnin Hacılı adlı birine sunulduğu düşünülür (bk. Azmun 2019: 6, Ekici 2019: 20).

Dede Korkut Kitabı’nın üçüncü nüshasının 2018 yılında bulunmasıyla bir dizi kitap yayını yapılır. 2019 yılında Nasser Shahgoli, Valiollah Yaghoobi, Shahrouz Aghatabai ve Sara Behzad adlı araştırmacılar tarafından hazırlanan *Dede Korkut Kitabı’nın Günbed Yazması: İnceleme- Metin- Dizin ve Tıpkıbasım* adlı çalışma Türkmen Sahra nüshasına ilişkin yapılan değerli çalışmalardan biridir. Çalışmada, söz konusu olan nüshanın incelemesi, transkripsiyonlu metni, dilbilgisel dizini ve tıpkıbasımını bulunur (bk. Shahgoli vd. 2019: 147-148).

Yusuf Azmun, 2019 yılında yayımlanan *Dede Korkut’un Üçüncü Elyazması- Soylamalar ve İki Yeni Boy ile Türkmen Sahra Nüshası* adlı çalışmada yazmanın transkripsiyonlu metnine, Türkiye Türkçesi aktarımına, sözlükçesine ve metnin tıpkıbasımına yer verir (2019: 10)

⁸“Ta’lik yazının okuma ve yazma güçlüklerinin, harf bünyelerinde görülen aşırı, girift ve karmaşık çizgilerin ortadan kaldırılıp nesih yazısı ile birleşmesinden doğan bir yazı çeşididir.” (bk. Alparslan 2007: 11).

Metin Ekici'nin yine aynı yılda yayımladığı *Dede Korkut Kitabı Türkistan-Türkmen Sahra Nüshası Soylamalar ve 13. Boy – Salur Kazan'ın Yedi Başlı Ejderhayı Öldürmesi* adlı çalışmasında, nüshanın orijinal metni, transkripsiyonlu metni ve Türkiye Türkçesine aktarımı yer alır (2019: 13).

1.5.2. DİL VE ÜSLÛP ÖZELLİKLERİ

1.5.2.1. Dresden ve Vatikan Nüshasının Dil ve Üslûp Özellikleri

Dresden ve Vatikan nüshasının diline yönelik görüş farklılıkları söz konusudur. Ergin'e göre Dresden nüshası, eserin asıl yazıldığı, hikâyelerin içinde geçtiği sahanın dili olan Doğu Oğuzcasını yani Azerbaycan Türkçesi özelliklerini göstermekte; Vatikan nüshasının dili ise Batı Oğuzcası, yani Osmanlı Türkçesi ile yazılmış bulunmaktadır. Ancak Tezcan, bu görüşü eleştirir ve Dresden nüshasının dilinin Azerbaycan Türkçesi değil, Eski Anadolu Türkçesi olduğunu söyler (2016: 361; 2018: 11).

Gökyay, eksiksiz nüsha olarak görülen Dresden nüshasının dilinin Azerî Türkçesi özellikleri göstermekle birlikte tamamen bütün özelliklerin bu lehçeye ait olduğunu söylemenin doğru olmadığını dile getirir. Ona göre, söz konusu hikâyelerdeki dilin bir diğer önemli özelliği de hikâyelerin halk dilinin bir ürünü olması yani konuşma dilinin özelliklerini taşımasıdır (1973: 188).

Vatikan nüshası, Dresden nüshasına göre eksik bir nüsha olarak görülür. Aynı zamanda metin içindeki hareketler yanlış bir şekilde konumlandırılmıştır. Dresden ve Vatikan nüshalarının arasındaki farkın bir diğeri de saha ayrılığıdır. Bu ayrılıklar şu şekildedir (bk. Ergin 2016: 64-65):

- (1) Söz başındaki /b-/ , /m-/ bakımından Dresden nüshası /m-/ ,Vatikan nüshası ise /b-/ tarafındadır.
- (2) Söz başındaki /t-/ , /d-/ bakımından Dresden /t-/ , Vatikan /d-/ tarafındadır.
- (3) İlk hecedeki /e/ , /i/ konusunda Dresden i, Vatikan e tarafındadır.
- (4) /k / , /h/ , /ğ/ bakımından Dresden /h/ , /ğ/; Vatikan /k/ tarafındadır.

Vatikan nüshası ile Dresden nüshası arasında kelime ve dil ayrılıkları vardır. Ergin, söz konusu olan bu ayrılıkların, Vatikan nüshasının serbest istinsahla elde edilmiş olmasından ileri geldiğini düşünür. Ergin'e göre, Vatikan nüshasını istinsah

eden kişi bu nüshaya bağlı kalmamış olup kendisine göre yorumlayarak istinsah etmiştir (2016: 67).

Zeynep Korkmaz, Dede Korkut Kitabı'nın Dresden ve Vatikan nüshalarının üslûbunda destan dili ve halk edebiyatının söyleyiş tarzının hâkim olduğunu söyler. Ona göre, bu hikâyeler hem yazıya geçirildiği dönemin dil özelliklerini hem de destanî özellikte olmasından dolayı halk dilinin üslûp özelliklerini barındırır (2007: 100-101). Korkmaz, söz konusu olan bu nüshaların üslûbuna ilişkin görüşlerini şu sözlerle de destekler (2007: 107):

“Eserin temel yapısını oluşturan olaylar, her fırsatta insan ile tabiatı, insan ile hayvanlar arasındaki ilişkileri, aile bağlarının gücünü ve sosyal değerleri sergileyen anlatım tabloları ile süslenmiştir. Bu üslûp özelliği olarak hikâyelerdeki benzetmeler ve isimleri vasıflandıran sıfatlar da soyut değil somuttur: tavla tavla şahbaz atlar, katar katar kızıl develer, karşu yatan kara dağlar, ağca karlar, soğuk soğuk sular, yalap yalap yalabıyan ince donlum, kırk ince billü kız gibi. Bu vasıflandırmalar, anlama güç ve güzellik katan ikilemeler ile de beslenmiştir.”.

Ali Akar, Dede Korkut'un dilinin dilden dile halk arasında dolaşarak belli bir kıvama ulaşmış Türkçe olduğunu düşünür. Ona göre, metinde aliterasyonlu bir anlatımın olması, cümlelerin kısa ve tek yüklemlı olması gibi sebeplerle metnin üslûbu ile destan anlatıcılarının üslûbunun benzerliği söz konusudur (2019: 86)

Nebiyev'in ise, destanın dili ve üslûbuna yönelik düşünceleri şöyledir (1999: 29):

“Kitabın halk konuşma dilinin billur pınarından su içen zengin, şirin poetik bir dili vardır. Çok sayıda sayfalarında akıcılık, ahenk, uyum öylesine güçlü ki, mensur metnin bitip ne zaman poetiğe yani şiire geçtiğinin, yahut da şiirin kendi meydanını ne zaman halk konuşma diline terkettiğini kestirmek zor olur. Destan fazla kıymetli bedii buluntularla, gönül, yürek okşayan bedii deyim araçlarıyla, bugün de kendi özgünlüğü ile insanı hayrete düşüren istiare, teşbih ve mecazlarla zengindir.”.

1.5.2.2. *Türkistan / Türkmen Sahra Nüshasının Dil ve Üslûp Özellikleri*

Shahgoli vd., Türkmen Sahra (Günbed) yazmasının, Safevi Devleti'nin hakimiyeti altında olan İran ve Azerbaycan'da yazıya geçirildiğini ifade eder. Hikâyelerin içerisinde Eski Oğuz Türkçesi döneminin dil hususiyetleri, özellikle de Tebriz ve Erdebil bölgesinin ağızlarına dair izler bulunur (2019: 148).

Ekici'ye göre Türkmen Sahra nüshasının dili günümüz Türkiye Türkçesine yakınlık gösterir. Oğuz Türkçesi grubuna ait olan bu yazma metin, içerisinde Kıpçak grubundan çeşitli kelime ve eki barındırır. Söz konusu metin, Türkmen Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesi özelliklerini yansıtır (2019: 21).

Shahgoli vd. Türkmen Sahra nüshasının coşkulu bir üslûba sahip olduğunu, metinde benzetme ve mecazların çokça bulunduğunu ifade eder (2019: 165). Eserde yer alan bazı bölümler Dede Korkut'un sözleriyle, bazı bölümler ise onun hayır duaları ile bitirilir (Shahgoli vd. 2019: 165).

Azmun'a göre Türkmen Sahra nüshasının kendine özgü bir yazım düzeni vardır. Ayrıca Azmun, eserin söz varlığının Dede Korkut'un dilini ve Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerini yansıttığını ifade eder (2019: 12). Araştırmacı, bu nüshaya ilişkin yapmış olduğu çalışmada metnin dilinde Azerbaycan Türkçesini özellikle de Tebriz ağzının bazı özelliklerini yansıttığını düşündüğü öğelere dikkat çeker (2016: 14). Bu hususlardan bazılarını şu şekilde ele alır:

(I) Masterların yalnız yalın şeklinin kullanılması ve metnin tamamında ön ünlüsü olan fiil köklerinin sonuna her zaman [+mak] eki getirilmesi: *gelmaқиün, eksilmaқ yok* vb.

(II) Azerbaycan Türkçesinde yaygın olarak kullanılan *min* 'bin', *hamı* 'herkes', *heresini* 'her birini' gibi sözlerin metinde geçmesi.

(III) Azerbaycan Türkçesinde olduğu gibi *örme* sözünün *hörme* şeklinde yazılması: *örgüç* > *hörgüç* örneğinde olduğu gibi. Ön seste /h/ türemesi vardır.

(IV) Emir pekiştirme eki olan [-gilen] ekinin kullanılması: *Allahuña yalvargilen*.

(V) Sözlerin başında bulunan /y-/ sesinin düşmesi: *yıldırım* > *ıldırım*, *yiğit* > *igid* vb.

(VI) *Keseyim*, *gideyim* gibi fiillerin Azerbaycan Türkçesinde olduğu gibi, *kesim*, *gedim* şeklinde kullanılması: *oğlumu kesim* vb. (2016: 14-15).

1.5.3. DEDE KORKUT ADI VE DEDE KORKUT'UN KİŞİLİĞİ

Dede Korkut Kitabı'nın bu ad ile anılmasının sebebi, kitabın içindeki hikâyelerin *Korkut* adını taşıyan bir Türk ozana atfedilmesinden kaynaklanır (bk. Bekki 2015: 15).

Ergin, *dede* kelimesinin Korkut adı kadar eski olmadığını, bu sözün *Korkut*'un yaşlılığını nitelendirmek için sonradan eklendiğini düşünür. Ona göre, tarihî kaynaklarda ve bazı Oğuz rivayetlerinde *Korkut* adının tek başına ya da *Korkut Ata* şeklinde de geçmiş olması buna kanıt niteliğindedir (2016: 1).

Dede Korkut adı, tarihî kaynaklarda farklı adlandırmalarla karşımıza çıkar. Örneğin; Reşidüddin'in *Câmi'üt-tevârih*'inde *Korkut*, Nevâî'nin *Nesâimü'l-Mahabbesi*'nde *Korkut Ata*, Şecere-i Terâkime'de *Korkut* veya *Korkut Ata*, Yazıcıoğlu'nun *Selçuknâmesi*'nde *Korkut Ata*, Bayburtlu Osman'ın tarihinde *Dede Korkut*, Câmi-i Cem-âyin'de *Korkut Ata* ve *Dede Korkut*, Edirneli Ruhi ve Müneccimbaşı tarihlerinde *Korkut Ata*'dır (bk. Ergin 2016: 1-2).

Söz konusu olan Dede Korkut adlı eserin Dresden nüshasında *Dede Korkut*, *Dedem Korkut*, *Dede*, *Korkut Ata*, *Dede Sultan* şekliyle geçer. Vatikan nüshasında da yalnız girişte *Korkut* şekliyle görülür (bk. Ergin 2016: 2).

Nalbant'a göre *Korkut* sözünün yanına *dede*, *ata*, *sultan* gibi unvanların getirilmesinin sebebi, onun insanüstü özelliklere sahip olması ve evliya olarak görülmesidir (2016: 126). *Ata* sözü, XII. yüzyıldan itibaren Orta Asya'da “şeyh, pîr”, “halife” anlamlarında kullanılan bir sözdür ve “terbiye eden, öğreten, yol gösteren” gibi anlamlara da gelir (bk. Alptekin 1991: 32).

Gökyay da *ata* sözünün halk arasında saygınlık kazanmış hatta kutsal sayılmış bilginlerin, şairlerin, kamların yüceltilmesi için kullanıldığını, ayrıca tasavvufî akımın etkisiyle bu sözün Türk şeyhlerine de unvan olarak verildiğini söyler (1973: 114).

Dede Korkut, hikâyelerde çeşitli özellikleriyle ön plana çıkar. Gökyay, Dede Korkut'u “Türk edebiyatında kendi adıyla anılan hikâyelerin anlatıcısı, efsanevî bilge kişi.” şeklinde tanıtır (1994: 77).

M. Vefa Nalbant, Dede Korkut'a ve onun kahraman kişiliğine dair görüşlerini şöyle özetler (2016: 127):

“O, bilgisi ve öngörüsüyle Müslüman olmayan Türkler için bakışı, Müslüman Türkler için bir veli ve dededir. Onun özelliklerinden biri de üzerinde çok durulmayan fakat hikâyelerde yer yer hissettirilen kahramanlığıdır. Tepegöz gibi bir yaratıkla görüşmeye gitmesi ve anlaşma yapabilmesi, Banı Çiçek için kardeşi Deli Karçar’ın her türlü sıkıntısını ve belasını kabul ederek dünürlüğe gitmesi ve onunla baş ederek anlaşmaya mecbur bırakması Dede Korkut’un kahramanlığının işaretleridir.”.

Dede Korkut hem ozan hem de bir alptir. Ancak, kendisinin tecrübesi, bilgeliği, veliliği ve bakışlığı onu diğer ozanlardan farklı kılan en önemli unsurlardandır (bk. Nalbant 2016: 128).

Dede Korkut hakkında ilk bilgilere 15. yüzyılda yazılmış olan Farsça Oğuznâme Destanında ulaşılır. Eserde, Dede Korkut’un Bayat boyuna mensup olduğu, 295 yıl yaşadığı, keramet sahibi olduğu gibi bilgiler yer alır (bk. Daşdemir 2010: 86).

Ali Şir Nevayî *Nesâi’ mü’l-Mahabbe* adlı tezkiresinde Dede Korkut’u geçmişten ve gelecekte haber veren kerâmet sahibi yani velî bir tip olarak ele alır. Kazak ve Kırgızlarda ise kendisinin büyük bir ermiş sayılarak, *baksı* ve *şaman* kimliğinin olduğu öne sürülür (bk. Bekki 2015: 14; Akar 2019: 84).

Demir, Korkut Ata’nın Türklüğün hafızasından kalan bir değer olduğunu düşünür ve söylediği özlü sözlerin, hakkında dilden dile dolaşan efsanelerin de bu hafızanın bir ürünü olduğunu ifade eder (2019: 11).

Nebiyev, Dede Korkut ve onun hikâyelerdeki yerini şu sözlerle ifade eder (1999: 29):

“Tüm aile başkanlarının, tayfa aksakallarının, ordu komutalarının başbileni ise Dede Korkut ta kendisidir. O, toplumun manevi başcısı, akıl danışma yeri, halkın hoş gününü paylaşan, mutlu günlerine katılan, iyi tavsiyelerde bulunan, zor günde, çıkmazda halka yardım eden, doğru yol gösteren, yeniyetmelere, gençlere yetenek ve becerikleri dolayısıyla uygun, şecaet ve kahramanlıklarına özgül isimler veren, oğuzname dizib goşan el aksakalıdır.”.

Dede Korkut’un ölümüyle ilgili pek çok efsane bulunur. Efsanelerden biri Korkut’un, Afrika’da yaşlılık hayatı sürerken yüreğine aniden ölüm korkusunun düşmesiyle birlikte yurdundan kaçması ve kaçarsa ölümün onu bulamayacağı düşüncesiyle Sir-Derya (Seyhun)’ya kadar gidip oraya yerleşmesini anlatır (bk.

Sepetçioğlu 1998: 26). Kazak, Kırgız ve Türkmenler arasındaki bir efsaneye göre ise Korkut Ata, rüyasında kendi mezarının kazıldığını görür ve nereye giderse gitsin aynı rüyayı görmeye devam eder. Son olarak Seyhun ırmağının üzerine hırkasını serip oraya yerleşir ve yaşamı orada son bulur (bk. Sepetçioğlu 1998: 27).

Ergin, Korkut Ata'nın mezarına yönelik şu bilgileri verir (2016: 49):

“Sırderya'nın Aral gölüne yakın bir yerinde bir Korkut Ata mezarı vardır. Bu yüzden oradaki istasyona da Korkut adı verilmiştir. Aral gölünün kuzey-doğusunda aşağı Sırderya kıyısında Kazalinsk şehri yakınında olan bu mezarı ilk defa Amerikalı seyyah Şiller tanıtmış ve künbetli Korkut hazretlerinin resmini yayınlamıştır.”.

1.5.4. HİKÂYELERİN MENŞEİ VE KONUSU

1.5.4.1. Dresden ve Vatikan Nüshasındaki Hikâyelerin Menşei ve Konusu

Sümer'e göre, destanların ana konusunu Oğuzlar'ın kendi aralarında yaptıkları kardeş kavgaları ve komşuları olan Kıpçaklarla yapılan savaşlar teşkil eder (1972: 421).

Gökyay, Dresden ve Vatikan nüshalarında yer alan hikâyelerde Türk tarihinin belli dönemlerine dair izlerin bulunduğunu ifade eder. Bu hikâyelerden edinilen izlenimlere göre iki tarihî tabaka söz konusudur. Gökyay, birinci tarihî tabakaya ilişkin şunları kaydeder (1968: 426):

“Dede Korkut'taki hikâyelerden birinin, Salur Kazan'ın evinin yağmalanması boyunun, farklı olmakla birlikte, Şecere-yi Terâkime'de geçtiğine dikkat eden bilginler, Oğuz İli'nin, X. yüzyılda kuzey ve kuzeybatı yönünde Kıpçaklar, Peçenekler ve hatta Hazarlarla savaştıklarını da göz önünde tutarak, en eski tarih olaylarının bu savaşla ilgili olduğu sonucunu çıkarmaktadırlar.”.

İkinci tarihî tabakayı ise Akkoyunlular zamanındaki olaylar oluşturur. *Kanlı Koca Oğlu Kan Turalı* hikâyesi bu döneme dair izleri barındırır. Hikâyenin konusu Kan Turalı'nın Trabzon tekfurunun kızıyla evlenmesidir. Bu hikâye ile Deli Dumrul hikâyesinin art arda gelmesi, iki hikâyede de bir önceki hikâyelerdeki kahramanların yer almaması gibi sebeplerden dolayı bahsedilen iki hikâye daha yeni zamanlara bağlanır (bk. Gökyay 1968: 427). Bununla birlikte Gökyay, hikâyelerdeki olayların

bahsedilen zamanlardan daha eski zamanlara götürülmesi gerektiğini de şu ifadelerle belirtir (1968: 427):

“Dede Korkut’taki yas ve evlenme gibi örf ve âdetlerle birtakım inanışların, İslâm dinine bakmadan sürüp geldiğine, ayrıca kabile adları, kahramanların adları, kabileler arası ilişkiler ve Oğuzların toplum yapısını gösteren ana çizgiler gibi noktalara bakarak bu destanların çok daha gerilere götürülmesi, buna göre de gerçek Oğuz destanının bir devamı gibi alınması gerekir.”

Dresden ve Vatikan nüshalarında bulunan hikâyeler birer Oğuz destanlarıdır. Bu hikâyelerin her biri tek başına bağımsız ve tamamdır. Ancak bunlar birlikte bir bütünlük arz etmektedir. Hikâyelerde Oğuz topluluğunun yaşayışları, maceraları, Türk ahlak ve töreleri, inançları, kahramanlıkları anlatılır (bk. Gökyay 1994: 78; Ergin 2016: 23).

Develi, Dede Korkut hikâyelerinin Oğuznâme geleneğinin bir parçası olduğunu düşünür. Ona göre, hikâyelerde *“Dede Korkut geldi, bu Oğuznâmeyi söyledi”* gibi ifadelerin yer alması bu geleneğe bağlı olmasından ileri gelir (2006: 7).

Korkmaz, ilgili hikâyelerde geçen şahısların hayâli değil de adı belli, siyasî konumları belli olan gerçek şahıslar olduğunu düşünür (2006: 251).

Hikâyelerde, Müslümanlığın temeline dayanan inanışlar, İslâm tarihiyle ilgili kişiler, adak, sadaka, dualar, yeminler gibi unsurlar bulunur. Bunların yanı sıra su kültü, dağ kültü, ağaç kültü gibi Şamanizm’e dair izlere de rastlanılır (bk. Gökyay 1994: 79).

Dede Korkut’un bilge kişiliği, kahramanlıklar, Oğuzların savaşları, inanç sistemleri, aile sevgisi, kadın ve çocuğa verilen değerler gibi konular söz konusu olan bu hikâyelerin ana malzemesini oluşturur (bk. DKKHH 2016: 27).

Dede Korkut Kitabı, Oğuzların kahramanlıklarını anlatmasının yanı sıra Türklerin yaşam, düşünce tarzı ve millî değerlerini; aynı zamanda içerisinde yazıya geçirildiği dönemin dil özelliklerini barındıran ve sahip olunan değerlerin gelecek nesillere aktarılması hususunda başvurulabilecek başlıca kaynaklardandır (bk. Hacıyev 2007: 3).

1.5.4.2. Türkmen Sahra Nüshasındaki Soylamaların Menşei ve Konusu

Dede Korkut Kitabı'nın üçüncü nüshası olan Türkmen Sahra (Günbed) nüshasında, 24 adet soylama ve *Kazan'ın Yedi Başlı Ejderhayı Öldürdüğü Boy* adlı tek bir boy yer alır (bk. Shahgoli vd. 2019: 165) Bu soylamalarda doğal hayattan bahsedilir. Topraklar, dağlar, ormanlar, güneş, ay, yıldız, bitkiler, hayvanlar vs. gibi unsurlara değinilir (bk. Ekici 2019: 22).

Metinde, Türk inanç sisteminin birer parçası olan yer ve gök kültüne, kut anlayışına kurt gibi canlıların kutsallaştırılması gibi durumlar yer alır. Ayrıca metinde İslâmi ve tasavvufi öğelere de rastlanılır (bk. Shahgoli vd. 2019: 156).

Soylamalarda Oğuz Türklerinin göçebe yaşam tarzlarına ilişkin unsurlar bulunur. Aynı zamanda Oğuz beylerinden olan Kazan Bey, Kara Göne, Yegenek ve Bügdüz Emen gibi boy beyleri de tasvir edilir. Nüshada bulunan tek bir boya girizgâh maksadıyla oluşturulan kısımda Salur Kazan'ın sıfatları ele alınır (bk. Ekici 2019: 23).

1.5.5. HİKÂYELERİN COĞRAFYASI

1.5.5.1 Dresden ve Vatikan Nüshasındaki Hikâyelerin Coğrafyası

Dede Korkut Kitabı'nın Dresden ve Vatikan nüshasını oluşturan hikâyeler, sınırları çizilmeyen, nerede olduğu belirtilmeyen Oğuz ülkesinde geçer. Anlatılanların, söz konusu hikâyelerde geçen yer adlarından dolayı Doğu Anadolu, Gürcistan ve Azerbaycan'da geçtiği anlaşılır (bk. Ergin 2016: 26; Tezcan 2018).

Hikâyelerde Oğuz ülkesi, Gürcistan-Pasinler-Ağrı Dağı gibi bölgelerin içinde kalan ve Aras nehri ve kollarının da içerisinde bulunduğu bir yer olarak tasvir edilir. Buna göre, Oğuz ülkesinin kuzeyinde Gürcistan bulunur. Bu yer, Kafkaslar'dan Mardin'e, Trabzon ve Bayburt'tan Aras ve Kür nehirlerine kadar olan tüm bölgeyi içerisine alır ve Oğuz ülkesi de bölgenin ortasında Hasankale, Kars, Gökçe Göl, Karaköse arasında kalan kısımda bulunur (bk. Ergin 2016: 51-52).

Oğuz ülkesi, Üç-Ok ve Boz-Ok şeklinde iki farklı kola ayrılır. Üç-Ok'lar'a İç-Oğuz, Boz-Ok'lar'a Taş (Dış) Oğuz da denilir (bk. Sümer 1972: 391). Sümer, Üç-

Oklar'ın İç-Oğuz olarak adlandırılmasında siyasî hâkimiyetin onların elinde bulunmasının etkisi olduğunu söyler (1972: 392).

Sümer'e göre destanlar X-XI. yüzyıllarda ve Sırderya boylarında yaşayan Oğuz ülkesinde geçmektedir (1972: 420). Ona göre Oğuz ülkesi Karaçuk dağlarında yaşayan Oğuzlar'ın yurdu konumundadır. (1972: 381). Söz konusu olan bu destanlar Sir-Derya'dan Mangışlak'a kadar olan bölgelere ait izler barındırır. İkinci bir coğrafyayı ise Doğu Anadolu'nun kuzeyi, Azerbaycan sahası oluşturur (Bulduk 1996: 249).

Hikâyelerde Kazılık Dağı ve Aladağ önemli bir mevki durumundadır. Bulduk, Taşkent ve Sayram arasında bulunan bir dağın isminin “Kazılık Dağı” olarak adlandırıldığından bahseder. Aladağ ise hikâyede Kazan Han'ın otağını kurduğu, divanın bulunduğu merkez durumundadır (1996: 250).

Nebiyev, destanlardaki Oğuzların eski dönemlerde Azerbaycan sınırlarında yaşayan Türkler olduğunu, hikâyelerde meydana gelen olayların Kafkasya ile Azerbaycan sınırlarındaki idarî ve coğrafî alanlarda geçtiğinden bahseder (1999: 5). Bu isimler Bayat, Karadağ, Demirkapı Derbendi, Gökçedağ, Alınça Kalesi, Gence vb. gibi yerlerdir (bk. Bulduk 1996: 251).

Destanlarda Oğuz ülkesi hakkında kesin bilgiler bulunmamaktadır. Buldur; Oğuz ülkesinin Gürcistan, Bayburt ve Abaza ülkesine sınırı bulunduğunu belirtir ve bu düşüncesini hikâyelerdeki “*Ağam Kazan, bozuk dinli Gürcistan sınırında oturuyorsun.*”, “*Kara gözlü yiğitlerimi yanıma alırım / Kan Abhaza iline ben giderim*” şeklindeki ifadelere ve Bamsı Beyrek'in kırk yiğidiyle oturup yiyip içerken, casusların Bayburt Hisarı Beyi'ne haber verişine dayandırır (2016: 930).

1.5.5.2. Türkistan / Türkmen Sahra Nüshasındaki Soylamaların Coğrafyası

Türkmen Sahra (Günbed) nüshasındaki soylamalardan hareketle olayların Azerbaycan ve İran coğrafyasında geçtiği söylenebilir (bk. Shahgoli vd. 2019: 156). Bir başka görüşe göre ise Türkmen Sahra nüshasındaki soylamalarda bölge, şehir ve illerden bahsedilerek bir Dede Korkut coğrafyası çizilmektedir. Kazakistan'ın Mangışlak bölgesinden, Kafkasya, Rumeli ve Mısır'a kadar uzanan bir coğrafya tanıtılmaktadır (bk. Ekici 2019: 23).

1.5.6. HİKÂYELERİN YAZARI

1.5.6.1. Dresden ve Vatikan Nüshalarındaki Hikâyelerin Yazarı

Dresden ve Vatikan nüshasında bulunan Dede Korkut hikâyelerinin 15. yüzyılın başlarında ismi bilinmeyen bir yazar tarafından yazıldığı kabul edilir (bk. DKKHH 2016: 28)

Pertev Naili Boratav hikâyelerin tek bir kişi tarafından yazılarak son şeklini aldığı görüşünü kabul eder ve düşüncelerini şöyle kaydeder (bk. DKKHH 2016: 28):

“Bir yazar, daha önce konusu, ideolojisi, kahramanları belirmiş, fakat sözlü gelenekte yaşamakta olan destan epizotlarını bir araya getirmiş, bu iş için şüphesiz bol miktarda hazır malzemeyi, hatta birçok klişe ifadeyi kullanmış, işleyip yazıya geçirmiş ve böylece “Kitâb-ı Dedem Korkut alâ Lisân-ı Ta’îfe-i Oğuzân” adını taşıyan kitap meydana gelmiştir. Bu müellifin adını bilmiyoruz.”.

Gökyay’a göre, Dresden ve Vatikan nüshasında bulunan hikâyeler tek bir yazar tarafından kaleme alınmamıştır. Hikâyeler, ozanlar tarafından icra edilmiş ve kuşaktan kuşağa aktarılan bir geleneğin ürünü hâline gelmiştir. Ona göre bu hikâyeler, dinleyen bir kimse tarafından tespit edilip sıraya konmuştur. Gökyay bu düşüncesini, hikâyeleri söyleyen kişinin Dede Korkut olarak gösterilmesi, ‘hanum’ sözünün bu hikâyelerin başında han bulunan bir topluluk etrafında anlatılmış olabileceği, Dresden ve Vatikan nüshalarının arasında birtakım farklılıkların bulunması gibi sebeplere dayanarak ifade eder (1973: 83).

1.5.6.2. Türkistan / Türkmen Sahra Nüshasındaki Soylamaların Yazarı

Türkmen Sahra (Günbed) nüshasının içerisinde yer alan metnin kim tarafından nerede ve ne zaman kaleme alındığı hususunda doğrudan bir bilgi bulunmamaktadır (bk. Shahgoli vd. 2019: 155). Ancak metnin son sayfalarında “*Hacilu’ya Allah rahmet eylesin.*” şeklinde dua niteliğinde bir ibare yer alır. Ekici, bu ifadeden dolayı metnin Hacılı adlı bir kişi için kaleme alınmış ve ona sunulmuş olabileceğini düşünür (2019: 21).

İNCELEME

2.1. İLĞİ (GENİTİF) HÂLİ

İlgi hâli, eklendiği ad ile başka bir ad arasında sahiplik ve ilgi bağı kurma hâlidir (bk. Korkmaz, 2017: 283). İsmi bu hâlinin ekli veya eksiz olduğu durumlar bulunmaktadır. Söz konusu olan bu durumlar ilgi ekiyle karşılanır.

İlgi eki, Eski Türkçede konsonantla biten kelimelerden sonra {+Xñ}, vokalle biten kelimelerden sonra ise {+nXñ} şeklinde görülmektedir. Eski Anadolu Türkçesinde ise bu ek, konsonantla biten kelimelerden sonra {+Uñ}, vokalle biten kelimelerden sonra {+nUñ} olarak daima dar-yuvarlak biçimiyle kullanılmıştır. Ancak birinci teklik ve çokluk kişi zamirlerine getirilen ek {+Um} şeklindedir (bk. Timurtaş, 2012: 69; Ergin, 2013: 230; Gülsevin, 2017: 34).

Dede Korkut Kitabı'nda ilgi eki, Eski Anadolu Türkçesi ile ilgili bahsedilen açıklamalara koşut biçimsel görünümelerde kullanılmıştır. Bu ek metinde on ayrı kullanımla **5067** kez tanıklanmıştır.

Ekin kullanım alanları şu şekildedir:

A. Kelime grubu ya da cümlede ekli ve eksiz kullanımlarıyla adları ya da zamirleri iyelikli adlara bağlar.

A.1. Belirtili Ad Tamlaması [Tamlayan Ekli Ad Tamlaması]

Tamlayan unsurun sonuna ilgi eki, tamlanan unsurun sonuna ise üçüncü şahıs iyelik eki getirilerek yapılan tamlama türüdür. Tamlayan önce tamlanan sonra gelir. Belirtili ad tamlamasının unsurları yalın ya da birer kelime grubu olabilir (bk. Korkmaz, 2017: 285; Karahan, 2019: 43- 44).

Metinde ilgi ekinin ilgili kullanımını tanımlayan **723** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Oğuzuñ ol kişi tamam biliçisi-y-idi. [D2 V2]

Bir yigiduñ kara tağ yumrısıñça malı olsa yığar direr taleb eyler... [D3]

Oğul atanuñ yetiridür, iki gözinüñ biridür. [D3 V3]
Devletlü oğul kopsa ocağinuñ közidür. [D4]
Gitdükde yirüñ otlakların geyik bilür. [D5 V4]
Erüñ ağırın yiynisin at bilür. [D5 V4]
Ėafil başuñ ağrısın beyni bilür. [D5 V4]
Muhammedüñ sağ yanında namaz kılan Ebü Bekir Şiddik görklü. [D5 V4]
'Ali'nüñ oğulları... [D6]
Birisi ivüñ tayağıdır. [D7]
Ozan ivüñ tayağı oldur ki yazıdan yabandan ive bir konuk gelse... [D7]
...obanuñ ol uçından bu uçına bu uçından ol uçına çarpışdurdı... [D8 V5]
...pişmiş etmegüñ bakāsı olmaz yimek gerekdür; 'avrat aydur. [D9]
...erüñ sözini... [D9]
Meger Dirse Ėan dirler-idi, bir bigüñ oğlu yoğ-idi. [D11]
...Bayındır Ėanuñ şöhetine gelür-idi. [D11]
Bayındır Ėanuñ yigitleri Dirse Ėanı karşıladılar. [D11]
Dirse Ėanuñ hatunı soylamış, görelüm ne soylamış, aydur: [D14 V8]
...İç Oğuzuñ Taş Oğuzuñ biglerin... [D14 V8]
...hacet dile, ola kim bir ağzı du'ālınuñ alkışı-y-ile Tañrı bize bir batman 'ayal vire didi. [D14 V8]
Dirse Ėan dişi ehlinüñ sözi-y-ile ulu toy eyledi, hacet diledi. [D14 V8]
Bir ağzı du'ālınuñ alkışı-y-ile Allah Ta'āla bir 'ayal virdi: [D15]
Oğlanuñ babası Bayındır Ėanuñ ordusına karışdı. [D15]
...Bayındır Ėanuñ bir buğası var-idi. [D15]
Dirse Ėanuñ oğlançuğı... [D16 V9]
Dirse Ėanuñ oğlançuğı kaçmadı, ağ meydanuñ ortasında bakdı turdı. [D16 V9]
...buğanuñ alnına kıya tutup çaldı, buğa götin götin gitti. [D16 V9]
Oğlan yine buğanuñ alnına... [D16 V9]
Oğlan bu katla buğanuñ alnına... [D16 V9]
...sürdi meydanuñ başına çıkardı. [D16 V9]
Oğlan buğanuñ alnından... [D17]
...düşdi tepesinüñ üstine yıkıldı. [D17]
...buğanuñ başını kesdi. [D17]

Dede Korkut oğlu**nuñ** babasına şoylamış...[D17]
Bayındır Han**uñ** ağ meydanında bu oğlan cenk itmişdür... [D18]
...babası**nuñ** kırk yigidin añmaz oldu. [D18]
Vardı bu kırk yigidü**ñ** yigirmisi bir yaña... [D19]
...kalın Oğuzu**ñ** üstine yorıyış itdi, ne yirde gözel kıptı-y-ise çeküp aldı...
[D19]
...ağ şakallu kocan**uñ** ağzın sögdi...[D19]
...ağ pürçeklü karı**nuñ** südin tırtıdı... [D19 V11]
...Dirse Han**uñ** oğlu böyle bid‘at işlemiş diyeler... [D19 V11]
...ol nāmerdlerü**ñ** yigirmisi... [D19 V11]
...anası**nuñ** yanına alup geldi, al şarabu**ñ** itisinden aldı, içdi... [D20]
Dirse Han**uñ** oğlu böyle bid‘at eylemiş diyeler, seni çağırdalar, Bayındır Han**uñ**
katında saña kazab ola... [D20]
Dirse Han**uñ** nökerleri aydur: [D20]
Kalın Oğuzu**ñ** gelini... [D21 V12]
Ol kırk nāmerdü**ñ** bir kaç oğlan**uñ** yanına geldi, aydur: [D21 V12]
...oğlumu**ñ** at segirdişin... [D22]
...babası**nuñ** öninde siñirler-idi. [D22]
...babası**nuñ** öninden gelüp gider-idi. [D22]
...iki talısı**nuñ** arasında urup çakdı, yıkdı. [D23]
...atı**nuñ** boynın kuçakladı yire düşdi. [D23]
Atı**nuñ** cılavısın döndürdi... [D23 V13]
Dirse Han istedi kim oğlançuğı**nuñ** üstine gürleyüp düşe-y-idi. [D23 V13]
Dirse Han**uñ** hatunı oğlançuğı**nuñ** ilk avidur diyü atdan aygır deveden buğra
koyundan koç kırdurdu... [D23 V13]
Kapak kaldırdı Dirse Han**uñ** yüzine bakdı. [D23 V13]
Han babamu**ñ** güyegüsi. [D24]
Kadın anamu**ñ** sevgüsi. [D24]
Han babamu**ñ** katına ben varayım. [D25]
Dirse Han**uñ** hatunı kayıtdı girü döndi. [D26]

Baksa görse bir derenin içine karga kuzgun iner, çıkar, konar kalkar. [D26]

Karga kuzgun kan görüp oğlanuñ üstine konmak ister-idi. [D26]

Oğlanuñ iki kelbçügezi var-idi, kargayı kuzgunı kovar-idi, kondurmaz-idi.

[D26 V15]

Oğlanuñ anası oğlanuñ üstine çapup çıka geldi. [D27]

Böyle diğec oğlanuñ kulağına ses tokındı. [D28]

...anasınuñ yüzine bakdı. [D28]

Oğlanuñ anası emçegin bir şıkdı... [D29]

Tag çiçeği-y-ile südi oğlanuñ yarasına urdılar. [D29]

...oğlanuñ kırk günde yarası oñaldı, sağa sağ oldu. [D29]

Dirse Hanuñ haberi yok... [D29]

Dirse Hanuñ tutsak olduğundan... [D30 V17]

...Dirse Hanuñ hatunu bunu tuymış. [D30 V17]

...babañuñ yoldaşları... [D30 V17]

Oğlan anasınuñ sözün sımadı. [D31]

...babasınuñ ardınca yortup gitdi. [D31]

Ol namerdler dahı bir yirde konmuşlar-idi, al şarabuñ itisinden içerler-idi.

[D31]

...Tañrınuñ birliğine yokdur güman... [D31 V18]

...oğlanuñ üzerine yığnağ oldu. [D34]

Kiminuñ boynın urdı, kimini tutsak eyledi. [D34]

Şağlık-ile şağınçm devletüñ Hax artursun. [D35 V20]

...ağ pürçeklü anañuñ yiri behişt olsun... [D35 V20]

...tülü kuşuñ yavrusı... [D35 V53-5]

...Karaçuğuñ kaplanı... [D35 V53-5]

...koñur atuñ iyesi... [D35 V53-5]

...Han Uruzuñ ağası... [D36]

...Bayındır Hanuñ güyegüsü... [D36]

...Kalın Oğuzuñ devleti... [D36]

...kara yirüñ üzerine dikdürmiş-idi. [D36]

...Şalur Kazanuñ alnına şarabuñ itisi çıkdı. [D36]

Anlar eyle digeç at ağızlu Aruz Koca iki dizinüñ üstine çökdi, aydur: [D37]
...Kazan Bigüñ karındaşı Kara Göne bindi. [D37]
...Bayındır Hanuñ yağısın başan Şir Şemseddin bindi. [D37]
Paraşaruñ Bayburd Hışarından parlayup uçan... [D37]
Kāfirüñ cāsusu cāsusladı... [D38]
...kaftanınıñ ardı yırtuħlı... [D38]
...Kazan Bigüñ ordusına geldi. [D38]
Kazan Bigüñ karıçuk olmış anası... [D38]
Han Kazanuñ oğlu Uruz Big üç yüz yigit-ilen... [D38]
Kazanuñ bu işlerden haberi yok. [D39]
Bigler Kazanuñ tavlavla tavlavla şahbaz atlarını binmişüz... [D39]
...kırk ince billü kız-ilen Kazanuñ halalını tutmuşuz, bu hayfları biz Kazana
itmişüz didi. [D39]
Kāfirüñ biri aydur: [D39 V55]
Kazanuñ Kapulu dervendde on biñ koyunu vardur, şol koyunları dahı götürsek
Kazana ulu hayf ider-idük didi. [D39 V55]
Altı yüz kāfir atlandı, koyunuñ üzerine ılğar vardı. [D39 V55]
...ağıluñ kapusını berkitdi... [D39 V55]
Nagāhandan Karaçuk Çobanuñ üzerine altı yüz kāfir koyıldı. [D40]
Kazan Bigüñ dünlügi altun ban ivlerini biz yıkmışuz... [D40]
...Kazanuñ oğlını biz getürmişüz... [D40]
...kırk ince billü kız-ile Kazanuñ halalını biz getürmişüz... [D40]
Yigitlerüñ zarbını görgil andan ötgil didi. [D41 V56]
...Karaçuk Çoban şapanınıñ ayasına taş kodı atdı. [D41 V56]
Kāfirlerüñ gözine kırhu düşdi. [D41 V56]
Karaçuk Çoban kāfirüñ üç yüzini... [D41 V56]
Çobanuñ taşı dükendi... [D42]
...şapanınıñ ayasına kır atar, kāfiri yıkar. [D42]
Kāfirüñ gözi kırkıldı. [D42]

Dünya ‘âlem kâfirüñ başına karañu oldu, aydur: [D42]
...yoluñ kıyısın alup oturdı, ağladı şıkladı, aydur: [D42]
...ol gice kalın Oğuzuñ devleti... [D42]
...Bayındır Hanuñ güyegüsi... [D42]
...ordumuñ üzerine tökilür gördüm... [D42]
...yurdınuñ üzerine geldi. [D44]
Bu halları gördüğünde Kazanuñ kara kıyma gözleri kan yaş tıldı... [D44]
Kazanuñ öñine bir şu geldi. [D44 V58]
Hasan-ile Hüseyñüñ hasreti şu. [D45]
Bağ ve boştanuñ ziyneti şu. [D45]
‘Âyişe-ile Fâtımanuñ nigāhı şu. [D45]
Ordumuñ haberin bilür-misin digil maña. [D45]
...berk ağıluñ ardın söken [D46]
Ordumuñ haberin bilür-misin digil maña. [D46]
Kırtan dağı kiçdi, Karaça Çobanuñ kara köpegi Kazana karşı geldi. [D46]
Ordumuñ haberin bilür-misin digil maña. [D46]
Kazan köpegi kovalayı Karaça çobanuñ üzerine geldi. [D47]
...kâfirlerüñ yanınça tutsak gitdi... [D47 V59]
Çoban dağı Kazanuñ ardından yetdi. [D49 V60]
...Kazanuñ ardına düşdi. [D50]
...çobanuñ ellerin çözdü... [D50]
Kırk ince billü kızuñ içine girdi, ögüt virdi, aydur: [D51 V61]
Şöklı Melikden adam geldi, Kazan Bigüñ hatunı... [D51 V61]
Mere varuñ Kazanuñ oğlu Uruzı tartuñ... [D52]
Burla Hatun oğlunuñ yamacına geldi... [D52]
Kâfirüñ fi‘lin tıydum [D52]
...ivümüñ kabzası oğul... [D52]
...kızımuñ çiçeği... [D52]

...gelinüm**üñ** çiçeği oğul [D52]

...yohsa şası dinlü kâfir**üñ** döşegine gireyin-mi... [D53]

...Kazan**uñ** nâmusını sindurayın-mı... [D53]

...Tañrı**uñ** hakkı degülmise-y-idi... [D53]

...tâ kim şası dinlü kâfir**üñ** döşegine varmayasın... [D54]

...göz**inüñ** yaşı revan oldu. [D54]

...anası**nuñ** kararı kalmadı, yorıyu virdi... [D55]

...kırk ince billü kız**uñ** içine girdi. [D55]

Mere kâfir aman, Tañrı**nuñ** birliğine yokdur güman, koñ meni bu ağac-ile söyleşeyim didi. [D55]

Mekke ile Medinen**üñ** kapısı ağaç. [D55]

Mûsa Kelim**üñ** 'aşası ağaç. [D55]

Böyük böyük şular**uñ** köprüsi ağaç. [D55]

Qara qara denizler**üñ** gimisi ağaç. [D55]

Zülfıkar**uñ** kını-y-ile... [D55]

Şah Hasan-ile Hüsey**inüñ** bişigi ağaç. [D55]

...şapanı**nuñ** kolları-y-idi... [D56 V64]

...şapanı**nuñ** korkusından. [D57]

...dünya 'âlem kâfir**üñ** gözine qarangu oldu. [D57]

Böyle digeç Karaçuk Çoban**uñ** acığı tutdı... [D58]

Mere kâfir Kazan**uñ** anası karıyupdur oğul virmez. [D59]

...bişigin**üñ** yapuğı olan... [D59 V65]

...Kazan Big**üñ** kartışı Kara Göne çapar yetdi. [D59 V65]

Bun**uñ** ardınça görelüm kimler yetdi: [D60]

...altmış tutam ala gönder**inüñ** uçında er böğürden... [D60]

Bun**uñ** ardınça... [D60]

...Kazan**uñ** kızın erlik-ile alan... [D60]

Oğuz**uñ** aq şakallu kocaları görende ol yigidi tahsinleyen... [D60]

Bunuñ ardınça görelüm... [D60]

Destursuzça Bayındır Hanuñ yağısın başan... [D60]

Bunuñ ardınça görelüm hanum kimler yetdi: [D61]

Paraşaruñ Bayburd Hışarından parlayup uçan... [D61]

...yidi kızuñ umudı... [D61]

...Kazan Bigüñ ınağı... [D61]

Bunuñ ardınça... [D61]

Bunuñ ardınça... [D61]

...Kazan Bigüñ tayısı at ağızlu Aruz Koca Çapar yetdi. [D62]

Bunuñ ardınça görelüm kimler yetdi: [D62]

Varuban Peyğamberüñ yüzini gören... [D62]

Bunuñ ardınça görelüm kimler yetdi: [D62]

...elli yidi kal'anuñ kilidin alan... [D62]

Kıyamatuñ bir günü ol gün oldı. [D63 V67]

Kazan Bigüñ kartaşı... [D64]

...kāfirüñ tuğı-y-ile... [D64]

KAM PÜRENÜÑ OĞLI BAMSİ BEYREK BOYINI BEYÂN İDER HANUM
HEY [D66 V20-7]

Kara yirüñ üstine... [D67]

...Bayındır Hanuñ şöhetine dirilmiş-idi. [D67]

...Bayındır Hanuñ şöhetine gelmiş-idi. [D67]

Bayındır Hanuñ karşusunda... [D67]

...Bayındır Hanuñ güyegüsi... [D67 V21]

Salur Kazan kaba dizinüñ üzerine çökdi... [D67 V21]

...kıya tiküben Pay Püre Bigüñ yüzine bakdı, aydur: [D67 V21]

...Han Bayındıruñ karşusın alsa tursa kullık eylese... [D68]

Ol zamanda biglerüñ alkışı alkış... [D68]

Bunuñ üzerine bir kaç zaman kiçdi, Allah Ta'āla Pay Püre Bige bir oğul, Pay
Piçen Bige bir kız virdi. [D69]

Pay Pürenüñ oğlu-y-içün bir deñiz kılını boz aygır aldılar, bir ağ tozlu kütü yay aldılar... [D69 V22]

Pay Pürenüñ oğlu... [D70]

Pay Püre Bigüñ oğlu atlandı, ava çıktı. [D70]

Bazirganuñ ulusu tutıldı... [D71]

Bağdı gördi Oğuzuñ uçında bir ala sayvan dikilmiş... [D71]

Oğuzuñ bir yahşı yigidi ancak, yorıyayım meded diyeyim didi. [D71 V23]

Pasınuñ Kara Dervend ağzına döş virmiş idük... [D71 V23]

...kara başuñ şadağası yigit meded maña didi. [D71 V23]

Bu mağalda erenlerüñ meydanı... [D72]

...pehlivanlaruñ kaplanı boz oğlan yetdi. [D72]

...bazirganlaruñ malını kurtardı. [D72]

Big yigidüñ gözi bir deñiz kılını boz aygırı tutdı... [D72]

Pay Pürenüñ oğlu vardır... [D73]

Boz oğlan babasınuñ ivine geldi. [D73]

Gördiler kim ol yigit kim baş kesüpdür kan döküpdür Pay Püre Bigüñ sağında oturur. [D74]

Bazirganlar yorıdılar yigidüñ elin öpdiler. [D74]

Bunlar böyle idiçek Pay Püre Bigüñ acığı tutdı, bazirganlara aydur: [D74]

Bunuñ adı boz aygırlı Bamsı Beyrek olsun. [D74]

Nagāhandan Oğuzuñ üzerine bir süri geyik geldi. [D76]

...gök çayıruñ üzerine bir kırmızı otağ dikilmiş. [D76]

...ala gözlü kızuñ otağı olsa gerek. [D76]

Bu otağüñ üzerine varmağa edeblendi. [D76 V26]

Otağüñ önünde... [D76 V26]

...Beyregüñ bişik kertme nişanlusı... [D76 V26]

...Beyregüñ kanı kaynadı, edeb-ile yap yap girü döndi. [D77]

...Banı Çiçegüñ önüne getürdiler. [D77]

İç Oğuzda kimüñ nesisin didi. [D78]

Pay Piçen Bigüñ bir kıızı var-imiş, anı görmege geldüm didi. [D78]

Ol öyle adam degüldür kim saña görine didi, amma men Banı Çiçegüñ
dadısıyam... [D78 V27]

...kızuñ atını kiçdi. [D79]

Oğ atdılar, Beyrek kızuñ okın yardı. [D79]

Gayrete geldi, kavradı kızuñ bağdamaşın aldı... [D79]

Bu kez Beyrek kızuñ ince biline girdi... [D80]

Yigit Pay Piçenüñ kıızı Banu Çiçek... [D80]

...kızuñ parmağına kiçürdi. [D80]

Oğuzda kimüñ kızın alı vireyin didi. [D81]

Ay oğul Banu Çiçegüñ bir delü kartaşı vardır... [D81]

...bâri Bayındır Hanuñ tavlâsından iki şahbaz yügrük at getürüñ... [D82]

Dede Korkuduñ sözi maqbul geldi. [D82]

Vardılar Bayındır Hanuñ tavlâsından ol iki atı getürdiler. [D82]

...kara yirüñ üzerine kurdurmuş-idi... [D83]

...Dede Korkuduñ yüzine bakdı, aydur: [D83]

Tañrınuñ buyuruğı-y-ile Peyğamberüñ kavli-y-ile aydan aru günden
görklü...[D83]

Dede Korkuduñ ardından Delü Karçar irdi. [D84]

Dedenüñ anısı anıtdı, Tañrıya şıgındı, ism-i 'azam okıdı. [D84]

Hak Ta'alanuñ emri-y-ile... [D84]

...Delü Karçaruñ eli yukaruda aşılı kaldı. [D84]

Meded aman el aman, Tañrınuñ birliğine yokdur güman... [D85]

...Tañrınuñ buyruğı-y-ile... [D85]

...Peyğamberüñ kavli-y-ile... [D85]

...Delünüñ eli... [D85]

...karındaşumuñ yolına ben ne ister-isem virür-misin? [D85]

Dede döndi Pay Püre Bigüñ ivlerine geldi. [D86]

Ya pes niçe kurtıldıñ Delü Karçaruñ elinden didi. [D86]

Allahu**ñ** ‘inayeti... [D86]
...erenler**üñ** himmeti oldu... [D86]
Hay Dede şultan, Tañrı bun**uñ** semüzin de alsun... [D88 V32]
Dede gördi-kim Del**ünüñ** canına kiçmiş... [D88 V32]
Deden**üñ** ayağına düşdi. [D88 V32]
Yarımasun yarçımasun, kâfir**üñ** câsusı bunları câsusladı... [D90 V33]
...Beyreg**üñ** başına kurban olsun didi. [D90 V33]
...yayan er**üñ** umudı olmaz. [D90 V33]
Beyreg**üñ** atası... [D91]
Beyreg**üñ** babası kaba şaruğ götürüp yire çaldı... [D91]
...gözin**üñ** yaşın dökdi... [D91]
Pay Püre Big**üñ** dünlügi altun ban ivine şiven girdi. [D91]
Beyreg**üñ** yavuklusına haber oldu, Banı Çiçek karalar geydi... [D92]
Vay Kazan Big**üñ** mağı [D92 V34]
Vay kalın Oğuz**uñ** imrençesi Han Beyrek diyüp zârı zârı ağladı. [D92 V34]
Beyreg**üñ** yar ve yoldaşları ağı çıkarup karalar geydiler. [D92 V34]
Bun**uñ** üzerine on altı yıl kiçdi... [D92 V34]
... Beyreg**üñ** ölüsün dirisin bilmediler. [D92 V34]
Bir gün kız**uñ** kardaşı Delü Qarçar... [D93]
...Bayındır Han**uñ** divanına geldi... [D93]
Devletlü Han**uñ** ‘ömri uzun olsun... [D93]
Vardı köñlegi kana kına baturdı, Bayındır Han**uñ** öñine götürüp bırağdı. [D93]
Beyreg**üñ** babası... [D94]
Nāgāh Paraşaru**ñ** Bayburd Hışarına geldiler. [D95]
Meger ol gün kâfirler**üñ** ağır günleri-y-idi. [D95]
Big babamu**ñ** kadın anamu**ñ** savgatu argış. [D95]
On altı yıl**uñ** hasreti... [D96]
Paraşaru**ñ** Bayburt Hışarından uça görgil. [D96 V37]

Beyrek kalkdı ağlayu ağlayu kırk yigidüñ yanına geldi. [D97]
...ban ivine babamuñ şiven girmiş... [D97]
...babanuñ tutsakıyam... [D98]
Giderek kâfirüñ ılıksına geldi. [D99]
Bağdı gördi kendünüñ deñiz kulunu boz aygır bunda otlanup turur. [D99]
...iki ayağınuñ üzerine tırdı kişnedi. [D99]
Şıçradı bindi, hışaruñ kapısına geldi. [D100]
Mere kimüñ nesin alur didi. [D100 V39]
Han Beyregüñ adağlusın alur didi. [D100 V39]
...babasınuñ ordusına yakın geldi. [D101]
Bağdı gördi bir kaç çoban yoluñ kıyısın almışlar, ağlarlar... [D101]
Bigümüzüñ bir oğlu var-idi... [D101]
...ağañuzüñ etmegi size halal olsun didi. [D102]
...babasınuñ ordusına geldi. [D102 V40]
Beyrege katı firağ geldi, katlanımadı buldur buldur gözinüñ yaşı revan oldı.
[D102 V40]
Karaluça men kızuñ nesine gerek ozan [D103]
...Beyregüñ yaylası-y-idi. [D103]
...Beyregüñ içidi-y-idi. [D103]
...Beyregüñ binidi-y-idi. [D103]
...Beyregüñ yükledi-y-idi. [D103 V41]
...Beyregüñ şöleni-y-idi. [D104]
Karaluça men kızuñ nesine gerek ozan. [D105]
Kızlar vardılar yimek getürdiler, Beyregüñ karnın toyurdılar. [D105 V42]
Ağañuzüñ başı... [D105 V42]
Vardılar, Beyregüñ kaftanı var-imiş, buña virdiler. [D106]
...kaftanı şıyırđı götürdi kızlaruñ üstine atı virdi. [D107 V43]
...kızuñ karđası Delü Karçar bile oğ atarlar-idi. [D107 V43]

...Yaltaçuğ**uñ** acığ**ı** tıtd**ı**, aydur: [D108]
Mere Beyreg**üñ** yay**ı** vardur getür**üñ** didi. [D108]
Meger güyeg**ünüñ** yüz**ü**g**ine** nişan atarlar-idi. [D109]
Bayındır Han**uñ** güyeg**ü**si [D110]
Tülü kuş**uñ** yavr**ı**s**ı** [D110]
Türkistan**uñ** direg**i** [D110]
Karaçuğ**uñ** kaplan**ı** [D110]
Könur at**uñ** iyes**i** [D110]
Han Uruz**uñ** babas**ı** [D110]
Ağ kavağ**uñ** budağ**ı**ndan yırğayuban kiçmişsin. [D110]
Yağn**ınuñ** kimini... [D111]
...kimin**üñ** baş**ı**n yard**ı**. [D112]
Bun**ı** gördi Kaza**n** Big**üñ** hatun**ı**... [D112]
...gözler**inüñ** yaş**ı** a**ğ**ar [D113]
Kız**uñ** kaftan**ı**nı geydi, çal mere del**ü** ozan... [D113 V47]
Beyreg**üñ** kiçürd**ü**g**i** yüz**ü**k görindi. [D115]
Boz ayğır**uñ** bil**ine** binmed**ü**m-mi? [D116 V49]
...Beyreg**üñ** ayağ**ı**na d**ü**şdi. [D117]
Haman kız şıçrad**ı** ata bindi, Beyreg**üñ** atas**ına**... [D117]
Beyreg**üñ** atas**ı**... [D117 V50]
...Allah Ta'alan**uñ** kudret**i**-y-ile... [D118]
...Beyreg**üñ** ayağ**ı**na d**ü**şdiler, aydur: [D119]
...iv**ümüñ** kabz**ası** oğul [D119 V51]
...kız**ımuñ** gelin**ümüñ** çiçeg**i** oğul [D119 V51]
Beyreg**üñ** kork**u**sundan kaçd**ı**... [D119 V51]
Yaltaçuk gördi kim yanar, sazdan çıkd**ı** Beyreg**üñ** ayağ**ı**na d**ü**şdi... [D119 V51]
...otuz tokuz yigidin**üñ** üzerine geldi, anları sağ ve esen gördi... [D120 V52]
Kāfir**üñ** kilises**in** yıkdılar... [D121]

Ꞑuſuñ ala kanını... [D121]

...kumaſuñ arusını... [D121]

...kızuñ gökçeğini... [D121]

Pay Püre Bigüñ oğlançuğı Beyrek... [D121]

...meliküñ kızın aldı... [D121]

Bu kırk yigidüñ bir kaçına Han Kazan... [D121]

KAZAN BİG OĞLI URUZ BİGÜÑ TUTSAK OLDUĞI BOYI BEYÂN İDER
HANUM HEY [D122 V68-7]

...kara yirüñ üzerine... [D122 V68-7]

Pilon geyen keſiſüñ elin men öperem. [D124]

Kazan Big alaldı, oğlanuñ yüzine bağıdı, çağırıp ſoylar... [D124 V70]

...kāfirüñ cāsusu var-idi. [D127]

On altı biñ kara ſonlu kāfir ata bindi, Kazanuñ üzerine ılgar yetdi. [D127]

Kāfirüñ leſkeridür. [D128]

Kāfirüñ başında... [D128]

Kāfirüñ cıdasıdur... [D128]

Ol kāfirüñ üçin atup... [D130]

Ꞑoñur atuñ biline men bineyim. [D130]

Uruz babasınuñ ſözün ſımadı kayıdup girü döndi. [D131 V73]

...Uruzüñ ‘iſkı geldi, aydur: [D132]

...kāfirüñ bir uçına depelüm didi. [D133]

...Uruz kāfirüñ ſağına at depdi. [D133]

Şanasın-kim ſar yolda ſolu düſdi, ya kara kazuñ içine ſāhin girdi. [D133 V74]

Kāfirüñ uçını bağıdı, tağıtdı. [D133 V74]

Oğlanuñ bidevi atın oğladılar, at yıhıldı. [D133 V74]

Kāfirler Uruzüñ üzerine çoğ-idi. [D133 V74]

Uruzüñ kırk yigidi atdan indi... [D133 V74]

...Uruzüñ üzerine çok ſavaſdılar. [D133 V74]

Yayanuñ umudı olmaz. [D133 V74]
Şağın şolın Uruzun çevürdiler. [D134]
Oğlanuñ üzerine düşdiler, tutdılar. [D134]
Kazanuñ haberi yok. [D134]
...altı bölük ideyin altı yoluñ ayırında bırağayın... [D135]
...Kazanuñ geldügin işitdi, atdan aygır, deveden buğra, koyundan koçkırdurdi.
[D135]
Oğlançuğumuñ ilk avıdur... [D135]
Kapak kaldurdi, Kazanuñ yüzine toğrı baqdı...[D135 V75]
Han babamuñ güyegüsi [D136]
Kadın anamuñ sevgüsi [D136]
Talı Sazuñ aşlanına yidürdüñ-mi? [D136]
Han babamuñ yanına men varayın. [D138]
Anası oğlanuñ böyle diğec... [D140]
...Kazanuñ 'aqlı... [D140]
Gördi oğlanuñ ala gözlü kırk yigidi kırılmış... [D141]
...bidevi atı oğlanuñ oğlanmış yatur. [D141]
Kāfirüñ izin izledi. [D141 V78]
Kāfir Kazanuñ geldügin gördi, ürkdi. [D142]
Tañrınuñ birligine yokdur güman. [D142]
Kāfirüñ üzerine gürleyeyim. [D147 V81]
Kara aygıruñ cılavısını maña tartğıl yigit. [D148]
Kara göz atuñ biline binen Kazan. [D149 V82]
...bişiginüñ yapuğı olan... [D149 V82]
...ala gönderinüñ uçında er böğürden... [D150]
Varuban destursuzça Bayındır Hanuñ yağsın başan, altmış biñ kāfire kan
kusduran... [D150 V83]
Paraşaruñ Bayburd Hışarından parlayup uçan... [D151]
...Kazan Bigüñ yınağı, boz aygırlu Beyrek çapar yetdi. [D151]

...Kazanuñ bigleri hep yetdi... [D151]
Kıyamatuñ bir günü oldu. [D152 V84]
...kara tuğın kafirüñ kılıçladı, yire saldı. [D153]
Bir kuru çayuñ üzerine bir köpri yapdurmuş-idi. [D155]
Meger bir gün köprüsinüñ yamacında bir bölük oba konmuş-idi. [D155]
Vallah big yigit Allah Ta‘āladan buyruk oldu, al kanatlu ‘Azra’il ol yigidüñ canın aldı. [D156]
...adamuñ canın alır... [D156]
...şavaşayım çekişeyim dürişeyim, yahşı yigidüñ canın kurtarayım... [D156]
...bir dahı yahşı yigidüñ canın almaya didi. [D156]
Haķ Ta‘ālaya Dumruluñ sözi hoş gelmedi. [D156]
‘Azrā’ile buyruk eyledi kim yā ‘Azrā’il var, dahı ol delü kavatuñ gözine görüngil... [D157]
Delü Dumruluñ görür gözi görmez oldu... [D157]
Dünya ‘ālem Delü Dumruluñ gözine karangu oldu. [D157]
Böyle digeç ‘Azrā’ilüñ acıǵı tutdı, aydur: [D158]
...kızlaruñ gelinlerüñ canın çoğ almışam. [D158]
Ağ şakallu kara şakallu yigitlerüñ canın çoğ almışam. [D158]
...yahşı yigidüñ canın... [D158]
Bu yahşı yigitlerüñ canını sen-mi alursın didi. [D159]
Men seni öldüreyim, yahşı yigidüñ canın kurtarayım didi. [D159]
...‘Azrā’ilüñ gözini eyle qorhıtdum ki giñ qapuyı qodı tar bacadan qaçdı... [D159]
...atınuñ gözine görindi. [D159]
Ağ göksinüñ üzerine ‘Azrā’il başup qondı. [D160]
Tañrınuñ birliğine yoxdur güman. [D160]
Ol bağlaruñ kara şalkumlu üzümü olur. [D160]
Allah Ta‘ālaya Delü Dumruluñ burada sözi hoş geldi. [D161]
Mere Delü Dumrul Allah Ta‘ālanuñ emri böyle oldu kim... [D162]

Babası**nuñ** elin öpüp soylamış...[D162]
...ban ivüm**üñ** kabzası oğul. [D163]
Qaza beñzer kızum**uñ** gelinüm**üñ** çiçeği oğul. [D163]
Söyle gelsün ‘Azrā’il**üñ** yaylası olsun. [D163]
Böyle digeç ‘Azrā’il geldi Delü Dumrul**uñ** canın almağa. [D165]
Tañrı**nuñ** birliğine yokdur güman. [D165]
‘Azrā’il hatun**uñ** canın almağa geldi. [D168]
Sen hod mü‘minler**üñ** köñlindesin. [D168]
Alur-iseñ ikimüz**üñ** canın bile algıl. [D169]
Qor-iseñ ikimüz**üñ** canın bile çoğıl. [D169]
Haq Ta‘ālaya Delü Dumrul**uñ** sözi hoş geldi. [D169]
Delü Dumrul**uñ** atası... [D169]
‘Azrā’il dañı babası**nuñ** anası**nuñ** def‘i canın aldı. [D169]
Ol kız**uñ** üç canavar qalınlığı kaftanlığı var-idi. [D173]
Ol üç canavar**uñ** biri qağan aşlan-idi... [D173]
Bular**uñ** her birisi bir ejderha-y-idi. [D173]
Bu otuz iki baş-kim burada aşılımış idi qağan aşlan-ile kara buğran**uñ** yüzün görmemişler-idi...[D173]
Oğul sen varaçak yir**üñ** / Tolamaç tolamaç yolları olur. [D175]
...görklüs**inüñ** boynın öpem. [D176]
Yağrında kalkın oynar yayası**nuñ**. [D176]
Ya buğran**uñ** buynuzında ilişem. [D176]
Ya qağan aşlan**uñ** kıynağında didilem. [D177]
Atası**nuñ** anası**nuñ** ellerin öpdi. [D177]
...kāfir**üñ** serhaddına irdiler, çadır dikdiler. [D177]
Bu yigid**üñ** sözi yügrük...[D179]
...ağzı**nuñ** şuyı aqdı. [D180]
...atam**uñ** köñline rahmet eylese... [D180]

Babañuñ ağ ban işiginde [D181]

Buğanuñ zencirin aldılar, şalı virdiler. [D182]

Ƙan Ʀuralınuñ üzerine sürdi. [D182]

...buğanuñ alnına bir yumruk eyle urdı-kim buğayı... [D182]

...sürdi meydanuñ başına çıkardı. [D182]

Bu dünyayı erenler ‘ağıl-ile bulmuşlardır, bunuñ öñinden şıçrayayım... [D182]

...buğanuñ öñinden şavuldu. [D182]

...tekürüñ öñine getirüp aydur: [D183]

Tekürüñ ƙardaşı oğı var-idi, aydur: [D183]

Avuñ ƙamarın delüben... [D184]

...aşlanuñ pençesine şunı virdi. [D185]

...aşlanuñ elin gözedüp bir yumruk eyle urdı-kim...[D185]

Çün ‘inayet Tañrıdan oldı, bigüñ paşanuñ himmeti Ƙan Ʀuralıya oldı... [D185]

...tekür devenüñ ağızın yidi yirden bağlañ didi. [D185]

Ƙan Ʀuralı fırlar devenüñ ƙoltuğundan girer, fırlar çıkar. [D186]

Mere men bu devenüñ burnına yapışıcağ... [D188]

...inşa‘llah bunuñ dağı başın keseyim didi. [D188]

Arı gölüñ ördüğün şakıyup alan [D188]

Akınçılaruñ terkişi bağı üzilür... [D189]

...tekürüñ öñine bıraktı, aydur: [D189]

...big babamuñ ƙadın anamuñ yüzün göremedin bu gerdege girer-isem didi. [D190]

Oğuzuñ serhaddına çıktı, çadır dikdi. [D190]

Ƙan Ʀuralınuñ uyhusı geldi uyudu. [D191]

Ƙan Ʀuralınuñ atını için tutdı, geydürdi... [D191]

...Ƙan Ʀuralınuñ üzerine geldi. [D192]

Selcen Ʀatun at oynatdı, Ƙan Ʀuralınuñ öñine kiçdi. [D193]

Ƙılıcınuñ balçağı ƙan, odaya geldi, Ƙan Ʀuralıyı bulmadı. [D194]

Ol mahalda an uralı**nuñ** babası... [D194]
Gördi kim bir deren**üñ** içinde toz gah dirilür gah ağılur. [D195]
...gördi kim an uralı**nuñ** atını olamışlar... [D195]
...gözi**üñ** apağı olamışlar... [D195]
Bu yağ**ınuñ** bir uı maña... [D197]
Giderek an Turalı**nuñ** fikrine bu geldi-kim: [D197]
Babam**uñ** ağı ban işigine düşdüğünde [D197]
Oğuz**uñ** ala gözlü kıızı...[D197]
İki o**uñ** demrenin ıkardı... [D199]
ızlar**uñ** yolu evveldür evvel sen at didi. [D199]
Babam**uñ** ağı ban ivinden ıkar-idüm. [D200]
ara yir**üñ** üzerine... [D202]
Bayındır anu**ñ** veziri idi. [D202]
arab**uñ** itisi... [D202]
Ol al‘**anuñ** bir tekür*i* var idi. [D202 V86]
Ol kâfir**üñ** altmış arşun âmet*i* var-idi. [D203]
Kâfir**üñ** eñsesine bir ılıç urdı, zerre adar kesdüremedi. [D203]
Ol oğlan**uñ** adına Yigenek dirler-idi. [D204]
alkdı Bayındır anu**ñ** nazarına vardı, yüz yire odı, aydur: [D204 V87]
Türkistan**uñ** direg*i* [D205]
Tülü uş**uñ** yavrusı [D205]
araçuğ**uñ** aplanı [D205]
...elli yidi al‘**anuñ** kilid*in* alan... [D205]
Yir**üñ** bir uçından... [D206 V88]
...öteki ara ağ**uñ** bir yanında... [D207]
Yeñi bayır**uñ** urdına beñzer-idi... [D207 V89]
Kâfir**üñ** ıgnine bir ılıç urdı... [D210 V91]
aytaban**uñ** mayasını yüklü odum. [D211]

Mere big yigitler haber maña Yaradanuñ ‘ışkına didi. [D211]
Qaytabanuñ mayasını yüklü koduñ ner oldı. [D212]
...issüz yirüñ kurdı kibi ulışdılar, Tañrıya şükürler kıldılar. [D212]
Qal‘anuñ kilisesin yıqıp... [D212]
Qızuñ ala kanını, kumaşuñ arusını, kızuñ gökçegini, toquzlama çırgap çuğa
Bayındır Hana pencik çıkardılar. [D212 V92]
Qaçup gider-iken Aruz Kocanuñ oğlançuğı düşmiş. [D213]
Oğuz Hanuñ ılqıısı gelüp haber getürdi, aydur. [D213]
Aruzüñ bir çobanı var-idi... [D214]
Oğuzuñ öñinçe bundan evvel kimse köçmez-idi. [D214]
Qoyun ürmege başladı, çoban qoyunuñ öñine segirtti. [D215]
Amma Oğuzuñ başına zaval getürdüñ didi. [D215]
Çobanuñ içine qorhu düşdi amma... [D215]
...kızuñ derdinden... [D215]
...amma Oğuzuñ başına zaval getürdüñ didi. [D216]
Bu bıñaruñ üzerine geldiler. [D216]
...kiminüñ kulağın yimege başladı. [D217]
El- hāşılı ordu bunuñ uçından qatı incindiler, ‘āciz qaldılar. [D217]
Depegözüñ perri anası gelüp... [D217]
...oğlınuñ parmağına bir yüzük kiçürdi... [D217]
Qazanuñ qardaşı Kara Göne... [D218]
Oğlı Kıyan Selçüküñ ödi yarıldı. [D219]
Basañuñ qarangulu gözleri yaş-ile tıldı. [D222]
Yügrük olan atlaruñ tavlasından [D223]
Biserek biserek develerüñ qatarından [D223]
Akındılı görklü şuyumuñ taşkunı qardaş. [D223]
Qarangulu gözlerümüñ aydını qardaş. [D223]
Anasınuñ ivine geldi. [D224]

Basať babası**nuñ** elin öpdi, ağlaşdılar, buzlaşdılar. [D224]

Basať anası**nuñ** elin öpdi, görüşdiler buzlaşdılar. [D224]

Babası**nuñ** anası**nuñ** elin öpdi, halallaşdı, hoş kaluñ didi. [D225]

Depegöz**üñ** yağrına bir oğ urdı. [D225]

Depegöz kocalara ayıtdı: Bu yir**üñ** siñegi bizi üşendürdi didi. [D225]

...Depegöz**üñ** öñine düşdi. [D226]

...edügin**üñ** künçına şokdı, aydur: [D226]

Basať**uñ** hançeri var-idi... [D226]

Aydur: Mere kocalar munuñ ölümi nedendür? [D226]

...sünüligi Depegöz**üñ** gözine eyle basdı kim Depegöz**üñ** gözi helāk oldı.
[D227]

Mağaranuñ kapusın alup... [D227]

...kapunuñ bir yanına... [D227]

Her birin**üñ** başların şığadı. [D227]

Basať Depegöz**üñ** öñine geldi. [D227]

Basať çoçu**uñ** başını Depegöz**üñ** eline şundı. [D228]

Depegöz Basať**uñ** üzerine kodı, hançer-ile çaldı kesdi. [D228]

Depegöz künbed**üñ** kapusın aldı, aydur: [D229]

Basať**uñ** diline bu geldi-kim Lā ilahe illa'llah Muḥammedün resūlu'llah didi.
[D229]

Qardaşum Qıyanuñ kanın almayınça [D232]

...Depegöz**üñ** kılıcı-y-ile... [D234]

...anasına Basať**uñ** sevinç virdi... [D234]

Depegöz**üñ** başını ortaya getürdiler. [D234]

BEGİL OĞLI EMRENÜÑ BOYINI BEYĀN İDER [D235]

...kara yir**üñ** üzerine dikdürmiş-idi. [D235]

Topuz tümen Gürcistanuñ haracı geldi. [D235]

...bunuñ üçini dağı bir yigide virelüm didi... [D236]

...Bayındır Hanuñ elin öpdi. [D237]

...amma Begilüñ hünerin söyledi. [D237]
...buğanuñ şıgınuñ boynına atar-idi, çeküp turgurur-idi. [D237]
Bayındır Hanuñ bahşışın... [D238]
Ağ alınlı Bayındır Hanuñ divanına dünin varduñ. [D239]
Ağ alınlı Bayındırüñ divanına çapar vardum. [D239]
Hanumuzuñ nazarı bizden dönmiş gördüm. [D240]
...pādishahlar Tañrınuñ kölgēsüdür... [D240]
...‘āşı olanuñ işi rast gelmez, aru köñülde pas olsa şarab açar... [D240]
Begil gördi hatun kişinüñ ‘aqlı... [D240]
Buğanuñ ardundan irdi... [D240]
...atınuñ terkilerini tırtı, urdı. [D241]
...atınuñ yilisine düşdi. [D241]
Ayağınuñ şınduğın kimseye dimedi. [D242]
Meger kâfirüñ cūsusu var-idi. [D242]
Meger Begilüñ-de anda cūsusu hazır-idi. [D243]
Meger Begilüñ-de anda cūsusu hazır-idi. [D243]
Ağ alınlı Bayındır Hanuñ divanına dünin varğıl [D244]
...Kazanuñ elin öpgil [D245]
Ağ alınlı Bayındır Hanuñ divanına... [D245]
Yüz kâfir seçilüp oğlanuñ üzerine gelmiş, oğlana kâfir soylamış, görelüm ne soylamış: [D247]
Oğuzuñ ‘arsuzı Türkmenüñ delüsine beñzer, bağa şuña didi. [D249]
Varuñ şoruñ oğlan Begilüñ nesidür didi. [D249]
Sen Begilüñ nesisin oğlan digil mize didi. [D249]
...Big Begilüñ ivinde içerler-idi... [D250]
...men Begilüñ oğlıyam mere kâfir berü gelgil dögişelüm didi. [D250]
...oğlanuñ üzerine sürdi. [D250]
Kâfirüñ güçi ziyada, oğlan zebun oldu. [D251]

Şıçrayup şāhin kibi kāfirüñ boğazın ele aldı. [D252]
Akınçılar kāfirüñ ilin... [D252]
Oğlınuñ boynın kuçdı. [D252]
...Bayındır Hanuñ divanına vardı. [D253]
...Uruzüñ sağ yanına aña yir gösterdi. [D253]
Ulu oğlınuñ adı Egrek idi. [D253]
Bayındır Hanuñ divanına kaçan istese varur gelür idi. [D254]
Ters Uzamışuñ sözi Egrege kar eyledi. [D254]
Üç yüz şay cıdalı yigit bunuñ yanına cem' oldı. [D254]
Korunuñ kapusın uvatdılar. [D255]
Atlarınuñ eyerlerin aldılar... [D255]
Meger Kāra Tekürüñ casusı var-idi, bunları gördi. [D255]
...korunuñ kapusın uvatdılar. [D255]
...atlarınuñ eyerin alup... [D255]
Altı yüz kārā tönlu kāfir bunlarınuñ üzerine koyıldılar. [D255]
...Uşun Kocanuñ kiçi oğlu Segrek eyü, bahadır, alp, delü yigit kopdı. [D256]
Eski tutuñ bitü öksüz oğlanuñ dili acı olur. [D256]
Mere kardaşumuñ adı nedür? [D257]
Çapdı anasınuñ ivine geldi. [D257]
...anasınuñ dilin aradı. [D257]
Ağ boz atuñ üzerinden yire ingil. [D258]
...ağamuñ ölüsün... [D260]
...ağamuñ yüzün görmeyinçe... [D260]
Şer haber getürenüñ başın kesem. [D261]
Kıytabanuñ buğrası ürkdi gider. [D262]
Ağayılıñ koşları ürkdi gider. [D262]
Atasınuñ anasınuñ elin öpdü... [D263]
Meger kāfirüñ cāsusı var-idi, gelüp teküre aydur. [D263]

Vardılar nagāhandan altmış demür tonlu kâfir oğlanuñ üzerine geldiler. [D264]
Gine atınuñ çılıbırın... [D264]
Bu kerre yüz kâfir oğlanuñ üzerine geldiler. [D264]
Atınuñ çılıbırın... [D265]
Bu kerre at oğlanuñ bileğinden boşandı, kaçdı. [D265]
Yigit saña tekür himmet eyledi, şunda bir delü yigit yolçınuñ yoluqçınuñ
çobanuñ çoluğuñ etmegin alur, tut ol delüyi öldür, seni koyu virelüm var git didiler.
[D265]
Oğlanuñ üzerine geldiler. [D266]
...at sürüp bi yigidüñ üzerine geldi. [D266]
Kılıcınuñ balçağına yapışdı kim bunu çırpa. [D267]
Segrek ağasınuñ elin öpdü. [D270]
Egrek kiçi kardaşuñ boynın öpdü. [D270]
Dün katdılar, Oğuzuñ serhaddına yetdiler. [D270]
...oğullaruñ ikisi bile sağ esen geldi didiler. [D271]
Evvel ahır uzun yaşuñ uçı ölüm. [D271]
Şāhinüñ ardına düşdi. [D272]
Gider-iken Kazanuñ karangulu gözini uyhu aldı. [D272]
...bunlaruñ üzerine geldi. [D273]
Kazanuñ bigleri bakdılar gördiler kim yağı gelür. [D273]
Kazanuñ üzerine düşdiler... [D273]
Kazanuñ üzerine düşdiler... [D273]
...‘arabanuñ üzerine oturdı. [D274]
Kuyunuñ ağzına... [D274]
Bir gün tekürüñ ‘avratı aydur: [D274]
...ölülerüñüzüñ yorgasına binerem... [D274]
Kerem eyle: ol tatarı kuyudan çıkar, kızçuğazuñ bilini üzer... [D275]
Kāfirüñ arhasına eyer şaldı... [D276]
Kara koçumuñ kulağı görünmez olsa [D278]

Altun aşuk oynar Şancıdan**uñ** bigleri. [D279]
Aķ saz**uñ** aşlanında... [D280]
Bun**uñ** oğlı var... [D281]
Kazan**uñ** ölüsini... [D281]
...Kazan**uñ** bir oğlançuğı var-idi. [D282]
Meger sen Han Kazan**uñ** oğlı degülsin didi. [D282]
Yok, ol ana**uñ** babasıdur... [D282]
...kāfir**üñ** ayaşofyası var-idi, keşişler bekler-idi, gāyet şarp kilise-y-idi. [D283]
Hay atam**uñ** altun kadehinden şarab içen... [D284]
...meni seven atdan insün, bun**uñ** kapısına birer gürz uralum didi. [D284]
Bun**uñ** müdarası oldur kim Kazanı çıkaravuz, anlara beraber idevüz. [D285]
...Kazan**uñ** üzerine yığıldı. [D285]
...Oğuz**uñ** öñinçe geldi... [D286]
Parasar**uñ** Bayburd Hışarından parlayup uçan [D286]
Mere yigit, öñinçe bu çerin**üñ** bir aķ sancaķlı alay çıķdı... [D286]
...ağ boz ata binen ol yigit ne yigitdür, kim**üñ** nesidür... [D287]
Mere kāfir kim**üñ** nesi olsa gerek... [D287]
...Kazan**uñ** oğlıdur didi. [D287]
Kazan**uñ** üzerine at şaldı. [D287]
Beyreg**üñ** eñsesine bir çomağ urdı. [D287]
Elli yidi ķal‘an**uñ** kilidini alan [D288]
Kazan girü er diledi. Uruz**uñ** cılavısın... [D289]
...babasın**uñ** üzerine at saldı. [D289]
Uruz**uñ** şefķat tamarları kaynadı... [D290]
Atdan yire indi, atasın**uñ** elin öpdı. [D290]
...oğlın**uñ** boynın öpdı. [D290]
...oğlın**uñ** üzerine at şaldılar. [D290]
...Kazan**uñ** elin öpdiler. [D290]

...halalınuñ elin alur taşra çıkar-idi, andan yağma iderler-idi. [V92-8]

...ayıtdılar ki bak bak şimdiye degin Kazanuñ ivin bile yağma ider-idük, şimdi niçün bile olmayavuz didiler. [D292]

Kılbaş bir kaç adam ile binüp Kazanuñ tayısı Aruzuñ ivine geldi. [D292 V93]

Hemişe Kazanuñ başına buñlar gelsün... [D293 V94]

...amma Kazanuñ mağıdur, gelsün bizi Kazan-ile barışdursun diyelüm getürelüm... [D295]

Kırk yigit-ile Aruzuñ ivine geldi. [D296 V96]

Men Kazanuñ ni‘metini çok yimişem. [D296 V96]

Aruz kaçıldı, qarvayup Beyregüñ şaķalını tıtdı, bigler Beyrege kıyamadı. [D296 V96]

Beyregüñ şaķalını berk tıtdı. [D297]

...Beyregüñ sağ uyluğın çaldı. [D297]

Kara kana bulaşdı, Beyregüñ başı buñlu oldu. [D297]

Ağ boz atumuñ kıyruğını kesüñ. [D298]

Kazanuñ divanına çapup varuñ. [D298]

Kazan Hanuñ yakasında olsun... [D299]

Beyregüñ babasına... [D299]

Ağ boz atınuñ kıyruğını kesdiler. [D299]

Kazanuñ elin öpdiler, sen sağ ol Beyrek öldi didiler. [D300]

Kazanuñ kardaşı Kara Göne aydur: [D300]

...Kazanuñ odasına girdiler. [D301]

Kazanuñ koñur atın çekdiler bindi. [D301]

Aruz Kazanuñ üzerine at şaldı. [D302]

Kara Göne atdan indi, Aruzuñ başın kesdi. [D303]

...Kazanuñ ayağına düşdiler... [D303]

Beyregüñ kanın... [D303]

Aruzuñ ivini çapdurdı... [D303]

El- ‘ākibet uzun yaşuñ uçı ölüm... [D303 V99]

A.2. Belirtisiz Ad Tamlaması [Tamlayan Eksiz Ad Tamlaması]

Tamlayan unsurun ek almadığı, tamlanan unsurun ise üçüncü şahıs iyelik eki aldığı bir tamlama türüdür. Belirtisiz ad tamlamasının unsurları yalın ya da birer kelime grubu olabilir (bk. Korkmaz, 2017: 286).

Metinde ilgi ekinin ilgili kullanımını tanımlayan 777 örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Resül aleyhi'sselām [uñ] zamanına yakın... [D2V2]

...Bayat [uñ] boyından Korkut Ata dirler bir er kopdı. [D2V2]

... 'Oşman [uñ] neslidür, işde sürilüp gide yorır. [D2V2]

Ezelden yazılmasa kıl [uñ] başına kaşa gelmez, ecel va'de ırmeyinçe kimse ölmez. [D2V2]

...kara tağ [uñ] yumrısınça... [D3]

Kara eşek [üñ] başına uyan urşan katı olmaz, karavaşa ton geyürseñ kadın olmaz. [V3]

Baba [nuñ] malından ne fa'ide başda devlet olmasa. [D4]

Devletsüz [üñ] şerrinden Allah saklasun hanum sizi. [D4]

Ata [nuñ] adını yorıtmayan hoyrad oğul ata [nuñ] bilinden ininçe inmesa yig, ana [nuñ] rahmine düşünçe toğmasa yig. [D4]

Ata [nuñ] adın yorıdanda devletlü oğul yig. [D4]

Gögez yirler [üñ] çemenlerin kulan bilür. [D5 V4]

Ayru ayru yollar [uñ] izin deve bilür. [D5 V4]

Yidi dere [nüñ] koğuların dilkü bilür. [D5 V4]

Dün-ile karvan [uñ] köçdügin turgay bilür. [D5 V4]

Oğul [uñ] kimden olduğın ana bilür. [D5 V4]

Ağır yükler [üñ] zahmetin katır bilür. [D5 V4]

Er [üñ] cömerdin er [üñ] nâkesin ozan bilür. [D5 V4]

Tañrı [nuñ] dostı din [üñ] şerveri Muhammed görklü. [D5 V4]

Ahır şıpara [nuñ] başıdur 'amme görklü. [D6]

...Peygamber [üñ] nevâleleri Kerbela [nuñ] yazısında yezidiler [üñ] elinde şehid oldı. [D6]

Yazılup düzilüp gökden indi Tañrı [nuñ] ‘ilmi Qur’an görklü. [D6]
... ‘âlimler [üñ] serveri ‘Osman ‘Affan [uñ] oğlu görklü. [D6]
Alçaq yirde yapılupdur Tañrı [nuñ] ivi Mekke görklü. [D6]
Yañal ala iv [üñ] yanında dikilse gerdek görklü, uzunça tenefi görklü. [D7]
Dede Qorqut [uñ] dilinden ozan aydur: [D7]
Ol ‘Âyişe [nüñ] Fâtıma [nuñ] şoyıdur... [D7]
...tavuk [uñ] kümesine, sığır [uñ] tamına dönmiş... [D8 V5]
...koñşı [nuñ] haqqı Tañrı [nuñ] haqqı diyü söyler. [D9]
DİRSE HAN [uñ] OĞLI BUĞAÇ HAN BOYINI BEYÂN İDER HANUM
HEY [D10]
Bir gün Kam Gan [uñ] oğlu Han Bayındır yirinden turmuş-idi. [D10 V6]
Hanlar [uñ] hanı Han Bayındır yılda bir kerre toy idüp Oğuz [uñ] biglerin
konuklar-idi. [D10 V6]
...kara koyun [uñ] yañnısından... [D10 V6]
Oğuz [uñ] bigleri bir bir gelüp yığnak olmağa başladı. [D11]
Bidevi atlar [uñ] issini görüp ‘okradukda. [D11]
Kara koyun [uñ] yañnısından... [D11]
...başum [uñ] bahtı... [D12 V7]
...ivüm [üñ] tahtı. [D12 V7]
Güz [üñ] almasına beñzer... [D12 V7]
...kara koyun [uñ] yañnısından... [D13]
... kara koyun [uñ] yañnısından ... [D13]
Han [uñ] kızı... [D13]
Han kızı yirümden turayım-mı / Yaqañ-ile boğazuñdan tutayın-mı/ Kaba
ökçem [üñ] altına şalayın-mı [D13]
Can [uñ] tatlusın saña bildüreyin-mi [D13]
Han [uñ] kızı... [D14]
İç Oğuz [uñ], Taş Oğuz [uñ] biglerin... [D15]
At [uñ] ayağı külüg ozan [uñ] dili çevük olur. [D15]

Bayındır Hân kalın Oğuz [uñ] bigleri-y-ile tamaşaya bakar-idi, teferrüc ider-idi. [D15]

Gelüp meydan [uñ] ortasında koyu virdiler. [D16 V9]

...üç dağı ordu [nuñ] uşağı meydanda aşuk oynarlar-idi. [D16 V9]

Buğa ayağ [uñ] üstine tıramadı... [D17]

Oğuz [uñ] bigleri gelüp oğlan [uñ] üstine yığnak oldılar, taşsin didiler. [D17]

...hanlar [uñ] hanı Bayındıra haber vara... [D19 V11]

...hanlar [uñ] hanı Bayındıra haber vara... [D20]

Bidevi atlar [uñ] issin görüp 'okradukda [D21V12]

...kanlu Oğuz [uñ] biglerin toylayayım didi. [D23 V13]

... başum [uñ] bahtı... [D24]

...ivüm [üñ] tahtı. [D24]

...atam [uñ] virdügi... [D24]

Çol bud olup yir [üñ] üstine düşmeyinçe. [D25]

Yaluñuz oğul [uñ] haberin a Dirse Hân digil maña. [D25]

...Kazılık [uñ] Tağma geldi çıkdı. [D26]

... anañ [uñ] südi-y-ile... [D27]

...anañ [uñ] südi saña merhemdür didi. [D28 V16]

At [uñ] ayağı külüg ozan [uñ] dili çevük olur. [D29]

...alubanı kafır [lerüñ] illerine yönelelüm diyü Dirse Hânı tutdılar. [D29]

Dirse Hân yayan bunlar atlu yorıdılar, alubanı kanlu kâfir [lerüñ] illerine yöneldiler. [D30]

...alubanı kanlu kâfir [lerüñ] illerine yöneldiler... [D30 V17]

Dirse Hân oğlançuğı [nuñ] idügin bilmedi, karşı geldi. [D32]

Dirse Hân oğlançuğı [nuñ] sağ idügin bildi. [D34]

Hanlar [uñ] hanı Hân Bayındır oğlana biglik virdi, taht virdi. [D34]

...kanatlaruñ [uñ] uçları kırılmasun. [D35 V20]

...ağ pürçekli anañ [uñ] yiri behişt olsun, ağ sakallu babañ [uñ] yiri uçmağ olsun... [D35 V20]

Bir gün Ulaş [uñ] oğlu... [D35 V53-5]
...beze miskin [üñ] umudı... [D35 V53-5]
...kalmış yigit [üñ] arhası... [D36]
...mağbub kâfir [üñ] kızları, kalın Oğuz [uñ] biglerine şağrak sürüp içerlerler-
idi. [D36]
İçüp içüp Ulaş [uñ] oğlu... [D36]
...dizi [nüñ] üzerine çökdi ayıtdı: [D36]
Kıyan Selçük [uñ] oğlu Delü Tundar aydur: [D37]
Kara Göne [nüñ] oğlu Kara Budağ aydur: [D37]
...sası dinlü Gürcistan [uñ] ağzında oturursın... [D37]
... orduñ [uñ] üstine kimi kırsın? [D37]
...ivüm [üñ] üstine kırsun didi. [D37]
Şaya varsam dükenise olmaz, kalın Oğuz [uñ] bigleri bindi, Ala Tağa ala leşker
ava çıkdı. [D38]
...vardı kâfirler [üñ] azgunı Şöklı Melike haber virdi. [D38]
...din [üñ] düşmeni alaca atlu kâfir bindi, yılğadı... [D38]
...dün [üñ] puçuğında... [D38]
...kara deve [nüñ] boynında aşılı gitdi. [D38]
Eylik Koca [nuñ] oğlu Şaru Kılmaş... [D38]
Erenler [üñ] evreni... [D41 V56]
...kâfirler [üñ] leşinden bir büyük depe yığdı... [D42]
...Ulaş [uñ] oğlu Salur Kızan kara kaygulu vâkı'a gördi. [D42]
...ivüm [üñ] üzerine şakır gördüm. [D42]
...yurdum [uñ] üstine varuram... [D43 V57]
Oğuz [uñ] bigleri at çapanda meydan kalmış. [D44]
Koñur atını ökçeledi, kâfir [üñ] kiçdügi yola düşdi gitdi. [D44 V58]
Şu Hâk [uñ] dizârın görmışdür, ben bu şu-y-ile haberleşeyim didi. [D45]
Şahbaz atlar [uñ] gelüp içdügi şu. [D45]
Kızıl develer [üñ] gelüp kiçdügi şu. [D45]

Ağ koyunlar [uñ] gelüp çevresinde yatduğı su. [D45]
Kurt [uñ] yüzi mubârekdür, kurd-ilen haberleşeyim didi. [D45]
Kara başum [uñ] sağlığında eyülikler idem köpek saña didi. [D46]
...kara deve [nüñ] boynında aşılı kiçdi... [D47 V59]
...alnum [uñ] kanın ben sileyin [D49]
... karındaşum [uñ] kanın almağa giderem didi. [D49 V60]
... gel bu ağaç [uñ] dibinde inelüm yiyelüm didi. [D49 V60]
Eger çoban-ile varaçak olur-isem kalın Oğuz [uñ] bigleri... [D50]
...Kazan [uñ] hatunı kanķıñuzdur diyü... [D51 V61]
...kara kavurma pişürüp kırk big [üñ] kızına iletüñ... [D52]
Kazan [uñ] oğı Uruzı habisden çıkaruñ... [D52 V62]
...kara kavurma idüp kırk big [üñ] kızına iletün... [D53]
...her kim yimedi ol Kazan [uñ] hatunıdur... [D53]
...ana [nuñ] haķķı... [D53]
...Tañrı [nuñ] haķķı... [D53]
... can [uñ] tatlusın saña göstere-y-idüm... [D53]
... Kazan [uñ] nāmusını şımayasın... [D54]
Kāfirler Uruzı alup kanara [nuñ] dibine getürdiler. [D55]
...tana [nuñ] derisinden... [D56]
...üç kiçi [nüñ] tüyinden... [D56 V64]
...bir kiçi [nüñ] tüyinden ... [D56 V64]
At [uñ] ayağı külüg... [D57]
...ozan [uñ] dili çevük olur. [D57]
Saña virmezüz, Yayhan Keşiş [üñ] oğına virürüz... [D58]
...Yayhan Keşiş [üñ] oğından... [D58]
Bu maħalda kalın Oğuz [uñ] bigleri yetdi. [D59 V65]
Kara Dere [nüñ] ağzında Qādir viren... [D59 V65]
...kara buğa [nuñ] derisinden... [D59 V65]

...erenler [üñ] evreni... [D59 V65]

Demür Kapı [nuñ] Derbendindeki demür kapuyı depüp alan... [D60]

...Kıyan Selçük [üñ] oğlu Delü Dundar çapar yetdi. [D60]

Hemid-ilen Merdin [üñ] çal'asın depüp yıkan... [D60]

...Kara Göne [nüñ] oğlu Kara Budak çapar yetdi. [D60]

...Ğaflet Koca [nuñ] oğlu Şir Şemseddin çapar yetdi. [D61]

...kalın Oğuz [uñ] imrençesi... [D61]

...kalın Oğuz [uñ] biglerini... [D61 V66]

...Kazılık Koca [nuñ] oğlu Big Yigenek çapar yetdi. [D61 V66]

Altmış ögeç [üñ] derisinden kürk eylese... [D61 V66]

...altı ögeç [üñ] derisinden külâh itse... [D61 V66]

Kâfirleri it [üñ] ardına bırağup ħorlayan... [D62]

...Ağ Melik Çeşme [nüñ] kızına nikâh iden... [D62]

...Eylik Koca [nuñ] oğlu Alp Eren çapar yetdi. [D62]

Şayılmağ-ile Oğuz [uñ] bigleri tükense olmaz, hep yetdiler. [D63]

Taş Oğuz [uñ] bigleri-y-ile Delü Tundar şağdan depdi. [D64]

...Kara Göne [nüñ] oğlu Delü Budak şoldan depdi. [D64]

İç Oğuz [uñ] bigleri-y-ile Kazan düpe depdi... [D64]

Şağ tarafda Kara Tüken Melike Kıyan Selçük [üñ] oğlu Delü Tundar karşı geldi... [D64]

Şol tarafda Buğaçuk Melike Kara Göne [nüñ] oğlu Delü Budak karşı geldi... [D64]

...at [uñ] boynın kuçakladı yire düşdi. [D64]

Biş yüz Oğuz [uñ] yigitleri şehid oldı. [D65]

Kalın Oğuz [uñ] bigleri toyum oldı. [D65]

Kazan Big [üñ] ordusını... [D65]

...Uruz [uñ] başına azad eyledi. [D65]

...babañ [uñ] yiri uçmak olsun... [D66]

...anañ [uñ] yiri behiş olsun... [D66]

... Kam Gam [uñ] oğlu... [D67]

İç Oğuz [uñ] Taş Oğuz [uñ] bigleri... [D67]

... Kara Göne [nüñ] oğlu Kara Budak yay tayanup tırılmış-idi... [D67]

...Kazan [uñ] oğlu Uruz tırılmış-idi... [D67]

...Kazılık Koca [nuñ] oğlu Big Yigenek tırılmış-idi... [D67]

Böyle idiçek kalın Oğuz [uñ] arkası... [D67 V21]

Böyle digeç kalın Oğuz [uñ] bigleri yüz göge tutdılar, el kaldurup du'ā eylediler, Allah Ta'āla saña bir oğul virsün didiler. [D68]

Kalın Oğuz [uñ] bigleri el kaldurdılar... [D69]

...Pay Büre Big [üñ] oğlına bişik kertme yavuklu olsun didi. [D69]

Kalın Oğuz [uñ] bigleri bunu işitdiler, şad olup sevindiler. [D69]

Mere bezirganlar Allah Ta'āla maña bir oğul virdi, varuñ Rum [uñ] iline... [D69 V22]

Yol [uñ] yarağın gördiler. [D70]

Bu yañadan dañı bazirganlar gelübeni Kara Dervend [üñ] ağzına konmışlar-idi. [D70]

...on altı yıldur kim Oğuz [uñ] içinden gitmiş idük dan dansuñ kâfir [üñ] malın Oğuz [uñ] biglerine götürür idük. [D71 V23]

...bigümüz [üñ] oğlu vardır... [D73]

...bigüñüz [üñ] oğlu kimdür? [D73]

...babam [uñ] yanında minnetsüz almağ yigdür didi. [D73]

Oğlan bazirganlar [uñ] huşuşından bir söz söylemedi... [D74]

Mere kavat [uñ] oğlu kavatlar... [D74]

...ata tırur-iken oğul [uñ] elin-mi öperler. [D74]

Pay Püre Big Kalın Oğuz [uñ] biglerini çağırdı, konukladı. [D75]

Ağ sancak götürende müsülmanlar [uñ] arhası olsun [D75]

Kalın Oğuz [uñ] bigleri el götürdiler du'ā kıldılar, bu ad bu yigide kutlu olsun didiler. [D75]

Bakdı gördi, bu otağ Banı Çiçek [üñ] otağı-y-imiş ki... [D76 V26]

Mere dayalar bu kavat [uñ] oğlı kavat mize erlik-mi gösterür didi... [D76 V26]
Mere dadı men avçı degülem big [üñ] oğlı bigem... [D77]
...bu otağ Pay Piçen Big [üñ] kıızı Banı Çiçegüñdür didi. [D77]
Kızlar geyigi götürdiler, gözeller [üñ] şahı... [D77]
...bu yigit [üñ] yüzi niğablu [D77]
...big [üñ] oğlı big imiş didiler. [D77]
Pay Püre Big [üñ] oğlı Bamsı Beyrek... [D78]
At depdiler, Beyrek [üñ] atı... [D79]
...kimse [nüñ] kiçdügi yok... [D79]
...kimse [nüñ] yarduğı yok... [D79]
Bu kıza başılaçak olur-isem Kılın Oğuz [uñ] içinde... [D79]
...arhası [nuñ] üzerine yire urdı. [D80]
Beyrek üç öpdı, bir dişledi, düğün kutlu olsun han [uñ] kıızı diyü... [D80]
...han [uñ] kıızı didi. [D80]
Çün böyle oldı, haman imdü ilerü turmak gerek big [üñ] oğlı didi. [D80]
...Pay Piçen Big [üñ] kıızı Banu Çiçek ola didi. [D81]
Oğul kılın Oğuz [uñ] biglerini... [D81]
Kılın Oğuz [uñ] biglerini hep ohıdılar... [D81]
Kılın Oğuz [uñ] bigleri ayıtdılar: [D82]
...ayaklılar [uñ] buraya geldügi yok... [D83]
...ağızlular [uñ] bu şuyumdan içdügi yok... [D83]
...Hak [uñ] emri-y-ile şapa sağ oldı. [D85]
Meded Dede, kerem eyle Allah [uñ] 'ışkına kapuyı aç çıkayın didi. [D88 V32]
Allah [uñ] 'ışkına beni kurtar didi. [D89]
Oğuz [uñ] zamanında bir yigit ki ivlense oh atar-idi... [D89]
Beyrek ap alaca gerdeğı [nüñ] içinde yiyüp içüp bi-haber oturur-idi. [D90 V33]
Vay al duvağum [uñ] iyesi [D92 V34]

Vay alnum [uñ] başum [uñ] umudı [D92 V34]

Bunı işidüp Kıyan Selçük [uñ] oğlu Delü Dundar ağ çıkardı kara geydi. [D92 V34]

Kalın Oğuz [uñ] bigleri Beyrek için ‘azim yas tutdılar, umud üzdiler. [D92 V34]

...dirisi [nüñ] haberin getürse... [D93]

...ölüsi [nüñ] haberin getürene... [D93]

Böyle diğec, yarımasun yarçımasun, Yalançı [nuñ] oğlu Yartaçuk aydur: [D93]

...ölüsi [nüñ] dirisi [nüñ] haberin getüreyin didi. [D93]

...al duvağum [uñ] iyesi. [D94]

...alnum [uñ] başum [uñ] umudı. [D94]

Kalın Oğuz [uñ] bigleri Beyrekden umut üzdiler. [D94]

...Yalançı [nuñ] oğlu Yaltaçuk kiçi düğünün eyledi... [D94]

Kalın Oğuz [uñ] içinde... [D95]

Ulaş [uñ] oğlu Şalur Kazanı sorar olsam sağ-mı argış? [D95 V36]

Kıyan Selçük [üñ] oğlu Delü Tundarı şorar olsam sağ mı argış? [D95 V36]

Kara Göne [nüñ] oğlu Kara Budağı şorar olsam sağ-mı argış? [D95 V36]

Pay Piçen [üñ] kızı Banı Çiçek ivde-mi argış? [D95 V36]

Kalın Oğuz [uñ] içinde [D96]

Kıyan Selçük [üñ] oğlu Delü Tundarı şorar olsañ sağdur Bamsı. [D96]

Kara Göne [nüñ] oğlu Budağı şorar olsañ sağdur Bamsı. [D96]

Pay Piçen [üñ] kızı Banı Çiçek [D96]

Yalançı [nuñ] oğlu Yartaçuğa varur gördüm. [D96]

Gelmez olsañ Pay Piçen [üñ] kızı Banı Çiçegi aldurduñ bellü bilgil didi. [D97]

Yalançı [nuñ] oğlu Yaltaçuk... [D97]

...Banı Çiçek Yalançı [nuñ] oğlu Yaltaçuğa varur olmış. [D97]

...Yalançı [nuñ] oğlu Yaltaçuk dirler bir kişi var-idi... [D98]

Beyrek at [uñ] göksin kuçakladı... [D99]

Kara tonuz [uñ] etinden yahını yidürdüñ doyamadum. [D100]

...yigidüm [üñ] amanatı mere kâfir. [D100]
...yigidüm [üñ] amanatı mere kâfir didi... [D100]
Yalançı [nuñ] oğlu Yaltaçuğuñ didi. [D100 V39]
...ölüsi [nüñ] dirisi [nüñ] haberin kimse bilmez... [D101]
...Yalançı [nuñ] oğlu Yaltaçuk dirler... [D101]
...ölüsi [nüñ] dirisi [nüñ] haberin getürdi... [D101]
...ivleri [nüñ] öñinde bir büyük ağaç var-idi... [D102 V40]
Kara şakaç [uñ] altında gömeçden ne var? [D105 V42]
...gözi [nüñ] şadaçası... [D105 V42]
...ozan [uñ] geldügi yok [D106]
Beyrek aydur: gördüñ-mi, kızlar bu kaftan-ile meni tanıdılar, kalın Oğuz [uñ]
bigleri dahı tanırılar didi. [D107 V43]
Kara Göne [nüñ] oğlu Budak... [D107 V43]
...Kazan Big [üñ] oğlu Uruz... [D107 V43]
...bigler [üñ] başı Yigenek... [D107 V43]
...Gaflet Koca [nuñ] oğlu Şir Şemseddin... [D107 V43]
...hay toñuz [uñ] oğlu toñuz dir-idi... [D108]
Yalançı [nuñ] oğlu... [D108]
Mere kavat [uñ] oğlu kavat... [D108]
Yalançı [nuñ] oğlu Yaltaçuk... [D108]
...yay [uñ] ufanduğına katı kakıdı, aydur: [D108]
...yağı [nuñ] yurdu [D109]
...aygır [uñ] malı [D109]
Oğuz [uñ] bigleri bunu göricek el ele çaldılar gülişdiler. [D109]
Kalmış yigit [üñ] arhası [D110]
Beze miskin [üñ] umudu [D110]
...yüzi [nüñ] karalığı dege. [D111]
...şimdi kızlar [uñ] yanına varmak ister. [D111]

Mere  o -a kızlar [u ] yanına da varsun didi. [D112]
Beyrek  alk dı kızlar [u ] yanına vardı... [D112]
Mere  avat [u ] o lı del   avat... [D112]
 k z [  ] ardında  arvanlar sa a bakar. [D113]
 vi  z [  ] ard  dere  k deg l-mi-y-idi? [D114]
 t  z [  ] adı Bara  deg l-mi-y-idi? [D114]
...bu hal [  ] gelece in bil r-id k? didi. [D114]
 ızıl altun get r    an [u ]  ızına tırna  yonu . [D115]
‘Ayıblu a  an [u ]  ızı ere varmak ‘ayıb olur didi. [D115]
Beyrek gideli bam bam depe [n  ] ba ına  ı du -mı  ız? [D115]
Beyrek gideli bam bam depe [n  ] ba ına... [D115]
Alan  aba   an [u ]  ızı... [D116 V49]
G r r g z m [  ] aydını o ul. [D119 V51]
Tutar bil m [  ]  uvveti o ul. [D119 V51]
 alın O uz [u ] imren esi... [D119 V51]
Yalan ı [n  ] o lı Yalta uk bunu i itdi... [D119 V51]
...Tana [n  ] sazına  aldı. [D119 V51]
... ılıcı [n  ] altından ki di. [D119 V51]
 alın O uz [u ] bigleri atlandılar... [D120]
...Bayburd [u ]  ı arına  apar yetdiler. [D120]
 alın O uz [u ] bigleri aru  udan abdest aldılar... [D120]
Yidi k fir [  ] bigi  ılı dan ki di. [D120 V52]
... azan [u ] o lı Uruz Big bunlar  ı ara yorıyı  itdiler. [D120 V52]
Ba  ba latdılar, ‘aziz Ta rı [n  ] adına  udbe okıtdılar. [D121]
...to uzlama  ır ap  u a  anlar [u ]  anı Bayındıra pencik  ı ardılar. [D121]
...  zi erenler [  ] ba ına... [D122]
...ne [y-  ] geld  in... [D122]
...baba  [u ] yiri u mak olsun... [D122 V53]

...anañ [uñ] yiri behişt olsun... [D122 V53]

KAZAN BİG [üñ] OĞLI URUZ BİGÜN TUTSAK OLDUĞI BOYI BEYÂN
İDER HANUM HEY [D122 V68-7]

Bir gün Ulaş [uñ] oğlu... [D122 V68-7]

Toksan tümen genç oğuz [uñ] şöhetine dirilmiş-idi. [D122 V68-7]

...kāfir [üñ] kızları al şarabı... [D123 V69]

... altun ayağ-ile kalın Oğuz [uñ] biglerine gezdürürler-idi. [D123 V69]

...Ulaş [uñ] oğlu Salur Kazan içmiş-idi. [D123 V69]

Kan Abkaza [nuñ] iline men giderem. [D124]

Kara gözlü kāfir [üñ] kızın men aluram. [D124]

Kanlı Oğuz [uñ] içinde çuldu almaduñ. [D125]

...kaçan sen meni alup kāfir [üñ] serhaddına çıkarduñ... [D125]

...kāfir [üñ] serhaddına, Cızığlara, Ağlağana, Gökçe Tağa aluban çıkayın...
[D126]

...Tatyan [uñ] Kal'asından... [D127]

...Ak Sağa [nuñ] Kal'asından... [D127]

Hay ne oturursın, itüñi avlatmayan, çetüğüñi mavlatmayan alplar [uñ] başı
Kazan oğlançuğı ile serhoş olup yaturlar didi. [D127]

Geyik [üñ] tozıdur... [D127]

...kimi aydur: yağı [nuñ] tozıdur. [D127]

Sası dinlü kāfir [üñ] başın kesdüreyüm... [D129]

Kaba çomak [uñ] altında boğradayım... [D129]

Kāfir [üñ] başın kesdüreyim... [D129]

Adam [uñ] etin yahni kılan... [D130]

Oğul-da kılıç kuşanur baba [nuñ] gayreti-y-içün. [D131]

...kaba taşlar [uñ] başına çıkğıl. [D131 V73]

Yirden yüce taşlar [uñ] başına... [D131 V73]

Ol zamanda oğul ata [nuñ] sözün iki eylemez-idi, iki eylese ol oğlanı kabul
eylemezler-idi. [D132]

Qazan [uñ] oğlı... [D132]
...ala qalkın [uñ] bağını kışa dıgdiler... [D133 V74]
Yüzi [nüñ] üzerine şaluban süridiler. [D134]
...yüzi [nüñ] üzerine şalup aldılar, yorıyu virdiler. [D134]
At [uñ] cılavısın döndürdi, girü döndi. [D134]
...anası [nuñ] yanından alayın, kılıc-ile paralayayın... [D135]
Han [uñ] kızı... [D135]
...qanlı Oğuz [uñ] biglerin toylayayım didi. [D135 V75]
Han [uñ] kızı gördi kim Qazan gelür... [D135 V75]
Berü gelgil Salur [uñ] bigi Salur [uñ] görki [D135 V75]
Başum [uñ] bağtı... [D136]
...ivüm [üñ] tağtı [D136]
...atam [uñ] anam [uñ] virdügi [D136]
...qaba tağlar [uñ] öñine ava çıqduñ. [D136]
Kāfir [üñ] öñinçe yoritduñ-mı? [D136]
...qara tağum [uñ] yüksegi oğul [D137]
...gözlerüm [üñ] aydını oğul [D137]
Yaluñuz oğul [uñ] şaberin Qazan digil maña. [D137]
Yaluñuz oğul [uñ] şaberin Qazan digil maña. [D137]
Yaluñuz oğul [uñ] şaberin a Qazan digil maña. [D138]
Yaluñuz oğul [uñ] şaberin almayınça [D139]
Kāfir [üñ] yollarından dönmeyeyin didi... [D139]
Qalın Oğuz [uñ] içine girem dir-idüm. [D139 V77]
Qara başum [uñ] qarışı tıtsun Qazan seni. [D140]
Han [uñ] kızı aydur: [D140]
Qazan oğlan [uñ] avda idügin andan bileyin ki... [D140]
...el [üñ] altından buyurdı: [D141]
Leş [üñ] arasında... [D141]

...oğlançuğı [nuñ] leşin bulmadı... [D141]
Kara tağum [uñ] yüksegi oğul [D141]
Kırlu şuyum [uñ] taşkını oğul [D141 V78]
Kocalığum [uñ] vaktı... [D141 V78]
Karı düşmen tatar [uñ] oğlu... [D142]
Ağ ellerüm [üñ] arduma bağlanduğın [D142]
Kıl sicim [üñ] ağ boynuma takıldıuğın [D143]
Kara gözlü yigitlerüm [üñ] kırıldıuğın [D143]
Başum [uñ] bahtı Kazan diyü ağladasın. [D143 V79]
Yaradan [uñ] hakkı-y-içün baba [D143 V79]
Kara toñuz [uñ] tamında yatur digil. [D144]
...acı şoğan [uñ] öyüni digil. [D144]
Kalın Oğuz [uñ] içinde... [D144]
...kara tağum [uñ] yüksegi oğul. [D145 V80]
Güçlü bilüm [üñ] kuvveti... [D145 V80]
Karangulu gözlerüm [üñ] aydını oğul. [D145 V80]
Seni bilen big [üñ] oğulları ağ çıkardı kara geydi. [D146]
Kâfir [üñ] yanınça yayak yorır diyeyin-mi? [D146]
...acı şoğan [uñ] öyünçügi diyeyin-mi? [D146]
Nâgâh gözi [nüñ] kapağına kılıç tokındı. [D148]
Başum [uñ] tacı Kazan gelmedi diyü... [D148]
At [uñ] üstinde eglenmeyüp yortan Kazan. [D149 V82]
Han [uñ] kızı... [D149 V82]
Bu mahalda Oğuz [uñ] erenleri bir bir yetdi. [D149 V82]
Kara dere [nüñ] ağzında Kâdir viren... [D149 V82]
...kara buğa [nuñ] derisinden... [D149 V82]
...Kazan [uñ] kartaşı Kara Göne çapar yetdi. [D150]
Demür Kapu [nuñ] Dervendindeki demür kapuyı kapup alan... [D150]

...Kıyan Selçük [üñ] oğlu Delü Tundar çapar yetdi. [D150]

...Ėaflet Koca [nuñ] oğlu Şir Şemseddin çapar yetdi. [D150 V83]

...kalın Oğuz [uñ] imrençesi... [D151]

...kalın Oğuz [uñ] biglerini bir bir atdan yıkan... [D151]

...Kazılık Koca [nuñ] oğlu Big Yigenek çapar yetdi. [D151]

...biñ kavum [uñ] başları Düger yetdi. [D151]

...biñ Bügdüz [üñ] başları Emen yetdi. [D151]

...toğuz koca [nuñ] başları Aruz yetdi. [D151]

...Oğuz [uñ] bigleri dükense olmaz... [D151]

Taş Oğuz [uñ] bigleri ile Tundar şağa depdi. [D152 V84]

...yir [üñ] üzerine dökdi. [D152 V84]

Oğuz [uñ] bigleri toyum oldı. [D153]

Kırk ivlü kıl-ile kırk cariye oğlu [nuñ] başına çevürdi, azad eyledi. [D153]

Ėazā mübarek oldı. Oğuz [uñ] bigleri toyum oldı. [D153] k

...kanatlaruñ [uñ] uçı kırılmasun... [D154 V85]

DUĞA Koca [nuñ] OĞLI DELÜ DUMRUL BOYINI BEYĖN İDER
HANUM HEY [D155]

...Oğuzda Duğa Koca [nuñ] oğlu Delü Dumrul dirler-idi bir er var-idi. [D155]

Allah [uñ] emri -y-ile ol yigit öldi. [D155]

Ol yigit [üñ] üzerine möhkem kara şiven oldı. [D155]

...varlıĖuñ [uñ] Ėakkı-y-içün... [D156]

Delü Dumrul [uñ] görür gözi görmez oldı... [D157]

Ağzum [uñ] içi buz kibi oldı. [D157]

Gözüm [üñ] çöñge idüğin ne beğenmezsin? [D158]

Şağalum [uñ] ağardüğün ne beğenmezsin? [D158]

Ėademiler [üñ] evreni Delü Dumrul... [D159]

...men dağı bir yumuş [uñ] oğlanıyam didi. [D160]

Sen Ėod mü‘minler [üñ] köñlindesin. [D161]

...yā ‘Azrā’il Delü Dumrul can [uñ] yirine can bulsun... [D162]

...babası [nuñ] yanına geldi. [D162]

Gök [üñ] üzerinde al kanatlu ‘Azrā’ile emr eyledi. [D162]

Canum [uñ] parası oğul [D163]

Qara mudbağ [uñ] altında... [D163]

On ay diyende dünya [nuñ] yüzine... [D165]

Şası dinlü kâfir [üñ] elinde tutsağ olay-idüñ oğul. [D165]

Altun aqça [nuñ] güçine şalubanı seni kırtara-y-idüm oğul. [D165]

...ağ şakallu babañ [uñ] yanına varduñ can virmedi... [D166]

...ağ pürçeklü anañ [uñ] yanına varduñ can virmedi, dağı kim virse gerek didi.

[D166]

Ademiler [üñ] evreni... [D168]

Ulu yollar [uñ] üzerine [D168]

Hak Ta‘ālaya Delü Dumrul [uñ] sözi hoş geldi. [D169]

KAÑLI KOCA [nuñ] OĞLI KAN TURALI BOYINI BEYĀN İDER HANUM
HEY [D170]

Oğuz [uñ] zamanında Kañlı Koca dirler-idi bir gürbüz var-idi. [D170]

...men kanlu kafir [üñ] iline varmadın ol varmış maña baş getürmiş ola didi.

[D171]

...pes varasın bir cici bici türkmen [üñ] kızını alasın... [D171]

Böyle diğec erenler [üñ] evreni Kan Turalı... [D171]

Yıkılsun Oğuz [uñ] illeri, maña yarar kız bulımadum baba didi. [D172]

Kañlı Koca sevini kıvanı örü tırdı, ağ şakallu pir kocalar [uñ] yanına bıraktı.

[D172]

...canavar [uñ] kalınlığı...[D173]

...burc [uñ] bedeninde kesilüp... [D173]

...ancağ buğa [nuñ] buynuzında helāk olmışlar-idi. [D173]

At [uñ] ayağı külüg ozan [uñ] dili çevük olur. [D174]

...kanlu kâfir [üñ] iline aqın çapayım... [D174]

Gözeller [üñ] serveri şaru tonlu Selcen Hatunı alsam. [D177]
Atam [uñ] anam [uñ] ivine dönsem. [D177]
Tekür taht [uñ] üzerinde oturmuş-idi. [D178]
Tañrı [nuñ] buyuruğı-y-ile Peygamber [üñ] kavli-y-ile [D179]
K̄an Turalı cemal [üñ] ve kemal [üñ] iyesi yigit idi. [D180]
...canavarlar [uñ] elinde helāk ola didi. [D180]
Şimdi yigidi atar yıkar serer pırtar, yıkılsun Oğuz [uñ] illeri... [D180]
...kırk yigit bir big [üñ] oğlu-y-ile bir kızdıan ötüri nolur didiler. [D180]
K̄ara inek [üñ] buzağusı degül-midür [D181]
Saru tonlu Selcen Hatun köşkden baķar / Kime baķsa ‘ışķ-ile oda yaķar / K̄an
Turalı şaru tonlu kız [uñ] ‘ışķına bir hū didi. [D181]
Buğa buynuzı [nuñ] üzerine dikildi. [D182]
...göti [nüñ] üzerine çökerdi. [D182]
Canavarlar [uñ] serveri aşlandıur... [D183]
K̄an Turalı yigitlerin ağlar gördi, aydur: Mere alça k̄opuzum ele aluñ meni
öğüñ, şaru tonlu kız [uñ] ‘ışķına bir aşlandıan döneyim-mi didi. Yoldaşları burada
soylamış, görelüm hanum ne soylamış:[D183]
Ağça sazlar [uñ] içinde şaru gönler görüben taylar başan [D184]
Canavarlar [uñ] serveri kağan aşlan kıran [D184]
Şaru tonlu Selcen Hatun köşkden baķar / Kime baķsa ‘ışķ-ile oda yaķar / Şaru
tonlu kız [uñ] ‘ışķına bir hū didi. K̄an Turalı mere kafir aslanuñı koyu vir gelsün
didi. [D184]
...saña şğındum cömerdler [üñ] cömerdi ğani Tañrı, meded didi. [D184]
Tekür [üñ] öñine geldi ayıtdı: [D185]
Canavarlar [uñ] serhengi devedür... [D185]
K̄anlı k̄afir [üñ] iline dünin girdüñ. [D186]
K̄alın Oğuz [uñ] iline haber vara. [D186]
K̄anlı K̄oca [nuñ] oğlu K̄an Turalı nitmiş diyeler. [D187]
Seni deve [nüñ] burnından zebun olur didiler bilmez-misin? [D187]

Şaru tönlu Selcen Hâton köşkden bâkar / Kime bâksa ‘ışk-ile oda yaķar Şaru tönlu kız [uñ] ‘ışkına bir hû didi. Kân Turalı örü turdı, aydur: [D187]

...ol kız [uñ] sözi-y-ile yapışdı dirler... [D188]

...yarın Oğuz [uñ] iline hâber vara... [D188]

...deve [nüñ] elinde kalmış-idi kız kurtardı diyeler... [D188]

Kıp kayalar [uñ] başında yuva tutan [D188]

Cümle kuşlar [uñ] sultânı çal-kara kuş [D188]

Şaru tönlu Selcen Hâton köşkden bâkar / Kime bâksa ‘ışk-ile oda yaķar Şaru tönlu bir kız [uñ] ‘ışkına bir hû didi. Kân Turalı adı görklü Muhammede salavat getürdi, deveye bir depme urdı. [D189]

Bir dahı urdı, deve ayağı [nüñ] üzerine turımadı, yıkıldı. [D189]

...üzengüsi [nüñ] kayışı üzilür, dikmege gerek olur didi. [D189]

Ol zamanda Oğuz [uñ] yigitlerine ne kaza gelse uyhudan gelür-idi. [D191]

...atam [uñ] anam [uñ] ivine iletmesünler didi. [D191]

Gördi gelen at [uñ] üzerinde, geyinmiş... [D193]

...Hâk Ta‘âla [nüñ] dergahında hâşıl oldı diyüp aru şudan abdest aldı. [D193]

Kaytabanlar [uñ] torumından döner-mi olur? [D196]

...kâfir [üñ] başın kesdi. [D197]

Selcen Hâton Kân Turalıyı at [uñ] ardına aldı, çıkdı. [D197]

Giderek Kân Turalı [nüñ] fikrine bu geldi-kim: [D197]

At [uñ] ardına aldum çıkıdum diyesin. [D197]

Ala yorğan [uñ] içinde... [D198]

Al duvağum [uñ] altından söyleşmedüm. [D198]

Tiz sevdüñ tiz uşanduñ kavat [uñ] oğlı kavat. [D198]

Mere kavat [uñ] oğlı kavat men aşğa kılpa yapışuram, sen yukarı kılpa yapışursın... [D198]

...mere kavat [uñ] oğlı... [D198]

Kar [uñ] üzerine kân tammış kibi... [D199]

Kalemçiler [üñ] çaldığı... [D199]

Aşlan [uñ] uruğı sultān [uñ] kızı [D199]
...big babası [nuñ] yanına irişdiler. [D200]
Düğün itdi, kalın Oğuz [uñ] biglerin ağırladı. [D200]
...ğāzi erenler [üñ] başına ne [y-üñ] geldügin söyledi... [D201]
KAZILIĞ KOCA [nuñ] OĞLI YİGENEK BOYINI BEYĀN İDER HANUM
HEY [D201 V85-6]
Kam Ğan [uñ] oğlu... [D202]
İç Oğuz [uñ] Taş Oğuz [uñ] bigleri şöhbete dirilmiş-idi. [D202]
Kaba dizi [nüñ] üzerine çökdi, Bayındır Handan akın diledi. [D202]
Günlerde bir gün Düzmürd [üñ] Kal'asına geldi. [D202]
Kara Deñiz [üñ] kenarında idi. [D202]
...Arşun [uñ] oğlu Direk Tekür dirler-idi. [D202 V86]
...Kazılık Koca [nuñ] tutsak olduğu vakt... [D204]
Günlerde bir gün Yigenek oturup bigler ile şöbet ider-iken Kara Göne [nüñ]
oğlu Budağ-ile uz düşmedi. [D204]
Kalmış yigit [üñ] arhası [D205]
Beze miskin [üñ] umudı [D205]
...meni babam [uñ] tutsak olduğu kal'aya gönder didi. [D205]
Bayındır Han buyurdi, yigirmi dört sancağ [uñ] bigi gelsün didi. [D205]
Evvel Demür Kapu [nuñ] Dervendinde big olan... [D205]
...karğu süñü [nüñ] uçında er böğürden... [D205]
...ğarıma yetdüginde kimsin diyü şormayan Kıyan Selçük [üñ] oğlu Delü
Tundar... [D205]
...Eylik Koca [nuñ] oğlu Dülek Evren bile varsun didi. [D205]
Koşa burcdan kayın okı eglenmeyen Yağrınçı [nuñ] oğlu İlalmış... [D205]
Üç kerre yağı görmese kan ağlayan Toğsun [uñ] oğlu Rüstem bile varsun didi.
[D206]
Ejdehalar [uñ] ağzından adam alan Delü Evren bile varsun. [D206]
Şayılmağ-ile Oğuz [uñ] erenleri dükenise olmaz... [D206 V88]

...Bayındır Hān yigirmi dört bahadır sancak [uñ] bigini Yigenege yoldaşlığa bile koşdı. [D206 V88]

...göz [üñ] uçı-y-ile ol ere bakdum... [D207]

...Oğuz [uñ] illerinde kimsin didüm... [D207]

Düzmürd [üñ] Kal'asına giderem... [D207]

Ala gözlü big [üñ] yigitleri... [D208]

Tā ki Düzmürd [üñ] Kal'asına yetdiler. [D208]

Çünkü kâfirler bunları gördiler, Arşun [uñ] oğlu Direk Teküre haber virdiler. [D208]

Kıyan Selçük [üñ] oğlu... [D209]

...yigirmi dört sancak [uñ] bigi... [D209 V90]

...tekür [üñ] elinde zebun oldu. [D209 V90]

Pes Kazılık Koca [nuñ] oğlu Yigenek taze yigitçük yaradan Allaha şıgındı, bi-zaval ma'budı öğdi, aydur: [D209 V90]

Kimse [nüñ] rızkın yimedüñ. [D210]

Hışar [uñ] kapusına girmiş-iken... [D211]

Kara ilüm [üñ] koyunını yüklü kodum. [D211]

'Aziz Tañrı [nuñ] adına kudbe okıtdılar. [D212 V92]

...ağ şakallu babañ [uñ] yiri uçmak olsun... [D213]

...ağ pürçeklü anañ [uñ] yiri behişt olsun... [D213]

Dün [üñ] içinde ürkdi köçdi. [D213]

Ulu kardaşuñ [uñ] adı Kıyan Selçükdür... [D214]

Alplar [uñ] başı Kazana zarb urdı... [D218]

...Depegöz [üñ] elinde zebun oldu. [D218]

Düzen [üñ] oğlu Alp Rüstem şehid oldu. [D218]

Uşun Koca oğlu kibi pehlivan [uñ] elinde şehid oldu. [D218]

Oğuz Depegöz [üñ] elinde zebun oldu. [D219]

...ayağuş [uñ] toprağına meni şaldılar, sana kesim virelüm dirler didi. [D219]

...Aruz [uñ] oğlu Basat gazāya gitmiş-idi, ol maħalda geldi. [D220]

...elüklü [nũñ] oğlu [D221]
Erdil teke [nũñ] buynuzından katı yaylu [D221]
Aruz [uñ] oğlu hanum Basat maña meded didi. [D221]
Karıçuk aydur: Yalançı dünya [nuñ] yüzinde bir er kopdı...
...alplar [uñ] başı Kazana bir zarb urdı... [D221]
...meydan [uñ] yüzinde... [D222]
...kardaşuñ Kıyan Selçuk [üñ] ödi şındı can virdi... [D222]
...kalın Oğuz [uñ] biglerin dahı kimini zebun idüp... [D222]
Karşu yatan kara tağum [uñ] yüksegi kartaş [D223]
Güçlü bilüm [üñ] kuvveti [D223]
Ol hatun kişiye bir esir virdi, var oğluñı kırtar dedi. Hatun aldı, geldi, oğlu [nuñ] yirine virdi. [D223]
Aruz sevindi, kalın Oğuz [uñ] bigleri ile Basata karşı geldi. [D224]
Oğuz [uñ] bigleri dirildi. [D224]
Bigler kardaş [uñ] uğrına Depegöz-ile bulısuram, ne buyurursız didi. [D224]
'Arş [uñ] yüzinde çevürdüm alımadum Basat. [D224]
Depegöz [üñ] olduğı Salahana Kayasına geldi. Gördi Depegöz güne karşı arhasın virmiş yatur. [D225]
...Şalahana [nuñ] Kayasına geldi. [D225]
Basat sıçradı koyun [uñ] içine mağaraya düşdi. [D227]
Mere koyun [uñ] başları irkeç bir bir gel kiç didi. [D227]
Depegöz de bildi kim Basat deri [nũñ] içindedür, aydur: [D228]
...şöyle çalayım seni mağara [nuñ] duvarına kim... [D228]
Basat künbed [üñ] içine girdi. [D229]
Basat mağara [nuñ] kapısına vardı. [D230]
Eyle kim men çekerem göz [üñ] buñını didi. [D231]
Hiç yigide virmesün kadir Tañrı göz [üñ] buñını didi. [D231]
Karangu dün [üñ] içinde yol azsañ... [D231]
Ağ sakallu babañ [uñ] adı nedür? [D231]

...Ulaş [uñ] oğlu Salur Kazan [D232]
Atam [uñ] adın şorar olsañ kaba ağaç [D232]
Anam [uñ] adın dir-iseñ kağan aşlan [D232]
...Aruz [uñ] oğlu Basatdur didi. [D232]
Kalın Oğuz [uñ] biglerinden... [D232]
Bir kez adam [uñ] etine toyam dir-idüm. [D232]
Kalın Oğuz [uñ] bigleri... [D233]
Kaçubanı Şalahana [nuñ] Kayasına girem dir-idüm. [D233]
Ağ şakalı [nuñ] karışı tutdı ola... [D233]
Gözi [nüñ] yaşı tutdı ola... [D233]
Eyle kim çekerem men göz [üñ] buñını. [D233]
Hiç yigide virmesün kâdir Tañrı göz [üñ] buñını. [D233]
Buğra kibi Depegözi dizi [nüñ] üzerine çökerdi... [D233]
Deldi yay [uñ] kirişini taqdı. [D234]
Süriyi süriyi mağara [nuñ] kapısına geldi. [D234]
Kalın Oğuz [uñ] illerine haber geldi. [D234]
Kalın Oğuz [uñ] bigleri yetdiler. [D234]
Şalahana [nuñ] Kayasına geldiler. [D234]
Dedem Korkut gelüben şadılık çaldı, gazi erenler [üñ] başına ne [y-üñ]
geldüğün aydı virdi. [D234]
Erlik-ile kardeşuñ [uñ] kanın alduñ... [D234]
...kalın Oğuz [uñ] biglerini yükden kurtarduñ... [D234]
Ölüm [üñ] vaqtı geldüğünde aru imandan ayırmassun...[D235]
BEGİL [üñ] OĞLI EMRENÜÑ BOYINI BEYÂN İDER [D235]
İç Oğuz [uñ] Taş Oğuz [uñ] bigleri yığnaç olmış-idi. [D235]
...Oğuz [uñ] iline karavul olsun didi. [D236]
Toğuz tümen Gürcistan [uñ] ağzına varup kondı, karavullık eyledi. [D236]
Üç gün dahı Begili av şikâr [uñ] eti-y-ile konuklayalum bigler didi. [D237]

Çün av [uñ] yarağı oldı... [D237]

Üç-yüz altmış altı alp ava binse, kanlu geyik [üñ] üzerine yorıyış olsa... [D237]

Begil [üñ] sevincidür diyü Begile gönderürler-idi. [D238]

Alplar [uñ] içinde bizi... [D238]

Altun tahtum [uñ] iyesi... [D238]

...yay [uñ] kirişin... [D240]

Begil at [uñ] cılavısın yeñimedi, bile uçdı. Begil örü turdı, ağladı. [D240]

Avçılardan ayru, dülbendi boğazına kiçdi, ordusu [nuñ] uçına geldi. [D241]

Arkuru yatan ala tağlar [uñ] etegine ava varduñ. [D241]

Qara tağlar [uñ] öñine ava bindüm. [D242]

At [uñ] üzerinden meni qap... [D242]

Aşlan [uñ] enügi yine aşlandıur, atasını at [uñ] üzerinden qarvadı, tutdı döşegine çıkardı... [D242]

Qaranguluqa gözlerüm [üñ] aydını oğul [D243]

Güçlü bilüm [üñ] kuvveti oğul [D243]

Demür Qapu [nuñ] Dervendinden haber varmış. [D244]

Bigler [üñ] bigi olan... [D245]

Din-i Muhammed [üñ] yolına dürişeyim... [D246]

Al aygır qaçan-kim yağı [nuñ] qoñusın alsa... [D246]

Yavşan [uñ] dibi berk olmaz. [D248]

...qavat [uñ] oğlı qavat [D248]

Begil [üñ] oğlı burada soylamış... [D249]

...Düzen [üñ] oğlı Alp Rüstem... [D250]

Qatlan mere qavat [uñ] oğlı, men saña varayım didi. [D250]

At [uñ] üzerinden... [D251]

Pādışah, Qazan [uñ] oğlı Uruz... [D253]

...Begil [üñ] oğlı... [D253]

Ğaziler [üñ] başına ne [y- üñ] geldügin söyledi. [D253]

UŞUN KOCA [nuñ] OĞLI SEGREK BOYINI BEYÂN İDER [D253]

Oğuz [uñ] zamanında Uşun Koca dirler bir kişi var-idi. [D253]

Bigler [üñ] bigi olan Kazan [uñ] divanında buña hiç kapu baca yoğ-idi. [D254]

...Kazan [uñ] öñinde oturur-idi. [D254]

Mere Uşun Koca [nuñ] oğlu... [D254]

Andan Şirögüven [üñ] uçından Gökçe Deñize degin il çarptı. [D255]

...Alınca [nuñ] Kal'asına uğramış-idi. [D255]

Uçardan kaz tavuk, yorırdan geyik tavşan bu havluya tıdudurup Oğuz [uñ] yigitlerine bunu dām itmiş-idi. [D255]

Yigitleri kırdılar, Egredi tıtdılar, Alınca [nuñ] Kal'asına zindana bıraktılar. [D255]

Kara kara tağlardan haber aşdı, kanlu kanlu şulardan haber kiçdi, kalın Oğuz [uñ] illerine haber vardı. [D256]

...Alınca [nuñ] Kal'asında esirdür, var anı kırtar didi. [D256]

...karanıulu gözüm [üñ] aydını kardaş diyü ağıladı. [D257]

Arkıru yatan Ala Tağ [uñ] etegine vardum. [D257]

Kanlu Oğuz [uñ] illerinde dirnek var-imiş, anda vardum. [D257]

Yimek [üñ] içmek [üñ] arasında [D257]

Kalın Oğuz [uñ] bigleri... [D258]

Kara tağum [uñ] yüksegi kartaş digil. [D258]

Ana [nuñ] hakkı Tañrı [nuñ] hakkı olmasa-y-idi. [D259]

Kanlu geyik [üñ] üzerine gavğa kopsa [D259]

Kardaşsuz miskin yigit [üñ] eñsesine yumruk tokınsa [D259]

...kalın Oğuz [uñ] iline... [D260]

...at [uñ] tusağın uruñ didi. [D260]

Mere kavat [uñ] kıızı... [D260]

Altı yol [uñ] ayırđına çadır dikem. [D261]

Oğlan aydur: Mere kavat [uñ] kıızı... [D262]

...ağam [uñ] başına and içmişem... [D262]

Dereşam [uñ] uçından kiçdi... [D263]

Geyim [üñ] kılıcısından, at [uñ] çokramasından. [D264]

...at [uñ] kulağı sak olur, çekübeni oğlanı oyardı. [D264]

Kāfirler [üñ] sağ olanları kaçarak teküre geldiler. [D264]

Ya niçe eylemek gerek, varuñ ol tutsak yigidi çıkaruñ getürüñ, depegen [üñ] köpini süsegen yırtar, at virüñ toñ virüñ didi. [D265]

...koltuğı [nuñ] altından bakar, kalkar bize giñ yazuyı tar gösterür didiler. [D266]

Şıçradı kāfirler [üñ] arasından çıkdı... [D266]

Toplandı başı [nuñ] uçına geldi. [D267]

Toñuz [uñ] tamında yatur mı olur? [D267]

Ne yigitsin kalın Oğuz [uñ] ilinden gelen yigit? [D267]

Yaradan [uñ] haqqı-y-içün tırı gelgil. [D267]

...ağam [uñ] başı-y-içün seni iki para kılur-idüm didi. [D268]

Qarañu dün [üñ] içinde yol azsañ... [D268]

Ğavğa [nuñ] günü öñdin depen... [D268]

Qarañu dün [üñ] içinde yol azsam... [D269]

Babam [uñ] adın şorar-iseñ Uşun Qoca [D269]

Dereşam [uñ] Şuyını depüp kiçdiler. [D270]

Qanlı kāfir [üñ] elinden... [D270]

Qoca Big [üñ] oğulları... [D271]

Ölüm [üñ] vaqtı geldüğünde aru imandan ayırmason... [D271]

ŞALUR QAZAN TUTSAQ OLUP OĞLI URUZ [uñ] ÇIKARDUĞI BOYI BEYÂN İDER [D272]

Trabuzan [uñ] tekür bigler [üñ] bigi olan Han Kazana bir şahin göndermiş-idi. [D272]

Bir gice yiyüp içüp oturur-iken şahinçi [nüñ] başına aydur: [D272]

İrken bindiler av [uñ] yerine vardılar. [D272]

Gözlediler, şahin Tomanın [uñ] Qal'asına indi. [D272]

Dere depe aşdı, kâfir [üñ] iline geldi. [D272]
...Oğuz [uñ] bigleri yidi gün uyur-idi. [D272]
Gelenler bildi kim bunlar Oğuz [uñ] erenlerindendir. [D273]
Gider-iken 'araba [nuñ] kıcırdısından Kazan oyandı. [D273]
Hele Kazanı getürdiler, Tomanın [uñ] Kal'asında bir kuyuya bıraktılar.
[D274]
Tekür [üñ] 'avratı aydur: [D275]
...dinüñ [üñ] 'ışkına ol eri kuyudan çıkar didi. [D275]
Kaba kaba bigler [üñ] oğlu gavğa kılsa [D278]
Oğuz [uñ] erenleri turur-iken...[D278]
Şarp yirlere yapılmış kâfir [üñ] şehri. [D279]
Şu [y-uñ] dibinde döner... [D278]
... şu [y-uñ] dibinde çığırşur... [D278]
At-ile Kârun [uñ] iline çapkun yetdüm. [D280]
Kalın Oğuz [uñ] ilinde... [D281]
Kâfir [üñ] bigleri dirildiler geldiler. [D281]
Getürdiler toñuz [uñ] tamına habsa şaldılar. [D281]
At [uñ] ayağı külüg ozan [uñ] dili çevük olur. [D281]
Ayıtdı: diridür, Tomanın [uñ] Kal'asında tutsakdur didi. [D282]
Mere ana men Han [uñ] oğlu degül-imişem. [D282]
Han Kazan [uñ] oğlu imişem. [D282]
Mere kavat [uñ] kızı muni maña niçün dimez-idüñ? [D282]
Ana [nuñ] hakkı Tañrı [nuñ] hakkı degül-imiş-ise [D282]
...Men babam [uñ] tutsak olduğu kal'aya giderem. [D283]
Yol [uñ] üzerinde...[D283]
Atdan inüp tacir [üñ] tonın geydiler. [D283]
Bazırgan [uñ] şüretinde katır deve çekdiler, geldiler. [D283]
Çeri [nüñ] üzerine geldiler, kondılar. [D284]

Gördi-kim al‘ayı aldılar, açdı teküre vardı, ayaşofya [nuñ] alınduğın haber virdi. [D284]

...başuñuz [uñ] yarağın görüñ didi. [D284]

Vardılar, azanı çıkarup tekür [üñ] öñine getürdiler. [D285]

Kāfir [üñ] leşkeri... [D285]

ılıç ve süñü ve omak ve sāyir cenk [üñ] āletin geydürüp onatdılar. [D285]

Bu maħalda Oğuz [uñ] erenleri alay alay geldi. [D285]

azan gördi-kim leşker [üñ] öñinçe bir ağ boz atlu... [D285]

Pay Püre Hān [uñ] oğlı Bamsı Beyrek maña dirler. [D286]

Beyrek at [uñ] boynın uçakladı, ayıda döndi. [D287]

Bunı gördi Eylik oca [nuñ] oğlı döne bilmez Dülek Evren meydana girdi. [D287]

Eylik oca [nuñ] oğlı döne bilmez Dülek Evren maña dirler didi. [D288]

Aydur: Mere avat [uñ] oğlı... [D288]

Düzen [üñ] oğlı Alp Rüstem at depdi, meydana girdi. [D288]

Düzen [üñ] oğlı Alp Rüstem maña dirler didi. [D289]

ara ağum [uñ] yūkseği oğul. [D289]

arangulu gözlerüm [üñ] aydını oğul. [D289]

anlı kāfir [üñ] elinden... [D290]

alın Oğuz [uñ] iline gelüp ıkdı. [D290]

...ğazi erenler [üñ] başına ne [y-üñ] geldüğün söyledi. [D291]

Ölüm [üñ] vaktı geldüğünde aru imandan ayırmason, ādir seni nāmerde muħtac itmesün... [D291]

...Muħammed Muşafa [nuñ] hōrmetine bağışlasun... [D291]

İÇ OĞUZA AŞ OĞUZ ‘ĀŞİ OLUP BEYREK [üñ] ÖLDÜĞİ BOYI BEYĀN İDER [D291 V92-8]

aş Oğuz [uñ] biglerinden Aruz Emen ve alan bigler bunı işitdiler... [D292]

İttifāki cemi‘ aş Oğuz [uñ] bigleri azana gelmediler, ‘adāvet eylediler. [D292 V93]

Qazan aydur: Mere Kılbaş bu Taş Oğuz [uñ] bigleri dāyim bile gelürler-idi, şimdi niçün gelmediler didi. [D292 V93]

Yimek [üñ] içmek [üñ] arasında bigleri seni añdı. [D293 V94]

Taş Oğuz [uñ] biglerine adam saldı. [D294]

Taş Oğuz [uñ] bigleri hep yığnaq oldı. [D294]

Taş Oğuz [uñ] biglerine ağırlık idüp toyladı. [D294]

...Taş Oğuz [uñ] bigleri bile yağmalar-idi... [D294 V95]

Taş Oğuz [uñ] bigleri oturur-iken girüp selam viridi. [D296 V96]

Aruz kaçıldı, qarvayup Beyregüñ saşalını tutdı, bigler Beyrege kıyamadı. Beyrek Aruz [uñ] kaçıduğın burada bildi. [D296 V96]

Aldayuban er tutmaq ‘avrat [uñ] işidür. [D297]

Vallah men Qazan [uñ] uğurına... [D297]

...ol dañı varmış, hep Taş Oğuz [uñ] bigleri yığnaq olmuş, bilmedük... [D298]

...yime [nüñ] içme [nüñ] arasında muşhaf getürdiler... [D298]

Aruz [uñ] oğlı gelmedin [D299]

...Aruz [uñ] oğlı Basat gelüp almadın [D299]

Beyrek pādışahlar [uñ] pādışahı haqqa vāşıl oldı. [D299]

Ağ ivi [nüñ] işiginde şiven kopdı. [D299]

...Taş Oğuz [uñ] bigleri size ‘aşı olmuşlar, bilmedük... [D300]

Aruza ve cemi‘ Taş Oğuz [uñ] biglerine haber oldı, uşda Qazan geldi didiler. [D301]

...Eñse Koca [nüñ] oğlı Okçı olsun didi. [D302]

At [uñ] üzerinden yire saldı. [D302]

Taş Oğuz [uñ] bigleri bunu görüp hep atdan indiler... [D303]

...ğāzi erenler [üñ] başına ne [y-üñ] geldüğün aydı viridi. [D303 V99]

Ölüm [üñ] vaqtı geldüğünde aru imandan ayırmasan... [D303 V99]

...ağ şakallu babañ [uñ] yiri uçmağ olsun... [D304]

...ağ pürçeklü anañ [uñ] yiri behişt olsun... [D304]

A.3. Zincirleme Ad Tamlaması

Bir ad tamlamasının başka bir adla oluşturduğu ikinci bir ad tamlamasıdır. Zincirleme ad tamlamalarında da tamlayan öge her zaman ilgi durumundadır. Bu tür ad tamlamasının unsurları diğer ad tamlamalarında olduğu gibi yalın ya da birer kelime grubu olabilir (bk. Korkmaz, 2017: 289).

Metinde ilgi ekinin ilgili kullanımını tanımlayan **137** ilgi eki vasıtasıyla oluşturulmuş **67** yapı bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Қорқут Ата Оғуз [uñ] қавмınuñ мүшкіліні ғалл ідер-іди. [D2V2]

Ануñ кібінүñ ғанум бөбеклері yetmesün. [D8 V5]

Вунуñ кібінүñ ғанум бөбеклері... [D9]

Ікі ғалусınuñ үстіне буғануñ көпүк тұрды. [D16 V9]

...anuñ babasınuñ yanında hoş ola artuk ola didiler. [D18]

Қазılık [uñ] Тағınuñ гүнaһı жоқдур. [D28]

Қазılık [uñ] Тағınuñ суңı жоқдур. [D28 V16]

Қазılık [uñ] Тағınuñ гүнaһı жоқдур. [D28 V16]

Қазılık [uñ] Тағınuñ суңı жоқдур. [D28 V16]

... Оғуз [uñ] bigлерінүñ Һaбері жоқ. [D30 V17]

...senüñ babañuñ üstine yağı geldi... [D30 V17]

SALUR ҚАЗАНУÑ İVİ [nüñ] YAĞMALANDUĞI BOYI BEYÂN İDER
[D35 V53-5]

...Амит [uñ] суыınuñ ашланı... [D35 V53-5]

Қазан Bigүñ ivi [nüñ] үзегіне шөhid oldı. [D38]

Көпөк Қазануñ atınuñ аyaғına ңap ңap дүшер siñ siñ sinler. [D47]

...қırқ big [üñ] қızınuñ öñіне iletsünler... [D53]

Şäh-ı merdan ‘Alinüñ Döldülinüñ eyeri ağaç [D55]

Çobanuñ üç yaşar ғana derisinden şapanınuñ ayası-y-idi...[D56]

...таşı [nuñ] дүшдүгі yirüñ otı bitmez-idi. [D57]

... at [uñ] аyaғı [nuñ] altında қалмасun didi. [D57]

...ағ boz atınuñ yilisi [nüñ] үзегіне қар турдурan... [D61]

...kırk cübbe bürinüp otuz yidi al'a [nuñ] biginüñ maħbub kızlarını alup...
[D62]

...Muħammed Muştafa [nuñ] yüzi [nüñ] şuyına bağışlasun... [D66]

Yarımasun yarımasun, Evnük [üñ] al'asınuñ kâfirleri bunları câsusladı.
[D70]

...Evnük [üñ] kalasınuñ biş-yüz kâfiri... [D71 V23]

Pay Pürenüñ oğlu [nuñ] olduğın bilemediler. [D73]

...varup Bayburd [uñ] Hıсарı [nuñ] bigine Ėaber virdi, aydur: [D90 V33]

...Beyregüñ ölüsi [nüñ] dirisi [nüñ] Ėaberin getüre-y-idüñüz ola-mı dir. [D94]

...menüm ölüm [üñ] Ėaberin iletmiş... [D97]

Meger kafir [üñ] biginüñ bir bıkir kıızı var-idi. [D97]

Amit [uñ] şuyınuñ aşılanı [D110]

...şölen [üñ] yimeginüñ yanına varsam... [D111]

Beyrek şölen [üñ] yimeginüñ üzerine geldi. [D111]

an [uñ] kıızınuñ ivinde kıl Ėalayık dükenniş. [D115]

Senüñ ivüñ [üñ] üzerine sığın geyik yıkmadum-mı [D116 V49]

...Muħammed Muştafa [nuñ] yüzi [nüñ] şuyına bağışlasun... [D122 V53]

OĞlana ara kepenek geydürmişler-idi, apu [nuñ] işigi [nüñ] üzerinde arkurı
bırakmışlar-idi, giren başaır ıķan başaır-idi. [D142]

...ceza-y-ile öldürelüm diyü apu [nuñ] işigi [nüñ] üzerinde arkurı omışlar-
idi. [D142]

Gelü gelü azana yaķın geldi. azan halalını tanımadı. an [uñ] kıızınuñ
azan üzerine geldi, aydur: [D148]

Aydur: Mere avatlar ne ağlarsız, menüm köprim [üñ] yanında bu ĖavĖa
nedür, niye şiven idersiz didi. [D156]

Şaalum [uñ] aĖarduĖınuñ ma'nisi budur didi. [D158]

Delü Dumruluñ atasınuñ anasınuñ canın al, ol iki Ėalala yüz kırk yıl 'ömür
virdüm didi. [D169]

Meger Tırabuzan [uñ] tekürinüñ bir 'azim görklü maħbub kıızı var-idi. [D172]

Böylelik-ile otuz iki kâfir [üñ] biginüñ oğlınuñ başı... [D173]
Ya kara buğranuñ göksi [nüñ] altında kalam. [D176]
Oğuz [uñ] yigidinüñ öykeni kabardı... [D190]
Gördiler kim bu gelen kişinüñ kılıcınıñ balçağı kanlı... [D194]
Amıt [uñ] şuyınuñ aşlanı [D205]
...Muhammed Mustafa [nuñ] yüzi [nüñ] şuyına bağışlasun... [D213]
Bigler bindiler, aşlan [uñ] yatağı [nuñ] üzerine geldiler. [D214]
Oğlançuklarıñ kiminüñ burnın... [D217]
Basat Depegözün başı [nuñ] uçına geldi, kapak kaldırdı... [D226]
Basat Depegözün budı [nuñ] arasından sıçrayup çıktı. [D228]
Gördi kim yüzük gine Depegözün ayağı [nuñ] altında yatur. [D229]
Mere kâfir sen meni bilmez-misin, ağ alınlu Bayındır Hanuñ bigler [üñ] bigisi
Salur Kazan... [D249]
...bu oturan bigler [üñ] her biri [nüñ] oturduğı... [D254]
Uşun Koca [nuñ] oğlınuñ yolu bu qoruya uğradı. [D255]
Uşun Kocanuñ ağ ban ivi [nüñ] öñinde şiven kopdı. [D256]
Dedem Korkut [uñ] kopuzı [nuñ] hõrmetine çalmadum didi... [D268]
...Muhammed Mustafa [nuñ] yüzi [nüñ] şuyına bağışlasun... [D271]
Meger ol gün Tomanın [uñ] Kal'asınıñ teküri ava binmiş-idi. [D273]
...degirmen [üñ] taşu [nuñ] delüğinden virürler-idi. [D274]
Muhammedün dini [nüñ] 'ışkına kılıç urdum. [D277]
Ak Hışar [uñ] Kal'asınıñ burcın yıkdum. [D280]
Ak kayanuñ kaplanınıñ irkeğinde... [D280]
Azvay kurt [uñ] enügi [nüñ] irkeğinde... [D280]
Ak şunqur [uñ] kuşu [nuñ] irkeğinde... [D280]

A.4. İyelik Grubu

İlgi durum ekini almış bir zamir ile iyelik eki almış bir adın meydana getirdiğı kelime grubudur. Burada ele alınan örnekler aslında birer ad tamlamasıdır. Ancak Ergin, kişi zamirleriyle kurulan ad tamlamalarına iyelik grubu adını vermiştir (bk.

2013: 381). Bu nedenle, metinde kişi zamirleriyle kullanılmış örnekleri iyelik grubu adını verdiğimiz başlık altında incelemeyi tercih ettik.

Ad tamlaması, varlığı bir başka varlıkla ilişkilendirir. Bu yapı ise bir varlığı bir kişi ile ilişkilendirmektedir (bk. Karaağaç, 2012: 491).

Metinde ilgi ekinin ilgili kullanımını tanımlayan **229** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Hağ Ta‘āla **anuñ** kōñline ilham ider-idi. [D2V2]

Anuñ bebekleri yetsün. [D7]

...nola-y-idi ben**üm** ivüme bir lağza bağa-y-idüñüz... [D9]

...ne gelür-ise ben**üm** şağrıma gelsün diyü... [D9]

Bayındır Han ben**üm** ne eksiklig**üm** gördi... [D11]

...ben**üm** şuçum ne oldu-kim kara otağa kondurđı didi. [D12]

Anuñ-kim oğlı kıızı olmaya... [D13]

...ben **bunuñ** alınına niye şayağ olurın тұrurın didi. [D17]

...sen**üñ** ođluñ... [D18]

...gine biz**üm** ‘izzeťü**müz**... [D18]

...sen**üñ** ođluñ kür şopdı erçel şopdı... [D19]

...böyle oğul sen**üñ** neñe gerek, böyle oğul olmağdan olmamağ yigđür, öldürsene didiler. [D19 V11]

Çalkubanı Dirse Han sen**üñ** ođluñ... [D20]

... sen**üñ** ođluñ kür şopdı erçel şopdı... [D20]

Biz sen**üñ** ođluñı niçe getürelüm, sen**üñ** ođluñ biz**üm** söz**ümüz** almaz, biz**üm** söz**ümüz**-ile gelmez... [D20]

...ben**üm** öñ**ümde** depelesün... [D21V12]

...yazıda yabanda geyigi çovar sen**üñ** öñ**üñe** getirür... [D22]

Çıksun ben**üm** görür göz**üm** a Dirse Han yaman segrir. [D24]

...sen**üñ** yaraña melhemdür didi, ğayıb oldu. [D27]

Açar sen**üñ** řularuñ Kağılık Tağı. [D27]

Biter sen**üñ** otlaruñ Kağılık Tağı. [D27]

Kaçar senüñ geyiklerüñ Kazılık Tağı. [D27]

...menüm elümi şişüñ... [D31 V18]

Senüñ-de içinde binidüñ var-ise yigit digil maña. [D32]

Senüñ-de içinde şişligüñ var-ise digil maña. [D32]

Senüñ-de içinde yükletüñ var-ise digil maña. [D32]

Senüñ-de içinde odañ var-ise yigit digil maña. [D32]

Senüñ-de içinde nişanluñ var-ise yigit digil maña. [D33]

Senüñ-de içinde ağ şakallu babañ var-ise yigit digil maña. [D33]

Menüm- de içinde binidüm var. [D33]

Menüm- de içinde yükletüm var. [D33 V19]

Menüm- de içinde şişligüm var. [D33 V19]

Menüm dağı içinde nişanlum var. [D33 V19]

Menüm- de içinde odam var. [D33 V19]

Menüm dağı içinde bir 'aklı biligi yitmiş koca babam var. [D34]

...menüm ivüm... [D37]

Yarımasun yarçımasun bu çoban bizüm hepümüz kırar ola-mı didiler, dağı
turmayup kaçdılar. [D42]

...şahin benüm kuşumı ölür gördüm... [D42]

...menüm bu düşümi yorgıl maña didi. [D43 V57]

...senüñ devletüñdür... [D43 V57]

Menüm avumı bozma... [D43 V57]

Kavum kabile menüm kuma yurdum. [D44]

...Kâdir senüñ alnuña kada yazsun çoban didi. [D48]

Altı yüz kâfir dağı menüm üzerüme geldi... [D48]

...semüz koyun aruk toklı senüñ kapuñdan kâfirlere virmedüm... [D48]

Ölür-isem senüñ uğruña ben öleyim. [D49]

...benüm başuma kaçınç kaçarlar... [D50]

Allah menüm ivümi kırtaraçak olur-ise... [D51]

Sen**üñ** et**üñ**den oğul yiyeyin-mi... [D53]
...şakın kadın ana men**üm** üzer**üme** gelmeyesin... [D53]
Kiçmiş men**üm** gün**ümi** ne aındurursın? [D54]
...mere kâfir sen**üñ** kızu**ñ**dan... [D59]
Beli budur, men**üm** da**hı** oğlum olsa... [D68]
Bigler men**üm** da**hı** ha**ğ**kuma bir du‘ā eyleñ, Allah Ta‘āla maña da bir kız vire didi. [D68]
...men**üm** kızum... [D69]
...men**üm** oğlum için yahşı armağanlar getür**üñ** men**üm** oğlum böyüinçe didi. [D69 V22]
Yigit yigit big yigit, sen ben**üm** ün**üm** aña... [D71 V23]
...men**üm** şahbaz atumı getür**üñ** hey, meni seven yigitler binsünler didi. [D72]
Ne çoğ olsun, amma biz**üm** bir big**ümüz**... [D73]
...sen**üñ** oğlu**ñ**-mıdur? [D74]
Beli men**üm** oğlumdur didi. [D74]
...anu**ñ** elin... [D74]
...eger sen**üñ** oğlu**ñ** olmasa-y-idi... [D74]
...biz**üm** malum**uz** Gürcistanda gitmiş-idi... [D74]
Mere ben**üm** oğlum baş-mı kesdi, kan-mı dökdi? [D74 V25]
Allah Ta‘āla sen**üñ** oğlu**ña** aşut virsün. [D75]
Allah Ta‘āla sen**üñ** oğlu**ña** fırsat virsün. [D75]
...eger sen**üñ** atu**ñ** men**üm** atumı kiçer-ise onu**ñ** atını da**hı** kiçersin... [D78 V27]
Mere yigit men**üm** atumı... [D79]
Beli pes, evet ağ şakallu ‘aziz baba men**üm** da**hı** istedüğ**üm** oldur didi. [D81]
...sen men**üm** el**ümi** şağaldı gör... [D85]
Dede ya kanı men**üm** püreler**üm**? [D87]
...men**üm** başum... [D90 V33]
Ben**üm** yidi kız qarında**şum** sorar olsam şağ-mı arğış? [D95 V36]

Hey men**üm** kırk yoldaş**um**, bilür-misiz neler oldu? [D97]
Açuk açuk meydana beñzer sen**ün** alınçuğ**uñ**. [D99]
İki şeb çırağa beñzer sen**ün** gökçügez**üñ**. [D99]
...sen**ün** yiliçüg**üñ** [D99]
İki қоша қардаша beñzer sen**ün** қалачуğ**uñ**. [D99]
...sen**ün** arhaçuğ**uñ** [D99]
Men**üm** ağz**uma** sögüp- durur-id**ün** doyamad**um**. [D100]
Mere sen seni bilürsin, biz**üm** hal**umuzdan**... [D101]
Meger sen**ün** ağa**ñ** yok olupdur. [D102 V40]
Ozan sen**ün** haber**ün** yok. [D104]
Ozan sen**ün** haber**ün** yok. [D104]
Ozan sen**ün** haber**ün** yok. [D104]
Göreyim Oğuzda men**üm** dost**um** kimdür didi... [D107 V43]
Ne siz kalu**ñ** ne Beyrek kalsu**ñ**, bir eski қаftan vird**ünüz** ben**üm** baş**um** aldunuz
diyüp vardı... [D107 V43]
...gel mere қават men**üm** yay**umı** çek... [D108]
Bigler siz**ün** ‘ışku**ñuza** çekeyim yayı atayım o**ñı** didi. [D109]
...saña düşer-mi bi-tekell**uf** men**üm** üzer**üme** gelesin didi. [D112]
Sen anlar**uñ** yanına varğıl. [D113]
...men**üm** iş**üm** yok. [D113]
Sen**ün** ad**uñ** kırk oynaşlu Boğazça Fatma deg**ül**-mi-y-idi? [D114]
... men**üm** oyun**um** yok. [D114]
Sen**ün** iv**üñ**... [D116 V49]
Sen**ün** atu**ñı** men**üm** at**um** kiçmedi-mi? [D116 V49]
O**ñ** atanda men sen**ün** o**ñuñı** yarmadum-mı? [D116 V49]
...men**üm** söz**üm** diñle... [D124]
Da**ñı** sen**ün** yüz**üñe** men gelmezem. [D124]
Men**üm** ün**üm** a**ñla**... [D130]

Menüm de başum kurban olsun... [D131 V73]
Menüm şavaşduğum menüm döğişdüğüm [D131 V73]
...menüm çekişdüğüm menüm kılıçlaşduğüm [D131 V73]
Size kurban olsun menüm başum [D133]
Ağır şiven senüñ orduña koyayın-mı? [D139]
Nirede bildüñ benüm tutsak olduğüm? [D142]
Gördüm senüñ oğluñ tutsak digil. [D144]
Menüm anam... [D144]
Menüm başum senüñ yoluña kurban olsun. [D144]
Menüm başum kurban olsun... [D146]
Menüm nāmusum kanda vara oğul didi... [D146]
Virse dahı senüñ yirüñ tuta bilmez. [D147]
Karşum ala yigit menüm ne mañlarsın? [D149]
Kiçmiş menüm günümi ne añdurursın? [D149]
Senüñ bilüñ ölmüş. [D149 V82]
Anuñ ardınça görelüm... [D150]
Anuñ ardınça görelüm kimler yetdi: [D150 V83]
Anuñ ardınça görelüm kimler yetdi: [D150 V83]
Anuñ ardınça görelüm kimler yetdi: [D151]
Anuñ ardınça görelüm kimler yetdi: [D151]
Anuñ ardınça... [D151]
Anuñ ardınça... [D151]
Anuñ ardınça... [D151]
...menüm erligüm... [D155]
... 'Azrā'ili menüm gözüme göstergil... [D156]
Bağ bağ mere delü kavat menüm birliğüm bilmez... [D156]
...menüm ulu dergahumda geze menlik eyleye didi. [D156]
Menüm görür gözlerüm görmez oldı. [D157]

Ṭutar men**üm** eller**üm** ṭutmaz oldu. [D157]
Ditredi men**üm** can**um** cūṣa geldi. [D157]
Al қanatlu ‘Azra’il men**üm** el**üme** girse öldüre-y-idüm... [D158]
...**anuñ** elinden қurtara-y-idüm dir-idüñ... [D158]
...imdi mere delü geldüm ki sen**üñ** can**uñ** alam, virür-misin... [D158]
...çünkü men**üm** el**ümden** gögerçin kibi қуш oldu uçdı, mere men anı қor-
mıyam тоғана aldurmayınча didi. [D159]
...biz**üm** тағлар**umuz** olur. [D160]
Mere delü қavat maña ne yalvarursın, Allah Ta‘ālaya yalvar, men**üm**-de
el**ümde** ne var... [D160]
Men**üm** can**um** alur olsañ sen algıl. [D161]
‘Azrā’ile nidā eyledi kim çün delü қavat men**üm** birlig**üm** bildi... [D161]
...**anuñ** canı azad olsun didi. [D162]
...**anuñ** canı azad olsun didi. [D162]
...men**üm** can**umı** қоғıl didi. [D162]
Ağça men**üm** göks**ümi** başup қondı. [D162]
...**anuñ** şöleni olsun. [D163]
Ağça men**üm** göks**ümi** başup қondı. [D164]
...andan men**üm** iki oғlan**çuғum** var... [D166]
...andan şöñra men**üm** can**um** alasın didi. [D166]
Ağça men**üm** göks**ümi** başup қondı. [D166]
Ṭatlı men**üm** can**umı** alur oldu. [D166]
Yaylar olsam men**üm** gorum olsun. [D167]
İçer olsam men**üm** қan**um** olsun. [D167]
...men**üm** kefen**üm** olsun. [D167]
Biner olsam men**üm** tabut**um** olsun. [D167]
Sen**üñ** ol muğannet anañ... [D168]
Men**üm** can**um** sen**üñ** can**uña** қurban olsun didi, rāzı oldu. [D168]

Oğul sen kız istemez-imişsin bir cılasun bahadır ister-imişsin, **anuñ** arkasında yiyessin içessin hoş kiçessin. [D171]

...her kim ol üç canavarı başa ol kıızı aña virürler, başup öldürmese **anuñ** başını keserler burca aşarlar. [D175]

Atlu batup çıkamaz **anuñ** balçığı olur. [D175]

Ala yılan sökemez **anuñ** ormanı olur. [D175]

Gök-ile pehlü uran **anuñ** kal'ası olur. [D175]

Göz kaçuban köñül alan **anuñ** görklüsi olur. [D175]

Atlu batup çıkamaz **anuñ** balçığına kumlar döşeyem. [D176]

...men**üm** başum diyü söyler-idi. [D178]

Qurban olsun size men**üm** başum. [D190]

Uyur-iken kız aydur: Men**üm** mühibler**üm** çokdur... [D191]

Destursuzça men**üm** yağıma giren yigit ne yigitsin? [D196]

Ğafillüçe sen**üñ** başuñ men keseyin-mi? [D196]

Yidi kişi-y-ile kurulur-idi men**üm** yayum. [D207 V89]

...şom altunlu men**üm** oğum. [D207 V89]

...men**üm** oğlançuğumdur belki didi. [D214]

...sen**üñ** aduñ Basat olsun... [D214]

Depegöz aydur: Hoş öyle olsun, evet, hem maña iki adam virüñ yimegüm ben**üm** pişürsün men yiyeyim didi. [D220]

Ay şakar koç men**üm** nireden helāk olaçağum bildüñ... [D228]

Depegöz aydur: Men**üm** hazinem var, ol kıocalar almasunlar, var möhürle didi. [D229]

...ol kınsuz keser men**üm** başumı, var getür men**üm** başumı kes didi. [D230]

Men**üm** adum şorar-iseñ... [D223]

Neler kıopdı men**üm** başuma didi... [D244]

Men**üm** kıara başuma neler geldi. [D244]

...**anuñ** elin... [D245]

...ola kim men**üm** kiçmiş günümi aındurtmayasın didi. [D246]

...sen**üñ** bir Tañrı**ñ** var-ise... [D251]

...men**üm** yitmiş iki puthanam var didi. [D251]

Mere miz**üm** öksüzlig**ümüz** yetmez-mi, bizi niye urursın... [D256]

Men**üm** hod kardeşum var-imiş qayursam olmaz. [D259]

Yañlış haberdür oğul, kaçan giden sen**üñ** ağa**ñ** degül ayrudur... [D259]

...gelmez-isem ol vakıt men**üm** öldüğ**ümi** bilesin... [D261]

Yigit sen**üñ** baba**ñ** kim? [D268]

Men**üm** adum şorar olsan Segrek. [D269]

‘Avrat aydur: Vay sen**üñ** el**üñ**den... [D275]

...anu**ñ** elinden... [D275]

Gel**üñ** Qazanı quyudan çıkaruñ, bizi ögsün Oğuzı sındursun, andan soñra şart eylesün biz**üm** il**ümüze** yağılığa gelmeye didi. [D275]

And iç kim biz**üm** il**ümüze** yağılığa gelmeyesin, hem bizi ög Oğuzı şındurğıl, seni koyu virelüm var git didiler. [D276]

...sen**üñ** baba**ñ** [D279]

...sen**üñ** kızu**ñ**...[D280]

Ortaç kırdı siz**üñ** geyikler**üñüz** turgurmaya. [D280]

Mere qavat men**üm** babam Bayındır Han degül-midür? [D282]

...sen**üñ** dede**ñdür**. [D282]

Uruz mere ya ben**üm** babam ölü-midür diri-midür didi. [D282]

Anu**ñ** ardınça Qara Göne geldi, alay bağladı tırdı. [D286]

El-hamdu li'llah men**üm** oğlançuğ**um** büyük er olmuş didi. [D287]

Mere kâfir men**üm** adum bilmez-misin? [D288]

...anlaru**ñ** dostlığın bileyin didi. [D292 V93]

...men**üm** qara başuma gör neler geldi... [D293 V94]

Men sen**üñ** dostlığ**uñ**... [D294]

Aruz araya muşhaf getürdi, hep bigler el urup and içdiler, sen**üñ** dostu**ña** dost...[D295]

...men**üm** el**üm**... [D299]

...menüm kanum Aruza kor-ise didi. [D299]

Menüm kanum Aruza komasun. [D299]

...menüm kanum Aruza komasun didi, didiler. [D300]

...Kazan gelsün çıksun, bir yigit senüñ uçunñdan aramızdan eksildi... [D301]

...hem vaşıyyet eylemiş, menüm kanum komayasın alasın dimiş, varalum düşmeni haqlayalum di didi. [D301]

...senüñ yoluñda baş virdi... [D301]

...menüm kanum alsun dimiş, ağlamağ-ile nesne mi olur, tırı gel yukaru didiler. [D301]

Aruz aydur: Menüm İç Oğuzda karımum Kazan olsun. [D302]

Emen aydur: Menüm karımum Ter Uzamış olsun. [D302]

Alp Rüstem aydur: Menüm karımum... [D302]

Aruz Koca meydana at depdi, Kazana çağırıp mere kavat sen menüm karımumsın, sen gel berü didi. [D302]

A.5. Tamlayanı Düşürülmüş İyelik Grubu

İyelik grubunda, ad tamlamasında olduğu gibi ilgi durum eki ve iyelik eki kullanılmaktadır. İyelik grubu kişi zamirleriyle kurulduğundan dolayı ilk öge kolayca düşürülebilmektedir, çünkü ikinci ögede kişi göstergesi zaten bulunmaktadır (bk. Karaağaç, 2012: 492).

Metinde ilgi ekinin ilgili kullanımını tanımlayan 3022 örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Ahır zamanda hanlık girü Kayıya dege, kimsene [onlaruñ] ellerinden almaya ahır zaman olup kıyamat kopınça. [D2V2]

[onuñ] Bu didügi Oşman neslidür, işde sürilüp gide yorır. [D2V2]

[onuñ] Sözin tutup tamam iderler-idi. [D2V2]

Bir yigidüñ kara tağ yumrusınça malı olsa yığar direr taleb eyler, [kendü] nasibinden artuğın yiye bilmez. [D3]

Tekebbürlük eyleyenı Tañrı sevmez, [kendü] köñlin yüce tutan erde devlet olmaz. [D3]

Qızağuşa kıymayınça yol alınmaz, qara polad öz kılıcı çalmayınça qarım dönmez, er **[kendü]** malına kıymayınça **[kendü]** adı çıkmaz. [D3 V3]

Oğul atanuñ yetiridür, **[onuñ]** iki gözünüñ biridür. Devletlü oğul qopsa **[onuñ]** ocağınuñ közidür. [D3 V3]

Devletsüz şerrinden Allah saqlasun **[benüm]** hanum sizi. [D4]

[senüñ] Girçeklerüñ **[kendü]** üç otuz on yaşını toldursa yig. [D4]

[sizüñ] Üç otuz on yaşuñuz tolsun... [D4]

Hak size yaman getürmesün, **[sizüñ]** devletüñüz pâyende olsun **[benüm]** hanum hey. [D5]

Dede Qorkut bir dahı soylamış, görelüm **[benüm]** hanum ne soylamış: [D5 V4]

Ğafil başuñ ağrısın **[kendü]** beyni bilür. [D5 V4]

[sizüñ] İleyüñüzde çalup aydan ozan olsun. [D5 V4]

Azup gelen kazayı Tañrı şavsun **[benüm]** hanum hey ! [D5 V4]

Dede Qorkut gine soylamış, görelüm **[benüm]** hanum ne soylamış: [D5 V4]

Ağız açup öger olsam **[bizüm]** üstümüñde Tañrı görklü. [D5 V4]

[kendü] Hecesiñleyin düz okınsa yâsin görklü. [D6]

Ol Mekkeye sağ varsa esen gelse **[kendü]** şıdkı bütün hacı görklü. [D6]

[kendü] Dizin basup oturanda halal görklü. [D6]

[kendü] Dulumından ağarsa baba görklü. [D6]

[kendü] Ağ südin toya emzürse ana görklü. [D7]

Yañal ala iv yanında dikilse gerdek görklü uzunça **[kendü]** tenefi görklü. [D7]

[onlaruñ] Qamusına beñzemedi cümle ‘âlemleri yaradan Allah Tañrı görklü. [D7]

Ol **[benüm]** ögdüğüm yüce Tañrı dost oluban meded irsün **[benüm]** hanum hey. [D7]

Ol ‘Âyişe Fâtıma soyıdur **[benüm]** hanum. [D7]

[senüñ] Ocağuña bunçılaysın ‘avrat gelsün. [D7]

Geldük ol-kim solduran sopdur. Şabadança [**kendü**] yirinden örü turur, [**kendü**] elin, [**kendü**] yüzün yumadın tokuz bazlammaç ilen bir külek yoğurd gözler, toyınça tıka başa yir [**kendü**] elin [**kendü**] bögrine urur aydur: [D7]

Bu ivi h̄arab olası ere varaldan berü dahı [**benüm**] k̄arnum toymadı, [**benüm**] yüzüm gülmedi, [**benüm**] ayağum paşmak [**benüm**] yüzüm yaşmak görmedi-dir... [D8]

...ah nola-y-idi, bu öle-y-idi, birine dahı vara-y-idüm, [**benüm**] umarumdan yahşı uyar ola-y-idi dir. [D8 V5]

Anuñ kibinüñ [**benüm**] h̄anum bebekleri yetmesün. [D8 V5]

[**senüñ**] Ocağuña bunçılayın ‘avrat gelmesün. [D8 V5]

Geldük ol kim tolduran topdur: Depidinçe [**kendü**] yirinden örü turdı, [**kendü**] elin [**kendü**] yüzün yumadın obanuñ ol uçından bu uçına... [D8 V5]

...öyledençe gezdi; öyleden soñra [**kendü**] ivine geldi gördi-kim oğrı köpek yike tana [**onuñ**] ivini bir birine k̄atmış... [D8 V5]

...[**kendü**] k̄onşularına çağırur ki kız Zeliha, Zübeyde, Ürüveyde... [D8 V5]

...[**benüm**] yataçak yirüm gine bu h̄arab olası-y-idi... [D9]

Bunuñ kibinüñ [**benüm**] h̄anum bebekleri yetmesün. [D9]

[**senüñ**] Ocağuña bunuñ kibi avrat gelmesün. [D9]

Neyleyeyim bu yıkılaçak ivde un yok, elek yok deve [**kendü**] değirmeninden gelmedi dir... [D9]

...ne gelür-ise benüm sağırma gelsün diyü [**kendü**] elin [**kendü**] götine urur, [**kendü**] yönin añaru [**kendü**] şağrısın [**kendü**] erine döndürür... [D9]

...biñ söyler-iseñ birisini koymaz, erüñ sözini [**kendü**] kulağına koymaz. [D9]

Andan dahı sizi [**benüm**] h̄anum Allah şaklasun, [**sizüñ**] ocağuña bunçılayın ‘avrat gelmesün. [D9]

DİRSE H̄AN OĞLI BUĞAÇ H̄AN BOYINI BEYÂN İDER [**benüm**] H̄ANUM HEY [D10]

Bir gün K̄am Ğan oğlı H̄an Bayındır [**kendü**] yirinden t̄urmuş-idi. Şāmî günlügi yir yüzine dikedürmiş-idi. [**onuñ**] Ala şayvanı gök yüzine aşanmış-idi. [D10 V6]

...kara otağa konduruñ kara kiçe [onuñ] altına döşeñ, kara koyun yahnısından [onuñ] öñine getürüñ, yir-ise yisün yimez-ise tursun gitsün dimiş-idi. [D10 V6]

Şoylamış, görelüm [benüm] hanum ne soylamış: [D11]

...alar sabah Dirse Han kalkubanı [kendü] yirinden örü turup [kendü] kırk yigidin [kendü] boyına alup Bayındır Hanuñ sohbetine gelür-idi. [D11]

Bayındır Hanuñ yigitleri Dirse Hanı karşıladılar. Getürüp kara otağa kondurdılar. Kara kiçe, [onuñ] altına döşediler. [D11]

Kara koyun yahnısından [onuñ] öñine getürdiler. [D11]

Bayındır Handan buyruk böyledür [benüm] hanum didiler. [D11]

Bayındır Han benüm ne eksikligüm gördi, [benüm] kılıcumdan-mı gördi, [benüm] şuframdan-mı gördi... [D11]

[benüm] Hanum bu gün Bayındır Handan buyruk şöyledür kim... [D12]

Kalkubanı [benüm] yigitlerüm [sizüñ] yirüñüzden örü turuñ, bu qarayıb baña ya bendendür ya hatundandır didi. [D12 V7]

Dirse Han [kendü] ivine geldi. [D12 V7]

Çağırup [kendü] hatunına soylar, görelüm [benüm] hanum ne soylar: [D12 V7]

Berü gelgil [benüm] başum bahtı [benüm] ivüm tahtı [D12 V7]

İvden çıkup yoriyanda [benüm] selvi boylum [D12 V7]

[kendü] Topuğında sarmaşanda [benüm] kara saçlum [D12 V7]

Kırılıu yaya beñzer [benüm] çatma kaşlum [D12 V7]

Qoşa bādem sığmayan [benüm] tar ağızlum [D12 V7]

Güz almasına beñzer [benüm] al yañaqlum [D12 V7]

[benüm] Kavunum [benüm] vieregüm [benüm] düvlegüm [D12 V7]

Kalkubanı Han Bayındır [kendü] yirinden tırmış, bir yire ağ otağ bir yire kızıl otağ bir yire kara otağ dikdürmiş... [D12 V7]

...oğlı kızıl olmayanı kara otağa konduruñ, kara kiçe [onuñ] altına döşeñ, kara koyun yahnısından [onuñ] öñine getürüñ, yir-ise yisün, yimez-ise tursun gitsün... [D13]

Ben varıcağ gelübeni karşıladılar kara otağa kondurdılar, kara kiçe [benüm] altuma döşediler, kara koyun yahnısından [benüm] öñüme getürdiler... [D13]

Han kıızı [benüm] yirümden tırayım-mı [D13]

[senüñ] Yağañ-ile [senüñ] boğazuñdan tıtayım-mı [D13]

[benüm] Kaba ökçem ... [D13]

[benüm] Kara polat öz kılıcum [benüm] elüme alayım-mı [D13]

[senüñ] Öz gevdeñden [senüñ] başuñı keseyim-mi [D13]

[senüñ] Alça kanuñ yir yüzine dökeyim-mi [D13]

Han kıızı [onuñ] sebebi nedür digil maña [D14]

Hay Dirse Han, baña kazab itme, incinüp acı sözler söyleme, [senüñ] yirüñden örü turgıl, [senüñ] ala çadıruñ yir yüzine dikdürgil, İç Oğuzuñ Taş Oğuzuñ biglerin [senüñ] üstüñe yığnağ itgil, aç görseñ toyurgıl, yalıncağ görseñ tonatğıl borçluyı [kendü] borçından kırtargıl... [D14 V8]

Dirse Han dişi ehlinüñ sözi-y-ile ulu toy eyledi, hâcet diledi. Atıdan aygır, deveden buğra koyundan koç kırdurı. İç Oğuz Taş Oğuz biglerin [kendü] üstine yığnağ itdi. [D15]

...Borçluyı [kendü] borçından kırtardı. [D15]

[onuñ] Hatunı hâmile oldı, bir niçe müddetten sonra bir oğlan toğurdı. [D15]

[kendü] Oğlançuğını dayalara virıdı şaklatdı. Oğlan [kendü] on biş yaşına girdi. [D15]

Meger [benüm] hanum, Bayındır Hanuñ bir buğası var-ıdı, bir dağı [onuñ] buğrası var-ıdı... [D15]

Meger [benüm] şultanum, gine yazın buğayı saraydan çıkardılar. [D15]

Üç kişi [onuñ] sağ yanından üç kişi [onuñ] şol yanından demür zencir-ile tıtmışlar ıdı. [D16]

Meger [benüm] sultānum... [D16 V9]

Oğlan [kendü] yumruğı-y-ile buğanuñ alnına kıya tıtuıp çaldı, buğa götin götin gitdi. [D16 V9]

Oğlan yine buğanuñ alnına [kendü] yumruğı-y-ile kıatı urdı. [D16 V9]

Oğlan bu atla buğanuğ alnına [kendu] yumruğını ayadı, sürdi meydanuğ başına ıardı. [D16 V9]

...Oğlan buğanuğ alnından [kendu] yumruğın giderdi, [kendu] yolından şavuldu. [D17]

Buğa [kendu] ayağ üstine uramadı, düşdi [kendu] tepesinuğ üstine yııldı. [D17]

Oğlan [kendu] pıçağına el urdu, buğanuğ başını kesdi. [D17]

[benüm] Dedem⁹ orut gelsün bu oğlana ad osun, [kendu] bilesinçe alup [onuñ] babasına varsun, [onuñ] babasından oğlana biglik istesün, taht alı virsün didiler. [D17]

ağırdılar [benüm] Dedem orut gelür oldu. Oğlanı alup [onuñ] babasına vardı. [D17]

Dede orut oğlanuğ babasına soylamış, görelüm [benüm] anum ne soylamış: [D17]

Bayındır anuđ ağ meydanında bu oğlan cenk itmişdür, bir buğa öldürmiş senüñ ođluñ, [onuñ] adı Buğaç olsun, [onuñ] adını ben virdüm, [onuñ] yaşını Allah virsün didi. [D18]

Oğlan tahta ıkdı, [kendu] babasınun kırk yigidin añmaz oldu. [D18]

Gelün oğlanı [kendu] babasına ovlayalum, ola kim öldüre... [D18]

...[bizüm] hömetümüz anuñ babası yanında hoş ola artuk ola didiler. [D18]

Görür-misin Dirse an neler oldu, yarımasun yarımasun, senüñ ođluñ kür opdu erel opdu, [kendu] kırk yigidin [kendu] boyına aldı... [D19]

...anlar anı Bayındıra aber vara, Dirse anuđ oğlı böyle bid'at işlemiş diyeler, [senün] gezdüğüñden [senün] öldüğüñ yig ola...[D19 V11]

Böyle diğec [benüm] anum...[D19 V11]

alkubanı Dirse an senüñ ođluñ [kendu] yirinden örü turdu, göksi güzel aba tağa ava ıkdı, sen var iken av avladı uş uşladı [kendu] anasınun yanına alup geldi...[D20]

⁹ İyelik kalıntısı söz konusudur.

...al şarabuñ itisinden aldı içdi, [kendü] anası-y-ile şöhet eyledi, [kendü] atasına kaşd eyledi... [D20]

...böyle oğul [senüñ] neñe gerek öldürseñe didiler. [D20]

...kalkubanı [senüñ] yirüñden örü turgıl, [senüñ] yigitlerüñ oğşagıl, [senüñ] boyuñna algıl, [senüñ] oğluñna uğragıl, [senüñ] yanuñna alup ava çıkğıl kuş uçurup av avlayup [senüñ] oğluñı oğlayup öldüre görgil, eger böyle öldürmez-iseñ bir dürlü öldürimezsın bellü bilgil didiler. [D21V12]

...alar sabah Dirse Hın [kendü] yirinden örü tırdı. [kendü] Oğlançuğın [kendü] yanına alup [kendü] kırk yigidin [kendü] boyına şaldı, ava çıktdı. [D21V12]

[senüñ] Babañ didi geyikleri kıvsun getürsün, benüm öñümde depelesün, [benüm] oğlumuñ at segirdişin, kılıç çalışın ok atışın göreyim, sevineyim, kıvanayım, güveneyim didi didiler. [D22]

Oğlandur ne bilsün, geyigi kıvar-idi getürür-idi [kendü] babasınıñ öñinde siñirler-idi. [D22]

[benüm] Babam [benüm] at segirdişüme baksun kıvansun, [benüm] oğ atışuma baksun güvensün, [benüm] kılıç çalışuma baksun sevünsün dir-idi. [D22]

Dirse Hın görür misin oğlanı, yazıda yabanda geyigi kıvar senüñ öñüñe getürür, geyige atar-iken ok-ile seni urur öldürür, [senüñ] oğluñ seni öldürmedin sen [senüñ] oğluñı öldürü görgil didiler. [D22]

Oğlan geyigi kıvar-iken [kendü] babasınıñ öñinden gelüp gider-idi. [D22]

Dirse Hın kırkut [kendü] siñirli kıtı yayın [kendü] eline aldı. [D22]

Üzengüye kılkup kıtı çekdi, uz atdı, oğlanı [kendü] iki talusınıñ arasında urup kaçtdı, yıktı. Oğ tokındı, [onuñ] alça kıanı şırladı [onuñ] kıyını tıldı [onuñ] bidevi atınıñ boynın kıçaqladı yire düştı. [D23]

Dirse Hın istedi kim [kendü] oğlançuğınıñ üstine gürlüyüp düşe-y-idi. Ol kırk namerd kımadı. [kendü] Atınıñ cılavısın döndürdi, [kendü] ordusına gelür oldı. [D23 V13]

...[benüm] oğlançuğumuñ ilk avıdır diyü atdan ayğır deveden buğra kıoyundan kıoç kırdurtdı... [D23 V13]

Yumurlanup [**kendü**] yirinden örü turdı, kırk ince kızı [**kendü**] boyına aldı,
Dirse Hana karşı vardı. [D23 V13]

Çapağ kaldurdu Dirse Hanuñ yüzine bağıdı. Sağ-ilen [**kendü**] solına göz
gezdürdi, [**kendü**] oğlançuğını görmedi. [D23 V13]

[**onuñ**] Kara bağı şarşıldı, [**onuñ**] düm yüreğı oynadı, [**onuñ**] kara kıyma
gözleri kan yaş tıldı. [D23 V13]

Çağırup Dirse Hana şoylar, görelüm [**benüm**] hanum ne şoylar: [D23 V13]

Berü gelgil [**benüm**] başum bağıtı [**benüm**] ivüm tağıtı [D24]

[**benüm**] Han babamuñ güyegüsi [D24]

[**benüm**] Kadın anamuñ sevgüsi [D24]

[**benüm**] Atam [**benüm**] anam virdüğü [D24]

[**benüm**] Göz açuban gördüğüm. [D24]

[**benüm**] Köñül virüp sevdüğüm. [D24]

Çalkubanı [**senüñ**] yirüñden örü turduñ. [D24]

Yilisi kara [**senüñ**] kazılık atuñ buğun bindüñ. [D24]

İki varduñ bir gelürsin [**benüm**] yavrum kanı. [D24]

[**benüm**] Karañu dün de bulduğum oğul kanı. [D24]

Kesilsün [**benüm**] oğlan emen süd tamarum yaman şızlar. [D24]

Şaru yılan şokmadın [**benüm**] ağça tenüm çalkup şişer. [D24]

Yaluñuzça oğul görünmez [**benüm**] bağrum yanar. [D24]

[**benüm**] Han babamuñ katına ben varayın... [D25]

Paralanup [**benüm**] kazılık atumdan inmeyinçe. [D25]

[**benüm**] Yiñüm-ile [**benüm**] alça kanum silmeyinçe. [D25]

Yaluñuz oğul [onlaruñ] yollarından dönmeyeyim. [D25]

[**benüm**] Kara başum kurban olsun bu gün saña. [D25]

Böyle diğec Dirse Han [**kendü**] hatunına cavab virmedi... [D25]

[**senüñ**] Oğluñ sağdur esendür, avdadur, bugün yarın kanda ise gelür,
korkma... [D25]

Dirse Hanuñ hatunı kayıtdı girü döndi. Katlanımadı kırk ince kızı [**kendü**] boyına aldı, bidevi ata binüp [**kendü**] oğlançuğın isteyü gitdi. [D26]

[**kendü**] Bidevi atın ökçeledi, ol tarafa yorıdı. [D26]

Meger [**benüm**] sultānum, oğlan ol arada yıkılmış-idi. [D26]

Oğlan anda yıkılduğda boz atlu Hızır oğlana hazır oldu, üç katla [**onuñ**] yarasın [**kendü**] eli-y-ile şıgadı, saña bu yaradan qorhma oğlan ölüm yoğdur tağ çiçeği [**senüñ**] anañ südi-y-le senüñ yaraña melhemdür didi, gayıb oldu. [D26 V15]

Oğlanuñ anası oğlanuñ üstine çapup çıka geldi. Baksa görse [**kendü**] oğlançuğı alça kana bulaşmış yatur. [D27]

Çağıruban [**kendü**] oğlançuğına şoylar, görelüm [**benüm**] hanum ne şoylar: [D27]

[**Senüñ**] Kara kıyma gözlerüñ uyhu almış açgıl ahı. [D27]

[**senüñ**] On igiçe süñüçüğüñ ören olmuş yığşur ahı [D27]

[**senüñ**] Tañrı viren tatlu canuñ seyranda imiş anıt ahı. [D27]

[**senüñ**] Öz gevdeñde [**senüñ**] canuñ var-ise oğul haber maña. [D27]

[**benüm**] Kara başum kurban olsun oğul saña. [D27]

[**senüñ**] Ol gevdeñde [**senüñ**] canuñ var-ise oğul haber maña. [D27]

[**benüm**] Kara başum kurban olsun oğul saña. [D27]

Baş kaldurdı, yalabıdağ [**kendü**] gözün açdı, [**kendü**] anasınıñ yüzine bağıdı. [D28]

Şoylamış, görelüm [**benüm**] hanum ne şoylamış: [D28]

Berü gelgil [**kendü**] aq südin [**benüm**] emdügüm [**benüm**] kadunum ana. [D28]

Ağ pürçeklü ‘izzetlü [**benüm**] canum ana. [D28]

Akarlıda [**onuñ**] şularına qarğamağıl. / Qazılık Tağınuñ günahı yoğdur. [D28]

Biterlide [**onuñ**] otlarına qarğamağıl. [D28 V16] / Qazılık Tağınuñ suçı yoğdur.

[**onuñ**] Kaçar geyiklerine qarğamağıl. [D28 V16] / Qazılık Tağınuñ günahı yoğdur.

[onuñ] Arslan-ile kaplanına kargamağıl. [D28 V16] / Kazılık Tağınuñ suçı yokdur.

Kargar-iseñ [benüm] babama karga. [D28 V16]

Bu suç bu günah [benüm] babamdandur didi. [D28 V16]

...boz atlu Hızır maña geldi, üç kerre [benüm] yaramı şığadı, bu yaradan saña ölüm yokdur tağ çiçeği [senüñ] anañ südi saña merhemdür didi. [D28 V16]

Oğlanuñ anası [kendü] emçegin bir sıkdı [kendü] südi gelmedi, iki sıkdı [kendü] südi gelmedi, üçincide kendüye zarb eyledi... [D29]

Oğlanı ata bindürdiler, alubanı [onuñ] ordusına gitdiler. [D29]

[benüm] Hanum oğlanuñ kırk günde [kendü] yarası oñaldı, sağa sağ oldu. [D29]

Dirse Hanuñ haberi yok, [kendü] oğlançuğın öldi bilür. [D29]

Dirse Han eger [kendü] oğlançuğın görür-ise arturmaz bizi hep kırar didiler. [D29]

Gelüñ Dirse Hanı tütalum, [onuñ] ağ ellerin [kendü] ardına bağlayalum, kıl sicim [onuñ] ağ boynına takalum... [D29]

Dirse Hanı tutdılar. [onuñ] Ağ ellerin [kendü] ardına bağladılar, kıl sicim [onuñ] boynına takdılar, [onuñ] ağ etinden kan çıkınça dögdiler. [D30]

Meger [benüm] sultānum Dirse Hanuñ hatunı bunı tuymış. [kendü] Oğlançuğına karşı varup soylamış, görelüm [benüm] hanum ne soylamış, aydur: [D30 V17]

...ol kırk nāmerd [senüñ] babañuñ yoldaşları [senüñ] babañı tutdılar...[D30 V17]

...[onuñ] ağ ellerin [kendü] ardına bağladılar, kıl sicim [onuñ] ağ boynına takdılar, kendüler atlu [senüñ] babañı yayak yorıtdılar...[D30 V17]

... [benüm] hanum oğul, kalķubanı [senüñ] yirüñden örü turgıl, [senüñ] kırk yigidüñ [senüñ] boyuña algıl, [senüñ] babañı ol kırk nāmerdden kırtargıl, yorı oğul, [senüñ] babañ sana kıydı-y-ise sen [senüñ] babaña kıymağıl didi. [D31]

Oğlan [kendü] anasınuñ sözün sımadı. [D31]

Bugaç Big [**kendü**] yirinden örü tırdı, [**kendü**] kara polat öz kılıcın [**kendü**] biline kuşandı, [**kendü**] ağ tozluça katı yayını [**kendü**] eline aldı, [**kendü**] altun cıdasın [**kendü**] kolına aldı, [**kendü**] bidevi atını tutdurdı bütün bindi, [**kendü**] kırk yiğidin [**kendü**] boynına aldı, [**kendü**] babasınıñ ardınça yortup gitdi. [D31]

[benüm] Kırk yoldaşum aman... [D31 V18]

...[benüm] kolça kopuzum [benüm] elüme virüñ, ol yigidi döndüreyim, gerek beni öldürüñ gerek dirgürüñ koyu virüñ didi. [D31 V18]

[onuñ] Elini şişdiler, [onuñ] kolça kopuzın [onuñ] eline virdiler. [D32]

Dirse Han [**kendü**]oğlançuğı idügin bilmedi, karşı geldi. [D32]

Şoylar, görelüm [benüm] hanum ne şoylar: [D32]

Boynı uzun bidevi atlar gider-ise menüm gider / Senüñ-de [onuñ] içinde binidüñ var-ise yigit digil maña [D32]

Ağayıldan tümen koyun gider-ise menüm gider / Senüñ-de [onuñ] içinde şişligüñ var-ise digil maña [D32]

Kaytabandan kızıl deve gider-ise menüm gider / Senüñ-de [onuñ] içinde yükletüñ var-ise digil maña

Altun başlı ban ivler gider-ise benüm gider / Senüñ-de [onuñ] içinde odañ var-ise yigit digil maña [D32]

...Ağ yüzlü ala gözlü gelinler gider-ise benüm gider / Senüñ-de [onuñ] içinde nişanluñ var-ise yigit digil maña [D32]

Ağ saķallu kocalar gider-ise menüm gider / Senüñ-de [onuñ] içinde ağ saķallu babañ var-ise yigit digil maña [D33]

Menüm için geldüñ-ise [benüm] oğlançuğum öldürmişem. [D33]

Yigit saña [onuñ] yazuğı yok döngil girü didi. [D33]

Oğlan burada [**kendü**] babasına soylamış... [D33]

...görelüm [benüm] hanum ne soylamış: [D33]

Menüm-de [onuñ] içinde binidüm var [D33]

[benüm] Komağum yok kırk nāmerde. [D33 V19]

Menüm de [onuñ] içinde yükletüm var [D33 V19]

[benüm] Komağum yok kırk nāmerde. [D33 V19]

Menüm de [onuñ] içinde şişligüm var [D33 V19]
[benüm] Komağum yok kırk nāmerde. [D33 V19]
Menüm dahı [onuñ] içinde nişanlum var [D33 V19]
[benüm] Komağum yok kırk nāmerde. [D33 V19]
Menüm de [onuñ] içinde odam var [D33 V19]
[benüm] Komağum yok kırk nāmerde [D34]
Menüm dahı [onuñ] içinde ‘aklı şaşmış biligi yitmiş koca babam var [D34]
[benüm] Komağum yok kırk nāmerde didi, [kendü] kırk yigidine dülbend
şaldı, el eyledi. [D34]
Kırk yigit [kendü] bidevi atın oynatdı, oğlanuñ üzerine yığnağ oldı. [D34]
Oğlan [kendü] kırk yigidin [kendü] boyna aldı, at depdi, cenk ve şavaş itdi.
Kiminuñ boynın urdı, kimini tutsağ eyledi. [kendü] Babasını kurtardı, kayıtdı girü
döndi. [D34]
Dirse Han burada [kendü] oğlançuğı sağ idügin bildi. [D34]
[benüm] Dedem Korkut boy boyladı soy soyladı, bu Oğuz-nameyi düzdi, koşdı
böyle didi. [D34]
Ol [benüm] ögdüğüm yüce Tañrı dost olubanı meded irsün. [D35V20]
Yöm vireyin [benüm] hanum: [D35V20]
[senüñ] Yirlü kara tağlaruñ yıkılmasun. [D35V20]
[senüñ] Körgelüçe kaba ağacuñ kesilmesün, [senüñ] kamin ağan görklü şuyuñ
kurımasun, [senüñ] kanatlaruñ uçları kırılmasun... [D35V20]
Çapar- iken [senüñ] ağ boz atuñ büdrimesün. [D35V20]
Çalışanda [senüñ] kara polat öz kılıcuñ gedilmesün, dürtişür-iken [senüñ] ala
gönderüñ ufanmasun, [senüñ] ağ pürçeklü anañ yiri behişt olsun, [senüñ] ağ sağallu
babañ yiri uçmağ olsun, [senüñ] Hağ yanduran çırağuş yana tursun, kadir Tañrı seni
namerde muhtac eylemesün [benüm] hanum hey. [D35V20]
...Salur Kazan [kendü] yirinden tırmuş-idi. [kendü] Toğsan başlu ban ivlerin
kara yirüñ üzerine dikdürmiş-idi. [D36]

Topuz kara gözlü, hub yüzlü, saç [këndü] ardına örölü, göksi kızıl dügmeli, elleri [këndü] bileğinden kınalı, parmakları nigarlu mahbub kafir kızları kalın Oğuz biglerine sağrak sürüp içerler-idi. [D36]

İçüp içüp Ulaş oğlu Salur Kazanuñ alnına şarabuñ itisi çıkdı. [këndü] Kaba dizi üzerine çökdi ayıtdı: [D36]

[benüm] Ünüm añlañ bigler [benüm] sözüñ diñleñ bigler, yata yata [bizüm] yanumuz ağrıdı, tura tura [bizüm] bilümüz kurıdı, yorıyalum a bigler, av avlayalum kuş kuşlayalum, sığın geyik yıkalum, kayıdalum, [bizüm] otağumuza düşelim, yiyelüm içelüm hoş kiçelüm. [D36]

[benüm] Ağam Kazan maslahatdur. [D37]

Anlar eyle digeç at ağızlu Aruz Koca [këndü] iki dizinüñ üstine çökdi, aydur: [D37]

[benüm] Ağam Kazan sası dinlü Gürcistan ağzında oturursın, [senüñ] orduñ üstine kimi kırsın? ... [D37]

Kazan aydur: Üç yüz yigid-ilen [benüm] oğlum Uruz menüm ivüm üstine tursun didi. [këndü] Koñur atın çekdürdi, buñun bindi. [këndü] Tepel kaşğa aygırına Tundar bindi. [këndü] Gök bidevisin tutdurdı, kazan bigüñ qarındaşı Kara Göne bindi. [këndü] Ağ bidevisin çekdürdi Bayındır Hanuñ yağısın basan Şir Şemseddin bindi. [D37]

Parasaruñ Bayburd Hisarından parlayup uçan Beyrek [këndü] boz aygırına bindi. [D37]

Koñur atlu Kazana keşiş diyen Big Yigenek [këndü] torı aygırına bindi. [D37]

Yidi biñ kaftanınıñ ardı yırtuñlu yarımından kara saçlı sası dinlü din düşmeni alaca atlu kafir bindi, yıldı, dün puçuğında Kazan Bigüñ ordusına geldi. [onuñ] Altun ban ivlerin kâfirler çapdılar. [onuñ] Tavla tavla şahbaz atlarını bindiler. [onuñ] Kañar kañar kızıl develerini yetdiler. [onuñ] Ağır hazinesini [onuñ] bol akçasını yağmaladılar. [D38]

Kafir aydur: Bigler, Kazanuñ tavla tavla şahbaz atlarını binmişüz, [onuñ] altun akçasını yağlamışuz, kırk yigid-ilen [onuñ] oğlu Uruzı tutsak itmişüz, [onuñ] kañar kañar develerini yetmişüz... [D39]

Kazan Bigde [bizüm] bir hayfumuz kaldı. [D39 V55]

Mere aznavur [bizüm] ne hayfumuz kaldı. [D39 V55]

Gice yatur-iken Karaçuk Çoban kara kaygulu vaña gördi. [kendü] Vākı'asından sermürdi örü tırdı. [D39 V55]

Kıyan Güçi, Demür Güçi bu iki kardaşı [kendü] yanına aldı, ağıluñ kapısın berkitdi, üç yirde depe gibi taş yığdı, [kendü] ala kollu sapanın [kendü] eline aldı. [D39 V55]

Kazan Bigüñ dünlügi altun ban ivlerini biz yıkmışuz, [onuñ] tavla tavla şahbaz atlarını biz binmişüz, [onuñ] kañar kañar kızıl devesini biz yetmişüz, [onuñ] karıçuk anasını biz getürmişüz, [onuñ] ağır hazine bol aqçasını biz yağmalamışuz, kaza beñzer kıızı gelini biz yesir itmişüz... [D40]

...[senüñ] ırağüñdan [senüñ] yakınuñdan berü gelgil, baş indürüp bağır başgıl... [D40]

İlakırdı söyleme mere [benüm] itüm kâfir. [D40]

[benüm] İtüm-ile bir yalağda yundım içen azğun kâfir. [D41]

[senüñ] Altuñdağı [senüñ] alaca atuñ ne ögersin. [D41]

[benüm] Ala başlu kiçimçe gelmez maña. [D41]

[senüñ] Başıñdağı [senüñ] tuğılgañı ne ögersin mere kâfir. [D41 V56]

[benüm] Başumdağı [benüm] borkümçe gelmez maña. [D41 V56]

[senüñ] Altmış tutam gönderüñi ne ögersin murdar kâfir. [D41 V56]

[benüm] Kızılçuk degenegümçe gelmez maña. [D41 V56]

[senüñ] Kılıcuñı ne ögersin mere kâfir. [D41 V56]

[benüm] Egri başlu çevgenümçe gelmez maña. [D41 V56]

[senüñ] Bilegüñde [senüñ] toqsan oquñ ne ögersin mere kâfir. [D41 V56]

[benüm] Ala kollu sapanumça gelmez maña. [D41 V56]

[senüñ] İrağüñdan [senüñ] yakınuñdan berü gelgil. [D41 V56]

Erenler Evreni Karaçuk Çoban [kendü] sapanınuñ ayasına taş qodı atdı.

Karaçuk Çoban kafirüñ üç yüzini sapan taşı-y-ile yire bırağdı. [onuñ] İki kardaşı oña düşdi, şehid oldı. [D41 V56]

Çobanuñ taşı dükendi, koyun dimez kiçi dimez **[kendü]** şapanınuñ ayasına qor atar, kafiri yıkar. [D42]

Çoban şehid olan **[kendü]** qardaşların **[kendü]** haqına qodı, kafirler leşinden bir böyük tepe yıgdı, çaqmaq çaqıp od yaqdı, daqr kepeneginden qurumsı idüp **[kendü]** yarasına basdı... [D42]

Salur Qazan, Big Qazan, ölü-misin diri-misin, bu işlerden **[senüñ]** haberüñ yok-mıdur didi. [D42]

Meger **[benüm]** hanum... [D42]

Bilür-misin **[benüm]** qarındaşum Qara Göne **[benüm]** düşümde ne görindi, qara qaygulu vaqı'a gördüm, **[benüm]** yumruğumda talbınan şahin benüm quşumı ölür gördüm, gökden ıldırım ağ-ban **[benüm]** ivüm üzerine şaxır gördüm, düm qara pusuq **[benüm]** ordumuñ üzerine tökilür gördüm, kuduz qurtlar **[benüm]** ivümi dalar gördüm, qara deve **[benüm]** eñsemden qarvar gördüm, **[benüm]** qarğı gibi qara saçum uzanur gördüm, uzanuban **[benüm]** gözümü örter gördüm, **[benüm]** bileğümden **[benüm]** on parmağumı qanda gördüm, niçe kim bu düşi gördüm şundan berü **[benüm]** 'aqlum **[benüm]** uşşum dire bilmen, **[benüm]** hanum qardaş menüm bu düşümü yorgıl maña didi. [D43 V57]

Qara Göne aydur: **[senüñ]** Qara bulut didüğüñ senüñ devletüñdür, **[senüñ]** qar ile yağmur didüğüñ **[senüñ]** leşkerüñdür... [D43 V57]

Qazan aydur: Menüm avumı bozma, **[benüm]** leşkerümü tağıtma, ben bugün qoñur ata qaqıram, üç günlük yolu bir günde aluram, öyle olmadın **[benüm]** yurdum üstine varuram, eğer sagdur esendür aqşam olmadın gine ben saña gelürem, **[benüm]** ordum sağı esen degül ise... [D44]

[kendü] Qoñur atın mahmuzladı Qazan Big yola gitdi. Geli geli **[kendü]** yurdınuñ üzerine geldi. [D44]

Qazan Big burada yurd-ilen haberleşmiş, görelüm **[benüm]** hanum ne haberleşmiş: [D44]

[benüm] Qulan-ile şıgın geyige qoñşı yurdum. [D44]

Seni yağı nireden darımış **[benüm]** güzel yurdum. [D44]

Ağ ban ivler dikilende **[onuñ]** yurdu qalmış. [D44]

[benüm] Qarıçuk anam oluranda **[kendü]** yiri qalmış. [D44]

[benüm] Oğlum Uruz oğ atanda puta kalmış. [D44]

Bu halları gördüğünde Kazanuñ kara kıyma gözleri kan yaş teldi, [kendü] kan tamarları kaynadı, [kendü] kara bağı sarşıldı. [kendü] Koñur atını ökçeledi... [D44 V58]

Görelüm [benüm] hanum niçe haberleşdi: [D45]

[benüm] Ordumuñ haberin bilür-misin digil maña [D45]

[benüm] Kara başum kurban olsun [benüm] şuyum saña didi. [D45]

Görelüm [benüm] hanum ne haberleşdi: [D45]

[kendü] Arkasını urup berk ağıluñ ardın söken [D46]

[kendü] Karma ögeç semüzin alup tutan [D46]

[benüm] Ordumuñ haberin bilür-misin digil maña [D46]

[benüm] Kara başum kurban olsun [benüm] kurdum saña didi. [D46]

Kazan kara köpek-ilem haberleşdi, görelüm [benüm] hanum ne haberleşdi: [D46]

Korquduban [kendü] şamatası-y-ile ürküden [D46]

[benüm] Ordumuñ haberin bilür-misin digil maña [D46]

[benüm] Kara başumuñ sağığında eyülikler idem köpek saña [D46]

Kazan kara köpek-ilem haberleşdi, görelüm [benüm] hanum ne haberleşdi: [D47]

Kazan bir tomar ile köpegi urdı, köpek çekildi [kendü] geldügi yola gitdi. [D47]

Çobanı gördüğünde haberleşdi, görelüm [benüm] hanum ne haberleşdi: [D47]

[benüm] Ünüm aña [benüm] sözüm diñle [D47 V59]

[benüm] Ağ ban ivüm şundan kiçmiş gördüñ-mi digil maña [D47 V59]

[benüm] Kara başum kurban olsun çoban saña didi. [D47 V59]

Dün yok öteki gün [senüñ] ivüñ bundan kiçdi, [senüñ] karıçuk anañ kara deve boynında asılı kiçdi, [kendü] kırk ince billü kıızı-y-ile [senüñ] halaluñ boyı uzun Burla hatun ağlayuban şundan kiçdi, kırk yigid-ilen [senüñ] oğluñ Uruz başı açık yalın ayak kafirlerüñ yanınca tutsağ gitdi...[D47 V59]

... [senüñ] tavla tavla şahbaz atlaruñ kâfir binmiş, [senüñ] kaçar kaçar kızıl develerüñ kâfir yetmiş, [senüñ] altun akça bol hazineñi kâfir almış. [D48]

Çoban böyle diğec Kazan ah itdi, [kendü] ‘aklı [kendü] başından gitdi, dünya ‘âlem [kendü] gözine karangu oldı, aydur: [D48]

[senüñ] Ağzuñ kurısun çoban, [senüñ] dilüñ çürisün çoban, Qadir senüñ alnuña kada yazsun çoban didi [D48]

Ne kaçırısın baña [benüm] ağam Kazan [D48]

Yohsa [senüñ] göksüñde yok-mıdır iman [D48]

Altı yüz kafir dahı menüm üzerüme geldi, [benüm] iki kardaşum şehid oldı... [D48]

... üç yirde yaralandum [benüm] kara başum buñaldı, yaluñuz kaldum [benüm] suçum bu-mıdır didi. [D48]

[senüñ] Koñur atuñ virgil maña [D48]

[senüñ] Altmış tutam gönderüñi virgil maña. [D48]

[senüñ] Ap alaca kalkanuñı virgil maña. [D48]

[senüñ] Kara polat öz kılıcuñ virgil maña. [D49]

[senüñ] Şadağuşda [senüñ] seksen okuş virgil maña. [D49]

[senüñ] Ağ tozluça katı yayuş virgil maña. [D49]

[benüm] Yinüm-ile [benüm] alnum kanın ben sileyin [D49]

Allah Ta‘âla kor-ise [senüñ] ivüñi ben kurtarayın didi. [D49]

[benüm] Ağam Kazan sen [senüñ] ivüñ almağa gider-iseñ, men dahı [benüm] karındaşum kanın almağa giderem didi. [D49 V60]

Oğul çoban [benüm] karnum açdur, [senüñ] hiç nesneñ var-mıdır yimege didi. [D49 V60]

Beli [benüm] ağam Kazan, giceden bir kuzı pişürüp-dururam... [D49 V60]

Mere çoban [senüñ] karnuñ açkımamış-iken [senüñ] gözüş kararmamış-iken bu ağacı koparı gör, yohsa seni bunda kırtlar kuşlar yir didi. [D50]

Karaça çoban zarb eyledi, kaba ağacı [kendü] yeri-y-ile [kendü] yurdi-y-ile kopardı [kendü] arkasına aldı Kazanuñ ardına düşdi. [D50]

Qazan baqdı görđi çoban ağacı [**kendü**] arkasına almış gelür. [D50]

[**benüm**] Ağam Qazan bu ağaç ol ağaçdur kim sen kafiri basarsın, [**senün**] karnuñ açığur... [D50]

Qazana bu söz hoş geldi. [**kendü**] Atından indi, çobanuñ ellerin çözdı, [**onuñ**] alnında bir öpdı, aydur: [D50]

Qazana niçe hayf eylemek gerek, [**onuñ**] Burla Hatunını getürüp sağrak sürdürmek gerek didı. [D51 V61]

Boyı uzun Burla Hatun bunı işıtdı, [**kendü**] yüreği-y-ile [**kendü**] canına odlar düşdı. [D51 V61]

Mere varuñ Qazanuñ oğlu Uruzı tartuñ çengele asun, kıyma kıyma [**onuñ**] ağ etüñden çeküñ... [D52]

Boyı uzun Burla Hatun [**kendü**] oğlınuñ yamacına geldi, çağırıp [**kendü**] oğlına şoylar, görelüm [**benüm**] hanum ne şoylar: [D52]

[**benüm**] Dünlügi altun ban ivümüñ kabzası oğul [D52]

[**benüm**] Qaza beñzer kızumuñ [**benüm**] gelinümüñ çiçegi oğul [D52]

[**benüm**] Tokuz ay tar karnumda [**benüm**] götürdüğüñ oğul [D52]

[**benüm**] On ay diyende dünyaya götürdüğüñ oğul [D52]

[**benüm**] Tolması altun bişikde beledüğüñ oğul... [D52]

Qazan oğlu Uruzı habisden çıkaruñ, [**kendü**] boğazından urgan-ile aşuñ, [**kendü**] iki talusından çengele şaıçuñ, kıyma kıyma [**kendü**] ağ etinden çeküñ... [D53]

...çeküñ [**bizüm**] döşegümüze getürelüm sağrak sürdürelüm dimişler. [D53]

Senün etüñden oğul yiyeyin-mi, yohsa sası dinlü kafirün döşegine gireyin-mi [**senün**] ağañ Qazan... [D53]

[**senün**] Ağzuñ kurısun ana, [**senün**] dilün çürisün ana, ana haqqı Tañrı haqqı degülmise-y-idi kalķubanı [**benüm**] yirümden tura-y-idüm, [**senün**] yaķañ-ile [**senün**] boğazuñdan tuta-y-idüm... [D53]

...[**senün**] ağ yüzüñi kara yire depe-y-idüm, [**senün**] ağzuñ ile [**senün**] burnuñdan kan şorlada-y-idüm... [D53]

... ķo [**benüm**] etümden çeksünler ... [D53]

... anlar bir yidüğinde sen iki yigil seni kafirler bilmesünler tuymasunlar, ta kim sası dinlü kafirün döşegine varmayasın, [onuñ] sağrağın sürmeyesin, [benüm] atam Kızan namusını sımayasın saşın didi. [D54]

Oğlan böyle diğec buldur buldur [kendü] gözinün yaşı revan oldı. [D54]

Boyı uzun bili ince Burla Hatun [kendü] boynı-y-ile [kendü] kulağın aldı düşdi, güz alması gibi [kendü] al yanağın tırtıdı, kargu gibi [kendü] kara saçını yoldı, oğul oğul diyüben zarılık kıldı ağladı. [D54]

Kadın ana [benüm] karşıum alup ne böğürürsin [D54]

[benüm] Bağrum-ile [benüm] yüregüm ne tağlarsın [D54]

[onuñ] Bir kulunu olmaz-mı olur [D54 V63]

[onuñ] Bir köşeği olmaz-mı olur [D54 V63]

[onuñ] Bir kuzıçağı olmaz-mı olur [D54 V63]

Sen sağ ol kadın ana [benüm] babam sağ olsun [D55]

Böyle diğec [kendü] anasınıñ kararı kalmadı, yorıyu virdi, kırk ince billü kızuñ içine girdi. [D55]

Çağırıp ağaca soylamış, görelüm [benüm] hanum ne soylamış: [D55]

[senün] Başuñ ala bakar olsam başsuz ağaç [D56]

[senün] Dibün ala bakar olsam dipsüz ağaç [D56]

Götürecek olur-iseñ [benüm] yigitligüm seni tutsun ağaç [D56]

Tavla tavla bağlananda [benüm] atuma yazuh [D56]

Kartaş diyü şaklayanda [benüm] yoldaşuma yazuh [D56]

[benüm] Yumruğumda talbınanda [benüm] şahin kuşuma yazuh [D56]

Yeter ile tutanda [benüm] tazuma yazuh [D56]

Biglige toymadın [benüm] özümme yazuh [D56]

Yigitlige uşanmadın [benüm] canuma yazuh didi... [D56]

... yumru yumru ağladı, [kendü] yanuk cigerçüğini tağladı. [D56]

Bu mahalda, [benüm] sultānum Salur Kızan-ilem Karaça Çoban çapar yetdi: [D56]

[**onuñ**] Atduğı taş yire düşmez-idi, yire dahı düşse toz gibi şavırılır-idi, ocağ gibi obrılır-idi, üç yıla dağ taşı düştüğü yirüñ otı bitmez-idi. [D56 V64]

Semüz koyun aruğ toklı bayırda kılsa kırt gelüp yimez-idi [**onuñ**] şapanınıñ korkusından. [D57]

Eyle olsa [**benüm**] sultānum, Karaça Çoban şapan çatlatdı, dünya alem kafirüñ gözine karangu oldu. [D57]

Karaçuk Çoban [**benüm**] anamı kâfirden dileyeyim, at ayağı altında kalmasun didi. [D57]

Kazan kafire çağırıp soylamış, görelüm [**benüm**] hanum ne soylamış: [D57]

[**benüm**] Dünlügi altun ban ivlerümi getürüp-durursın [D57]

[**benüm**] Ağır hāzinem [**benüm**] bol aqçam getürüp- durursın [D57]

Kırk yigid-ilen [**benüm**] oğlum Uruzı getürüp-durursın [D57]

[**senüñ**] Kuluñ olsun [D58]

[**benüm**] Tavla tavla şahbaz atlarum getürüp-durursın [D58]

[**benüm**] Kaçar kaçar develerüm getürüp-durursın [D58]

[**benüm**] Kariçuk anamı getürüp- durursın [D58]

Mere kafir [**benüm**] anamı virgil maña [D58]

[**senüñ**] Dünlügi altun ban ivüñi getürmişüz...[D58]

Kırk yigid-ilen [**senüñ**] oğluñ Uruzı getürmişüz [D58]

[**senüñ**] Tavla tavla şahbah atlaruñ [D58]

[**senüñ**] Kaçar kaçar develerüñ getürmişüz [D58]

[**senüñ**] Kariçuk anañı getürmişüz [D58]

Saňa virmezüz, Yayhan Keşiş oğlına virürüz, Yayhan Keşiş oğlından [**onuñ**] oğlu toğar, biz anı saňa ğarım koruz didiler. [D58]

[**kendü**] Dölin almağdan [**senüñ**] şafañ var-ise Şökli Melik, [**senüñ**] kara gözlü kızuñ var-ise getür Kazana vir... [D59]

[**benüm**] Hanum görelüm kimler yetdi: [D59 V65]

...[**kendü**] acığı tutanda kara taşı kül eyleyen, [**kendü**] bıyığın [**kendü**] eñsesinde yidi yirde dügen... [D59 V65]

Çal [senüñ] kılıcuñ kardaş Kazan yetdüm didi. [D60]

Demür Kapu Dervendindeki demür kapuyı depüp alan, altmış tutam [kendü] ala gönderinüñ uçında er böğürden... [D60]

Çal [senüñ] kılıcuñ [benüm] ağam Kazan yetdüm didi. [D60]

Bunuñ ardınça [benüm] hanum görelüm kimler yetdi: [D60]

Çal [senüñ] kılıcuñ [benüm] ağam Kazan yetdüm didi. [D60]

Bunuñ ardınça [benüm] hanum kimler yetdi: [D60]

Destursuzça Bayındır Hanuñ yağısın basan, altmış biñ kafire kan kusduran, [kendü] ağ boz atınuñ yilisi üzerinde qar turduran Ğaflet Koca oğlu Şir Semseddin çapar yetdi. [D61]

Çal [senüñ] kılıcuñ [benüm] ağam Kazan yetdüm didi. [D61]

Bunuñ ardınça görelüm [benüm] hanum kimler yetdi: [D61]

Çal [senüñ] kılıcuñ [benüm] ağam Kazan yetdüm didi. [D61]

Bunuñ ardınça [benüm] hanum görelüm kimler yetdi: [D61]

...kalın Oğuz biglerini bir bir [kendü] atından yıķıķı... [D61 V66]

Çal [senüñ] kılıcuñ [benüm] ağam Kazan yetdüm didi. [D61 V66]

Bunuñ ardınça [benüm] hanum kimler yetdi: [D61 V66]

Altmış ögeç derisinden külâh itse [onuñ] topuķlarını örtmeyen altı ögeç derisinden külâh itse [onuñ] kulaķlarını örtmeyen, kolu budı harança, uzun baldırları ince, Kazan Bigüñ tayısı at ağızlu Aruz Koca çapar yetdi. [D61 V66]

Çal [senüñ] kılıcuñ [benüm] bigüm Kazan yetdüm didi. [D62]

Varuban Peyğamberüñ yüzini gören, gelübeni Oğuzda [onuñ] şahabesi olan acıķı tutanda [onuñ] bıyıklarından kan çıkan bıyıķı kanlu Bügdüz Emen çapar yetdi. [D62]

Çal [senüñ] kılıcuñ [benüm] ağam Kazan yetdüm didi. [D62]

...kırķ cübbe bürinüp otuz yidi ķal'a biginüñ mahbub kızlarını çalup bir bir [onlaruñ] boynın kuçan [onlaruñ] yüzinde [onlaruñ] tudağında öpen Eylik Koca oğlu Alp Eren çapar yetdi. [D62]

Çal [senüñ] kılıcuñ [benüm] ağam Kazan yetdüm didi. [D63]

Sayıлмаğ-ile Oğuz bigleri tükense olmaz, hep yetdiler. Aru şudan abdest aldılar, [**kendü**] ağ alınların yire qodılar, iki rik'at namaz kıldılar. [D63]

Şahbaz şahbaz atlar yügürdi, [**onlaruñ**] nalı düşdi. [D63]

Qara polat öz kılıçlar çalındı [**onlaruñ**] yalmanı düşdi. [D63]

Üç yeleklü qayın oqlar atıldı, [**onlaruñ**] demreni düşdi. [D63 V67]

Big nökerden nöker [**kendi**] biginden ayrıldı. [D63 V67]

Şekli Meliki böğürdübeni atdan yire saldı, gafillüçe [**onuñ**] qara başın alup kesdi, qahşaduban [**onuñ**] alça qanın yir yüzine dökdi. [D64]

Sağ tarafda Qara Tüken Melike Qıyan Selçük oğlu Delü Tundar qarşu geldi, [**onuñ**] sağ yanını kılıçladı yire şaldı. [D64]

Sol tarafda Buğaçuk Melike Qara Göne oğlu Delü Budaq qarşu geldi, altı perlü gürz-ile [**onuñ**] depesine qatı tuta urdı, dünya 'âlem [**onuñ**] gözine qarañu oldı... [D64]

Derelerde depelerde kâfire kırğun girdi, [**onuñ**] leşine qızğun üşdi. [D65]

Qazan Big [**kendü**] oqlanını [**kendü**] uşaqını [**kendü**] hazinesini aldı girü döndi. [**kendü**] Altun tahtında yine [**kendü**] ivini dikdi. [D65]

Kırk baş kul kırk kırnaq, [**kendü**] oğlu Uruz başına azad eyledi. [D65]

Qanı [**benüm**] didüğüm big erenler [D65 V68]

Yöm vireyim [**benüm**] hanum: [D66]

[**senüñ**] Qarlu qara tağlaruñ yıqılmasun, [**senüñ**] kölgelüçe qaba ağacuñ kesilmesün, [**senüñ**] qamın aqan suyuñ qurımasun, Tañrı seni namerde muhtac itmesün, çapar-iken [**senüñ**] ağ boz atuñ büdrimesün, çalışanda [**senüñ**] qara polat öz kılıcuñ gedilmesün, dürtişür-iken [**senüñ**] ala gönderüñ uvanmasun, [**senüñ**] ağ şaqaallu babañ yiri uçmaq olsun, [**senüñ**] ağ pürçeklü anañ yiri behişt olsun... [D66]

...[**senüñ**] ağ alnuñda biş kelime du'a kılduq qabul olsun... [D66]

...[**senüñ**] Allah viren umuduñ üzilmesün, yığışdursun dürişdürsün [**sizüñ**] günahuñuzı adı görklü Mustafa yüzi suyına bağışlasun [**benüm**] hanum hey. [D66]

QAM PÜRENÜÑ OĞLI BAMSİ BEYREK BOYINI BEYÂN İDER [**benüm**] HANUM HEY [D66 V20-7]

Qam Ğan oğlu Han Bayındır [**kendü**] yirinden tırmış-idi. [D67]

Qara yirüñ üstine [**kendü**] ağı ban ivin dikdürmiş-idi. [D67]

Bayındır Hanuñ qarşusunda Qara Göne oğı Qara Budak yay tayanup turmış-idi, [**onuñ**] sağ yanında Qazan oğı Uruz turmış-idi, [**onuñ**] sol yanında Qazılık Qoca oğı Big Yigenek turmış-idi. [D67]

Pay Püre Big bunları gördüğinde ah eyledi, [**kendü**] başından [**kendü**] ‘aqlı gitdi, [**kendü**] destmalın [**kendü**] eline aldı böğürü böğürü ağladı. [D67]

Böyle idiçek qalın Oğuz arqası, Bayındır Hanuñ güyegüsi Salur Qazan [**kendü**] qaba dizinüñ üzerine çökdi, kıya tiküben Pay Püre Bigüñ yüzine bağıdı aydur: [D67 V21]

Han Qazan niçe ağlamayayın, niçe buzlamayayın, oğulda [**benüm**] ortacum yok, qartaşda [**benüm**] qaderüm yok, Allah Ta’ala meni qarğayupdur, bigler [**benüm**] tacum [**benüm**] tahtum için ağlaram bir gün ola düşem ölem [**benüm**] yirümde [**benüm**] yurdumda kimse qalmaya didi. [D68]

Qazan aydur: [**senüñ**] Maqşuduñ bu-mıdur. [D68]

...[onlaruñ] du‘aları müstecab olur-idi. [D68]

Pay Piçen big dağı [**kendü**] yirinden örü turdı, aydur: [D68]

Pay Püre Big [**kendü**] bazirganlarını [**kendü**] yanına oğıdı, buyuruk itdi: [D69 V22]

Pay Pürenüñ oğı [**kendü**] biş yaşına girdi, [**kendü**] biş yaşından [**kendü**] on yaşına girdi, [**kendü**] on yaşından [**kendü**] on biş yaşına girdi. [D70]

Bazirganuñ ulusu tutıldı, [**kendü**] kiçisi kaçarak Oğuzda geldi. Bağıdı gördi Oğuzuñ uçında bir ala sayvan dikilmiş, bir imirze hub kırk yigit-ilen, [**onuñ**] sağında ve [**onuñ**] solında, oturlar. [D71 V23]

Yigit yigit big yigit, sen benüm ünüm ağıla [**benüm**] sözüm diñle... [D71 V23]

Evnük Qalasınıñ biş-yüz kafiri [**bizüm**] üzerümüze qoyıldı. [**benüm**] Qardaşum tutsak oldı, [**bizüm**] malumızı, [**bizüm**] rızqumuzu yağmaladılar girü döndiler [**benüm**] qara başum götürdüm saña geldüm, qara başuñ sadaqası yigit meded maña didi. [D71 V23]

Bu kez oğlan şarab içir-iken içmez oldı, altun ayağı [**kendü**] elinden yire çaldı, aydur: [D72]

[benüm] Ne didügümü yetürüñ, [benüm] geyümüm-ile menüm şahbaz atımı getürüñ hey, meni seven yigitler binsünler didi. Bazirgan dağı [onlaruñ] öñlerine düşdi, kulağuz oldu. [D72]

Big yigit bize sen erlik işledüñ, gel imdi [senüñ] begendüğüñ maldan al didiler. [D72]

Mere [sizüñ] bigüñüzüñ oğı kimdür. Ayıtdılar: Pay Pürenüñ oğı vardır, [onuñ] adına Bamsı dirler didiler. [D73]

Yigit [kendü] parmağın ısırdı. Aydur: Bunda minnet-ile almakdan ise anda [benüm] babam yanında minnetsüz almak yigdür didi. [kendü] Atın kımçıladı, yola girdi. Bazirganlar [onuñ] ardından bağı kaldılar, vallah yağı yigit mürüvvetlü yigit didiler. [D73]

Boz oğılan [kendü] babasınuñ ivine geldi. [kendü] Babasına haber oldu bazirganlar geldi diyü. [kendü] Babası sevindi, çetir otağı, ala sayvan dikdürdi, ipek halıçalar şaldı, kiçdi oturdı. [kendü] Oğılını [kendü] sağ yanına aldı. [D74]

Oğılan bazirganlar hususından bir söz söylemedi, kâfirleri [kendü] kırduğıñ ağımadı. [D74]

Ayıtdılar: [benüm] Hınum bu yigit senüñ oğıluñ-mıdır? [D74]

Beli [benüm] sultınum artuğdur didiler. [D75]

[benüm] Dedem Kırkut geldi, oğılana ad kodi, aydur: [D75]

[benüm] Ünüm ağıla [benüm] sözüñ diñle Pay Püre Big [D75]

Sen [senüñ] oğıluñı [benüm] Bamsam diyü oğışarsın [D75]

[onuñ] Adını ben virdüm [onuñ] yağıını Allah vırsün didi. [D75]

Bigler hep ava bindi. [kendü] Boz ayğırın çekdürdi Beyrek bindi. [D76]

[benüm] Sultınum gördi gök çayıruñ üzerine bir kırmızı otağı dikilmiş.... [D76]

[onuñ] Haberı yok ki [onuñ] alaçağı kızuñ otağı olsa gerek. [D76]

Ayıtdı: Ne olur-ise olsun, hele men [benüm] avımı alayın didi. [D77]

[benüm] Big yigidüm bu otağı Pay Piçen Big kıızı Banı Çiçegüñdür didi. [D77]

Eyle olsa [benüm] hınum, Beyregüñ kını kınadı, edeb-ile yap yap girü döndi. [D77]

Vallah [benüm] sultānum bu yigit yüzi niqablu yahşı yigitdür, big oğlu bigmiş didiler. [D77]

Banu Çiçek aydur: Hey hey dayalar [benüm] babam maña ben seni yüzi niqablu Beyrege virmişem dir-idi, olmaya kim bu ola, mere çağırũñ haberleşeyim didi. [D78]

Yigit [senũñ] gelişũñ kandan? [D78]

[onlarũñ] Pay Püre Big oğlu Bamsı Beyrek didükleri menem didi. [D78]

Mere yigit menüm atumı kimse kiçdügi yok, [benüm] oğumı kimse yarduğı yok, imdi gel senũñ-ile güreş turalum didi. [D79]

Bu kıza basılaçaq olur-isem Qalın Oğuz içinde [benüm] başuma qahınç [benüm] yüzüme tohınç iderler didi. [D79]

Gayrete geldi, qavradı kızuñ bağdamasın aldı, [onuñ] emçeginden tutdı. [D79]

Bu kez Beyrek kızuñ ince biline girdi, bağdadı [kendü] arhası üzerine yire urdı. [D80]

Beyrek üç öpdi, bir dişledi, düğün qutlu olsun han kıızı diyü [kendü] parmağından altun yüzügi çıkardı kızuñ parmağına kiçürdi. [D80]

[bizüm] Ortamuzda bu nişan olsun han kıızı didi. [D80]

Beyrek dağı nola [benüm] hanum baş üzerine didi. [D80]

Beyrek kızdan ayrılup [kendü] ivlerine geldi. [D80]

[onuñ] Ağ saqallu babası qarşu geldi, aydur. [D80]

[onuñ] Babası aydur: [D80]

[onuñ] Babası aydur: [D80 V28]

Baba maña bir kıız alı vir kim men [benüm] yirümden tırmadın ol tıрмаğ gerek, men [benüm] qara qoç atuma binmedin ol binmeğ gerek, men [benüm] qarımuma varmadın ol maña baş getürmek gerek, bunuñ gibi kıız alı vir baba maña didi. [D81]

[onuñ] Babası Pay Püre Han aydur: [D81]

[onuñ] Babası aydur: [D81]

Ay oğul Banu Çiçegũñ bir delü qardaşı vardur, [onuñ] adına Delü Karçar dirler kıız dileyeni öldürür. [D81]

Oğul alın Oğuz biglerini [bizüm] odamuza ohıyalum, niçe maslahat görürler-ise aña göre iş idelüm didi. alın Oğuz biglerini hep ohıldılar, [kendü] odalarına getürdiler, ağır konukluk eylediler. [D81]

Yarenler çünkü meni gönderürsüz, bilürsüz kim Delü arçar [kendü] kız ardaşını dileyeni öldürür... [D82]

Meger [benüm] sultanum, Delü arçar dahı [kendü] ağ bağ ivini [kendü] ağ otağını kara yirün üzerine urdurmuş-idi, [kendü] yoldaşları ile puta atup oturur-idi. [D83]

[benüm] Dedem orut öteden berü geldi. [D83]

Delü arçar [kendü] ağzın köpüklendürdi, Dede orudun yüzine badı, aydur: [D83]

‘Aleyke’s-selam ay ‘ameli azmış fi’li dönmiş kadir Allah [onuñ] ağ alnına ada yazmış, ayaklular buraya geldügi yok, ağızlular [benüm] bu şuyumdan içdügi yok, saña noldı, [senün] ‘amelün-mi azdı, [senün] fi’lün-mi döndi, [senün] ecelün-mi geldi, bu aralarda neylersin didi. [D83]

[senün] arşu yatan kara tağun aşmağa gelmişem [D83]

[senün] Aındılı görklü şuyunı kiçmege gelmişem [D83]

[senün] Giñ etegüne [senün] tar koltuğuna ışılmağa gelmişem [D83]

...[senün] kız ardaşun Banu Çiçeği Bamsı Beyrege dilemege gelmişem didi. [D83]

Mere [benüm] ne didüğüm yetürün, kara aygırı yarağ-ile getürün didi. [D84]

Dede orut köstegi üzdi, turmadı açdı. Delü arçar [onuñ] ardına düşdi. [D84]

Delü arçar [kendü] kılıcın [kendü] eline aldı, [kendü] yukarusından öyke ile hamle kıldı. Delü Big diledi ki Dedeyi depere ala. [D84]

Çalar-iseñ [senün] elün urısun didi. [D84]

Zirā Dede orut velāyet issi idi, [onuñ] dilegi abul oldu. [D85]

Meded aman el aman, Tañrının birliğine yokdur güman, sen menüm elümi sağaldı gör, Tañrının buyruğı-y-ile Peyğamberün avli-y-ile [benüm] kız arındaşımı Beyrege vireyim didi. [D85]

Üç kere [**kendü**] ağzından ikrar eyledi, [**kendü**] günahına tevbe eyledi... [D85]

Dede [**benüm**] kız karındaşumuñ yolına ben ne ister-isem virür-misin? [D85]

Eger [**benüm**] bu didügüm nesneleri götürür-iseñüz hoş virdüm, amma getürmeyecek olur-iseñ bu katla öldürmedüm ol vaqtın öldürürin didi. [D85]

Beyrege ve [**onuñ**] anasına ve [**onuñ**] kız kardaşlarına muştucu geldi, sevindiler, şad oldılar. [D86]

Bu nesneleri getürecek olur-iseñüz [**benüm**] kız karındaşımı virürem... [D87]

...gelürmeyecek olur-iseñ [**benüm**] gözüme görünmeyesin, yohsa seni öldürürem didi. [D87]

Dede Qorqut, beli [**benüm**] hanum bulayım didi. [D87]

Pay Püre Big ayıtdı: İmdi Dede köpek-ile püreyi sen bul didi. Dahı kendüsi [**kendü**] tavla tavla atlarına vardı biñ ayğır seçdi, [**kendü**] develerine vardı biñ buğra ner seçdi, [**kendü**] koyunlarına vardı biñ koç seçdi. [D87]

Delü Qarçar işitdi qarşu geldi, göreyim [**benüm**] didügümü getürdiler-mi didi. [D87]

Dede Qorqut hay oğul Qarçar adama uş bögelek gibi buñludur, ol bir yavuz canavardur, hep bir yirde dirüp- dururam, gel gidelüm [**kendü**] semüzin al [**kendü**] aruğın ko didi. [D88]

Dede Qorqut oğul Qarçar ne qarğaşa idersün, getürdüm bu, [**senüñ**] ısmarladuğun nesnedür, nolduñ böyle buñalduñ, [**kendü**] semüzin al [**kendü**] aruğın ko didi. [D88 V32]

Dede gördi-kim Delünüñ canına kiçmiş, [**kendü**] başı [**kendü**] kapısı olmış... [**kendü**] gevdesi püreden görünmez, [**kendü**] yüzi [**kendü**] gözi belürmez. [D88 V32]

Geldi [**kendü**] geyesisin geydi, [**kendü**] ivine gitdi. Ağır düğün [**kendü**] yarağın gördi. [D89]

Oğuz zamanında bir yigit ki ivlense oğ atar-idi, [**onuñ**] okı ne yirde düşşe anda gerdek diker-idi. [D89]

Beyrek Han dahı [kendü] ohın atdı, [onuñ] dibine [kendü] gerdegin dikdi. [kendü] Adaklusından ergenlik bir kırmızı kaftan geldi, Beyrek geydi. [kendü] Yoldaşlarına bu iş hoş gelmedi, saht oldılar. [D89]

...bugün ben geydüm yarın [benüm] nayibüm geysün... [D89]

Ne oturursın [benüm] sultānum... [D90V33]

Beyrek [kendü] ap alaca gerdegi içinde bi-haber oturur-idi, yiyüp içüp oturur-idi. Dün [kendü] uyhusında kâfir otağa koyıldı. [D90V33]

[onuñ] Nayibi [kendü] kılıcın sıyırdı, [kendü] eline aldı... [D90V33]

Tañ ötdi, gün togdı, Beyregüñ atası anası baqdı gördi-kim gerdek görünmez olmış. Āh itdiler, [onlaruñ] ‘ağılları [onlaruñ] başlarından gitdi. [D91]

Beyregüñ babası kaba saruq götürüp yire çaldı, tırtıdı [kendü] yaqasın yırtıdı, oğul oğul diyüben böğürdi, zarılık kıldı. [D91]

[onuñ] Ağ pürçeklü anası buldur buldur ağladı, [kendü] gözinüñ yaşın dökdi, acı tırnak [kendü] ağ yüzine aldı çaldı, [kendü] al yañağın tırtıdı, kargu gibi [kendü] kara saçını yoldı, ağlayubanı sıkılayubanı [kendü] ivine geldi. [D91]

Pay Püre Bigüñ dünlügi altun ban ivine şiven girdi. [onuñ] Kızı [onuñ] gelini kaş kaş gülmez oldı, kızıl kına [kendü] ağ eline yakmaz oldı, [onuñ] yidi kız kardaşı ağ çıkardılar, kara tonlar geydiler... [D91]

...vay [benüm] bigüm kartaş, [kendü] muradına [kendü] maqşudına ırmeyen yaluñuz kardaş diyüp ağlaşdılar böğrişdiler. [D91]

Beyregüñ yauklusına haber oldı, Banı Çiçek qaralar geydi [kendü] ağ kaftanını çıkardı, güz alması gibi [kendü] al yañağın tırtıdı yırtıdı [D92]

Vay [benüm] al duvağum iyesi [D92 V34]

Vay [benüm] alnum [benüm] başum umudı [D92 V34]

Vay [benüm] şah yigidüm vay [benüm] şahbaz yigidüm [D92 V34]

Toyınça [onuñ] yüzine [benüm] bakmaduğum [benüm] hanum yigit [D92 V34]

Kanda gitdüñ beni yaluñuz koyup [benüm] canum yigit [D92 V34]

[benüm] Göz açuban gördüğüm [D92 V34]

[benüm] Köñül ile sevdüğüm [D92 V34]

[benüm] Bir yasduḡda baş koyduḡum [D92 V34]

Bir gün kızuñ ḡardaşı Delü Ḳarḡar Bayındır Ḥanuñ divanına geldi, [kendü] dizin ḡökdi, aydur: [D93]

Beyrek diri olsa on yıldan berü gelür-idi, bir yigit olsa [onuñ] dirisi ḡaberin getürse ḡırgap ḡuḡa altun aḡḡa virür-idüm, [onuñ] ölüsi ḡaberin getürene [benüm] kız ḡardaşum virür-idüm didi. [D93]

[benüm] Sultānum ben varayın, [onuñ] ölüsi [onuñ] dirisi ḡaberin getüreyin didi. [D93]

Beyregi Kara Dervendde öldürmişler, uşda [onuñ] nişanı [benüm] sultānum didi. [D93]

Mere niye ağlarsız, biz bunu tanımazuz, [onuñ] adaḡlusına aparuñ ḡörsün ol yaḡşı bilür... [D94]

Vardılar kömlegi Banı Ḳiḡe iletdiler. Ḡördi tanıdı oldur didi, ḡartdı [kendü] yaḡasın yırttı, acı tırnaḡ [kendü] ağ yüzine aldı ḡaldı, ḡüz alması gibi [kendü] al yañaḡın yırttı. [D94]

Vay [benüm] ḡöz açup ḡördüḡum [D94]

[benüm] Köñül virüp sevdüḡum [D94]

Vay [benüm] al duvaḡum iyesi [D94]

Vay [benüm] alnum [benüm] başum umudı [D94]

Ḥan Beyrek diyü ağladı. [onuñ] Babasına [onuñ] anasına ḡaber oldu, [onuñ] ap alaca ordusına şiven ḡirdi, ağ ḡıḡardılar ḡara geydiler. [D94]

Yalanḡı oḡlı Yaltaḡuḡ [kendü] kiḡi düḡünün eyledi, [kendü] ulu düḡünine va'de ḡodı. [D94]

Beyregüñ babası Pay Püre Big daḡı bazirḡanları ḡıḡırdı, [kendü] yanına getürdi, aydur: [D94]

Bunları ḡördüḡinde ḡaberleşdi, ḡörelüm [benüm] ḡanum ne ḡaberleşdi: [D95]

[benüm] Big babamuñ [benüm] ḡadın anamuñ savḡatı arḡış [D95]

[benüm] Ünüm añla [benüm] sözüñ diñle arḡış [D95]

[benüm] Ağ şaḡallu babamı [benüm] ağ pürḡekli anamı şorar olsam şaḡ-mı arḡış [D95 V36]

[benüm] Göz açuban gördüğüm [D95 V36]

[benüm] Köñül ile sevdüğüm [D95 V36]

[benüm] Kara başum kurban olsun argış saña didi. [D96]

Şağ-mısın esen-misin [benüm] canum Bamsı [D96]

On altı yiluñ hasreti [benüm] hanum Bamsı [D96]

[senüñ] Ağ şakallu atañı [senüñ] ağ pürçeklü anañı şorar olsañ şağdur Bamsı [D96]

[senüñ] Yidi kız kardaşuñ yidi yol ayırında ağlar gördüm Bamsı [D96]

Güz alması gibi [kendü] al yañaqların yırtar gördüm Bamsı [D96]

[senüñ] Göz açuban gördüğün [D96]

[senüñ] Köñül virüp sevdüğün [D96]

Pay Piçen kıızı Banı Çiçek / [kendü] Kiçi düğünün eyledi [kendü] ulu düğünine va‘de kodı [D96]

[senüñ] Ap alaca gerdegüne gele görgil [D97]

Yalançı oğlu Yaltaçuk menüm ölüm haberin iletmiş, dünlügi altun ban ivine [benüm] babamuñ şiven girmiş, [onuñ] qaza beñzer kıızı [onuñ] gelini ağ çıkarmış kara geymiş... [D97]

...[benüm] göz açuban gördüğüm, [benüm] köñül virüp sevdüğüm... [D97]

Böyle digeç [onuñ] kırk yigidi [kendü] qaba saruqların götürdiler yire çaldılar... [D97]

Kız aydur: Niçün sahtsın [benüm] hanum yigit? [D97]

On altı yıldır kim [senüñ] babañuñ tutsaşıyam, ataya anaya qavuma qardaşa hasretem ve hem [benüm] bir yavuklum var-idi... [D98]

[benüm] Kılıcuma toğranayın [benüm] oğuma sançılayın, yir gibi kertileyin toprak gibi savrılayın... [D98 V38]

Boz aygır dağı Beyregi görüp tanıdı, [kendü] iki ayağınuñ üzerine turdı, kişnedi. [D99]

Beyrek dağı bunu ögmiş, görelüm [benüm] hanum niçe ögmiş: [D99]

[benüm] İbrişime beñzer senüñ yiliçüğün [D99]

Eri [**kendü**] muradına yetürür senüñ arhaçuğuñ [D99]

At dimezem saña kartaş direm [**benüm**] kartaşumdan yig [D99]

[**benüm**] Başuma iş geldi yoldaş direm [**benüm**] yoldaşumdan yig didi. [D99]

At [**kendü**] başını yukarı tutdı, [**kendü**] bir kulağın kaldırdı Beyrege karşı geldi. [D99]

Beyrek at göksin kuçakladı, [**onuñ**] iki gözün öpdü. Sıçradı bindi, hisaruñ kapısına geldi. [**kendü**] Otuz tokuz yoldaşın ısmarladı, görelüm [**benüm**] hanum niçe ısmarladı: [D100]

[**benüm**] Otuz tokuz yigidüm amanatı mere kafir [D100]

[**benüm**] Otuz tokuz yigidüm amanatı kafir didi, dağı aldı yorıyı virdi. [D100]

Kırk nefer kâfirler atlandılar, [**onuñ**] ardına düşdiler. [D100]

Beyrek aydur: Mere ozan [**senüñ**] kopuzuñ maña virgil [**benüm**] atumı saña vireyim, şakla gelem [**onuñ**] bahasın getürem alam didi. [D101]

Ozan aydur: [**benüm**] avazum gedilmedin, [**benüm**] ünüm yoğulmadın bir atdur [**benüm**] elüme girdi, iletayım saklayayım didi.[D101]

Beyrek kopuzı aldı, [**kendü**] babasınıñ ordusına yakın geldi. [D101]

Mere sen seni bilürsin, bizüm halumuzdan [**senüñ**] haberüñ yok didiler. [D101]

Mere [**sizüñ**] ne haluñuz vardır? [D101]

[**bizüm**] Bigümüzüñ bir oğlu var-idi, on altı yıldır kim [**onuñ**] ölüsü [**onuñ**] dirisi haberin kimse bilmez, Yalançı oğlu Yaltaçuk dirler [**onuñ**] ölüsü haberin getürdi, [**kendü**] adağlusın aña virür oldılar... [D101]

Mere [**sizüñ**] yüzüñüz ağ olsun, [**sizüñ**] ağañuzuñ etmegi size halal olsun didi. [D102]

Andan [**kendü**] babasınıñ ordusına geldi. [D102 V40]

Meger [**onlaruñ**] ivleri öninde bir büyük ağaç var-idi, [**onuñ**] dibinde bir yahşı bınar var-idi. [D102 V40]

Beyrek bakdı gördi kim [**kendü**] kiçi kız karındaşı bınardan şu almağa gelür, kardaş Beyrek diyü ağlar buzlar, [**senüñ**] toyuñ [**senüñ**] düğünüñ kara oldu diyü ağlar. [D102 V40]

Beyrege atı fıra geldi, atlanımadı buldur buldur [**kendü**] gözinüñ yaşı revan
oldı. [D102 V40]

Çağırubanı burada şoylar, görelüm [**benüm**] anum ne şoylar: [D102 V40]

Yandı [**benüm**] bağırum göyindi [**benüm**] içüm [D102 V40]

[**senün**] Yüregüñe kaynar yağlar oyılupdur [D102 V40]

[**senün**] ara bağıruñ şarşılupdur [D102 V40]

Yandı [**benüm**] bağırum göyindi [**benüm**] içüm [D102 V40]

[**benüm**] ara başum kurban olsun bu gün saña didi. [D103]

[**benüm**] Ağam Beyregüñ yaylası-y-idi. [D103]

[**benüm**] Ağam Beyrek gideli [**benüm**] yaylarum yok [D103]

[**benüm**] Ağam Beyregüñ içidi-y-di. [D103]

[**benüm**] Ağam Beyrek gideli [**benüm**] içerüm yok [D103]

[**benüm**] Ağam Beyregüñ binidi-y-idi. [D103]

[**benüm**] Ağam Beyrek gideli [**benüm**] binerüm yok [D103 V41]

[**benüm**] Ağam Beyregüñ yükledi-y-idi. [D103 V41]

[**benüm**] Ağam Beyrek gideli [**benüm**] yükledüm yok [D103 V41]

[**benüm**] Ağam Beyregüñ şöleni-y-idi. [D104]

[**benüm**] Ağam Beyrek gideli [**benüm**] şölenüm yok [D104]

[**benüm**] Ağam Beyregüñdür [D104]

[**benüm**] Ağam Beyrek gideli [**benüm**] köçerüm yok [D104]

[**benüm**] ara başum kurban olsun ozan saña didi. [D104]

[**benüm**] arşu yatan ara ağıum yıkılupdur [D104]

[**benüm**] Körgelüçe aba ağacum kesilüpdür [D104]

Dünyelikde [**benüm**] bir ardaşum alınupdur [D104]

[**senün**] İleyün de düğün var düğüne varup ötgil didi. [D105]

Beyrek bundan kidi, [**onuñ**] ulu ız arındaşları [**onuñ**] yanına geldi. [D105]

Badı gördi [**onuñ**] ız arındaşları aralu göklü otururlar. [D105]

Çağırup Beyrek şoylar, görelüm [**benüm**] anum ne şoylar: [D105]

Alan şabah [**kendü**] yirinden tıran kızlar [D105]

[sizüñ] Ağañuzuñ başı... [D105 V42]

...[sizüñ] köhne kaftanuñuz var ise geyeyin düğüne varayın, düğünde [benüm] elüme kaftan virürler, girü [sizüñ] kaftanuñuz vireyim didi. [D106]

Vardılar, Beyregüñ kaftanı var-imiş, buña virdiler. Aldı geydi, boyı [**kendü**] boyına bili [**kendü**] biline kolu [**kendü**] kolına yakışdı. [D106]

[onuñ] Ulu kız kardaşı bunu Beyrege beñzetdi, [onuñ] kara kıyma gözleri kan yaş tıldı. [D106]

Şoylamış, görelüm [benüm] hanum ne şoylamış: [D106]

[senüñ] Kara kıyma gözlerüñ çöngelmese-y-idi [D106]

[benüm] Ağam Beyrek diye-y-idüm ozan saña [D106]

[senüñ] Yüzüñi kara saç örtmese-y-idi [D106]

[benüm] Ağam Beyrek diye-y-idüm ozan saña [D106]

[senüñ] Kunt kunt bileklerüñ şolmasa-y-idi [D106]

[benüm] Ağam Beyrek diye-y-idüm ozan saña [D106]

[senüñ] Apul apul yorıyışuñdan [D106]

[senüñ] Aşlan gibi tırışuñdan [D106]

[senüñ] Kañrıluban baķışuñdan [D106]

[benüm] Ağam Beyrege beñzedürem ozan seni [D106]

[benüm] Ağam Beyrek gideli bize ozan geldügi yok [D106]

[bizüm] Egnümüzden [bizüm] kaftanumuz [onuñ] alduğı yok [D106]

[bizüm] Başumuzdan [bizüm] giceligümüz [onuñ] alduğı yok. [D107]

Buynuzı burma [bizüm] koçlarımız [onuñ] alduğı yok didi. [D107]

Ne siz kaluñ ne Beyrek kalsuñ, bir eski kaftan virdüñüz benüm başum beynüm alduñuz diyüp vardı bir eski deve çuvalı buldı, deldi [**kendü**] boynına kiçürdi, kendüyi delüligе bıraktı. [D107 V43]

Kaçan-kim Budağ atsa Beyrek [senüñ] elüñ var olsun dir-idi, Uruz atsa [senüñ] elüñ var olsun dir-idi, Yigenek atsa [senüñ] elüñ var olsun dir-idi, Şir Şemseddin atsa [senüñ] elüñ var olsun dir-idi, güyegü atsa [senüñ] elüñ kurısun,

[senüñ] parmağlarıñ çürisün hay toñuz oğlı toñuz dir-idi, güyegülere kurban ol dir-idi. [D108]

Mere kavat oğlı delü kavat, saña düşer mi maña bunuñ kibi söz söylemek, gel mere kavat menüm yayımı çek, yoñsa şimdi [senüñ] boynuñ ururam didi. [D108]

Böyle digeç Beyrek yayı aldı çekdi, [kendü] kabzasından yay iki para oldu. Götürdi [kendü] öñine bıraktı, daz yirde turgay atmağa yahşı didi. [D108]

Beyrek yayı gördüğünde [kendü] yoldaşların aındı, ağladı, aydur: [D109]

Ṭul ṭulara [benüm] girdüğüm ṭulararı [D109]

Duḥarluyı [benüm] kodugum yağı yurdu... [D109]

[benüm] Elümde [benüm] kıl kişlüm ayğır malı [D109]

[benüm] Ayğır virüp alduğum [benüm] ağ tozlu katı yayum [D109]

[benüm] Buğa virüp alduğum [benüm] boğma kirişüm... [D109]

[benüm] Otuz tokuz yoldaşum [benüm] iki argışum didi. [D109]

[benüm] Ḥanum Kazan [D110]

[benüm] Ünüm aña [benüm] sözüm diñle [D110]

[kendü] Can bacuğın eğmişsin [D110]

[kendü] Oñcuğazın kurmışsin [D110]

[onuñ] Adın gerdek komışsin [D110]

Ḳutlu olsun [sizüñ] devletüñüz didi. [D110 V45]

[benüm] Sulṭanum meni ḵosañ da şölen yimeginüñ yanına varsam, [benüm] ḵarnum açdur ṭoyursam didi. [D111]

Kazan aydur: Delü ozan [kendü] devletin depdi, bigler [benüm] bu günki bigligüm bunuñ olsun, ḵoñ nireye gider-ise gitsün neyler-ise eylesün didi. [D111]

Beyrek şölen yimeginüñ üzerine geldi. [kendü] Ḳarnın ṭoyurduḵdan soñra ḵazanları depdi dökdi çevürdi. Yaḥnınuñ kimini [kendü] sağına kimini [kendü] solına atar. [D111]

Ḳazan Bige ḥaber oldu, [benüm] sulṭanum delü ozan hep yimegi dökdi didiler şimdi ḵızlar yanına varmaḵ ister. [D111]

Ḳızlar oturan otağa geldi, [kendü] işigin aldı oturdu. [D112]

[benüm] Hanum Kazan Bigden maña buyruk oldı... [D112 V46]

Mere delü ozan ya [senün] maşşuduñ nedür? [D112 V46]

Aydur: [benüm] Hanum [benüm] maşşudum oldur ki ere varan kız kılka oynaya men kópuz çalam didi. [D112 V46]

Beyrek kópuz çaldı şoyladı, görelüm [benüm] hanum ne şoyladı: [D113]

And içmişem kışır kışrağa [benüm] bindüğüm yok [D113]

Binübeni kazavata [benüm] varduğum yok [D113]

Buldur buldur [kendü] gözlerinüñ yaşı aķar [D113]

[senün] Muraduñı anlar virür bellü bilgil [D113]

Kışırça Yinge boy bu zaval gelecek delü beni görmiş gibi söyler didi, vardı [kendü] yirinde oturdı. [D113]

And içeyim bu kez boğaz kışrağa [benüm] bindüğüm yok [D113 V47]

Binübeni kazavata [benüm] varduğum yok [D114]

[sizün] İvünüz ardı dereçük degül-mi-y-idi [D114]

[sizün] İtüñüz adı Baraķ degül-mi-y-idi [D114]

Daķı [senün] ‘aybuñ açaram bellü bilgil didi [D114]

Var [senün] yirüne oturgıl [D114]

Ere varan [kendü] yirinden tura [D114]

Boy delü boğma çıkaraçak [bizüm] olança ‘aybumuzı kaķdı, tur kız oynar-iseñ oyna oynamaz-iseñ cehennemde oyna, Beyrekden soñra [senün] başuña bu hal geleceğın bilür-idük? didi. [D114]

Kız kılķ oyna, [senün] elünden ne gelür didi. [D114]

Banı Çiçek [kendü] kırmızı kaftanın geydi, [kendü] ellerin [kendü] yiñine çekdi gözüķmesün diyü, oyuna girdi, ayıtdı: [D114 V48]

[kendü] Bileğinden [kendü] on parmağın şovuk almış [D115]

Mere delü ozan men ayıplu-mıyam kim maña ayıb kōşarsın didi, gümüş gibi [kendü] ağ bileğın açdı [kendü] elin çıkardı. [D115]

Beyrek yüzügi tanıdı, burada şoylamış, görelüm [benüm] hanum ne şoylamış: [D115]

armanup [sen] drt yanua badu-m kz [D115]
argu gibi [sen] ara au yoldun-m kz [D115]
ara gzden [sen] ac yau dkd-m kz [D115]
Gz alması kibi [sen] al yaau yırtdu-m kz [D115]
Beyrek gideli bam bam depe başına [ben] ıduum çok [D115]
argu gibi [ben] ara aum [ben] yolduum çok [D115]
Gz alması gibi [ben] al yaaum [ben] yırtduum çok [D116]
Gelen-ile gidenden [ben] orduum çok [D116]
Vardı gelmez [ben] big ygid [ben] an ygid Beyrek diy
[ben] aladuum çok [D116 V49]
[ben] Seviduum Bams Beyrek sen deglsin [D116 V49]
Altun yzgi ister-ise [kend] nianın syle didi. Beyrek aydur: [D116 V49]
Alan sabah an kz [ben] yirden trmadum-m [D116 V49]
Altun yzgi [sen] parmaua kirmed-m [D116 V49]
[sen] Seviduu Bams Beyrek men degl-miyem didi. [D116 V49]
Byle dige kz tandı, bildi-kim Beyrekdr, [kend] cbbesi-y-ile [kend]
uası-y-ile Beyreg ayağına ddı. [D117]
[sen] Argap argap ara tau yhlm-idi yceldi ar [D117]
[sen] anlu anlu ularu olm-idi aladı ar [D117]
[sen] çaba aacu urm-idi yeerdi ar [D117]
[sen] ahbaz atu arm-idi ulun virdi ar [D117]
[sen] zl develer arm-idi kek virdi ar [D117]
[sen] A oyunu arm-idi uz virdi ar [D117 V50]
[sen] On alt yllk hasret [sen] oulu Beyrek geldi ar [D117 V50]
[sen] Dil in leyin [ben] geling [D117 V50]
[sen] Yolua urban olayın [ben] geling [D117 V50]
Yalan-ise [sen] bu szler grek ola [ben] geling [D117 V50]
[ben] ulum [ben] alayg saa krna olsun [D118]
[ben] ahbaz atlarum saa binit olsun [D118]

[benüm] Kaṭar kaṭar develerüm saña yüklet olsun [D118]

Ağayılḍa [benüm] ağça koyunum saña şölen olsun [D118]

[benüm] Altun aḱçam saña ḥarçlık olsun [D118]

[benüm] Dünlügi altun ban ivüm saña kölge olsun [D118]

[benüm] Kara başum ḱurban olsun saña [benüm] gelinçügüm didi. [D118]

Muṣtulıḱ Pay Püre Big [senüñ] oğluñ geldi didi. [D118]

[benüm] Oğlum idügin andan bileyim, [kendü] sırça parmağını ḱanatsun, [kendü] ḱanını destmala dürtsün, [kendü] gözüme süreyin, açılaḱ olur-ise [benüm] oğlum Beyrekdür didi. [D118]

Zirā ağlamakḍan [onuñ] gözleri görmez olmış-idi. Destmalı [kendü] gözine siliḱek Allah Taāla’nuñ ḱudreti-y-ile [onuñ] gözi açıldı. [D118]

[onuñ] Atası [onuñ] anası küvledi Beyregüñ ayağına düşdiler, aydur: [D119]

Oğul, [benüm] dünlügi altun ban ivümüñ ḱabzası oğul [D119 V51]

[benüm] Ḳaza beñzer kızumuñ [benüm] gelinümüñ çiçeği oğul [D119 V51]

[benüm] Görür gözüm aydını oğul [D119 V51]

[benüm] Tutar bilüm kuvveti oğul [D119 V51]

Ḳalın Oğuz imrenḱesi [benüm] canum oğul diyüben ḱoḱ ağladı, [kendü] Allahına ṣükürler eyledi. [D119 V51]

Yalanḱı oğlu Yaltaḱuḱ bunu işitdi, Beyregüñ ḱorḱusından ḱaḱdı [kendü] özini Tana Sazına saldı. Beyrek [onuñ] ardına düşdi, ḱova ḱova saza düşürdi. [D119 V51]

Yaltaḱuḱ görḱi kim yanar, sazdan ḱıḱdı Beyregüñ ayağına düşdi, [onuñ] ḱılıcı altından ḱıḱdı. [D119 V51]

Beyrek daḱı [kendü] ṣuçından ḱıḱdı. [D119 V51]

Ḳazan Big aydur: Gel [senüñ] muraduña yetiş. [D119 V51]

Beyrek aydur: [benüm] Yoldaṣlarımı ḱıḱarmayınḱa ḱışarı almayınḱa murada irmezem didi. [D119 V51]

Ḳazan Big [kendü] Oğuzına beni seven binsün didi. [D119 V51]

Ḳalın Oğuz Bigleri arı sudan abdest aldılar [kendü] ağ alınların yire ḱodılar iki rik‘at namaz ḱıldılar. [D120]

Beyrek [**kendü**] otuz toköz yigidinüñ üzerine geldi, anları sağ ve esen gördi, Allaha şükür eyledi. [D121]

Kafirüñ kilisesin yıkdılar, yirine mescid yapıdılar. [onlaruñ] Keşişlerin öldürdiler. [D121]

Pay Püre Bigüñ oğlançuğı Beyrek, meliküñ kızın aldı, [**kendü**] ağ ban ivine [**kendü**] ağ otağına girü döndi, düğüne başladı. [D121]

Beyrek dahı [**kendü**] yidi kız qarındaşını yidi yigide virdi. [D121]

Otuz toköz yigit [**onuñ**] oñınuñ ardınça gitdi. [D121]

Beyrek [**kendü**] yigitleri-y-le murad virdi murad aldı. [D121]

[benüm] Dedem Korkut geldi şadılık çaldı... [D121]

Yöm vireyin [benüm] hanum: [senüñ] Yirlü kara tağlaruñ yıkılmasun, [senüñ] körgelüçe kara ağacuñ kesilmesün, [senüñ] ağ şakallu babañ yiri uçmağ olsun, [senüñ] ağ pürçeklü anañ yiri behişt olsun... [D122 V53]

Yığışdursun dürişdürsün [sizüñ] günahuñuzı adı görklü Muhammed Mustafa yüzi suyına bağışlasun [benüm] hanum hey ! [D122 V53]

KAZAN BİG OĞLI URUZ BİGÜÑ TUTSAK OLDUĞI BOYI BEYÂN İDER [benüm] HANUM HEY [D122 V68-7]

Bir gün Ulaş oğlu Kazan Big [**kendü**] yirinden tırmuş-idi. Kara yirüñ üzerine [**kendü**] otağların tikdürmüş-idi. [D122 V68-7]

Toköz kara gözlü, örme saçlu, elleri [**kendü**] bileğinden kınalı, parmakları nigarlı, boğazları birer qarış kâfir kızları al şarabı altun ayağ-ile kalın Oğuz biglerine gezdürürler-idi. [D123 V69]

Oğlu Uruz [**onuñ**] qarşusunda yay söykenüp turur-idi. [D123 V69]

Kazan [**kendü**] sağına bağıdı kaç kaç güldi, [**kendü**] solına bağıdı çok sevindi, [**kendü**] qarşusına bağıdı, [**kendü**] oğlançuğını Uruzı gördi, [**kendü**] elin [**kendü**] eline çaldı ağladı. [D123 V69]

Uruza bu iş hoş gelmedi. İlerü geldi, diz çökdi, [**kendü**] babasına çağırıp soylar, görelüm [benüm] hanum ne soylar: [D124]

[benüm] Ünüm añla menüm sözüm diñle [benüm] ağam Kazan [D124]

[senüñ] Şağuña bağıduñ kaç kaç güldüñ [D124]

[senüñ] Şoluña baķduñ çok sevindüñ [D124]
[senüñ] Karşuña baķduñ beni gördüñ aēladuñ [D124]
[benüm] Kara başum kurban olsun [benüm] babam saña didi. [D124]
Kalkubanı [benüm] yirümden men tıruram [D124]
[benüm] Kara gözlü yigitlerümi [benüm] boyuma men aluram [D124]
Altun haça [benüm] elümi men başaram [D124]
[senüñ] Aēladuēuña sebeb ne digil maña [D124]
[benüm] Kara başum kurban olsun [benüm] aēam saña didi. [D124]
Kazan Big alaldı, oēlanuñ yüzine baķdı, çağırup soylar görelüm [benüm]
hanum ne soylar: [D124 V70]
Berü gelgil [benüm] kulunum oēul [D124 V70]
[benüm] Şaēum ala baķduēumda [benüm] kartaşum Kara Göneyi gördüm
[D124 V70]
[benüm] Şolum ala baķduēumda [benüm] tayım Aruzı gördüm [D125]
[benüm] Karşum ala baķduēumda seni gördüm [D125]
Yarınki gün zaman dönüp ben ölüp sen kalıçak [benüm] tacum [benüm]
tahtum saña virmeyeler diyü [benüm] soñumu aēdum aēladum oēul didi. [D125]
Uruz burada soylamış, görelüm [benüm] hanum ne soylamış: [D125]
Deveçe böyümişsin [senüñ] köşekçe 'akluñ yok [D125]
Depeçe böyümişsin [senüñ] tarıça beynüñ yok [D125]
Kazan Big [kendü] elin [kendü] eline çaldı, kaş kaş güldi, aydur: [D126]
A bigler Uruz hub söyledi, şeker yidi, bigler siz yiñüz içüñüz [sizüñ]
şohbetüñüz taēıtmañuz, men bu oēlanı alayın ava gideyin, yidi günlük azuē-ile
çıkayın, [benüm] oē atduēum yirleri [benüm] kılıç çalup baş kesdügüm yirleri
göstereyim... [D126]
[kendü] Koñur atın çekdürdi, buñun bindi. Üç yüz muraşsa' tonlu yigit soyladı
[kendü] boyına aldı. [kendü] Kırk ala gözlü yigidin Uruz [kendü] boyına aldı.
[D126 V71]
Kazan [kendü] oēlını alup kara taēlar üzerine ava çıķdı. [D126 V71]

Bunları görüp teküre geldi, aydur: Hay ne oturursın, [senüñ] itüñi avlatmayan, [senüñ] çetügüñi mavlatmayan alplar başı Qazan [kendü] oğlançuğı ile serhoş olup yaturlar didi. [D127]

Qazan [kendü] koñur atın çekdürdi butun bindi. [D127]

[onuñ] Oğı Uruz [kendü] cılavısını çekdürdi, [kendü] bidevi atın oynatdı karşı geldi, aydur: [D128]

Berü gelgil [benüm] ağam Qazan [D128]

[benüm] Kara başum kurban olsun [benüm] babam saña didi. [D128]

Berü gelgil [benüm] arslanum oğul [D128]

Uruz burada soylamış, görelüm [benüm] hanum ne soylamış: [D129]

Berü gelgil [benüm] ağam Qazan [D129]

Qalkubanı [benüm] yirümden [D129]

[benüm] Bidevi atum saqlar-idüm bu gün için [D129]

[onuñ] Güni geldi [D129]

[benüm] Ala evren süvri cıdamı saqlar-idüm bu gün için [D129]

[onuñ] Güni geldi [D129]

[benüm] Kara polat öz kılıcum saqlar-idüm bu gün için [D129]

[onuñ] Güni geldi. [D129]

[benüm] Egri bek demür tonum saqlar-idüm bu gün için [D129]

[onuñ] Güni geldi [D129]

[benüm] Başumda kunt ışıklar saqlar-idüm bu gün için [D129]

[onuñ] Güni geldi [D129]

[benüm] Kırk yigidüm saqlar-idüm bu gün için [D129]

[onuñ] Güni geldi [D129]

[benüm] Aşlan adum saqlar-idüm bu gün için [D130]

[onuñ] Güni geldi [D130]

[benüm] Kara başum kurban olsun [benüm] ağam saña didi. [D130]

Qazan burada soylamış, görelüm [benüm] hanum ne soylamış: [D130]

Menüm ünüm aña [benüm] sözüm diñle [D130]

Ol kafirũn üçin atup birin yarmaz [**kendũ**] okçısı olur [D130]
Hay dimedin başlar kesen [**kendũ**] celladı olur [D130]
Adam etin yahni kılan [**kendũ**] aşbazı olur [D130]
Kalkubanı [**benũm**] yirũnden men tũrayım [D130]
[**benũm**] Kara polat öz kılıcum çalayın [D130]
Azgun dinlũ kafirdũr [oñlarũñ] başların keseyin [D130]
[**benũm**] Kılıç çalup baş kesdũgũm görgil ögrengil [D130]
[**senũñ**] Kara başuñña düşende gerek olur didi. [D130]
Uruz burada soylamış, görelũm [**benũm**] ħanum ne soylamış: [D131]
Kazan burada soylamış, görelũm [**benũm**] ħanum ne soylamış: [D131 V73]
Ala gözlũ kırk yigidi [**senũñ**] boyuñña algıl [D131 V73]
Uruz [**kendũ**] babasınũñ sözün simadı, kayıdup girũ döndi. [D131 V73]
Yirden yũce tağlar başına [**kendũ**] yoldaşların alup çıkdı. [D131 V73]
Uruz giñ yaqadan [**kendũ**] sũñũsin sançdı turdı. [D132]
Kazan Big gördi ki kafir qatı yaqlandı. [**kendũ**] Atından indi, aru şudan abdest aldı, [**kendũ**] ağı alnın yire qodı iki rik'at namaz kıldı. [D132]
Berũ gelũñ [**benũm**] kırk yoldaşum [D132]
Görũr-misiz [**benũm**] ağıam Kazan baş kesdi qan dũkdı, oğlan uşaq yimek yimekke gelmez didi. [D133]
[**benũm**] Babam bu kãfirleri esirgemiş kibi [**benũm**] meni seven yigitlerũm ne tũrursız, kafirũn bir uqına depelũm didi. [D133]
[**kendũ**] Kara qoçın oynatdı Uruz kafirũn sağına at depdi. [D133]
Sağın şolın Uruzũn qevũrdiler. [onuñ] Kırk yigidin şehid itdiler. [onuñ] Qarusından [onuñ] ağı ellerin bağıladılar. Qıl urğan [onuñ] ağı boynına tağıdılar. [D134] [onuñ] Ağı etinden qan qıqınca dũgdiler. [D134]
Geldi, [**kendũ**] oğlını [**kendũ**] qoduğı yirde bulımadı. [D134]
Oğlan quş yũreklũ olur, qaçup [**kendũ**] anasına gitmişdũr didiler. [D134]
Bigler Tañrı bize kũr oğul virmiş, varayın anı [**kendũ**] anası yanından alayın, kılıc-ile paralayayın, altı bũlũk ideyin altı yolũñ ayırında bırağayın, bir dağı kimse

yazı yirde yoldaş koyup kaçmaya didi. Dağı [**kendü**] koñur atın ökçeledi, yola girdi. [**kendü**] İvine geldi. [D135]

[**benüm**] Oğlançuğumuñ ilk avidur, kanlu Oğuz biglerin toylayayım didi. [D135 V75]

Han kızını gördi kim Kazan gelür, yumurlanup [**kendü**] yirinden örü tırdı , [**kendü**] şamur cübbesin [**kendü**] eñnine aldı, Kazana karşı geldi. Kazanuñ yüzine toğrı baqtı, [**kendü**] sağ-ilen şolına göz gezdürdi, [**kendü**] oğlançuğımı Uruzı görmedi. [D135 V75]

[**onuñ**] Kara bağı şarşıldı, [**onuñ**] düm yüregi oynadı, [**onuñ**] kara kıyma gözleri kan yaş tırdı. [D135 V75]

Kazana soylamış, görelüm [**benüm**] hanum ne soylamış: [D135 V75]

[**benüm**] Başum bahtı [**benüm**] ivüm tahtı [D136]

[**benüm**] Han babamuñ güyegüsi [D136]

[**benüm**] Kadın anamuñ sevgüsi [D136]

[**benüm**] Atam [**benüm**] anam virdügi [D136]

[**benüm**] Göz açuban gördüğüm [D136]

[**benüm**] Köñül virüp sevdüğüm [D136]

[**benüm**] Big yigidüm Kazan

Qalkubanı [**senüñ**] yirüñden örü tırduñ

[**senüñ**] Oğluñ-ile yilisi kara [**senüñ**] kazılık atuñ butun bindüñ [D136]

Boynı uzun [**kendü**] bidevi geyigin alup yıqduñ [D136]

[**senüñ**] Semüz etüñ yükletdüñ girü döndün [D136]

İki varduñ bir gelürsin [**benüm**] yavrum kanı [D136]

[**benüm**] Karañu dünde bulduğum [**benüm**] oğlum kanı [D136]

[**benüm**] Bir bigüm görünmez [**benüm**] bağrum yanar [D136]

Yohsa kara dinlü kafire uğratduñ-mı [**onuñ**] Ağ ellerin [**kendü**] karusından bağlatduñ-mı [D136]

[**onuñ**] Dili [**onuñ**] damağı kurıyup [**kendü**] dört yanına baqdurduñ-mı [D136]

Kara gözden [**kendü**] acı yaşın dökdürdüñ-mi [D136]

[benüm] Ortacum oğul [D137]
[benüm] Karşu yatan kara tağum yüksegi oğul [D137]
[benüm] Karanguluça gözlerüm aydını oğul [D137]
Sam yılleri esmedin Kazan [benüm] kulağum çıñlar [D137]
Sarımsak otın yimedın Kazan [benüm] içüm göyinür [D137]
Şaru yılan şokmadın [benüm] ağça tenüm kalkar şişer [D137]
[benüm] Kurımışça göksümde [benüm] südüm oynar [D137]
Yaluñuzça oğul görünmez [benüm] bağrum yanar [D137]
[onuñ] Anası bir şoy dahı şoyladı, aydur: [D137]
[benüm] Yanum ala bakduğumda [benüm] konşuma eyü bakdum [D138]
[onuñ] Umanına [onuñ] usanına aş yidürdüm [D138]
[onuñ] Tamarların tuğladayım [D138]
[benüm] Hın babamuñ yanına men varayın [D138]
Paralanup [benüm] kazılık atumdan inmeyinçe [D138]
[benüm] Yiñüm-ile [benüm] alça kanum silmeyinçe [D138]
Yohsa a Kazan [benüm] ayağumdan sermüze atayın-mı [D139]
Kara tırnak [benüm] ağ yüzüme çalayın-mı [D139]
[benüm] Güz alması gibi al yañaklarum yırtayın-mı [D139]
[benüm] Çenberüme [benüm] alça kanum dökeyin-mi [D139]
[onlaruñ] Torumları bundan buzlayup bile kiçdi [D139 V77]
[benüm] Torumçuğum aldurmışam buzlayayın-mı [D139 V77]
[onuñ] Kulunçuğı kişneyüp bile kiçdi [D139 V77]
[benüm] Kulunçuğum aldurmışam kişneyeyin-mi [D139 V77]
[onuñ] Kuzuçağı mañrışup bile kiçdi [D139 V77]
[benüm] Kuzıçağum aldurmışam mañrıyayın-mı [D139 V77]
Kalkubanı [benüm] yirümden tıram dir-idüm [D139 V77]
[benüm] Yilisi kara kazılık atuma binem dir-idüm [D139 V77]
[benüm] Kara başum karışı tutsun Kazan seni [D140]

[benüm] Bir bigüm görünmez [benüm] bağrum yanar [D140]

Anası oğlanuñ böyle diğec̣ Ƙazanuñ aklı [kendü] başından gitdi, [onuñ] ƙara bağı şarşıldı [onuñ] düm yüregi oynadı, [onuñ] ƙarangulu gözleri ƙan yaş tıldı, aydur: [D140]

[benüm] Görklüm, oğul gelse senden-mi şorar-idüm... [D140]

...[senüñ] yorgun atuñ-ile [senüñ] gedilmiş cıdañ-ile [onuñ] ardına düşeyin didi. [D141]

Ƙazan girü döndi, [kendü] geldügi yolu [kendü] eline alup yortdı, dün ƙatdı. [kendü] Anası tuymadın el altından buyurdı: [D141]

Ʀoƙsan tümen genç oğuz [benüm] ardumça gelsün, oğlan tıtsaƙdur bigler bilsün didi. [D141]

Leş arasında [kendü] oğlançuğı leşin bulmadı, [onuñ] altunluça ƙamçıсын buldı. [D141]

Yaqın bildi kim [kendü] oğlı ƙāfire tıtsaƙdur. [D141]

[benüm] Ƙara tağum yüksegi oğul... [D141]

[benüm] Ƙanlı şuyum taşƙunı oğul [D141 V78]

[benüm] Ƙocalığum vaƙtı [benüm] aldurduğum yaluñuz oğul didi. [D141 V78]

Ƙarı düşmen tatar oğlı [bizüm] elümüze girmiş-iken ceza-y-ile öldürelüm diyü ƙapu işigi üzerinde arƙurı ƙomışlar-idi. [D142]

Bu mahalda Ħan Ƙazan yetdi. [kendü] Ƙoñur atın oynatdı. Ƙāfir Ƙazanuñ geldügin gördi, ürkdi. Kim [kendü] atın biner, kim cevşen geyer. [D142]

Oğlan [kendü] başını ƙaldurdı, aydur: [D142]

Ƙāfir aydur: [senüñ] Babañ geldi, tıtalum dirüz. [D142]

Ƙāfirler oğlana aman virdiler, [onuñ] elin çözdiler, [onuñ] gözün açdılar. [kendü] Babasına oğlan ƙarşu geldi, şoylar, görelüm [benüm] ħanum ne şoylamış: [D142]

[benüm] Ağ ellerüm [benüm] arduma bağlanduğın [D142]

Ƙıl sicim [benüm] ağ boynuma taƙıldığın [D143]

[benüm] Ƙara gözlü yigitlerüm ƙırıldığın [D143]

our atlu azanı tutu. [onu] arusından [onu] a ellerini bala [D143]
afille [onu] grkl baın kes [D143]
[onu] Ala kanın yir yzine dk [D143]
[onu] Ocaını syindr diy sylediler [D143]
[benm] anum baba oraram [D143]
Segirdr-iken [sen] our atu srdresin [D143]
[sen] avaduu vaktın kendi tutdurasın [D143]
afille [sen] gzel bau kesdresin [D143 V79]
[benm] A prekli anam oul dir-iken [D143 V79]
[benm] Baumu batı azan diy aladasın [D143 V79]
ayıduban baba gir dngil / [kend] Altun ban ivine srp varıl [D143 V79]
[benm] arıuk olmu anama umud olıl [D143 V79]
[benm] ara gzl kız ardaumu alatmaıl [D143 V79]
[benm] arıuk olmu anamı sızlatmaıl [D143 V79]
[benm] arıuk anam aru gelse [D144]
Grdm sen olu tutsa digil / [onu] arusından [onu] a elleri balu bilgil [D144]
ara kıldan sicim [onu] boynına taılı digil [D144]
[kend] ıl kepenek boyunuın srer digil [D144]
[kend] Aır buau topuaın dger digil [D144]
Yanmı arpa etmegi acı soan [onu] yni digil [D144]
 ayda varmaz-isem [benüm] ldgmi ol vakt bilsün [D144]
[benüm] Ayır atum boazlayup [benüm] aum vırsün [D144]
[benüm] Yad kızı alaluma destur vırsün [D144]
[benüm] Anam menüm içün gök geyüp ara sarınsun [D144]
alın Oğuz ilinde [benüm] yasum ttsun [D144]
Oğlan bir daı soylamış, görelüm [benüm] anum ne soylamış: [D145]
Big erenler esen olsa [kendü] oğlı toar [D145 V80]

Sen esen ol [benüm] anam esen olsun [D145 V80]
[kendü] Ağ südini [benüm] anam maña halal eylesün [D145 V80]
Han Kazan burada şoylamış, görelüm [benüm] hanum ne şoylamış: [D145 V80]
Karşu yatan [benüm] kara tağum yüksegi oğul [D145 V80]
[benüm] Güçlü bilim kuvveti [benüm] canum oğul [D145 V80]
[benüm] Karangulu gözlerüm aydını oğul [D145 V80]
Alar tañ-ile [benüm] yirümden [benüm] turduğum senüñ-içün [D145 V80]
[benüm] Koñur atum yorıltmışam senüñ-içün [D145 V80]
[benüm] Ağ tonuma kir eklendi senüñ-içün [D146]
Menüm başım qurban olsun [benüm] canum oğul... [D146]
Sen gideli [menüm] ağlamağum gökde iken yire indi [D146]
[benüm] Ağır ulu divanum sürilmedi [D146]
Qaza beñzer [benüm] kızum [benüm] gelinüm ağ çıkardı kara geydi [D146]
[senüñ] Qarıçuk anañ qan yaş dökdi [D146]
[senüñ] Ağ şakallu babañ buñlu oldı [D146]
[senüñ] Ağça yüzlü anañ karşu gelüp oğul dise [D146]
[onuñ] Ağ elleri [kendü] ardına bağılı diyeyin-mi [D146]
[onuñ] Ağ boynında kıl urğan tağılı diyeyin-mi [D146]
Kıl kepenek [kendü] boyunçuğın sürer diyeyin-mi [D146]
Ağır buқағu [kendü] topuçağın döger diyeyin-mi. [D146]
Arpa etmegi acı soğan [onuñ] öyünçügi diyeyin-mi Kazan gine aydur: [D146]
Karşu yatan kara tağlar qarısı / [kendü] Otı bitmez il yaylamaz [D147]
Er yigitler qarısı [kendü] oğılı toğmaz [D147]
[senüñ] Babañ qarı [senüñ] anañ qarı [D147]
[kendü] Koñur atından yire indi. Aqup giden arı sudan abdest aldı. [kendü] Ağ alını yire qodı, namaz kıldı. [D147 V81]
Ağladı, qadır Tañrıdan hācet diledi, [kendü] yüzin yire sürdi. [D147 V81]

Kāfiri alam didi alamadı. Nāgāh [këndü] gözi kapağına kılıç tokındı. [këndü] Kara kanı şorladı, [këndü] gözine indi. [D148]

[këndü] Özin şarp yirlere şaldı. [D148]

Meger [benüm] hanum boyı uzun Burla Hatun [këndü] oğlançuğını aındı, [këndü] kırk ince billü kız oğlanı-y-ile [këndü] kara aygırın tırtırdı buñun bindi, [këndü] kara kılıcın kuşandı. [D148]

[benüm] Başum tacı Kazan gelmedi diyü [onuñ] izin izledi gitdi. [D148]

Gelü gelü Kazana yakın geldi. Kazan [këndü] halalını tanımadı.

Tike tutup [benüm] yüzüme bağıl yigit [D148]

[senüñ] Altuñdağı kara aygırı maña virgil yigit [D148]

[senüñ] Elüñdeki [senüñ] süvri cıdañı [D148]

[senüñ] Yanuñdağı [senüñ] gök poladuñı maña virgil yigit [D149]

[benüm] Bu günümde umud olğıl maña [D149]

[benüm] Karşum ala yigit menüm ne mañlarsın [D149]

Çalkubanı [këndü] yirinden turan Kazan [D149 V82]

İlgayuban [benüm] kara tağum yıkan Kazan [D149 V82]

[benüm] Kölgelüçe kaba ağacum kesen Kazan [D149 V82]

Pıçak alup [benüm] kanatlarum kıran Kazan [D149 V82]

Yaluñuzça [benüm] oğlum Uruza kıyan Kazan [D149 V82]

[senüñ] Üzengüye dirmeyen dizüñ ölmüş [D149 V82]

[senüñ] Han kızı halaluñı tanımayan [senüñ] gözüñ ölmüş [D149 V82]

Çal [senüñ] kılıcuñ yetdüm Kazan didi. [D149 V82]

Görelüm [benüm] hanum kimler yetdi: [D149 V82]

Kara dere ağzında Kadir viren, kara buğa derisinden [këndü] bişiginüñ yapuğı olan, acığı tutanda kara taşı kül eyleyen, [këndü] kara bıyığın yidi yirden [këndü] eñsesinde dügen Kazan kartaşı Kara Göne çapar yetdi. [D150]

Çal [senüñ] kılıcuñ kardaş Kazan yetdüm didi. [D150]

...Anuñ ardınça görelüm [benüm] hanum kimler yetdi: [D150]

Demür Kapu Dervendindeki demür kapuyı kapup alan, altmış tutam [**kendü**] ala gönderinüñ uçında er böğürden, Kazan gibi pehlivanı bir savaşda üç kerre [**kendü**] atından yıkan kıyan Selçük oğlu Delü Tundar çapar yetdi. [D150]

Çal [**senüñ**] kılıcuñ [**benüm**] ağam Kazan yetdüm didi. [D150 V83]

Çal [**senüñ**] kılıcuñ [**benüm**] ağam Kazan yetdüm didi. [D150 V83]

Parasaruñ Bayburd Hisarından parlayup uçan, [**kendü**] ap alaca gerdegine karşı gelen... [D151]

Çal [**senüñ**] kılıcuñ [**benüm**] hanum Kazan yetdüm didi. [D151]

Çal [**senüñ**] kılıcuñ [**benüm**] ağam Kazan yetdüm didi. [D151]

[**kendü**] Yigirmi dört boyun ohşayan Delü Tundar yetdi. [D151]

[**benüm**] Saydukumça Oğuz bigleri dükenise olmaz, Kazanuñ bigleri hep yetdi, [**onuñ**] üzerine yığnağ oldı. Ol gün [**onuñ**] cigerinde olan er yigitler belürdi. [D152 V84]

[**kendü**] Cılasun yigitleri-y-ile Kara Budak sola depdi.

Kazan kendü düpe depdi, Tekür ile Şökli Melike havala oldı, böğürdübeni atdan yire şaldı, [**onlaruñ**] alça kanın yir üzerine dökdi. [D152 V84]

Şol tarafda Buğaçuk Melike Kara Budak karşı geldi, şaңcubanı yire şaldı, depremedin [**onuñ**] başın kesdi. [D153]

Kazan [**kendü**] oğlu üzerine geldi. İndi, [**onuñ**] elin çözdı. [D153]

Kazan [**kendü**] oğlançuğın kırtardı, girü döndi. [D153]

Kazan kırk otağ dikdürdi. Yidi gün yidi gice yime içme oldı. Kırk ivlü kul-ile kırk cāriye [**kendü**] oğlu başına çevürdi, cübbe çuğa virdi. [D153]

[**benüm**] Dedem Korkut gelüben şazılık çaldı, bu Oğuz-nāmeyi düzdi koşdı, böyle didi. [D153]

İmdi kanı [**benüm**] didügüm big erenler [D154]

Yöm vireyim [**benüm**] hanum: [D154 V85]

[**senüñ**] Yirlü kara tağuñ yıkılmasun, [**senüñ**] kölgelüçe kaba ağacuñ kesilmesün, [**senüñ**] kamın akan görklü şuyuñ kurımasun, [**senüñ**] kanatlaruñ uçı kırılmasun, Kadir seni namerde muhtac itmesün, çapar-iken [**senüñ**] ağ boz atuñ büdrimesün, çalışanda [**senüñ**] kara polat öz kılıcuñ gedilmesün, [**senüñ**] Allah viren

ümizüñ üzilmesün, ahır sonı aru imandan ayırmason, [senüñ] ağ alnuñda biş kelime du‘ā kılduķ qabul olsun, yığışdursun dürişdürsin [sizüñ] günahuñuzı adı görklü Muhammede bağışlasun [benüm] hanum hey ! [D154 V85]

DUĞA KOCAN OĞLI DELÜ DUMRUL BOYINI BEYÂN İDER [benüm]
HANUM HEY [D155]

Meger [benüm] hanum, Oğuzda Duğa Koca Delü Dumrul dirler-idi bir er var-idi. [D155]

Anuñ-içüñ-ki menden delü menden güçlü er var-mıdur ki çıķa menüm-ile savaşı dir-idi, [benüm] bahadırlığum [benüm] cılasunlığum [benüm] yigitligüm Ruma Şama gide çavlıana dir-idi. [D155]

Meger bir gün [onuñ] köprüsinüñ yamacında bir bölük oba qonmış idi [D155]

Ayıtdılar: [benüm] Hanum [bizüm] bir yahşı yigidümüñ öldi, aña ağlaruz didiler. [D156]

Delü Dumrul aydur: Mere [sizüñ] yigidüñüzi kim öldürdi. [D156]

Mere [sizüñ] ‘Azrā’il didüğüñüz ne kişidür kim adamuñ canın alır, yā qadır Allah, [senüñ] birliğıñ [senüñ] varlığıñ haqqı-y-içün ‘Azrā’ili menüm gözüme göstergil... [D156]

Qayıtdı döndi Delü Dumrul [kendü] ivine geldi. [D156]

Baķ baķ mere delü qavat menüm birliğıüm bilmez, [benüm] birliğıüme şükür kılmaz...[D156]

‘Azrā’ile buyruķ eyledi kim ya ‘Azrā’il var, daħı ol delü qavatuñ gözine göringil [onuñ] beñzini şarartĖıl didi, [onuñ] canını hırlatĖıl alĖıl didi. [D157]

Delü Dumruluñ görür gözi görmez oldu, [onuñ] tutar elleri tutmaz oldu. [D157]

Çağırup Delü Dumrul şoylar, görelüm [benüm] hanum ne şoylar: [D157]

[benüm] Altun ayağum [benüm] elümden yire düşdi [D157]

[benüm] AĞzum içi buz kibi... [D157]

[benüm] Süñüklerüm tuz kibi oldu. [D157]

[benüm] Qadam [benüm] belam toķınur bu gün saña didi. [D158]

[benüm] Gözüüm çöñge idüğin ne beğenmezsın [D158]

Gözi gökçek [senüñ] kızlaruñ [senüñ] gelinlerüñ canın çoğ almışam [D158]

[benüm] Şakalum ağardüğün ne begenmezsın [D158]

[senüñ] Ağ şakallu k̄ara şakallu yigitlerüñ canın çoğ almışam [D158]

[benüm] Şakalum ağardüğünüñ manisi budur didi. [D158]

Mere ‘Azrā’il men seni giñ yirde ister-idüm, ʔar yirde eyü [benüm] elüme girdüñ ola-mı didi. [D159]

Men seni öldüreyim, yahşı yigidüñ canın ʔurtarayım didi. [kendü] K̄ara ʔılıcın şıyırdı, [kendü] eline aldı. [D159]

Ādemiler evreni Delü Dumlul [kendü] elin [kendü] eline ʔaldı, ʔaş ʔaş güldi. [D159]

Aydur: [benüm] Yigitlerüm ‘Azrā’il’üñ gözini eyle ʔorʔıtdum ki giñ ʔapuyı ʔodı... [D159]

ʦırdı [kendü] atına bindi, [kendü] ʦoğanın [kendü] eline aldı, [onuñ] ardına düşdi. [D159]

Bir iki gögerçin öldürdi. Döndi, [kendü] ivine geli yorır-iken ‘Azra’il [onuñ] atınuñ gözine görindi. [D159]

[onuñ] K̄ara başı buñaldı, buñlu ʔaldı. [onuñ] Ağ göksinüñ üzerine ‘Azra’il basup ʔondı. [D160]

[onuñ] Oğrılayın can alduğın ʦıymaz idüm [D160]

Dökmesi büyük bizüm bizüm ʦağlarumuz olur. / [bizüm] Ol ʦağlarumuzda [bizüm] bağlarumuz olur [D160]

[benüm] Canum alma ‘Azrā’il meded didi. [D160]

Delü Dumlul burada şoylamış, görelüm [benüm] ʔanum ne şoylamış: [D161]

...çün delü ʔavat menüm birliğüm bildi, [benüm] birliğüme şükür ʔıldı... [D162]

...Delü Dumlul [kendü] canı yirine can bulsun, anuñ canı azad olsun didi. [D162]

Men niçe can bulayım, meger [benüm] bir ʔoca babam [benüm] bir ʔarı anam var, gel gidelüm, ikisinden bolayki [kendü] canın vire, algıl, menüm canımı ʔoğıl didi. [D162]

Delü Dumrul sürdi [**kendü**] babası yanına geldi. [**kendü**] babasınıñ elin öpüp soylamış, görelüm [**benüm**] hanum ne soylamış: [D162]

Ağ şakallu ‘aziz ‘izzetlü [**benüm**] canum baba [D162]

Hırıldadup [**benüm**] tatlu canum alur oldı [D163]

[**onuñ**] Babası aydur: [D163]

[**benüm**] Canum parası oğul [D163]

Toğduğında [**benüm**] tokuz buğra öldürdügüm aşlan oğul [D163]

[**benüm**] Dünlügi altun ban ivümüñ kabzası oğul. [D163]

[**benüm**] Kaza beñzer kızumuñ [**benüm**] gelinümüñ çiçeği oğul [D163]

[**benüm**] Karşu yatan kara tağum gerek-ise [D163]

[**benüm**] Şovuk şovuk bıñarlarum gerek-ise [D163]

[**benüm**] Tavla tavla şahbaz atlarum gerek-ise [D163]

[**benüm**] Kañar kañar develerüm gerek-ise [D163]

[**benüm**] Ağaylda ağça koyunum gerek-ise [D163]

[**benüm**] Canumı kıya bilmen bellü bilgil [D164]

Menden ‘aziz menden sevgülü [**senüñ**] anañdur [D164]

Oğul [**senüñ**] anaña var didi. [D164]

Delü Dumrul [**kendü**] babasından yüz bulmayup sürdi [**kendü**] anasına geldi. Aydur: [D164]

Hırladup [**benüm**] canum alur oldı [D164]

[**benüm**] Babamdan can diledüm ana virmedi [D164]

[**senüñ**] Canuñ maña virür-misin [D164]

Acı tırnağ [**senüñ**] ağ yüzüñe çalar-mısın [D164]

[**senüñ**] Kargu gibi kara saçuñ yolar-mısın ana didi. [D164]

[**onuñ**] Anası burada soylamış, görelüm [**benüm**] hanum ne soylamış: [D164]

[**onuñ**] Anası aydur: [D164]

Tokuz ay [**benüm**] tar karnumda [**benüm**] götürdügüm oğul [D165]

Tolma bişiklerde [**benüm**] beledügüm oğul [D165]

On ay diyende dünya yüzine [**benüm**] getürdügüm oğul [D165]

Ṭolap ṭolap [benüm] ağ südümi [benüm] emzürdügüm oğul [D165]

[benüm] Canumı kıya bilmen bellü bilgil didi [onuñ] anası dañı [kendü] canın virmedi. [D165]

Mere delü qavat dañı ne aman dilersin, [senüñ] ağ şağallu babañ yanına varduñ can virmedi, [senüñ] ağ pürçeklü anañ yanına varduñ can virmedi, dañı kim virse gerek didi. [D166]

[benüm] Ḥasretüm vardur bulışayım didi. [D166]

Mere delü [senüñ] ḥasretüñ kimdür? [D166]

[benüm] Yad kıızı ḥalalum var, andan menüm iki oğlançuğum var, [benüm] amanatum var ışmarlaram anlara, andan sonra menüm canum alasın didi. [D166]

Sürdi [kendü] ḥalalı yanına geldi, aydur: [D166]

[benüm] Babama vir didüm can virmedi [D166]

[benüm] Anama vardum can virmedi [D166]

[benüm] Yüksek yüksek kara tağlarum saña yaylak olsun [D166]

[benüm] Şovuk şovuk şularım saña içit olsun [D166]

[benüm] Ṭavla ṭavla şahbaz atlarum saña binit olsun [D166]

[benüm] Dünlügi altun ban ivüm saña kölge olsun [D167]

[benüm] Qatar qatar develerüm saña yüklet olsun [D167]

Ağayıda [benüm] ağça koyunum saña şölen olsun [D167]

[senüñ] Gözüñ kimi tutar-ise [D167]

[senüñ] Köñlüñ kimi sever-ise [D167]

‘Avrat burada soylamış, görelüm [benüm] ḥanum ne soylamış: [D167]

[benüm] Göz açuban gördüğüm [D167]

[benüm] Köñül virüp sevdüğüm [D167]

[benüm] Qoç yigidüm [benüm] şah yigidüm [D167]

[benüm] Ṭatlu damağ virüp şorişduğum [D167]

[benüm] Bir yaşduqda baş koyup emişdügüm [D167]

[senüñ] Şovuk şovuk şularuñ [D167]

[senüñ] Altun aqçañ ḥarcayur olsam menüm kefenüm olsun [D167]

[senüñ] Tavla tavla şahbaz atuñ [D167]

Ādemiler evreni [kendü] yoldaşına kıyamadı, Allah Ta‘ālaya burada yalvarmış, görelüm niçe yalvarmış: [D168]

Alur-iseñ [bizüm] ikimüzüñ canın bile algıl. [D169]

Ƙor-iseñ [bizüm] ikimüzüñ canın bile ƙoğıl [D169]

‘Azrā’il dağı [onuñ] babasınıñ [onuñ] anasınıñ canın aldı. [D169]

Delü Dumrul yüz kırk yıl dağı [kendü] yoldaşı-y-ile yaş yaşadı. [D169]

[benüm] Dedem Ƙorƙut gelüben boy boyladı şoy şoyladı. [D169]

Yöm vireyim [benüm] hanum: [D169]

[senüñ] Yirlü ƙara tağlaruñ yıkılmasun, [senüñ] kölgelüçe ƙaba ağacuñ kesilmesün, [senüñ] ƙamın akan görklü şuyuñ ƙurımasun... [D170]

...[senüñ] ağ alnuñda biş kelime du‘ā ƙıldıƙ olşun ƙabul, yığışdursun dürişdürsün [sizüñ] günahuñuzu adı görklü Muħammede bağışlasun [benüm] hanum hey ! [D170]

ƘAÑLI ƘOCA OĞLI ƘAN ƦURALI BOYINI BEYĀN İDER [benüm] HANUM HEY [D170]

[onuñ] Yetişmiş bir cılasun oğlı var-idi, [onuñ] adına Ƙan Ʀuralı dirler-idi. [D170]

Yarenler [benüm] atam öldi men ƙaldum, [onuñ] yirin [onuñ] yurdın tutdum, yarınki gün men ölem [benüm] oğlum ƙala, bundan yigregi yoğdur ki [benüm] gözüm görür-iken oğul gel seni ivereyim didi. [D170]

Ƙan Turalı aydur: Baba men [benüm] yirümden Ʀurmadın Ʀurmuş ola, men [benüm] ƙara ƙoç atuma binmedin ol binmiş ola... [D171]

Beli [benüm] canum baba eyle isterem, pes varasın bir cici bici türkmen kızını alasın, nagāhandan Ʀayanam [onuñ] üzerine düşem, [onuñ] ƙarnı yırtıla didi. [D171]

Böyle digeç erenler evreni Ƙan Turalı [kendü] yirinden turdı, [kendü] kırk yigidin [kendü] yanına aldı, İç Oğuzı gördi, ƙız bulımadı, ƙayıtdı girü döndi [kendü] ivlerine geldi. [D171]

[onuñ] Babası aydur: [D172]

[onuñ] Babası aydur: [D172]

Ğaıılı Ğoca sevini kıvanı örü turdı, ağ şakallu pir kıocalar [kendu] yanına bıraktı.

Meger Trabuzan tekürinüñ bir azim görklü mahbub kıızı var-idi. [kendu] Şağına [kendu] şolına iki kışa yay çek-idi. [D172]

[onuñ] Atduğı oğ yire düşmez-idi. [D172]

Her kim ol üç canavarı başsa yeñse öldürse [benüm] kıızumı aña virürem diyü va‘de eylemiş-idi. [D173]

Başamasa [onuñ] başın keser-idi. [D173]

Ğaıılı Ğoca bu başları ve bu canavarları gördi, [kendu] başında olan bit [kendu] ayağına dirildi. [D173]

Varayım [benüm] oğluma toğırı ğaber vireyim, [onuñ] hüneri var-ise gelsün alsun, yoğsa ivdeki kıza rāzı olsun didi. [D174]

Ğan Turalıya ğaber oldı, [senüñ] babañ geldi didiler. [D174]

Ğırk yigid-ile [kendu] babasına karşı vardı. [D174]

[onuñ] Elin öpdı, aydur: [D174]

[benüm] Canum baba maña yarar kıız bulduñ-mı? [D174]

Buldum oğul [senüñ] hünerüñ var-ise didi. [D174]

[onuñ] Babası aydur: [D174]

Baba [benüm] yilisi kıara kıazılık atuma eyer şalayım... [D174]

Hay [benüm] canum oğul [benüm] hüner didüğüm ol degül...[D174]

...elbetde varsam gerek, [benüm] başuma kıağınç [benüm] yüzüme toğınç olmasun... [D175]

Ğaıılı Ğoca burada şoylamış, görelüm [benüm] ğanum ne şoylamış: [D175]

[onuñ] Hay dimedin baş getüren celladı olur [D176]

[onuñ] Yağrınında kıalkın oynar [onuñ] yayası olur [D176]

[senüñ] Ağ şakallu babañı [senüñ] kıarıçuk olmuş anañı buzlatmağıl didi. [D176]

Ne söylersin ne aydursın [benüm] canum baba [D176]

[onuñ] Dolamaç dolamaç yollarını / Kıadir kıor-ise dün-ile yortam. [D176]

Ala yılan sökemez [onuñ] ormanını / Çakmak çakup oda yakam [D176]
Gök-ile pehlû uran [onuñ] kal'aların / Qadir qor-ise yapam yıkam [D176]
Göz qakuban köñül alan [onuñ] görklüsünün boynın öpem [D176]
Yağrınında qalkın oynar [kendü] yayasınıñ / Qādir qor-ise [onuñ] başın kesem [D176]
Oğul [senün] uğuruñ açuq olsun, sağ esen varup gelesin didiler. [D177]
[kendü] Atasınıñ [kendü] anasınıñ ellerin öpdi. [D177]
[kendü] Qırk yigidin [kendü] yanına bıraqqdı, yidi gün yidi gice yortdılar, kafirüñ serhaddına irdiler, çadır dikdiler. [D177]
[kendü] Yügrük atın yügürdüp Qan Turalı [kendü] gürzin göge atar, inüp yire düşmedin tutar. [D177]
Hey [benüm] kırk işüm [benüm] kırk yoldaşum [D177]
[benüm] Atam [benüm] anam... [D177]
Hey [benüm] kırk işüm [benüm] kırk yoldaşum [D177]
[sizüñ] Qırquñuza qurban olsun menüm başum [D178]
Hey [benüm] kırk işüm [benüm] kırk yoldaşum [D178]
Bunlar bu sözde iken meger [benüm] hanum teküre haber vardı. [D178]
Oğuzdan Qan Turalı dirler bir yigit var imiş, [senüñ] kızuñ dileyü geli yorır didiler. [D178]
Cem'i [kendü] yanında olan kızlar al geymişler-idi, kendü şaru geymiş-idi, yuqarudan tamaşa ider-idi. [D178]
Qan Turalı [kendü] yirinden turı geldi, apul apul yorıdı, [kendü] ağ alnını açdı, [kendü] ağ bileklerini şıgadı, ayıtdı-kim: [D179]
[senüñ] Qarşı yatan qara tağunı aşmağa gelmişem [D179]
[senüñ] Akındılı şuyuñı kiçmege gelmişem [D179]
[senüñ] Tar etegüñe [senüñ] giñ qoltuğuña şıgınu gelmişem [D179]
[senüñ] Qızıñı almağa gelmişem didi. [D179]
Tekür aydur: Bu yigidüñ sözi yügrük, eger [kendü] elinde hünere var-ise didi. [D179]

an Turalı [kendi] altunlu ince keten bizini [kendi] biline şardı. [D179]

an Turalı [kendi] nişabın serpdi. [D180]

ız köşkten bakar-idi, [onu] taraqlıı boşaldı, [onu] kedisi mavladı, avşıl
olmış ana gibi [onu] ağızının suı ağıdı. [kendi] Yanındağı kızlara aydur: [D180]

a Ta'ala [benüm] atamuñ köñline rahmet eylese, kebin kesüp meni ol yigide
virse... [D180]

Bu mahalda demür zencir-ile buğayı getürdiler. Buğa [kendi] dizin çökdi,
[kendi] buynuzu-y-ile mermer aşı yoğurdu peynir gibi ditdi. [D180]

an Turalı [kendi] sağına bağıdı [kendi] kırk yigidin ağılar gördi, [kendi]
solına bağıdı eyle gördi. [D181]

Aydur: Hey [benüm] kırk işüm [benüm] kırk yoldaşum niye ağılarsız, [benüm]
kolça kopuzum getürün öğüñ meni didi. [D181]

Burada Kırk yigit an Turalıyı ögmişler, görelüm [benüm] hanum niçe
ögmişler: [D181]

[benüm] Şulţanum an Turalı [D181]

alkubanı [senün] yiründen urmaduñ-mı [D181]

Yilisi kara [senün] azılık atuñ binmeduñ-mi [D181]

[senün] Babañuñ ağı ban işiginde / aravaşlar inek sağıar görmeduñ-mi. [D181]

[onlaruñ] Buğa buğa didükleri [D181]

Alp erenler [kendi] arımından ayurur mı olur [D181]

Mere [kendi] buğañuzu kıyu virün gelsün didi. [D182]

an Turalı adı görklü Muhammede salavat getürdi, buğanuñ alnına bir yumruk
eyle urdı-kim buğayı [kendi] göti üzerine çökerdi. [D182]

[onu] Alnına [kendi] yumruğın ayadı, sürdi meydanuñ başına ıardı.
[D182]

Küt küt buğa şolımağa başladı, [kendi] ağı köpüklendi. [D182]

...bunuñ öñinden sıçrayayım, [benüm] ne hünerüm var-ise [onu] ardından
göstereyim didi. [D182]

Buğa [kendi] buynuzu üzerine dikildi. [D182]

[onuñ] Kuyruğundan üç kerre götürüp yere şaldı. [D182]

[onuñ] Süñükleri hurd oldı. [D182]

Pıçak çıkarup [onuñ] derisini yüzdi. [D183]

[onuñ] Etin meydanda koyup [onuñ] derisini tekürüñ öñine götürüp aydur:
[D183]

Tañ-ile [senüñ] kızuñı maña viresin didi. [D183]

[onuñ] Yigitleri aydur: [D183]

Çan Turalı [kendü] yigitlerin ağlar gördi, aydur: [D183]

Mere [benüm] alça kopuzum ele aluñ meni ögüñ... [D183]

[onuñ] Yoldaşları burada şoylamış, görelüm [benüm] hanum ne şoylamış:
[D183]

[benüm] Şultanum Çan Turalı [D184]

Avuñ tamarın delüben [onuñ] kanın şoran [D184]

Alp yigitler savaş günü [kendü] çarımından çayurur-mı didiler. [D184]

Çan Turalı mere kâfir [senüñ] aşlanuñı koyu vir gelsün didi. [D184]

[benüm] Kara polat öz kılıcum yok kim çarvaşduğı dem iki piçe-y-idüm...
[D184]

Çan Turalı bir kepenegi [kendü] kapağına toladı, aşlanuñ pençesine sunı virdi.
[D185]

Adı görklü Muhammede şalavat getürdi, aşlanuñ elin gözedüp bir yumruk eyle urdı kim yumruk [onuñ] çenesine tokındı, uvatdı. [D185]

[onuñ] Sügsüninden tutdı, [onuñ] bilini üzdi, andan getürüp yire urdı, hurd oldı. [D185]

Tekür öñine geldi, ayıtdı: Yaren, [senüñ] kızuñı maña virgil didi. [D185]

Tekür aydur: Çızı getürüñ virüñ, bu yigidi [benüm] gözüm gördi [benüm] köñlüm sevdi, gerek çırsun, gerek çitsün didi. [D185]

Yine [onuñ] çartaşı [onuñ] oğlu aydur: [D185]

Canavarlar serhengi devedür, anuñ-ile dağı [kendü] oyunın oynayasun didi, andan şöña çızı virevüz didi. [D185]

...tekür devenüñ ağzın yidi yirden bağlañ didi. Hasud kâfirler bağlamadılar,
[onuñ] yuların şıyrup şalı virdiler. [D186]

Altı cellad [onuñ] eñsesine geldiler, yalıñ kılıç tıtdılar. [D186]

Burada [onuñ] yoldaşları soylamış, görelüm [benüm] hanum ne soylamış:
[D186]

Yilisi kara [senüñ] kazılık atuñ butun bindüñ [D186]

[senüñ] Ala gözlü yigitlerüñ [senüñ] yanuña alduñ [D186]

[onuñ] Akındılu görklü şuyın dünin kiçdüñ [D186]

Kağan aslan geldüğinde [onuñ] bilini bükdüñ [D186]

Kağan aslan geldüğinde [onuñ] bilin bükmiş [D187]

[senüñ] Ağ şakallu babañ buñlu ola [D187]

[senüñ] Karıçuk olmuş anañ kan yaş döke [D187]

[benüm] Hanum kalkubanı [senüñ] yirüñden tırmaz olsañ [D187]

Altı cellad [senüñ] eñseñde yalıñ kılıç tutar [D187]

Ğafillüçe [senüñ] görklü başuñ keser [D187]

[senüñ] Karşuña ala kaz geldi [senüñ] şahinüñ atmaz-mısın [D187]

...mere [benüm] kolça kopuzum çaluñ ögüñ meni... [D188]

[kendü] Yigitleri Kan Turalıyı ögüp soylamış, görelüm [benüm] hanum ne
soylamış: [D188]

[kendü] Mancılığı ağır taşdan gızıldayup katı inen [D188]

[kendü] Karıncuğı aç olsa kalkup uçan [D188]

[kendü] Kanadı-y-ile şaksağana [kendü] kendüzin şakıdur-mı [D188]

Alp yigitler kırış günü [kendü] karımından kayurur-mı didiler [D188]

Deve bağırdı. Bir dağı urdı, deve [kendü] ayağı üzerine turımadı, yııldı.
[D189]

[kendü] Arkasından iki kayış çıkardı, tekürüñ öñine bırağdı, aydur: [D189]

Akınçılaruñ terkişi bağı, [onlaruñ] üzengüsi kayışı üzilür, dikmege gerek olur
didi. [D189]

Tekür aydur: Vallah bu yigidi [benüm] gözüm gördi [benüm] könlüm sevdi didi. [D189]

Oğuz yigidinüñ öykeni kabardı, [kendü] kılıcın çıkardı yiri çaldı kertdi, ayıtdı-kim: [D190]

Yir kibi kertileyin, toprak kibi şavırlayın, [benüm] kılıcuma toğranayın, [benüm] oğuma sançılaysın, [benüm] oğlum toğmasun, toğar-ise on güne varmasun [benüm] big babamuñ [benüm] kadın anamuñ yüzün görmedin bu gerdege girer-isem didi. [D190]

[kendü] İvini çözdü, [kendü] kaytabanın buzlatdı, [kendü] kara çoçın kişnetdi, dün katdı, köçdi. [D190]

Hey [benüm] kırk işüm [benüm] kırk yoldaşum [D190]

Hak Ta'ala yol virdi vardum, ol üç canavarı öldürdüm, şaru tonlu Selcen Hatunı aldum geldüm, haber eyleñ [benüm] babam maña karşı gelsün didi. [D190]

Çan Turalı bağıdı gördü bu [kendü] konduğı yerde kuğı kuşları, turnalar, turaçlar, keklikler uçarlar. [D190]

...nāgāh ılğar-ile gelmesün, tutuban [benüm] yigidüm öldürmesünler, ağça yüzlü men gelini tutup [benüm] atam [benüm] anam ivine iletmesünler didi. [D191]

Çan Turalınuñ atını için tutdı geydürdi, kendü dağı için tutdı geyindi, [kendü] süñüsin [kendü] eline aldı, bir yüksek yire çıkdı, gözledi. [D191]

Meger [benüm] hanum tekür peşiman oldu. [D191]

Üç canavar öldürdüğü-y-içün [benüm] bir kızçuğazumu aldı gitdi didi. [D192]

Bağıdı gördü ılğar yetdi. [kendü] Atın oynatdı Çan Turalınuñ üzerine geldi. [D192]

Şoylamış, görelüm [benüm] hanum ne şoylamış: [D192]

Çafil olma [senüñ] kara başuñ kaldur yigit [D192]

[senüñ] Ala kıyma görklü gözüñ açğıl yigit [D192]

[senüñ] Çarularuñdan [senüñ] ağ ellerüñ bağlanmadın [D192]

[senüñ] Ağ alınuñ kara yire depilmedin [D192]

Çafil-ile [senüñ] görklü başuñ kesilmedin [D192]

[senüñ] Alça kanuñ yir yüzine dökilmedin [D192]

Yasanuban [senüñ] üzerüñe yağı yetdi. [D192]

Ne söylersin [benüm] görklüm didi. [D193]

Aydur: [benüm] Yigidüm [senüñ] üzerüñe yağı geldi, oyarmak benden savaşuban hüner göstermek senden didi. [D193]

Çan Turalı [kendü] gözün açdı, [kendü] kapakların kaldırdı. [D193]

Gördi gelen at üzerinde, geyinmiş, [kendü] süñüsü [kendü] elinde. [D193]

Amenna ve şaddaknā [bizüm] maşşudumuz... [D193]

[kendü] Ağ alını yire kodı, iki rek‘at namaz kıldı. [D193]

[kendü] Atına bindi, adı görklü Muhammede şalavat getürdi, kara tonlu kâfire at şaldı, karşı vardı. [D193]

[benüm] Görklüm kanda gidersin didi. [D193]

...şavaşalum döğışelüm, [bizüm] ölenümüz ölsün, [bizüm] diri kalanumuz odaya gelsün didi. [D193]

Burada Selcen Hatun at şaldı. [kendü] Karımın başdı, kaçanın kovmadı, aman diyeni öldürmedi. [D194]

Eyle sandı kim yağı basıldı. [kendü] Kılıcınun balçağı çan, odaya geldi. [D194]

[benüm] Anam kişi [benüm] kızum kişi [D194]

Ala tañ-ile [senüñ] yirüñden tırı geldün [D194]

Oğulı tutdurduñ-mı / Ğafil-ile [onuñ] görklü başın kesdüñ-mi [D194]

Sen gelürsin [benüm] bir bigüm görünmez [benüm] bağrum yanar [D194]

[benüm] Kara başum kurban olsun gelin saña didi. [D194]

Kız bildi kim [kendü] kayın anası [kendü] kayın atasıdır. [D195]

[kendü] Atına mahmuz urdı, bir yüksek yire çıkdı gözledi. [D195]

[onuñ] Üzerine geldi gördi kim Çan Turalınun atını oğlamışlar, [onuñ] gözünun kapağın oğlamışlar, [onuñ] yüzini kan bürümüş, tırmaz [kendü] çanın siler, kâfirler üşer, [kendü] kılıcın yalın eyler kâfiri [kendü] öñine çatup çovar. [D195]

Selcen Hatun bunu böyle gördi, [kendü] içine od düşdi. [D195]

an Turalı badı gördi kim bir kimsene yaıyı [kendi] ne atmış ovar.
[D195]

Burada şoylamış, görelüm [benüm] anum ne şoylamış: [D196]

alkbanı [kendi] yirinden turan yigit ne yigitsin [D196]

Yilisi ara [kendi] azılı atına binen yigit ne yigitsin [D196]

Mere [kendi] azası gelmiş yigit ne yigitsin? [D196]

[senün] şaalun-ile [senün] boazundan tutayın-mı [D196]

[senün] Ala anun yir yüzine tökeyin-mi [D196]

[senün] ara başun terkiye aşayın-mı [D196]

Selcen atun burada şoylamış, görelüm [benüm] anum ne şoylamış: [D196]

Hey [benüm] yigidüm [benüm] big yigidüm [D196]

aytabanlar [kendi] torumından döner-mi olur [D196]

ara oda azılı atlar / [kendi] ulunuın deper-mi olur [D196]

Aayıl da aa oyun / [kendi] uzıaın sser-mi olur [D196]

Alp yigitler big yigitler / [kendi] Grklsine ıyar-mı olur [D197]

[benüm] Yigidüm [benüm] big yigidüm [D197]

an Turalı bildi kim bu yaı basup taıdan Selcen atundur. [onun] Bir
tarafına daı kendi girdi, ılı tartup yorıdı... [D197]

alkbanı Selcen atun turduunda / Yilisi ara [senün] azılık atun
binduunde [D197]

[benüm] Babamun a ban işigine dşduunde [D197]

Her kişi [kendi] szın syledkde [D197]

[benüm] Gözüm döndi, [benüm] könlüm gitdi [D197]

Selcen atun hal nidgin bilüp şoylamış, görelüm [benüm] anum ne
şoylamış: [D198]

[benüm] Al duvaumun altından söyleşmedüm [D198]

...[senün] oun-ile-mi [senün] ılıcun-ile-mi gel berü söyleşelüm didi. [D198]

[kendi] Atın depdi, bir yüksek yire ıdı. [D198]

[kendi] şadaından [kendi] tksan oın yire dökdi. [D199]

İki ohun demrenin çıkardı, birin gezledi, birin [**kendü**] eline aldı. [D199]
Yigit at [**senüñ**] oñuñ. [D199]
Şöyle kim [**onuñ**] başında olan bit [**onuñ**] ayağına indi. [D199]
K̄an Turalı şoylamış, görelüm [**benüm**] hanum ne şoylamış: [D199]
[**benüm**] Yalap yalap yalabıyan ince tonlum [D199]
[**benüm**] Yir başmayup yorıyan selvi boylum [D199]
...[**benüm**] kıızıl yañaqlum [D199]
[**benüm**] K̄oşa bādem şığmayan tar ağızlum [D199]
...[**benüm**] kara kaşlum [D199]
K̄urumsı kırk tutam [**benüm**] kara saçlum [D199]
[**benüm**] Öz canuma kıyam men saña kıymayam [D199]
Selcen Hatun dañı burada şoylamış, görelüm [**benüm**] hanum ne şoylamış:
[D200]
K̄alkubanı [**benüm**] yirümden turur idüm [D200]
Yilisi kara [**benüm**] kazılık atuma biner-idüm [D200]
[**benüm**] Babamuñ ağ ban ivinden çıkar-idüm [D200]
Öldürmege [**benüm**] yigidüm men seni kıyar-midüm didi. [D200]
[**onuñ**] Irağından [**onuñ**] yakınından gelişdiler, gizli yağa tutuban yilişdiler...
[D200]
...ağ boz atlar binüben yortışdılar, [**onuñ**] big babası yanına irişdiler. [D200]
[**onuñ**] Babası [**kendü**] oğlançuğın gördi, Allaha şükürler eyledi. [D200]
[**kendü**] Oğlı-y-ile [**kendü**] gelini-y-ile Kañlı Koca Oğuza girdi. [D200]
[**kendü**] Altunluça günlüğün diküp K̄an Turalı [**kendü**] gerdegine girüp ...
[**kendü**] muradına [**kendü**] maqşudına irişdi. [D201]
[**benüm**] Dedem K̄orkut gelüp şadılık çaldı, boy boyladı şoy şoyladı... [D201]
İmdi kanı [**benüm**] didügüm big erenler [D201]
Allah viren [**senüñ**] ümizüñ üzilmesün, [**senüñ**] ağ alnuñda biş kelime du‘ā
kılduğ kabul olsun, yığışdursun dürişdürsün [**sizüñ**] günahuñuzı adı görklü
Muhammed Muştafaya bağışlasun [**benüm**] hanum hey. [D201]

KAZILIK KOCA OGLI YIGENEK BOYINI BEYAN İDER [benüm]
HANUM HEY [D201 V85-6]

Ƙam Ğan oğlu Ğan Bayındır [kendü] yirinden turmış-idi. Ƙara yirün üzerine
[kendü] ağ ban ivin dikmiş-idi. [D202]

Ƙazılık Ƙoca dirler-idi bir kişi var-idi. Bayındır Ğanuñ veziri idi. Şarabuñ itisi
[onuñ] başına çıkdı. [kendü] Ƙaba dizi üzerine çökdi, Bayındır Ğandan aķın diledi.
[D202]

Ƙazılık Ƙoca iş görmiş işe yarar adam idi. [kendü] Yarar Ƙocaların [kendü]
yanına cem‘ eyledi, [kendü] yadıĝı [kendü] yaraĝı-y-ile yola girdi. [D202]

[onuñ] Adına Arşun oğlu Direk Tekür dirler-idi. [D202 V86]

Ol altmış batman gürz-ile Ƙazılık Ƙocaya depere tutup çaldı. Yalan dünya
[onuñ] başına tar oldu, düdük kibi Ƙan şorladı. [D203]

Ƙazılık Ƙocayı Ƙarmalayup tutup Ƙal‘aya Ƙoydılar. [onuñ] Yigitleri tırmayup
Ƙaçdılar. [D203]

Meger [benüm] Ğanum, Ƙazılık Ƙoca tutsaķ olduĝı vaķıt [onuñ] bir oĝlançuĝı
var-idi, [kendü] bir yaşında-y-idi. [kendü] On biş yaşına girdi, yigit oldu. [kendü]
Babasın öldi bilür-idi. [D204]

Yaşaaĝ eylemişler-idi, [onuñ] tutsaķ olduĝın oĝlandan saķlarlar-idi. [D204]

Bunda laf urup nidersin, çünki er dilersin varup [senüñ] babañı Ƙurtarsañ ne,
on altı yıldur tutsaķdur didi. [D204 V87]

Yigenek bu Ğaberi işidiçek [kendü] yüregi oynadı, [kendü] Ƙara baĝrı şarşıldı.
[D204 V87]

Devletlü Ğan meded maña leşker vir, meni [benüm] babam tutsaķ olduĝı
Ƙal‘aya gönder didi. [D205]

Bigler cem‘ olup [kendü] yaraķların gördiler. [D206 V88]

Meger ol gice Yigenek düş gördi. [kendü] Düşin [kendü] yoldaşlarına şoyladı,
görelüm, [benüm] Ğanum ne şoyladı, aydur: [D206 V88]

Bigler ĝafillüçe [benüm] Ƙara başum, [benüm] gözüm uyħuda iken düş gördi,
[benüm] ala gözüm açuban dünya gördüm... [D206 V88]

...aĝ ışıklı alpları [benüm] yanuma şaldum... [D206 V88]

...gimi yapup [**benüm**] kömlegüm çıkardum yılken kırdum... [D206 V88]

...kalkubanı [**benüm**] yirümden örü tırdum... [D207]

...[**benüm**] kargu dilli öz süñümü kıpdum... [D207]

...[**kendü**] kırsusından ol eri sançasım vakıt deñedüm... [D207]

...[**benüm**] dayım Emen imiş anı bildüm, döndüm o ere selam virdüm, Oğuz illerinde kimsin didüm, [**kendü**] kıpaqların kıaldurup [**benüm**] yüzüme kıadı... [D207]

Düzmürd Kal'asına giderem [**benüm**] babam anda kıtsak imiş didüm, burada [**benüm**] kıayım maña kıoyladı, aydur: [D207 V89]

Yetdüğinde yıl yetmez-idi [**benüm**] yidi urğunum [D207 V89]

Yeñi bayırüñ kırdına beñzer-idi [**benüm**] yigitlerüm [D207 V89]

[**onuñ**] Kıayın kıalı yeleginden... [D207 V89]

Yıl esdi yağmur yağdı [**onuñ**] yüki kıopdı [D207 V89]

Menden dağı er kıopmayasın [**benüm**] Yigenegüm dön didi... [D208]

Yigenek [**kendü**] düşinde [**kendü**] kıayısına kıoylamış, aydur: [D208]

Kalkubanı [**senüñ**] yirüñden kırdığıñda [D208]

Ala gözlü big yigitleri [**senüñ**] yanuña şalmaduñ [D208]

[**kendü**] Bildüğün unıtmasa 'akıl yahşı [D208]

[**kendü**] Kıarımından dönmese kıaçmasa erlik yahşı didi. [D208]

Bu düşü Yigenek [**kendü**] yoldaşılarına kııkāyet eyledi. [D208]

Meger [**onuñ**] kıayısı Emen ol arada yakın idi. [D208]

Kıyın Selçük oğı Delü Tundar [**kendü**] yirinden tırı geldi, [**kendü**] altmış kıutam süvri cıdasın kıoltuk kışıp, ol kāfiri [**kendü**] kırsusından süsem didi, süsemedi. Kāfır tekür kıarmalayup kıarb itdi, [**onuñ**] süñüsün kıekdi, [**onuñ**] elinden aldı, ol atmış batman güzr-ile Tundarı depere kıutup kıaldı. [D209]

Giñ dünya [**onuñ**] başına kıar oldu. [**kendü**] Kıazılık atın döndürdi, kıayıda döndi. [D209 V90]

Andan döne bilmez Dülek Evren [**kendü**] altı perlü kıomağı-y-ile at depüp gelüm yukarıdan aşığa kāfiri kıatı urdı, alımadı. [D209 V90]

Tekür kıarmalayup [onuñ] elinden [onuñ] çomağın aldı, anı dağı gürz ile urdı. [D209 V90]

Ol dağı [kendü] kazılık atın döndürdi, kayıda döndi. [D209 V90]

[benüm] Hınum yigirmi dört sancağ bigi tekür elinde zebun oldu. [D209 V90]

[senüñ] Ululuğıña [senüñ] hadduñ yok [D210]

Ya [senüñ] cism-ile ceddüñ yok [D210]

[kendü] Urduğın ulıtmayan ulu Tañrı. [D210]

[kendü] Başduğın belürtmeyen bellü Tañrı. [D210]

[kendü] Götürdüğın göge yetüren görklü Tañrı. [D210]

[kendü] Kağıduğın kahr iden kahhar Tañrı. [D210]

[senüñ] Birliğüñe şğındum [benüm] çalabum kâdir Tañrı [D210]

[benüm] İşümi sen oñar didi. [D210]

Kafirüñ çignine bir kılıç urdı, [onuñ] geyimini [onuñ] kiçimini toğradı, altı parmak derinliği zağm iriştürdi. [onuñ] Kara kanı şorladı, [onuñ] kara şağrı [onuñ] şokmanı tolu kan oldu. [onuñ] Kara başı buñaldı buñlu oldu.

Yigenek [onuñ] ardından yetdi. Hisar kapusına girmiş-iken [kendü] kara polat öz-kılıcı-y-ile [onuñ] eñsesine eyle çaldı kim [onuñ] başı top kibi yire düşdi. [D211]

Andan Yigenek [kendü] atın döndürdi leşkere geldi. [D211]

Hay big yigitler kâfirikim öldürdi diyü soylamış, görelüm [benüm] hanum ne soylamış: [D211]

[benüm] Kara ilüm koyunını yüklü kodum. [D211]

[benüm] Ala gözlü görklü halalum yüklü kodum [D211]

Yigenek burada soylamış, görelüm [benüm] hanum ne soylamış: [D211]

Kara ilde [senüñ] koyunuñı yüklü koduñ koç oldu [D212]

[senüñ] Ala gözlü görklü halaluñ yüklü koduñ aşlan oldu didi. [D212]

Yigenek [kendü] babası-y-ile görüşdi. [D212]

[kendü] Babası-y-ile Yigenek gizlü yağa tutuban yilişdiler, iki hasret bir birine bulışdılar... [D212]

[onuñ] Bâkisin gâzilere bağış itdiler. [D212 V92]

Döndiler [**kendü**] ivlerine geldiler. [D212 V92]

[**benüm**] Dedem Korkut gelüben boy boyladı soy şoyladı, bu Oğuz-name Yigenegüñ olsun didi. [D212 V92]

Yöm vireyin [**benüm**] hanum: [**senüñ**] Yırlü kara tağlaruñ yıkılmasun, [**senüñ**] körgelüçe kaba ağacuñ kesilmesün, [**senüñ**] ağ şakallu babañ yiri uçmağ olsun, [**senüñ**] ağ pürçeklü anañ yiri behişt olsun... [D213]

...[**senüñ**] ağ alnuñda biş kelime du'ā kılduğ kabul olsun, [**sizüñ**] günahuñuzu adı görklü Muhammed Mustafa yüzi suyına bağışlasun [**benüm**] hanum hey ! [D213]

BASAṬ DEPEGÖZİ ÖLDÜRDÜĞİ BOYI BEYÂN İDER [**benüm**] HANUM HEY [D213]

Meger [**benüm**] hanum bir gün Oğuz oturur-iken [**onuñ**] üstine yağı geldi. [D213]

Oğuz yine eyyam-ile gelüp [**kendü**] yurdına kondı. [D213]

[**benüm**] Hanum sazdan bir aşlan çıkar, at urur [**onuñ**] apul apul yorıyış adam kibi, at basuban kan sömürür. [D213]

Aruz aydur: [**benüm**] Hanum [**bizüm**] ürkdüğümüz vaktın düşen menüm oğlançuğumdur belki didi. [D214]

...Aruz oğlanı alup [**kendü**] ivine getürdi. [D214]

Amma oğlanı ne-şadar getürdiler-ise tırmadı, girü aşlan [**kendü**] yatağına vardı. [D214]

Girü tutup getürdiler, [**benüm**] Dedem Korkut geldi aydur: [D214]

[**benüm**] Oğlanum sen insansın, hayvan-ile müşâhib olmağıl... [D214]

[**senüñ**] Ulu kardaşuñ adı Kıyan Selçükdür, senüñ aduñ Basat olsun, [**senüñ**] aduñı men virdüm [**senüñ**] yaşuñı Allah virsün didi. [D214]

Aruzuñ bir çobanı var-idi, [**onuñ**] adına Koñur Koca Şaru Çoban dirler-idi. [D214]

Çoban [**kendü**] kepenegini [onlaruñ] üzerlerine atdı... [D215]

Çoban yıl tamam olıcağ, mende [**senüñ**] amanatuñ var, gel al didi. [D215]

Çobanuñ içine qorhu düşdi amma kızuñ derdinden [**kendi**] beñzi şarardı. [D215]

Çoban [senüñ] amanatuñ gel al, amma Oğuzuñ başına zaval getürdüñ didi.
[D216]

Çoban yığanağı kodı kaçdı. Koyun [onuñ] ardına düşdi. [D216]

[onlaruñ] Depdüklerinçe böyüdi. [D216]

Aruz Koca dahı inüp depdi. [kendü] Mahmuzuı tokındı, bu yığanak yarıldı.
[D216]

[onuñ] İçinden bir oğlan çıkdı, gevdesi adam [onuñ] depesinde bir göz var.
[D216]

Aruz aldı bu oğlanı [kendü] etegine şardı. [D216]

[benüm] Hanum munı maña virüñ, [benüm] oğlum Basat-ile besleyeyin didi.
[D216]

Aruz Depegözi aldı [kendü] ivine getürdi. [D217]

Buyurdi, bir daya geldi. [kendü] Emçegini [onuñ] ağzına virdi. [D217]

Bir şordı [onuñ] olança südin aldı, iki şordı [onuñ] kanın aldı, üç şordı [onuñ]
canın aldı. [D217]

Aruz Depegözi döğdi, söğdi yasağ eyledi, eslemedi. Ahır [kendü] ivinden
kovdı. [D217]

Depegözün perri anası gelüp [kendü] oğlunuñ parmağına bir yüzük kiçürdi,
oğul saña oğ batmasun, [senüñ] tenüñi kılıç kesmesün didi. [D217]

[onuñ] Üzerine bir kaç adam gönderdiler, oğ atdılar batmadı, kılıç urdılar
kesmedi, süñü-y-ile şaңcdılar ilmedi. [D218]

Oğuz yığılup [onuñ] üzerine vardı. [D218]

Depegöz görüp kaçıdı, bir ağacı [kendü] yirinden kıopardı, atup elli altmış
adam helāk eyledi. [D218]

Depegöz görüp kaçıdı, bir ağacı [kendü] yirinden kıopardı, atup elli altmış
adam helak eyledi. [D218]

Alplar başı Kazana zarb urdı, dünya [onuñ] başına tar oldu. [D218]

Uşun Koca [kendü] oğlı kibi pehlivan elinde şehid oldu. [D218]

Aruğ candan [onuñ] iki karındaşı Depegöz elinde helak oldu. [D218]

Demür tönlu Mamağ [onuñ] elinde helāk oldu. [D218]

Bıyığı kanlu Bügdüz Emen [onuñ] elinde zebun oldı. [D219]

Depegöz çevürüp [kendü] öñin aldı, Oğuzı şalı virmedi, girü [kendü] yirine kondurdı. [D219]

El-haşıl Oğuz yidi kerre ürkdı, Depegöz [kendü] öñin alup yidi kerre [kendü] yirine getürdi. [D219]

[benüm] Dedem Korkudı Depegöze gönderdiler. [D219]

Oğul Depegöz, Oğuz [senüñ] elüñde zebun oldı, buñaldı, [senüñ] ayağüñ toprağına meni saldılar... [D219]

Yuñlu Koca ile Yapağulu Kocayı Depegöze virüñ [onuñ] aşın pişürsün didi... [D220]

Qapaq Kan dirler bir kişi var-idi. [onuñ] İki oğlu var-idi. [kendü] Bir oğlın virüp biri qalmış idi. [D220]

[onuñ] Anası feryad idüp ağıladı, zārılık eyledi. [D220]

Meger [benüm] hanum Aruz oğlu Basat gazaya gitmiş-idi, ol mahalda geldi. [D220]

Basat şimdi akindan geldi, varayın, bolayki maña bir esir vire-y-idi [benüm] oğlançuğum kırtara-y-idüm didi. [D221]

Basat [kendü] altunlu günlüğün tiküp oturur iken gördiler ki bir hatun kişi gelür. [D221]

[kendü] Avucına şığmayan...[D221]

Aruz oğlu [benüm] hanum Basat maña meded didi. [D221]

Yalançı dünya yüzinde bir er qopdı, yayılımında Oğuz [kendü] ilin kondurmadı, kara polat öz kılıçlar kesen [kendü] kılını kesdürmedi [D221]

Alplar başı Kazana bir zarb urdı, qardaşı Kara Göne [onuñ] elinde zebun oldı... [D221]

...bıyığı kanlu Bügdüz Emen [onuñ] elinde zebun oldı... [D221]

...[senüñ] ağ saqallu babañ Aruza kan kuşdurdı, meydan yüzinde [senüñ] qardaşuñ Kıyan Selçük... [D222]

...yidi katla Oğuzı [kendü] yirinden sürdi, kesim didi kesdi... [D222]

...[benüm] iki oğlançuğum var-idi... [D222]

...anı dañı isterler, [benüm] hanum maña meded didi. [D222]

Basatuñ karangulu gözleri yaş-ile toldı. [kendü] Karındaşı-y-içün soylamış, görelüm [benüm] hanum ne soylamış: [D222]

Qırañ yirde tikilmiş [senüñ] otañlarıñ [D222]

[senüñ] Şölenüñde [senüñ] kırdıñ [senüñ] koyunuñ [D223]

[benüm] Güvencüm-ile... [D223]

...[senüñ] getürdüñ [senüñ] gelinçüñ [D223]

[benüm] Ağ şakallu babamı oğul diyü ağlatduñ ola kardaş vardır. [D223]

[benüm] Ağça yüzlü anamı şızlatduñ ola kardaş [D223]

[benüm] Karşu yatan kara tağum yüksegi kardaş [D223]

[benüm] Akindılu görklü şuyumuñ taşqunı kardaş [D223]

[benüm] Güçlü bilüm kuvveti [D223]

[benüm] Karangulu gözlerüm aydını kardaş [D223]

[benüm] Kardaşumdan ayrıldum diyü çok ağladı, zārılık kıldı. [D223]

Ol hatun kişiye esir virdi, var [senüñ] oğluñı kırtar didi. [D223]

Hatun aldı, geldi, [kendü] oğlı yirine virdi. [D223]

Hem [senüñ] oğluñ geldi... [D223]

Basat [kendü] babasınıñ elin öpdı, ağlaşdılar buzlaşdılar. [kendü] Anasınıñ ivine geldi. [D224]

[onuñ] Anası karşı geldi, [kendü] oğlançuğını kuçdı. [D224]

Basat [kendü] anasınıñ elin öpdı, görışdiler buzlaşdılar. [D224]

Qazan Big burada soylamış, görelüm [benüm] hanum niçe soylamış: [D224]

Men Qazança olmayasın Basat didi. / [senüñ] Ağ şakallu babañı ağlatmağıl. / [senüñ] Ağ pürçeklü anañı buzlatmağıl. [D224]

[onuñ] Babası ağladı, aydur: [D225]

Oğul [benüm] ocağum issüz koma, kerem eyle, varma didi. [D225]

[kendü] Bilüğinden bir tutam oñ çıkardı [kendü] biline şokdı, [kendü] kılıcın hamayıl kuşandı, [kendü] yayın [kendü] karısına bıraktı, [kendü] eteklerin kıvırdı. [kendü] Babasınıñ [kendü] anasınıñ elini öpdı... [D225]

Depegöz olduğı Salahana ayasına geldi. Gördi Depegöz gne arşı [**kendü**] arasın virmiş yatur. [D225]

Çekdi [**kendü**] bilinden bir o ıkardı. [D225]

[**onuñ**] Bir parası Depegözüñ ñine düşdi. [D226]

Depegöz sıçradı, badı. Basatı gördi [**kendü**] elin [**kendü**] eline aldı aş aş güldi. [D226]

Basatı [**kendü**] öñine atdı ttdı. [D226]

Boğazdan şalındırdı, [**kendü**] yatağına getürdi, [**kendü**] edğınñ unına sodı, aydur: Mere ocalar ikindü vatı mını maña evresiz, yiyem dedi. Yine uyudu. Basatñ aneri var-idi, [**onuñ**] edğını yardı, [**onuñ**] iinden ıkdı. [D226]

Mere ocalar munuñ lmi nedendür? Bilmezz amma [**onuñ**] gzinden ayrı yirde et yokdur didiler. [D226]

Basat Depegzñ başı uına geldi, apa aldırdı, badı gördi-kim [**onuñ**] gzi etdr. [D226]

Basat [**kend**] eline aldı, adı görklü Mhammede şalavat getürdi... [D227]

Mağaranuñ apusın alıp [**kend**] bir ayağın apunuñ yanına birin daı [**onuñ**] bir yanına odı. [D227]

Tolıuklar, [**benüm**] devletm şakar o gel ki didi. [D227]

Bir o [**kendü**] yirinden alkdı, gerinp sndi. [D227]

Def ‘i Basat oı başıp boğazladı, [**onuñ**] derisini yzdi, [**onuñ**] uyruğı-y-ile [**onuñ**] başıını deriden ayırmadı, [**onuñ**] iine girdi. [D227]

Ay şakar o menüm nirden helak olaağm bildüñ, şöyle alayım seni mağara duvarına kim [**senüñ**] uyruğñ mağarayı yağlasun didi. [D228]

Depegöz [**onuñ**] buynuzından berk ttdı. [D228]

aldurıa buynuz deri-y-ile [**kendü**] elinde aldı. [D228]

Basat aydur: [**benüm**] Tañrıı urtardı. [D228]

Mere oğlan al [**benüm**] şol parmağmdaki yzğı [**senüñ**] parmağña a, saña o ve kılı kr eylemesün. [D228]

Basat aydur: [**benüm**] Tañrıı urtardı. [D229]

Basat aldı yzğı [**kendü**] parmağına kirdi. [D228]

Depegöz künbede [**kendü**] elin soğdı. [D229]

Basat aydur: [**benüm**] Tañrı**m** kırtardı didi. [D229]

[**kendü**] Pes yayını [**kendü**] eline aldı, oğ-ile ol kılıç aşılan zenciri urdı.
[D230]

Kendü kılıcın [**kendü**] kınına soğdı. [D230]

[**kendü**] Balçağından ol kılıcı berk tutdı. [D230]

Basat aydur: [**benüm**] Tañrı**m** kırtardı. [D230]

[**benüm**] Gözü**m** [**benüm**] gözü**m** yaluñuz [**benüm**] gözü**m** [D231]

Kalarda kıoparda yigit [**senüñ**] yirüñ ne yirdür? [D231]

Qarangu dün içinde yol azsañ [**senüñ**] umuñ nedür? [D231]

Qaba ‘alem götüren [**sizüñ**] hanuñ**uz** kim? [D231]

Qırış günü öñdin depen [**sizüñ**] alpuñ**uz** kim [D231]

[**senüñ**] Ağ saqallu babañ adı nedür [D231]

Alp eren erden [**kendü**] adın yaşurmak ayıb olur [D231]

[**senüñ**] Aduñ nedür yigit digil maña didi. [D231]

Basat Depegöze soylamış, görelüm [**benüm**] hanu**m** ne soylamış: [D231]

Qalarda kıoparda [**benüm**] yirü**m** gün ortaç. [D231]

Qarañu dün içre yol azsam [**benüm**] umu**m** Allah. [D231]

Qaba ‘alem götüren [**bizüm**] hanu**muz** Bayındır Han. [D231]

Qırış günü öñdin depen [**bizüm**] alpb**muz** Ulaş oğlu Salur Qazan [D232]

[**benüm**] Atam adın sorar olsañ qaba ağaç [D232]

[**benüm**] Anam adın dir-iseñ qağan aslan [D232]

Mere qavat [**benüm**] ağ saqallu babamı ağlatmışsın. [D232]

[**benüm**] Qarıçuk ağ pürçeklü anamı buzlatmışsın. [D232]

[**benüm**] Qarındaşu**m** Kıyanı öldürmüşsın. [D232]

[**benüm**] Ağça yüzlü yingemi tül eylemişsın. [D232]

[**onuñ**] Ala gözlü bebeklerin öksüz kıomışsın. [D232]

[**benüm**] Qara polat öz kılıcu**m** tartmayınça [D232]

[senüñ] Kafalu börklü başuñ kesmeyinçe [D232]
[senüñ] Alça kanuñ yir yüzine tökmeyinçe [D232]
[benüm] Kardaşum Kıyanuñ kanın almayınca [D232]
Kalkubanı [benüm] yirümden tıram dir-idüm. [D232]
...[benüm] 'ahdum bozam dir-idüm. [D232]
[onuñ] Yeñiden toğanın kıram dir-idüm. [D232]
Alın Oğuz bigleri [benüm] üzerüme yığılup gele dir-idüm. [D233]
İnüp taş [benüm] başuma düşüben ölem dir-idüm. [D233]
Gözi yaşı tutdı ola [benüm] gözüüm seni [D233]
[onlaruñ] Yigitlikleri tutdı ola [benüm] gözüüm seni [D233]
[onlaruñ] Karışukları tutdı ola [benüm] gözüüm seni [D233]
[benüm] Gözüüm [benüm] gözüüm [benüm] ay gözüüm yaluñuz [benüm] gözüüm
didi. [D233]
Basať kaķıyup [kendü] yirinden tırı geldi. [D233]
Buğra kibi Depegözi [kendü] dizi üzerine çökerdi, Depegözüñ kendü kılcı-y-
ile [onuñ] boynın urdı. Deldi [kendü] yay kirişin taķdı. [D234]
At ağızlu Aruz Koca [kendü] ivine çapar geldi [kendü] anasına Basatuñ
sevinç virdi, muştuluk [senüñ] oğluñ Depegözi depeledi didi [D234]
[benüm] Dedem Korkut gelüben şadılık çaldı... [D234]
Erlik-ile [senüñ] kardaşuñ kanın alduñ... [D234]
... kâdir Allah [senüñ] yüzüñ ağ itsün Basať didi. D235]
Ölüm vaķtı geldüginde [sizüñ] günahuñuzu adı görklü Muhammed Muştafaya
bağışlasun [benüm] hanum hey ! [D235]
Kam Gan oğlı Han Bayındır [kendü] yirinden tırımış-idi. [D235]
[kendü] Ağ ban ivini kara yirüñ üzerine dikdürmiş-idi. [D235]
[benüm] Dedem Korkut geldi şadılık çaldı, [benüm] hanum niye saht olursın
didi. [D235]
Niçe saht olmayam, her yıl altun akça gelür-idi yigide bige virür-idük
[onlaruñ] hatırları hoş olur-idi... [D236]

...şimdi bunu kime virelüm kim **[onuñ]** hatırı hoş ola didi. [D236]
[benüm] Hanum bunuñ üçini dağı bir yigide virelüm didi... [D236]
Han Bayındır kime virelüm didi, **[kendü]** sağına **[kendü]** solına bakdı. [D236]
[benüm] Dedem Korkut **[kendü]** himmet kılıcın **[kendü]** biline bağladı, çomağı **[kendü]** omuzına bıraktı, yayı **[kendü]** karusına kiçürdi. [D236]
[kendü] Hışımını **[kendü]** kavumını ayırdı, **[kendü]** ivini çözdi, Oğuzdan köç eyledi. [D236]
Yad kâfir gelse **[onuñ]** başın Oğuza armağan gönderür-idi. [D236]
Pes Begil geldi, **[kendü]** pişkesin çekdi... [D237]
Çün av yarağı oldı, kim **[kendü]** atın öger, kim **[kendü]** kılıcın kim çeküp **[kendü]** oğ atmağın öger. [D237]
Salur Kazan ne **[kendü]** atın öğdi, ne **[kendü]** kendin öğdi, amma Begilün hünerin söyledi. [D237]
Begil ne yay kırar-idi ne oğ atar-idi, haman yayı **[kendü]** bileğinden çıkarur-idi... [D237]
Aruk olsa **[kendü]** kulağın deler-idi avda bellü olsun diyü, amma semüz olsa boğazlar-idi. [D238]
[benüm] Hanum erüñdür didiler. [D238]
...[bizüm] kuskunumuzdan balçığa baturduñ didi. [D238]
Bayındır Hanuñ bahşişin **[kendü]** öñine dökti, hana küsdi, divandan çıkdı. [D238]
[kendü] Atın çekdiler, **[kendü]** ala gözlü yiğitlerin alup **[kendü]** ivine geldi. **[kendü]** Oğlançukları karşı geldi, oğşamadı. **[kendü]** Ağ yüzlü hatunına söylemedi. [D238]
Hatun burada soylamış görelüm **[benüm]** hanum ne soylamış: [D238]
[benüm] Altun tahtum iyesi **[benüm]** bigüm yigit [D238]
[benüm] Göz açuban gördüğüm. [D238]
[benüm] Köñül virüp sevdüğüm. [D238]
Kalkubanı **[senüñ]** yirüñden tırı geldüñ. [D239]

[senüñ] Ala gözlü yigitlerüñ [senüñ] yanuñ şalduñ. [D239]
Kavumlu [kendü] kavmı-y-ile keñeşdi-mi? [D239]
[senüñ] Ğarib başuñ gavgada kaldı-mı? [D239]
Kanı [benüm] hanum [senüñ] altuñda [senüñ] yahşı atuñ yok. [D239]
[senüñ] Egnüñde altun ışıq cübbesi yok. [D239]
[senüñ] Ala gözlü biglerüñ ohşamazsın. [D239]
[senüñ] Ağça yüzlü görklüñ-ile söyleşmezsin. [D239]
Nedür [senüñ] haluñ didi. [D239]
Begil soylamış, görelüm [benüm] hanum ne soylamış: [D239]
Kalkubanı [benüm] yirümden tırı geldüm [D239]
[benüm] Yilisi kara kazılık atum bütün bindüm [D239]
Kavumlu [kendü] kavmı-y-ile görklü gördüm. [D240]
[benüm] Yigidüm [benüm] big yigidüm, padişahlar Tañrı'nuñ gölgesidür,
[kendü] pâdişahına asi olanuñ işi rast gelmez... [D240]
...sen gideli [benüm] hanum, [senüñ] arkırı yatan ala tağlaruñ
avlanmamışdur, ava bingil [senüñ] köñlüñ açılson didi. [D240]
[kendü] Kazılık atın çekdürüp bütün bindi, ava gitdi. [D240]
Av avlayu gezer-iken [onuñ] öñinden bir paralu geyik çıktı. [D240]
Buğanuñ ardundan irdi, [kendü] yay kirişin [kendü] boynına atdı. [D240]
[onuñ] Sağ uyluğı kayaya tokındı, şındı. [D240]
[benüm] Ulu oğlum [benüm] ulu kardaşum yok. [D240]
Haman [kendü] bilüğinden gez çıkarup [kendü] atınuñ terkilerini tartdı, urdı.
[D241]
[kendü] Kaftanı altından [kendü] ayağın berk şardı. [D241]
[kendü] Var kuvveti-y-ile [kendü] atınuñ yilisine düşdi. [D241]
Avçılardan ayru, dülbendi [onuñ] boğazına kiçdi, [kendü] ordusu uçına geldi.
[D241]
[onuñ] Oğlançuğı Emren Bahadır [kendü] babasına karşı geldi. Gördi [onuñ]
beñzi sararmış, dülbendi [onuñ] boğazına kiçmiş. [D241]

[**kendü**] Yoldaşlarını sorup oğlan burada soylamış, görelüm [**benüm**] hanum ne soylamış: [D241]

Kalkubanı [**senüñ**] yirüñden tırı geldüñ. [D241]

[**senüñ**] Yilisi kara kazılık atuñ butün bindüñ. [D241]

[**senüñ**] Ala gözlü yigitlerüñ kırdurduñ-mı? [D241]

[**benüm**] Kara başum kurban olsun [**benüm**] ağam saña didi. [D241]

Begil [**kendü**] oğlına soylamış, görelüm [**benüm**] hanum ne soylamış: [D241]

Kalkubanı [**benüm**] yirümden tırı geldüm. [D241]

[**benüm**] Ala gözlü yigitlerüm kırdurmadum. [D242]

Şağdur esendür [**benüm**] yigitlerüm oğul kayurma. [D242]

Üç gündür [**benüm**] hoşluğum yoh oğul. [D242]

...[**benüm**] döşegüme çıkar didi. [D242]

Aslan enügi yine aslandur, [**kendü**] atasını at üzerinden qarvadı, tutdı [**kendü**] döşegine çıkardı. [D242]

[**kendü**] Cübbesin [**onuñ**] üzerine büridi, [**onuñ**] kapusın örtüdi. [D242]

Bu yaña yigit bigler gördiler kim av bozılmış, her biri ivlü [**kendü**] ivine geldi. [D242]

Begil biş gün oldu divana çıkmadı. [**kendü**] Ayağınuñ sınduğın kimseye dimesi. Bir gice [**kendü**] döşeginde katı katı iñledi, āh itdi. [D242]

[**onuñ**] Hatunı ayıtdı: [**benüm**] Big yigidüm, kalabalık yağı gelse kayıtmaz idüñ, [**senüñ**] butuña ala oğ tokınsa iñlemez idüñ, kişi koyınında yatan [**kendü**] halalına [**kendü**] sırrın dimez-mi olur, nedür [**senüñ**] haluñ didi. [D242]

[**benüm**] Görklüm atdan düşdüm, [**benüm**] ayağum şındı didi. [D242]

Avrat [**kendü**] elin [**kendü**] eline çaldı, qaravaşa söyledi. [D243]

Otuz iki dişden çıkan bütün orduya yayıldı, Begil atdan düşmiş [**onuñ**] ayağı şınmış diyü. [D243]

Kalkubanı [**sizüñ**] yirüñüzden örü turuñ, yatur yirde Big Begili tutuñ, [**onuñ**] ağ ellerin [**kendü**] karusından bağlan, ğafillüçe [**onuñ**] görklü başın kesüñ, [**onuñ**] alça kanım yir yüzine döküñ, [**onuñ**] ilin [**onuñ**] günin çapuñ [**onuñ**] kızın [**onuñ**] gelinin yesir idüñ didi. [D243]

...[sizüñ] üzerüñüze yağı gelür didi. [D243]

Begil yukarı bağıdı, gök ırak yir çatı didi. [kendü] Oğlançuğın [kendü] yanına getirüp soylamış, görelüm [benüm] hanum ne soylamış: [D243]

[benüm] Karanguluça gözlerüm aydını oğul [D243]

[benüm] Güçlü bilüm kuvveti oğul [D243]

Kalkubanı oğul [benüm] yirümden tırı geldüm. [D244]

[benüm] Sağ uyluğum şındı. [D244]

[onuñ] Karusından [onuñ] ağ ellerin bağlañ dimiş. [D244]

[onuñ] Kan alaca ordusını çapuñ dimiş. [D244]

[onuñ] Ağça yüzlü kızını [onuñ] gelinini yesir eylen dimiş. [D244]

Kalkubanı oğul [senüñ] yirüñden tırı gelgil. [D244]

[senüñ] Yilisi kara kazılık atuñ bütün bingil. [D244]

[benüm] Ağ şakallu babam buñlu digil. [D245]

[benüm] Kızum [benüm] gelinüm esir gitdi bellü bilgil didi. [D245]

Burada oğlan [kendü] babasına soylamış, görelüm [benüm] hanum ne soylamış: [D245]

[benüm] Bağrum-ile [benüm] yüregim ne tağlarsın? [D245]

Kalkubanı [benüm] yirümden [benüm] turmağum yok. [D245]

[benüm] Yilisi kara kazılık atuma [benüm] binmegüm yok. [D245]

Arğu Bili Ala Tağı avlayuban [benüm] aşmağum yok. [D245]

Ağ alınlı Bayındır Hanuñ divanına [benüm] varmağum yok. [D245]

[senüñ] Altuñdağı al aygırı maña virgil. [D245]

Egni bek [senüñ] demür tonuñ mana virgil. [D245]

[senüñ] Kara polad öz kılıcuñ maña virgil. [D245]

[senüñ] Kargu talı süñüñi maña virgil. [D245]

[kendü] Göksinden er sançayım senüñ için [D246]

[senüñ] Ağ yekeklü ötkün oñuñ maña virgil [D246]

[senüñ] Ala gözlü üç yüz yigidüñ maña virgil yoldaşlığa [D246]

Öleyim [senüñ] ağzuñ için oğul... [D246]

Mere [benüm] geyimüm getürüñ [benüm] oğlum geysün, [benüm] al aygırüm getürüñ [benüm] oğlum binsün, il ürkmedin [benüm] oğlum meydana varsun girsün didi. [D246]

Oğlanı tonatdılar. [kendü] Atası-y-ile [kendü] anası-y-ile geldi, görüşdi, [onlaruñ] ellerin öpdi. [D246]

Üç yüz yigidi [kendü] yanına bırağdı, meydana vardı. [D246]

Al aygır kaçan kim yağı қоһусın alsa [kendü] ayağın yire döger-idi, [onuñ] tozu göge çıkar-idi. [D246]

Gözçi gözledi, gördi-kim at Begilüñ, Begil [onuñ] üzerinde degül, amma bir kuş deñlü oğlandur. [D247]

At, yarağ ve ışuğ Begilüñ, Begil [onuñ] içinde degül didi. [D247]

[kendü] Altında al aygırı aruğ oğlan [D247]

[kendü] Elindeki süñüsi sınıuğ oğlan [D247]

[kendü] Bilüginde toқsan oқı seyrek oğlan [D247]

[kendü] Yanındaki yoldaşları çıplağ oğlan [D247]

[onuñ] Қарусından [onuñ] aғ ellerin baғlañ. [D248]

Ġafillüçe [onuñ] görklü başın kesüñ. [D248]

[onuñ] Alça қanın yir yüzine töküñ didi [D248]

[senüñ] Aғ шақallu babañ var-ise aғlatmağıl. [D248]

[senüñ] Aғ пүрçeklü anañ var-ise buzlatmağıl. [D248]

Herze merze söyleme mere [benüm] itüm kâfir. [D248]

[benüm] Altumda [benüm] al aygırüm ne beğenmezsın? [D248]

[benüm] Egnümdeki [benüm] тонum [benüm] çignüm kışar. [D248]

[benüm] Қара polad öz қılıcum [kendü] қının тоғrar. [D248]

[benüm] Қарғу талı süñüm ne begenmezsın? [D248]

[senüñ] Göksüñ delüp göge pırlar. [D248]

[benüm] Aғça tozlu қатı yayum zârı zârı iñler. [D248]

Şadaқda [benüm] oғum [kendü] kişin deler. [D248]

[benüm] Yanumda [benüm] yigitlerüm şavaş diler. [D248]

[senüñ] Altuñdaki al aygırı bilürüz Begilüñdür Begil xanı [D249]

[senüñ] Qara polad öz kılıcuñ Begilüñdür Begil xanı [D249]

[senüñ] Egnüñdeki [senüñ] demir tonuñ Begilüñdür Begil xanı [D249]

[senüñ] Yanuñdağı yigitler Begilüñdür Begil xanı [D249]

Begil oğı burada şoylamış, görelüm [benüm] hanum ne şoylamış: [D249]

...Mere kafir sen bilmez-misin, ağ alınlı Bayındır Hanuñ bigler bigisi Salur Qazan, [onuñ] qartaşı Qara Göne... [D249]

...senden cūsus geldi, [kendü] altındağı al ayğıra Begil meni bindürdi, [kendü] qara polad öz kılıcın kuvvet virdi, [kendü] qarğı talı süñüsün himmet virdi, [kendü] yanındağı [kendü] üç-yüz yigidin maña yoldaşlığa koşdı, ... [D250]

[kendü] Altı perlü gürzini ele aldı, oğlanuñ üzerine sürdi. [D250]

Oğlan [kendü] qalkanını gürze qarşı tutdı. Yuqarudan aşığa kafir oğlanı qatı urdı. [onuñ] Qalkanın uvatdı, [onuñ] tuğulğasını yoğurdı, [onuñ] qapakların şıyırdı, oğlanı alımadı. [D250]

Gürz-ile döğışdiler, qara polad öz kılıç-ile tartışdılar, serpe serpe meydanda kılıçlaşdılar, [onlaruñ] çiginleri toğrandı, [onlaruñ] kılıçları uvandı...[D250]

Qarğı talı süñüler ile kırışdılar, meydanda buğa kibi süşışdiler [onlaruñ] göğüsleri delindi, [onlaruñ] süñüleri sındı...[D251]

[benüm] Hanum göne çolğaduñ [D251]

[senüñ] Birligüñe şığındum [D251]

‘Aziz Allah [benüm] hocam maña meded didi. [D251]

Oğlan alınduñ-ise [senüñ] Tañrıña mı yalvarursın... [D251]

Ya ‘āşı mel‘un sen [senüñ] putlaruña yalvarur-iseñ men ‘ālemleri yoqdan var iden [benüm] Allahuma şığındum didi. [D251]

Ya Cebrā‘il var [benüm] şol quluma kırq erce kuvvet virdüm didi. [D252]

Oğlan kafiri götürdi yire urdı. [onuñ] Burnından [onuñ] xanı düdük kibi şorladı. [D252]

...[senüñ] dinüñe girdüm didi. [D252]

...[onuñ] kızın [onuñ] gelinin esir itdiler. [D252]

Oğlan [kendu] babasına muştuğı gönderdi, [benüm] ıarımum aldum didi. [D252]

[onuñ] Ağ şakallu babası ıarşu geldi. [D252]

[kendu] Oğlının boynın ıuğdı. Dnp [kendu] ivlerine geldiler. [D252]

[kendu] Ağça yzl oğlına ağça ıoyun şlen virdi. [D252]

[kendu] Ala gzl oğlına al duvağlu gelin aldı. [D253]

[kendu] Oğlın aldı, Bayındır ıanuñ divanına vardı. [D253]

[benüm] Dedem ıorıut gelüben şazılık ıaldı, bu Oğuz-nāmeyi dzdi, ıoşdı...[D253]

Ym vireyim [benüm] ıanum: [senñ] Yirl ıara tađlaruñ yıılmasun, [senñ] kölgelüçe ıaba ağacuñ kesilmesün, [senñ] Allah viren ümidñ üzilmesün, [sizñ] günahuñuzı adı görklü Muhammede bağışlasun [benüm] ıanum hey ! [D253]

Oğuz zamanında Uşun ıoca dirler bir ıişi var-idi. [onuñ] ‘mrinde iki oğl var-idi. [D253]

[onuñ] Ulu oğlının adı Egrek idi. [D253]

Meger [benüm] ıanum gine bir gün bigleri basup oturııak... [D254]

Mere Uşun ıoca oğl bu oturan bigler her biri [kendu] oturduğı yiri [kendu] ıılıcı-y-ile [kendu] etmegi-y-ile alupdur... [D254]

Uşun ıoca oğlının yolu bu ıoruya uğradı. ıorunun ıapusın uvatdılar. Sığın geyik ıaz tavuğ ıırdılar, yidiler iıdıler. [kendu] Atlarının eyerlerin aldılar, [kendu] geyimlerin ııkardılar. [D255]

Mere Oğuzdan bir bölük atlu geldi, ıorunun ıapusın uvatdılar, [kendu] atlarının eyerlerin aldılar, [kendu] geyimlerin ııkardılar, mere ne şurursız didi. [D255]

Uşun ıoca oğul oğul diyü [kendu] ağça yüzlü anası-y-ile ağlaşdılar, buzlaşdılar. [D256]

Meger [benüm] ıanum, Uşun ıocanın ıişi oğl Segrek ey, bahadır, alp, delü yigit ıopdı. [D256]

Bir gün [onuñ] yolu bir dirnege uğradı. [D256]

Mere mizüm öksüzligümüz yetmez-mi, bizi niye urursın, [senüñ] hünereñ var ise [senüñ] kırtasun Alınca Kalasında esirdür, var anı kırtar didi. [D256]

Mere [benüm] kırdasumun adı nedir. [D257]

İmdi Egrege Segrek yaraşur, [benüm] kırdasum sağ-imiş kıyurmazam, kırdasuz Oğuzda tırmazam, [benüm] kırangulu gözüm aydını kırdas diyü ağıladı. [D257]

[kendü] Atın çekdiler bindi. Çapdı, [kendü] anasınun ivine geldi. [kendü] Atından indi, [kendü] anasınun dilin aradı. [D257]

Segrek burada soylamış, görelüm [benüm] hanum ne soylamış: [D257]

Kalkubanı ana [benüm] yirümden tırdum [D257]

[benüm] Yilisi kıra kıazılık atuma buñun bindüm [D257]

[onuñ] Anası burada soylamış, görelüm [benüm] hanum ne soylamış: [D258]

[senüñ] Ağzuñ için öleyim oğul. [D258]

[senüñ] Dilün için öleyim oğul. [D258]

[senüñ] Kırtı yatan kıra tağun [D258]

[senüñ] Akındılı görklü şuyun. [D258]

Kaba ağaçda [senüñ] tal budagun [D258]

Güçlü Oğuz bigleri [onuñ] izine varsa sen varğıl. / Ol yigide yetdüğünde [D258]

[senüñ] Ağ boz atuñ üzerinden yire ingil [D258]

El kıavşurup ol yigide selam virgil / [onuñ] Elin öpüp [onuñ] boynın kıuçğıl. [D258]

[benüm] Kıra tağum yüksegi kırtas digil [D258]

Oğlan [kendü] anasına soylar, görelüm ne soylar: [D258]

Ana [senüñ] ağzuñ kırisun. [D258]

Ana [senüñ] dilün kırisün. [D258]

[benüm] Kıra polad öz kılıcum kırtay-idüm. [D259]

Ğafillüçe [senüñ] görklü başun kese-y-idüm. [D259]

[senüñ] Alça kanun yir yüzine töke-y-idüm. [D259]

[onuñ] Babası aydur: [D259]

Yañlış haberdür oğul, kaçan giden senüñ ağañ degül ayrudur, ağ şakallu [senüñ] babañı ağlatmağıl, karıçuk olmuş [senüñ] anañı buzlatmağıl didi. [D259]

Ağlayuban [kendü] dört yanına bakar olur [D259]

Ala gözden [kendü] acı yaşın döker olur [D259]

[sizüñ] Ala gözlü oğluñuzı görinçe [D259]

Oğlan aydur: Meni [benüm] yolundan ayırmañ, [benüm] ağam tutılan kal'aya varmayınca, [benüm] ağamuñ ölüsin dirisin bilmeyinçe, öldi-y-ise [onuñ] kanın almayınca kalın Oğuz iline [benüm] gelmegüm yoğ didi. [D260]

Oğlan [kendü] kardaşın añdı gider, bize ne ögüt virürsin didiler. [D260]

Qazan aydur: [onuñ] Ayağına at tusağın uruñ didi. [D260]

[onuñ] Yavuklusı var-idi, tiz düğün dirnek itdiler. [D260]

Oğlan [kendü] kılıcın çıkardı, kız-ile kendü arasına bıraktı. [D260]

Kız aydur: [senüñ] Kılıcuñ gider yigit, murad vir murad al, şarılalum didi. [D260]

Mere kavat kızı men [benüm] kılıcuma toğranayım, [benüm] oğuma şaңçılayım, [benüm] oğlum toğmasun, toğar-ise [kendü] on yaşına varmasun, [benüm] ağamuñ yüzün görmeyinçe, ölmüş-ise [onuñ] kanın almayınca bu gerdege girer-isem didi. [D260]

[kendü] Geyimin geydi, dizçük karuçok bağlandı. [D261]

...gelmez isem ol vaqıt menüm öldüğümü bilesin, [benüm] ayğır atum boğazlayup [benüm] aşum virgil, [senüñ] gözüñ kimi tutar-ise [senüñ] köñlüñ kimi sever-ise ana varğıl didi. [D261]

Kız burada şoylamış, görelüm [benüm] hanum ne şoylamış: [D261]

[benüm] Yigidüm men saña bir yıl bakam. [D261]

İrkek sinegi [benüm] üzerüme kondurmayam. [D261]

Murad vir murad al andan git [benüm] yigidüm didi. [D261]

Mere kavat kızı [benüm] ağam başına and içmişem, [benüm] dönmeğüm yoğ didi. [D262]

ız aydur: ademi utsuz gelin diyine udsuz gelin disnler, [benm] ayın atama [benm] ayın anama aydayım didi. [D262]

[benm] Atamdan yigrek ayın ata [D262]

[benm] Anamdan yigrek ayın ana [D262]

arvanlar [onu] n ald dndrimez. [D262]

[sen] ara o aygru rkdi gider [D262]

Ilkılar [onu] n ald dndrimez. [D262]

oban [onu] n ald dndrimez. [D262]

[sen] Ala gzl olu [kend] ardaını adı gider [D262]

[sen] Aa yzl gelin döndürimez. [D262]

Ata ana a itdiler. [kendü] Yirlerinden alkdılar oğul gitme diyü, gördiler ara olmadı. [D262]

Elbetde [benüm] ol ağam ttilan al'aya varmayna olmazam didi. [D262]

[onu] Atas [onu] anası: Yort oğul [sen] uuru açuk olsun, a esen varup gelesin [sen] geleeg var-ise didiler. [D263]

[kendü] Atasnu [kendü] anasnu elin öpdi, [kendü] ara o atına ırayup bindi. [D263]

Deream uçından kidi, ol [kendü] ardaı ttilan oruya geldi. [D263]

Dn atm, i gün dnl yortm yigit, [kendü] arangulu gözlerini uyu almış yigit, [kendü] atnu lbırnı [kendü] bileine baladı, yatdı uyud. [D263]

[benüm] Hnum at ulaı ak olur, çekübeni olanı oyardı. [D264]

[kendü] Atına bindi, ara tnlu kfire ılı urdı, badı al'aya oydı. [D264]

Yine [kend] uyusn yeimeyp [kend] yirine varup yatdı uyud. [D264]

Gine [kend] atnu lbırn [kend] bileine kirdi. [D264]

Olan turdı, [kend] atına bindi. [D264]

[kend] Atnı dndrdi, gine [kend] menziline geldi. [D265]

[kend] Uyusn yeimedi, gir yatdı uyud. [D265]

[kend] Atnu lbırn gine [kend] bileine kirdi. [D265]

Varmazuz, [bizm] kkmz keser, [bizm] hepmz ırar didiler. [D265]

Egredi zindandan çıkardılar. [onuñ] Saçı [onuñ] şakalını yülidiler. [D265]

Hay ne uyumak, [kendü] koltuğı altından bakar... [D266]

Aydur: İmdi men varayım, [onuñ] elin [onuñ] ayağın bağlayayım, andan siz gelesiz didi. [D266]

[kendü] Atından indi, [onuñ] çılıbırını bir tala ilişdürdi. [D266]

...gelenden gidenden [onuñ] haberi yok. [D266]

Gördi kim [onuñ] bilinde [onuñ] kopuzı var. [D267]

Çıkarup [kendü] eline aldı, soylamış, görelüm [benüm] hanum ne soylamış: [D267]

Çalkubanı [kendü] yirinden turan yigit [D267]

[kendü] Yilisi kara kazılık atın butun binen [D267]

Bençileyin [onuñ] karusından [onuñ] ağ ellerin bağladuban [D267]

[onuñ] Ağ şakallu babasını [onuñ] ağ pürçeklü anasını [D267]

Ėafil olma [senüñ] görklü başuñ kaldur yigit. [D267]

[senüñ] Ala gözüñ açğıl yigit. [D267]

Ėādir viren [senüñ] tatlu canuñ uyhu almış yigit. [D267]

...[senüñ] kollaruñı bağlatmağıl. [D267]

[senüñ] Ağ şakallu babañı [senüñ] karıçuk anañı ağlatmağıl. [D267]

[senüñ] Dört yanuñı kāfir bağladı bellü bilgil didi. [D267]

Oğlan sermürdi örü turdı. [kendü] Ėılıcınuñ balçağına yapışdı kim bunu çırpı. [D267]

Gördi-kim [onuñ] elinde kopuz var, aydur: Mere kafir [benüm] Dedem ĖorĖut kopuzı hōrmetine çalmadum didi, eger [senüñ] elüñde kopuz olmasay-idi [benüm] ağam... [D268]

Çekdi kopuzı [onuñ] elinden aldı. [D268]

Oğlan burada soylamış, görelüm [benüm] hanum ne soylamış: [D268]

Alan şabah [benüm] yirümden [benüm] turduğum kartaş içün [D268]

[sizüñ] Ėal'añuzda tutsak var mıdur kāfir digil maña [D268]

[benüm] Ėara başum Ėurban olsun kāfir saña didi. [D268]

[onuñ] Ulu kardaşı Egrek burada soylamış, görelüm [benüm] hanum ne soylamış: [D268]

[senüñ] Ağzuñ içün öleyim kardaş. [D268]

[senüñ] Dilüñ içün öleyim kardaş. [D268]

Qalarda koparda [senüñ] yirüñ sorar olsam ne yirdür? [D268]

...[senüñ] umuñ nedür? [D268]

Qaba 'âlem götüren [sizüñ] hanuñuz kim? [D268]

...[sizüñ] alpuñuz kim? [D268]

[senüñ] Aduñ nedür yigit didi. [D268]

[benüm] Qaytabanum güdende [benüm] şarvanum mısın? [D269]

[benüm] Qara çoçum güdende [benüm] ılqıçım mısın? [D269]

[benüm] Ağayılum güdende [benüm] çobanum mısın? [D269]

[benüm] Qulağumda şorşayan [benüm] nayibüm misin? [D269]

[benüm] Bişikde koyup gitdügüm [benüm] kardaşçuğum mısın? [D269]

[benüm] Qara başum kurban olsun bu gün saña didi. [D269]

Segrek burada [kendü] ulu kardaşına soyladı, aydur: [D269]

...[benüm] umum Allah [D269]

Qaba 'âlem götüren [bizüm] hanumuz Bayındır Han. [D269]

...[bizüm] alpumuz Salur Qazan. [D269]

[benüm] Babam adın sorar-isen Uşun Qoca [D269]

[benüm] Kardaşum var-imiş [onuñ] adı Egrek didi. [D269]

[senüñ] Qaytabanuñ güdende [senüñ] şarvanuñam. [D269]

[senüñ] Qara çoçuñ güdende [senüñ] ılqıçıñam. [D269]

[senüñ] Bişikde koyup gitdügüñ [senüñ] kardaşuñam didi. [D269]

[onuñ] Ulu kardaşı Egrek burada soylamış, görelüm [benüm] hanum niçe soylamış: [D269]

[senüñ] Ağzuñ-içün öleyim kardaş [D269]

[senüñ] Dilüñ içün öleyim kardaş [D269]

Segrek dağı [kendü] ağasınuñ elin öpdi. [D270]

Qarıplığa [senüñ] qardaşuñ isteyü sen-mi geldüñ qardaş didi. [D270]
Tavlunbaz urup yundları [kendü] öñlerine bırakdılar. [D270]
Qanlı kafir elinden [kendü] qartaşçuğın tartup aldı. [kendü] Ağ şakallu babasına muştuçı gönderdi, [benüm] babam maña qarşu gelsün didi. [D270]
Muştuluk, [senüñ] gözüñ aydın... [D270]
Qoca Big [kendü] oğullarına qarşu geldi. [D271]
Atdan indi, [kendü] oğlanları-y-ile kuça kuça görışdi. [D271]
Günlügi altunluça [onuñ] odasına geldiler. [D271]
[kendü] Ulu oğlına dağı görklü gelin getürdi. [D271]
[kendü] Gerdeklerine çapup düşdiler, murada maqsuda irişdiler. [D271]
[benüm] Dedem Qorqut gelüben boy boyladı, şoy şoyladı. [D271]
...[sizüñ] günahuñuzu... [D271]
...âmin diyenler didâr görsün [benüm] hanum hey! [D271]
Meger [benüm] hanum... [D272]
Bigler ayıtdılar: [benüm] Hanum dönelüm. [D272]
Meger [benüm] hanum... [D272]
Bir bölük atlu geldi, [onuñ] içinde [onuñ] bigleri yatdı uyudı. [D273]
Tekür adam saldı, [onuñ] kim idüğün bilüñ didi. [D273]
Gelüp teküre haber virdiler. Tekür dağı haman [kendü] çerisini dirdi... [D273]
Qazanı bırağur gider-isevüz [onuñ] ivinde bizi qovarlar, [onuñ] yigregi budur ki bunda kırılavuz didiler. [D273]
Qazanuñ üzerine [onuñ] yigirmi biş bigini şehid itdiler. [D273]
Qazanuñ üzerine düşdiler, uyuduğı yirde tutdılar, [onuñ] elin [onuñ] ayağın berk bağladılar... [D273]
Gerindi, [kendü] bu elindeki urğanları hep qopardı... [D274]
[kendü] Elin [kendü] eline çaldı, qaş qaş güldi. [D274]
Qazan aydur: Mere kâfirler bu ‘arabayı [benüm] bişigüm şandum, sizi [benüm] yumrı tadım [benüm] dayam şandum didi. [D274]
[onuñ] Yimeğini [onuñ] şuyını degirmen taşı delüğinden virürler-idi. [D274]

Çağırdı, aydur: Kazan Big nedür [senüñ] haluñ, [senüñ] dirligüñ yir altında mı hoşdur yoħsa yür yüzinde mi hoşdur... [D274]

Kazan aydur: [senüñ] Ölülerüñe [senüñ] aş virdügüñ vakıt [onlaruñ] ellerinden aluram, hem [sizüñ] ölülerüñüzüñ yorgasına binerem [onlaruñ] kâhillerin yederem didi. [D274]

[senüñ] Dinüñ için Kazan Big [kendü] yidi yaşında [benüm] bir kızçuğazum ölmişdür, kerem eyle aña binme didi. [D275]

[sizüñ] Ölülerüñüzde andan yorga yokdur, hem aña binerem didi. [D275]

Vay senüñ elüñden ne yir yüzinde [bizüm] dirimüz ve ne yir altında [bizüm] ölümüz kırtılur-imiş didi. [D275]

...[benüm] kızçuğazuma biner-imiş, [bizüm] kalan ölülerümüzi cem‘ ider-imiş, hem [bizüm] ölülerümüz için [bizüm] virdüğümüz aş[onlaruñ] ellerinden çeküp alup yir imiş, anuñ elinden ne [bizüm] ölümüz ne [bizüm] dirimüz kırtılur-imiş, [senüñ] dinüñ ışkına ol eri kuyudan çıkar didi. [D275]

Tekür [kendü] biglerini cem eyledi. [D275]

Kafirüñ arħasına eyer saldı, [onuñ] ağzına uyan urdı, [onuñ] kolañını çekdi. Şıçradı [onuñ] arħasına bindi. [onuñ] Ökçesin [kendü] ökçesine kaçdı, [onuñ] kapurgasın [kendü] karnına kavşurdı. [onuñ] Uyanın çekdi, [onuñ] ağzın ayırdı. [D276]

Kāfiri öldürdi, çökdi [onuñ] üzerine oturdı. [D276]

Aydur: Mere kāfırlar [benüm] kopuzum getürüñ, sizi ögeyin didi. [D276]

Vardılar, kopuzı getürdiler. [kendü] Eline alup burada soylamış görelüm [benüm] hanum ne soylamış: [D276]

Biñ erden yağı gördüm-ise [benüm] öyünüm didüm. [D277]

Yüz biñ er gördüm-ise [benüm] yüzüm dönmedüm. [D277]

Yüzi dönmez [benüm] kılıcum ele aldum. [D277]

[senüñ] Elüñe girmiş iken mere kāfir öldür meni. [D277]

[senüñ] Kara kılıcuñ şal [benüm] boynuma kes [benüm] başum. [D277]

[senüñ] Kılıcuñdan [benüm] şaparum yok. [D277]

[benüm] Kendi ašlum [benüm] kendü köküm [benüm] şımağum yok didi.
[D277]

[benüm] Kaba ökçem [benüm] uyluğum karşı tutan Kazan er-idüm. [D277]

[benüm] Kaba ökçem-ile perçin kılan Kazan er-idüm. [D278]

[benüm] Kara çoçumuñ kulağı görünmez olsa [D278]

Yidi başlı ejderhaya yetüp vardum. / [onuñ] Heybetinden [benüm] sol gözüm yaşardı. [D278]

Hey [benüm] gözüm [benüm] nāmerd gözüm [benüm] muḥannet gözüm
[D278]

[senüñ] Elüñe girmiş-iken mere kāfir öldür meni yitür meni. [D278]

Şal [senüñ] kılıcuñ kes [benüm] başum. [D278]

[senüñ] Kılıcuñdan [benüm] şaparum yok. [D278]

[benüm] Kendü ašlum [benüm] kendü köküm [benüm] kendü şımağum yok.
[D278]

Oğuz erenleri turur-iken [benüm] seni ögmegüm yok didi. [D278]

Şağa şola çırpındı urur [onlaruñ] yüzgeçleri [D279]

[kendü] Öñin koyup [kendü] tersin okur [onuñ] kıızı [onuñ] gelini [D279]

[onuñ] Kılisesin yıkup yirine mescid yapdum bañ bañlatdum. [D279]

[onuñ] Kızını [onuñ] gelinini [benüm] ağ göksümde oynatdum. [D279]

[onuñ] Biglerin kul itdüm. [D279]

[senüñ] Elüñe girmiş-iken mere kāfir öldür meni yitür meni. [D279]

[senüñ] Kılıcuñdan [benüm] şaparum yok. [D279]

[benüm] Kendü ašlum [benüm] kendü köküm [benüm] kendü şımağum yok.
[D279]

Arkıç kırdı [benüm] döndürdügüm mere kafir senüñ babañ [D279]

[onuñ] Şakaķına [benüm] imrendügüm senüñ kızuñ gelinüñ [D280]

[onuñ] Ala gözlü kızın [onuñ] gelinin getürdiler aldanmadum [D280]

[onuñ] Kılisesin yıkdum mescid yapdum. [D280]

[senüñ] Elüñe girmiş-iken mere kāfir öldür meni yitür meni. [D280]

[benüm] Kendü aşıum [benüm] kendü köküm [benüm] şımağum yok. [D280]
[benüm] Seni ögmegüm yok didi. [D280]
...[benüm] bir köküm var. [D280]
...[benüm] bir köküm var. [D280]
[senün] Qaz alaca yunduñı turgurmaya [D280]
...[benüm] bir köküm var. [D280]
[senün] Ağça yuñlu tümen qoyunuñ gezdürmeye [D280]
...[benüm] bir köküm var. [D280]
[senün] Ala ördek qara qazuñ uçurmaya [D280]
...[benüm] bir oğlum var Uruz adlu [D281]
[benüm] Bir qartaşum var Qara Göne adlu [D281]
[senün] Yeñiden toğanuñı dirgürmeyeler [D281]
[senün] Elüñe girmiş-iken mere kâfir öldür meni yitür meni. [D281]
[senün] Qılıcuñdan [benüm] şaparum yoq. [D281]
[benüm] Kendü aşıum [benüm] şımağum yoq. [D281]
[benüm] Köpegüm kâfir [D281]
Oğuzı görür-iken [benüm] seni ögmegüm yok. [D281]
Meger [benüm] hanum Qazanuñ bir oğlançuğı var-idi. [D282]
Yok, ol [senün] anañuñ babasıdur, senün dedeñdür. [D282]
Böyle digeç oğlan ağıladı, melül oldu. [kendü] Atını qayıtdı, girü döndi.
[kendü] Anasına geldi. Burada [kendü] anasına soylamış, görelüm [benüm] hanum
ne soylamış: [D282]
[benüm] Qara polad öz kılıcum tarta-y-idüm. [D282]
Gafillüçe [senün] görklü başuñ kese-y-idüm. [D282]
[senün] Alça qanuñ yir yüzine döke-y-idüm. [D283]
[onuñ] Anası ağıladı, aydur: [D283]
Oğul [senün] babañ sağıdur amma söylemege qorhar-idüm... [D283]
...[benüm] canum oğul didi. [D283]
Amma [senün] 'emmiñe adam şal gelsün görelüm ne dir didi. [D283]

Adam şaldı, [kendü] ‘emmisini oħıdı. [D283]

Uruz aydur: Men [benüm] babam tutsak olduğı... [D283]

Uruz, [kendü] babasına gider, yarağ-ile gelün didiler. [D283]

Alp Uruz [kendü] çadırların açdurdı, [kendü] cebehanasın yükletdi. [D283]

Kāfirler gördiler gelenler tācire benzemez, kaçdılar ƙal‘aya girdiler, [onlaruñ] ƙapulardı yapdılar. [D284]

Uruz atdan indi, aydur: Hey [benüm] atamuñ altun ƙadehinden şarab içen... [D284]

Ƙalkān yapındılar, [kendü] gürzlerin [kendü] omuzlarına urdılar, ƙapuya geldiler. [D284]

[kendü] Bulduƙları kāfiri ƙırdılar. [D284]

[onuñ] Malını yağmaladılar. [D284]

Meger [onlaruñ] bir şıǵırtmaçları var-idi. [D284]

Ne oturursız, [sizüñ] üzerüñüze yağı geldi, [sizüñ] başuñuz yarağın görüñ didi. [D284]

Tekür [kendü] biglerin cem‘ eyledi, bunlar-ile ne müdara ƙılalum didi. [D284]

Ƙazan Big [bizüm] üzerümüze yağı geldi, bu yağıyı [bizüm] üzerümüzden ayırur-iseñ seni ƙoyu virelüm didiler. [D285]

Tekür [kendü] çerisın divşürüp meydana geldi, çadır dıkdürdi. [D285]

Ƙazan gördi-kim leşker öñinçe bir ağ boz atlu, ağ alemlü egni bek demür tonlu Oğuzuñ öñinçe geldi, [kendü] çadırın dıkdürdi, alay bağıladı turdı. [D286]

Ƙazan burada şoylamış, görelüm [benüm] ƙanum ne şoylamış: [D286]

Ƙalkūbanı [kendü] yirinden turan yigit ne yigitsin. [D286]

[kendü] Egni bek demür tonın geyen yigit ne yigitsin [D286]

[senüñ] Aduñ nedür yigit digil maña didi. [D286]

[kendü] Adaħlusın ayruƙlar alur-iken ƙartup alan / Pay Püre Ĥan oğlı Bamsı Beyrek maña dirler. [D286]

Mere yigit, [kendü] öñinçe bu çerinüñ bir aƙ sancaƙlu alay çıƙdı, [kendü] çadırın ilden öñdin dikdi... [D286]

...yigit [senüñ] başuñ-içün digil maña. [D287]
...[bizüm] bigümüz Qazanuñ oğlıdur didi. [D287]
Qazan [kendü] köñlinden aydur: [D287]
[kendü] Altı perlü gürzini [kendü] eline alup Qazanı çaldı. [D287]
Qarvadı Beyregi [kendü] bileginden tutdı, tartdı [kendü] çomağını [kendü] elinden aldı... [D287]
Yâ Beyrek, var [senüñ] bigüñe ayıt gelsün didi. [D287]
Alar tañ-ile [kendü] yirinden turan yigit ne yigitsin [D287]
[kendü] Bidevi atın oynadı gelen yigit ne yigitsin [D288]
Er erden [kendü] adın yaşurmak ayıb olur. [D288]
[senüñ] Aduñ nedür yigit digil maña didi. [D288]
[kendü] Öz adına horlayan ilden çıkan [D288]
[kendü] Süñüsin [kendü] eline alup at şaldı. [D288]
Qazan at depdi, [kendü] süñüsin çeküp [onuñ] elinden aldı, [onuñ] depesine urdı, para para oldu uvandı. [D288]
Aydur: Mere qavat oğlu [senüñ] bigüñe di gelsün didi. [D288]
Qalkubanı [kendü] yirinden tırı gelen [D288]
[kendü] Qazılık atın butun binen [D288]
[senüñ] Aduñ nedür digil maña didi. [D288]
Qalkubanı [kendü] yirinden tırı gelen [D289]
[kendü] İki qardaş bebegin öldürüp zelil gezen [D289]
Aydur: Mere qavat, var [senüñ] bigüñe di gelsün didi. [D289]
Uruzuñ cılavısın [kendü] 'emmisı Qara Göne tutmış-idi. Çekdi ańsuzın [onuñ] elinden aldı, kılıcı tartdı [kendü] babasınıñ üzerine at saldı. Tarvandurmadı, [onuñ] çignine kılıç indürdi. [onuñ] Geyimini kesdi, [onuñ] omuzına dörd parmak deñlü zaħm urdı. [D289]
[onuñ] Alça qanı şorladı [kendü] koyına indi. [D289]
Qazan burada çağırıp [kendü] oğlına soylar, görelüm [benüm] hanum ne soylar: [D289]

[benüm] K̄ara tağum yüksegi oğul [D289]

[benüm] K̄arangulu gözlerüm aydını oğul [D289]

[benüm] Alpum Uruz [benüm] aşlanum Uruz [D289]

[senüñ] Ağ şakallu babaña kıyma oğul didi. [D290]

...Uruzun şefkat tamarları kaynadı, [onuñ] k̄ara kıyma gözleri kan yaş tıldı.
[D290]

Atdan yire indi, [kendü] atasının elin öpdı. [D290]

K̄azan dağı ahtarıldı yire indi, [kendü] oğlının boynın öpdı. [D290]

Bigler K̄azan-ile [onuñ] oğlının üzerine at saldılar. [D290]

K̄al'ayı aldılar. [onuñ] Kilisesin yıkup mescid yapıdılar. [D290]

K̄anlı kafir elinden [kendü] babasını tırtup aldı. [D290]

[onuñ] Ağça yüzlü anasına muştıçı şaldı. [D290]

[onuñ] K̄aza beñzer kıızı gelini K̄azana karşı gelüp [onuñ] elin öpdiler, [onuñ]
ayağına düşdiler. [D290]

[benüm] Dedem Korğut geldi k̄opuz çaldı... [D290]

K̄anı [bizüm] öğdügümüz big erenler [D291]

...âmin diyenler dizâr görsün, [sizüñ] günahuñuzı adı görklü... [D291]

...[benüm] hanum hey ! [D291]

Üç Oğ Boz Oğ yığnağ olsa K̄azan [kendü] ivin yağmaladı-ı. [D291 V92-8]

K̄azan [kendü] ivin girü yağmalatdı. [D291 V92-8]

K̄açan K̄azan [kendü] ivin yağmalatsa [kendü] halalının elin alur taşra çıkar-
ıdı, andan yağma iderler-ı. [D291 V92-8]

Bilmez misin niçün gelmediler, [kendü] ivün yağmalatduğunu dem Taş Oğuz
bile bulunmadı, sebep oldur didi. [D292 V93]

[benüm] Hanum men varayın... [D292 V93]

Aruz dağı [kendü] altun günlüğün dikmiş-ıdı, [kendü] oğlanları-y-ile oturmış-
ıdı. [D292 V93]

K̄azan buñlu oldu, elbetde [benüm] tayım Aruz maña gelsün didi, [benüm]
k̄ara başum buñaldı, [benüm] üzerüme yağdı geldi, [benüm] develerüm buzlatdılar,

ķara ķoķda [benüm] ķazılık atlarum ķiřnetdiler, [bizüm] ķaza beñzer kızumuz [bizüm] gelinümüz buñlı oldu, menüm ķara başuma ğör neler geldi, [benüm] țayım Aruz ğelsün didi. [D293 V94]

Mere kılbăș ol vaķıt kim Üç, Boz Ok yığnaķ olsa ol vaķıt Kızan [kendü] ivin yağmaladur-idi, [bizüm] şuçumuz ne-y-idi ki yağmada bile olmaduķ didi. [D293 V94]

Hemiře Kızanuñ başına buñlar ğelsün, [onuñ] țayısı Aruzı dāyim ana țursun, biz Kızana dűřenüz bellü bilsün didi. [D293 V94]

...ğörelüm [benüm] ğanum ne soylamış: [D293 V94]

Ķalkűbanı Kızan Ħan [kendü] yirinden turı geldi. [D293 V94]

Ala Tağda [kendü] çadırın [kendü] otağın dikdi [D293 V94]

Üç yüz altmış altı alp erenler [onuñ] yanına yığnaķ oldu [D293 V94]

[bizüm] Üstümüze yağı nesne gelmedi [D293 V94]

Taş Oğuz biglerine hep yığnaķ oldu. [kendü] Ala bargah otaķların düze dikdi. [D294]

Kızan bize Kılbășı ğöndermiş, [benüm] ilüm [benüm] ğünüm çapıldı [benüm] ķara başum buñlı oldu [benüm] țayım Aruz maña ğelsün dimiş. [D294 V95]

Kılbășa ayıtdum ki kaçan-ki Kızan [kendü] ivin yağmaladur-idi, bigler ğelür Kızanı selamlar ğider-idi, řimdi [bizüm] řuçumuz ne oldu-kim bile bulunmaduķ, mere ķavat biz Kızana dűřenüz didüm. [D295]

...ve [senüñ] dűřenüñe dűřenüz didiler. [D295]

Bigler Beyrek bizden kız almışdur [bizüm] ğüygümüzdür... [D295]

...bize muıı' olur-ise ğoş, olmaz ise ben [onuñ] saķalını țutayın siz kılıç üřürüñ paralañ... [D295]

...aradan Beyreği ğötürelüm, andan soñra Kızan-ile [bizüm] işümüz ğayır ola didi. [D295]

Beyrek [kendü] odasında [kendü] yigitleri ile yiyüp içer-idi. [D295]

[benüm] Ħanum, Aruz size selam ider, kerem itsün Beyrek ğelsün Kızan-ile bizi barışdursun dir. Beyrek ğoş ola didi. [onuñ] Atın çekdiler, bindi. [D296 V96]

Bilmez-isem [benüm] ğözüme țursun. [D296 V96]

[**onuñ**] K̄ara oda azılık atına çok binmişem. [D296 V96]
[**onuñ**] Yağışı aftanların çok geymişem [D296 V96]
Bilmez-isem [**benüm**] kefenüm olsun [D296 V96]
[**onuñ**] Ala bargah otağına çok girmişem. [D296 V96]
Aruz maña bu işi [**senün**] ideegün bilse-y-idüm. [D297]
K̄ara oda [**benüm**] azılık atuma biner-idüm. [D297]
Egni berk [**benüm**] demür onum geyer-idüm. [D297]
[**benüm**] K̄ara polad öz ılıcum [**benüm**] bilüme bağlar-idüm. [D297]
[**benüm**] Alın başa unt ışuğum urur-idüm. [D297]
K̄argu alı altmış utam [**benüm**] süñümü [**benüm**] elüme alur-idüm. [D297]
Ala gözlü bigleri [**benüm**] yanuma şalar-idüm. [D297]
[**senün**] ‘Avratuñdan-mı öğrendün sen bu işi avat didi. [D297]
Aruz aydur: Mere herze merze söyleme, [**senün**] anuña şuşanma gel and iç didi. [D297]
Vallah men K̄azan uğurına [**benüm**] başum omışam, K̄azandan dönmezem, gerek-ise yüz para eyle didi. [D297]
Aruz [**kendü**] ara polad öz ılıcın tartup Beyregün sağ uyluğın aldı. [D298]
Bigler hep tağıldı, her kişi atlu [**kendü**] atına bindi. [D297]
Beyregi dağı bindürdiler, [**onuñ**] ardına adam bindürüp uağladılar. [D298]
K̄açdılar Beyregi [**kendü**] odasına yetürdiler. [**onuñ**] Cübbesin [**onuñ**] üzerine örttiler. [D298]
[**benüm**] Yigitlerüm [**sizün**] yirünüzden örü uruñ. [D298]
[**benüm**] Ağ boz atumuñ uyruğını kesün [D298]
Nāmerd Aruz [**senün**] ayıñdan adam geldi, Beyregi istemiş... [D298]
...men K̄azandan dönmezem didi, [**senün**] nāmerd ayıñ ağıdı Beyregi ılıladı... [D298]
[**benüm**] Yigitlerüm Aruz oğlı Basat gelmedin [D299]
[**benüm**] İlüm [**benüm**] günüm apılmadın [D299]
K̄aytabanda [**benüm**] develerüm buzlatmadın [D299]

Qara qoçda [benüm] qazılık atum kişnetmedin [D299]

[benüm] Ağça koyunlarum mañrışmadın [D299]

[benüm] Ağça yüzlü kızum [benüm] gelinüm eñşişmedin [D299]

[benüm] Ağça yüzlü görklümi Aruz oğlu Basat almadın [D299]

[benüm] İlüm [benüm] günüm çapmadın [D299]

[benüm] Ağça yüzlü görklümi [kendü] oğlına alı virsün. [D299]

[kendü] Ahıret haqqını halal itsün. [D299]

Beyregüñ babasına anasına haber oldu. [onuñ] Ağ ivi işiginde şiven qopdı. [onuñ] Qaza beñzer kızı [onuñ] gelini ağ çıkardı qara geydi. [onuñ] Ağ boz atınuñ kuyruğunu kesdiler. [D299]

Qırk elli yigit qara geyüp gök şarındılar, Qazan Bige geldiler. [kendü] Sarıqların yire urdılar, Beyrek diyü çok ağladılar. [D299]

[senüñ] Nāmerd tayıñ al eylemiş, okıyuban bizi aldılar, varduğ... [D300]

...[senüñ] tayıñ nāmerd Aruz qağıdı, Beyregi [kendü] oturduğı yerde qılıçladı, [onuñ] bir uyluğın düşürdi... [D300]

...sen sağ ol [benüm] hanum Beyrek Haqqā vāşıl oldu... [D300]

Qazan bu haberi işitdi, [kendü] destmalın [kendü] eline alup öğür öğür ağladı, divanda zārılık kıldı. [D300]

Qazan vardı, [kendü] odasına girdi, yidi gün divana çıkmadı, ağladı oturdı. [D300]

Qılbaş var ayıt [benüm] ağam Qazan gelsün çıksun... [D300]

...[bizüm] aramuzdan eksildi... [D301]

Qılbaş aydur: Sen [onuñ] qarındaşısn sen var didi. [D301]

Selam virdiler, sen sağ ol [benüm] hanum didiler. [D301]

Bir yigit [bizüm] aramuzdan eksildi, senüñ yoluñda baş virdi, dirim [onuñ] kanın alalum, hem size işmarlamış... [D301]

Qazan qalқан yapındı, [kendü] süñüsin [kendü] eline aldı [kendü] başı üzerine çevürdi, aydur: [D302]

[**kendü**] Altmış tutam ala gönderin koltuk kışdı, Aruza bir gönder urdı. [**onuñ**] Göksinden yalabıdağ öte kiçdi. [D302]

[**kendü**] Karındaşı Kara Göneye işaret itdi, [**onuñ**] başın kes didi. [D302]

Taş Oğuz bigleri bunu görüp hep atdan indiler, Qazanuñ ayağına düşdiler, [**kendü**] suçların dilediler, [**onuñ**] elin öpdiler. [D303]

Qazan [onlaruñ] suçların bağışladı. [D303]

Beyregüñ kanın [**onuñ**] tayısından aldı. [D303]

Aruzuñ ivini çapdurdı, [**onuñ**] ilini [**onuñ**] günini yağmalatdı. [D303 V99]

Qazan gök alañ görklü çemene çadır dükdürdi, [**kendü**] otağın kurdı. [D303 V99]

[**benüm**] Dedem Korkut gelüben şazılık çaldı... [D303 V99]

Qanı [**benüm**] didügüm big erenler [D303 V99]

Yöm vireyim [**benüm**] hanum: [D303 V99]

Ölüm vaqtı geldüğinde aru imandan ayırmasun, [**senüñ**] ağ şağallu babañ yiri uçmağ olsun, [**senüñ**] ağ pürçeklü anañ yiri behişt olsun, Kadir seni namerde muhtac itmesün, [**senüñ**] ağ alnuñda biş kelime du‘ā kılduğ kabul olsun... [D304]

...yığışdursun dürişdürsün [**sizüñ**] günahuñuzı Muhammed Mustafaya bağışlasun [**benüm**] hanum hey! [D304]

A.6. İlgi Grubu

İlgi eki ile birbirine bağlanan iki isim unsurunun oluşturduğu kelime grubudur. Önce ilgi eki alan unsur ondan sonra bağlandığı yalın isim gelir. Özel ad, zamir ve iyelikli kelimelerle yapılabilen ilgi grubunda, tamlanan öge eksizdir. İyelik ekinin düşmesiyle meydana gelmiş bir kelime grubudur. Bir yandan iyelik grubuna yaklaşan ilgi grubu bir yandan da sıfatı klişeleşmiş bir ilgi olan sıfat tamlamasına benzemektedir. (bk. Karaağaç, 2012:493; Ergin, 2013: 393).

Metinde ilgi ekinin ilgili kullanımını tanımlayan 4 örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Bizüm ilde gerek idüñ ağaç [D56]

Destursuzça yağıya girmek **bizüm** ilde ‘ayıb olur. [D196]

Yigit aman, siz**üñ** **dine** ne dirler... [D252]

Hem Һaraca muṭi‘ olalum, sen daҺı and iç-kim bu **bizüm** ile yağılığa gelmeysesin didiler. [D285]

B. Kelime grubu ya da cümlede isimleri ve zamirleri fiillere bağlar.

Metinde ilgi ekinin ilgili kullanımını tanımlayan **19** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Boynı uzun bidevi atlar gider-ise men**üm** gider. / Sen**üñ**-de içinde binid**üñ** var-ise digil maña [D32]

Ağayıldan tümen koyun gider-ise men**üm** gider. / Sen**üñ**-de içinde şişlig**üñ** var-ise digil maña [D32]

Қайtabandan қızıl deve gider-ise men**üm** gider. / Sen**üñ**-de içinde yüklet**üñ** var-ise digil maña [D32]

Altun başlu ban ivler gider-ise ben**üm** gider. / Sen**üñ**-de içinde odañ var-ise yigit digil maña [D32]

Ағ yüzлү ala gözлү gelinler gider-ise ben**üm** gider. / Sen**üñ**-de içinde nişanluñ var-ise yigit digil maña [D32]

Ағ сақаллу қочалар gider-ise men**üm** gider. / Sen**üñ**-de içinde ағ сақаллу babañ var-ise yigit digil maña [D33]

Boynı uzun bidevi atlar sen**üñ** gider. / Men**üm**-de içinde binid**üm** var [D33]

Қайtabanda қızıl deve sen**üñ** gider. / Men**üm** de içinde yüklet**üm** var [D33]

Ağayılда түмен koyun sen**üñ** gider / Men**üm**-de içinde şişlig**üm** var [D33 V19]

Ағ yüzлү ala gözлү gelin sen**üñ** gider-ise / Men**üm** daҺı içinde nişanlum var [D33 V19]

Altun başlu ban ivler sen**üñ** gider-ise / Men**üm**-de içinde odam var [D33 V19]

Ағ сақаллу қочалар sen**üñ** gider-ise / Men**üm** daҺı içinde bir aқlı шаşmış biligi yitmiş қоца babam var [D34]

Yā Rab bu otağ kim**üñ** ola didi. [D76]

Delü ozan devletin depdi, bigler bu günki biglig**üm** bun**uñ** olsun, қоñ nireye gider-ise gitsün neyler-ise eylesün didi. [D111]

...bu Oğuz-nāme Beyreg**üñ** olsun didi. [D122]

Bu boy Delü Dumrul**uñ** olsun, menden şöıra alp ozanlar söylesün... [D169]

...bu Oğuz-nāme Yigeneg**üñ** **olsun** didi. [D212 V92]

Bayındır Hān sen**üñ** olsun didi. [D217]

...Begil oğlu Emren**üñ** olsun didi. [D253]

C. Zamirleri bazı edatlara bağlar.

Metinde ilgi ekinin ilgili kullanımını tanımlayan **54** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

...bun**uñ** kibi ‘avrat gelmesün. [D9]

Men**üm** için geldüñ-ise...[D33]

...men**üm** için ağlamayasın... [D53]

Bir men**üm** gibi oğul bulunmaz-mı olur didi. [D55]

...gel imdi sen**üñ**-ile ava çıkalum... [D78 V27]

...hem sen**üñ**-ile oğ atalum, meni kiçer-iseñ anı dañı kiçersin... [D78 V27]

...ve hem sen**üñ**-ile güreşelüm, meni başar-iseñ anı dañı başarsın didi. [D78 V27]

...imdi gel sen**üñ**-ile güreş tıtalum didi. [D79]

...bun**uñ** gibi kız alı vir baba maña didi. [D81]

Ol bigler ağ çıkardı kara geydi sen**üñ**-içün Bamsı. [D96]

Ağ çıkarup kara geydiler sen**üñ**-içün Bamsı [D96]

...saña düşer mi maña bun**uñ** kibi söz söylemek... [D108]

Sen**üñ**-ile... [D113]

Sen**üñ**-ile...[D114]

Sen**üñ**-ile meydanda at çapmaduğ-mı [D116 V49]

Oğul **anuñ**-içün yağı dirler ki biz anlara yetsevüz öldürürüz, anlar bize yetse öldürür didi. [D128 V72]

Ağ meydanda segirdeyin sen**üñ** için. [D129]

Qaba qarın giñ göğüsde oynadayım sen**üñ**-içün. [D129]

...sen**üñ**-içün [D129]
Yiñ yağalar dikdüreyim sen**üñ**-içün. [D129]
...sen**üñ** içün [D129]
...sen**üñ**-içün [D129]
Yağa tutup kâfir-ile uğraşayım sen**üñ**-içün. [D130]
...sen**üñ**-içün didi. [D131 V73]
...gelübeni kara şiven sen**üñ**-ile bile eyleyeyin. [D140]
...men**üm** içün kayurmasun [D144]
...men**üm** içün gök geyüp kara şarinsun [D144]
...sen**üñ**-içün [D144]
...sen**üñ**-içün [D144]
...sen**üñ**-içün [D146]
...sen**üñ**-içün [D146]
Anuñ-içün-ki menden delü menden güçlü er var-mıdur ki çıka... [D155]
...men**üm**-ile şavaşa dir-idi... [D155]
...yohsa men**üm**-ile cenk ider-misin didi. [D158]
‘İmaratlar yapam sen**üñ**-içün. [D168]
Aç görsem toyurayım sen**üñ**-içün. [D169]
Yalınçağ görsem tonadayım sen**üñ**-içün. [D169]
...kebin kesüp meni ol yigide virse, **bunuñ** kibi yigit hayıf ola ki... [D180]
...**anuñ**-ile dahı oyun göstereñ, kızını andan soñra virelüm didi. [D183]
...**anuñ**-ile dahı... [D185]
Sağal**uñ**-ile... [D196]
...sen**üñ**-ile tolaşmadum. [D198]
...sen**üñ**-ile bile varsun didi. [D205]
...sen**üñ**-ile bile varsun didi. [D205]
Anuñ-içün ol kal‘ayı sen alımaduñ dimiş. [D208]

Vardılar Dede Korkutu çağırıldılar, **anuñ**-ile tanışdılar, gelün kesim keselüm didiler. [D219]

Kan derledi çapdurayım **senüñ** için. [D245]

Yiñ yağalar dikdüreyim **senüñ**-içün. [D245]

Ğafillüçe başlar keseyim **senüñ**-içün. [D245]

...er şaңçayım **senüñ** için. [D246]

Erden ere kiçüreyim **senüñ** için. [D246]

...**senüñ**-içün didi. [D246]

Anuñ-içün küçüçük ölüm dirler-idi. [D272]

...**anuñ**-içün sana dimez-idüm... [D283]

Ç. Adlara ya da zamirlere eklenerek bildirme yapar

Bu tür kullanımlarda bir tamlama söz konusu değildir. İlgi ekli şeklin önünde iyelik ekli bir ad bulunmaz.

Metinde ilgi ekinin ilgili kullanımını tanımlayan **34** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Biz**ümdür** [D58]

Biz**ümdür** [D58]

Biz**ümdür** [D58]

Biz**ümdür** [D58]

Biz**ümdür** [D58]

Dünya men**üm** diyenler [D65 V68]

...bu otağ kim**üñdür** didi. [D77]

...Banı Çiçeg**üñdür**. [D77]

Dügün kim**üñ**? [D100 V39]

...Yaltaçuğ**uñ** didi. [D100 V39]

Karşu yatan kara tağı şorar olsam yaylak kim**üñ**? [D102 V40]

Şovuk şovuk şularını şorar olsam içit kim**üñ**? [D103]

Tavla tavla şahbaz atları şorar olsam binit kim**üñ**? [D103]

Qatar qatar kızıl develeri şorar olsam yüklet kim^{üñ}? [D103]

Ağayıda ağça koyunu şorar olsam şölen kim^{üñ}? [D103]

Qaralu göklü otağı şorar olsam kölge kim^{üñ}? [D103]

Ağam Beyregü^ñdür. [D104]

Sen ere varursın altun yüzük men^ümdür vir maña kız didi. [D115]

Altun yüzük sen^{üñ} degüldür. [D116 V49]

Gelen kâfir men^ümdür men varayım. [D130]

Dünya men^{üm} diyenler [D154]

Dünya men^{üm} diyenler [D154]

Bu hüner at^{uñ}-mıdur, er^{üñ}-midür? [D238]

...er^{üñ}dür didiler. [D238]

Yok, at işlemese er öginmez, hüner at^{uñ}dür didi. [D238]

Bu at Begil^{üñ}dür, biz kaçaruz. [D246]

...gördi kim at Begil^{üñ}... [D246]

At, yarak ve ışuk Begil^{üñ}... [D247]

...Begil^{üñ}dür Begil qanı? [D249]

...Begil^{üñ}dür Begil qanı? [D249]

...Begil^{üñ}dür Begil qanı? [D249]

...Begil^{üñ}dür Begil qanı? [D249]

Dünya men^{üm} diyenler. [D291]

Dünya men^{üm} diyenler. [D303 V99]

D. Ekli ya da eksiz kullanımları, kimi zaman isim tamlaması görünümünde olan ancak söz varlığına bağımsız birimler olarak katılan sözlükselleşmiş kelimeler oluşturur. Söz konusu olan kelimeler oluşumlarına göre belirtisiz ad tamlaması ve belirtili ad tamlaması olarak iki ayrı başlık altında ele alınmıştır.

Metinde ilgi ekinin ilgili kullanımını tanımlayan **68** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

D.1. Belirtisiz ad tamlaması şeklinde oluşmuş birimler:

Ol Mekkeye sağ varsa esen gelse şıdķı bütün hacı görklü. **Şağış güninde** ayna görklü. **Ayna günü** okıyanda kütbe görklü. Kulap urup diñleyende ümmet görklü. [D6]

Şami günlüğü **yir yüzine** dıkdürmiş-idi. [D10 V6]

Ala sayvanı **gök yüzine** aşanmış-idi. [D10 V6]

Şalkum şalkum **tañ yilleri** esdüginde [D11]

Alça kanuñ **yir yüzine** dökeyin-mi [D13]

...ala çadıruñ **yir yüzine** dıkdürgil... [D14 V8]

Şalkum şalkum **tañ yilleri** esdüginde [D21 V12]

...**Ėazılıķ Tağı** [D27]

...**Ėazılıķ Tağı**. [D27]

...**Ėazılıķ Tağı**. [D27]

...saña bu yaradan qorhıma oğlan ölüm yokdur, **tağ çiçegi** anañ südi-y-le senüñ yaraña melhemdür didi, gayıb oldu. [D27]

... bu yaradan saña ölüm yokdur **tağ çiçegi** anañ südi...[D28 V16]

... **tağ çiçegi** divşürdiler.[D29]

Tağ çiçegi-yle südi oğlanuñ yarasına urdılar. [D29]

Ėaraçuk Ėoban kafıruñ üç yüzini **şapan taşı**-y-ile yire bıraktı. [D41 V56]

... ilden çıkup **Aygır Gözler Şuyından** at yüzdüren... [D62]

... qahşaduban alça qanın **yir yüzine** dökdi. [D64]

...ağ pürçeklü anañ yiri behişt olsun, **ahır soñı** aru imandan ayırmason...

[D66]

Ala sayvan **gök yüzine** aşanmış-idi. [D67]

Beyrek dağı nola hanum **baş üzerine** didi. [D80]

Yidi kız qardaşuñ **yol ayırında** yırtar gördüm Bamsı. [D96]

Beyrek aşğa bağıdı, kendüzin **yir yüzinde** gördi. [D99]

...oğul-ile qaindaşdan ayırmason, **ahır vaqtında** aru imandan ayırmason...

[D122 V53]

Ala sayvan **gök yüzine** aşanmış-idi. [D122 V53]

Şam yilleri esmedin **Qazan** kulağum çıñlar [D137 V76]

Sarımsak otın yimedın **Qazan** içüm göyinür [D137 V76]

Qol but olup **yir yüzine** düşmeyinçe [D139]

Alça kanın **yir yüzine** döküñ. [D143]

Yanmış **arpa etmegi** acı soğan öyünü digil [D144]

Aygır atum boğazlayup aşum virsün / **Yad kıızı** halaluma destur virsün [D144]

Arpa etmegi acı soğan öyünçügi diyeyin-mi [D146]

Ahır soñ uçı ölümlü dünya. [D154]

...**ahır soñı** aru imandan ayırmason... [D154 V85]

Gök yüzinden al kanatlu ‘Azrā’il uçup geldi. [D164]

Aydur: **Yad kıızı** halalum var, andan menüm iki oğlançuğum var... [D166]

Gök yüzinden al kanatlu ‘Azrā’il uçup geldi [D166]

Alp yigitler **kırış günü** karımından kayurur-mı didiler [D188]

Alça kanun **yir yüzine** dökilmedin [D192]

Alça kanuñ **yir yüzine** tökeyin-mi? [D196]

Ala sayvan **gök yüzine** aşanmış-idi. [D202]

Aygır Gözler şuyından at yüzdüren... [D205]

Hanum yigirmi dört **sancağ bigi** tekür elinde zebun oldu. [D209 V90]

...ağ pürçeklü anañ yiri behişt olsun, **ahır soñı** aru imandan ayırmason...

[D213]

Gördi kim **perri kızları** kanat kanada bağlamışlar uçarlar. [D215]

Perri kıızı kanat urup uçdı, aydur: [D215]

Perri kıızı geldi, aydur: [D216]

Girü döndi, **şapan taşına** tutdı. [D216]

Kırış günü öñdin depen alpuñuz kim [D231]

Kırış günü öñdin depen alpumuz Ulaş oğlı Salur Qazan [D232]

Alça kanuñ **yir yüzine** tökmeyinçe [D232]

Ala sayvan **gök yüzine** aşanmış-idi. [D235]

...alça kanın **yir yüzine** döküñ... [D243]

Alça kanın **yir yüzine** töküñ didi. [D248]

Taşra **ayağ yolına** çıkdı. [D256]

Alça kanuñ **yir yüzine** töke-y-idüm. [D259]

Ƙırıř günü öñdin deper alpumuz Salur Ƙazan [D269]

Ƙuyunuñ ağzına bir **degirmen taş**ı koydılar. [D274]

Ƙazan Big nedür haluñ, dirligüñ **yir altında** mı hoşdur yoħsa **yir yüzinde** mi hoşdur, hem şimdi ne yirsin ne içersin ve neye binersin didi. [D274]

Vay senüñ elüñden ne **yir yüzinde** dirimüz ve ne yir altında ölümüz Ƙurtılur-imiş...

Kerem eyle ol tatarı Ƙuyudan çıkar, Ƙızçuğazuñ bilini üzer, **yir altında** Ƙızçuğamuza biner-imiş... [D275]

Ƙazan aydur: Men **yir yüzinde** adam ögmezın, bir adam getürüñ bineyim, sizi ögeyim didi. [D276]

ArƘıç Ƙırda yayƘanur ‘**umman deñizinde**. [D279]

Alça kanuñ **yir yüzine** döke-y-idüm didi. [D283]

Ƙara Göne **çeri başı** oldu. [D283]

...yarın **Ƙıyamat güninde** menüm elüm Ƙazan Ėanuñ yaƘasında olsun... [D298]

D.2. Belirtili ad tamlaması şeklinde oluşmuş birimler:

Bağdı, görđi-kim **ayuñ on dördine** beñzer bir maħbub ala gözlü genç yigit burçak burçak derlemiş uyur... [D266]

2.2. BELİRTME (AKKUZATİF) HÂLİ

Belirtme hâli, ismin geçişli fiillerin etkisinde kaldığını ifade eden hâldir. Belirtme eki, geçişsiz fiilleri geçişli hâle getirir. Aynı zamanda geçişli fiillerin de geçişlilik derecesini arttırır. İsmın bu hâli kullanıldığı bağlama göre ekli ya da eksiz olabilir. Bu durumdaki isim cümle içerisinde nesne görevini üstlenir (bk. Karaağaç, 2012: 335).

Belirtme eki, Eski Türkçede isimlerden sonra {+G}; iyelik ekli sözcüklerden sonra {+n}; zamirlerden sonra {+nI} olmak üzere üç türdür. İsimlerden sonra gelen {+G} belirtme eki konsonantla biten kelimelere geldiğinde kendisinden önce gelen yardımcı sesi bünyesine katarak {+XG} şekline geçer. Batı Türkçesine gelince, sonundaki +ğ ve g sesleri düşerek ek {+I} şekline gelir. Eski Anadolu Türkçesinde isimlerden sonra gelen belirtme eki {+I} olarak sadece düz şekilli kullanılır. Zamirlerden sonra gelen {+nI} belirtme eki de bu dönemde görülür. Eski Anadolu Türkçesinde özellikle iyelik ekli sözcüklerden sonra gelen {+n} belirtme eki sıkça kullanılır (bk. Ergin, 2013: 232).

Dede Korkut Kitabında belirtme eki, Eski Anadolu Türkçesi ile ilgili bahsedilen açıklamalara koşut biçimsel görünümelerde kullanılmıştır. Bu ek metinde üç ayrı kullanımla **3017** kez tanıklanmıştır.

Ekin kullanım alanları şu şekildedir:

A. Ekli Belirtme Durumu (Belirtili Nesne)

Bu durum, cümlede fiilin tesiri altında kalan adın, belirtme eki olarak belirtili nesne görevinde bulunması durumudur (bk. Korkmaz, 2017: 291).

Metinde belirtme ekinin ilgili kullanımını tanımlayan **1006** örnek bulunmaktadır. Bu, şu, o vb. gibi zamirlerle kurulan ekli belirtme durumunun sayısı ise **63**'tür. Örnekler şu şekildedir:

Қорқут Ата Оғуз қавмıнуñ **мүшкіліні** ҳалл идер-иди. [D2V2]

Текеббүрлік **өйлейені** Таңrı сеvmez, көңілін үйе тұтан еrде devлет olmaz. [D3]

Yad oғulı saқламағ-ile oғul olmaz, böyüende şalur gider, gördüm dimez. [D3]

Қызағуға қаймаынға yol alınmaz, қара polad өз **қılıсı** çalmayınға қарım dönmez... [D4]

Devletsüz şerrinden Allah şaқласun ҳанum **sizi**. [D4]

Çalup keser өз **қılıсı** muҳannetler çalınға çalmasa yig. [D4]

Ата **адını** yoritmayan ҳoyrad oғul ата bilinden ininçe inmese yig... [D4]

Girçeklerüñ üç otuz on **yaşını** toldursa yig. [D4]

Azup gelen **қазayı** Таңrı şavsun ҳанum hey. [D5 V4]

Ol **Qur'anı** yazdı düzdi 'ulemâlar öğreninçe küydi piçdi... [D6]

...ol **anı** yidürür içürür ağırlar 'azizler gönderür. [D7]

...gördü-kim oğrı köpek yike țana **ivini** bir birine ățatmış... [D8 V5]

...biñ söyler-isen **birisini** koymaz, erüñ **sözini** ățulağına koymaz. [D9]

Andan dağı **sizi** ățanum Allah ățaklasun, ocağıñuza bunçılayın 'avrat gelmesün.
[D9]

DİRSE ȘAN OĞLI BUĞAÇ ȘAN **BOYINI** BEYÂN İDER ȘANUM HEY
[D10]

Oğlı **olanı** ağı otağı kızı **olanı** kızıl otağı ățonduruñ, oğlı kızı **olmayanı** Allah
Ta'ala ățarğayupdur... [D10 V6]

Bidevi atlar **issini** görüp 'okraduğda [D11]

Bayındır Șanuñ yigitleri Dirse **Șanı** ățarşuladılar. [D11]

...benden alçağ **kişileri** ağı otağı, kızıl otağı ățondurdı... [D12]

Șanum bu gün Bayındır Șandan buyruk şöyledür kim oğlı kızı **olmayanı** Tañrı
Ta'ala ățarğayupdur... [D12]

...oğulluyı ağı otağı **kızluyı** kızıl otağı oğlı kızı **olmayanı** ățara otağı
ățonduruñ... [D13]

...anuñ kim oğlı kızı olmaya Tañrı Ta'ala **anı** ățarğayupdur biz dağı ățarğaruz
dimiş. [D13]

...oğlı kızı **olmayanı** Tañrı Ta'ala ățarğayupdur biz dağı ățarğaruz bellü bilgil
didiler. [D13]

Öz gevdeñden **başıñı** keseyin-mi? [D13]

...**borçluyı** borçından ățurtarğıl... [D14 V8]

Borçluyı borçından ățurtardı. [D15]

Oğlançuğı dayalara virdi ățaklatdı. [D15]

Bir yazın bir güzin buğı-y-ile **buğrayı** ățavaşdururlar-idi. [D15]

Meger sultānum, gine yazın **buğayı** saraydan ățıkardılar. [D15]

Üç kişı sağ yanından üç kişı sol yanından demür zencir-ile **buğayı** ățutmışlar
idi. [D16]

Buğayı koyu virdiler, oğlançuklara kaç didiler. [D16 V9]

Diledi ki **oğlanı** helak kıla-y-idi. [D16 V9]

Oğlan bu katla buğanuñ alnına **yumruğunu** tayadı, sürdi meydanuñ başına çıkardı. [D16 V9]

Oğlan pıçağına el urdı, buğanuñ **başını** kesdi. [D17]

Oğlanı alup babasına vardı. [D17]

... adı Buğaç olsun, **adını** ben virdüm **yaşını** Allah virsün didi. [D18]

Gelüñ **oğlanı** babasına kovlayalum... [D18]

Evvel yigirmisi vardı, Dirse Hana bu **haberi** getürdi, aydur. [D19]

...Bayındır Han **seni** çağıra... [D19 V11]

...**seni** çağırdalar... [D20]

Biz senüñ **oğluñı** niçe getürelüm ... [D20]

... **oğluñı** oğlayup öldüre görgil... [D21V12]

Babañ didi **geyikleri** kovsun, getürsün benüm öñümde depelesün... [D22]

Oğlandur ne bilsün, **geyigi** kovar-idi getürür-idi babasınıñ öñinde siñirler-idi. [D22]

Dirse Han görür-misin **oğlanı** yazıda yabanda **geyigi** kovar senüñ öñüñe getürür, geyige atar-iken ok-ile **seni** urur öldürür, oğluñ **seni** öldürmedin sen **oğluñı** öldürü görgil didiler. [D22]

Oğlan **geyigi** kovar-iken babasınıñ öñinden gelüp gider-idi. [D22]

Üzengüye kılçup katı çekdi, uz atdı, **oğlanı** iki talısunuñ arasında urup çakdı, yıkdı. [D22]

Yumurlanup yirinden örü turdı, kırk ince **kızı** boyına aldı, Dirse Hana karşı vardı. [D23 V13]

...**oğlançuğını** görmedi.[D23 V13]

Katlanımadı, kırk ince **kızı** boyına aldı... [D26]

Oğlanuñ iki kelbçügezi var-idi, **karğayı kuzğunu** kovar-idi, kondurmaz-idi. [D26 V15]

...boz atlu Hızır maña geldi, üç kerre **yaramı** şığadı... [D27]

Oğlanı ata bindürdiler, alubanı ordusına gitdiler. [D29]
Oğlanı hekimlere ışmarlayup Dirse Hıandan şakladılar. [D29]
Ol kırk nāmerdler **bunı** tıydılar, ne eyleyelüm diyü tanışdılar. [D29]
...**bizi** hep kırar didiler. [D29]
Gelüñ Dirse **Hanı** tıtalum... [D29]
...alubanı kāfir illerine yönelelüm diyü Dirse **Hanı** tıtdılar. [D30]
Meger sultānum, Dirse Hanuñ hıatunı **bunı** tıymış. [D29 V17]
...ol kırk nāmerd babanuñ yoldaşları **babañı** tıtdılar... [D29 V17]
...kendüler atlu **babañı** yayaķ yoritdılar... [D29 V17]
... **babañı** ol kırk nāmerdden kırtargıl, yorı oğul... [D29 V17]
...ađ tozluća kıatı **yayını** eline aldı. [D31]
...bidevi **atını** tıtdırdı buñun bindi...[D31]
Ol kırk nāmerd dağı **bunı** gördiler. [D31]
Gelüñ varalum şol **yigidi** tıtup getürelüm, **ikisini** bir yirde kāfire yetürelüm didiler. [D31]
Kırk yoldaşum aman Tañrınıñ birliğine yoķdur güman, menüm **elümi** řiřüñ... [D31 V18]
...ol **yigidi** döndüreyim, gerek **beni** öldürüñ gerek dirgürüñ, kıoyu virüñ didi. [D31 V18]
Elini şişdiler... [D32]
Yigit saña **yazuğı** yoķ döngil girü didi. [D33]
...**kimini** tıtsaķ eyledi. [D34]
Babasını kırtardı, kıayıtdı girü döndi. [D34]
Dedem Kıorkut boy boyladı şoy şoyladı, bu **Oğuz-nāmeyi** düzdi, kıoşdı böyle didi. [D34]
Anları dağı ecel aldı yir gizledi. [D34]
...ķādir Tañrı **seni** nāmerde muhtac eylesesün hıanum hey. [D35V20]
SALUR KAZANUÑ İVİ YAğMALANDUğI **BOYI** BEYĀN İDER [D35 V53-5]

Qaza beñzer **qızı gelini** çığışdurdılar. [D38]

Tavla tavla şahbaz **atlarını** bindiler. [D38]

Qatar qatar kıızıl **develerini** yetdiler. [D38]

Ağır **hazinesini** bol **aqçasını** yağmaladılar. [D38]

Bigler Qazanuñ tavla tavla şahbaz **atlarını** binmişüz... [D39]

...altun **aqçasını** yağmalamışuz... [D39]

... kırk yigid-ilen oğı **Uruzi** tutsaq itmişüz... [D39]

...qatar qatar **develerini** yetmişüz... [D39]

...kırk ince billü kıız-ilen Qazanuñ **halalını** tutmuşuz... [D39]

...bu **hayfları** biz Qazana itmişüz didi. [D39]

Qazanuñ Qapulu dervendde on biñ qoyunu vardur, şol **qoyunları** dahı götürsek... [D39 V55]

Altı yüz kâfir varsun **qoyunu** getürsün didi. [D39 V55]

Qıyan Güçi, Demür Güçi bu iki **qardaşı** yanına aldı, ağıluñ **qapusını** berkitdi... [D39 V55]

Qazan Bigüñ dünlügi altun ban **ivlerini** biz yıkmışuz... [D40]

...tavla tavla şahbaz **atlarını** biz binmişüz... [D40]

...qatar qatar kıızıl **devesini** biz yetmişüz... [D40]

...qarıçuq **anasını** biz getürmişüz... [D40]

...ağır hazine bol **aqçasını** biz yağmalamışuz... [D40]

...qaza beñzer **qızı gelini** biz yesir itmişüz... [D40]

...kırk yiğidi-ilen Qazanuñ **oğıını** biz getürmişüz... [D40]

... kırk ince billü kıız-ile Qazanuñ **halalını** biz getürmişüz... [D40]

...Şekli Melike **seni** iletelüm... [D40]

Başuñdağı **tuğılğaını** ne ögersin mere kâfir. [D41 V56]

Altmış tutam **gönderüini** ne ögersin murdar kâfir. [D41 V56]

Qılıcuını ne ögersin mere kâfir. [D41 V56]

Yigitlerüñ **zarbını** görgil andan ötgil didi. [D41 V56]

...**ikisini** atanda... [D41 V56]

arauk oban kfirn  **yzini** apan taşı-y-ile yire bıradı. [D41 V56]

obanu taşı dkendi, oyun dimez kii dimez apanınu ayasına or atar, **kfiri** yıar. [D42]

...yumruumda albınan ahin benm **uşıımı** lr grdm... [D43]

...uduz urtlar **ivmi** dalar grdm... [D43 V57]

...uzanuban **gzmi** rter gördüm, bilemden on **parmaımı** anda gördüm, nie kim bu **dşı** gördüm... [D43 V57]

...anum ardaşı menm bu **dşıımı** yorgıl maña didi. [D43 V57]

Menm **avımı** bozma, **leşkermi** taıtma, ben bugün oñur ata aıram,  gnlik **yolı** bir günde aluram... [D43 V57]

Seni yaı nireden darımışı gzel yurdum. [D44]

Bu **alları** gördüğinde azanu ara ıyma gözleri an yaşı oldı, an amarları aynadı, ara barı arşıldı. [D44 V58]

oñur **atını** keledi, kfir kidi yola düşdi, gitdi. [D44 V58]

Ağaç gimileri oynadan su. [D45]

Arasını urup... [D46]

Gice gelen **ırsuzları** orudan. [D46]

azan bir tomar ile **kpei** urdı, köpek çekildi geldi yola gitdi. [D47]

azan **kpei** ovalayı araa obanu üzerine geldi. [D47]

Çobanı grdinde aberleşdi, görelüm anum ne aberleşdi. [D47]

...altun aa bol **azineñi** kfir almışı. [D48]

Altmışı utam **gönderüñi** virgil maña [D48]

Ap alaca **alkanuñı** virgil maña [D48]

Allah Ta'la or-ise **ivñi** ben urtarayın didi. [D49]

İndiler, oban **taarcuı** ıkardı, yidiler. [D49 V60]

...oban bile olmasa azan **kfiri** alımaz-idi dirler didi. [D50]

Çobanı bir aaca ara ara möhkem baladı, eylendi yorıyu virdi. [D50]

Mere oban arnu aıkmamışı-iken gözüñ ararmamışı-iken bu **ağacı** oparı gr, yohsa **seni** bunda urtlar uşılar yir didi. [D50]

araa oban zarb eyledi, çaba **ağacı** yeri-y-ile yurdu-y-ile opardı, arasına aldı... [D50]

azan bağdı gördi oban **ağacı** arasına almış gelür. [D50]

oban aydur: Ağam azan bu ağaç ol ağaçdur kim sen **kāfiri** başarsın... [D50]

Allah menüm **ivmi** urtaraa olur-ise **seni** emirağur eyleyeyin didi. [D51]

Bigler bilür-misiz azana niçe ayf eylemek gerek, boyı uzun Burla **Ėatunı** getürüp şağra sürdürmek gerek didi. [D51 V61]

Boyı uzun Burla Ėatun **bunı** işitdi, yüreği-y-ile canına odlar düşdi. [D51 V61]

Mere varuğ azanuğ oğlı **Uruzi** artuğ çengele aşun ... [D52]

azanuğ oğlı **Uruzi** abisden ıkaruğ... [D52 V62]

...ağan azanuğ **nāmusını** sındurayın-mı, niideyin oğul hey didi. [D53]

...aba kem altına sala-y-idüm, **ağ yzği** ara yire depe-y-idüm... [D53]

...o **beni** adın ana çengele ursunlar... [D53]

...anlar bir yidğinde sen iki yigil **seni** kāfirler bilmesnler uymasunlar... [D54]

...atam azan **nāmusını** şımayasın, sağın didi. [D54]

...arđu kibi ara **saçını** yoldı... [D54]

Kiçmiş menüm **günümi** ne ağdurursın. [D54]

Kāfirler **Uruzi** alup anara dibine getürdiler. [D55]

Mere kāfir aman, Tağrınığ birliğine yokdur güman, çoğ **meni** bu ağaç-ile söyleşeyim didi. [D55]

Meni sağa aşarlar gtrmegil ağaç. [D56]

Gtreek olur-iseğ yigitligüm **seni** utsın ağaç. [D56]

Seni para para oğrayalar-idi ağaç. [D56]

...yumru yumru ağladı, yanu **cigerğini** ağladı. [D56]

arau oban **anamı** kāfirden dileyeyim, at ayağı altında almasun didi. [D57]

Dnlği altun ban **ivlermi** getürüp-durursın. [D57]

ır ince bill ız-ile Burla **Ėatunı** getürüp-durursın. [D57]

Qırq yigid-ilen oqlum **Uruzi** getürüp-durursın. [D57]
Qarıçuk **anamı** getürüp-durursın. [D58]
Mere kâfir **anamı** virgil maña. [D58]
Dünlügi altun ban **ivüñi** getürmişüz. [D58]
Boyı uzun Burla **Hatunı** getürmişüz. [D58]
Qırq yigid-ilen oqluñ **Uruzi** getürmişüz. [D58]
Qarıçuk **anañı** getürmişüz. [D58]
...Yayhan Qeşiş oqlından oqlı toğar, biz **anı** saña ğarım qoruz didiler. [D58]
...mere kâfir, senüñ kızuñdan oqlı toğsın, siz **anı** Qazan Bige qarım koyasız
didi. [D59 V65]
...kara **taşı** kül eyleyen... [D59 V65]
Demür Qapu Dervendindeki demür **qapuyı** depüp alan... [D60]
...Oğuzuñ aq saqallu qocaları görende ol **yigidi** taħsinleyen... [D60]
...kulağı altun küpelü, qalın Oğuz **biglerini** bir bir atından yıqıçı, Qazılıq Qoca
oqlı Big Yiğenek çapar yetdi. [D61 V66]
...**topuqlarını** örtmeyen... [D61 V66]
... **qulaqlarını** örtmeyen... [D61 V66]
Varuban Peyğamberüñ **yüzini** gören, gelübeni Oğuzda şahabesi olan... [D62]
...qırq cübbe bürinüp otuz yidi qal'a biginüñ maħbub **kızlarını** çalup... [D62]
...Şökli **Meliki** böğürdübeni atdan yire şaldı... [D64]
Şağ tarafda Qara Tüken Melike Qıyan Selçük oqlı Delü Tundar qarşu geldi,
şag **yanını** kılıçladı yire şaldı. [D64]
Qazan Bigüñ qartaş kâfirüñ tuğı-y-ile **sancağını** kılıçladı yire saldı. [D64]
Qaçanını Qazan Big komadı, aman **diyenini** öldürmedi. [D65]
Qazan Big **ordusını oqlanını uşağını hazinesini** aldı girü döndi. [D65]
Altun tahtında yine **ivini** dikdi. [D65]
Qaraçuk **Çobanı** imrahor eyledi. [D65]
...bu **Oğuz-nāmeyi** düzdi qoşdı böyle didi. [D65 V68]
...kâdir Tañrı **seni** nāmerde muħtac itmesün... [D66]

...yığışdursun dürişdürsün **günahuñuzu** adı görklü Muḥammed Mustāfa yüzi
şuyına bağışlasun ḥanum hey. [D66]

ḲAM PÜRENÜŇ OĞLI BAMSİ BEYREK **BOYINI** BEYĀN ḤANUM HEY
[D66 V20-7]

Pay Püre Big **bunları** gördüğünde āh eyledi, başından ‘aklı gitdi... [D63 V67]

...Allah Ta‘āla **meni** kargayupdur... [D68]

Ḳalın Oğuz bigleri **bunı** işitdiler, şad olup sevindiler. [D69]

Pay Püre Big **bazirganlarını** yanına oḥıdı, buyuruk itdi: [D67 V21]

Yarımasun yarçımasun, Evnük Ḳal‘asınuñ kâfirleri **bunları** câsusladı. [D70]

Ḳardaşum tutsak oldu, **malumuzu rızkumuzu** yağmaladılar girü döndiler...
[D71 V23]

...altun **ayağı** elinden yire çaldı, aydur: [D72]

Ne **didügümi** yetürüñ, geyümüm-ile menüm şahbaz **atumu** getürüñ hey, **meni**
seven yigitler binsünler didi. [D72]

Bir iki dimedi kâfirlere kılıç urdı, baş kalduran **kâfirleri** öldürdi, ğazā eyledi,
bazirganlaruñ **malını** kırtardı. [D72]

...**boz aygırı** tutdı, bir de **altı perlü gürzi**, bir de **ağ tozlu yayı** tutdı... [D72]

...bu **üçüni** begendi. [D72]

Mere bazirganlar bu **aygırı** ve daḥı bu **yayı** ve bu **gürzi** maña virüñ didi. [D72]

Ne çoğ olsun, amma bizüm bir bigümüz oğlı vardur, bu üç **nesneyi**... [D73]

Oğlını sağ yanına aldı. [D74]

...**kâfirleri** kırdüğün añmadı... [D74]

Pay Püre Big Ḳalın Oğuz **biglerini** çağırdı, konukladı. [D75]

Sen **oğluñı** Bamsam diyü oḥşarsın [D75]

Adını ben virdüm **yaşını** Allah virsün didi. [D75]

Bamsı Beyrek **birini** kova gitdi. [D76]

Ne olur-ise olsun, hele men **avumu** alayın didi. [D76 V26]

Otağüñ öñinde irişi geldi **geyigi** siñirledi. [D76 V26]

Ḳızlar **geyigi** götürdiler, gözellere şahı Banı Çiçegüñ öñine getürdiler. [D77]

Banu Çiçek aydur: Hey hey dayalar babam maña ben **seni** yüzi niķablu Beyrege virmişem dir-idi... [D78]

Beyrek aydur: Pay Piçen Bigüñ bir kıızı var-imiş, **anı** görmege geldüm didi. [D78]

...gel imdi senüñ-ile ava çıķalum, eger senüñ atuñ menüm **atımı** kiçer-ise onuñ **atını** daķı kiçersin... [D78 V27]

...**meni** kiçer-iseñ **anı** daķı kiçersin... [D78 V27]

...ve hem senüñ-ile güreşelüm, **meni** başar-iseñ **anı** daķı başarsın didi. [D79]

At depdiler, Beyrek atı kızuñ **atını** kiçdi. [D79]

Ɩız aydur: Mere yigit menüm **atımı** kiçdügi yok, **oķımı** kimse yarduķı yok, imdi gel senüñ-ile güreş tıtalum didi. [D79]

Beyrek götürür **kıızı** yire urmak ister, kıız götürür **Beyregi** yire urmak ister. [D79]

Beyrek üç öpdi, bir dişledi, düğün kutlu olsun ħan kıızı diyü parmağından altun **yüzügi** çıķardı kızuñ parmağına kiçürdi. [D80]

Babası aydur: Oğul ya **seni** ivermeķ-mi gerek? [D80]

Ay oğul Banu Çiçegüñ bir delü ķarķaşı vardur, adına Delü Karķar dirler, kıız **dileveni** öldürür. [D81]

Oğul ķalın Oğuz **biglerini** odamuza oķıyalum... [D81]

Ɩalın Oğuz **biglerini** hep oķıdılar, odalarına getürdiler, ağır ķonukluk eylediler. [D81]

Bu **kıızı** istemege kim vara bilür? [D82]

Yarenler çünki **meni** gönderürsüz, bilürsüz kim Delü Karķar kıız **ķardaşını** **dileveni** öldürür... [D82]

...bir kiçi başlu kiçer **ayķırı** bir toklı başlu torı **ayķırı**, nāgāh kaçma ķovma olur-ise **birisini** binem, **birisini** yedem didi. [D82]

Vardılar Bayındır Ėanuñ tavlasından ol iki **atı** getürdiler. [D82]

...yarenler **sizi** Ėaķķa ışmarladum didi gitti. [D82]

Meger sulķanum, Delü Karķar daķı aķ ban **ivini** aķ **otaķını** ķara yirüñ üzerine ķurdurmuş-idi, yoldaşları ile puta atup oturur-idi. [D83]

Akındılı görklü **şuyuñı** kiçmege gelmişem. [D83]

Tañrınıñ buyuruğı-y-ile Peyğamberüñ kavli-y-ile aydan aru günden görklü Banu **Çiçegi** Bamsı Beyrege dilemege gelmişem didi. [D83]

...kara **ayğırı** yarağ-ile getürüñ didi. [D84]

Kara **ayğırı** yarağ-ile getürdiler, Delü **Karçarı** bindürdiler. [D84]

Dede Korkut **köstegi** üzdi, tırmadı kaçdı. [D84]

Dedeyi kova kova Delü Karçar... [D84]

Delü Big diledi ki **Dedeyi** depere çala. [D84]

Meded aman el aman, Tañrınıñ birliğine yokdur güman, sen menüm **elümi** sağaldı gör... [D85]

Tañrınıñ buyruğı-y-ile Peyğamberüñ kavli-y-ile kız **karındaşımı** Beyrege vireyim didi. [D85]

Eger bu didüğüm **nesneleri** getürür-iseñüz hoş virdüm... [D85]

Allahuñ ‘inayeti erenlerüñ himmeti oldı, **kızı** aldum didi. [D86]

Bu **nesneleri** getürecek olur-isenüz... [D87]

...kız **karındaşımı** virürem, gelürmeyecek olur-iseñ gözüme görinmeyesin, yohsa **seni** öldürürem didi. [D87]

Dede men **üçini** bulur-isem **ikisini** sen bulur-mısın didi. [D87]

İmdi Dede köpek-ile **püreyi** sen bul didi. [D87]

Alup **bunları** Delü Karçara gitdi. [D87]

Delü Karçar işitdi, karşı geldi, göreyim **didüğümü** getürdiler-mi didi. [D87]

Ayğırları görçek begendi, **develeri** gördüğünde begendi, **koçları** begendi, **köpekleri** görçek kaç kaç güldi, aydur: [D87]

Aldı Delü **Karçarı** bir pürelü yire getürdi, Delü **Karçarı** yalınçak eyledi ağıla koydı. [D87]

Meded Dede, kerem eyle Allah ‘ışkına **kapuyı** aç çıkayın didi. [D88 V32]

...haman **beni** kapudan tışarı eyle, meded didi. [D88 V32]

Dede **kapuyı** açdı, Delü Karçar çıkdı. [D88 V32]

Allah ‘ışkına **beni** kurtar didi. [D89]

Dede Korkut var oğul **kendüñi** şuya ur didi. [D89]

Yarımasun yarçımasun, kâfirüñ câsusı **bunları** câsusladı, varup Bayburd Hışarı bigine haber virdi, aydur: [D90V33]

Ne oturursın sultānum, Pay Piçen Big ol sana vireçeği **kızı** Beyrege virdi, bu gice gerdege girür didi. [D90V33]

...kargu gibi kara **şaçını** yoldı... [D91]

...ağ **kaftanını** çıkardı, güz alması gibi al **yanağını** tardı yırtıdı... [D92 V34]

Qanda gitdüñ **beni** yaluñuz koyup canum yigit. [D92 V34]

Buni işidüp Kıyan Selçük oğlu Delü Dundar... [D92 V34]

Beyregüñ yar ve yoldaşları **ağı** çıkarup... [D92 V34]

Vardı **könlegi** kana kuna baturdı, Bayındır Hanuñ öñine getürüp bıraktı. [D93]

Beyregi Kara Dervendde öldürmişler, uşda nişanı sultānum didi. [D93]

Kömlegi göriçek bigler ögür ögür ağlaşdılar, zārılıklara girdiler. [D93]

Mere niye ağlarsız, biz **buni** tanımazuz, adaklusına aparüñ görsün ol yahşı bilür, zirā ol diküpdür yine ol tanır didi. [D94]

Vardılar **kömlegi** Banı Çiçege iletdiler. [D94]

Beyregüñ babası Pay Püre Big dağı **bazirganları** kığırdı yanına getürdi, aydur: [D94]

Beyregi dağı getürüp kopuz çaldururlar-idi. [D95]

Beyrek yüce çartağdan bakdı **bazirganları** gördi. [D95]

Bunları gördüğünde haberleşdi... [D95]

Ulaş oğlu Şalur **Qazanı** sorar olsam sağ-mı argış? [D95 V36]

Kıyan Selçük oğlu Delü **Tundarı** sorar olsam sağ mı argış? [D95 V36]

Kara Göne oğlu Kara **Budağı** sorar olsam sağ-mı argış? [D95 V36]

Ağ şakallu **babamı**, ağ pürçeklü **anamı** sorar olsam sağ-mı argış? [D95 V36]

Qazan **Bigi** sorar olsañ sağdur Bamsı. [D96]

Kıyan Selçük oğlu Delü **Tundarı** sorar olsañ sağdur Bamsı. [D96]

Kara Göne oğlu **Budağı** sorar olsañ sağdur Bamsı. [D96]

Ağ şakallu **atañı** ağ pürçeklü **anañı** sorar olsañ sağdur Bamsı. [D96]

Gelmez olsañ Pay Piçen kızı Banı **Çiçegi** aldurduñ bellü bilgil didi. [D97]

Her gün **Beyregi** görmege gelür-idi. [D97]

Geldügümçe **seni** şin görür-idüm, güler-idüñ oynar-idüñ, şimdi nolduñ didi. [D98]

...Yalançı oğlı Yaltaçuk dirler bir kişi var-idi varmış yalan söylemiş **beni** öldi dimiş, aña varur olmış didi. [D98]

Böyle digeç, kız **Beyregi** 'aşıklamış-idi, aydur: [D98]

Eger **seni** hışardan aşağı urğan-ile şalınduraçaķ olur-isem babaña anaña sağlıķ-ile varaçaķ olur-iseñ **beni** bunda gelüp hālallıķa alur-mısın didi. [D98]

...sağlıķ-ile varaçaķ olur-isem Oğuz, gelüp **seni** hālallıķa almaz-isem didi. [D98 V38]

Kız dañı urğan getürüp **Beyregi** hışardan aşağı şalındurdi. [D98 V38]

Boz aygır dañı **Beyregi** görüp tanıdı, iki ayağının üzerine tırdı kişnedi. [D99]

Beyrek dañı **bunı** ögmiş, görelüm hanum niçe ögmiş: [D99]

Eri muradına yetürür senüñ arħaçuğun [D99]

At **başını** yukarı tutdı... [D99]

...**atımı** saña vireyim... [D101]

Ozan **ķopuzı** Beyrege virdi. [D101]

Beyrek **ķopuzı** aldı, babasınıñ ordusına yakın geldi. [D101]

...siz bu yolda bu **taş** niçün yığarsız? [D101]

Çobanlar aydur: Mere sen **seni** bilürsin bizüm hālumuzdan haberüñ yok didiler. [D101]

...gelür bundan kiçer, uralum **anı**, aña varmasun tekine tüşine varsun didiler. [D101]

Karşu yatan kara **tağı** şorar olsam yaylak kimüñ? [D102 V40]

Şovuk şovuk **şularını** şorar olsam içit kimüñ? [D103]

Tavla tavla şahbaz **atları** şorar olsam binit kimüñ? [D103]

Ķatar Ķatar kızıl **develeri** şorar olsam yüklet kimüñ? [D103]

Ağayıl da ağça **ķoyunı** şorar olsam şölen kimüñ? [D103]

Karalu göklü **otağı** şorar olsam kölge kimün? [D103]
Karşu yatan kara **tağı** şorar olsañ [D103]
Şovuk şovuk **şularını** şorar olsan [D103]
Tavla tavla şahbaz **atları** şorar olsañ [D103]
Kaţar kaţar **develeri** şorar olsañ [V41]
Ağayılđa ağça **koyunı** şorar olsañ [D104]
Karalu görklü **otağı** şorar olsañ [D104]
Taşkun taşkun **şuları** aşup geldüğünđe kiçdüğünđe [D104]
Ağ **otağı** koyuban kara otağa giren kızlar [D105 V42]
Üç gündür yoldan geldüm toyuruñ **meni**. [D105 V42]
Üç güne varmasun Allah sevindürsün **sizi** didi. [D105 V42]
Ulu kız kardaşı **bunı** Beyrege beñzetdi, kara kıyma gözleri kan yaş tıldı.
[D106]
Yüzüñi kara saç örtmese-y-idi [D106]
Ağam Beyrege beñzedürem ozan **seni**. [D106]
Sevindürdün yirindürme ozan **meni** didi. [D106]
Beyrek aydur: gördün-mi, kızlar bu kaţtan-ile **meni** tanıdılar, kalın Oğuz
bigleri dağı tanırlar didi. [D107]
Göreyim Oğuzda menüm dostum düşmenüm kimdür didi, **kaţtanı** şıyırdı
götürdi kızlaruñ üstine atı virdi. [D107 V43]
...deldi boynına kiçürdi, **kendüyi** delüligе bıraķdı. [D107 V43]
...gel mere kavat menüm **yayunı** çek... [D108]
Böyle digeç Beyrek **yayı** aldı çekdi, kabzasından yay iki para oldı. [D108]
Beyrek **yayı** gördüğinde... [D109]
Duĥarlıuyı kodusum yağı yurđı [D109]
Beyrek aydur: Bigler sizün ‘ışkıñuza çekeyim **yayı** atayım **oğı** didi. [D109]
Beyrek oķ-ile **yüzügi** urđı paraladı. [D109]
Oğuz bigleri **bunı** göricek el ele çaldılar gülüşdiler. [D109]
...**Beyregi** kığırdı. [D109]

Sultānum **meni** kosañ da şölen yimeginüñ yanına varsam, karnum açdur
toyursam didi. [D111]

...**kazanları** depdi dökdi çevürdi. [D111]

Yañnınuñ **kimini** sağına **kimini** solına atar. [D111]

Şağdan **gideni** sağ alur, şoldan **gideni** sol alur. [D111]

Kazan Bige haber oldı, sultānum delü ozan **yimegi** dökdi didiler... [D111]

Beyrek kalkdı kızlar yanına vardı, **şurnaçıları** kovdı, **naķaraçıları** kovdı,
kimini döğdi... [D112]

Bunı gördi Kazan Bigüñ **hatunı** boyı uzun Burla kaķıdı, aydur: [D112]

Muraduñı anlar virür bellü bilgil. [D113]

Kışırça Yinge boy bu zaval gelecek delü **beni** görmiş gibi söyler didi, vardı
yirinde oturdı. [D113]

Kızıuñ **kaftanını** geydi, çal mere delü ozan ere varan kız menem oynayayım
didi. [D113 V47]

Boy delü boğma çıkaraçak olança '**aybumuzı** kaķdı... [D114]

Bileginden on **parmağını** şovuk almış. [D115]

Bunı işidiçek Banı Çiçek kaķıdı: [D115]

Beyrek **yüzügi** tanıdı, burada şoylamış... [D115]

Altun **yüzügi** ister-iseñ... [D116 V49]

Sen **meni** yanuña kığırmaduñ-mı? [D116 V49]

Senüñ **atuñı** menüm atum kiçmedi-mi? [D116 V49]

Oğ atanda men senüñ **oğunı** yarmadum-mı? [D116 V49]

Güreşde men **seni** başmadum-mı? [D116 V49]

Altun **yüzügi** parmağuna kiçürmedüm-mi? [D116 V49]

Bu mahalda bigler **Beyregi** getürdiler. [D118]

...şırça **parmağını** kanatsun, **kanını** destmala dürtsün, gözüme süreyin...
[D118]

Destmalı gözine siliçek Allah Ta'ālanuñ kudreti-y-ile gözi açıldı. [D118]

Yalançı oğlu Yaltaçuk **bunı** işitdi, Beyregün korkusından kaçdı **özini** Tana Sazına şaldı. [D119 V51]

Getürdiler, **sazı** oda urdılar. [D119 V51]

Yoldaşlarımı çıkarmayınca **hişarı** almayınca murada irmezem didi. [D119 V51]

Qazan big Oğuzına **beni** seven binsün didi. [D119 V51]

Kāfirler dahı **bunları** karşıladılar. [D120]

Adı görklü **Muhammedi** yad getürdiler. [D120]

Şöklı **Meliki** böğürdübeni Qazan Big atdan yire şaldı. [D120 V52]

Qara **Teküri** Delü Tundar kılıçladı yire şaldı. [D120 V52]

Qara Arslan **Meliki** Qara Budaq yire şaldı. [D120 V52]

Beyrek otuz tokuz yigidinün üzerine geldi, **anları** sağ ve esen gördi, Allaha şükür eyledi. [D121]

Quşun ala **kanını**, kumaşun **arusını**, kızun **gökçegini**, tokuzlama cırgap çuha hanlar hanı Bayındıra pencik çıkardılar. [D121]

Beyrek dahı yidi kız **karındaşını** yidi yigide virdi. [D121]

Yığışdursun dürişdürsün **günahuñuzı** adı görklü Muhammed Muştafa yüzi suyına bağışlasun hanum hey! [D122 V53]

QAZAN BIG OĞLI URUZ BIGÜÑ TUTSAK OLDUĞI **BOYI** BEYĀN İDER HANUM HEY [D122 V68-7]

...kāfir kızları al **şarabı** altun ayağ-ile kalın Oğuz biglerine gezdürürler-idi. [D123 V69]

...karşusına bakdı **oğlançuğını** Uruzı gördi... [D123 V69]

Qarşuña bakduñ **beni** gördüñ ağladuñ. [D124]

Qara gözlü **yigitlerümi** boyuma men aluram. [D124]

Altun haça **elümi** men başaram. [D124]

Şağum ala bakduğumda kartaşum **Qara Göneyi** gördüm. [D124 V70]

Şolum ala bakduğumda tayım **Aruzi** gördüm. [D125]

Qarşum ala bakduğumda **seni** gördüm. [D125]

...**soñumı** añdum ağladum oğul didi. [D125]
...**hüneri** oğul atadan-mı görür öğrenür... [D25]
...kaçan sen **meni** alup kâfir serhaddına çıkarduñ... [D125]
...men bu **oğlanı** alayın ava gideyin... [D126]
...yidi günlük azuğ-ile, oğ atduğum **yirleri** kılıç çalup baş kesdügüm **yirleri** göstereyim... [D126]
Kazan **oğlını** alup kara taşlar üzerine ava çıkdı. [D126 V71]
Bunları görüp teküre geldi, aydur: [D127]
Hay ne oturursın, **itüñi** avlatmayan, **çetügüñi** mavlatmayan alplar başı Kazan oğlançuğı ile serhoş olup yaturlar didi. [D127]
Oğlı Uruz **cılavısını** çekdürdi... [D128]
Ala evren süvri **cıdamı** şaklar-idüm bu gün için. [D129]
Ala gözlü kırk **yigidi** boyuña algıl. [D131 V73]
...iki eylese ol **oğulu** kabul eylemezler-idi. [D132]
Adı görklü **Muhammedi** yad getürdi... [D132]
Babam bu **kâfirleri** esirgemiş kibi, **meni** seven yigitlerüm ne tırursız, kâfirüñ bir uçına depelüm didi. [D133]
Sağlu şollu **kâfiri** hub tağıtdı. [D133 V74]
Kâfirüñ **uçını** başdı, tağıtdı. [D133 V74]
Uruzuñ kırk yigidi atdan indi, ala kılkın **bağını** kışa dügdiler, kılıç şıyırdılar, Uruzuñ üzerine çok savaşdılar. [D133 V74]
Geldi, **oğlını** koduğı yirde bulımadı. [D134]
...varayın **anı** anası yanından alayın... [D134]
...sağ-ilen şolına göz gezdürdi, **oğlançuğını Uruzu** görmedi. [D135 V75]
Dilek ile bir **oğulu** güç-ile buldum. [D138]
Yorıyubanı **oğulu** ulu gerdege kiçürem dir-idüm. [D140]
Murada yetürmedüñ **meni**. [D140]
Kara başum karışı tıtsun Kazan **seni**. [D140]

...yidi gün ben Kazana möhlet virgil, yirde ise **oğulı** çıkarayım, gökde ise indüreyim...[D140]

Oğlan **başını** kaldırdı, aydur: Mere kâfir ne haldur? [D142]

Koñur atlu **Kazanı** tutuñ. [D143]

Karusından ağ **ellerini** bağlañ. [D143]

Oğlı-y-ile **ikisini** bir yirden öldürüñ. [D143]

Ocağını söyindürüñ diyü söyleşdiler. [D143]

Şavaşduğıñ vaktın **kendüñi** tutdurasın. [D143]

Kara gözlü kız **kardeşumi** ağlatmağıl. [V79]

Karıçuk olmış **anamı** şızlatmağıl. [D143 V79]

Meni saña şorsa [D144]

Üç ayda varmaz-isem **öldüğümü** ol vakt bilsün. [D144]

Ağ **südini** anam maña halal eylesün. [D145 V80]

Seni bilen big oğulları... [D146]

Kafiri kemiş kibi od oluban yandurayım [D147 V81]

Tokuzını bir yirine şaydurayım. [D147 V81]

Urışmadan döğişmeden ‘**âlemi**’ taldurayım. [D147 V81]

Al **alınını** yire kıldı, namaz kıldı. [D147 V81]

Kafiri alam didi alamadı. [D148]

Meger hanum boyı uzun Burla Hatun **oğlançuğını** aña, kararı kalmadı. [D148]

Gelü gelü Kazana yakın geldi, Kazan **halalını** tanımadı. [D148]

Kara ayğıruñ **cılavısını** maña tartğıl yigit. [D148]

Altuñdağı kara **ayğırı** maña virgil yigit. [D148]

Elüñdeki süvri **cıdañı** [D148]

Yanuñdağı gök **poladuñı** maña virgil yigit. [D149]

Kiçmiş menüm **günümi** ne aña durursın? [D149]

Han kızı **halaluñı** tanımayan gözüñ ölmüş. [D149 V82]

...kara buğa derisinden bişiginüñ yapuğı olan, acığı tutanda kara **taş** kül eyleyen... [D149 V82]

Demür Kapu Dervendindeki demür **kapuyı** kapup alan... [D150]

...Kazan kibi **pehlivanı** bir şavaşda üç kerre atından yıkan, Kıyan Selçük oğlu Delü Tundar çapar yetdi. [D150]

Çaya baksa çalımlu, çal kara kuş erdemlü, kur kurma kuşaklu, kulağı altun küpelü, kalın Oğuz **biglerini** bir bir atdan yıkan, Kazılık Koca oğlu Big yigenek çapar yetdi. [D151]

...bu **Oğuz-nāmeyi** düzdi koşdı, böyle didi. [D154]

...Kādir **seni** nāmerde muhtac itmesün... [D154 V85]

...yığışdursun dürişdürsün **günahuñuzı** adı görklü Muhammede bağışlasun hanum hey ! [D154 V85]

DUHA KOCA OĞLI DELÜ DUMRUL **BOYINI** BEYÂN İDER HANUM HEY [D155]

Bunı niçün böyle ider-idi? [D155]

Delü Dumrul aydur: Mere **yigidüñüzi** kim öldürdi? [D156]

...yā kādir Allah birligüñ varlıguñ haqqı-y-içün ‘**Azrā’ili** menüm gözüme göstergil... [D156]

...yā ‘Azrā’il var, dahı ol delü kavatuñ gözine göringil, **beñzini** şartıgıl didi **canını** hırlatıgıl algıl didi. [D157]

‘**Azrā’ili** ne çavuş gördi ne kapuçı. [D157]

Kapuçılar **seni** görmedi. [D157]

Çavuşlar **seni** tuymadı. [D157]

Bu yahşı yigitlerüñ **canını** sen-mi alursın didi. [D159]

Delü Dumrul aydur: Mere kapuçılar **kapuyı** kapañ didi. [D159]

Mere ‘Azrā’il men **seni** giñ yirde ister-idüm, tar yirde eyü elüme girdüñ ola-mı didi. [D159]

Men **seni** öldüreyim... [D159]

Aydur: Yigitlerüm ‘Azrā’ilüñ **gözini** eyle korıtdım ki giñ **kapuyı** kodı tar bacadan kaçdı, çünki menüm elümden gögerçin kibi kuş oldu uçdı, mere men **anı** kor-mıyam toğana aldurmayınça didi. [D159]

At ürkdı, **Delü Dumrulı** götürdi yire urdı. [D160]

Men **seni** böyle bilmez idüm. [D160]

Ol **üzümi** şıkarlar al şarabı olur. [D160]

Niçe cahiller **seni** gökde arar yirde ister. [D161]

...algıl, menüm **canumı** koğıl didi. [D162]

Ağça menüm **göksümi** başup kondı. [D162]

Canumı kıya bilmen bellü bilgil. [D164]

Ağça menüm **göksümi** başup kondı. [D164]

Țolap Țolap ağ **südümi** emzürdügüm oğul. [D165]

Altun aqça güçine şalubanı **seni** kırtara-y-idüm oğul. [D165]

Canumı kıya bilmen bellü bilgil didi... [D165]

Ağça menüm **göksümi** başup kondı. [D166]

Țatlu menüm **canumı** alur oldı. [D166]

İki **oğlançuğı** öksüz kıomağıl didi. [D167]

Karşı yatan kıara **tağları** [D167]

Senden şöıra bir **yigidi** [D167]

Ala yılan olup **meni** şöksun. [D168]

Çok cahiller **seni** gökde arar yirde ister. [D168]

...kâdir Tañrı **seni** nâmerde muhtac itmesün... [D170]

...yığışdursun dürişdürsün **günahuñuzı** adı görklü Muhammede bağışlasun
hanum hey ! [D170]

KAÑLI KOCA OĞLI KAN ȚURALI **BOYINI** BEYÂN İDER HANUM HEY
[D170]

...yarıncı gün men ölem oğlum kıala, bundan yigregi yoğdur ki gözüm görür-
iken oğul gel **seni** ivereyim didi. [D170]

Oğul aydur: Baba çün **meni** ivereyim dırsın, maña lâyıq kıız niçe olur? [D170]

Aydur: Beli canum baba eyle isterem, pes varasın bir cici bici türkmen **kızını**
alasın, nagāhandan Țayanam üzerine düşem kıarnı yırtıla didi. [D171]

...İç Oğuzı gördi... [D171]

Her kim ol üç **canavarı** başsa yeñse öldürse **kızımı** aña virürem diyü va‘de eylemiş-idi. [D173]

Kañlı Koca bu **başları** ve **canavarları** gördi, başında olan bit ayağına dirildi. [D173]

...her kim ol üç **canavarı** başa ol **kızı** aña virürler, başup öldürmese anuñ **başını** keserler burca aşarlar. [D175]

Baba bu **sözi** sen maña dimemek gerek idüñ, çünki didüñ elbetde varsam gerek, başuma kaçınç yüzüme tohınç olmasun, kadın aña big baba esen kaluñ didi. [D175]

Ağ şakallu **babañı** karıçuk olmış **anañı** buzlatmağıl didi. [D176]

Dolamaç dolamaç **yollarını** [D176]

Ala yılan sökemez **ormanını** [D176]

Üç **canavarı** öldürsem [D177]

Gözeller serveri şaru tonlu **Selcen Hatunı** alsam [D177]

Aluban **bunları** teküre getürdiler. [D178]

Yidi kat **meydanı** tolandı geldi. [D178]

Kan Turalı yirinden turı geldi, apul apul yorıdı, ağ **alnını** açdı, ağ **bileklerini** sığadı, ayıtdı-kim: [D179]

Karşu yatan kara **tağunu** aşmağa gelmişem. [D179]

Akındulı **suyuñı** kiçmege gelmişem [D179]

Kızıñı almağa gelmişem didi. [D179]

Bu **yigidi** anadan toğma soyun. [D179]

Kan Turalı ince keten **bizini** biline sardı. [D179]

Kan **Turalıyı** alup meydana getürdiler. [D179]

...**meni** ol yigide virse... [D180]

...buynuzı-y-ile bir mermer **taşı yoğurdu** peynir kibi ditdi. [D180]

Kāfirler aydur: Şimdi **yigidi** atar yıkar serer pırtar, yıkılsun Oğuz illeri, kırk yigit bir big oğlu-y-ile bir kızdıñ ötüri ölmek nolur didiler. [D180]

Bunı işidiçek kırk yigit ağlaşdılar. [D180]

...getürüñ ögüñ **meni** didi. [D181]

Burada kırk yigit Kan **Ṭuralıy** ögmişler, görelüm hanum niçe ögmişler:
[D181]

Arķu Mili Ala **Tağı** [D181]

Mere **buđañuzı** koyu virüñ gelsün didi. [D182]

...**buğayı** göti üzerine çökerdi. [D182]

Bu **dünyayı** erenler ‘aķıl-ile bulmuşlardur... [D182]

Başdı boğazladı. Pıçak çıkarup **derisini** yüzdi. [D183]

...**derisini** tekürüñ öñine getürüp aydur: [D183]

Ṭañ-ile **ķızuñı** maña viresin didi. [D183]

Tekür aydur: Mere **ķızı** virüñ, şehirden sürüñ, çıksun gitsün didi. [D183]

Canavarlar serveri aşlandı, anuñ-ile dağı oyun göstereñ, **ķızı** andan soñra
virelüm didi. [D183]

Vardılar **aşlanı** çıkardılar, meydana getürdiler. [D183]

...**meni** ögüñ, şaru tonlu ķız ‘ışķına bir aşlandan döneyim-mi didi. [D183]

Kan Ṭuralı mere kâfir **aşlanuñı** koyu vir gelsün didi. [D184]

Aşlanı koyu virdiler, sürdi geldi. [D184]

Kan Ṭuralı bir **kepenegi** kapağına toladı, aşlanuñ pençesine şunu virdi. [D184]

Sügsüninden tutdı **bilini** üzdi, andan getürüp yere urdı, ĥurd oldu. [D185]

Tekür öñine geldi ayıtdı: Yaren **ķızuñı** maña virgil didi. [D185]

Tekür aydur: **ķızı** getürüñ virüñ, bu **yigidi** gözüm gördi köñlüm sevdi, gerek
tursun, gerek gitsün didi. [D185]

...andan soñra **ķızı** virevüz didi. [D185]

Arķu Bili Ala **Tağı** dünin aşduñ [D186]

Ķađan aşlan geldüginde **bilini** бүkdüñ. [D186]

Seni deve burnından zebun olur didiler bilmez-misin? [D187]

...ögüñ **meni**, yaradan ķādir Tañrıya şığındum, bir buğradan döneyim-mi...
[D188]

Yigitleri Kan **Ṭuralıy** ögüp soylamış... [D188]

Vallah bu **yigidi** gözüm gördi köñlüm sevdi didi. [D189]

...**kızı** getürüp gerdege koydılar. [D189]
...**yiri** çaldı kertdi, ayıtdı-kim: [D190]
İvini çözdi... [D190]
...ol üç **canavarı** öldürdüm, şaru tonlu Selcen **Ĥatunı** aldum geldüm, haber eyleñ babam maña karşıu gelsün didi. [D190]
Selcen Ĥatun bu **yiri** görklü gördi, begendi. [D191]
...ağça yüzlü men **gelini** tutup atam anam ivine iletmesünler didi. [D191]
Ĥan Turalınuñ **atını** için tutdı geydürdi, kendü dahı için tutdı geyindi... [D191]
...bir **kızçuğazumı** aldı gitdi didi. [D191]
Ağ **alnını** yire kodi, iki rek‘at namaz kıldı. [D193]
...aman **diyeni** öldürmedi. [D194]
Kılıcınıñ balçağı kan, odaya geldi, **Ĥan Turalıyı** bulımadı. [D194]
Oğulı tutdurduñ-mı [D194]
Üzerine geldi, gördi kim Ĥan Turalınuñ **atını** oñlamışlar... [D195]
...**yüzini** kan bürimiş... [D195]
Selcen Ĥatun **bunı** böyle gördi, içine od düşdi. [D195]
Bir bölük kaza şahin girmiş kimi kâfire at şaldı, bir uçından kırıp **kâfiri** ol bir uçına çıkdı. [D195]
Ĥan Turalı bağıdı gördi kim bir kimsene **yağıyı** öñine katmış kovar. [D195]
Selcen Ĥatun Ĥan **Turalıyı** at ardına aldı... [D197]
Öldürürem **seni** didi. [D197]
Aydur: Yigit at **oñuñı**. [D199]
Kız bir oñ-ile **Ĥan Turalıyı** atdı. [D199]
İlerü gelüp **Selcen Ĥatunı** kuçaklayup barışmışlar şorişmişlar. [D199]
Öldürmege men **seni** kıyar-midüm. [D199]
Men **seni** şınar-idüm didi. [D199]
Arķu Bili Ala **Tağı** avlar-idüm. [D200]
Demrensüz oñ-ile yigit **seni** şınar-idüm. [D200]
Öldürmege yigidüm men **seni** kıyar-midüm didi. [D200]

Ecel geldüğünde aru imandan ayırmason, Kâdir **seni** nâmerde muhtac itmesün... [D201]

...yığışdursun dürişdürsün **günahuñuzı** adı görklü Muhammed Muştafaya bağışlasun hanum hey. [D201]

KAZILIĞ KOCA OĞLI YİGENEK **BOYINI** BEYÂN İDER HANUM HEY [D201 V85-6]

Kazılık Koca **anı** gördüğünleyin yil kibi yetdi, yilim kibi yapışdı. [D203]

Kazılık **Kocayı** karmalayup tutup kal'aya koydılar. [D203]

Şoñra Emen dirler-idi bir kişi altı kerre varup **hişarı** alımadı. [D203]

...varup **babañı** kırtarsaña ne, on altı yıldur tutsağdur didi. [D204 V87]

Yigenek bu **haberi** işidiçek yüregi oynadı, kara bağı şarşıldı. [D204 V87]

...**meni** babam tutsağ olduğu kal'aya gönder didi. [D205]

Şayıllağ-ile Oğuz erenleri dükenise olmaz, Bayındır Han yigirmi dört sancağ **bigini** Yigeneye yoldaşlığa bile koşdı. [D206 V88]

...ağ ışıklı **alpları** yanıma şaldım... [D206 V88]

...ala yatan kara **tağları** aşdum, ilerü yatan Kara Deñize girdüm... [D206 V88]

...ilerü yatan **deñizi** deldüm kiçdüm... [D207]

...kalkubanı yirümden örü tırdum, kargu dillü öz **süñümü** kapdum... [D207]

...karşulayu ol ere vardum, karşusından ol **eri** sançasım vakıt deñedüm... [D207]

...göz uçı-y-ile ol ere bakdum, dayım Emen imiş **anı** bildüm... [D207]

Yidi katla vardum ol **kal'ayı** alımadum girü döndüm. [D207 V89]

Ala gözlü big **yigitleri** yanuña şalmaduñ. [D208]

Anuñ-içün ol **kal'ayı** sen alımaduñ dimiş. [D208]

Bu **düşü** Yigenek yoldaşlarına hikâyet eyledi. [D208]

Çünkü kâfirler **bunları** gördiler, Arşun oğlu Dilek Teküre haber virdiler. [D208]

... ol **kâfiri** karşusından süsem didi, süsemedi. [D209]

...ol atmış batman gürz-ile **Tundarı** depere tutup çaldı. [D209]

Andan döne bilmez Dülek Evren altı perlü çomağı-y-ile at depüp gelüp
yuğarudan aşığa **kāfiri** katı urdı, alımadı. [D209 V90]

... **anı** dahı gürz ile urdı. [D209 V90]

Pes Kazılık Koca oğlu Yigenek taze yigitçük yaradan Allaha şıgındı, bı-zaval
ma‘budi öğdi, aydur: [D209 V90]

Qarnı yaruk **balığı** karşı tutduñ. [D210]

İşümi sen oñar didi. [D210]

...**geyimini kiçimini** toğradı... [D210 V91]

Tutsak olan Kazılık **Kocayı** şalı virmişler çıkup geldi. [D211]

Hay big yigitler **kāfiri** kim öldürdi diyü soylamış... [D211]

Qaytabanuñ **mayasını** yüklü kodum. [D211]

Ner-midür maya-mıdur **anı** bilsem. [D211]

Qara ilüm **qoyunını** yüklü kodum. [D211]

Qoç-mıdur qoyun-mıdur **anı** bilsem. [D211]

İrkek-midür kız-mıdur **anı** bilsem. [D211]

Qaytabanuñ **mayasını** yüklü koduñ ner oldı. [D212]

Qara ilde **qoyunuñı** yüklü koduñ qoç oldı. [D212]

Quşun ala **qanını**, kumaşuñ **arusını**, kızuñ **gökçegini**, toquzlama çırgap çuğa
Bayındır Hana pencik çıkardılar. [D212 V92]

...**günahuñuzı** adı görklü Muhammed Muştafa yüzi şuyına bağışlasun hanum
hey ! [D213]

BASAŦ DEPEGÖZİ ÖLDÜRDÜĞİ **BOYI** BEYĀN İDER HANUM HEY
[D213]

Aşlanı qaldurup **oğlanı** tutdılar. [D214]

Aruz **oğlanı** alup ivine getürdi. [D214]

Amma **oğlanı** ne-qadar getürdiler-ise turmadı, girü aslan yatağına vardı.
[D214]

Ulu qardaşuñ adı Kıyan Selçükdür, senüñ aduñ BasaŦ olsun, **aduñı** men virdüm
yaşuñı Allah virsün didi. [D214]

Çoban **kepenegini** üzerlerine atdı, perri kızınıñ **birini** tutdı. [D215]

Çoban bu **yığanağı** göricek ‘ibret aldı. [D216]

Çoban **yığanağı** kodı kaçdı. [D216]

İndi bir yigit **bunu** depdi. [D216]

Aruz aldu bu **oğlanı** etegine şardı. [D216]

Aydur: Hanum **muni** maña virüñ, oğlum Basat-ile besleyeyin didi. [D216]

Aruz **Depegözi** aldı ivine getürdi. [D217]

Emçegini ağzına virdi. [D217]

Aruz **Depegözi** döğdi, söğdi, yaşağ eyledi, eslemedi. [D217]

...oğul saña oğ batmasun, **tenüñi** kılıç kesmesün didi. [D217]

Depegöz görüp kaçıldı, bir **ağacı** yirinden kopardı... [D218]

...**Oğuzı** şalı virmedi, girü yirine kondurdi. [D218]

Vardılar Dede **Korkutı** çağırdılar, anuñ-ile tanışdılar...[D218]

Dedem **Korkudı** Depegöze gönderdiler. [D218]

Oğul Depegöz, Oğuz elüñde zebun oldı, buñaldı, ayaguñ toprağına **meni** şaldılar...[D218]

Yuñlu Koca ile Yapağulu **Kocayı** Depegöze virüñ... [D220]

... **kılını** kesdürmedi... [D221]

...kayın **oğı** atanlar kâr kılmağı... [D221]

...**kimini** zebun idüp **kimini** şehid eyledi, yidi katla **Oğuzı** yirinden sürdi, kesim didi kesdi... [D222]

...Yuñlu Koca ile **Yapağulu Kocayı** aña hizmetkâr virdiler... [D222]

...çevürildi nevbet girü mana geldi, **anı** dağı isterler, hanum maña meded didi. [D222]

Ağ şakallu **babamı** oğul diyü ağlatduñ ola kardaş. [D223]

Ağça yüzlü **anamı** şızlatduñ ola kardaş. [D223]

...var **oğluñı** kırtar didi. [D223]

Anası karşı geldi, **oğlançuğı** kuçdı. [D224]

Ağ şakallu **babañı** ağlatmağıl. [D224]

Ağ pürçeklü **anañı** buzlatmağıl. [D224]

Babasınuñ anasınuñ **elini** öpdı, halallaşdı, hoş kaluñ dıdı. [D225]

Bu yirüñ sinegi **bizi** üşendürdi dıdı. [D226]

Depegöz şıçradı baqdı. **Basañı** gördı... [D226]

Basañı öñine katdı tutdı. [D226]

Mere kocalar ikindü vaqtı **muni** maña çevüresiz, yiyem dıdı. [D226]

Basañıñ hançeri var-ıdı, **edüginı** yardı, içinden çıqdı. [D226]

Aydur: Mere kocalar **süñülügi** ocağa koñ kızsıñ dıdı. [D226]

Süñülügi ocağa bıraқdılar kızdı. [D227]

...**süñülügi** Depegözün gözine eyle başdı kim Depegözün gözi helāk oldı. [D227]

Def'i Basañ **koçı** başup boğazladı, **derisini** yüzdi, kıyruğı-y-ile **başını** deriden ayırmadı, içine girdı. [D227]

...şöyle çalayım **seni** mağara duvarına kim kıyruğıñ **mağarayı** yağlasun dıdı. [D228]

Basañ koçuñ **başını** Depegözün eline şundı. [D228]

Depegöz **Buynuzı** götürüp yire çaldı, aydur: [D228]

Mere oğlan al şol parmağumdaki **yüzügi** parmağıña taқ... [D228]

Basañ aldı **yüzügi** parmağına kıçürdi. Depegöz aydur: Oğlan **yüzügi** alup taқıñduñ-mı? [D228]

Depegöz aydur: Oğlan şol **künbedi** gördüñ-mi? [D229]

Depegöz aydur: Saña ölüm yoğ-ımiş, **şol mağarayı** gördüñ-mi? [D230]

Anda iki kılıç var, biri kınlu biri kınsuz, ol kınsuz keser menüm **başumı**, var getür menüm **başumı** kes dıdı. [D230]

...**anı** dağı iki para eyledi. [D230]

Pes **yayını** eline aldı, oğ-ile ol kılıç aşılan **zenciri** urdı. [D230]

Balçağından ol **kılıcı** berқ tutdı. [D230]

Men **Oğuzı** şındurmış-idüm. [D231]

Ala gözden ayırduñ yigit **meni**. [D231]

Ṭatlu candan ayırsun kâdir **seni**. [D231]
Eyle kim men çekerem göz **buñını**. [D231]
Hiç yigide virmesün kâdir Tañrı **buñını** didi. [D231]
Mere kavat ağ saķallu **babamı** aēlatmıssın. [D232]
Ṙarıçuk ağ pürçeklü **anamı** buzlatmıssın. [D232]
Ṙarındaşum **Ṙıyanı** öldürmıssın. [D232]
Aēça yüzlü **yıngemi** ṭul eylemıssın. [D232]
Ṙor-mıyam **seni**. [D232]
Ala gözden ayırduñ yigit **meni**. [D233]
Ṭatlu candan ayırsun Kâdir **seni** didi. [D233]
Aē saķallu **ṣocaları** çok aēlatmışam. [D233]
Aē saķalı ṣarışı ṭutdı ola gözüm **seni**. [D233]
Aē pürçeklü **ṣarıçukları** çok aēlatmışam. [D233]
Gözi yaşı ṭutdı ola gözüm **seni**. [D233]
Bıyıçaēı ṣararmıṣ **yigitçükleri** çok yimişem [D233]
Yigitlikleri ṭutdı ola gözüm **seni** [D233]
Elçügezi kınalı **ṣızçuēazları** çok yimişem. [D233]
Ṙarışçukları ṭutdı ola gözüm **seni**. [D233]
Eyle kim çekerem men göz **buñını**. [D233]
Hiç yigide virmesün kâdir Tañrı göz **buñını**. [D233]
Buēra kibi **Depegözi** dizi üzerine çökerdi... [D233]
...Depegözün kendü ṣılıcı-y-ile **boynını** urdı. [D234]
Yuñlu Ṙoca ile Yapaēulu **Ṙocayı** Oēuza muştuçı gönderdi. [D234]
...muştulıē oēluñ **Depegözi** depeledi didi. [D234]
Depegözün **başını** ortaya getürdiler. [D234]
... ṣalın Oēuz **biglerini** yükden ṣurtarduñ... [D234]
...**günahuñuzı** adı görklü Muhammed Mustafaya baēışlasun ḥanum hey.
[D235]

BEGİL OĞLI EMRENÜ'N **BOYINI** BEYÂN İDER [D235]

Ağ ban **ivini** kara yirüñ üzerine dikdürmiş-idi. [D235]

Niçe saht olmayam, her yıl altun akça gelür-idi yigide bige virür-idük hatırları hoş olur-idi, şimdi **bunu** kime virelüm kim hatırı hoş ola didi. [D236]

Dede Korkut aydur: Hanum bunun **üçini** dahı bir yigide virelüm didi, Oğuz iline karavul olsun didi. [D236]

...**çomağı** omuzına bıraktı, **yayı** karusına kiçürdi. [D236]

Şahbaz **aygırı** çekdürdi buda bindi. [D236]

Hışımını kavumını ayırdı, **ivini** çözdi, Oğuzdan köç eyledi. [D236]

Han dahı **Begili** konukladı... [D237]

Üç gün dahı **Begili** av şikâr eti-y-ile konuklayalum bigler didi. [D237]

...haman **yayı** bileginden çıkarur-idi... [D237]

Alplar içinde **bizi** kuskunumuzdan balçığa baturduñ didi. [D238]

Akındılı görklü **şuyı** delüp dünin kiçdüm. [D239]

İli günü köçerek toköz tümen Gürcistana gidelüm. [D240]

Buğa açmış-idi, **kendüyi** bir yüce yirden atdı. [D240]

...atının **terkilerini** tartdı, urdı. [D241]

Yoldaşlarını sorup oğlan burada soylamış... [D241]

At üzerinden **meni** kap döşegüme çıkar didi. [D242]

Aşlan enügi yine aşılandur, **atasını** at üzerinden karvadı tutdı döşegine çıkardı. [D242]

Ayağının **şinduğını** kimseye dimedi. [D242]

Bu **haberi** işidüp... [D243]

Tekür aydur: Kalkubanı yirüñüzden örü türüñ, yatur yirde Big **Begili** tutuñ... [D243]

Boynı şınsun al **aygırı** butun bindüm. [D244]

Buñaldı sürçdi **meni** yire çaldı. [D244]

Yatduğı yirdi Big **Begili** tutuñ dimiş. [D244]

Kan alaca **ordusını** çapuñ dimiş. [D244]

Ağça yüzölü **kızını gelinini** yesir eyleñ dimiş. [D244]

Arķurı yatan Ala **Ṭağı** dünin aşğıl. [D244]

Arķu Bili Ala **Ṭağı** avlayuban aşmağum yok. [D245]

Altuñdağı al **ayğırı** maña virgil [D245]

Ṭargu talı **sünüñi** maña virgil [D245]

Öleyim ağzuñ içün oğul, ola kim menüm kiçmiş **günümi** añdurtmayasın didi.

[D246]

Oğlanı ˆtonatdılar. [D246]

Üç yüz **yigidi** yanına bıraķdı, meydana vardı. [D246]

...**oğlanı** korkuduñ, oğlan kuş yürekli olur, **meydanı** ˆkor kaçır didi. [D247]

Meydandaki şol **oğlanı** tutuñ. [D248]

Seni gördi oynar. [D248]

...al **ayğırı** bilürüz... [D249]

Mere kâfir sen **meni** bilmez-misin, ağ alınlı Bayındır Hıanuñ bigler bigisi Salur Kızan, ˆkartası Kızara Göne... [D249]

...senden câsus geldi, altındağı al ayğıra Begil **meni** bindürdi... [D250]

Altı perlü **gürzini** ele aldı, oğlanuñ üzerine sürdi. [D250]

Oğlan **kalķanını** gürze ˆkarşı tutdı. [D250]

Yukarıdan aşğa kâfir **oğlanı** ˆkatı urdı. [D250]

...**tuğulğasını** yoğurdı... [D250]

...**oğlanı** alımadı. [D250]

İbrahimi tutdurduñ. [D251]

Odı bostan ˆkılduñ. [D251]

Ya ‘āşi mel‘un sen putlaruña yalvarur-iseñ men ‘**ālemleri** yokdan var iden Allahuma şığındum didi. [D251]

Oğlan **kâfiri** götürdi yire urdı. [D252]

Ṭalan kâfirler bilüp **meydanı** şalup kaçdı. [D252]

...bu **Oğuz-nāmeyi** düzdi ˆkoşdı, Begil oğlı Emrenüñ olsun didi. [D253]

Yırlü kara tağların yıılmasun, kölgelüçe kaba ağacın kesilmesün, Allah viren ümidün üzilmesün, **günahuñuzı** adı görklü Muhammede bağışlasun hanum hey ! [D253]

UŞUN KOCA OĞLI SEGREK **BOYINI** BEYÂN İDER [D253]

Bigler bigi olan Kazan divanında buña hiç kapu baca yoğ-idi. **Bigleri** başup Kazan öninde oturur-idi. [D254]

Meger hanum gine bir gün **bigleri** başup oturiçak, Ters Uzamış dirler-idi Oğuzda bir yigit var-idi, aydur: [D254]

Bigleri başup...[D254]

...**bigleri** başup oturiçak, Ters Uzamış dirler-idi Oğuzda bir yigit var-idi, aydur: [D254]

...Oğuz yigitlerine **bunı** dām itmiş-idi. [D254]

Meger Kara Tekürün cāsusu var-idi, **bunları** gördi. [D255]

Yigitleri kırdılar, **Egredi** tıtdılar, Alınca Kal‘asına zindana bıraktılar. [D255]

Gördi kim öksüz oğlan bir **kızanı** çekişür. [D256]

Biri aydur: Mere mizüm öksüzligümüz yetmez-mi, **bizi** niye urursın, hünerün var-ise kartaşın Alınca Kal‘asında esirdür, var **anı** kırtar didi. [D256]

Babası aydur: Yañlış haberdür oğul, kaçan giden senün ağan degül ayrudur, ağ şakallu men **babañı** ağılatmağıl, kırıçuk olmış **anañı** buzlatmağıl didi. [D259]

Ala gözlü **oğluñuzı** görinçe [D259]

Oğlan aydur: **Meni** yolumdan ayırmañ, ağan tıtilan kal‘aya varmayınça... [D260]

Oğlanı gerdege kıydılar. [D260]

Aydur: Kız sen maña bir yıl bağııl, bir yılda gelmez-isem iki yıl bağııl, iki yılda gelmez-isem üç yıl bağııl, gelmez-isem ol vakıt menüm **öldüğümü** bilesin... [D261]

İrkek **sinegi** üzerüme kındurmayam. [D261]

Ala gözlü oğluñ **kardaşını** aındı gider. [D262]

...**yundları** ürkitdi, getürüp ol kıruya kıydı. [D263]

...karanğulu **gözlerini** ayhu almış yigit... [D263]

...atınuñ **çılbrını** bileğine bağladı, yatdı uyudı. [D263]

Oğuzdan bir delü yigit geldi, **ılkıçları** öldürdi **yundları** ürkitdi, getirüp koruya koydı. [D263]

Hanum at kulağı saķ olur, çekübeni **oğlanı** oyardı. [D264]

Tekür aydur: Tu yüz kerre, altmış kişi bir **Oğlanı** tutamaduñuz didi. [D264]

Aygır yine **oğlanı** oyardı. [D264]

Atını döndürdi, gine menziline geldi. [D265]

Tekür aydur: Ya niçe eylemek gerek, varuñ ol tutsaķ **yigidi** çıkaruñ getiruñ depegen **köpini** süsegen yırtar... [D265]

...tut ol **delüyi** öldür, **seni** koyu virelüm var git didiler. [D265]

Egregi zindandan çıkardılar... [D265]

...saķalını yülidiler. [D266]

Hay ne uyumaķ, koltuğı altından baķar kaķkar bize giñ **yazuyı** tar gösterür didiler. [D266]

Atından indi, **çılbrını** bir tala ilişdürdi. [D266]

Aķındılı görklü **şuyı** delüp kiçen [D267]

Ağ saķallu **babasını** ağ pürçeklü **anasını** [D267]

Ėarusından **ķollaruñı** bağlatmağıl. [D267]

Ağ saķallu **babañı** karıcuķ **anañı** ağlatmağıl. [D267]

Dört **yanuñı** kâfir bağladı bellü bilgil didi. [D267]

Oğlan sermürdi örü tırdı. Ėılıcınıñ balçağına yapışdı kim **bunı** cırpa. [D267]

Mere kâfir Dedem Ėorķut Ėopuzı hõrmetine çalmadum didi, eger elüñde Ėopuz olmasay-idi ağam başı-y-içün **seni** iki para ķılur-idüm didi. [D268]

Çekdi, **ķopuzı** elinden aldı. [D268]

Kâfiri başdılar kırdılar, ķal'aya dõkdiler. [D270]

Gelüp yine ol koruya girdiler, **yundları** taşra çıkardılar. [D270]

...**yundları** õñlerine bıraķdılar. [D270]

Dereşam **Şuyını** depüp kiçdiler. [D270]

Ölüm vaktı geldüğünde aru imandan ayırmasun, **günahuñuzu** Muhammed Muştafa yüzi şuyına bağışlasun, âmin diyenler didâr görsün hanum hey ! [D271]

SALUR KAZAN TUTSAK OLUP OĞLI URUZ ÇIKARDUĞI **BOYI** BEYÂN İDER [D272]

Mere şabah **şahinleri** al, halvetçe ava binelüm didi. [D272]

Kazan **şahini** saldı. [D272]

Gider-iken Kazanuñ karangulu **gözini** uyhu aldı. [D272]

Kazanı küçüçük ölüm tutdı, uyudı. [D272]

Tekür dağı haman **çerisini** dirdi, bunlaruñ üzerine geldi. [D273]

Ayıtdılar: **Kazanı** bırağur gider-isevüz ivinde **bizi** kıvarlar, yigregi budur ki bunda kırılavuz didiler. [D273]

Kāfiri karşıladılar, cenk itdiler. [D273]

Kazanuñ üzerine yigirmi biş **bigini** şehid itdiler. [D273]

‘**Arabayı** çekdiler, yorıyu virdiler. [D273]

Gerindi, bu elindeki **urğanları** hep kıopardı, ‘arabanuñ üzerine oturdı. [D274]

Mere kāfirler bu ‘**arabayı** bişigüm şandım, **sizi** yamrı yumrı tadım dayam şandım didi. [D274]

Hele **Kazanı** getürdiler, Tomanın Kāl‘asında bir kuyuya bıraktılar. [D274]

Yimegini şuyını degirmen taşı delüğinden virürler-idi. [D274]

Varayın, **Kazanı** göreyin ne hallu kişidür bunça adamlara zarb urur-imiş didi. [D274]

Hatun gelüp zindançıya **kapuyı** açdurdı. [D274]

Kerem eyle, ol **tatarı** kuyudan çıkar, kızçuğazuñ **bilini** üzer... [D275]

...yir altında kızçuğazuma biner-imiş, kalan **ölülerümüzi** cem‘ ider-imiş... [D275]

...dinüñ ‘ışkına ol **eri** kuyudan çıkar didi. [D275]

Tekür **biglerini** cem‘ eyledi, aydur: Gelüñ **Kazanı** kuyudan çıkaruñ, **bizi** ögsün **Oğuzı** şındursun, andan soñra şart eylesün bizüm ilümüze yağılığa gelmeye didi. [D275]

Vardılar, **Qazanı** kuyudan çıkarup getürdiler. [D275]

Ayıldılar: And iç kim bizüm ilümüze yağılığa gelmeyesin, hem **bizi** ög **Oğuzı** şındurgıl, **seni** koyu virelüm var git didiler. [D276]

Qazan aydur: Vallah billah toğrı **yolu** görür-iken egri yoldan gelmeyeyin didi. [D276]

İmdi Qazan big di **bizi** ög didiler. [D276]

...**sizi** ögeyim didi. [D276]

...**qolañını** çekdi. [D276]

Kāfiri öldürdi, çökdi üzerine oturdı. [D276]

...**sizi** ögeyin didi. [D276]

Vardılar, **qopuzı** getürdiler. [D276]

Öginen **erenleri** hoş görmedüm. [D277]

Elüñe girmiş iken mere kāfir öldür **meni**. [D277]

Yüce **tağları** tuman tursa [D278]

Öginen **erenleri** hoş görmedüm. [D278]

Elüñe girmiş-iken mere kāfir öldür **meni** yitür **meni**. [D278]

Oğuz erenleri tırur-iken **seni** ögmegüm yok didi. [D278]

Altı güne qomadum **anı** aldum. [D279]

Qızını gelinini ağ göksümde oynatdum. [D279]

Öginen **erenleri** hoş görmedüm. [D279]

Elüñe girmiş-iken mere kāfir öldür **meni** yitür **meni**. [D279]

Kilisesini yıkdum... [D280]

Altunı gümüşi yağmalatdum. [D280]

Öginenleri hoş görmedüm. [D280]

Elüñe girmiş-iken mere kāfir öldür **meni** yitür **meni**. [D280]

Seni ögmegüm yok didi. [D280]

Qaz alaca **yunduñı** turgurmaya [D280]

Yeñiden **toğanuñı** dirgürmeyeler [D281]

Elüñe girmiş-iken mere kāfir öldür **meni** yitür meni. [D281]

Oğuzı görür-iken **seni** ögmegüm yok. [D281]

Andan öldürür-iseñ mere kâfir öldür **meni**. [D281]

Öldürmez-iseñ **Qadır** qor-ise öldüreyim **seni** didi. [D281]

Kâfirler aydur: Bu **bizi** ögmedi, gelün **bunu** öldürelüm didiler. [D281]

Bunuñ oğlı var qardaşı var, **bunu** öldürmek olmaz didiler. [D281]

Qazanuñ ölüsini dirisini kimse bilmedi. [D281]

Atını qayıtdı, girü döndi. [D282]

Mere qavat kıızı **muni** maña niçün dimez-idün? [D282]

Anası aydur: Oğul babañ şağdur amma söylemege qorhar-idüm, kâfire varasın **kendüzüñi** urasın helâk olasın, anuñ-içün sana dimez-idüm canum oğul didi. [D283]

... **'emmisini** oğıdı. [D283]

...**meni** seven atdan insün... [D284]

...**qapuyı** uvatdılar, içerü girdiler. [D284]

Bulduqları **kâfiri** kırdılar. [D284]

Malını yağmaladılar. [D284]

Meger bir şığırtmaçları var-idi. Gördi-kim **qal'ayı** aldılar, kaçdı teküre vardı... [D284]

Bigler ayıtdılar: Bunuñ müdarası oldur kim **Qazanı** çıkaravuz, anlara beraber idevüz. [D285]

Bu **sözi** maşlahat gördiler. Vardılar, **Qazanı** çıkarup tekür öñine getürdiler. [D285]

Tekür aydur: **Qazan** big üzerümüze yağı geldi, bu **yağıyı** üzerümüzden ayırur-iseñ **seni** koyu virelüm didiler. [D285]

Qazan aydur: Vallah billah toğrı **yolu** görür-iken egri yoldan gelmeyelüm didi. [D285]

Mere kâfir sen **meni** bilmez-misin? [D286]

Beyrek mere kâfir niçe bir **onı bunu** şorarsın maña didi... [D287]

Altı perlü **gürzini** eline alup **Qazanı** çaldı. [D287]

Qazan kendüyi bildürmedi. [D287]

Qarvadı **Beyregi** bileginden tıtdı, tıtdı **çomağını** elinden aldı. [D287]

Bunı gördi Eylik Koca oğlu döne bilmez Dülek Evren meydana girdi. [D287]

Elli yidi qal‘anuñ **kilidini** alan [D288]

Qazanı sançam didi, sançımadı, öte kiçdi. [D288]

Çekdi añsuzın elinden aldı, **kılıcı** tıtdı... [D289]

Geyimini kesdi...[D289]

Qal‘ayı aldılar. [D290]

Qanlı kâfir elinden **babasını** tırtup aldı. [D290]

Ölüm vaqtı geldüğinde aru imandan ayırmason, qâdir **seni** nâmerde muhtac itmesün... [D291]

...**günahuñuzı** adı görklü Muhammed Mustafa hõrmetine bağışlasun hanum hey ! [D291]

İÇ OĞUZA TAŞ OĞUZ ‘AŞİ OLUP BEYREK ÖLDÜĞİ **BOYI** BEYÂN İDER [D291 V92-8]

Taş Oğuz biglerinden Aruz Emen ve qalan bigler **bunı** işitdiler... [D292]

Hemişe Qazanuñ başına buñlar gelsün, tayısı **Aruzi** dâyim aña tursun, biz Qazana düşmenüz bellü bilsün didi. [D293 V94]

Yimek içmek arasında bigler **seni** añdı. [D293 V94]

Aydur: Bigler men **sizi** niye kığırdum bilür misiz? [D294]

Aruz aydur: Qazan bize **Qılbaşı** göndermiş, ilüm günüm çapıldı kara başum buñlu oldı tayım Aruz maña gelsün dimiş. [D294 V95]

...bigler gelür **Qazanı** selamlar gider-idi... [D294 V95]

Aruz cümle **bigleri** hil‘atladı. [D295]

...gelsün **bizi** Qazan-ile barışdursun diyelüm getürelüm... [D295]

...bize muñi‘ olur-ise hoş, olmaz ise ben **şakalını** tutayın... [D295]

...aradan **Beyregi** götürelüm, andan soñra Qazan-ile işümüz hayır ola didi. [D295]

Ayıtıdı: Hanum, Aruz size selam ider, kerem itsün Beyrek gelsün Qazan-ile **bizi** barışdursun dir. [D296]

Bilür-misin **seni** niye kığırdı? [D296 V96]

Men Kazanuñ **ni‘metini** çok yimişem. [D296 V96]

Aruz kaçıldı, qarvayup Beyregüñ **şaķalıñı** tutdı, bigler Beyrege kıyamadı.
[D296 V96]

Aruz maña bu **işi**... [D297]

Qargu talı altmış tutam **süñümi** elüme alur-idüm. [D297]

Ala gözlü **bigleri** yanuma şalar-idüm. [D297]

Qavat men bu **işi** tuysam saña böyle gelür-mi-y-idüm? [D297]

‘Avratuñdan-mı öğrendüñ sen bu **işi** qavat didi. [D297]

Beyregüñ **şaķalıñı** berk tutdı. [D297]

Beyregi dañı bindürdiler... [D298]

Qaçdılar **Beyregi** odasına yetürdiler. [D298]

Ağ boz atumuñ **ķuyruğın**ı kesüñ. [D298]

Aķındılı görklü **şuyı** delüp kiķüñ. [D298]

Ayıduñuz: Nāmerd Aruz tayıñdan adam geldi, **Beyregi** istemiş... [D298]

...men Kazandan dönmezem didi, nāmerd tayıñ kaçıldı **Beyregi** kılıçladı...
[D298]

Ağça yüzlü **görklümi** Aruz oğlı Basat gelüp almadın [D299]

Ağça yüzlü **görklümi** oğlına alı virsün. [D299]

Aķıret **ħaķķın**ı ħalal itsün. [D299]

Ağ boz atıñuñ **ķuyruğın**ı kesdiler. [D299]

...oķıyuban **bizi** aldılar, varduķ, Taş Oğuz bigleri size ‘āşi olmışlar,
bilmedük... [D300]

...**Beyregi** oturduğı yirde kılıçladı... [D300]

Kazan bu **ħaberi** işitdi... [D300]

...varalum **düşmeni** ħaķlayalum di didi. [D301]

Maşlahatdur, tiz **cebeħanayı** yükletsünler, bigler hep binsünler didi. [D301]

Qazanı kılıçladı, zerre ķadar kesdürmedi öte kiķdi. [D302]

Taş Oğuz bigleri **bunu** görüp hep atdan indiler, Kazanuñ ayağına düşdiler... [D303]

Aruzuñ **ivini** çapdurdı, **ilini günini** yağmalatdı. [D303]

...Kādir **seni** nāmerde muhtac itmesün... [D304]

...**günahuñuzu** Muhammed Muştafaya bağışlasun hanum hey ! [D304]

B. Eksiz Belirtme Durumu (Belirtisiz Nesne)

Bu durum, cümle içinde belirtme eki almadan nesne görevini yüklenen yalın durumdaki adın karşıladığı durumdur (bk. Korkmaz, 2017: 290).

Metinde belirtme ekinin ilgili kullanımını tanımlayan **1418** örnek bulunmaktadır. Bunlardan yardımcı fiillerle oluşturulan sözler ve kalıp ifadelerle kullanılan eksiz belirtme durumunun sayısı **455**'dir. Örnekler şu şekildedir:

Ne dir- ise olur-idi. [D2V2]

Gayıbdan dürlü **haber** söyler-idi. [D2V2]

Ve dahı niçe buña beñzer **söz** söyledi. [D2V2]

Yad **oğulu** saklamağ-ile oğul olmaz... [D3]

...karavaşa **ton** geyürseñ kadın olmaz. [D3 V3]

Dede Qorqut bir dahı soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D5 V4]

Qolça **kopuz** götürüp ilden ile bigden bige ozan gezer. [D5 V4]

Dede Qorqut gine soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D5 V4]

Qılıç çaldı **din** açdı şah-ı merdan 'Ali görklü. [D6]

...toğuz bazlammaç ilen bir külek **yoğurd** gözler... [D7]

Tur **etmek** getir yiyelüm, bu da yisün dise... [D9]

Şāmi **günlügi** yir yüzine dikdürmiş-idi. [D10 V6]

...atdan **aygır** deveden **buğra** koyundan **koç** kırdurmuş-idi. [D10 V6]

Bir yire ağ **otağ** bir yire kızıl **otağ** bir yire kara **otağ** kırdurmuş-idi. [D10 V6]

Kimüñ ki oğlı kızı yok kara otağa konduruñ **kara kiçe** altına döşeñ, kara koyun yahnisından öñine getürüñ, yir-ise yisün tursun gitsün dimiş-idi. [D10 V6]

Soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D11]

Kara kiçe altına döşediler. [D11]

Bayındır Han benüm ne **eksikligüm** gördi, kılıcumdan-mı gördi, şufрамdan-mı gördi... [D11]

Çağırup hatunına soylar, görelüm hanum **ne** soylar: [D12 V7]

Kaıkubanı Han Bayındır yirinden tırımış, bir yere ağ **otağ**, bir yire kızıl **otağ**
bir yere kara **otağ** dikdürmiş... [D13]

... **kara kiçe** altına döřeñ... [D13]

...**kara kiçe** altuma döşediler... [D13]

...Tañrı Ta‘āla bize bir batman **oğul** virmez nedendür didi, şoyladı: [D13]

Kaba **ökçem** altına salayın-mı [D13]

Kara polat **öz kılıcum** elüme alayın-mı. [D13]

Alça **kanuñ** yir yüzine dökeyin-mi. [D13]

Dirse Hanuñ hatunı soylamış, görelüm **ne** soylamış, aydur: [D14 V8]

...**ala çadıruñ** yir yüzine dikdürgil... [D14 V8]

Atdan **ayęır** deveden **buğra** koyundan **koç** öldürgil... [D14 V8]

...**aç** görseñ toyrurgıl, **yalınçaķ** görseñ tonatgil... [D14 V8]

...depe gibi **et** yığ göl gibi **kımız** şağdur... [D14 V8]

...ola kim bir ağzı du‘ālınuñ alķıřı-y-ile Tañrı bize bir batman ‘**ayal** vire dedi.
[D14 V8]

Atdan **ayęır** deveden **buğra** koyundan **koç** kırdurdı. [D14 V8]

Aç görse toyrurdı. [D15]

Yalıñ görse tonatdı. [D15]

Depe gibi **et** yığdı göl gibi **kımız** şağdurdı. [D15]

Bir ağzı du‘ālınuñ alķıřı-y-ile Allah Ta‘āla bir ‘**ayal** virdi: [D15]

Hatunı hāmile oldu, bir niçe müddetten soñra bir **oğlan** toğurdı. [D15]

Ol buğa katı taşa **buynuz** ursa un gibi ügidür-idi. [D15]

...Dirse Hanuñ oğlançuğı üç dağı ordu uşağı meydanda **ařuķ** oynarlar-idi.
[D16 V9]

...bilesinçe alup babasına varsun, babasından oğlana **biglik** istesün, **taht** alı
virsün didiler. [D17]

Dede Korkut oęlanuñ babasına soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D17]

Hey Dirse Han **biglik** virgil bu oğlana. [D17 V10]

Taht virgil erdemlüdür. [D17 V10]

Boynı uzun bidevi at virgil bu oğlana. [D17 V10]
Ağayıldan **tümen koyun** virgil bu oğlana. [D18]
Kaytabandan **kızıl deve** virgil bu oğlana. [D18]
Altun başlu ban iv virgil bu oğlana. [D18]
Çigni kuşlu cübbe ton virgil bu oğlana. [D18]
...bir **buğa** öldürmiş senüñ oğluñ... [D18]
Dirse Han oğlana **biglik** virdi, **taht** virdi. [D18]
...senüñ oğluñ bizüm **sözümüz** almaz, bizüm sözümüz-ile gelmez, kalkubanı yirüñden örü turgıl, **yigitlerüñ** oşşagıl... [D21V12]
Babam **at** segirdişüme baksun kıvansun, **oh** atışuma baksun güvensün... [D22]
Dirse Hanuñ hatunı oğlançuğımuñ ilk avıdur diyü atdan **ayğır** deveden **buğra** koyundan **koç** kırdurdı... [D23 V13]
Kapak kaldurdı Dirse Hanuñ yüzine bakdı. [D23 V13]
Çağırıp Dirse Han'a soylar, görelüm hanum **ne** soylar: [D23 V13]
Yilisi kara kazılık **atuñ** butun bindüñ [D24]
Kuru kuru çaylara **şu** şaldım. [D24]
Aç görsem toyurdum, **yalıncağ** görsem tonatdım. [D24]
Depe gibi **et** yığdım, göl gibi **kımız** sağurdım. [D24]
Dilek ile **bir oğul** güç-ile buldım. [D24]
Karşu yatan Ala Tağdan **bir oğul** uçurduñ-ise digil maña. [D25]
Kamın akan yügrük şudan **bir oğul** akitduñ-ise digil maña. [D25]
Aşlan-ile kaplana **bir oğul** yidürdüñ-ise digil maña. [D25]
Kara tonlu azgun dinlü kâfirlere **bir oğul** aldurduñ-ise digil maña. [D25]
Ağır hazine bol leşker alayın. [D25]
Yiñüm-ile alça **kanum** silmeyinçe [D25]
Karga kuzgun **kan** görüp oğlanuñ üstine konmak ister-idi. [D26]
Çağıruban oğlançuğına soylar, görelüm hanum **ne** soylar: [D27]
Böyle digeç oğlanuñ kulağına ses tokındı. **Baş** kaldurdı, yalabıdağ gözin açdı anasınuñ yüzine bakdı. [D28]

Soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D28]
Böyle digeç kırk ince kız yayıldılar, **tağ çicegi** divşürdiler. [D29]
...**kıl sicim** ağ boynına taçalum... [D29]
...**kıl sicim** boynına taqdılar, ağ etinden kan çıkınça dögdiler. [D30]
Oğlançuğına karşı varup soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış, aydur: [D30 V17]
...**kıl sicim** ağ boynına taqdılar... [D30 V17]
...kırk **yigidüñ** boyuña alğıl... [D30 V17]
...kolça **kopuzum** elüme virüñ... [D31 V18]
Soylar, görelüm hanum **ne** soylar: [D32]
Menüm için geldüñ-ise **oğlançuğum** öldürmişem. [D33]
Oğlan burada babasına soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D33]
...kırk yigidine **dülbend** şaldı... [D34]
Hanlar hanı Han Bayındır oğlana **biglik** virdi, **taht** virdi. [D34]
Kara ölüm geldüğünde **kiçit** virsün. [D35 V20]
...**devletüñ** Haka artursın. [D35V20]
Toksan yirde **ala kalı ipek** döşemiş-idi. [D36]
...mahbub kâfir kızları kalın Oğuz biglerine **şağrak** sürüp içerler-idi. [D36]
Ünüñ añañ bigler **sözüm** diñleñ bigler, yata yata yanumuz ağrıdı... [D36]
...**sığın geyik** yıkalum... [D36 V54]
...üç yirde depe gibi **taş** yığdı... [D39 V55]
...saña **biglik** alı virelüm. [D40]
İtüm-ile bir yalağda **yundım** içen azgun kâfir. [D41]
Altuñdağı alaca **atuñ** ne ögersin... [D41]
Bilegüñde toksan **okuñ** ne ögersin mere kâfir. [D41 V56]
...**oh** sepdiler. [D41 V56]
Erenler evreni Karaçuk Çoban şapanınıñ ayasına **taş** kodı atdı. [D41 V56]
Yarımasun yarçımasun bu çoban bizüm **hepümüz** kırar ola-mı didiler, dahı turmayup kaçdılar. [D42]

...kāfirler leşinden **bir büyük depe** yığdı... [D42]
...**od** yakdı, daħr kepeneginden **ķurumsı** idüp yarasına basdı... [D42]
...kara deve eñsemden **ķarvar** gördüm... [D43 V57]
...ķarġu gibi kara **ķaķum** uzanur gördüm... [D43 V57]
Oġlum Uruz **oh** atanda puta ķalmıř. [D44]
Ķara ķoķ atlar gördüğünde kişneşdüren [D45]
Ķızıl deve gördüğünde buzlaşduran [D45]
Aġķa koyun gördüğünde **ķuyruķ** ķarpup ķamķılayan [D46]
Ķanlı **ķuyruķ** üzüp ķap ķap yudan [D46]
Ünüm ańla **sözüm** dinle [D47 V59]
...tavla tavla řahbaz **atlaruń** kafir binmiř, ķatar ķatar kızıl **develeruń** kafir yetmiř... [D48]
...üķ yüz **kafir** öldürdüm ġaza itdüm... [D48]
Ķońur **atuń** virgil mańa. [D48]
Ķara polat öz **ķılıcuń** virgil mańa [D49]
řadaġuńda seksen **okuń** virgil mańa [D49]
Aġ tozluķa ķatı **yayuń** virgil mańa [D49]
Aġam Ķazan sen **ivüń** almaġa gider-iseń... [D49 V60]
Beli aġam Ķazan, ġiceden bir **ķuzı** pişürüp-dururam, ġel bu aġaķ dibinde inelüm, yiyelüm didi. [D49 V60]
... karnuń aķıġur, men sańa bu aġaķ-ile **yimeķ** piřürürin didi. [D50]
...boyı uzun Burla Ĥatunını ġetürüp **saġraķ** sürdürmek ġerek didi. [D51 V61]
...**ķara ķavurma** piřürüp kırķ big kızına iletüń... [D52]
...her kim yidi ol degül, her kim yimedi oldur, aluń ġeluń **saġraķ** sürsün didi. [D52]
...ġörelüm ġanum **ne** soylar: [D52]
...**ķara ķavurma** idüp kırķ big kızına iletün... [D53]
...ķeküń döřegümüze **saġraķ** sürdürölüm dimiřler. [D53]
...aġzuń ile burnuńdan **ķan** řorlada-y-idüm... [D53]

...**ķara ķavurma** itsünler kırķ big kıızınıñ öñine iletsünler... [D53]
Bağrum-ile **yüregüm** ne tağlarsın. [D54]
...görelüm ħanum **ne** soylamış: [D55]
Başıñ ala baķar olsam başsuz ağaĥ [D56]
Dibüñ ala baķar olsam dipsüz ağaĥ [D56]
Her atanda on iki batman **taş** atar-idi. [D56 V64]
...görelüm ħanum **ne** soylamış: [D57]
Ağır **ħazinem** bol **aķĥam** getürüp-durursın. [D57]
Tavla tavla şahbaz **atlarum** getürüp-durursın. [D58]
Ķatar Ķatar **develerüm** getürüp-durursın. [D58]
Tavla tavla şahbaz **atlaruñ** / Ķatar Ķatar **develerüñ** getürmişüz. [D58]
Şahbaz şahbaz atlar Ķarıyupdur **ķulun** virmez. [D59]
Ķızıl kıızıl develer Ķarıyupdur **ķöşek** virmez. [D59]
Mere kâfir Ķazanuñ anası Ķarıyupdur **oğul** virmez. [D59]
Ķal **ķılıcuñ** Ķardaş Ķazan yetdüm didi. [D60]
...altmış tutam ala gönderinüñ uçında **er** böğürden... [D60]
Ķal **ķılıcuñ** ağam Ķazan yetdüm didi. [D60]
Ķal **ķılıcuñ** ağam Ķazan yetdüm didi. [D60]
...ağ boz atınuñ yilisi üzerinde **ķar** tırduran Ķaflet Ķoca oğlı Şir Şemseddin
ĥapar yetdi. [D61]
Ķal **ķılıcuñ** ağam Ķazan yetdüm didi. [D61]
Ķal **ķılıcuñ** ağam Ķazan yetdüm didi. [D61]
Ķal **ķılıcuñ** ağam Ķazan yetdüm didi. [D61 V66]
Altmış ögeĥ derisinden **ķürk** eylese... [D61 V66]
...altı ögeĥ derisinden **ķulah** itse... [D61 V66]
Ķal **ķılıcuñ** bigüm Ķazan yetdüm didi. [D62]
Ķal **ķılıcuñ** ağam Ķazan yetdüm didi. [D62]
...ilden ĥıkup Ayğır Gözler Suyından **at** yüzdüren... [D62]

Çal **kılıcuñ** ağam Kazan yetdüm didi. [D63]
Ol gün muhannetler **şapa yir** gözetdi. [D63]
Cılasun çoç yigitlere kalaba **ölke** viridi, **şahvar cübbe çuğa** viridi. [D65]
...âmin diyenler **dizâr** görsün... [D66]
Böyle digeç kalın Oğuz bigleri **yüz** göge tutdılar, **el** kaldurup... [D68]
...Allah Ta'âla saña bir **oğul** virsün didiler. [D68]
...Allah Ta'âla maña da bir **kız** vire didi. [D68]
Kalın Oğuz bigleri **el** kaldurdılar... [D69]
...Allah Ta'âla saña da bir **kız** vire didiler. [D69]
Bigler Allah Ta'âla maña bir **kız** virecek olur-ise, siz tanıķ oluñ... [D69]
Bunuñ üzerine bir kaç zaman kiçdi, Allah Ta'âla Pay Püre Bige bir **oğul**, Pay Piçen Bige bir **kız** viridi. [D69]
Mere bezirganlar Allah Ta'âla maña bir **oğul** viridi, varuñ Rum iline menüm oğlum içün yahşı **armağanlar** getürüñ menüm oğlum böyüyinçe didi. [D69 V22]
Dan dansuñ **ala yahşı armağanlar** aldılar. [D69 V22]
Pay Pürenüñ oğlı-y-içün bir deñiz kılını **boz ayğır** aldılar, bir ağ tozlu **katı yay** aldılar, bir dañı **altı perlü gürz** aldılar. [D70]
Yigit yigit big yigit, sen benüm **ünüm** aña **sözüm** diñle... [D71 V23]
... **kara başum** götürdüm saña geldüm... [D71 V23]
Bu kez oğlan **şarab** içir-iken içmez oldı... [D72]
Kâfir dañı düşüben bir yirde **aķça** üleşmekde-y-idi. [D72]
... aña **armağan** aparsavuz gerek idi didiler. [D73]
Babası sevindi, **çetir otağ**, **ala şayvan** dikdürdi, **ipek halıçalar** şaldı, kiçdi oturdı. [D73]
Oğlan bazirganlar huşuşından bir **söz** söylemedi... [D74]
Beli baş kesdi, kan dökdi, **adam** ahtardı didiler. [D74 V25]
Ünüm aña **sözüm** diñle Pay Püre Big [D75]
Allah Ta'âla sana bir **oğul** virmiş tuta virsün [D75]
Ağ **sancaķ** götürende müsülmanlar arħası olsun [D75]

Allah Ta'ala senüñ oğlına **aşut** virsün [D75]
Çanlu çanlu sulardan kiçer olsa **kiçüt** virsün. [D75]
...varuñ bundan **pay** dileñ görüñ **ne** dir didi. [D76 V26]
Çışırça yinge dirler bir hatun var-idi, ilerü vardı **pay** diledi: [D77]
Hey big yigit bize dağı bu geyikten **pay** vir didi. [D77]
Oh atdılar, Beyrek kızuñ okın yardı. [D79]
Oğul dan dansuğ bu gün Oğuzda **ne** gördüñ? [D80]
Aydur: **Ne** göreyim, oğlı olan ivermiş, kızı olan köçürmiş. [D80]
Oğul sen **kız** dilemezsin kendüñe bir **hampa** ister-imişsin... [D81]
Ay oğul Banu Çiçegüñ bir delü çardaşu vardur, adına Delü Çarçar dirler, **kız** dileyeni öldürür. [D81]
...bâri Bayındır Hanuñ tavlâsından **iki şahbaz yügrük at** getürüñ... [D82]
Çarşu yatan çara **tağüñ** aşmağa gelmişem [D83]
Dedeyi kova kova Delü Çarçar on beleñ **yir** aşurdı. [D84]
Dedenüñ anısı anıtdı, Tañrıya şıgındı, **ism-i 'azam** okıdı. [D84]
Dede kız çarındaşumuñ yolına ben **ne** ister-isem virür-misin? [D85]
Virelüm didi, görelüm **ne** istersin. [D85]
Biñ **buğra** getürüñ kim **maya** görmemiş ola, biñ dağı **ayğır** getürüñ kim hiç kışrağa aşmamış ola, biñ dağı **çoyun** görmemiş **çoç** getürüñ, biñ-de **çuyruksuz kulaksuz köpek** getürüñ, bin dağı **püre** getürüñ maña didi. [D85]
Delü ne çadar **mal** istedi? [D86]
Yarımasun yarçımasun, Delü Çarçar eyle **mal** istedi ki hiç bitmesün didi. [D86 V31]
Hele **ne** diledi? [D86 V31]
Biñ **ayğır** dileyüpdür kim kışrağa aşmamış ola, bin dağı **buğra** diledi kim **maya** görmemiş ola, biñ-de **çoç** dileyüpdür **çoyun** görmemiş ola, biñ-de **çuyruksuz kulaksuz köpek** diledi, biñ dağı **haraça karaça püreler** diledi. [D86 V31]
Dağı kendüsi tavla tavla atlarına vardı **biñ ayğır** seçdi, develerine vardı **biñ buğra** ner seçdi, çoyunlarına vardı **biñ çoç** seçdi. [D87]

Dede Korkut dañı biñ **ķuyruķsız ķulaķsız kōpek**-ile biñ dañı **pūre** buldı. [D87]

Oğuz zamanında bir yigit ki ivlense **oh** atar-idi okı ne yirde dūşse anda **gerdek** diker-idi. [D89]

Niçe saht olmayalum, sen **ķızıl ķaftan** geyersin biz **ağ ķaftan** geyerüz didiler. [D89]

Beyregūñ babası **ķaba şaruķ** götürüp yire ķaldı... [D91]

ķızı gelini ķas ķas gülmez oldu, **ķızıl kına** ağ eline yakmaz oldu. [D91]

Yidi ķız ķardaşı **ağ** ķıkardılar **ķara tōnlar** geydiler... [D91]

...**ķırğap ķuħa altun aķça** virūr-idüm... [D93]

...ķız **ķardaşum** virūr-idüm didi. [D93]

Meger Beyrek buña bir **kōmlek** bağışlamış-idi, geymez idi, şaķlar-idi. [D93]

Ünüm aña **sōzüm** diñle argış [D95]

Benüm yidi ķız **ķarındaşum** sorar olsam şağ-mı argış [D95 V36]

Yidi ķız **ķardaşuñ** yidi yol ayırında yırtar gördüm Bamsı [D96]

ķaba **şaruķ** götürdi yire ķaldı, aydur: [D97]

ķız dañı **urğan** getirüp Beyregi hişardan aşığa şalındurdı. [D99]

Bir **at** bulur-isem tutayım bineyim didi. [D99]

ķara tōñuz etinden **yaħnı** yidürdüñ doyamadum. [D100]

Mere ozan **ķopuzuñ** maña virgil... [D101]

...hem tırmayup **taş** yığarlar. [D101]

Mere çobanlar bir kişi yolda **taş** bulsa yabana atar... [D101]

Beyrek baķdı gördi kim kiçi ķız ķarındaşı bñardan **şu** almağa gelür... [D102 V40]

Çağırubanı burada şoylar, görelüm ħanum **ne** şoylar: [D102 V40]

Çağırup Beyrek şoylar, görelüm ħanum **ne** şoylar: [D105]

ķızlar vardılar **yimek** getürdiler... [D105 V42]

...dügünde elüme **ķaftan** virürler, girü ķaftanuñuz vireyim didi. [D106]

Şoylamış görelüm ħanum **ne** şoylamış: [D106]

Egnümüzden **kaftanumuz** alduğı yok. [D106]
Başumuzdan **giceligümüz** alduğı yok. [D107]
Buynuzı burma **koçlarımız** alduğı yok didi. [D107]
Ne siz kaluñ ne Beyrek kalsuñ, bir **eski kaftan** virdüñüz... [D107 V43]
...benüm **başum** benüm **beynüm** alduñuz diyüp... [D107 V43]
... vardı bir **eski deve çuvalı** buldı... [D107 V43]
Gördi düğünde güyegü **oh** atar. [D107 V43]
...kızıñ kardeşı Delü Karçar bile **oh** atarlar-idi. [D107 V43]
Götürdi öñine bırağdı, daz yirde **turgay** atmağa yahşı didi. [D108]
Aygır virüp alduğum ağ tozlu katı yayum / **Buğa** virüp alduğum boğma
kirişüm / Buñlu yirde kodum geldüm. / Otuz toköz yoldaşum iki argışum didi.
Adam gönderdi Beyregi kığırdı. [D109]
Ünüm aña **sözüm** diñle [D110]
Mere delü ozan menden **ne** dilersin, **çetirlü otağ**-mı dilersin, **kul karavaş**-mı
dilersin, **altun akça**-mı dilersin vireyim didi. [D111]
...görelüm hanum **ne** soyladı: [D113]
Kol şaluban oynaya didi. [D114]
Maşraba almış şuya varmış [D115]
Kızıl altun getürüñ han kızına **tırnağ** yonuñ [D115]
...görelüm hanum **ne** soylamış: [D115]
Kargu gibi kara **şaçuñ** yolduñ-mı kız? [D115]
Kara gözden acı **yaşuñ** dökdüñ-mi kız? [D115]
Güz alması gibi al **yañağüñ** yırtduñ-mı kız? [D115]
Kargu gibi kara **şaçum** yolduğum çok. [D115]
Güz alması gibi al **yañağum** yırtduğum çok. [D116]
Senüñ ivüñ üzerine **şığın geyik** yıkmadum-mı? [D116 V49]
Oh atanda men senüñ oñunu yarmadum- mı. [D116 V49]
Beyrege dayalar **kaftan** geyürüp tonatdılar. [D117]
Şahbaz atuñ karımıñ-idi **kulun** virdi ahır. [D117]

Qızıl develerüñ qarımış-idi **köşek** virdi ahır. [D117]

Ağ koyunuñ qarımış-idi **quzı** virdi ahır.[D117 V50]

Qayın ata qayın ana muştulıq maña **ne** virürsiz didi. [D117 V50]

Mere **od** getürüñ. [D119 V51]

...yirine **mescid** yaptılar. [D121]

Bañ bañlatdılar, ‘aziz Tañrı adına **qudbe** okıtdılar. [D121]

Bu kırk yigidüñ bir qaçına Han Qazan, bir qaçına Bayındır Han **qızlar** virdiler.
[D121]

Qırk yerde **otaq** dikdi. [D121]

...birer **oh** atdı. [D121]

...āmin āmin diyenler **didār** görsün. [D122 V53]

Qırğap qırğap çadır **otaq** bağışlar-idi, qatar qatar **develer** bağışlar-idi. [D123
V69]

Oğlı Uruz qarşusunda **yay** söykenüp turur-idi. [D123 V69]

İlerü geldi, diz çökdi, babasına çağırıp soylar, görelüm hanum **ne** soylar:
[D124]

Ünüm aña **sözüm** diñle ağam Qazan [D124]

Qazan big alaldı, oğlanuñ yüzine baqdı, çağırıp soylar, görelüm hanum **ne**
soylar: [D124 V70]

...**çuldı** alupdur... [D125]

...**çuldı** alupdur... [D125]

Qanlı Oğuz içinde **çuldı** almaduñ [D125]

Yay çekmedüñ **oh** atmaduñ... [D125]

Yarınki gün zaman dönüp ben ölüp sen qalıçaq **tacum tahtum** saña virmeyeler
diyü... [D125]

Uruz burada soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D125]

...men senden **ne** gördüm **ne** öğrenem didi. [D125]

A bigler Uruz hub söyledi, **şeker** yidi, bigler siz yiñüz içüñüz **şohbetüñüz**
tağıtmañuz... [D126]

...**oh** atduğum yirleri... [D126]
...**şığın geyik** yıkdı. [D126 V71]
Gök alaň görklü çemene **çadır** tikdi. [D126 V71]
Baba içinde big **yigitler** öldürseler... [D128 V72]
Oğul biñ **kafir** öldürseñ kimse senden... [D128 V72]
Uruz burada soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D129]
Bidevi **atum** şaqlar-idüm bu gün için [D129]
Kara polat öz **kılıcum** şaqlar-idüm bu gün için [D129]
Egni bek demür **tonum** şaqlar-idüm bu gün için [D129]
Yiñ yaqalar dikdüreyim senüñ-içün. [D129]
Başumda **kunt işuklar** şaqlar-idüm bu gün için [D129]
Kırk **yigidüm** şaqlar-idüm bu gün için [D129]
Aşlan **adum** şaqlar-idüm bu gün için [D130]
Kazan burada soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D130]
Menüm **ünüm** aňla **sözüm** diñle [D130]
Uruz burada soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D131]
Baba **oğul** kazanur ad için [D131]
Kazan burada soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D131 V73]
Adam öldürüp...[D131 V73]
Menüm şavaşduğum menüm döğişdügüm / Menüm çekişdügüm menüm
kılıçlaşduğum / Görgil öğrengil ve hem bize pusu olgıl oğul didi. [D131 V73]
Ol gün namerdlar muhannetler **sapa yir** gözetdi. [D132]
Kıl urğan ağ boynına taqdılar. [D134]
Bigler Tañrı bize bir kür **oğul** virmiş... [D134]
...atdan **aygır**, deveden **buğra** koyundan **koç** kırdurdi. [D135 V75]
Kapak qaldurdi, Kazanuñ yüzine toğrı baqdı... [D135 V75]
Kazana soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D135 V75]
Oğluñ-ile yilisi kara qazılık **atuñ** butun bindüñ [D136]

Semüz **etüñ** yükletdüñ girü döndüñ. [D136]
Aşılan aşılan kayalardan Kazan **oğlan** uçurduñ-mı? [D136]
Karğu cıda oynadanlar vardı geldi. [D137 V76]
Altun cıda oynadana yâ Rab noldı? [D137 V76]
Kuru kuru çaylara **şu** şaldum. [D138]
Umanına usanına **aş** yidürdüm. [D138]
Aç görsem toyurdum **yalınçağ** görsem tonatdum. [D138]
Karşu yatan kara tağdan / Bir **oğul** uçurduñ-ise digil maña. [D138]
Kamın akan yügrük şudan / Bir **oğul** uçurduñ-ise digil maña. [D138]
Azğun dinlü kâfirlere / Bir **oğul** tutdurduñ-ise digil maña. [D138]
Ağır **leşker** bol **hazine** alayın. [D138]
Yiñüm-ile alça **kanum** silmeyinçe [D139]
Kara tırnağ ağ yüzüme çalayın-mı? [D139]
Güz alması kibi al **yañaqlarum** yırtayın-mı? [D139]
Çenberüme alça **kanum** dökeyin-mi? [D139]
Ağır şiven senüñ orduña koyayın-mı? [D139]
Torumçuğum aldurmışam buzlayayın-mı? [D139 V77]
Kulunçuğum aldurmışam kişneyeyin-mi? [D139 V77]
Kuzıçağum aldurmışam mañrıyayın-mı? [D139 V77]
Kara yirde **ağ otağlar** dikem dir-idüm. [D140]
Oğlana **kara kepenek** geydürmişler-idi, kapu işigi üzerinde arķurı bırakmışlar-
idi, giren başar çıkan başar-idi. [D142]
...kim **cevşen** geyer. [D142]
Babasına oğlan karşu geldi, soylar, görelüm hanum **ne** soylamış: [D142]
Berü gelgil a big baba
Nirede bildüñ benüm tutsağ **olduğum** [D142]
Hanum baba korharam / Segirdür-iken koñur **atuñ** sürçdüresin. [D143]
Ėafillüçe gözel **başuñ** kesdüresin. [D143 V79]

Aygır **atum** boğazlayup **aşum** virsün. [D144]

Oğlan bir dahı soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D145]

Qaytabanda kızıl deve esen olsa **torum** virür. [D145 V80]

Ağayıda ağça koyun esen olsa **kuzi** virür. [D145 V80]

Menden yigrek Qādir size **oğul** vire. [D145 V80]

Han Qazan burada soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D145 V80]

Qoñur **atum** yorıltnmışam senüñ-içün. [D145 V80]

Qaytabanlar qarisa **torum** virmez. [D147]

Qara qoçlar qarisa **kulun** virmez. [D147]

Senden Yigrek qādir bize **oğul** virmez. [D147]

Qala ölke vireyin saña didi. [D149]

İlgayuban qara **tağum** yıkan Qazan. [D149 V82]

Kölgelüçe qaba **ağacum** kesen Qazan. [D149 V82]

Pıcaq alup **kanatlarum** kıran Qazan [D149 V82]

Çal **kılıcuñ** yetdüm Qazan didi. [D149 V82]

Çal **kılıcuñ** kardaş Qazan yetdüm didi. [D150]

...altmış tutam ala gönderinüñ uçında **er** böğürden... [D150]

Çal **kılıcuñ** ağam Qazan yetdüm didi. [D150 V83]

Çal **kılıcuñ** ağam Qazan yetdüm didi. [D150 V83]

Çal **kılıcuñ** hanum Qazan yetdüm didi. [D151]

Çal **kılıcuñ** ağam Qazan yetdüm didi. [D151]

Ol gün nāmerdler **sapa yir** gözetdi. [D152 V84]

Ağça Qala Sürmelüye gelüp Qazan **kırk otak** dikedürdi. [D153]

Yidi gün yidi gice yime içme oldı. kırk ivlü kul-ile kırk **cāriye** oğlı başına çevürdi... [V84]

Cılasun erenlere **qala ölke** virdi, **cübbe çuqa** virdi. [D153]

Bir quru çayuñ üzerine bir **köpri** yapdurmış-idi. [D155]

Kiçeninden **otuz üç aqça** alur-idi, kiçmeyeninden döge döge **kırk aqça** alur-idi. [D155]

Bak bak mere delü kavat menüm **birliğüm** bilmez... [D156]

Çağırup Delü Dumrul şoylar, görelüm hanum **ne** şoylar: [D157]

Bir iki **gögerçin** öldürdi. [D159]

Ne söyledüm bilmedüm. [D160]

Delü Dumrul burada soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D161]

‘Azrā’ile nidā eyledi kim çün delü kavat menüm **birliğüm** bildi... [D161]

...görelüm hanum **ne** soylamış: [D161]

...yā ‘Azrā’il Delü Dumrul canı yirine **can** bulsun, anuñ canı azad olsun didi. [D161]

Mere Delü Dumrul Allah Ta‘ālanuñ emri böyle oldu kim Delü Dumrul can yirine **can** bulsun, anuñ canı azad olsun didi. [D161]

Men niçe **can** bulayım, meger bir koca babam bir karı anam var, gel gidelüm... [D161]

Küfür **söz** söyledim [D162]

Baba senden **can** dilerem virür-misin [D163]

Topduğında tokuz **buğra** öldürdüğüm aşlan oğul [D163]

Babamdan **can** diledüm ana virmedi [D164]

Senden **can** dilerem ana [D164]

Canuñ maña virür- misin [D164]

Qargu kibi kara **şaçuñ** yolar-mısın ana didi. [D164]

Anası burada soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D164]

...babañ yanına varduñ **can** virmedi, ağ pürçeklü anañ yanına varduñ **can** virmedi...[D166]

Yad kıızı halalum var, andan menüm iki oğlançuğum var, amanatum var ısmarlaram anlara, andan soñra menüm **canum** alasin didi. [D166]

Babama vir didüm **can** virmedi [D166]

Anama vardum **can** virmedi [D166]

‘Avrat burada soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D167]

Ne dirsın **ne** soylarsın [D167]

Sovuk sovuk **sularuñ** / İçer olsam menüm kanum olsun [D167]

Altun **aķçañ** harcayur olsam menüm kefenüm olsun. [D167]

Tavla tavla şahbaz **atuñ** [D167] / Biner olsam menüm tabutum olsun.

Ulu yollar üzerine / '**İmaratlar** yapam senüñ için [D168]

Aç görsem toyurayım senüñ-içün. [D169]

Yalınçaķ görsem tonadayım senüñ-içün. [D169]

Ķañlı Ķoca aydur: Oğul sen **ķız** istemez-imişsin bir **cılasun bahadır** ister-imişsin, anuñ arkasında yiyesin içesin hoş kiçesin. [D171]

Ķañlı Ķoca aydur: Oğul **ķız** görmek senden, **mal rızķ** virmek benden didi. [D171]

... **ķız** bulımadı, kayıtdı girü döndi ivlerine geldi. [D171]

Oğul **ķız** bulduñ-mı? [D171]

Ķan Turalı aydur? Yıkılsın Oğuz illeri, maña yarar **ķız** bulımadum baba didi. [D172]

Babası aydur: Hey oğul **ķız** dileyü varan böyle varmaz. [D172]

Oğul şabaķ varup öylen gelmek olmaz, öylen varup aķşam gelmek olmaz, oğul sen mala becid ol yığ, men saña **ķız** arayı gideyim didi. [D172]

Ķañlı Ķoca sevini kıvanı örü tırdı, aķ şaķallu **pir ķocalar** yanına bıraķdı. [D172]

İç Oğuzı girdi, **ķız** bulımadı. [D172]

Sağına solına iki ķoşa **yay** çeker-idi. [D172]

Canum baba maña yarar **ķız** buldun-mı? [D174]

Ķañ Turalı aydur: Altun **aķça-mı** ister, **ķatır biserek**-mi ister? [D174]

...**ķul ķaravaş** getüreyim... [D174]

Hay canum oğul hünere didüğüm ol degül, ol ķız için üç **canavar** saklamışlar... [D175]

Ķañlı Ķoca burada soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D175]

Ne söylersin **ne** aydursın canum baba [D176]

Atlu batup çıkamaz anuñ balçığına **ķumlar** döşeyem [D176]

...**çadır** dikdiler. [D177]

Oğuzdan Kān Turalı dirler bir yigit var imiş, **kızuñ** dileyü geli yorır didiler. [D178]

Ak **çadır** dikdiler, **ala kalı** döşediler, **ağça koyun** kırdılar, **yidi yıllık al şarab** içürdiler. [D178]

Meger kız meydanda bir **köşk** yapdurmış-idi. [D178]

Cemi‘ yanında olan kızlar **al** geymişler-idi, kendü **şaru** geymiş-idi... [D178]

Kān Turalı geldi, kara saykalı teküre **selam** virdi. [D179]

Ala kalı döşediler, oturdı. [D179]

Hey kırk işüm kırk yoldaşum niye ağlarsız, kolça **kopuzum** getirüñ... [D181]

Yilisi kara kazılık **atuñ** binmedüñ-mi [D181]

Karavaşlar **inek** şağar görmedüñ-mi [D181]

...buğanuñ alnına bir **yumruk** eyle urdı-kim... [D182]

Pıçaq çıkarup derisini yüzdi. [D183]

Canavarlar serveri aslandur, anuñ-ile dahı **oyun** göstereñ, kıızı andan soñra virelüm didi. [D183]

Mere alça **kopuzum** ele aluñ... [D183]

Yoldaşları burada soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D183]

Ağça sazlar içinde **şaru gönler** görüben taylar başan [D184]

Burada yoldaşları soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D186]

Yilisi kara kazılık **atuñ** butun bindüñ [D186]

Ala gözlü **yigitlerüñ** yanuña alduñ [D186]

Ulu kiçi kalmaya **söz** idine [D187]

Gafillüçe görklü **başuñ** keser [D187]

Karşuña ala kaz geldi **şāhinüñ** atmaz-mısın [D187]

...görelüm hanum **ne** soylamış: [D187]

Arkasından iki **kayış** çıkardı, tekürüñ öñine bıraktı, aydur: [D189]

Kırk yerde **otaq** dikdürdi, kırk yerde **kızıl ala gerdek** dikdürdi. [D189]

Yidi gün yidi gice yortdı, Oğuzuñ serhaddına çıkdı, **çadır** dikdi. [D190]

Menüm muhiblerüm çokdur, nāgāh ılğar-ile gelmesün, tutuban **yigidüm** öldürmesünler... [D191]

Meger hanum tekür peşiman oldı. Üç **canavar** öldürdügi-y-içün... [D191]

İçin kara tonlu gök demürlü altı yüz **kāfir** seçdi. [D192]

Şoylamış, görelüm hanum **ne** şoylamış: [D192]

Ėafil olma kara **başuñ** kaldur yigit [D192]

Ala kıyma görklü **gözüñ** açgıl yigit [D192]

Yataçak **yir-mi** bulduñ **yurt-mı** bulduñ noldı saña diyü çağırdı. [D192]

Ne söylersin görklüm didi. [D193]

Haber şordılar, görelüm niçe şordılar: [D194]

Burada şoylamış, görelüm hanum **ne** şoylamış: [D196]

Ėafillüçe **başlar** kesen [D196]

Ėafillüçe senüñ **başuñ** men keseyin-mi [D196]

Alça **kanuñ** yir yüzine tökeyin-mi [D196]

Kara **başuñ** terkiye aşayın-mı [D196]

Selcen Hatun burada şoylamış, görelüm hanum **ne** şoylamış: [D196]

Ėan Turalı bildi kim bu **yağı** başup tağıdan Selcen Hatundur. [D197]

Yilisi kara kazılık **atuñ** bindüğüñde [D197]

Ėan Turalı şoylamış, görelüm hanum **ne** şoylamış: [D199]

Yir başmayup yoriyan selvi boylum [D199]

Selcen Hatun dağı burada şoylamış, görelüm hanum **ne** şoylamış: [D199]

Ala geyik şığın geyik kovar idüm [D200]

...**ağ boz atlar** binüben yortışdılar, big babası yanına irişdiler. [D200]

Gök ala görklü çemene **çadır** dikdi. [D200]

Atdan **aygır** deveden **buğra** koyundan **koç** kırdurdi. [D200]

...āmin diyenler **dizār** görsün... [D201]

Çok **tağlar dere depe** kiçdi. [D202]

Altmış batman **gürz** şalar-idi, katı möhkem **yay** çeker-idi. [D203]

Ƙalkdı Bayındır Ƙanuñ nazarına vardı, **yüz** yire ƙodı, aydur: [D204 V87]

Devletlü ƙan meded maña **leşker** vir... [D205]

Evvel Demür Ƙapu Dervendinde big olan, ƙargu süñü uçında **er** böğürden... [D205]

Aygır Gözler Suyından **at** yüzdüren... [D205]

Üç kerre **yağı** görmese ƙan ağlayan Ʀoğsun oğı Rüstem bile varsun didi. [D206]

Ejdehalar ağzından **adam** alan Delü Evren bile varsun didi. [D206]

...görelüm ƙanum **ne** soyladı, aydur: [D206 V88]

Bigler gafilüçe ƙara başum gözüm uyħuda iken düş gördi, ala **gözüm** açuban **dünya** gördüm...[D206 V88]

... ağ boz atlar çapdurur **alplar** gördüm... [D206 V88]

... gimi yapup **kömlegüm** çıkardum **yilken** ƙurdum... [D206 V88]

...öteki ƙara tağıñ bir yanında alnı başı balkır bir **er** gördüm... [D207]

Biş aqçalı '**ulufeçiler** yoldaş itdüñ [D208]

...bunlara muƙabil oldu, **er** diledi. Ƙıyan Selçük oğı Delü Tundar yirinden turı geldi, altmış tutam süvri cıdasın ƙoltuƙ ƙısıp ol kafiri ƙarsusından süsem didi, süsemedi. [D209]

Nemrud göge **oh** atdı. [D210]

...görelüm ƙanum **ne** soylamış: [D211]

Ala gözlü görklü **ħalalum** yüklü ƙodum [D211]

Yigenek burada soylamış, görelüm ƙanum **ne** soylamış: [D211]

Ala gözlü görklü **ħalaluñ** yüklü ƙoduñ aşlan oldu didi. [D212]

...**mescid** yaptılar. [D212]

Aziz Tañrı adına **ƙutbe** oƙıtdılar. [D212 V92]

Ƙaçup gider-iken Aruz Ƙocanuñ oğlançuğı düşmiş. Bir **aşlan** bulup götürmiş beslemiş. [D213]

Bir **aslan** bulup götürmiş beslemiş. [D213]

Hanum sazdan bir aşlan çıkar, at urur, apul apul yorıyışı adam kibi, at başuban **kan** sömürür. [D213]

...gel yahşı **at** bin... [D214]

Perri kızı geldi, aydur: Çoban **amanatuñ** gel al... [D216]

Bir kaç **daya** getürdiler, helāk itdi. [D217]

...parmağına bir **yüzük** kiçürdi... [D217]

...**adam** aldı, böyük harāmi oldı. [D218]

Üzerine **bir kaç adam** gönderdiler, **oh** atdılar batmadı... [D218]

Oğuzdan dahı **adam** yimege başladı. [D218]

...atup elli altmış **adam** helāk eyledi. [D218]

Günde **altmış adam** virüñ yimege didi. [D219]

Dede Korkut aydur: Bu vech-ile sen **adam** komaz dükedürsin didi, amma günde iki adam ile **biş-yüz koyun** virelüm didi. [D219]

Depegöz aydur: Hoş öyle olsun, evet, hem maña **iki adam** virüñ yimegüm benüm pişürsün men yiyeyim didi. [D220]

... hem günde iki adam ile **biş-yüz koyun** istedi didi. [D220]

Basat şimdi akindan geldi, varayın, bolayki maña **bir esir** vire-y-idi... [D221]

...**oğlançugum** kurtara-y-idüm didi. [D221]

Basat aydur: **Ne** dilersin? [D221]

... **karğu cıda** oynadanlar ildüremedi... [D221]

...günde **iki adam biş yüz koyun** istedi... [D222]

Karındaşı-y-içün soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D222]

Kırañ yirde tikilmiş **otahlaruñ** [D222] / O zalım yıkdurdi ola kardaş.

Yügrük olan **atlaruñ** tavlasından / O zalım seçdürdi ola kardaş. [D223]

Biserek biserek **develerüñ** kañarından [D223] / O zalım ayırdı ola kardaş.

Şölenüñde kırdıguñ **koyunuñ** [D223] / O zalım kırdurdi ola kardaş.

Güvencüm-ile getürdüguñ **gelinçügüñ** [D223] / O zalım senden ayırdı ola kardaş.

Ol hatun kişiye bir **esir** virdi... [D223]

Bigler  ardaş uçına Depeg z-ile bulışuram, **ne** buyurursız didi. [D224]

Babası ağladı, aydur: Oğul **ocağum** iss z koma... [D225]

Bil ginden bir t tam **oh**  ıkardı biline şokdı... [D225]

Basat Depeg z n başı u ına geldi, ** apak**  aldurdu, ba dı g rdi-kim g zi etd r.
[D226]

Ay şakar  o  men m nireden hel k **ola ağum** bild n... [D228]

Vardı bir **ağa ** get rdi kılıca t td ... [D230]

 ağırup Depeg z şoylamış, g rel m **ne** şoylamış: [D231]

Basat Depeg ze şoylamış, g rel m  anum **ne** şoylamış: [D231]

Basat Depeg ze şoylamış, g rel m  anum **ne** şoylamış: [D231]

 aba ‘** alem** g t ren  anumuz Bayındır  an [D231]

Men m **adum** şorar-ise  Aruz oğlı Basatdur didi. [D232]

 ara polad  z ** ılıcum** tartmayın a [D232]

 afalu b rkl  **başu ** kesmeyin e [D232]

Al a ** anu ** yir y zine t kmeyin e [D232]

 alın Oğuz biglerinden ‘**ahdum** bozam dir-id m [D232]

Ağır **mancılı **  aş-ile atam dir-id m [D233]

T kuz t men G rcistanu   aracı geldi. Bir **at** bir ** ılı ** bir ** oma ** get rdiler.
[D235]

Sen **ne** dirsin? Begil r z  oldu. [D236]

 alkdı **yir**  pdi. [D236]

...yahşı **at** yahşı ** aftan** v fir ** ar lı ** virdi. [D237]

Av  ığırdılar. [D237]

  -y z altmış altı alp ava binse,  anlı geyik  zerine yorıyış olsa, Begil ne **yay**  urar-idi ne **oh** atar-idi... [D237]

Eger bigler **geyik** alsa  ulağı del k olsa Begil sevincid r diy  Begile g nder rl r-idi. [D238]

 atun burada şoylamış, g rel m  anum **ne** şoylamış: [D238]

Ala g zl  **yigitler  ** yanu a şaldu  [D239]

Ala gözlü **biglerüñ** oğşamazsın [D239]

Begil soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D239]

Yigidüm big yigidüm, pādīşahlar Tañrınıñ kölgēsīdür, padişahına ‘āşī olanuñ işi rast gelmez, aru köñülde pas olsa **şarab** açar, sen gideli hanum arķurı yatan ala tağlaruñ avlanmamışdur, ava bingil köñlüñ açılsun didi. [D240]

Haman bilüğinden **gez** çıkarup... [D241]

... görelüm hanum **ne** soylamış: [D241]

Yilisi kara kazılık **atuñ** butun bindüñ [D241]

Ala gözlü **yigitlerüñ** kırdurduñ-mı / Ağız dilden bir kaç **kelime** haber maña / Kara başum ķurban olsun aғam saña didi. [D241]

Begil oğlına soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D241]

Ala gözlü **yigitlerüm** kırdurmadum [D242]

... görelüm hanum **ne** soylamış: [D243]

Burada oğlan babasına soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D245]

Yilisi kara kazılık **atuñ** butun bindüñ [D244]

Baba **ne** söylersin **ne** aydursın? [D245]

Bağrum-ile **yüregim** ne tağlarsın? [D245]

Egni bek demür **tonuñ** maña virgil. [D245]

Yiñ yaqalar dikdüreyim senüñ-içün. [D245]

Kara polad öz **kılıcuñ** maña virgil. [D245]

Ġafillüçe **başlar** keseyim senüñ-içün. [D245]

Göksinden **er** şaңçayım senüñ-içün. [D246]

Ağ yeleklü ötkün **oñuñ** maña virgil. [D246]

Ala gözlü üç yüz **yigidüñ** maña virgil yoldaşlığa. [D246]

Mere **geyimüm** getürüñ oğlum geysün, al **ayğırum** getürüñ oğlum binsün, il ürkmedin oğlum meydana varsun girsün didi. [D246]

Yüz kāfir sečilüp oğlanuñ üzerine gelmiş, oğlana kāfir soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D247]

Oğlan dañı burada soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D248]

Altumda al **ayğırum** ne begenmezsın? [D248]

Egnümdeki demür tonum **çignüm** kısar. [D248]

Çargu talı **süñüm** ne begenmezsın? [D248]

Göksüñ delüp göge pırlar. [D248]

Yanumda yigitlerüm **şavaş** diler. [D248]

Ağça tozlu katı yaylar tartışa-y-ıduğ. [D249]

Ağ yeleklü ötkün oğlar atışa-y-ıduğ. [D249]

Begil oğlı burada soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış, aydur: [D250]

Ya Cebrā'il var şol kulumda kırk erçe **kuvvat** virdüm didi. [D252]

Oğlan babasına **muştucu** gönderdi **karımum** aldum didi. [D252]

Çarşu yatan kara tağdan oğlana **yaylak** virdi. [D252]

Çara koçı yügrük atdan **tavla** virdi. [D252]

Ağça yüzölü oğlana **ağça koyun şölen** virdi. [D252]

Pādīşah, Çazan oğlı Uruzuñ sağ yanına aña **yir** gösterdi. [D253]

Cübbe çuğa çırgap geyürdi. [D253]

...**aç**-mı toyruduñ **yalıncak**-mı tonatduñ didi. [D254]

Yolı Alınca Çal'asına uğramış-idi. Çara Tekür orada bir **çoru** yapıdurmış-idi. [D255]

Uçardan **çaz tavuğ**, yorırdan **geyik çavşan** bu çavluğa toldurup... [D255]

Şıgın geyik çaz tavuğ kırdılar, yidiler içdiler. [D255]

Segrek burada soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D257]

Anası burada soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D258]

Oğlan anasına soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D258]

Çara polad öz **çılıcum** çarta-y-idüm. [D259]

Çafillüçe görölü **başuñ** kese-y-idüm. [D259]

Alça **çanuñ** yir yüzine töke-y-idüm. [D259]

Ata ana ağlaşup Çazana **adam** şaldılar. [D259]

Atdan **ayğır** deveden **buğra** çoyundan **çoç** kırdurdılar. [D260]

ız aydur: **ılıcuñ** gider yigit... [D260]

Tavladan bir **şahbaz at** çıhardı, eyerledi. [D261]

... aygır **atum** boğazlayup **aşum** virgil... [D261]

ız burada şoylamış, görelüm hanum **ne** şoylamış: [D261]

Altı yol ayırđına **çadır** dikem. [D261]

...**al toñ** virem **kaftanlar** geydürem [D261]

Görđi kim ılıkıcı kâfirler **yund** güderler. [D263]

Yarađlu altmış **adam** seçüñ, varsunlar tutup getürsünler didi. [D263]

Altmış yarağlu **adam** seçdiler. [D264]

Kâfirler aydur: Varmazuz, **kökümüz** keser, **hepümüz** kırar didiler. [D265]

...**at** virüñ **toñ** virüñ didi. [D265]

Bir at bir kılıç virdiler. [D266]

Üç-yüz **kâfir** aña yoldaşlığa virdiler. [D266]

Kâfirler aydur: Varmazuz, **kökümüz** keser, **hepümüz** kırar didiler. [D265]

...**at** virüñ **toñ** virüñ didi. [D265]

Bir at bir kılıç virdiler. [D266]

Üç-yüz **kâfir** aña yoldaşlığa virdiler. [D266]

âdir viren tatlu **canuñ** uyhu almış yigit [D267]

Oğlan burada şoylamış, görelüm hanum **ne** şoylamış: [D268]

Ağ boz atlar yorıltmışam kartaş içün [D268]

Ulu kardaşı Egrek burada şoylamış, görelüm hanum **ne** şoylamış: [D268]

alarda koparda **yirüñ** şorar olsam ne yirdür? [D268]

aba ‘**âlem** götürer hanuñuz kim? [D268]

aytabanum güdende şarvanum mısın? [D269]

ara koçum güdende ılıkıçım mısın? [D269]

Ağaylum güdende çobanum mısın? [D269]

aba ‘**âlem** götürer hanumuz Bayındır Han [D269]

Menüm **adum** şorar olsan Segrek. [D269]

Kaytabanuñ güdende şarvanuñam. [D269]

Kara koçuñ güdende ılkıçınam. [D269]

Gördiler kim kuçışdılar, görışdiler, **kazılık atlar** binişdiler. [D270]

Ağ şakallu babasına **muştucu** gönderdi, babam maña karşı gelsün didi. [D270]

Meger hanum Tırabuzan teküri bigler bigi olan Han Kazana bir **şahin** göndermiş-idi. [D272]

Şahinuñ ardına düşdi. **Dere depe** aşdı, kâfir iline geldi. [D272]

Bakdı bir **kal'a** gördi. Aydur: Bigler gelüñ yatalum didi. [D272]

Tekür **adam** saldı, kim idügin bilüñ didi. [D273]

Qayunuñ ağzına bir **degirmen taşı** koydılar. [D274]

Kazan big nedür haluñ, dirliğüñ yir altında mı hoşdur yoħsa yir yüzinde mi hoşdur, hem şimdi **ne** yirsın **ne** içersın ve neye binersın didi. [D274]

Kazan aydur: Ölülerüñe **aş** virdügüñ vakıt ellerinden aluram... [D274]

Kazan aydur: Men yir yüzinde **adam** öğmezin, bir **adam** getürüñ bineyim... [D276]

Vardılar bir **er kâfir** getürdiler. [D276]

Bir **eyer** bir **uyan** didi, getürdiler. [D276]

Aydur: Mere kâfirler **kopuzum** getürüñ... [D276]

Eline alup burada soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D276]

Biñ biñ erden **yağı** gördüm-ise öyünüm didüm. [D277]

Yigirmi biñ er yağı gördüm-ise yıylamadum. [D277]

Otuz biñ er yağı gördüm-ise ona şaydum. [D277]

Kırk biñ er yağı gördüm-ise kıya bakdum. [D277]

Elli biñ er gördüm-ise... [D277]

Altmış biñ er gördüm-ise segsenmedüm. [D277]

Toksan biñ yağı gördüm-ise yüzüm dönmedüm. [D277]

Yüz biñ **er** gördüm-ise... [D277]

Yüzi dönmez **kılıcum** ele aldum. [D277]

Kara **kılıcuñ** şal boynuma kes **başum**. [D277]

Kendü **aşlum** kendü **köküm** şımağum yok didi. [D277]

Qaba **ökçem uyluğum** karşı tutan Qazan er-idüm. [D277]

Fir 'avun **şişler** yükleyüp yirden çıkısa [D278]

Qulağuzsuz **yol** başaran Qazan er-idüm. [D278]

Şal **kılıcuñ** kes **başum**. [D278]

Kendü **aşlum** kendü **köküm** şımağum yok. [D278]

Kilisesin yıqup yirine **mescid** yapdum **bañ** bañlatdum. [D279]

Kendü **aşlum** kendü **köküm** şımağum yok didi. [D279]

Ağ aqça getürdiler puldur didüm. [D280]

Qızıl altun getürdiler bakırdur didim. [D280]

Kilisesin yıqup **mescid** yapdum [D280]

Kendü **aşlum** kendü **köküm** şımağum yok. [D280]

Aq qayanuñ qaplanınuñ irkeginde bir köküm var / Ortaç kırdı sizüñ **geyiklerüñüz** turgurmaya [D280]

Azıay qurt enügi irkeginde bir köküm var / Ağça yuñlu tümen **qoyunuñ** gezdürmeye [D280]

Ağ şunqur quşı irkeginde bir köküm var / Ala ördek qara **qazuñ** uçurmaya [D280]

Kendü **aşlum** şımağum yoñ didi. [D281]

Anasına geldi. Burada anasına şoylamış, görelüm hanum **ne** şoylamış: [D282]

Ğafillüçe görklü **başuñ** kese-y-idüm. [D282]

Alça **qanuñ** yir yüzine döke-y-idüm didi. [D283]

Amma emmine **adam** sal gelsün görelüm ne dir didi. **Adam** saldı, emmisini oñıdı. [D283]

Qara Göne çeri başı oldu. **Borı** ağardup köçdiler, yola girdiler. [D283]

Bazirgan şüretinde **qatır deve** çekdiler, geldiler. [D283]

Uruz atdan indi, aydur: Hay atamuñ altun qadehinden **şarab** içen... [D284]

...bunuñ qapusına birer **gürz** uralum didi. [D284]

Birer **gürz** urup qapuyı uvatdılar. [D284]

...**çadır** tikdürdi. [D285]

Kâfir leşkeri Kazanuñ üzerine yığıldı. Kazana **geyim** getürdiler. [D285]

Haman burada Kazan **at** meydana sürdi, **karım** diledi. [D286]

Boz atlu Beyrek at depdi, meydana girdi. Kazan burada soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D286]

Beyregüñ eñsesine bir **çomağ** urdı. [D287]

Mere kâfir menüm **adum** bilmez-misin? [D288]

Tarvandurmadı, çignine **kılıç** indürdi. [D289]

Kazan burada çağırıp oğlına soylar, görelüm hanum **ne** soylar: [D289]

...**mescid** yaptılar. [D290]

Ağça yüzlü anasına **muştucu** şaldı. [D290]

Kazan görklü çemene **çadır otağ** dikdürdi. [D290]

Kılbaş aydur: Bilmez misin niçün gelmediler, **ivüñ** yağmalatduğüñ dem Taş Oğuz bile bulunmadı, sebep oldur didi. [D292 V93]

Kazan buñlu oldı, elbetde tayım Aruz maña gelsün didi, kara başum buñaldı, üzerüme yağı geldi, **develerüm** buzlatdılar... [D293 94]

...kara koçda kazılık **atlarum** kişnetdiler, kaza beñzer kızumuz gelinümüz buñlu oldı, menüm kara başuma gör neler geldi, tayım Aruz gelsün didi. [D293 V94]

Kılbaş burada soylamış, görelüm hanum **ne** soylamış: [D293 V94]

Men senüñ **dostlığüñ düşmenligüñ** şınayu geldüm [D293 V94]

Aruz gayet saht oldı. Taş Oğuz biglerine **adam** saldı, Emen gelsün, Alp Rüstem gelsün... [D294]

Atdan **ayğır** deveden **buğra** koyundan **koç** kırdurdı. [D294]

Aruz aydur: Bigler ya siz **ne** dirsiz? [D295]

Bigler aydur: **Ne** diyelüm, çün sen Kazana düşmen olduñ biz de düşmenüz didiler. [D295]

Aruz araya **muşhaf** getürdi, hep bigler **el** urup... [D295]

Beyrege **kağıd** gönderdiler. [D295]

Muşhaf getürdiler... [D296 V96]

Aruz maña bu işi **ideceğün** bilse-y-idüm [D297]

Egni berk demür **tonum** geyer-idüm [D297]

Qara polad öz **kılıcum** bilüme bağlar-idüm [D297]

Alın başa kunt **ısuğum** urur-idüm [D297]

Aldayuban **er** tutmaq ‘avrat işidür [D297]

...ardına **adam** bindürüp kuçaqladılar. [D298]

...yime içme arasında **muşhaf** getürdiler... [D298]

İlüm günüm çapmadın [D299]

...muşhaf getürdiler, biz Qazana ‘aşı olduk sen dağı bize muṭi’ ol didiler...

[D300]

Anlar dağı **çeri** dirüp **borı** ağardup Qazana qarşu geldiler. [D301]

Her biri bir **qarım** gözetdi. [D302]

Mere qavat muḥannetlik-ile **er** öldürmek niçe olur men saña göstereyim didi.

[D302]

...āmin āmin diyenler **didār** görsin... [D304]

B.1. Yardımcı fiillerle oluşturulan sözler ve kalıp ifadeler; eksiz belirtme durumu olarak nitelenebilecek kullanımları da barındırırlar. *msl.* hācet dile- [krş. haceti dile-] Ancak ilgili söz varlığında gerçekleştiği tanıklanan semantik süreçler göz önüne alındığında bunların doğrudan eksiz belirtme durumunun canlı birer tanığı olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Metinde belirtme ekinin ilgili kullanımını tanımlayan 457 örnek bulunmaktadır.

Haḳ Ta’ala anuñ köñline **ilham** ider-idi. [D2V2]

Qara eşek başına **uyan** ursañ katır olmaz... [D3 V3]

Qız anadan görmeyinçe **öğüt** almaz, oğul atadan görmeyinçe **şufra** çekmez.

[D3 V3]

Haḳ size **yaman** getürmesün devletüñüz payende olsun ḥanum hey. [D4]

Ağız açıp öger olsam üstümüzde Tañrı görklü. [D5 V4]

Muhammedüñ sağ yanında **namaz** kılan Ebû Bekir Sıddıḳ görklü. [D6]

Kılıç çaldı... [D6]

Ƙulak urup diñleyende ümmet görklü. [D6]

...elin yüzün yumadın obanuñ ol uçından bu uçına bu uçından ol uçına
çarşışdurdı, **ƙov kovladı diñ diñledi...** [D8 V5]

Ƙanlar ƙanı Han Bayındır yılda bir kerre **toy** idüp Oğuz biglerin ƙonuklar-idi.
[D10 V6]

Gine **toy** idüp... [D10 V6]

Ƙatı **ƙazab** iderem şimdi saña didi. [D14]

... ulu **toy** eyle, **hacet** dile... [D14 V8]

Dirse Ƙan dişi ehlinüñ sözi-y-ile ulu **toy** eyledi, **hacet** diledi. [D14 V8]

El götürdiler **hacet** dilediler. [D15]

Dedem Ƙorkut gelsün bu oğlana **ad** ƙosun... [D17]

Bayındır Ƙanuñ ağ meydanında bu oğlan **cenk** itmişdür... [D18]

...Dirse Ƙanuñ oğlu böyle **bid'at** işlemiş diyeler... [D19 V11]

...Bayındır Ƙan seni çağıra, sana ƙatı **ƙazab** eyleye... [D19 V11]

...sen var iken **av** avladı, **ƙuş** ƙuşladı... [D20]

...Dirse Ƙanuñ oğlu böyle **bid'at** eylemiş diyeler... [D20]

...ava ƙılgıl, **ƙuş** uçurup **av** avlayup... [D21 V12]

Av avladılar, **ƙuş** ƙuşladılar... [D21 V12]

...**ƙılıç** ƙalışuma baƙsun sevinsün dir-idi. [D22]

Sağ-ilen solına **göz** gezdürdi oğlançuğımı görmedi. [D23 V13]

Göz açuban gördüğüm [D24]

Köñül virüp sevdüğüm [D24]

Ƙara ƙonlu dervişlere **nezirler** virdüm. [D24]

Böyle diğec Ƙan ƙatunına **cavab** virmedi ol ƙırƙ namerd ƙarşı geldi,
aydur: [D25]

...ƙorƙma ƙayurma, big serhoşdur **cavab** viremez didiler. [D26]

Ƙara ƙıyma gözlerüñ **uyhu** almış açıl ahı. [D27]

Oğlan ata biner **ƙılıç** ƙuşanır oldu, **av** avlar, **ƙuş** ƙuşlar oldu. [D29]

...**el** eyledi. [D34]

...Oğlan kırk yigidin boyına aldı, **at** depdi, **cenk** ve **savaş** itdi.... [D34]

Dedem Korkut **boy boyladı soy soyladı**, bu Oğuz-nâmeyi düzdi koşdı böyle didi. [D34]

Yöm vireyin hanum: [D35 V20]

...**av** avlayalum **kuş** kuşlayalum... [D36 V54]

...vardı kafirler azgunı Şökli Melike **haber** viridi. [D38]

...Kazana ulu **hayf** ider-idük didi. [D39 V55]

Gice yatur-iken Karaçuk Çoban **kara kaygulu vâkı‘a** gördi. [D39 V55]

Bere çoban ırağnuñdan yaqınuñdan berü gelgil, **baş** indürüp **bağır** basgıl, bi kâfire **selam** virgil, öldürmeyelüm... [D40]

Bi-tekellüf kafirler **at** depdiler... [D41 V56]

...**çağmağ** çağup... [D42]

Meger hanum ol gice kalın Oğuzuñ devleti, Bayındır Hanuñ güyegüsü Ulaş oğlu Salur Kazan **kara kaygulu vâkı‘a** gördü... [D42]

Bilür-misin qarındaşum Kara Göne düşümde ne görindi, kara kaygulu **vâkı‘a** gördüm... [D42]

...şundan berü ‘**aqlum uşşum** dire bilmen... [D43 V57]

Oğuz bigleri **at** çapanda meydan qalmış. [D44]

Şu kaçan **haber** virse gerek. [D45]

Avazı kaba köpeklere **ğavğa** salan [D46]

Kurt kaçan **haber** virse gerek. [D46]

Kara başum sağlığında **eyülikler** idem köpek saña didi. [D46]

Köpek kaçan **haber** virse gerek. [D47]

...Kadir senüñ alnuña **kada** yazsun çoban didi. [D48]

Eger çoban-ile varaçak olur-isem kalın Oğuz Bigleri benüm başuma **kağınç** kağarlar... [D50]

Kırk ince billü kızuñ içine girdi, **ögüt** viridi, aydur: [D51 V61]

Kanķıñuza yapışurlar-ise Kazan hatunı kanķıñuzdur diyü, kırk yirden **avaz** viresiz didi. [D51 V61]

Kafire **haber** virdiler... [D51 V61]

Qadın ana **karşum** alup ne böğürürsin [D54]

...Karaça çoban **sapan** çatlatdı... [D57]

...demür yaylu Qapçaq Melike **kan kUSDuran**... [D60]

...altmış biñ kafire **kan kUSDuran**...[D61]

...Ağ Melik Çeşme kızına **nikah iden**, Sofı Sandal Melike **kan kUSDuran**...
[D62]

Aru sudan **abdest** aldılar, ağ alınların yire qodılar, iki rikat **namaz** kıldılar.
[D63]

Adı görklü Muhammede **salavat** getürdiler, bi-tekellüf kafire **at** saldılar, **qılıç**
çaldılar. [D63]

Dedem Qorqut gelüben **boy boyladı şoy şoyladı**... [D65]

Yöm vireyim hanum: [D65 V58]

...**du‘ā** eylediler... [D68]

Bigler menüm dahı haqquma bir **du‘ā** eyleñ... [D68]

...**du‘ā** eylediler...[D69]

Bay Püre Big bazirganlarını yanına oñıdı **buyuruq** itdi: [D69 V22]

Ol zamanda bir oğlan **baş** kesmese **kan** dökmese **ad** qomazlar-idi. [D70]

Av avlar-iken babasınıñ tavlası üzerine geldi. [D70]

Pasınıñ Qara Dervend ağzına **döş** virmiş idük... [D71 V23]

Bir iki dimedi kafirlere **qılıç** urdı, **baş** qalduran kafirleri öldürdi, **ğaza** eyledi...
[D72]

Big yigit bize sen **erlik** işledüñ, gel imdi begendüğüñ maldan al didiler. [D72]

Baş indürüp selam virdiler. [D74]

Gördiler kim ol yigit kim **baş** kesüpdür **kan** döküpdür... [D74]

Mere benüm oğlum **baş**-mı kesdi, **kan**-mı dökdi? Beli **baş** kesdi, **kan** dökdi...
[D74 V25]

Mere bu oğlana **ad qoyasınça** var-mıdur didi. [D75]

Dedem Qorqut geldi, oğlana **ad** qodı, aydur: [D75]

Allah Ta‘ala senüñ oğluña **fursat** virsün. [D75]

Qalın Oğuz bigleri **el** götürdiler, **du‘ā** kıldılar... [D75]

Mere dayalar bu qavat oğlu qavat mize **erlik**-mi gösterür didi... [D76 V26]

Banı Çiçek yaşmaqlandı **haber** şordı, aydur: [D78]

At depdiler, Beyrek atı kızuñ atını kıçdı. [D79]

...imdi gel senüñ-ile **güreş** tıtalum didi. [D79]

Baba maña bir **kız** alı vir kim men yirümden tırmadın ol tırmaqlı gerek... [D81]

...men qarımuma varmadın ol maña **baş** getürmek gerek... [D81]

...bunuñ gibi **kız** alı vir baba maña didi. [D81]

Dedem Qorqut öteden berü geldi. **Baş** indürdi, **bağır** basdı, ağız dilden görklü **selam** virdi. [D83]

...Allah ağ alnına **qada** yazmış... [D83]

...Bayburd Hisarı bigine **haber** virdi, aydur: [D90 V33]

Beyregüñ yavuklusına haber oldı, Banı Çiçek **qaralar** geydi... [D92 V34]

Göz açuban gördüğüm [D92 V34]

Bir yasduqda **baş** koyduğum [D92 V34]

Bunu işidüp Kıyan Selçük oğlu Deli Dundar **ağ** çıkardı **qara** geydi. [D92 V34]

Beyregüñ yar ve yoldaşları **ağ** çıkarup **qaralar** geydiler. [D92 V34]

Qalın Oğuz bigleri Beyrek içün azim **yas** tıtdılar, **umud** üzdiler. [D92 V34]

Vay **göz** açup gördüğüm [D94]

Köñül virüp sevdüğüm [D94]

Babasına anasına haber oldı, ap alaca ordusına şiven girdi, **ağ** çıkardılar **kara** geydiler. [D94]

Bazirganlar **yaraqlı** gördiler. [D95]

Beyregi dağı getürüp **kopuz** çaldururlar-idi. [D95]

Göz açuban gördüğüm [D95 V36]

Ol bigler **ağ** çıkardı **qara** geydi senüñ-içün Bamsı [D96]

Ağ çıkarup **qara** geydiler senüñ-içün Bamsı. [D96]

Göz açuban gördüğün [D96]

Köñül virüp sevdüğün [D96]

...dünlügi altun ban ivine şiven girmiş, kıza beñzer kıızı gelini **ağ** çıkarmış
kara geymiş... [D97]

Göz açuban gördüğüm, **köñül** virüp sevdüğüm Banı Çiçek... [D97]

Beyrek **and** içti: [D98]

Tanrı maña **yol** virdi gider oldum mere kâfir. [D100]

Ağ çıkarup **kara** geyen kızlar [D105 V42]

Meger güyegünün yüzüğine **nişan** atarlar-idi. [D109]

Delü ozan geldi **baş** indürdi, **bağır** basdı, **selam** virdi. [D109]

...men **kopuz** çalam didi. [D112 V46]

Beyrek **kopuz** çaldı soyladı... [D113]

And içmişem kısır kısrığa bindüğüm yok. [D113]

Men **kopuz** çalam didi. [D113]

And içeyim bu kez boğaz kısrığa bindüğüm yok. [D113 V47]

Dağı ‘**aybuñ** açaram bellü bilgil didi... [D114]

Ben **kopuz** çalam [D114]

Qalın Oğuz bigleri aru sudan **abdest** aldılar, ağ alınların yire qodılar iki rikat
namaz kıldılar. [D120]

...hanlar hanı Bayındıra **pencik** çıkardılar. [D121]

Qırq gün kırq gice **toy** eylediler. [D121]

Beyrek yigitleri-y-ile **murad** virdi **murad** aldı. [D121]

Dedem Qorqut geldi şadılık çaldı, **boy boyladı soy soyladı**... [D122 V53]

Yöm vireyin hanum: [D122 V53]

Baş kesüpdür **kan** döküpdür... [D125]

...**ad** kazanupdur [D125]

Baş kesüpdür **kan** döküpdür... [D125]

...**ad** kazanupdur [D125]

On altı yaş yaşladıñ [D125]

...**baş** kesmedüñ **kan** dökmedüñ [D125]

Kaçan sen meni alup kafir serhaddına çıkarduñ **kılıç** çalup **baş** kesdüñ...
[D125]

...**kılıç** çalup **baş** kesdügüm yirleri döstereyim... [D126]

Av avladı **kuş** kuşladı... [D126 V71]

...**kan** sorarlar-mı... [D128 V72]

Kara polat öz **kılıcum** çalayın [D130]

Kılıç çalup **baş kesdügüm** görgil ögrengil [D130]

Oğul-da **kılıç** kuşanur baba gayreti-y-içün [D131]

Yağıya girüp **baş** kesmedüñ [D131 V73]

...**kan** dökmedüñ [D131 V73]

Atından indi, aru sudan **abdest** aldı, ağ alnın yire kodı iki rikat **namaz** kıldı.
[D132]

...kara dinlü kafiye **göz** qarartdı, haykırdı, **at** saldı, karşı vardı, **kılıç** urdı.
[D132]

Görür-misiz ağam Kazan **baş** kesdi, **kan** dökdi, oğlan uşak yimek yimekçe
gelmez didi. [D133]

Kara çoçın oynatdı Uruz kafirüñ sağına **at** depdi. [D133]

Uruzuñ kırk yigidi atdan indi, ala kalқан bağıny kısa dügdiler, **kılıç** sıyırdılar.
[D133 V74]

Göz açuban gördüğüm [D136]

Köñül virüp sevdüğüm [D136]

Kara tonlu dervişlere **nezir** virdüm. [D138]

Ala gözlü **gelin** alam dir-idüm. [D140]

Kazan girü döndi, geldügi yolu eline alup yortdı, **dün** katdı. [D141]

Baba **toğrı haber** virgil. [D144]

Yad kıızı halaluma **destur** virsün [D144]

Anam menüm içün **gök** geyüp **kara** şarınsun. [D144]

Qalın Oğuz ilinde **yasum** tutsun. [D144]

...ağ çıkardı **ķara** geydi. [D146]
Ėaza beñzer kızum gelinüm **ağ** çıkardı **ķara** geydi. [D146]
Ėarıçuk anañ ķan **yaş** dökdi. [D146]
Virse dahı senüñ **yirüñ** tuta bilmez. [D147]
Aķup giden aru sudan **abdest** aldı. [D147 V81]
Ağ alını yire ķodı, **namaz** kıldı. [D147 V81]
Ağladı, ķadır Tañrıdan **hācet** diledi, yüzün yire sürdi. [D147 V81]
Muhammede **salavat** getürdi... [D147 V81]
...yapa yaluñuz kāfire **at** depdi, **ķılıç** urdı. [D148]
Bir saatda kāfire üç kerre **at** depdi. [D148]
Varuban destursuzķa Bayındır Ėanuñ yağısın basan, altmış biñ kāfire **ķan** kusduran Ėaflet Ėoca oğı... [D150 V83]
Aru sudan **abdest** aldılar, iki rekat **namaz** kıldılar. [D152]
Adı görklü Muhammede **salavat** getürdiler. [D152]
...kāfire **at** saldılar, **ķılıç** urdılar. [D152 V84]
Dedem Ėorķut gelüben **şazılık** ķaldı... [D154]
Yöm vireyim ĥanum: [D154]
...ağ alnuñda biş kelime **duā** kılduķ ķabul olsun... [D154 V85]
...imdi mere delü geldüm-ki senüñ **canuñ** alam, virür-misin yoķsa menüm-ile cenk ider-misin didi. [D158]
Canum alma ‘Azrā‘il meded didi. [D160]
Ya pes **can** viren **can** alan Allah Ta‘āla-mıdur? [D161]
Menüm **canum** alur olsañ sen alğıl. [D161]
Ėırıldadup tatlı **canum** alur oldı. [D163]
Ėırladup **canum** alur oldı. [D164]
Göz açuban gördüğüm [D167]
Köñül virüp sevdüğüm [D167]
Tatlı damağ virüp şorişduğüm [D167]
...ol iki halala yüz kırķ yıl ‘**ömür** virdüm didi. [D269]

Delü Dumrul yüz kırk yıl **yaş** yaşadı. [D169]

Dedem Korkut gelüben **boy boyladı soy soyladı**. [D169]

Yöm vireyim hanum: [D169]

...ağ alnuñda biş kelime **du‘ā** kılduğ olsun kabul... [D170]

...maña **baş** getürmiş ola, didi. [D171]

Aydur: Varayım oğluma **toğrı haber** vireyim, hüneri var-ise gelsün alsun, yohsa ivdeki kıza rāzı olsun didi. [D174]

Baba akın yilisi kara kazılık atuma **eyer** salayım, kanlu kâfir iline **akın** çapayım, **baş** keseyim kâfire **kan** kuşdurayım... [D174]

...**hüner** göstereyim. [D174]

Gördüñ-mi men maña nitdüm, oğlana **korhınç haberler** vereyim, ola kim gitmeye döne didi. [D175]

Göz kaquban **köñül** alan anuñ görklisi olur [D175]

Hay dimedin **baş** getüren celladı olur [D176]

Alp ere **korhu** virmek ‘ayıb olur [D176]

Çakmak çakup oda yaqam [D176]

Göz kaquban **köñül** alan görklüsünün boynın öpem [D176]

Adı görklü Muhammede **salavat** getürdi... [D182]

Adı görklü Muhammede **salavat** getürdi. [D185]

Qarıcuğ olmış anañ kan **yaş** döke [D187]

Altı cellad eñsesine geldiler, yalıñ **kılıç** tutdılar. [D186]

...yarın Oğuz iline haber vara, deve elinde qalmış-idi kız kırtardı diyeler, mere kolça **kopuzum** çaluñ... [D188]

Qap qayalar başında başında **yuva** tutan [D188]

...adı görklü Muhammede **salavat** getürdi, deveye bir depme urdı. [D189]

Ozan geldi **yilteme** çaldı. [D190]

...**dün** qatdı, köçdi. [D190]

Haq Taala **yol** virdi vardum... [D190]

Yigidiüm üzerüñe yağı geldi, oyarmak benden şavaşuban **hüner** göstermek senden didi. [D193]

...aru sudan **abdest** aldı. [D193]

Ağ alnını yire kodi, iki rekat **namaz** kıldı. [D193]

Atına bindi, adı görklü Muhammede **salavat** getürdi... [D193]

...kara tonlu kafiye **at** saldı, karşı vardı. [D193]

Selcen Hatun **at** oynatdı, Kan Turalınuñ öñine kiçdi. [D193]

Burada Selcen Hatun **at** saldı, karşı vardı. [D194]

Gördi gelen at üzerinde, geyinmiş, süñüsü elinde. **Yer** öpdi, aydur: [D193]

Haber şordılar, görelüm niçe şordılar: [D194]

Atına **mahmuz** urdı, bir yüksek yire çıkıdı gözledi. [D195]

Bir tarafına dahı kendü girdi, **kılıç** tartup yorıdı... [D197]

Tatlu damağ tutubanı şorişmadum [D198]

Irağından yakınından gelişdiler, **gizlü yağa** tutuban yilişdiler, **tatlu damağ** virüben şorişdılar... [D200]

Dügün itdi... [D200]

Dedem Korkut gelüp **şadılık** çaldı, **boy boyladı soy soyladı**... [D201]

Bayındır Handan **akın** diledi. [D202]

Bayındır Han **destur** virdi. [D202]

...meydana girdi **er** diledi. [D203]

Kafirün eñsesine bir **kılıç** urdı... [D203]

Bir birine **söz** atışdılar. [D204 V87]

Bunda **laf** urup nidersin, çünkü **er** dilersin... [D204 V87]

Meger ol gice Yigenek **düş** gördi... [D206 V88]

...Dede Korkutdan **ögüt** aldum... [D206 V88]

...döndüm ol ere **selam** virdüm... [D207]

Çevre alup gittiler kındılar. [D208]

...Arşun oğlu Dilek Teküre **haber** virdiler. [D208]

Andan döne bilmez Dülek Evren altı perlü çomağı-ile **at** depüp gelüp
yuşarudan aşğa kafiri şatı urdı, alımadı. [D209 V90]

Ādeme sen **tac** urdun [D210]

Nemrud göge **oh** atdı. [D210]

Şara tonlu kafire **at** deperem [D210]

Haman-dem **at** saldı. Yıl gibi yitti, yilim gibi yapışdı. [D210]

Kafirün çignine bir **kılıç** urdı, geyimini kiçimini toğradı... [D210]

Babası-y-ile Yigenek **gizlü yağa** tutuban yilişdiler, iki şasret bir birine
bulışdılar, issüz yirün şurdı kibi ulışdılar, Tañrıya şükürler kıldılar. [D212]

...toşuzlama çırğap çuğa Bayındır Hana **pencik** çıkardılar. [D212 V92]

Dedem Şorşut gelüben **boy boyladı soy soyladı**... [D212 V92]

Yöm vireyin şanum: [D213]

Oğuz Şanuñ ilkişısı gelüp **haber** getürdi, aydur: [D213]

Şadılık itdiler, yime içme oldı. Amma oğlanı ne-kadar getürdiler-ise şurmadı
girü aşlan yatağına vardı. [D214]

Perri kızı **kanat** urup uçdı, aydur: [D215]

... amma Oğuzuñ başına **zaval** getürdüñ didi. [D216]

Çevre aldılar. İndi bir yigit bunı tepdi. Depdükçe böyüdi. [D216]

Depegöz Oğuzdan çıkıdı bir yüce şağa vardı. **Yol** kesdi... [D218]

... **kılıç** urdılar kesmedi, süñü-y-ile şaşıdılar ilmedi. [D218]

Ağ şakallu Aruz Şocaya **kan** şusdurdı. [D219]

Geldi, **selam** virdi, aydur: [D219]

Geldi içerü Basata girdi **selam** virdi, ağladı, aydur: [D221]

...ağ şakallu babañ Aruza **kan** şusdurdı... [D221]

...adı görklü Muhammede **salavat** getürdi. [D227]

Şarangu dün içre **yol** azsañ umuñ nedür [D231]

Şarañu dün içre **yol** azsam umum Allah [D231]

Dedem Şorşut gelüben **şadılık** çaldı... [D234]

Dedem Şorşut geldi **şadılık** çaldı, şanum niye saht olursın didi. [D235]

Berdeye Genceye varup **vatan** tutdı. [D236]

Göz açuban gördüğüm [D238]

Köñül virüp sevdüğüm [D238]

Av avlayu gezer-iken öñinden bir paralu geyik çıkdı. Begil buña **at** saldı.
[D240]

Meger Begilün-de anda cāsusu hazır-idi. Begile **haber** gönderdi, aydur: [D243]

Av avlayup kuş kuşlayup gezer-iken [D244]

Ağz dilden Bayındıra **selam** virgil. [D245]

Kan derledi çapdurayım senün için. [D245]

Herze merze söyleme itüm kâfir. [D248]

Sen âdeme **tac** urduñ [D251]

Parmak götürüp **şahadet** getürüp müsülman oldu [D252]

Ala gözlü oğlına **al duvahlı gelin** aldı. [D253]

Ağ alınlı Bayındır Hana **pencik** çıkardı. [D253]

El öpdi. [D253]

Dedem Korkut gelüben **şazılık** çaldı... [D253]

Yöm vireyim hanum: [D253]

...mere sen **baş** mı kesdüñ **kan**-mı tökdüñ... [D254]

Mere Ters Uzamış **baş** kesüp **kan** dökmek hüner-midür didi. [D254]

Turdı Kızan bigden **akın** diledi. Akın viridi. [D254]

Uşun Kocanuñ ağ ban ivi öñinde şiven kopdı. Kaza beñzer kıızı gelini **ağ**
çıkarup **kara** geydi. [D256]

Mere nolduñuz diyü bir **şapala** birine bir **şapala** birine urdı. [D256]

İçerü sohbeta girdi, **destur** diledi, bigler hoş kaluñ didi. [D257]

Kâdir Tañrı **yol** virmiş çıkup gelmiş. [D257]

El kavşurup ol yigide **selam** virgil. [D258]

Oğlan kardaşın añdı gider, bize ne **ögüt** virürsin didiler [D260]

...**murad** vir **murad** al, şarılalum didi. [D260]

Gelenden geçenden **haber** şoram. [D261]

Hayır **haber** getürene... [D261]
Şer **haber** getürenüñ... [D261]
Murad vir **murad** al andan git yigidüm didi. [D261]
Mere kavat kıızı ağam başına **and** içmişem... [D262]
Dün katdı, yort eyledi. [D263]
Kılıç çeküp altı kâfir depeledi. [D263]
Ṭavlunbaz urup yundları ürkitdi [D263]
Dün katmış, üç gün dünlü yortmış yigit... [D263]
Adı görkü Muhammede **salavat** getürdi. [D264]
Adı görkü Muhammede **salavat** getürdi... [D265]
...kafire **kılıç** koydı, basdı kalaya tıkdı. [D265]
Karañu dün içinde **yol** azsañ umuñ nedür? [D268]
Karañu dün içinde **yol** azsam umum Allah [D269]
Kara tonlu kâfire **at** şaldılar, **kılıç** yorıtdılar. [D270]
Dün katdılar. Oğuzuñ serhaddına yetdiler. [D270]
Ulu oğlına dañı görklü **gelin** getürdi. [D271]
Dedem Korkut gelüben **boy boyladı soy soyladı**. [D271]
Gelüp teküre **haber** virdiler. [D273]
And iç kim bizüm ilümüze yağılığa gelmeyesiin... [D275]
Vallah Kazan eyü **and** içdi didiler. [D276]
Kâfirüñ arhasına **eyer** şaldı, ağzına **uyan** urdı... [D276]
...**el** virmedüm. [D277]
Yüz biñ er gördüm-ise **yüzüm** dönmedüm. [D277]
Muhammedüñ dini 'ışkına **kılıç** urdum. [D277]
Kaba kaba bigler oğlı **gavğa** salsa [D278]
Kamçı şalup tiñdüren Kazan er-idüm. [D278]
Kayrı eren kulağuzsuz **yol** yañılsa [D278]
Ağça Kala Sürmelüde **at** oynatdum. [D280]

Qara polad öz **qılıcum** tarta-y-idüm. [D282]

On altı yigit şırayup atdan indiler, **qalkın** yapındılar...[D284]

Bulduqları kafiri kırdılar. **Dil** çıkartmadılar. [D284]

...sen dahı **and** iç-kim... [D285]

...eyü **and** içti diyü sevindiler. [D285]

Qazanuñ üzerine **at** saldı. [D287]

Eylik Koca oğlu döne bilmez Dülek Evren maña dirler didi. Qazanı sançam didi, sançmadı, öte kiçdi. Süñüsin eline alup **at** saldı. [D288]

Qazan **at** depdi... [D288]

Qazan yine **er** diledi. Düzen oğlu Alp Rüstem **at** depdi, meydana girdi. [D288]

Ol dahı Qazana **at** saldı. Alam didi alımadı. [D289]

Qazan girü **er** diledi. [D289]

Çekdi añsuzın elinden aldı qılıcı tartdı babasınıñ üzerine **at** saldı. [D289]

Bigler Qazan-ile oğlınuñ üzerine **at** saldılar. Çevre aldılar. [D290]

Qazanuñ elin öpdiler. Yoriyuban kafire **at** saldılar, **qılıç** urdılar. [D290]

Yidi gün yidi gice **toy düğün** idüp yime içme oldı. [D290]

Dedem Qorqut geldi **qopuz** çaldı... [D291]

Qazan aydur: 'Adāvet bağladılar, he-mi didi. [D292 V93]

Qılbaş gelüp Aruza **selam** virdi. [D292 V93]

Taş Oğuz biglerine **ağırlıq** idüp toyladı. [D294]

Ya sen ne **cavab** virdün? [D294 V95]

...**and** içdiler, senüñ dostuña dost ve düşmenüñe düşmenüz didiler. [D295]

Döndi aydur: Bigler Beyrek bizden **qız** almışdur güyegümüzdür, amma Qazanuñ inağıdur... [D295]

...olmaz ise ben saqalını tutayın siz **qılıç** üşürüñ paralañ... [D295]

Aruzdan adam geldi, **selam** virdi. [D295]

...girüp **selam** virdi. [D296 V96]

...sen dahı **and** iç didiler. [D296 V96]

...**and** içdi, soyladı: [D296 V96]

Mere herze merze söyleme, kanuňa susanma gel **and** iç didi. [D297]

Beyrek aydur: Vallah men Qazan uğurına **başum** kóımıřam Qazandan dönmezem... [D297]

Aę çıkarup **kara** geyüň [D298]

...and içdük, gel sen dağı **and** iç didiler... [D298]

...yarın kıyamət güninde menüm elüm Qazan Hanuň yaķasında olsun menüm **kanum** Aruza kór-ise didi. [D298]

Menüm **kanum** Aruza kómasun. [D299]

Qaza beňzer kıızı gelini **aę** çıkardı **kara** geydi. [D299]

Kırk elli yigit **kara** geyüp **gök** şarındılar, Qazan Bige geldiler. [D299]

...**and** içdiler... [D300]

...menüm **kanum** Aruza kómasun didi, didiler. [D300]

...hem vaşıyyet eylemiş, menüm **kanum** kómayasın alasın dimiş... [D301]

Selam virdiler, sen sağ ol hanum didiler. [D301]

... hem size ışmarlamış, menüm **kanum** alsun dimiş... [D301]

Aruz Koca meydana **at** depdi. [D302]

Aruz Qazanuň üzerine **at** saldı. Qazanı kılıçladı... [D302]

Qazan gök alaň görklü çemene **çadır** dikdürdi... [D303 V99]

Dedem Kórķut gelüben **řazılıķ** çaldı... [D303 V99]

Yöm vireyim hanum: [D303]

C. İyelik Akkuzatifi

3. şahıs iyelik eklerini almış adlardan sonra gelen +n belirtme eki, iyelik akkuzatifi olarak adlandırılır (bk. Timurtaş, 2012: 70).

Metinde belirtme ekinin ilgili kullanımını tanımlayan **594** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Sözün tütup tamam iderler-idi.[D2V2]

Bir yigidüň kara taę yumrısınça malı olsa yığar, direr taleb eyler, naşibinden artuğın yiye bilmez. [D3]

...köñlin yüce tutan erde devlet olmaz. [D3]
Ata adın yorıdanda devletlü oğul yig. [D4]
Gitdükde yirüñ otlakların geyik bilür. [D5 V4]
Gögez yirler çemenlerin kulan bilür. [D5 V4]
Ayrı ayrı yollar izin deve bilür. [D5 V4]
Yidi dere koğuların dilkü bilür. [D5 V4]
Dün-ile karvan göçdügin turgay bilür. [D5 V4]
Oğul kimden olduĝın ana bilür. [D5 V4]
Erüñ ağırın yiynisin at bilür. [D5 V4]
Ağır yükler zahmetin katır bilür. [D5 V4]
Ğafil başuñ ağrısın beyni bilür. [D5 V4]
Er cömerdin er nâkesin ozan bilür. [D5 V4]
Dizin basup oturanda ħalal görklü. [D6]
Ağ südin toya emzürse ana görklü [D7]
Şabadança yirinden örü tırur, elin yüzün yumadın... [D7]
...toyinça tıka başa yir, elin bögrine urur aydur: [D7]
Depidinçe yirinden örü tırdı, elin yüzün yumadın obanuñ ol uçından bu
uçına... [D8 V5]
...ne gelür-ise benüm şağırma gelsün diyü elin götine urur, yönin añaru
şağrısın erine döndürür... [D9]
...Oğuz biglerin konuklar-idi. [D10 V6]
...Dirse Ħan kalkubanı yirinden örü tırup kırk yigidin boyına alup Bayındır
Ħanuñ şöĸbetine gelür-idi. [D11]
Can tatlusın saña bildüreyin-mi. [D13]
İç Oğuzuñ Taş Oğuzuñ biglerin üstüñe yığnağ itgil... [D14 V8]
İç Oğuz Taş Oğuz biglerin üstine yığnağ itdi. [D15]
Oğlan buğanuñ alnından yumruğın giderdi, yolından şavıldı. [D17]
Oğlan tahta çıkdı, babasınıñ kırk yigidin añmaz oldu. [D18]
...senüñ oğluñ kür kópdi erçel kópdi, kırk yigidin boyına aldı... [D19]

...ne yirde gözel kopdı-y-ise çeküp aldı, ağ şakallu kocanuñ ağzın sögdi...[D19]

...ağ pürçeklü karınuñ südin tartdı... [D19 V11]

Bidevi atlar issin görüp 'okradukda. [D21V12]

Oğlançuğın yanına alup kırk yigidin boyına şaldı, ava çıkdı. [D21V12]

...oğlumuñ at segirdişin, kılıç çalışın ok atışın göreyim, sevineyim, kıvanayım, güveneyim didi didiler. [D22]

Dirse Han Korkut sinirli katı yayın eline aldı. [D22]

Oh tokındı, alça kanı şorladı, koyını tıldı, bidevi atınuñ boynın kucaqladı yire düşdi. [D23]

Atınuñ cılavısın döndürdi, ordusına gelür oldu. [D23 V13]

...kanlu Oğuz biglerin toylayayım didi. [D23 V13]

Yaluñuz oğul haberin a Dirse Han digil maña. [D25]

Yaluñuz oğul haberin a Dirse Han digil maña. [D25]

...bidevi ata binüp oğlançuğın isteyü gitdi. [D26]

Bidevi atın ökçeledi, ol tarafa yorıdı. [D26]

...üç katla yarasın eli-y-ile şıgadı... [D26 V15]

Baş kaldırdı, yalabıdağ gözün açdı anasınıñ yüzine baqdı. [D28]

Berü gelgil ak südin emdügüm kadunum ana. [D28]

Oğlanuñ anası emçegin bir şıkdı südi gelmedi, iki şıkdı südi gelmedi, üçincide kendüye zarb eyledi... [D29]

Dirse Hanuñ haberi yok, oğlançuğın öldi bilür. [D29]

Dirse Han eger oğlançuğın görür-ise arturmaz... [D29]

...ağ ellerin ardına bağlayalum... [D29]

Ağ ellerin ardına bağladılar... [D30]

...ağ ellerin ardına bağladılar... [D30 V17]

Oğlan anasınıñ sözin şımadı. [D31]

Buğaç Big yirinden örü tırdı, kara polat öz kılıcın biline kuşandı... [D31]

...altun cıdasın kolına aldı... [D31]

- ...kırk yigidin boyına aldı,babasının ardınca yortup gitdi. [D31]
- ...kolça kopuzın eline virdiler. [D32]
- Dirse Han oğlançuğı idüğün bilmedi, karşı geldi. [D32]
- Kırk yigid bidevi atın oynatdı... [D34]
- Oğlan kırk yigidin boyına aldı... [D34]
- Kiminün boynın urdı... [D34]
- Dirse Han burada oğlançuğı sağ idüğün bildi. [D34]
- Şağlık-ile şağınçın... [D35V20]
- Toksan başlu ban ivlerin kara yirün üzerine dikdürmiş-idi. [D36]
- Koñur atın çekdürdi,bütün bindi. [D37]
- Gök bidevisin tutdurdı, Kazan Bigün karındaşı Kara Göne bindi. [D37]
- Ağ bidevisin çekdürdi Bayındır Hanun yağısın başan Şir Şemseddin bindi.
[D37]
- Altun ban ivlerin kâfirler çapdılar. [D38]
- ...ala kollu şapanın eline aldı. [D39 V55]
- Birin atanda ikisin için yıkdı... [D39 V56]
- ...atanda için dördin yıkdı. [D39 V56]
- Çoban şehid olan kardaşların Hâkına kodı... [D42]
- ...yoluñ kıyısın alup oturdı, ağladı şıkladı, aydur: [D42]
- ...kalanısın yora bilmen Allah yorsun didi. [D43 V57]
- Koñur atın mahmuzladı Kazan Big yola gitdi. [D44]
- Su Hâk dizârın görmışdür,ben bu şu-y-ile haberleşeyim didi. [D45]
- Ordumuñ haberin bilür-misin digil maña. [D45]
- ...berk ağıluñ ardın söken. [D46]
- Karma ögeç semüzin alup tutan. [D46]
- Ordumuñ haberin bilür-misin digil maña. [D46]
- Ordumuñ haberin bilür-misin digil maña. [D46]
- Yeñiden toğanın öldüreyin [D49]

Yiñüm-ile alnum kanın ben sileyin [D49]

...men dahı karındaşum kanın almağa giderem dedi. [D49 V60]

Kafirün fi'lin tuydum. [D52]

Atından indi, çobanuñ ellerin çözdı, alnında bir öpdı, aydur: [D50]

...can tatlusın saña göstere-y-idüm... [D53]

...tā kim şası dinlü kâfirün döşegine varmayasın, sağrağın sürmeyesün... [D54]

Boyı uzun bili ince Burla Hatun boynı-y-ile kulağın aldı düşdi, güz alması kibi al yañağın tırtıdı, yırtıdı... [D54]

Dölin almakdan şafañ var-ise Şökli Melik, kara gözlü kızuñ var-ise getir Kazana vir... [D59]

...bıyığın eñsesinde yidi yirde düğen, erenler evreni, Kazan Bigün kartaşı Kara Göne çapar yetdi. [D59 V65]

Hemid-ilen Merdin kal'asın depüp yıkan, demür yaylu Kapçak Melike kan kuşduran, gelüben... [D60]

...Kazanuñ kızın erlik-ile alan... [D60]

Destursuzça Bayındır Hanuñ yağsın basan, altmış biñ kâfire kan kuşduran... [D60]

...elli yidi kal'anuñ kilidin alan... [D62]

...bir bir boynın kuçan yüzinde tudağında öpen, Eylik Koca oğlu Alp Eren Çapar yetdi. [D62]

...ağ alınların yire kodılar... [D63]

...ğafillüçe kara başın alup kesdi, kaşşaduban alça kanın yir yüzine dökdi. [D64]

...at boynın kuçakladı yire düşdi. [D64]

Kara yirün üzerine ağ ban ivin dikdürmiş-idi. [D67]

...destmalın eline aldı, böğürü böğürü ağladı. [D67]

...Han Bayınduruñ karşusın alsa tursa kullık eylese... [D68]

Yol yarağın gördiler. [D70]

...on altı yıldur kim Oğuz içinden gitmiş idük dan dansuḥ kâfir malın Oğuz biglerine götürür idük. [D71 V23]

Pay Pürenüñ oğlu vardur, adına Bamsı dirler didiler. Pay Pürenüñ oğlu olduḡın bilemediler. [D73]

Yigit parmaḡın ısırdı. [D73]

Atın kāmçıladı, yola girdi. [D73]

...kırduḡın añmadı. [D74]

Bazirganlar yorıdılar yigidüñ elin öpdiler. [D74]

Mere kavat oḡlı kavatlar ata tırur-iken oḡul elin-mi öperler. [D74]

İmdi incinme ḡanum evvel anuñ elin öpdüḡümüze, eger senüñ oḡluñ olmasa-y-idi bizüm malumuz Gürcistanda gitmiş-idi, hepümüz tutsak olmış-idi didiler. [D74]

Boz ayḡırın çekdürdi Beyrek bindi. [D76]

...Beyrek kızuñ oḡın yardı. [D79]

Ḡayrete geldi, kavradı kızuñ bağdamasın aldı, emçeginden tıtdı. [D79]

Oḡuzda kimüñ kızın alı vireyin didi [D81]

Dede Ḡorḡut birin bindi birin yetdi... [D82]

Delü Ḡarḡar aḡzın köpüklendürdi, Dede Ḡorḡuduñ yüzine baḡdı, aydur: [D83]

Delü ḡarḡar kılıcın eline aldı, yuḡarusından öyke ile ḡamle kıldı. [D84]

...gel gidelüm semüzin al aruḡın ḡo didi. [D88]

...nolduñ böyle buñalduñ, semüzin al aruḡın ḡo didi. [D88 V32]

Hay Dede Sulṡan, Tañrı bunuñ semüzin de alsun aruḡın-da alsun... [D88 V32]

Geldi geyesisin geydi, ivine gitdi. [D89]

Aḡır düḡün yaraḡın gördi. [D89]

Beyrek Ḡan daḡı oḡın atdı, dibine gerdegın dikdi. [D89]

Nayibi kılıcın sıyırdı eline aldı, menüm başum Beyregüñ başına ḡurban olsun didi. [D90V33]

...tardı yaḡasın yırtdı, oḡul oḡul diyüben böḡürdi zārılık kıldı. [D91]

Aḡ pürçeklü anası buldur buldur aḡladı gözinüñ yaḡın dökdi... [D91]

...al yañaḡın tardı... [D91]

Bunuñ üzerine on altı yıl kiçdi, Beyregüñ ölüsın dirisın bilmediler. [D92 V34]

Bir gün kızuñ kardaşı Delü Qarçar Bayındır Hanuñ divanına geldi, dizin çökdi, aydur: [D93]

...Beyrek diri olsa on altı yıldan berü gelür-idi, bir yigit olsa dirisi haberin getürse... [D93]

...ölüsi haberin getürene... [D93]

Sultānum ben varayın, ölüsi dirisi haberin getüreyin didi. [D93]

Gördi tanıdı oldur didi, tırtıdı yaqasın yırtıdı, avı tırnaq ağ yüzine aldı çaldı, güz alması gibi al yañağın yırtıdı... [D94]

Yalançı oğlu Yaltaçuk kiçi düğünün eyledi, ulu düğünine va' de qodı. [D94]

Mere bazirganlar varuñ iqlim iqlim aran, Beyregüñ ölüsi dirisi haberin getürey-idüñüz ola-mı dir. [D94]

Güz alması gibi al yañaqların yırtar gördüm Bamsı [D96]

Kiçi düğünün eyledi ulu düğünine va' de qodı [D96]

Yalançı oğlu Yaltaçuk menüm ölüm haberin iletmiş... [D97]

Böyle digeç kırk yigidi kaba şaruqların götürdiler yire çaldılar, böğürü böğürü ağlaşdılar zārılık kıldılar. [D97]

Beyrek aşğa bakdı, kendüzin yir yüzinde gördi. [D99]

...bir kulağın kaldırdı Beyrege qarşu geldi. [D99]

Beyrek at göksin kuçakladı, iki gözün öpdı. [D99]

Otuz toquz yoldaşın ısmarladı, görelüm hanum niçe ısmarladı: [D100]

Birin eksük bulsam yirine on öldüreyim [D100]

Onın eksük bulsam yirine yüzün öldüreyim mere kâfir [D100]

Mere kimüñ nesin alur didi. [D100 V39]

Ozan aydur: Han Beyregüñ adaqlusın alur didi [D100 V39]

...şakla gelem bahasın getürem alam didi. [D101]

Bakdı gördi bir kaç çoban yoluñ kıyısın almışlar, ağlarlar... [D101]

Bigümüzüñ bir oğlu var-idi, on altı yıldır kim ölüsü dirisi haberin kimse bilmez,
Yalançı oğlu Yaltaçuk dirler ölüsü dirisi haberin getürdi, adaqlusun aña virür oldılar...
[D101]

...Beyregüñ karnın toyurdılar. [D105 V42]

...yoldaşların aña ağladı, aydur: [D109]

Can bacuğın egmişsin [D110]

Oķcuğazın kurmışsin [D110]

Adın gerdek kōmışsin [D110]

Delü ozan devletin depdi, bigler bugünkü bigligüm bunuñ olsun, kōñ nireye
gider-ise gitsün neyler-ise eylesün didi. [D111]

Karnın toyurdukdan soñra... [D111]

...kiminüñ başın yardı. [D112]

Kızlar oturan otağa geldi, işigin aldı oturdı. [D112]

...Beyrekden soñra başuña bu hal gelecegin bilür-idük? didi. [D114]

Banı Çiçek kırmızı kaftanın geydi, ellerin yiñine çekdi gözükmesün diyü,
oyuna girdi, ayıtdı: [D114]

Mere delü ozan men 'ayıblu-mıyam kim maña 'ayıb kōşarsın didi, gümüş gibi
ağ bilegin açdı, elin çıkardı. [D115]

...nişanın söyle didi. [D116 V49]

Oğlum idüğün andan bileyim... [D118]

...ağ alınların yire kodılar... [D120]

Kāfirüñ kilisesin yıkdılar... [D121]

Keşişlerin öldürdiler. [D121]

Pay Püre Bigüñ oğlançuğı Beyrek, meliküñ kızın aldı, ağ ban ivine ağ otağına
girü döndi, düğüne başladı. [D121]

...ğāzi erenler başına ne geldüğün söyledi... [D122]

Kara yirüñ üzerine otaqların tikdürmiş-idi. [D122 V68-7]

...elin eline çaldı ağladı. [D123 V69]

Pilon geyen keşişüñ elin men operem [D124]

Qara gözlü kâfir kızın men aluram [D214]
Kazan Big elin eline çaldı, kaç kaç güldi, aydur: [D126]
Koñur atın çekdürdi, bütün bindi. [D126 V71]
Kırk ala gözlü yigidin Uruz boyına aldı. [D126 V71]
Kazan koñur atın çekdürdi bütün bindi. [D127]
...bidevi atın oynatdı... [D128]
Kaba qarın giñ göğüsde oynadayım senüñ-içün. [D129]
Sası dinlü kâfir başın kesdüreyüm senüñ-içün [D129]
Kâfir başın kesdüreyim senüñ-içün [D129]
Ol kâfirüñ üçin atup birin yarmaz okçısı olur [D130]
Adam etin yahını kılan aşbazı olur [D130]
Azğun dinlü kâfirdür başların keseyin [D130]
Uruz babasınıñ sözün şımadı, kayıdup girü döndi. [D131 V73]
Yirden yüce tağlar başına yoldaşların alup çıkdı. [D131 V73]
Ol zamanda oğul ata sözün iki eylemez-idi... [D132]
Uruz giñ yakadan süñüsün şaңdı tırdı. [D132]
Atından indi, aru sudan abdest aldı, al alnın yire kodı iki rik'at namaz kıldı.
[D132]
Qara koçın oynatdı Uruz kâfirüñ şağına at depdi. [D133]
Oğlanuñ bidevi atın oğladılar, at yıhıldı. [D133 V74]
Şağın solın Uruzun çevürdiler. [D134]
Kırk yigidin şehid itdiler. [D134]
Qarusından ağ ellerin bağladılar. [D134]
At cılavısın döndürdi, girü döndi. [D134]
Dahı koñur atın ökçeledi, yola girdi. [D135]
İvine geldi. han kıızı boyı uzun Burla Hatun Kazanuñ geldügin işitdi... [D135
V75]
Oğlançuğumuñ ilk avıdur, kanlu Oğuz biglerin toylayayım didi. [D135 V75]

Ḥan kıızı gördi kim Ḳazan gelür, yumurlanup yirinden örü tırdı, şamur cübbesin egnine aldı, Ḳazana karşı geldi. [D135 V75]

Boynı uzun bidevi geyigin alup yıkdıñ [D136]

Ağ ellerin karusından bağlatdıñ-mı [D136]

Ḳara gözden acı yaşın dökdürdüñ-mi [D136]

Sarımsak otın yimedın Ḳazan içüm göyinür [D137 V76]

Yaluñuz oğul haberin Ḳazan digil maña [D137 V76]

Yaluñuz oğul haberin Ḳazan digil maña [D137 V76]

Yaluñuz oğul haberin a Ḳazan digil maña [D138]

Ṭamarların tuğladayım [D138]

Yaluñuz oğul haberin almayınça [D139]

Ḳazan oğlan avda idügin andan bileyin kim yorgun atıñ-ile gedilmiş cıdañ-ile ardına düşesin didi. [D141]

Leş arasında oğlançuğı leşin bulmadı, altunluça kımçısin buldı. [D141]

Kāfirüñ izin izledi. [D141 V78]

Bu maḥalda Ḥan Ḳazan yetdi. koñur atın oynatdı. [D142]

Kāfir Ḳazanuñ geldügin gördi, ürkdi. [D142]

Kim atın biner... [D142]

Kāfirler oğlana aman virdiler, elin çözdiler gözin açdılar. [D142]

Ağ ellerüm arduma bağlanduğın / Ḳıl sicim ağ boynuma taķıldıuğın / Kara gözlü yigitlerüm kırıldıuğın / Sen gelmedin baba kāfirler tanışdılar [D143]

Ġafillüçe görklü başın kesüñ [D143]

Alça kanın yir yüzine döküñ [D143]

Ḳıl kepenek boyunçuğın sürer digil [D144]

Ağır buķağı topuçağın döger digil [D144]

Ḳıl kepenek boyunçuğın sürer diyeyin-mi [D146]

Ağır buķağı toğuşağın döger diyeyin-mi [D146]

Ağladı, kādir Tañrıdan ḥācet diledi, yüzin yire sürdi. [D147 V81]

Özin şarp yirlere şaldı. Görelüm imdi Yaradan neyler. [D148]

Qırk ince billü kız oqlanı-y-ile qara aygırın tırtırdı, bıtun bindi, kılcın kuşandı. [D148]

Başum tacı Qazan gelmedi diyü izin izledi gitdi. [D148]

...qara bıyıqın yidi yirden eñsesinde dügen, Qazan qartaşı Qara Göne çapar yetdi. [D150]

Varuban destursuzça Bayındır Hanuñ yağısın başan, altmış biñ kâfire kan kusduran, Ğaflet Koca oqlı Şim Şemseddin çapar yetdi. [D150 V83]

Yigirmi dört boyın oñşayan Delü Tundar yetdi. [D151]

Qazan kendü düpe depdi, Tekür ile Şökli Melike havala oldu, böğürdübeni atdan yire şaldı, alça kanın yir üzerine dökdi. [D152 V84]

Şol tarafda Buğaçuq Melike Qara Budak karşı geldi, şaңcubanı yire şaldı, depretmedin başın kesdi. [D153]

Boyu uzun Burla Hatun qara tuğın kâfirüñ kılıçladı, yire şaldı. [D153]

Qazan oqlı üzerine geldi. İndi, elin çözdı. [D153]

Qazan oqlançuğın kırtardı, girü döndı. [D153]

Vallah big yigit Allah Ta‘āladan buyruq oldu, al kanatlu ‘Azra’il ol yigidüñ canın aldı. [D156]

Mere ‘Azrā’il didügüñüz ne kişidür kim adamuñ canın alur... [D156]

...şavaşayım çekişeyim dürişeyim, yahşı yigidüñ canın kırtarayım, bir dahı yahşı yigidüñ canın almaya didi. [D156]

Gözüm çöñge idügin ne beğenmezsin [D158]

Gözi gökçek kızlaruñ gelinlerüñ canın çoğ almışam [D158]

Şakalum ağarduğın ne beğenmezsin [D158]

Ağ şakallu qara şakallu yigitlerüñ canın çoğ almışam [D158]

Al kanatlu ‘Azrā’il menüm elüme girse öldüre-y-idüm, yahşı yigidüñ canın anuñ elinden kırtara-y-idüm dir-idüñ... [D158]

...yahşı yigidüñ canın kırtarayım didi. [D159]

Qara kılcın şıyırdı, eline aldı. [D159]

Ādemiler evreni Delü Dumrul elin eline çaldı, kaş kaş güldı. [D159]

Ṭurđı atına bindi, ˆođanın eline aldı, ardına düşdi. [D159]

Oğrılayın can alduğın ˆıymaz idüm [D160]

...ikisinden biri bolayki canın vire... [D162]

Delü Dumrul sürdi babası yanına geldi. Babasının elin öpüp soylamış... [D162]

...anası dağı canın virmedi. [D165]

Böyle diğey ‘Azrā’ıl geldi Delü Dumruluñ canın almağa. [D165]

‘Azrā’ıl ˆatunuñ canın almağa geldi. [D168]

Alur-iseñ ikimüzüñ canın bile alđıl [D169]

Qor-iseñ ikimizüñ canın bile ˆođıl [D169]

Delü Dumruluñ atasınuñ anasınuñ canın al, ol iki ˆalala yüz kırk yıl ‘ömür virdüm didi. [D169]

‘Azrā’ıl dağı babasınuñ anasınuñ def’i canın aldı. [D169]

Yarenler atam öldi men ˆaldum, yirin yurdın ˆıtdum... [D170]

Böyle diğey erenler evreni Qan Turalı yirinden ˆırdı, kırk yigidin yanına aldı... [D171]

Başamasa başın keser-idi. [D173]

Bu otuz iki baş kim burcda aşılmış idi ˆađan aşlan-ile ˆara buđranuñ yüzin görmemişler-idi, ancak buğa buynuzında helāk olmışlar-idi. [D173]

Elin öpdi, aydur: [D174]

Gök-ile pehlü uran ˆal’aların [D176]

Göz ˆakuban köñül alan görklüsünün boynın öpem [D176]

Qādir qor-ise başın kesem [D176]

Atasınuñ anasınuñ ellerin öpdi. [D177]

Kırk yigidin yanına bırağdı, yidi gün yiđi gice yortdılar, kāfirüñ serˆaddına irdiler... [D177]

Yügrük atın yüğürdüp Qan Turalı gürzin göge atar, inüp yire düşmedin ˆarvar ˆıtar... [D177]

Qan Turalı niqabın serpdı. [D180]

Hak Ta'ala atamuñ köñline rahmet eylese, kebin kesüp... [D180]

Buğa dizin çökdi... [D180]

Qan Turalı sağına baqdı kırk yigidin ağlar gördi, solına baqdı eyle gördi.
[D181]

Buğanuñ zencirin aldılar, şalı virdiler. [D182]

Alına yumruğın tayıdı, sürdi meydanuñ başına çıkardı. [D182]

Etin meydanda koyup... [D183]

Qan Turalı yigitlerin ağlar gördi, aydur: [D183]

Avuñ tamarın delüben qanın şoran [D184]

Ala köpek enüğine kendüzin taladur-mı [D184]

Adı görklü Muhammede şalavat getürdi, aşlanuñ elin gözedüp bir yumruq eyle
urdi-kim yumruq çeñesine tokındı, uvatdı. [D185]

Canavarlar serhengi devedür, anuñ-ile dağı oyunın oynayasun didi... [D185]

Çün 'ināyet Tañrıdan oldı, bigüñ paşanuñ himmeti Qan Turalıya oldı, tekür
devenüñ ağzın yidi yirden bağlañ didi. [D185]

Hasud kâfirler bağlamadılar, yuların sıyırıp şalı virdiler. [D186]

Akındılı görklü şuyın dünin kiçdüñ [D186]

Qağan aşlan geldüginde bilin bükmiş [D187]

...inşa'llah bunuñ dağı başın keseyim didi. [D188]

Arı gölün ördügin şakıyup alan [D188]

Qanadı-y-ile şakşağana kendüzin şakıdur-mı [D188]

Oğuz yigidinüñ öykeni kabardı, kılıcın çıkardı... [D190]

...oğlum toğmasun, toğar-ise on güne varmasun big babamuñ qadın anamuñ
yüzin görmedin bu gerdege girer-isem didi. [D190]

...qaytabanın buzlatdı, qara qoçın kişnetdi, dün qatdı, köçdi. [D190]

...süñüsın eline aldı, bir yüksek yire çıkdı, gözledi. [D191]

Atın oynatdı, Qan Turalınuñ üzerine geldi. [D192]

Qan Turalı gözün açdı, qapaqların qaldurdı. [D193]

Qarımın başdı, qağanın kovmadı... [D194]

Ėafil-ile görklü başın kesdüdüñ-mi [D194]
...gözinüñ kapağın oğlamışlar... [D195]
...turmaz kanın siler, kâfirler üşer, kılıcın yalın eyler kafiri öñine kıatup kıovar.
[D195]
Selcen idüğün bilmedi, kıakıdı. [D196]
Kılunçuğın deper-mi olur [D196]
Kızıçağın süser-mi olur [D197]
Bir kıarafına dağı kendü girdi, kıılıç kıartup yorıdı, kâfir başın kesdi. [D197]
Her kışı sözün söyledükde [D197]
Selcen Hıatun hal nidüğün bilüp şoylamış... [D198]
Atın depdi, bir yüksek yire kııkıdı. [D198]
Şadakından tokşan oğın yire dökdi. [D199]
İki oğun demrenin kııkardı, birin gezledi birin eline aldı. [D199]
Babası oğlançuğın gördi, Allaha şükürler eyledi. [D200]
...kıalın Oğuz biglerin ağırladı. [D200]
Altunluça günlüğün diküp Kıan Turalı gerdegine girüp muradına maşıudına
irişdi. [D200]
...ğazi erenler başına ne geldüğün şoyledi. [D201]
Kıara yirüñ üzerine ağ ban ivin dikmiş-idi. [D202]
Yarar kıocaların yanına cem‘ eyledi, yadığı ve yarağı-y-ile yola girdi. [D202]
Babasın öldi bilür-idi. [D204]
Yaşag eylemişler-idi, kıutsak olduğın oğlandan şaklar-idi. [D204]
Ayğır gözler şuyından at yüzdüren, elli yidi kıal‘anuñ kilidin alan Eylik Kıoca
oğı Dülek Evren bile varsun didi. [D205]
Bigler cem‘ olup yara kıların gördiler. [D206 V88]
Düşün yoldaşılarına şoyladı... [D206 V88]
... döndüm el ere selam virdüm, Oğuz illerinde kımsin didüm, kıapa kıların
kıaldurup yüzüme kıadı, oğıl Yigenek kıanda gidersin didi şoyledi, men ayıtđum:
[D207]

Bildüğün unıtmasa ‘aķıl yahşı [D208]

Ėıııı Selçük oğı Delü Tııdar yirinden tırı geldi, altmış tıtam süvri cıdasın
koltuk kışıp... [D209]

Kāfir tekür ėarmalayup ėarb itdi, süñüsın ėekdi elinden aldı... [D209]

Ėazılık atın döndürdi, ėayıda döndi. [D209 V90]

Tekür ėarmalayup elinden ėomağın aldı... [D209 V90]

Ol dağı ėazılık atın döndürdi, ėayıda döndi. [D209 V90]

Kimse rızķın yimedüñ [D210]

Urduğın ulıtmayan ulu Tañrı [D210]

Başduğın belürtmeyen bellü Tañrı [D210]

Götürdüğın göge yetüren görklü Tañrı [D210]

Ėaķıduğın ėahr iden ėahhar Tañrı [D210]

Andan yigenek atın döndürdi leşkere geldi. [D211]

Ėal‘anuñ kilisesın yıķup yirine... [D212]

Bāķisin ġāzilere baķş itdiler. [D212 V92]

Bir şordı olanėa südin aldı, iki şordı ėanın aldı, üç şordı canın aldı. [D217]

Oğlanėuklarıñ kiminüñ burnın kiminüñ ėulağın yimege başıladı. [D217]

Depegöz ėevürüp öñin aldı... [D218]

El-ĥaşıl Oğuz yidi kerre ürkdi, Depegöz öñin alup yidi kerre yirine getürdi.
[D218]

...aşın pişürsün didi ve... [D220]

Dört oğı olan birin virdi, üçü ėaldı. [D220]

Üç olan birin virüp iki ėaldı. [D220]

İki olan birin virdi biri ėaldı. [D220]

Ėapaķ Ėan dirler bir ėişı var idi. İki oğı var-idi. Bir oğlın virüp biri ėalmış idi.
[D220]

Basať altunlu günlüğün tiküp oturur iken gördiler ki bir ĥatun ėişı gelür. [D221]

Yalanėı dünya yüzinde bir er ėopdı, yayılıımında Oğuz ilin ėondurmadı...
[D221]

...kılın Oğuz biglerin dahı... [D222]

...dört oğlu olan birin virdi, üç olan birin virdi, iki olan birin virdi, iki oğlançuğum var-idi birin virdüm biri kaldı... [D222]

Basat babasınıñ elin öpdi, ağlaşdılar buzlaşdılar. [D224]

Basat anasınıñ elin öpdi, görüşdiler buzlaşdılar. [D224]

...kılıcın hamayıl kuşandı, yayın karusına bıraktı, eteklerin kıvırdı. [D225]

Depegöz olduğu Şalaşana Kayasına geldi. Gördi Depegöz güne karşı arhasın virmiş yatur. [D225]

...elin eline çaldı kaş kaş güldi. [D226]

Depegöz bildi kim Basat mağaradadır. Mağaranuñ kapusın alup bir ayağın kapunuñ bir yanına birin dahı bir yanına kodı, aydur: [D227]

Her birinüñ başların şığadı. [D227]

Bakarak kendüzin unıtdı. [D229]

Depegöz künbedüñ kapusın aldı, aydur: [D229]

Depegöz künbede elin şokdı, eyle kaçdı-kim künbed zir ü zeber oldı. [D229]

Basat aydur: Men muña bi tekellüf yapışmayam diyüp kendü kılıcın çıhardı tutdı, iki para bölđi. [D230]

Kendü kılıcın kınına şokdı. [D230]

Alp eren erden adın yaşurmak 'ayıb olur [D231]

Atam adın şorar olsañ kaba ağaç [D232]

Anam adın dir-iseñ kağan aşlan [D232]

Ala gözlü bebeklerin öksüz komışsın [D232]

Qardaşum Qıyanuñ kanın almayınca [D232]

Yeñiden toğanın kıram dir-idüm [D232]

Deldi yay kirişin taqdı. [D234]

... gāzi erenler başına ne geldügin aydı virdi. [D234]

Erlik-ile qardaşuñ kanın alduñ... [D234]

Dedem Korkut himmet kılıcın biline bağladı... [D236]

Yad, kâfir gelse başın Oğuz a armağan gönderür-idi. [D236]

Pes Begil geldi, pişkeşin çekdi, Bayındır Hanuñ elin öpdi. [D237]

Çün av yarağı oldu, kim atın öger, kim kılıcın kim çeküp oh atmağın öger.
[D237]

Salur Kazan ne atın ögdi, ne kendin ögdi, amma Begilüñ hünlerin söyledi.
[D237]

Aruk olsa kulağın deler-idi avda bellü olsun diyü, amma semüz olsa boğazlar-
idi. [D238]

Bayındır Hanuñ bahşışın öñine dökdi, hana küsdi, divandan çıkdı. [D238]

Atın çekdiler, ala gözlü yiğitlerin alup ivine geldi. [D238]

Qazılık atın çekdürüp buñun bindi, ava gitdi. [D240]

Buğanuñ ardundan irdi, yay kirişin boynına atdı. [D240]

Begil at cılavısın yeñimedi, bile uçdı. [D240]

Qaftanı altından ayağın berk şardı. [D241]

Cübbesin üzerine büridi, qapusın örtüdi. [D242]

Big yigidüm qalabalık yağı gelse qayıtmaz idüñ, buñuñ ala oh toñınsa inlemez
idüñ, kişi qoynında yatan halalına sırrın dimez-mi olur, nedür haluñ didi. [D242]

‘Avrat elin eline çaldı, qaravaşa söyledi. [D243]

...ağ ellerin qarusından bağlañ, qafillüçe görklü başın kesüñ, alça qanın yir
yüzine dökün, ilin günin çapuñ, kızın gelinin yesir idüñ didi. [D243]

Baş yarağın eyleñ, üzerüñüze yağı gelür didi. [D243]

Oğlançuğın yanına getirüp soylamış... [D243]

Qarusından ağ ellerin bağlañ dimiş [D244]

Bigler bigi olan Qazanuñ elin öpgil [D245]

Qazan kimdür men anuñ elin öpmegüm yok [D245]

Atası-y-ile anası-y-ile geldi görışdi, ellerin öpdi. [D246]

Al aygır qaçan-kim yağı qoñusın alsa ayağın yire döger-idi, tozı göge çıkar-idi.
[D246]

Qarusından ağ ellerin bağlañ [D248]

Qafillüçe görklü başın kesüñ [D248]

Alça anın yir y zine t k   didi [D248]

ara polad  z ılıcım ının t  rar [D248]

adada oum i in deler

...ara polad  z ılıcım uvvet virdi, ar u alı s   sin himmet virdi, yanında ı   -y z yigidin ma a yolda lı a o dı, men Begil   o lıyam mere k fir d      m didi. [D250]

alk anın uvatdı... [D250]

...apa ların  ıyırdı... [D250]

G rz-ile d      ler, ara polad  z ılı -ile artı   lar, serpe serpe meydanda ılı      lar,  iginleri t  randı, ılı  ları uvandı, bir birin alımadı. [D250]

ar u alı s      ler ile ırı   lar, meydanda bu a kibi s      ler, g      leri delindi, s      leri  ındı, bir birin alımadılar. [D251]

 ı rayup   hin kibi k fir   bo azın ele aldı. [D252]

A ın ılar k fir   ilin g nin urup ızın gelinin esir itdiler. [D252]

O lin   boynın u dı. [D252]

O lın aldı, Bayındır  anu  divanına vardı. [D253]

G ziler ba ına ne geld   n s  yledi. [D253]

orunu  apusın uvatdılar. [D255]

Atların   eyerlerin aldılar, geyimlerin  ı ardılar. [D255]

Gel p aydur: Mere O uzdan bir b l k atlu geldi, orunu  apusın uvatdılar, atların   eyerin alup geyimlerin  ı ardılar, mere ne  urursız didi. [D255]

Atın  ekdiler bindi. [D257]

Atından indi, anasının dilin aradı. [D257]

Elin    p boynın u   l [D258]

Ala g zde acı ya ın d     olur [D259]

...a am    l sin dirisin bilmeyin e,  ldi-y-ise anın almayın a alın O uz iline gelmeg m yo  didi. [D260]

O lan arda ın a dı gider, bize ne    t vir rsin didiler. [D260]

azan aydur: Aya ına at    a ın urun didi. [D260]

Oğlan kılıcın çıkardı, kız-ile kendü arasına bıraktı. [D260]
...ağamun yüzin görmeyinçe, ölmüş ise kanın almayınca bu gerdege girer-isem
didi. [D260]
Geyimin geydi, dizçük karučuk bağlandı. [D261]
...başın kesem [D261]
Şarvanlar önün aldı döndürimez [D262]
İlkıçılar önün aldı döndürimez [D262]
Çoban önün aldı döndürimez [D262]
Atasınun anasınun elin öpdi, kara çoç atına şıçrayup bindi. [D263]
Yine uyhusın yeñimeyüp yirine varup yatdı uyudı. [D264]
Gine atınun çılbrın bileğine kiçürdi. [D264]
Uyhusın yeñimedi, girü yatdı uyudı. [D265]
Atınun çılbrın yine bileğine kiçürdi. [D265]
Yigit saña tekür himmet eyledi, şunda bir delü yigit yolçınun yoluççınun
çobanun çoluğun etmegin alur... [D265]
Aydur: İmdi men varayım, elin ayağın bağlayayım, andan siz gelesiz didi.
[D266]
Yilisi kara kazılık atın butun binen [D267]
Bençileyin karusından ağ ellerin bağladuban [D267]
Alp er erden adın yaşurmak 'ayıb olur [D268]
Babam adın şorar-iseñ Uşun Koca [D269]
Egrek kiçi kardaşun boynın öpdi. [D270]
Segrek dahı ağasınun elin öpdi. [D270]
Kanlı kâfir elinden kartaşçuğın tartup aldı. [D270]
Tekür adam şaldı, kim idüğün bilün didi. [D273]
Kazanun üzerine düşdiler, uyuduğı yirde tutdılar, elin ayağın berk bağladılar,
bir 'arabaya yükletdiler, 'arabaya möhkem urğan-ile şardılar. [D273]
Elin elinde çaldı, kaş kaş güldi. [D274]
...hem ölülerünüzün yorgasına binerem kâhillerin yederem didi. [D274]

Ökçesin ökçesine kaçdı, kapurgasın karnına kavşurdı. [D276]
Uyanın çekdi, ağzın ayırdı. [D276]
Öñin koyup tersin okur kıızı gelini [D279]
Ol kal'aya altı baş er-ile men Kazan vardum
Kilisesin yıkup... [D279]
Biglerin kul itdüm [D279]
Ak Hışar Kal'asınuñ burcın yıkdum [D280]
Ala gözlü kızın gelinin getürdiler aldanmadum [D280]
Alp Uruz çadırların açdurdı, cebehanasın yükletdi. [D283]
Atdan inüp tacir tonın geydiler. [D283]
Kâfirler gördiler, gelenler tãire benzemez, kaçdılar kal'aya girdiler, kapuların yaptılar. [D284]
...gürzlerin omuzlarına urdılar, kapuya geldiler. [D284]
...ayaşofya alınduğın haber virdi. [D284]
Ne oturursız, üzerüñüze yağı geldi, başuñuz yarağın görüñ didi. [D284]
Tekür biglerin cem' eyledi, bunlar-ile ne müdara kılalum didi. [D284]
Tekür çerisin divşürüp meydana geldi... [D285]
Kılıç ve süñü ve çomak ve sâyir cenk âletin geydürüp tonatdılar. [D285]
Kazan gördi-kim leşker öñinçe bir ağ boz atlu, ağ 'alemlü egni bek demür tonlu Oğuzuñ öñinçe geldi, çadırın dikdürdi, alay bağladı tırdı. [D286]
Egni bek demür tonın geyen yigit ne yigitsin [D286]
Adağlusın ayruklar alur-iken tırtup alan [D286]
Mere yigit, öñinçe bu çerinüñ bir ak sancaqlı alay çıkdı, çadırın ilden öñdin dikdi... [D286]
Beyrek at boynın kuçaqladı, kayıda döndi. [D287]
Bidevi atın oynatdı gelen yigit ne yigitsin [D288]
Er erden adın yaşurmak 'ayıb olur[D288]
Süñüsın eline alup... [D288]
...süñüsın çeküp elinden aldı, depesine urdı, para para oldu uvandı. [D288]

Qazılık atın butun binen [D288]

İki qardaş bebegin öldürüp zelil gezen [D289]

Uruzuñ cılavısıñ ‘emmisi qara göne tutmış-idi. [D289]

Atdan yire indi, atasınıñ elin öpdı. [D290]

Qazan dañı ahtarıldı yire indi, oğlınuñ boynın öpdı. [D290]

Cemi‘si atdan inüp Qazanuñ elin öpdiler.

Kilisesin yıkup... [D290]

Qaza beñzer kıızı gelini Qazana qarşı gelüp elin öpdiler, ayağına düşdiler.
[D290]

...ğäzi erenler başına ne geldügin söyledi. [D291]

Üç Oq Boz Oq yığnaq olsa Qazan ivin yağmaladur-idi. [D291 V92-8]

Qazan girü ivin yağmalatdı. [D291 V92-8]

Kaçan Qazan ivin yağmalatsa halalınıñ elin alur taşra çıkar-idi, andan yağma iderler-idi. [D291 V92-8]

...ayıtdılar ki baq baq şimdiye degin Qazanuñ ivin bile yağma ider-idük, şimdi niçün bile olmayavuz didiler. [D292]

Qılbaş aydur: Hınum men varayın, anlaruñ dostlığın düşmenligin bileyim dıdı.
[D292 V93]

Aruz dañı altun günlügin dikmiş-idi, oğlanları-y-ile oturmış-idi. [D292 V93]

Aruz aydur: Mere Qılbaş ol vaqıt kim Üç Boz Oq yığnaq olsa ol vaqıt Qazan ivin yağmaladur-idi, suçumuz ne-y-idi ki yağmada bile olmaduq dıdı. [D292 V94]

Ala Tağda çadırın otağın dikdi [D292 V94]

Ala bargah otakların düze dikdi. [D294]

Aruz aydur ki: Qılbaş aytıdum ki kaçan-ki Qazan ivin yağmaladur-idi Taş Oğuz bigleri bile yağmalar-idi... [D294 V95]

Atın çekdiler, bindi. [D294 V96]

Yağşı kaftanların çok geymişem. [D294 V96]

Beyrek Aruz kağıduğın burada bildi. [D294 V96]

Aruz qara polad öz kılıcın tartup Beyregüñ sağ uyluğın çaldı. [D297]

Cübbesin üzerine örttiler. [D298]
Şarıkların yire urdılar, Beyrek diyü çok ağladılar. [D299]
Kazanuñ elin öpdiler, sen sağ ol Beyrek öldi didiler. [D300]
...bir uyluğun düşürdi, sen sağ ol hanum Beyrek Hakkā vāşıl oldu... [D300]
...destmalın eline alup ögür ögür ağladı, divanda zārılık kıldı. [D300]
...dirim kanın alalum... [D301]
Kazanuñ koñur atın çekdiler bindi. [D301]
Kazan kalkan yapındı, süñüsün eline aldı başı üzerine çevürdi, aydur: [D302]
Altmış tutam ala gönderin koltuk kışdı... [D302]
Karındaşı Kara Göneye işarat itdi, başın kes didi. [D303]
Kara Göne atdan indi, Aruzuñ başın kesdi. [D303]
...şuçların dilediler, elin öpdiler. [D303]
Kazan suçların bağışladı. [D303]
Beyregüñ kanın tayısından aldı. [D303]
...otağın kurdı. [D303 V99]
...ğāzi erenler başına ne geldüğün aydı virdi. [D303 V99]

2.3. YÖNELME (DATİF) HÂLİ

Yönelme hâli, kelime grupları ve cümlelerde fiilin yönünü gösteren ve temel fonksiyonu yaklaşma olan hâldir. Bu hâl ekinin yer, istikamet, amaç, zaman, tahsis vb. gibi fonksiyonları da söz konusudur. Yönelme hâli daima ekle yapılır (bk. Karaağaç, 2012: 337; Ergin, 2013: 233).

Yönelme hâli eki, Eski Türkçede {+KA},{+GA} biçimindedir. Eski Anadolu Türkçesinde ise bu ek {+(y)A} şekline gelir. Vokalle biten bir sözcüğe geldiği zaman araya -y- yardımcı sesini alır (bk. Timurtaş, 2012: 69).

Dede Korkut Kitabında yönelme hâli eki, Eski Anadolu Türkçesi ile ilgili bahsedilen açıklamalara koşut biçimsel görünümelerde kullanılmıştır. Bu ek metinde on ayrı işlev ve kullanımla **1942** kez tanıklanmıştır.

Ekin işlev ve kullanımları şu şekildedir:

A. Yaklaşma, istikamet ve yer bildirir.

Metinde yönelme ekinin ilgili işlevini tanımlayan **1545** örnek bulunmaktadır.

Örnekler şu şekildedir:

Haḫ Ta‘āla anuñ köñline ilham ider-idi. [D2V2]

Aḫır zamanda ḫanlıḫ girü Qayıya deḡe, kimsene ellerinden almaya, aḫır zaman olup kıyamat ḫopınça. [D2V2]

Her ne iş olsa Qorḫut Ataya tanışmayınça işlemezler-idi. [D2V2]

Ezelden yazılmasa ḫul başına ḫaḫa gelmez, ecel va‘de irmeyinçe kimse ölmez. [D3]

Qara eşek başına uyan ursañ ḫatır olmaz ḫaravaḫa ḫon geyürseñ ḫadın olmaz. [D3 V3]

Qızaḡuça ḫaymayınça yol alınmaz... [D3 V3]

...er malına ḫıymayınça adı çıkmaz. [D3 V3]

Sarp yorır-iken ḫazılıḫ ata nāmerd yigit bine bilmez, bininçe binmese yig. [D4]

Ata adını yorıtmayan ḫoyrad oḡul ata bilinden ininçe inmese yig, ana raḫmine düşünçe toḡmasa yig. [D4]

Üç otuz yaḫuñuz ḫolsun, Haḫ size yaman getürmesün devletüñüz payende olsun ḫanum hey. [D4]

Qolça ḫopuz götürüp ilden ile bigden bige ozan gezer. [D5 V4]

Ol Mekkeye ḫaḡ varsa esen gelse ḫıdḫı bütün ḫacı görklü. [D6]

Yanaḫup yola girende ḫara buḡur görklü. [D7]

Qamusına beñzemedi cümle ‘ālemleri yaradan Allah Tañrı görklü. [D7]

Ozan ivüñ ḫayaḡı oldur ki yazıdan yabandan ive bir konuk gelse... [D7]

Ocaḡuñna buñçılaysın ‘avrat gelsün. [D7]

...elin bögrine urur aydur: [D7]

Bu ivi ḫarab olası ere varaldan berü daḫı ḫarnum toymadı... [D8]

...ah nola-y-idi, bu öle-y-idi birine daḫı vara-y-idüm... [D8 V5]

Ocaḡuñna buñçılaysın ‘avrat gelmesün. [D8 V5]

Depidinçe yirinden örü tırdı, elin yüzün yumadın obanuñ ol uçından bu uçına
bu uçından ol uçına çarpuşdırdı... [D8 V5]

...öyledençe gezdi; öyleden sonra ivine geldi... [D8 V5]

...tavuk kümesine şığır tamına dönmiş... [D8 V5]

...koñşularına çağırur ki kız Zeliha, Zübeyde... [D8 V5]

...nola-y-idi benüm ivüme bir lahza baça-y-idüñüz... [D9]

Ocağuña bunuñ kibi ‘avrat gelmesün. [D9]

...er adam ivde olsa, aña dise ki: [D9]

...ne gelür-ise benüm şağırma gelsün diyü elin götine urur... [D9]

...yöñin añarü şağrısın erine döndürür... [D9]

Andan dahı sizi hanum Allah şaklasun, ocağña bunçılaysın ‘avrat gelmesün.
[D9]

Şamī günlügi yir yüzine dikdürmiş-idi. [D10 V6]

Ala şayvanı gök yüzine aşanmış-idi. [D10 V6]

Bir yire ağ otağ bir yire kızıl otağ bir yire kara otağ kurdurmuş-idi. [D10 V6]

Kimüñ ki oğlı kızı yok kara otağa konduruñ, kara kiçe altına döşeñ, kara koyun
yahnisından öñine getürüñ, yir-ise yisün tırsun gitsün dimiş-idi. [D10 V6]

Oğlı olanı ağ otağa kızıl olanı kızıl otağa konduruñ, oğlı kızıl olmayanı Allah
Ta‘āla kargayupdur, biz dahı kargaruz bellü bilsün dimiş idi. [D10 V6]

Oğuz bigleri bir bir gelüp yığnaç olmağa başladı. [D11]

Göksi gözel kaba tağlara gün degende [D11]

...Dirse Han kalkubanı yirinden örü tırup kırk yigidin boyına alup Bayındır
Hanuñ şöhetine gelür-idi. [D11]

Getürüp kara otağa kondurdılar. [D11]

Kara kiçe altına döşediler. [D11]

Kara koyun yahnisından öñine getürdiler. [D11]

...benden alçak kişileri ağ otağa kızıl otağa kondurdı, benüm suçum ne oldı-
kim kara otağa kondurdı didi. [D12]

Qalkubanı yigitlerüm yirüñüzden örü turuñ, bu qarayıb baña ya bendendür ya hatundandır didi. [D12 V7]

Dirse Hân ivine geldi. Çağırıp hatunına şoylar görelüm hanum ne şoylar: [D12 V7]

Qalkubanı Hân Bayındır yirinden tırmış, bir yere ağ otağ bir yire ağ otağ bir yire kızıl otağ bir yire kara otağ dikdürmiş... [D12 V7]

...oğulluyı ağ otağa kızluyı kızıl otağa oğlı kızıl olmayanı kara otağa kondurun kara kiçe altına döşen, kara koyun yañnısından öñine getürüñ... [D13]

Ben varıçak gelübeni qarşuladılar kara otağa kondurdılar kara kiçe altuma döşediler kara koyun yañnısından öñüme getürdiler... [D13]

Qaba ökçem altına şalayın-mı? [D13]

Kara polat öz kılıcum elüme alayın-mı? [D13]

Can tatlusın saña bildüreyin-mi? [D13]

Alça kanuñ yir yüzine dökeyin-mi? [D13]

Hân kızıl sebebi nedür digil maña. [D14]

Qatı qazab iderem şimdi saña. [D14]

Hay Dirse Hân baña qazab itme... [D14 V8]

...ala çadıruñ yir yüzine dikdürgil... [D14 V8]

...İç Oğuzuñ Taş Oğuzuñ biglerin üstüne yığnaq itgil... [D14 V8]

İç Oğuz Taş Oğuz biglerin üstine yığnaq itdi. [D15]

Oğlançuğın dayalara virdi şaklatdı. [D15]

Oğlanuñ babası Bayındır Hanuñ ordusına qarışdı. [D15]

Ol buğa qatı taşa buynuz ursa un gibi ügidür-idi. [D15]

Bayındır Hân qalın Oğuz bigleri-y-ile tamaşaya bakar-idi, teferrüc ider-idi. [D15]

Buğayı koyu virdiler, oğlançuklara kaç didiler. [D16 V9]

Buğa dahı oğlana sürdi geldi. [D16 V9]

Oğlan yumruğı-y-ile buğanuñ alnına kıya tutup çaldı, buğa götin götin gitdi. [D16 V9]

Buğa oğlana sürdi girü geldi. [D16 V9]
Oğlan yine buğanuñ alnına yumruğı-y-ile katı urdı. [D16 V9]
Oğlan bu katla buğanuñ alnına yumruğını tayıadı... [D16 V9]
...sürdi meydanuñ başına çıkardı. [D16 V9]
İki talusınuñ üstine buğanuñ köpük tırdı. [D16 V9]
Bir tana direk ururlar, ol tana tayağ olur, ben bunuñ alnına niye tayağ olurın
tuturın didi. [D17]
Buğa ayağ üstine tıramadı düşdi, tepesinüñ üstine yıkıldı. [D17]
Oğlan pıçağına el urdı, buğanuñ başını kesdi. [D17]
Oğuz bigleri gelüp oğlan üstine yığnağ oldılar, tıhsin didiler. [D17]
...bilesinçe alup babasına varsun... [D17]
Oğlanı alup babasına vardı. [D17]
Dede Korkut oğlanuñ babasına soylamış, görelüm hanum ne soylamış: [D17]
Gelüñ oğlanı babasına kovlayalum... [D18]
Vardı bu kırk yigidüñ yigirmisi bir yaña yigirmisi dahı bir yaña oldı. [D19]
Evvel yigirmisi vardır, Dirse Hana bu haberi getürdi, aydur: [D19]
...kırk yigidin boyına aldı, kalın Oğuzuñ üstine yorıyış itdi... [D19]
...hanlar hanı Bayındıra haber vara... [D19 V11]
...Bayındır Han seni çağıra, saña katı kazab eyleye... [D19 V11]
...göksi güzel kaba tağa... [D20]
...anasınuñ yanına alup geldi, al şarabuñ itisinden aldı içdi... [D20]
...anası-y-ile şöhet eyledi, atasına kaşd eyledi, senüñ oğlun kür kopdı erçel
kopdı... [D20]
...arkurı yatan ala tağdan haber kiçe, hanlar hanı Bayındıra haber vara... [D20]
...Bayındır Hanuñ katında saña kazab ola... [D20]
...kalıubanı yirüñden örü turgıl, yigitlerüñ oğsağıl boyuna algıl, oğluña
uğrağıl, yanuña alup... [D21V12]
Göksi güzel kaba tağlara gün degende. [D21V12]
Oğlançuğın yanına alup kırk yigidin boyına saldı... [D21V12]

Ol kırk nāmerdüñ bir kaçı oğlanuñ yanına geldi aydur: [D21V12]

Babam at segirdişüme baksun kıvansun, oh atışuma baksun güvensün, kılıç çalışuma baksun sevensün dir-di. [D22]

Dirse Hān görür-misin oğlanı yazıda yabanda geyigi kıovar senüñ öñüñe getürür, geyiğe atar-iken ok-ile seni urur öldürür, oğluñ seni öldürmedin sen oğluñı öldürü görgil didiler. [D22]

Üzengüye kalkup katı çekdi. [D23]

Oh tokındı, alça kanı şorladı koyını tıldı, bidevi atınuñ boynın kucakladı, yire düşdi. [D23]

Dirse Hān istedi kim oğlançuğınuñ üstine gürleyüp düşe-y-idi. [D23 V13]

Atınuñ cılavısın döndürdi, ordusına gelür oldı. [D23 V13]

Yumurlanup yirinden örü tırdı, kırk ine kıızı boyına aldı, Dirse Hana karşı vardı. [D23 V13]

Kapak kıldurdu Dirse Hānuñ yüzine bakdı. [D23 V13]

Şağ-ilen şolına göz gezdürdi, oğlançuğını görmedi. [D23 V13]

Çağırup Dirse Hana şoylar görelüm hanum ne şoylar: [D23 V13]

Göksi güzel kaba tağa... [D24]

Kuru kuru çaylara şu şaldum. [D24]

Kara tonlu dervişlere nezirler virdüm. [D24]

Yaluñuz oğul haberin a Dirse Hān digil maña. [D25]

Karşı yatan Ala Tağdan bir oğul uçurduñ-ise digil maña. [D25]

Kamın akan yügrük şudan bir oğul akıtduñ-ise digil maña. [D25]

Aşlan-ile kaplana bir oğul yidürdüñ-ise digil maña. [D25]

Kara tonlu azgun dinlü kâfirlere bir oğul aldurduñ-ise digil maña. [D25]

Hān babamuñ katına ben varayum. [D25]

Azgun dinlü kâfire ben varayım. [D25]

Kol bud olup yir üstine düşmeyinçe. [D25]

Yaluñuz oğul haberin a Dirse Hān digil maña. [D25]

Böyle digeç Dirse Han hatunına cavab virmedi, ol kırk nāmerd karşı geldi, aydur: [D25]

Qatlanımadı, kırk ince kıızı boyına aldı, bidevi ata binüp oğlançuğın isteyü gitdi. [D26]

Kışda yazda qarı buzı erinmeyen Qazılık Tağına geldi çıkdı. [D26]

Alçaqdan yüce yirlere çapup çıkdı. [D26]

Baksa görse bir derenin içine qarğa kuzgun iner çıkar, konar kalkar. [D26]

Bidevi atın ökçeledi, ol tarafa yorıdı. [D26]

Qarğa kuzgun kan görüp oğlanuñ üstine konmak ister-idi. [D26]

Oğlanuñ anası oğlanuñ üstine çapup çıka geldi. [D27]

Baksa görse oğlançuğı alça kana bulaşmış yatur. [D27]

Çağıruban oğlançuğına soylar, görelüm hanum ne soylar: [D27]

Öz gevdeñde canuñ var-ise oğul haber maña. [D27]

Bu qazalar saña nireden geldi. [D27]

Ol gevdeñde canuñ var-ise oğul haber mana. [D27]

Ağız dilden birkaç kelime haber maña didi. [D28]

Böyle digeç oğlanuñ kulağına ses tokındı. [D28]

Baş kaldırdı, yalabıdağ gözin açdı anasınıñ yüzine baqdı. [D28]

Aqarlıda şularına qarğamağıl. [D28]

Biterlide otlarına qarğamağıl. [D28 V16]

Qaçar geyiklerine qarğamağıl. [D28 V16]

Arslan-ile kaplanına qarğamağıl. [D28 V16]

Qarğar-iseñ babama qarğa. [D28 V16]

...boz atlu hıızır maña geldi... [D28]

Oğlanuñ anası emçegin bir şıkdı südi gelmedi, iki şıkdı südi gelmedi, üçincide kendüye zarb eyledi... [D29]

Tağ çiçegi-y-ile südi oğlanuñ yarasına urdılar. [D29]

Oğlanı ata bindürdiler, alubanı ordusına gitdiler. [D29]

Oğlanı hekimlere işmarlayup Dirse Handan şakladılar. [D29]

Oğlan ata biner kıılıç kıuşanur oldu, av avlar, kıuş kıuşlar oldu. [D29]

Gelüñ Dirse Hını tıtalum, ağ ellerin ardına bağlayalum, kııl sicim ağ boynına taķalum, alubanı kâfir illerine yönelelüm diyü Dirse Hını tıtdılar. [D29]

Ağ ellerin ardına bağladılar, kııl sicim boynına taķdılar, ağ etinden kıan çıkınça dögdiler. [D30]

Dirse Hın yayan bunlar atlu yorıdılar, alubanı kâfir illerine yöneldiler. [D30 V17]

...ilde yağı yoğ-iken senüñ babanuñ üstine yağı geldi... [D30 V17]

...ağ ellerin ardına bağladılar, kııl sicim ağ boynına taķdılar... [D30 V17]

...alubanı kıanlı kâfir illerine yöneldiler... [D30 V17]

...kıırķ yigidüñ boyuñıa algıl, babañı ol kıırķ nâmerdden kıurtargıl... [D30 V17]

...babañ saña kııydı-y-ise sen babañıa kııymağıl didi. [D31]

Buğaç Big yirinden örü tırdı, kıara polat öz kıılıcın biline kıuşandı... [D31]

... altun cıdasın kıolına aldı, bidevi atını tıtdırdı buñun bindi, kıırķ yigidin boyına aldı, babasınun ardınça yortup gitdi. [D31]

Gelüñ varalum şol yigidi tıutup getürelüm, ikisini bir yirde kâfire yetürelüm didiler. [D31]

Dirse Hın aydur: Kıırķ yoldaşum aman, Tañrınınıñ birliğıne yokdur güman... [D31 V18]

...kıolça kıopuzum elüme virüñ, ol yigidi döndüreyim, gerek beni öldürüñ gerek dirgürüñ, kıoyu virüñ dedi. [D31 V18]

Elini şişdiler, kıolça kıopuzın eline virdiler. [D32]

Senüñ-de içinde binidüñ var-ise yigit digil maña. [D32]

Senüñ-de içinde şişligüñ var-ise digil maña. [D32]

Senüñ-de içinde yükletüñ var-ise digil maña. [D32]

Senüñ de içinde odañ var-ise yigit digil maña. [D32]

Senüñ- de içinde nişanlıñ var-ise yigit digil maña. [D33]

Senüñ-de içinde ağ şakallu babañ var-ise yigit digil maña. [D33]

Oğlan burada babasına şoylamış, görelüm hanum ne şoylamış: [D33]

Ꞑomağum yok kırk namerde [D33 V19]
Ꞑomağum yok kırk namerde [D33 V19]
Ꞑomağum yok kırk namerde [D33 V19]
Ꞑomağum yok kırk namerde [D33 V19]
Ꞑomağum yok kırk namerde [D33 V19]
Ꞑomağum yok kırk namerde didi...[D33 V19]
Kırk yigidine dülbend şaldı el eyledi. [D34]
Kırk yigit bidevi atın oynatdı, oğlanuñ üzerine yığnağ oldu. [D34]
Oğlan kırk yigidin boyına aldı, at depdi, cenk ve savaş itdi. [D34]
Anlar dağı bu dünyaya geldi kiçdi. [D34]
Kadir Tañrı seni namerde muhtac eylemesün hanum hey. [D35V20]
Tıksan başlu ban ivlerin kara yirüñ üzerine dikdürmiş-idi. [D36]
...mağbub kâfir kızları kalın Oğuz biglerine şağrak sürüp içerler-idi. [D36]
İçüp içüp Ulaş oğlı Salur Kazanuñ alnına şarabuñ itisi çıkdı. [D36]
...kayıdalum otağumuza düşelüm, yiyelüm, içelüm hoş kiçelüm. [D36 V54]
Ağam Kazan sası dinlü Gürcistan ağzında oturursın, orduñ üstine kimi kırsın?
[D37]
Üç yüz yigid-ilen oğlum Uruz menüm ivüm üstine kırsun didi. [D37]
Tepel kaşğa aygırına Tundar bindi. [D37]
Paraşaruñ Bayburd Hışarından parlayup uçan Beyrek boz aygırına bindi. [D37]
Koñur atlu Kazana keşiş diyen Big Yigenek torı aygırına bindi. [D37]
Şaya varsam dükenise olmaz, kalın Oğuz bigleri bindi, Ala Tağa ala leşker...
[D38]
Kâfirüñ cāsusu cāsusladı, vardı kâfirler azgunı Şökli Melike haber virdi. [D38]
...dün puçuğında Kazan Bigüñ ordusına geldi. [D38]
Eylik Koca oğlı Şaru Kulmaş, Kazan Bigüñ ivi üzerine şehid oldu. [D38]
...bu hayfları biz Kazana itmişüz didi. [D39 V55]
Kazanuñ kapulu dervendde on biñ koyunu vardır, şol koyunları dağı götürsek
Kazana ulu hayf ider-idük didi. [D39 V55]

Altı yüz kâfir atlandı, koyunuñ üzerine ılğar vardı. [D39 V55]
Kıyan Güçi, Demür Güçi bu iki kardaşı yanına aldı... [D39 V55]
...üç yirde depe gibi taş yığdı, ala kollu şapanın eline aldı. [D40]
Nagāhandan Karaçuk Çobanuñ üzerine altı yüz kâfir koyıldı. [D40]
...baş indürüp bağır başgıl, biz kâfire selam virgil, öldürmeyelüm, Şökli
Melike seni iletelüm... [D40]

Ala başlu kiçimçe gelmez maña. [D41]
Başumdağı börkümçe gelmez maña. [D41 V56]
Kızılçuk degenegümçe gelmez maña. [D41 V56]
Egri başlu çevgenümçe gelmez maña. [D41 V56]
Ala kollu şapanumça gelmez maña. [D41 V56]
Erenler evreni Karaçuk Çoban şapanınuñ ayasına taş kodı atdı. [D41 V56]
Kâfirleruñ gözine korhu düşdi. [D41 V56]
Karaçuk Çoban kâfiruñ üç yüzini şapan taşı-y-ile yire bırağdı. [D41 V56]
İki kardaşı oha düşdi, şehid oldı. [D41 V56]
Çobanuñ taşı dükendi, koyun dimez kiçi dimez şapanınuñ ayasına kor atar,
kâfiri yıkar. [D42]

Çoban şehid olan kardaşların Hākına kodı... [D42]
...dahır kepeneginden kurumsı idüp yarasına basdı... [D42]
...gökden ıldırım ağ-ban ivüm üzerine şakır gördüm... [D43]
...düm kara pusarık ordumuñ üzerine tökilür gördüm... [D43]
...hanum kardaş menüm bu düşimi yorgıl maña didi. [D43 V57]
...ben bugün koñur ata kaķıram... [D43 V57]
...öyle olmadın yurdum üstine varuram... [D43 V57]
...eger sağdur esendür aķşam olmadın gine ben saña gelürem... [D44]
Koñur atın mahmuzladı Kazan Big yola gitdi. [D44]
Geli geli yurdınuñ üzerine geldi. [D44]
Kulan-ile şıgın geyiğe koñşı yurdum. [D44]
Kazanuñ öñine bir şu geldi. [D44 V58]

Ordumuñ haberin bilür-misin digil maña... [D45]

Avazı kaba köpeklere gavğa şalan. [D46]

Ordumuñ haberin bilür-misin digil maña. [D46]

Ordumuñ haberin bilür-misin digil maña. [D46]

Köpek Qazanuñ atınuñ ayağına çap çap düşer siñ siñ siñler. [D47]

Qazan bir tomar ile köpegi urdı, köpek çekildi geldügi yola gitdi. [D47]

Qazan köpegi kovalayı Karaça Çobanuñ üzerine geldi. [D47]

Ağ ban ivüm şundan kiçmiş gördün-mi digil maña. [D47 V59]

Qādir senüñ alnuña kada yazsun çoban didi. [D48]

Ne kaçırırsın baña ağam Qazan. [D48]

Altı yüz kâfir dağı menüm üzerüme geldi, iki kardaşum şehid oldu... [D48]

...semüz koyun aruğ toklı senüñ kapuñdan kâfirlere virmedüm. [D48]

Çoban böyle diğec Qazana kahır geldi, aldı yorıyu virdi. [D49]

Qazana gayret geldi. [D50]

Çobanı bir ağaca şara şara möhkem bağladı, eylendi yorıyu virdi. [D50]

Çobana aydur: [D50]

Karaça Çoban zarb eyledi, kaba ağacı yeri-y-ile yurdu-y-ile kopardı, arkasına aldı... [D50]

Qazan bakdı gördi çoban ağacı arkasına almış gelür. [D50]

Qazana bu söz hoş geldi. [D50]

İkisi yola girdi. [D51]

Bu yaña Şökli Melik kâfirler-ile şin şadman yiyüp içüp oturur-idi. [D51]

Bigler bilür-misiz Qazana niçe hayf eylemek gerek... [D51 V61]

Kırk ince billü kızuñ içine girdi, öğüt virdi, aydur: [D51 V61]

Qanķıñuza yapışurlar-ise Qazan hatunu qanķıñuzdur diyü, kırk yirden avaz viresiz didi. [D51 V61]

Kāfire haber virdiler, birine yapışduķ kırk yirden avaz geldi, qanķısıdur bilmediler. [D51 V61]

Mere varuñ Qazanuñ oğlu Uruzı tartuñ çengele aşun... [D52]

...kara kavurma pişürüp kırk big kızına iletün... [D52]

Boyu uzun Burla Hatun oğlunu yamacına geldi, çağırıp oğluna soylar, görelüm hanum ne soylar: [D52]

...iki talusından çengele şançuñ...[D52 V62]

...kıyma kıyma ağ etinden çekün, kara kavurma idüp kırk big kızına iletün... [D53]

...her kim yimedi ol Kazan hatunıdır, çekün döşegümüze getürelüm sağrak sürdürelüm dimişler. [D53]

Senün etünden oğul yiyeyin-mi, yohsa şası dinlü kâfirün döşegine gireyin-mi... [D53]

...kaba ökçem altına sala-y-idüm, ağ yüzüñi kara yire depe-y-idüm... [D53]

...can tatlusın saña göstere-y-idüm, bu ne sözdür, sakın kadın ana menüm üzerüme gelmeyesin... [D53]

...ko beni kadın ana çengele ursunlar, ko etümden çeksünler... [D53]

...kara kavurma itsünler kırk big kızınıñ öñine iletünler... [D53]

...tâ kim şası dinlü kâfirün döşegine varmayasın... [D54]

Böyle diğec anasınıñ kararı kalmadı, yorıyu virdi, kırk ince billü kızuñ içine girdi. [D55]

Kâfirler Uruzı alup kanara dibine getürdiler. [D55]

Mere kâfir aman, Tañrınıñ birliğine yokdur güman, koñ meni bu ağac-ile söyleşeyim didi. [D55]

Çağırıp ağaca soylamış, görelüm hanum ne soylamış: [D55]

Ağaç ağaç dir isem saña erilenme ağaç. [D55]

Meni saña aşarlar götürmegil ağaç. [D56]

Kara hindü kullaruma buyura-y-idüm. [D56]

Tavla tavla bağlananda atuma yazuh. [D56]

Kartaş diyü şaklayanda yoldaşuma yazuh. [D56]

Yumruğumda talbınanda şahin kuşuma yazuh. [D56]

Yeter ile tutanda tazıma yazuh. [D56]

Biglige toymadın özümə yazuḥ. [D56]

Yigitlige uşanmadın canuma yazuḥ didi... [D56]

Atduğı taş yire düşmez-idi, yire daḥı düşse toz gibi şavırlur-idi... [D57]

Qazan kâfire çağırup soylamış, görelüm ḥanum ne soylamış: [D57]

Mere kâfir anamı virgil maña. [D58]

Saña virmezüz, Yayḥan Keşiş oḡlına virürüz, Yayḥan Keşiş oḡlından oḡlı
toḡar... [D58]

... biz anı saña ḡarım qoruz didiler. [D58]

Dölin almakdan şafañ var-ise Şökli Melik, qara gözlü kızuñ var-ise getir
Qazana vir...[D59]

...mere kâfir senüñ kızuñdan oḡlı toḡsun, siz anı Qazan Bige qarım qoyasız
didi. [D59 V65]

Ḥemid-ilen Merdin qal'asın depüp yıqan, demür yaylu Qapçaq Melike qan
qısduran... [D60]

Destursuzça Bayındır Ḥanuñ yaḡsın basan, altmış biñ kâfire qan qısduran...
[D60]

Çaya baksa çalımlu, çal-qara qıuş erdemlü, qur qurma qıuşaqlu... [D61 V66]

...ilden çıqıp Ayḡır Gözler Şuyından at yüzdüren, elli yidi qal'anuñ kilidin
alan, Aḡ Melik Çeşme kıızına nikāḥ iden, Şofi Şandal Melike qan qısduran... [D62]

Aru şudan abdest aldılar, aḡ alınların yire qodılar, iki rik'at namaz kıldılar.
[D63]

Adı görklü Muḥammede şalavat getürdiler, bi-tekellüf kâfire at şaldılar, kılıç
çaldılar. [D63]

İç Oḡuz bigleri-y-ile Qazan düpe depdi... [D64]

...Şökli Melike ḥavala oldı... [D64]

...Şökli Meliki böḡürdübeni atdan yire şaldı... [D64]

...ḡafillüçe qara başun alup kesdi, qahşaduban alça qanın yir yüzine dökdi.
[D64]

Şaḡ tarafda Qara Tüken Melike kıyan Selçük oḡlı Delü Tındar qarşu geldi şaḡ
yanını kılıçladı yire şaldı. [D64]

Şol tarafda Buğaçuk Melike K̄ara Gōne oğlu Delü Budak karşı geldi, altı perlü
gürz ile depesine katı tuta urdı... [D64]

...at boynın kucakladı yire düşdi. [D64]

K̄azan Bigün kartaş k̄āfirün tuğı-y-ile sancağını kılıçladı yire şaldı. [D64]

Derelerde depelerde k̄āfire kırğun girdi, leşine kuzğun üşdi. [D64]

Kırk baş kul kırk kırnak, oğlu Uruz başına azad eyledi. [D65]

Cılasun koç yigitlere kalaba ölke viridi, şahvar cübbe çuka viridi. [D65]

...kadir Tañrı seni namerde muhtac itmesün... [D66]

K̄ara yirün üstine ağ ban ivin dikdürmiş-idi. [D67]

Ala şayvan gök yüzine aşanmış-idi. [D67]

İç Oğuz Taş Oğuz bigleri Bayındır Hanuñ şöhetine dirilmiş-idi. [D67]

Pay Püre Big dahı Bayındır Hanuñ şöhetine gelmiş-idi. [D67]

Pay Püre Big bunları gördüğünde āh eyledi,başından ‘aklı gitdi, destmalın eline
aldı, böğürü böğürü ağladı. [D67]

...kıya tiküben Pay Püre Bigün yüzine bakdı,aydur: [D67 V21]

Böyle digeç kalın Oğuz bigleri yüz göge tutdılar... [D68]

...Allah Ta‘āla Pay Püre Bige bir oğul, Pay Piçen bige bir kız viridi. [D69]

Pay Püre Big bazirganlarını yanına ohıdı, buyuruk itdi: [D69 V22]

...varuñ Rum iline menüm oğlum için yahşı armağanlar getürüñ menüm
oğlum böyüinçe didi. [D69 V22]

Bazirganlar dahı gice gündüz yola girdiler, İstanbula geldiler. [D69 V22]

Çaya baksa çalımlı çal-kara kuş erdemlü bir güzel yahşı yigit oldı. [D70]

Av avlar-iken babasınun tavlasi üzerine geldi. [D70]

Bu yañadan dahı bazirganlar gelübeni K̄ara Dervend ağzına konmışlar-idi.
[D70]

Bazirganun ulusu tütildi, kiçisi kaçarak Oğuzda geldi. [D71]

...on altı yıldur kim Oğuz içinden gitmiş idük, dan dansuñ k̄āfir malın Oğuz
biglerine getürür idük. [D71 V23]

Pasınun K̄ara Dervend ağzına döş virmiş idük... [D71 V23]

...Evnük kalasınıñ biş-yüz kâfiri üzerümüze koyıldı. [D71 V23]

Qardaşum tutsağ oldı, malumuzu, rızqumuzu yağmaladılar, girü döndiler, qara başum götürdüm saña geldüm... [D71 V23]

...qara başuñ şadaqası yigit meded maña didi. [D71 V23]

Bu kez oğlan şarab içer-iken içmez oldı, altun ayağı elinden yire çaldı, aydur: [D72]

Bazirgan dağı öñlerine düşdi, kulağuz oldı. [D72]

Bir iki dimedi kâfirlere kılıç urdı, baş qalduran kâfirleri öldürdi, gazā eyledi, bazirganlaruñ malını qurtardı. [D72]

Big yigit bize sen erlik işledüñ, gel imdi begendüğüñ maldan al didiler. [D72]

Mere bazirganlar bu ayğırı ve dağı bu yayı ve bu gürzi maña virüñ didi. [D72]

Pay Pürenüñ oğlu vardur, adına Bamsı dirler didiler. [D73]

Atın qamçıladı, yola girdi. [D73]

Boz oğlan babasınıñ ivine geldi. [D73]

Babasına haber oldı bazirganlar geldi diyü. [D73]

Oğlını sağ yanına aldı. [D74]

Bunlar böyle idiçek Pay Püre Bigüñ acığı tutdı, bazirganlara aydur: [D74]

Qalabalıq kâfire girende [D75]

Bigler hep ava bindi. [D76]

Ala Tağa... [D76]

Nagāhandan Oğuzuñ üzerine bir süri geyik geldi. [D76]

Qova qova bir yire geldi, ne gördi: [D76]

Sulţanum gördi gök çayıruñ üzerine bir kırmızı otağ dikilmiş. [D76]

Bu otağıñ üzerine... [D76 V26]

Mere dayalar bu qavat oğlu qavat mize erlik-mi gösterür didi, varuñ bundan pay dileñ görüñ ne dir didi. [D76 V26]

Mere dadı men avçı degülem big oğlu bigem, hep size didi, amma şormaq ‘ayıb olmasun bu otaq kimüñdür didi. [D77]

Qızlar geyigi götürdiler, gözellere şahı Banu Çiçegüñ öñine getürdiler. [D77]

Hey hey dayalar babam maña ben seni yüzi nişablu Beyrege virmişem dir-
idi... [D78]

Ol öyle adam degüldür kim saña görine didi... [D78 V27]

İkisi atlandılar, meydana çıkdılar. [D79]

Beyrek götürür kıızı yire urmak ister, kız götürür Beyregi yire urmak ister.
[D79]

Bu kıza başılaçak olur-isem... [D79]

Gayrete geldi, kavradı kızuñ bağdamasın aldı, emçeginden tıtdı. [D79]

Bu kez Beyrek kızuñ ince biline girdi... [D80]

...bağdadı arhası üzerine yire urdı. [D80]

Beyrek üç öpdi, bir dişledi, düğün kutlu olsun han kıızı diyü parmağından altun
yüzügi çıkardı kızuñ parmağına kiçürdi. [D80]

Beyrek kıızdan ayrılup ivlerine geldi. [D80]

...men kara çoç atuma binmedin o binmeñ gerek... [D81]

...men karımuma varmadın ol maña baş getürmek gerek... [D81]

Ay oğul Banu Çiçegüñ bir delü kardaşı vardur, adına Delü Karçar dirler, kız
dileyeni öldürür. [D81]

Oğul Kalın Oğuz biglerini odamuza ohıyalum... [D81]

Kalın Oğuz biglerini hep ohıdılar, odalarına getürdiler, ağır konukluk eylediler.
[D81]

Dede Korkut birin bindi birin yetdi, yarenler sizi Hağğa ısmarladum didi gitdi.
[D82 V29]

Meger sultānum, Delü Karçar dañı ağ ban ivini ağ otağını kara yirüñ üzerine
kurdurmuş-idi, yoldaşları ile puta atup oturur-idi. [D83]

Delü Karçar ağzın köpüklendürdi, Dede Korkuduñ yüzine bağıdı, aydur: [D83]

‘Aleyke’s-selam ay ‘ameli azmış fi’li dönmiş kâdir Allah ağ alnına kada
yazmış... [D83]

...saña noldı, ‘amelüñ-mi azdı... [D83]

Toklı başlu torı aygır yorıldı, Dede Korkut kiçi başlu kiçer aygıra sıçradı bindi.
[D84]

Dedenün anısı anıtdı, Tañrıya şığındı, ism-i a‘zam oqıdı. [D84]

Delü Karcar kılıcın eline aldı, yukarusından öyke ile hamle kıldı. [D84]

Meded aman el aman, Tañrının birliğine yokdur güman... [D85]

Tañrının buyuruğı-y-ile Peygamberün kavli-y-ile kız karındaşımı Beyrege vireyim didi. [D85]

Üç kere ağzından ikrar eyledi, günahına tevbe eyledi... [D85]

...biñ dahı aygır getürün kim hiç kışrağa aşmamış ola... [D85]

...biñ dahı püre getürün maña didi. [D85]

Dede döndi Pay Püre Bigün ivlerine geldi. [D86]

Beyrege ve anasına ve kız kardaşlarına muştucu geldi, sevindiler, şad oldılar.
[D86]

Biñ aygır dileyüpdür kim kışrağa aşmamış ola... [D86 V31]

Bu nesneleri getürecek olur-iseñüz kız karındaşımı virürem, gelürmeyecek olur-iseñ gözüme görünmeyesin, yohsa seni öldürürem didi. [D87]

Dahı kendüsi tavla tavla atlarına vardı biñ aygır seçdi, develerine vardı biñ buğra ner seçdi, koyunlarına vardı biñ koç seçdi. [D87]

Alup bunları Delü Karcara gitdi. [D87]

Dede Korkut hay oğul Karcar adama uş bögelek gibi buñludur, ol bir yavuz canavardur... [D87]

Aldı Delü Karcarı bir pürelü yire getürdi... [D88]

... Delü Karcarı yalıncağ eyledi ağıla koydı. [D88]

Püreler Delü Karcara üşdiler. [D88 V32]

Dede Korkut var oğul kendüni şuya ur didi. [D89]

Delü Karcar segirderek vardı şuya düşdi. [D89]

Püredür şuya akdı gitdi. [D89]

Geldi geyesisin geydi, ivine gitdi. [D89]

Beyrek han dahı ohın atdı, dibine gerdegin dikdi. [D89]

Yoldaşlarına bu iş hoş gelmedi, saht oldılar. [D89]
...andan soñra bir dervişe virelüm didi. [D89]
Yarımasun yarçımasun, kâfirün cāsusu bunları cāsusladı, varup Bayburd Hışarı bigine haber virdi, aydur: [D90 V33]
...Beyrege virdi... [D90 V33]
...bu gice gerdege girür didi. [D90 V33]
Dün uyhusında kâfir otağa koyıldı. [D90 V33]
Nayibi kılıcın şıyırdı eline aldı... [D90 V33]
...acı tırnak ağ yüzine aldı çaldı... [D91]
...ağlayubanı sıkılayubanı ivine geldi. [D91]
Pay Püre Bigüñ dünlügi altun ban ivine şiven girdi. [D91]
Kızı gelini kas kas gülmez oldu, kızıl kına ağ eline yakmaz oldu. [D91]
Beyregüñ yavuklusına haber oldu... [D92]
Tıyınça yüzine bakmaduğum hanum yigit. [D92 V34]
Bir gün kızuñ kardaşı Delü Karçar Bayındır Hanuñ divanına geldi, dizin çökdi, aydur: [D93]
...ölüsi haberin getürene kız kardaşum virür-idüm didi. [D93]
Vardı köñlegi kana kına baturdı... [D93]
...Bayındır Hanuñ öñine getürüp bırakdı. [D93]
Mere niye ağlarsız, biz bunu tanımazuz, adaklusına aparuñ görsün ol yahşı bilür... [D94]
Vardılar kömlegi Banı Çiçege iletdiler. [D94]
Gördi tanıdı oldur didi, tırdı yaçasın yırtıdı, acı tırnak ağ yüzine aldı çaldı, gül alması gibi al yañağın yırtıdı. [D94]
Babasına anasına haber oldu, ap alaca ordusına şiven girdi, ağ çıkardılar kara geydiler. [D94]
Yalançı oğlu Yaltaçuk kiçi düğünün eyledi, ulu düğünine va‘de kodı. [D94]
Beyregüñ babası Pay Püre Big dahı bazirganları kığırdı yanına getürdi, aydur: [D94]

Nāgāh Paraşaruñ Bayburd Hışarına geldiler. [D95]
Ayağı uzun şahbaz ata binen argış. [D95]
Yohsa kimseye vardı-mı argış [D95 V36]
Digil maña. [D95 V36]
Kiçi düğünün eyledi ulu düğünine va‘de kodı. [D96]
Yalançı oğlu Yartaçuğa varur gördüm. [D96]
Ap alaca gerdegüne gele görgil. [D97]
Beyrek kalkdı ağlayu ağlayu kırk yigidün yanına geldi. [D97]
...dünlügi altun ban ivine babamuñ şiven girmiş... [D97]
...Banı Çiçek Yalançı oğlu Yaltaçuğa varur olmuş. [D97]
On altı yıldır kim babañuñ tutsakıyam, ataya anaya kavuma kardaşa hasretem,
ve hem bir kara gözlü yavuklum var-idi... [D98]
...beni öldi dimiş, aña varur olmuş didi. [D98]
Eger seni hisardan aşağıa urğan-ile şalınduraçak olur-isem babaña anaña
sağlık-ile varaçak olur-iseñ beni bunda gelüp halallığa alur-mısın didi. [D98]
...sağlık-ile varaçak olur-isem Oğuza gelüp seni halallığa almaz-isem didi.
[D98 V38]
Kız dahı urğan getürüp Beyregi hisardan aşağıa şalındurdı. [D98 V38]
Beyrek aşağıa bakdı, kendüzin yir yüzinde gördi. [D99]
Allaha şükr eyledi... [D99]
Giderek kâfirün ılıksına geldi. [D99]
Eri muradına yetürür senün arhaçuğuñ. [D99]
At dimezem saña kartaş direm kartaşumdan yig. [D99]
Şıçradı bindi, hışaruñ kapusına geldi. [D100]
Menüm ağzuma sögüp- durur-idün doyamadum. [D100]
Beyrek Oğuza geldi. [D100 V39]
Big yigit düğüne giderem. [D100 V39]
Mere ozan kópuzuñ maña virgil atımı saña vireyim, sakla gelem bahasın
getürem alam didi. [D101]

Ozan aydur: Avazum gedilmedin ünüm yoğulmadın bir atdur elüme girdi, iletelim şaklayayım didi. [D101]

Ozan kópuzı Beyrege virdi. [D101]

Mere çobanlar bir kişi yolda taş bulsa yabana atar, siz bu yolda bu taşı niçün yığarsız? [D101]

...Yalançı oğlu Yaltaçuk dirler ölüsi dirisi haberin getürdi, adağlusın aña virür oldılar... [D101]

...uralum anı, aña varmasun tekine tüşine varsun didiler. [D101]

Andan babasınıñ ordusına geldi. [D102 V40]

Beyrege katı fırağ geldi, katlanımadı buldur buldur gözinüñ yaşı revan oldı. [D102 V40]

Ağız dilden kız kişi haber maña. [D103]

Beyrek adlu bir yigide bulışmaduñ-mı. [D104]

Beyrek adlu bir yigide bulışmaduñ-mı. [D104]

Beyrek adlu bir yigide bulışmaduñ-mı. [D104]

Mere ozan gördüñ-ise digil maña. [D104]

İleyünde düğün var düğüne varup ötgil didi. [D105]

Beyrek bundan kiçdi, ulu kız karındaşları yanına geldi. [D105]

Ağ otağı koyuban kara otağa giren kızlar. [D105 V42]

Ağañuzuñ başı ve gözi şadaçası köhne kaftanuñuz var ise geyeyin düğüne varayın, düğünde elüme kaftan virürler, girü kaftanuñuz vireyim didi. [D105 V42]

Vardılar, Beyregüñ kaftanı var-imiş, buña virdiler. [D106]

Aldı geydi, boyı boyına bili biline kolu kolına yakışdı. [D106]

Ulu kız kardaşı bunu Beyrege beñzetdi, kara kıyma gözleri kan yaş oldı. [D106]

Ağam Beyrek diye-y-idüm ozan saña. [D106]

Ağam Beyrek diye-y-idüm ozan saña. [D106]

Ağam Beyrek diye-y-idüm ozan saña. [D106]

Ağam Beyrege beñzedürem ozan seni. [D106]

Ağam Beyrek gideli bize ozan geldügi yok. [D106]

Göreyim Oğuzda menüm dostum düşmenüm kimdür didi, kaftanı şıyırdı
götürdi kızlaruñ üstine atı virdi. [D107 V43]

...vardı bir eski deve çuvalı buldı, deldi boynına kiçürdi... [D107 V43]

Sürdi düğüne geldi. [D107 V43]

Mere kavat oğlu delü kavat, saña düşer mi maña bunuñ kibi söz söylemek...
[D108]

Götürdi öñine bıraқdı... [D108]

...daz yirde turgay atmağa yahşı didi. [D108]

Тul тulara girdüğüm тulararı. [D109]

Meger güyegünüñ yüzüğine nişan atarlar-idi. [D109]

Ağ ormana girmişsin. [D110]

Sultānum meni қosañ da şölen yimeginüñ yanına varsam, қarnum açdur
тойурсам didi. [D111]

Yahnınuñ kimini şağına kimini şolına atar. [D111]

Haқluya haқkı dege haқsuza yüzi қaralıғı dege. [D111]

Қазан Bige haber oldı, sultānum delü ozan hep yimegi dökdi didiler, şimdi
қızlar yanına varmaq ister. [D111]

Mere қоñ-a қızlar yanına da varsun didi. [D112]

Beyrek қалқdı қızlar yanına vardı... [D112]

Қızlar oturan oтаға geldi, işigin aldı oturdı. [D112]

Mere kavat oğlu kavat, saña düşer-mi bi-tekellüf... [D112]

...menüm üzerüme gelesin didi. [D112 V46]

Ҳанум, Қазан Bigden maña buyruқ oldı, maña kimse tolaşmaz didi. [D112
V46]

Yine döndi Beyrege aydur: [D112 V46]

Ҳанум мақшудум oldur ki ere varan қız қалқа oynaya men қопуз чалам didi.
[D112 V46]

Қысırча Yinge dirler bir ҳатун var-idi, aña ayıtdılar: [D112 V46]

Mere delü ozan ere varan қız menem didi oynamaға başladı. [D113]

And içmişem kışır kışrağa bindüğüm yok. [D113]

Binübeni kazavata varduğum yok. [D113]

Öküz ardında şarvanlar saña bakar. [D113]

Sen anlaruñ yanına varğıl. [D113]

Ere varan kız kalka. [D113]

Kızıuñ kaftanını geydi, çal mere delü ozan ere varan kız menem oynayayım didi. [D113 V47]

And içeyim bu kez boğaz kışrağa bindüğüm yok. [D113 V47]

Binübeni kazavata varduğum yok. [D114]

Var yirüñe oturgıl. [D114]

Ere varan yirinden tura. [D114]

Banı çiçek kırmızı kaftanın geydi, ellerin yiñine çekdi gözükməsün diyü, oyuna girdi, ayıtdı: [D114 V48]

Mere delü ozan çal, ere varan kız menem, oynayayım didi. [D114 V48]

Delim ağça karlar yağmış dize yetmiş. [D114 V48]

Maşraba almış şuya varmış. [D115]

Kızıl altun getirüñ han kızına tırnak yonuñ. [D115]

‘Ayıbluça han kızı ere varmak ‘ayıb olur didi. [D115]

Mere delü ozan men ‘ayıblu-mıyam kim maña ‘ayıb қоşarsın didi, gümüş gibi ağ bileğin açdı, elin çıkardı. [D115]

Beyrek gideli bam bam depe başına çıķduñ-mı kız. [D115]

Қарманup dört yanuña baķduñ-mı kız. [D115]

Sen ere varursın altun yüzük menümdür vir maña kız didi. [D115]

Beyrek gideli bam bam depe başına çıķduğum çok. [D115]

Boz ayğıruñ biline binmedüm-mi. [D116 V49]

Senüñ ivüñ üzerine şığın geyik yıķmadum-mı. [D116 V49]

Sen meni yanuña kığırmaduñ-mı. [D116 V49]

Altun yüzügi parmağuña kiçürmedüm-mi. [D116 V49]

Böyle diğec kız tanıdı, bildi-kim Beyrekdür,cübbesi-y-ile çuhası-y-ile Beyregün ayağına düşdi. [D117]

Beyrege dayalar kaftan geyürüp tonatdılar. [D117]

Haman kız şıçradı ata bindi... [D117]

...Beyregün atasına anasına muştuluğa çapar gitdi. [D117]

Oğlum idüğün andan bileyim, sırça parmağını kanatsun, kanını destmala dürtsün, gözüme süreyin, açılacak olur-ise oğlum Beyrekdür didi. [D118]

Destmalı gözine siliçek Allah Ta‘alanuñ kudreti-y-ile gözi açıldı. [D118]

Atası anası küvlediler Beyregün ayağına düşdiler, aydur: [D118]

...Allahına şükürler eyledi. [D119 V51]

Yalançı oğlu Yaltaçuk bunu işitti, Beyregün korkusından kaçdı özini Tana Sazına şaldı. [D119 V51]

...kova kova saza düşürdi. [D119 V51]

Yaltaçuk gördi kim yanar, sazdan çıkdı Beyregün ayağına düşdi, kılıcı altından kiçdi. [D119 V51]

Qazan Big Oğuzına beni seven binsün didi. [D119 V51]

Qalın Oğuz bigleri atlandılar, Bayburd Hısarıña çapar yetdiler. [D120]

Qalın Oğuz bigleri aru şudan abdest aldılar, ağ alınların yire kodılar iki rik‘at namaz kıldılar. [D120]

Derelerde kâfire kırğun girdi. [D120 V52]

Beyrek, Yigenek, Qazan Big, Qara Budak, Delü Tundar, Qazan oğlu Uruz Big bunlar hişara yorıyış itdiler. [D120 V52]

Beyrek otuz tokuz yigidinüñ üzerine geldi, anları sağ ve esen gördi, Allaha şükür eyledi. [D121]

Pay Püre Bigüñ oğlançuğı Beyrek, Meliküñ kızın aldı, ağ ban ivine ağ otağına girü döndi, düğüne başladı. [D121]

Beyrek dağı yidi kız qarındaşını yidi yigide virdi. [D121]

Otuz tokuz kız tãli‘lü tãli‘ne birer oğ atdı. [D121]

Dedem Korkut geldi şadılık çaldı, boy boyladı soy şoyladı, gâzi erenler başına ne geldüğün söyledi, bu Oğuz-nâme Beyregün olsun didi. [D122]

Kara yirün üzerine otağların tikdürmiş-idi. [D122 V68-7]

Ala şayvan gök yüzine aşanmış-idi. [D122 V68-7]

Toksan tümen genç oğuz şöhetine dirilmiş-idi. [D122 V68-7]

Ağzı büyük humralar ortalığa şalınmış-idi. [D122 V68-7]

...kāfir kızları al şarabı altun ayağ-ile kalın Oğuz biglerine gezdürürler-idi. [D123 V69]

Kazan sağına bakdı kaş kaş güldi, solına bakdı çok sevindi, karşısına bakdı oğlançuğunu Uruzı gördi... [D123 V69]

Oğlı Uruza bu iş hoş gelmedi. [D123 V69]

İlerü geldi, diz çökdi, babasına Çağırup soylar, görelüm hanum ne soylar... [D124]

Şağuña bakduñ kaş kaş güldüñ. [D124]

Şoluña bakduñ çok sevindüñ. [D124]

Karşuña bakduñ beni gördüñ ağladuñ. [D124]

Sebeb nedür digil maña. [D124]

Kara gözlü yigitlerümi boyuma men aluram. [D124]

Kan Abkaza iline men giderem. [D124]

...digil maña. [D124]

Kazan Big alaldı, oğlanuñ yüzine bakdı, çağırup soylar, görelüm hanum ne soylar: [D124 V70]

Yarınki gün zaman dönüp ben ölüp sen kalıçak tacum tahtum saña virme-yeler diyü soñumu añdum ağladum oğul didi. [D125]

...kaçan sen meni alup kāfir serhaddına çıkarduñ kılıç çalup baş kesdüñ... [D125]

...men bu oğlanı alayın ava gideyin... [D126]

...kāfir serhaddına, Cızığlara, Ağlağana, Gökçe Tağa aluban çıkayın, soñra oğlana gerek olur a bigler didi. [D126]

Üç yüz muraşsa‘ tönlu yigit şoyladı boyına aldı. [D126 V71]
Kırk ala gözlü yigidin Uruz boyına aldı. [D126 V71]
Kazan oğlını alup kara tağlar üzerine...[D126 V71]
Gök alañ görklü çemene çadır tikdi. [D126 V71]
Bunları görüp teküre geldi, aydur: [D127]
On altı biñ kara tönlu kâfir ata bindi... [D127]
...Kazanuñ üzerine ılğar yetdi. [D127]
Ağız dilden biş kilime haber maña. [D128]
Kazan aydur: Oğul anuñ-içün yağı dirler ki biz anlara yetsevüz öldürürüz, anlar bize yetse öldürür didi. [D128 V72]
...veli maña sen yaman yirde duşak olduñ oğul didi. [D129]
Ağız dilden bir kaç kelime haber maña. [D130]
Koñur atuñ biline men bineyim. [D130]
Kara başuña düşende gerek olur didi. [D130]
Yağıya girüp baş kesmedüñ. [D131 V73]
Ala gözlü kırk yigidi boyuña algıl. [D131 V73]
Göksi gözel kaba tağlar başına çıkğıl. [D131 V73]
Görgil ögrengil ve hem bize puşu olğıl oğul didi. [D131 V73]
Yirden yüce tağlar başına yoldaşların alup çıkdı. [D131 V73]
...ağ alnın yire kodı iki rik‘at namaz kıldı. [D132]
Adı görklü Muhammedi yad getürdi, kara dinlü kâfire göz qarartdı... [D132]
Babam bu kâfirleri esirgemiş kibi, meni seven yigitlerüm ne tırusız, kâfirüñ bir uçına depelüm didi. [D133]
Kara koçın oynatdı Uruz kâfirüñ sağına at depdi. [D133]
...ya kara kazuñ içine şâhin girdi. [D133 V74]
Azgun dinlü kâfir buñaldı, oña girdi kovulan kimse. [D133 V74]
Kâfirler Uruzunuñ üzerine çoğ-idi. [D133 V74]
Uruzunuñ üzerine çok şavaşdılar. [D133 V74]
Oğlanuñ üzerine düşdiler, tutdılar. [D134]

Qıl urġan aġ boynına taqđılar. [D134]
Yüzi üzerine şaluban süridiler. [D134]
Eli baġlu boynı baġlu yüzi üzerine şalup aldılar, yorıyu virdiler. [D134]
Oġlan kuş yürekli olur, kaçup anasına gitmişdür didiler. [D134]
Dahı koñur atın ökçeledi, yola girdi. [D135]
İvine geldi. [D135]
...şamur cübbesin eġnine aldı... [D135 V75]
...şaġ-ilen şolına göz gezdürdi, oġlançuġını Uruzı görmedi. [D135 V75]
Qazana soylamış, görelüm hanum ne soylamış. [D135 V75]
Göksi gözel kaba taġlar öñine ava çıkduñ. [D136]
Taalı Sazuñ aşlanına yidürdüñ-mi. [D136]
Yohsa kara dinlü kâfire uğratduñ-mı. [D136]
Dili damaġı kurıyup dört yanına bakdurduñ-mı. [D136]
Yaluñuz oġul haberin Qazan digil maña. [D137 V76]
Dimez olur-iseñ yana göyine qarġaram Qazan saña. [D137 V76]
Altun cıda oynadana yâ Rab noldı. [D137 V76]
Kara koç ata binenler vardı geldi. [D137 V76]
Bidevi atlu bir oġula yâ Rab noldı. [D137 V76]
Yaluñuz bir oġula yâ Rab noldı. [D137 V76]
Yaluñuz oġul haberin Qazan digil maña. [D137 V76]
Dimez olsañ yana yana qarġaram a Qazan saña didi. [D137 V76]
Quru kuru çaylara şu şaldum. [D138]
Kara tonlu dervişlere nezir virdüm. [D138]
Yanum ala bakduğumda konşuma eyü bakdum. [D138]
Umanına usanına aş yidürdüm. [D138]
Yaluñuz oġul haberin a Qazan digil maña. [D138]
Dimez olsañ yana göyine qarġaram Qazan saña didi. [D138]
Bir oġul uçurduñ-ise digil maña. [D138]

Bir oğul uçurduñ-ise digil maña. [D138]
Azğun dinlü kâfirlere [D138]
Bir oğul tutdurduñ - ise digil maña. [D138]
Han babamuñ yanına men varayın. [D138]
Kol buı olup yir yüzine düşmeyinçe. [D139]
Kara tırnağ ağ yüzüme çalayın-mı. [D139]
Çenberüme alça kanum dökeyin-mi. [D139]
Ağır şiven senüñ orduña koyayın-mı. [D139]
Yilisi kara kazılık atuma binem dir-idüm. [D139 V77]
Kalın Oğuz içine girem dir-idüm. [D139 V77]
Yorıubanı oğulı ulu gerdege kiçürem dir-idüm. [D140]
Neyledüñ digil maña. [D140]
Dimez olsañ yana göyine qarğaram Kazan saña didi. [D140]
...yidi gün ben Kazana möhlet virgil... [D140]
Kazan girü döndi, geldügi yolu eline alup yortdı, dün katdı. [D141]
Ol yire geldi-ki yağı başılmış-idi. [D141]
Yağın bildi kim oğlı kâfire tutsağdur. [D141]
Oğlana kara kepenek geydürmişler-idi kapu işigi üzerinde arğurı bırakmışlar-
idi, giren başar çıkan başar-idi. [D142]
Karı düşmen tatar oğlı elümüze girmiş-iken ceza-y-ile öldürelüm diyü kapu
işigi üzerinde arğurı komışlar-idi. [D142]
Tañrınıñ birliğine yokdur güman. [D142]
Kâfirler oğlana aman virdiler, elin çözdiler gözin açdılar. [D142]
Babasına oğlan qarşu geldi, soylar, görelüm hanum ne soylamış: [D142]
Ağ ellerüm arduma bağlanduğın. [D142]
Kıl sicim ağ boynuma takıldığın. [D143]
Alça kanın yir yüzine döküñ. [D143]
Altun ban ivüñe sürüp varğıl. [D143 V79]
Kayıda döngil ive varğıl [D143 V79]

Meni saña şorsa. [D144]
Kara kıldan sicim boynına takılı digil. [D144]
Yad kızı halaluma destur virsün. [D144]
...gerdege ayruk girsün. [D144]
Ağ tonuma kir eklendi senüñ-içün. [D146]
Sen gideli ağlamağum gökde iken yire indi. [D146]
Kayıduban buradan oğul ive varsam. [D146]
Ağ elleri ardına bağlu diyeyin-mi. [D146]
Kāfirūñ üzerine gürleyeyim. [D147]
Koñur atından yire indi. [D147 V81]
Ağ alnını yire kodı, namaz kıldı. [D147 V81]
Ağladı, kâdir Tañrıdan hâcet diledi, yüzün yire sürdi. [D147 V81]
Muhammede şalavat getürdi, deve gibi kükredi... [D147 V81]
...yapa yaluñuz kâfire at depdi, kılıç urdı. [D148]
Bir sa'atda kâfire üç kerre at depdi. [D148]
Nāgāh gözi kapağına kılıç tokındı. [D148]
Kara kanı şorladı gözine indi. [D148]
Özin şarp yirlere şaldı. [D148]
Han kızınıñ Kazan üzerine geldi, aydur: [D148]
Kara ayğıruñ cılavısını maña tartğıl yigit. [D148]
Tike tutup yüzüme bağıl yigit [D148]
Altuñdağı kara ayğırı maña virgil yigit. [D148]
Yanuñdağı gök poladuñı maña virgil yigit. [D149]
Bu günümde umud olğıl maña. [D149]
Kala ölke vireyin saña didi. [D149]
Kara göz atuñ biline binen Kazan. [D149 V82]
Yaluñuzça oğlum Uruza kıyan Kazan [D149 V82]
Üzengüye dirmeyen dizüñ ölmüş. [D149 V82]

Buñalmışsın saña nolmış. [D149 V82]

Varuban destursuzça Bayındır Hanuñ yağsın başan, altmış biñ kâfire kan kuşduran Ğaflet Koca oğlu Şir Şemseddin çapar yetdi. [D150 V83]

Çaya baksa çalımlu, çal kara kuş erdemlü, kur kurma kuşaklu, kulağı altun küpelü, kalın Oğuz biglerini bir bir atdan yıkan... [D151]

Şayduķumça Oğuz bigleri dükense olmaz, Kazanuñ bigleri hep yetdi, üzerine yığnaķ oldu. [D151]

Adı görklü Muhammede şalavat getürdiler. [D152]

Bi-tekellüf kâfire at şaldılar, kılıç urdılar. [D152 V84]

Taş Oğuz bigleri ile Tundar şağa depdi. [D152 V84]

Cılasun yigitleri-y-ile Kara Budak şola depdi. [D152 V84]

Kazan kendü düpe depdi... [D152 V84]

...Tekür ile Şökli Melike havala oldu... [D152 V84]

...böğürdübeni atdan yire şaldı, alça kanın yir üzerine dökdi. [D152 V84]

Şağ tarafda Kara Tüken Melike Tundar karşı geldi, kılıçladı yire şaldı. [D152 V84]

Şol tarafda Buğaçuk Melike Kara Budak karşı geldi, şaңcubanı yire şaldı, depretmedin başın kesdi. [D152 V84]

Boyı uzun Burla Hatun kara tuğın kâfirüñ kılıçladı, yire şaldı. [D153]

Derelerde kâfire kırğun girdi. [D153]

Kazan oğlu üzerine geldi. [D153]

Ağça Kala Sürmelüye gelüp Kazan kırk otaķ dikdürdi. [D153]

Kırk ivlü kul-ile kırk cāriye oğlu başına çevürdi, azad eyledi. [D153]

Cılasun erenlere kala ölke virdi, cübbe çuka virdi. [D153]

...Kādir seni nāmerde muhtac itmesün... [D154 V85]

...günahuñuzı adı görklü Muhammede bağışlasun hanum hey! [D154 V85]

Bir kuru çayuñ üzerine bir köpri yapdurmış-idi. [D155]

...menüm erligüm bahadırlığüm cılasunlığüm yigitligüm Ruma Şama gide çavlana dir-idi. [D155]

Ol yigit üzerine möhkem kara şiven oldu. [D155]

Mere ‘Azrā’il didüğüñüz ne kişidür kim adamuñ canın alur, yā kâdir Allah birliğüñ varlığıñ hakkı-y-içün ‘Azrā’li menüm gözüm göstergil, şavaşayım... [D156]

Qayıtdı döndi Delü Dumrul ivine geldi. [D156]

Haq Ta‘ālaya Dumruluñ sözi hoş gelmedi. [D156]

Baq baq mere delü qavat menüm birliğüm bilmez, birliğüm şükür kılmaz, menüm ulu dergahumda geze menlik eyleye didi. [D156]

‘Azrā’ile buyruk eyledi kim yā ‘Azrā’il var... [D156]

Altun ayağum elümden yire düşdi. [D157]

Mere ne heybetlü kocasın digil maña. [D158]

Qadam belam toqınur bu gün saña didi. [D158]

Kara kılıcın sıyırdı, eline aldı. [D159]

‘Azrā’ile çalmağa hamle kıldı. [D159]

...mere men anı qor-mıyam toğana aldurmayınça didi. [D159]

Tırdı atına bindi, toğanın eline aldı... [D159]

Döndi, ivine geli yorır-iken... [D159]

Ağ göksinüñ üzerine ‘Azrā’il başup qondı. [D160]

Baya mırlar-idi, şimdi hırlamağa başladı. [D160]

Taıñrınıñ birliğine yoqdur güman. [D160]

Biglige uşanmadum yiğitlige toymadum. [D160]

Mere delü qavat maña ne yalvarursın, Allah Ta‘ālaya yalvar, menüm-de elümde ne var, men dağı bir yumuş oğlanıyam didi. [D160]

Döndi ‘Azrā’ile ya pes sen ne eylemeklü qadasın, sen aradan çıqğıl, men Allah Ta‘āla-y-ile haberleşeyim didi. [D161]

‘Azrā’ile... [D161]

Allah Ta‘ālaya Delü Dumruluñ burada sözi hoş geldi. [D161]

‘Azrā’ile nidā eyledi kim çün delü qavat menüm birliğüm bildi... [D161]

...birliğüm şükür kıldı... [D162]

Delü Dumrul sürdi babası yanına geldi. [D162]
Hak Ta'ālaya hoş gelmedi. [D162]
Oğul anaña var didi. [D164]
Delü Dumrul babasından yüz bulmayup sürdi anasına geldi. [D164]
Canuñ maña virür-misin? [D164]
Acı tırnağ ağ yüzüne çalar-mısın? [D164]
On ay diyende dünya yüzine getürdügüm oğul. [D165]
Altun akça güçine şalubanı seni kırtara-y-idüm oğul. [D165]
Yaman yire varmışsın vara bilmen. [D165]
Tanrının birliğine yokdur güman. [D165]
Mere delü kavat dağı ne aman dilerdin, ağ şakallu baban yanına varduñ can virmedi... [D165]
...ağ pürçeklü anañ yanına varduñ can virmedi, dağı kim virse gerek didi. [D166]
...amanatum var ısmarlaram anlara, andan soñra menüm canum alasın didi. [D166]
Sürdi halalı yanına geldi, aydur: [D166]
Babama vir didüm can virmedi. [D166]
Anama vardum can virmedi. [D166]
Sen aña varğıl. [D167]
Bir canda ne var ki saña kıyamamışlar. [D168]
Ādemiler evreni yoldaşına kıyamadı, Allah Ta'ālaya burada yalvarmış, görelüm niçe yalvarmış: [D168]
Ulu yollar üzerine / İmaratlar yapam senüñ için. [D168]
Hak Ta'ālaya Delü Dumruluñ sözi hoş geldi. [D169]
'Azrā'ile emr eyledi: [D169]
...kâdir Tañrı seni nâmerde muhtac itmesün... [D170]
...günahuñuzı adı görklü Muhammede bağışlasun hanum hey! [D170]
Yetişmiş bir cılasun oğlı var-idi, adına Kan Turalı dirler-idi. [D170]

Baba men yirümden tırmadın ol tırmuş ola, men k̄ara k̄oç atuma binmedin ol binmiş ola... [D171]

...men k̄anlu k̄āfir iline varmadın ol varmış maña baş getürmüş ola didi. [D171]

...nagāhandan tayanam üzerine düşem k̄arnı yırtıla didi. [D171]

Böyle digeç erenler evreni K̄an Turalı yirinden tırdı, kırk yigidin yanına aldı... [D171]

...kız bulımadı, kayıtdı girü döndi ivlerine geldi. [D171]

Oğul şabaḥ varup öylen gelmek olmaz, öylen varup aḥşam gelmek olmaz, oğul sen mala becid ol yığ... [D172]

K̄aḥlı K̄oca sevini kıvanı örü tırdı, ağ şaḥallu pir k̄ocalar yanına bıraḥdı. [D172]

İç Oğuzı girdi kız bulımadı. [D172]

Tolandı Taş Oğuzı girdi, bulımadı. [D172]

Tolandı Tırabuzana geldi. [D172]

Şaḥına şolına iki k̄oşa yay çeker-idi. [D172]

Atduḡı oḡ yire düşmez-idi. [D172]

Her kim ol üç canavarı başa yeñse öldürse kızımı aña virürem diyü va‘de eylemiş-idi. [D173]

K̄aḥlı K̄oca bu başları ve bu canavarları gördi, başında olan bit ayaḡına dirildi. [D173]

Varayım oḡluma toḡrı ḥaber vireyim, hūneri var-ise gelsün alsun, yohsa ivdeki kıza rāzı olsun didi. [D174]

K̄aḥlı K̄oca giderek geldi Oğuzı çıḡdı. [D174]

K̄an Turalıya ḥaber oldı, baban geldi didiler. [D174]

Baba yilisi k̄ara k̄azılık atuma eyer şalayım, k̄anlu k̄āfir iline akın çapayım, baş keseyim, k̄an dōkeyim, k̄āfire k̄an kuşdurayım, k̄ul k̄aravaş getüreyim, hūner göstereyim. [D174]

Hay canum oḡul hūner didüḡüm ol degül, ol kız içün üç canavar saklamışlar, her kim ol üç canavarı başa ol kıızı aña virürler, başup öldürmese anuñ başını keserler burca aşarlar. [D175]

Baba bu sözi sen maña dimemek gerek idüñ, çünki didüñ elbetde varsam gerek, başuma kañınç yüzüme toñınç olmasun, kadun ana big baba esen kaluñ didi. [D175]

Gördüñ-mi men maña nitdüm, oğlana qorñınç haberler vereyim, ola kim gitmeye döne didi. [D175]

Yavuz yirlere yiltendüñ kayıda döngil. [D176]

Alp ere qorñu virmek ‘ayıb olur. [D176]

Atlu batup çıkamaz anuñ balçığına kumlar döşeyem. [D176]

Qırq yigidin yanına bırağdı, yidi gün yidi gece yortdılar, kâfirüñ serhaddına irdiler, çadır dikdiler. [D177]

Yügrük atın yügürdüp Qan Turalı gürzin göge atar, yire düşmedin qarvar tutar... [D177]

Atam anam ivine dönsem. [D177]

Bunlar bu sözde iken meger hanum teküre haber vardı. [D178]

Aluban bunları teküre getürdiler. [D178]

Qan Turalı geldi, kara şaykalı teküre selam viridi. [D179]

Tar etegüñe giñ koltuğıña şıgını gelmişem. [D179]

Qan Turalı altunlu ince keten bizini biline şardı. [D179]

Qan Turalıyı alup meydana getürdiler. [D179]

Yanıdağı kızlara aydur: [D180]

Hak Ta‘ala atamuñ köñline rahmet eylese, kebin kesüp meni ol yigide virse, bunuñ kibi hayıf ola ki canavarlar elinde heläk ola didi. [D180]

Qan Turalı şağına bağdı kırk yigidin ağlar gördi, şolına bağdı eyle gördi. [D181]

Qan Turalınuñ üzerine sürdi. [D182]

Qan Turalı adı görklü Muhammede şalavat getürdi, buğanuñ alına bir yumruk eyle urdı-kim buğayı göti üzerine çökerdi. [D182]

Alına yumruğın tayadı, sürdi meydanuñ başına çıkardı. [D182]

Küt küt buğa şolımağa başladı, ağzı köpüklendi. [D182]

Adı görklü Muḥammede şalavat getürdi, buğanuñ öñinden şavuldi. [D182]
Buğa buynuzı üzerine dikildi. [D182]
Ḳuyruğından üç kerre yere saldı. [D182]
Etin meydanda koyup derisini tekürüñ öñine getürüp aydur: [D183]
Ṭañ-ile kızuñı maña viresin didi. [D183]
Vardılar aşlanı çıkardılar, meydana getürdiler. [D183]
Ala köpek enüğine kendüzin taladur-mı [D184]
...saña şığındum cömerdler cömerdi ğani Tañrı... [D184]
Ḳan Ṭuralı bir kepenegi қаpağına toladı, aşlanuñ pençesine şunı virdi. [D185]
Adı görklü Muḥammede şalavat getürdi, aşlanuñ elin gözedüp bir yumruқ eyle urdı-kim yumruқ çeñesine tokındı, uvatdı. [D185]
Tekür öñine geldi, ayıtdı: [D185]
Yaren kızuñı maña virgil didi. [D185]
Çün ‘inayet Tañrıdan oldı, bigüñ paşanuñ himmeti Ḳan Ṭuralıya oldı, tekür devenüñ ağızın yidi yirden bağlañ didi. [D185]
Altı cellad eñsesine geldiler, yalıñ kılıç tutdılar. [D186]
Ala gözlü yigitlerüñ yanuña alduñ. [D186]
Ḳanlu kāfir iline dünin girdüñ. [D186]
Ḳalın Oğuz iline ḥaber vara. [D186]
Ḳarşuña ala қаз geldi şāhinüñ atmaz-mısın? [D187]
Mere men bu devenüñ burnına yapışıçaқ ol kız sözi-y-ile yapışdı dirler, yarın Oğuz iline ḥaber vara, deve elinde қалmış-idi kız қurtardı diyeler... [D188]
...yaradan қādir Tañrıya şığındum, bir buğradan döneyim-mi, inşa‘llah bunuñ dağı başın keseyim didi. [D188]
Қādir ulu Tañrıya yakın uçan [D188]
Ḳanadı-y-ile şaқsağana kendüzin şaқıdur-mı? [D188]
Ḳan Ṭuralı adı görklü Muḥammede şalavat getürdi, deveye bir depme urdı. [D189]
Bir dağı urdı, deve ayağı üzerine tırımadı, yıkıldı. [D189]

Arkasından iki kayış çıkardı, tekürün önüne bıraktı, aydur: [D189]

Ƙan Ʀuralı-y-ile kıızı getürüp gerdege koydılar. [D189]

Yir gibi kertileyin, toprak kibi şavırlayın, kılıcuma toğranayın, oğuma sançılayın... [D190]

...big babamuñ kadın anamuñ yüzün görmedin bu gerdege girer-isem didi. [D190]

Yidi gün yidi gice yortdı, Oğuzuñ serhaddına çıkdı, çadır dikdi. [D190]

Düşdiler, 'işrete meşgul oldılar, yidiler içdiler. [D191]

Ol zamanda Oğuz yiğitlerine ne kaza gelse uyğudan gelür-idi. [D191]

Menüm muhiblerüm çokdur, nāgāh ılğar-ile gelmesün, tutuban yigidüm öldürmesünler, ağça yüzlü men gelini tutup atam anam ivine iletmesünler didi. [D191]

Ƙan Ʀuralınuñ atını için tutdı geydürdi, kendü dağı için tutdı geyindi, süñüsin eline aldı, bir yüksek yire çıkdı, gözledi. [D191]

Atın oynatdı, Ƙan Ʀuralınuñ üzerine geldi. [D192]

Ağ alınuñ kara yire depilmedin [D192]

Alça kanuñ yir yüzine dökilmedin [D192]

Yaşanuban üzerüñe yağı yetdi. [D192]

Yataçak yir-mi bulduñ yurt-mı bulduñ noldı saña diyü çağırdı. [D192]

Yigidüm üzerüñe yağı geldi, oyarmak benden şavaşuban hünere göstermek senden didi. [D193]

Ağ alını yire kodı, iki rek'at namaz kıldı. [D193]

Atına bindi...[D193]

...adı görklü Muhammede şalavat getürdi, kara tonlu kâfire at şaldı, karşı vardı. [D193]

Selcen Hatun at oynatdı, Ƙan Ʀuralınuñ önüne kiçdi. [D193]

Big yigit baş esen olsa bört bulunmaz-mı olur, bu gelen kâfir çok kâfirdür, savaşalum döğışelüm, ölenümüz ölsün, diri kalanumuz odaya gelsün didi. [D193]

Kılıcınıñ balçağı kan, odaya geldi, Ƙan Ʀuralıyı bulmadı. [D194]

Ağız dilden bir kaç kelime haber maña. [D194]

Odaya düşün, ne yirde iner karışur toz var-ise ve ne yirde karga kuzgun oynar-ise anda isteyelüm didi. [D195]

Atına mahmuz urdı, bir yüksek yire çıktı, gözledi. [D195]

Üzerine geldi, gördi kim Kan Turalınuñ atını oğlamışlar, gözünüñ kapağın oğlamışlar, yüzini kan bürümüş, tırmaz kanın siler, kâfirler üşer, kılıcın yalın eyler kâfiri önüne katup kovar. [D195]

Bir bölük kaza şahin girmiş kibi kâfire at şaldı, bir uçından kırup kâfiri ol bir uçına çıktı. [D195]

Kan Turalı bağıdı gördi kim bir kimsene yağıyı önüne katmış kovar. [D195]

Yilisi kara kazılık atına binen yigit ne yigitsin [D196]

Destursuzça menüm yağıma giren yigit ne yigitsin? [D196]

Destursuzça yağıya girmek bizüm ilde ‘ayb olur [D196]

Alça kanuñ yir yüzine tökeyin-mi? [D196]

Kara başuñ terkiye aşayın-mı? [D196]

Görklüsine kıyar-mı olur? [D197]

Bir tarafına dahı kendü girdi, kılıç tırtup yorıdı, kâfir başın kesdi. [D197]

Selcen Hatun Kan Turalıyı at ardına aldı, çıktı. [D197]

Giderek Kan Turalınuñ fikrine bu geldi-kim: [D197]

Babamuñ ağ ban işigine düşdüğüñde [D197]

At ardına aldum çıkdum diyesin [D197]

Öginmeklik ‘avratlara bühtandur [D198]

Qadır Allah bilür men saña / Münisem yaram kıyma maña didi. [D198]

Mere kavat oğı kavat men aşağı kulpa yapışuram, sen yukaru kulpa yapışursın, mere kavat oğı oğun-ile-mi kılıcuñ-ile-mi gel berü söyleşelüm didi. [D198]

Atın depdi, bir yüksek yire çıktı. [D198]

Şadağından toksan oğın yire dökdi. [D199]

Kar üzerine kan tammiş kibi kızıl yañaqlum [D199]

Öz canuma kıyam men saña kıymayam [D199]

Yilisi kara kazılık atuma biner-idüm [D200]

Irağından yakınından gelişdiler, gizlü yaķa tutuban yilişdiler, tatlu damağ virüben şorişdılar, ağ boz atlar binüben yortışdılar, big babası yanına irişdiler. [D200]

Babası oğlançuğın gördi, Allaha şükürler eyledi. [D200]

Oğlı-y-ile gelini-y-ile Kañlı Koca Oğuz a girdi. [D200]

Gök ala görklü çemene çadır dikdi. [D200]

Altunluça günlüğün diküp Kan Turalı gerdegine girüp... [D201]

Ecel geldüğünde aru imandan ayırmason, Kādir seni nāmerde muhtac itmesün, Allah viren ümizüñ üzilmesün, ağ alnuñda biş kelime du‘ā kılduğ kabul olsun... [D201]

...yığışdursun dürişdürsün günahuñuzı adı görklü Muhammed Muřafaya bağışlasun hanum hey. [D201]

Kara yirüñ üzerine ağ ban ivin dikmiş-idi. [D202]

Ala şayvan gök yüzine aşanmiş-idi. [D202]

İç Oğuz Taş Oğuz bigleri řoħbete dirilmiş-idi. [D202]

řarabuñ itisi başına çıķdı. [D202]

Kazılık Koca iş görmiş işe yarar adam idi. [D202]

Yarar kocaların yanına cem‘ eyledi... [D202]

...yadiğı yarağı-y-ile yola girdi. [D202]

Günlerde bir gün Düzmürd Kal‘asına geldi. [D202]

Kara Deñiz kenarında idi. Aña irüben kındılar. [D202]

Ol kal‘anuñ bir teküri var-idi. Adına Arşun oğlı Direk Tekür dirler-idi. [D202 V86]

Kazılık Koca kal‘aya yetdüğınleyin cenge başladı. [D203]

Pes ol tekür kal‘adan taşra çıķdı, meydana girdi er diledi. [D203]

Kāfirüñ eñsesine bir kılıç urdı, zerre kadar kestüremedi. Nevbet kāfire degdi. [D203]

Ol altmış batman gürz-ile Kazılık Kocaya depere tutup çaldı. [D203]

Kazılık Kocayı karmalayup tutup kal'aya koydılar. [D203]

Ol oğlanuñ adına Yigenek dirler-idi. [D204]

Qalkdı Bayındır Hanuñ nazarına vardı, yüz yire kodı, aydur: [D204 V87]

...meni babam tutsak olduğı kal'aya gönder didi. [D205]

Evvel Demür Kapu Dervendinde big olan, kargu süñü uçında er böğürden, ğarımaya yetdüğinde kimsin diyü şormayan Kıyan Selçük oğlu Delü Tundar senüñ-ile bile varsun didi. [D205]

Yirüñ bir uçından bir uçına yetem diyen Şoğan Şaru bile varsun. [D206 V88]

Şayılmağ-ile Oğuz erenleri dükense olmaz, Bayındır Han yigirmi dört bahadır sancak bigini Yigeneg... [D206 V88]

Meger ol gice Yigenek düş gördi. Düşin yoldaşlarına şoyladı, görelüm hanum ne şoyladı, aydur: [D206 V88]

...ağ boz atlar çapdurur alplar gördüm, ağ ışıklı alpları yanuma şaldım, ağ şakallı Dede Korkutdan öğüt aldım... [D206 V88]

...ala yatan kara tağları aşdım, ilerü yatan Kara Deñize girdüm... [D206 V88]

...kalkubanı yirümden örü tırdım, kargu dillü öz süñümü kapdım, karşılayı ol ere vardım... [D207]

...karşısından ol eri sançasım vakıt deñedüm, göz uçı-y-ile ol ere bakdım, dayım Emen imiş anı bildüm, döndüm ol ere selam virdüm... [D207]

... Oğuz illerinde kimsin didüm, kapakların kaldurup yüzüme bakdı, oğul Yigenek kanda gidersin didi söyledi, men ayıtdım: [D207]

Düzmürd Kal'asına giderem...[D207]

...babam anda tutsak imiş didüm, burada tayım maña şoyladı, aydur: [D207 V89]

Menden dahı er kıpmayasın Yigenegüm dön didi, Yigenek düşinde tayısına şoylamış, aydur: [D208]

Ala gözlü big yigitleri yanuña şalmaduñ [D208]

Bu düşü Yigenek yoldaşlarına hikāyet eyledi. [D208]

Tā ki Düzmürd Kal'asına yetdiler. [D208]

Çünkü kâfirler bunları gördiler, Arşun oğlu Direk Teküre haber virdiler. [D208]
Ol mel'un dahı ƙal'adan taşu gelüp bunlara muƙâbil oldu, er diledi. [D208]
Dülek Evren altı perlü çomağı-y-ile at depüp gelüp yuƙarudan aşıağa kâfiri ƙatı urdı, alımadı. [D209 V90]
Pes Ƙazılık Ƙoca oğlu Yigenek taze yigitçük yaradan Allaha şığındı, bi- zaval ma'budı öğdi, aydur: [D209 V90]
Kimseye güç itmedüñ. [D210]
Ādeme sen tac urduñ. [D210]
Şeytana la'net ƙıldıñ. [D210]
Nemrud göge oğ atdı. [D210]
Ululuğıña hadduñ yok. [D210]
Götürdügin göge yetüren görklü Tañrı. [D210]
Birliğıne şığındum çalabum ƙâdir Tañrı. [D210]
Ƙara tonlu kâfire at deperem. [D210]
Kâfirüñ çignine bir ƙılıç urdı, geyimini kiçimini toğradı, altı parmak deriñligi zaħm irişdüdi. [D210 V91]
Haman döndi ƙal'aya kaçdı. [D211]
Hişar ƙapusına girmiş-iken ƙara polat öz ƙılıcı-y-ile eñsesine eyle çaldı kim başı top kibi yire düşdi. [D211]
Andan Yigenek atın döndürdi leşkere geldi. [D211]
Mere big yigitler haber maña... [D211]
Pes bir uğurdan bigler hişara yorıyış itdiler, yağmaladılar. [D212]
...issüz yirüñ ƙurdu kibi ulışdılar, Tañrıya şükürler ƙıldılar. [D212]
Ƙuşuñ ala ƙanını, ƙumaşuñ arusını, ƙızuñ gökçeğini, toƙuzlama çırgap çuħa Bayındır Hana pencik çıkardılar. [D212 V92]
Bâkisin gâzilere bahş itdiler. [D212 V92]
Döndiler ivlerine geldiler. [D212 V92]
Meger hanum bir gün Oğuz oturur-iken üstine yağı geldi. [D213]
Oğuz yine eyyâm-ile gelüp yurdına ƙondı. [D213]

Bigler bindiler, aşılan yatağı üzerine geldiler. [D214]

Aruz oğlanı alup ivine getürdi. [D214]

Amma oğlanı ne- kadar getürdiler-ise tırmadı, girü aşlan yatağına vardı. [D214]

Oğuz bir gün yaylaya köçdi. [D214]

Aruzuñ bir çobanı var-idi, adına Koñur Koca Şaru Çoban dirler-idi. [D214]

Ol bıñara perriler konmış-idi. [D214]

Çoban kepenegini üzerlerine atdı, perri kızınıñ birini tıtdı. [D215]

Koyun ürkmeye başladı... [D215]

... çoban koyunuñ öñine segirtti. [D215]

Zaman-ile Oğuz yine yaylaya köçdi. [D215]

Çoban gine bu bıñara geldi. [D215]

Çoban bu yığanağı göricek ‘ibret aldı. Girü döndi, şapan taşına tıtdı. [D216]

Meger ol-dem Bayındır Hın bigler-ile seyrana binmişler-idi. [D216]

Bu bıñaruñ üzerine geldiler. Gördiler kim bir ‘ibret nesne yatur, başı göti belürsüz. [D216]

Aruz aldı bu oğlanı etegine şardı. [D216]

Hınun munı maña virüñ, oğlum Başat-ile besleyeyin didi. [D216]

Aruz Depegözi aldı ivine getürdi. [D217]

Buyurdı, bir daya geldi. Emçegini ağzına virdi. [D217]

Ođlançuklarıñ kiminüñ burnın kiminüñ kulağın yimege başladı. [D217]

Aruza şikâyet idüp ağlaşdılar. [D217]

Depegözün perri anası ođlınuñ parmağına bir yüzük kiçürdi, oğul saña oğ batmasun, tenüñi kılıç kesmesün didi. [D217]

Depegöz Oğuzdan çıkdı bi yüce tağa vardı. [D218]

Yol kesdi, adam aldı, büyük harâmi oldu. Üzerine bir kaç adam gönderdiler, oğ atdılar batmadı, kılıç urdılar kesmedi, süñü-y-ile şaңdılar ilmedi. [D218]

Çoban çoluk kalmadı hep yidi. Oğuzdan dağı adam yimege başladı. [D218]

Oğuz yığılup üzerine vardı. [D218]

Alplar başı Kazana zarb urdı... [D218]

Ağ şakallu Aruz Kocaya kan kuşdurdı. [D219]

Oğuz Depegöze kâr kılmadı, ürkdi kaçdı. [D219]

Depegöz çevürüp öñin aldı, Oğuzı şalı virmedi, girü yirine kondurdı. [D219]

El-hâşıl Oğuz yidi kerre ürkdi, Depegöz öñin alup yidi kerre yirine getürdi. [D219]

Dedem Korkudı Depegöze gönderdiler. [D219]

Dede Korkut döndi Oğuza geldi. [D220]

Yuñlu Koca ile Yapağulu Kocayı Depegöze virüñ aşın pişürsün didi ve hem günde iki adam ile biş-yüz koyun istedi didi. [D220]

Girü nevbet tolanup aña gelmiş-idi. [D220]

Meger hanum Aruz oğlu Basat gazāya gitmiş-idi, ol maħalda geldi. [D220]

Geldi içerü girdi Basata selam virdi, ağladı, aydur: [D221]

Avucına şığmayan elüklü oğlu [D221]

Aruz oğlu hanum Basat maña meded didi. [D221]

...alplar başı Kazana bir zarb urdı, kardaşı Kara Göne elinde zebun oldu, bıyığı kanlu Bügdüz Emen elinde zebun oldu... [D221]

...ağ şakallu babañ Aruza kan kuşdurdı, meydan yüzinde kardaşuñ Kıyan Selçük ödi şındı can virdi... [D222]

...çevürildi nevbet girü maña geldi, anı dahı isterler, hanum maña meded didi. [D222]

Hem oğluñ geldi diyü Aruza muştuladı. [D224]

Anasınuñ ivine geldi. [D224]

Bilüğinden bir tutam oğ çıkardı biline şokdı, kılıcın hamayil kuşandı, yayın karusına bıraқdı, eteklerin kıvurdı. [D225]

Depegöz olduğı Şalaħana Kayasına geldi. [D225]

Çekdi bilinden bir oğ çıkardı. Depegözün yağrına bir oğ urdı. [D225]

Bir parası Depegözün öñine düşdi. [D226]

Kocalara aydur: [D226]

Basaṭı öñine ḳatdı ṭutdı. Boğazdan şalındırdı, yatağına getürdi, edüginüñ ḳunçına şoḳdı, aydur: [D226]

Mere ḳocalar ikindü vaḳtı munı maña çevüresiz, yiyem didi. [D226]

Basaṭ Depegözün başı uçına geldi, ḳapak ḳaldırdı, baḳdı gördi-kim gözi etdür. [D226]

Aydur: Mere ḳocalar süñülüği ocağa ḳoñ kızsıñ didi... [D226]

Süñülüği ocağa bıraḳdılar kızdı. [D227]

...adı görklü Muḥammede şalavat getürdi, süñülüği Depegözün gözine eyle başdı kim Depegözün gözi helāk oldu. [D226]

Basaṭ şıḳradı ḳoyun içine mağaraya düşdi. [D227]

Mağaranıñ ḳapusın alıp bir ayağın ḳapunuñ bir yanına birin daḳı bir yanına ḳodı, aydur: [D227]

Def'i Basaṭ ḳoçı başup boğazladı, derisini yüzdi, ḳuyruğı-y-ile başını deriden ayırmadı, içine girdi. [D227]

Basaṭ Depegözün öñine geldi. [D227]

Ay şaḳar ḳoç menüm nireden helāk olaçağum bildüñ, şöyle çalayım seni mağara duvarına kim ḳuyruğın mağarayı yağlasun didi. [D228]

Basaṭ ḳoçuñ başını Depegözün eline şındı. [D228]

Depegöz aydur: Mere oğlan al şol parmağumdaki yüzügi parmağıña ṭaḳ, saña oḳ ve ḳılıç kār eylesün. [D228]

Basaṭ aldı yüzügi parmağına ḳiçürdi. [D228]

Depegöz Basaṭın üzerine ḳodı, ḳançer-ile çaldı kesdi. [D228]

Basaṭ künbet içine girdi. [D229]

Depegöz künbedün ḳapusın aldı, aydur: Künbede girdüñ-mi? Basaṭ aydur: Girdüm. [D229]

Depegöz künbede elin şoḳdı, eyle ḳaçdı-kim künbed zir ü zeber oldu. [D229]

Basaṭın diline bu geldi-kim Lā ilahe illa'llah Muḥammedün Resūlu'llah didi. [D229]

Depegöz aydur: Saña ölüm yoğ-imiş, şol mağarayı gördün-mi? [D230]

Basat mağara kapusına vardı. [D230]

Basat aydur: Men muña bi tekellüf yapışmayam diyüp kendü kılıcın çıhardı tutdı, iki para bölđi. [D230]

Vardı bir ağaç getürdi kılıca tutdı, anı dañı iki para eyledi. [D230]

Kılıç yire düşdi gömildi. Kendü kılıcın kınına şokdı. [D230]

Aduñ nedür yigit digil maña didi. [D231]

Basat Depegöze soylamış, görelüm hanum ne soylamış: [D231]

Depegöz aydur: İmdi kardaşuz kıyma maña didi. [D232]

Alça kanuñ yir yüzine tökmeyinçe [D232]

Bir kez adam etine toyam dir-idüm [D232]

Qalın Oğuz bigleri üzerüme yığılup gele dir-idüm [D233]

Qaçubanı Şalaşana Qayasına girem dir-idüm [D233]

İnüp taş başuma düşüben ölem dir-idüm [D233]

Basat kağıyup yirinden tırı geldi. Buğra kibi Depegözi dizi üzerine çökerdi, Depegözün kendü kılıcı-y-ile boynını urdı. [D233]

Süriyi süriyi mağara kapusına geldi. [D234]

Yuñlu Koca ile Yapağulu Kocayı Oğuz muştucı gönderdi. [D234]

Qalın Oğuz illerine haber geldi. [D234]

At ağızlu Aruz Koca ivine çapar geldi, anasına Basatın sevinç virdi, muştuluk oğluñ Depegözi depeledi didi. [D234]

Qalın Oğuz bigleri yediler. Şalaşana Qayasına geldiler. [D234]

Depegözün başını ortaya getürdiler. [D234]

Dedem Qorkut gelüben şadılık çaldı, ğāzi erenler başına ne geldügin aydı virdi... [D234]

Qara Tağ aytduğunda işit virsün [D234]

Ölüm vaqtı geldüğünde aru imandan ayırmasan, günahuñuzu adı görklü Muhammed Muştafaya bağışlasun hanum hey. [D235]

Ağ ban ivini kara yirün üzerine dikdürmiş-idi. [D235]

Ala sayvan gök yüzine aşanmış-idi. [D235]

Niçe saht olmayam, her yıl altun akça gelür-idi yigide bige virür-idük...
[D235]

...şimdi bunu kime virelüm kim hatırı hoş ola didi. [D236]

Hanum bunuñ üçini dağı bir yigide virelüm didi... [D236]

...Oğuz iline karavul olsun didi. [D236]

Han Bayındır kime virelüm didi... [D236]

...şağına solına bakdı. [D236]

Begil dirler-idi bir yigit var-idi, aña bakdı, aydur: [D236]

Dedem Korkut himmet kılıcın biline bağladı, çomağı omuzına bıraktı, yayı
karusına kiçürdi. [D236]

Berdeye Genceye varup vağan tutdı. [D236]

Toğuz tümen Gürcistan ağzına varup kondı, karavullık eyledi. [D236]

Yad, kâfir gelse başın Oğuz a armağan gönderür-idi. [D236]

Yılda bir kerre Bayındır Han divanına varur-idi. [D236]

Üç-yüz altmış altı alp ava binse... [D237]

...kanlu geyik üzerine yorıyış olsa, Begil ne yay kırar-idi ne oğ atar-idi, haman
yayı bileginden çıkarur-idi, buğanuñ şıgınuñ boynına atar-idi, çeküp turgurur-idi.
[D237]

Eger bigler geyik alsa kulağı delük olsa Begil sevincidür diyü Begile
gönderürler-idi. [D238]

Bu söz Begile hoş gelmedi. Begil aydur: [D238]

Alplar içinde bizi kışkunumuzdan balçığa baturduñ didi. [D238]

Bayındır Hanuñ bahşışın öñine dökdi, hana küsdi, divandan çıkdı. [D238]

Atın çekdiler, ala gözlü yigitlerin alup ivine geldi. [D238]

Ağ yüzlü hatunına söylemedi. [D238]

Ala gözlü yigitleruñ yanuña şalduñ [D239]

Ağ alınlı Bayındır Hanuñ divanına dünin varduñ [D239]

Ağ alınlı Bayındıruñ divanına çapar vardum [D239]

İli günü köçerek toğuz tümen Gürcistana gidelüm [D240]

Oğuz**a** ‘āṣi oldum bellü bilüñ didi. [D240]

Yigidüm big yigidüm, pādişahlar Tañrınıñ kölgесidür, pādişahına ‘āṣi olanuñ işi rast gelmez... [D240]

...aru köñülde pas olsa şarab açar, sen gideli hanum arқurı yatan ala tağlaruñ avlanmamışdur, ava bingil köñlüñ açılsun didi. [D240]

Қазılık atın çekdürüp buтun bindi, ava gitdi. [D240]

Begil buña at şaldı. [D240]

Buğanuñ ardundan irdi, yay kirişin boynına atdı. [D240]

Şağ uyлуғı қayaya тоқındı, şındı. [D240]

Var қувветi-y-ile atınıñ yilisine düşdi. [D241]

Avçılardan ayru, dülbendi boğazına kiçdi, ordusı uçına geldi. [D241]

Gördi beñzi şararmış, dülbendi boğazına kiçmiş. [D241]

Arқurı yatan ala tağlar etegine ava varduñ [D241]

Қара тоңлу кәфирlere uğraduñ-mı [D241]

Aғız dilden bir қаç kelime ҳaber maña [D241]

Begil oғlına şoylamış, görelüm hanum ne şoylamış: [D241]

Қара тағлар өñine ava bindüm [D242]

Қара тоңлу кәфирlere uğramadum [D242]

At üzerinden meni қап дөşегüme çıkar didi. [D242]

Aşlan enügi yine aşlandur, atasını at üzerinden қarvadı tutdı дөşегine çıkardı. [D242]

Cübbesin üzerine бүridi, қapusın örtди. [D242]

Bu yaña yigit bigler gördiler kim av bozılmış, her biri ivlü ivine geldi. [D242]

Begil biş gün oldu divana çıkmadı. [D242]

Ayağının şınuғını kimseye dimedi. [D242]

Big yigidüm, қalabalık yaғı gelse қayıtmaz-idüñ, buтуña ala oһ тоһinsa inlemez idüñ, kişi қoynında yatan ҳalalına sırrın dimez-mi olur, nedür ҳалуñ didi. [D242]

‘Avrat elin eline çaldı, karavaşa söyledi. Karavaş çıkup kapucıya söyledi.
[D243]

Otuz iki dişden çıkan bütün orduya yayıldı, Begil atdan düşmüş ayağı şınmış
diyu. [D243]

Meger kâfirün câsusı var-idi. Bu haberi işidüp vardı teküre haber virdi. [D243]

...ğafillüçe görklü başın kesün, alça kanın yir yüzine dökün, ilin günün çapuñ,
kızın gelinin yesir idün didi. [D243]

Begile haber gönderdi, aydur: Baş yarağın eyleñ, üzerünüze yağı gelür didi.
[D243]

Oğlançuğın yanına getirüp soylamış, görelüm hanum ne soylamış: [D243]

Neler kopardı menüm başuma didi. [D244]

Menüm kara başuma neler geldi. [D244]

Pusduğundan kara tağlara tuman düşmiş. [D244]

Ağ alınlu Bayındır Hanuñ divanına dünin varğıl. [D244]

Ağz dilden Bayındıra selam virgil. [D245]

Elbetde ve elbetde Kazan Big maña yetişsün didi digil. [D245]

Burada oğlan babasına soylamış, görelüm hanum ne soylamış: [D245]

Yilisi kara kazılık atuma binmegüm yok [D245]

Ağ alınlu Bayındıruñ divanına varmağum yok [D245]

Altundağı al aygırı maña virgil. [D245]

Egni Bek demür tonuñ maña virgil. [D245]

Kara polad öz kılıcuñ maña virgil. [D245]

Kargu talı sünüñi maña virgil. [D246]

Ağ yekeklü ötkün oñuñ maña virgil. [D246]

Erden ere kiçüreyim senüñ için. [D246]

Ala gözlü üç yüz yigidün maña... [D246]

Mere geyimüm getürüñ oğlum geysün, al aygırüm getürüñ oğlum binsün, il
ürkmedin oğlum meydana varsun girsün didi. [D246]

Üç yüz yigidi yanına bıraktı, meydana vardı. [D246]

Al aygır kaçan-kim yağı koğusun alsa ayağın yire döger-idi, tozı göge çıkar-idi.
[D246]

Gelüp teküre haber virdi, aydur: [D247]

Yüz kâfir seçilüp oğlanuñ üzerine gelmiş, oğlana kâfir soylamış, görelüm ne soylamış: [D247]

Şekli Melik saña katı puşdı. [D247]

Alça kanın yir yüzine töküñ didi. [D248]

Göksüñ delüp göge pırlar [D248]

Alp ere korku virmek ‘ayıb olur. [D248]

...bağa şuña didi. [D249]

Kâfir gelüp oğlana soylamış, görelüm niçe soylamış: [D249]

Sen Begilüñ nesisin oğlan digil mize didi. [D249]

...Düzen oğlu Alp Rüstem, boz atlu Beyrek, Big Begilüñ ivinde içerler-idi, senden câsus geldi, altundağı al aygıra Begil meni bindürdi... [D250]

Kâfir Tekür aydur: Katlan mere kavat oğlu, men saña varayım didi. [D250]

Altı perlü gürzini ele aldı... [D250]

...oğlanuñ üzerine sürdi. [D250]

Yukarudan aşağı kâfir oğlanı katı urdı. [D250]

Allah Ta‘ālaya yalvarup soylamış, görelüm niçe soylamış: [D251]

Sen Ādeme tac urduñ. [D251]

Şeytana la‘net kılduñ. [D251]

Hanum göne çolğaduñ. [D251]

Birligüñe şığındum. [D251]

‘Āziz Allah hocam maña meded didi. [D251]

Oğlan alınduñ-ise Tañrıña mı yalvarursın, senüñ bir Tañrıñ var-ise menüm yitmiş iki puthanam var didi. [D251]

Oğlan aydur: Ya ‘āşi mel‘un sen putlaruña yalvarur-iseñ men ‘ālemleri yokdan var iden Allahuma şığındum didi. [D251]

Haq Ta‘āla Cebrā’ile buyurdi kim: [D252]

Oğlan kâfiri götürdi yire urdı. [D252]

Şıçrayup şâhin kibi kâfirüñ boğazın ele aldı. [D252]

Kâfir aydur: Yigit aman, sizüñ dine ne dirler, dinüñe girdüm didi. [D252]

Oğlan babasına muştucu gönderdi, ıarımum aldum didi. [D252]

Dönüp ivlerine geldiler. [D252]

Oğlın aldı, Bayındır Hıanuñ divanına vardı. [D253]

Pâdişah, Kızan oğlı Uruzuñ sağ yanına aña yir gösterdi. [D253]

Gâziler başına ne geldügin söyledi. [D253]

Yırlü kara tağların yıkılmasun, kölgelüçe kaba ağacuñ kesilmesün, Allah viren ümidüñ üzilmesün, günahuñuzu adı görklü Muhammede bağışlasun hanum hey! [D253]

Bayındır Hıanun divanına kaçan istese varur gelür idi. [D254]

Bigleri başup Kızan öñinde oturur-idi. Kimseye iltifat eylemez-idi. [D254]

Ters Uzamışuñ sözi Egrege kâr eyledi. [D254]

Üç yüz şay cıdalı yigit bunuñ yanına cem' oldu. [D254]

Yolı Alınca Kıl'asına uğramış-idi. [D255]

Uçardan kız tavuk, yorırdan geyik tavşan bu hıavluya tıldurup Oğuz yigitlerine bunu dâm itmiş-idi. [D255]

Uşun Koca ođlınıñ yolu bu koruya uğradı. [D255]

Altı yüz kara tonlu kâfir bunların üzerine koyıldılar. [D255]

Alınca Kıl'asına zindana bıraktılar. [D255]

Kara kara tağlardan haber aşdı, kanlı kanlı şulardan haber kiçdi, kalın Oğuz illerine haber vardı. [D256]

Bir gün yolu bir dirnege uğradı. kındılar, yimek içmek itdiler. [D256]

Taşra ayak yolına çıkdı. [D256]

Mere nolduñuz diyü bir şapala birine bir şapala birine urdı. [D256]

İçerü şöhbete girdi, destur diledi, bigler hoş kaluñ didi. [D257]

Çapdı, anasınıñ ivine geldi. [D257]

Yilisi kara kazılık atuma bütün bindüm [D257]

Arkırı yatan Ala Tağ etegine vardum. [D257]

Ana men-de varayın-mı ne dirsın didi. [D258]

Kalın Oğuz bigleri izine varsa sen vargıl.[D258]

Ol yigide yetdügüñde [D258]

Ağ boz atun üzerinden yire ingil. [D258]

El kavşurup ol yigide selam virgil. [D258]

Oğlan anasına soylamış, görelüm ne soylamış: [D258]

Alça kanuñ yir yüzine töke-y-idüm. [D259]

Üç-yüz altmış altı alp ava binse [D259]

Karadaşsuz miskin yigit eñsesine yumruk tokınsa [D259]

Ağlayuban dört yanına bakar olur. [D259]

Meni yolumdan ayırmañ, ağam tutilan kal'aya varmayınça, ağamuñ ölüsın dirisın bilmeyinçe, öldi-y-ise kanın almayınça kalın Oğuz iline gelmegüm yoñ didi. [D260]

Ata ana ağlaşup Kazana adam şaldılar. [D260]

Oğlan karadaşın añdı gider, bize ne ögüt virürsın didiler. [D260]

Kazan aydur: Ayağına at tuşağın uruñ didi. [D260]

Oğlanı gerdege koydılar. [D260]

Kız-ile ikisi bir döşege çıkdılar. Oğlan kılıcın çıkardı, kız-ile kendü arasına bırağdı. [D260]

Oğlan aydur: Mere kavat kıızı men kılıcuma toğranayım, oğuma şaңcılayım, oğlum toğmasun... [D260]

... ağamuñ yüzın görmeyinçe, ölmüş ise kanın almayınça bu gerdege girer-isem didi. [D260]

Kız sen maña bir yıl bağıl, bir yılda gelmez-isem iki yıl bağıl, iki yılda gelmez-isem üç yıl bağıl, gelmez-isem ol vaķıt menüm öldüğümü bilesın... [D261]

...ayğır atum boğazlayup aşum virgil, gözün kimi tutar-ise köñlüñ kimi sever-ise aña vargıl didi. [D261]

Yigidüm men saña bir yıl baķam. [D261]

Altı yol ayırđına çadır dikem. [D261]
Hayır haber getürene at ton virem aftanlar geydürem. [D261]
İrkek sinegi üzerüme ondurmayam. [D261]
...Çayın atama çayın anama aydayım didi. [D262]
Size ma‘lum olsun didi. [D262]
Elbetde ol ağam tıtılan al‘aya varmayınca olmazam didi. [D262]
Atasınun anasınun elin öpdı, ara o atına sıçrayup bindi. [D263]
Dereşam uçından kidi, ol ardaşı tıtılan oruya geldi. [D263]
Tavlunbaz urup yundları ürkitdi, getürüp ol oruya koydı. [D263]
Dün atmış, üç gün dünlü yortmış yigit, arangulu gözlerini uyhu almış yigit
atınun ılbırını bilegine bağladı, yatdı uyudı. [D263]
Meger kâfirün câsusı var-ıdı, gelüp teküre aydur: [D263]
Oğuzdan bir delü yigit geldi, ılıııları öldürdi yundları ürkitdi, getürüp oruya
koydı. [D263]
Vardılar nagāhandan altmış demür tonlu kâfir oğlanun üzerine geldiler. [D264]
Adı görklü Muḥammede şalavat getürdi. [D264]
Atına bindi... [D264]
... ara tonlu kâfire kılıç urdı, başdı al‘aya koydı. [D264]
Yine uyhusın yeñimeyüp yirine varup yatdı uyudı. [D264]
Gine atınun ılbırın bilegine kiçürdi. [D264]
Kâfirler sağ olanları açarak teküre geldiler. [D264]
Bu kerre yüz kâfir oğlanun üzerine gelürler. [D264]
Oğlan tırdı, atına bindi. [D265]
Adı görklü Muḥammede şalavat getürdi, kâfire kılıç koydı, başdı al‘aya tıkdı.
[D265]
Atın döndürdi, gine menziline geldi. [D265]
Atınun ılbırın yine bilegine kiçürdi. [D265]
Kâfirler yine teküre geldiler. [D265]
Geldiler Egrege ayıtdılar: [D265]

Yigit saña tekür himmet eyledi, şunda bir delü yigit yolçınıñ yolukçınıñ
çobanuñ çoluğuñ etmegin alur, tut ol delüyü öldür, seni koyu virelüm var git didiler.
[D265]

Oğlanuñ üzerine geldiler. [D266]

Kāfirler aydur: Hay ne uyumak, koltuğı altından bakar kalker bize giñ yazuyı
tar gösterür didiler. [D266]

Şıradı kāfirler arasından çıkdı, at sürüp bu yigidüñ üzerine geldi. [D266]

...cılıbırını bir tala ilişdürdi. [D266]

Ŧolandı başı içına geldi. [D267]

Ŧarıplığa gelen yatur mı olur [D267]

Kılıcınıñ balçağına yapışdı kim bunu çırpı. [D267]

Ŧal‘añuzda tutsak var mıdur kāfir digil maña. [D268]

Yigit digil maña. [D269]

Segrek burada ulu kıardaşına soyladı, aydur: [D269]

Ŧarıplığa kıardaşuñ isteyü sen-mi geldüñ kıardaş didi. [D270]

Ŧara tonlu kāfire at saldılar, kılıç yorıtdılar. [D270]

Kāfiri basdılar kırdılar, Ŧal‘aya dökdiler. [D270]

Gelüp yine ol kıoruya girdiler, yundları taşra çıkardılar. [D270]

Ŧavlunbaz urup yundları öñlerine bıraķdılar. [D270]

Dün kıatdılar, Oğuzuñ serħaddına yetdiler. [D270]

Ağ saķallu babasına muştuçı gönderdi... [D270]

Uşun Ŧocaya çapar geldi. [D270]

Günlügi altunluça odasına geldiler. [D271]

Gerdeklerine çapup düşdiler... [D271]

Meger ħanum Ŧırabuzan teküri bigler bigi olan ħan Ŧazana bir şāhin
göndermiş-idi. [D272]

Mere şabaħ şāhinleri al, ħalvetçe ava binelüm didi. [D272]

Bir gice yiyüp içüp oturur-iken şāhinçi başına aydur: [D272]

İrken bindiler av yirine vardılar. [D272]

Gözlediler, şahin Tomanın K al'asına indi. [D272]

Dere depe a dı, k fir iline geldi. [D272]

Meger ol g n Tomanın K al'asın  tek ri ava binmi -idi. [D273]

Gel p tek re haber virdiler. Tek r da ı haman  erisini dirdi... [D273]

Kazan   zerine yigirmi bi  bigini  hid itdiler. [D273]

Kazan   zerine d  diler, uyudu ı yirde t tdılar, elin aya ın berk ba ladılar, bir 'arabaya y kletdiler, 'arabaya m  kem ur an-ile  ardılar. [D273]

Gerindi, bu elindeki ur anları hep k pardı, 'araban   zerine oturdı. [D274]

Hele Kazanı get rdiler, Toman  K al'asında bir kuyuya bıraktılar. [D274]

Kuyunun a zına bir degirmen ta ı koydılar. [D274]

Varayın, Kazanı g reyin ne  allu ki id r bun a adamlara zarb urur-imi  didi. [D274]

 atun gel p zindan ıya kapuyı a durdı. [D274]

Kazan big ned r  alu , dirlig  n yir altında mı  o dur yoh sa yir y zinde mi  o dur, hem  imdi ne yirsin ne i ersin neye binersin didi. [D274]

... hem   l r     n yor asına binerem k  hillerin yederem didi. [D274]

Din   i  n Kazan Big, yidi ya ında bir k          lmi   r, kerem eyle a a binme didi. [D275]

  l r     de andan yor a yokdur, hep a a binerem didi. [D275]

Geldi Tek re aydur: [D275]

Kerem eyle, ol tatarı kuyudan  ıkar, k         bilini  zer, yir altında k        a biner-imi ... [D275]

...bizi   s n O uzı  ındursun, andan so ra  art eyles n biz m il m  e... [D275]

And i  kim biz m il m  e... [D276]

K fir  n ar asına eyer  aldı, a zına uyan urdı, k la ını  ekdi. [D276]

 ı radı ar asına bindi. [D276]

 k esin  k esine k k dı, k pur asın k rnına k v urdı. [D276]

K firi  ld rdi,   kdi  zerine oturdı. [D276]

Otuz biñ er yağı gördüm-ise ona şaydum [D277]
Yüzi dönmez kılıcum ele aldum [D277]
Kara kılıcuñ şal boynuma kes başum [D277]
Yidi başlu ejderhaya yetüp vardum [D278]
Şağa şola çırpındı urur yüzgeçleri [D279]
Ol kal'aya altı baş er-ile men Qazan vardum [D279]
Şakaķına imrendüğüm senüñ kızuñ gelinüñ [D280]
At-ile Qarün iline çapķın yetdüm [D280]
Getürdiler toñuz tamına ħabsa şaldılar. [D281]
Bir gün ata binüp... [D282]
...divana gelür-iken bir kişi aydur: [D282]
Anasına geldi. Burada anasına şoylamış, görelüm ħanum ne şoylamış: [D282]
Mere qavat kıızı munı maña niçün dimez-idüñ [D282]
Alça qanuñ yir yüzine döke-y-idüm didi. [D283]
...kāfire varasın kendüzüñi urasın helāk olasın, anuñ-içün sana dimez-idüm
canum oğul didi. [D283]
Amma 'emmiñe adam şal gelsün görelüm ne dir didi. [D283]
Uruz aydur: Men babam ħutsaķ olduğı kal'aya giderem. [D283]
Cemi' biglere ħaber oldı, Uruz, babasına gider, yarağ-ile gelüñ didiler. [D283]
Borı ağırdup köçdiler, yola girdiler. [D283]
Kāfirler gördiler gelenler tācire beñzemez, qaçdılar kal'aya girdiler, qapuların
yapdılar. [D284]
Burca çıkup kimlersiz didiler. [D284]
Hay atamuñ altun qadeħinden şarab içen, meni seven atdan insün, bunuñ
kapusına birer gürz uralum didi. [D284]
Qalkān yapındılar, gürzlerin omuzlarına urdılar, qapuya geldiler. [D284]
Çeri üzerine geldiler, qondılar. [D284]
Gördi-kim kal'ayı aldılar, qaçdı teküre vardı, ayaşofya alınduğın ħaber virdi.
[D284]

Ne oturursız, üzerüñüzə yağı geldi, başuñuz yarağın görüñ didi. [D284]

Bunuñ müdarası oldur kim Qazanı çıkaravuz, anlara beraber idevüz. [D285]

Vardılar, Qazanı çıkarup tekür öñine getürdiler. [D285]

Qazan Big üzerümüze yağı geldi, bu yağıyı üzerümüzden ayırur-iseñ seni qoyu virelüm didiler. [D285]

Tekür çerisin divşürüp meydana geldi, çadır tikdürdi. [D285]

Kāfir leşkeri Qazanuñ üzerine yığıldı. [D285]

Haman burada Qazan at meydana sürdi, qarım diledi. [D286]

Boz atlu Beyrek at depdi, meydana girdi. [D286]

Aduñ nedür yigit digil maña didi. [D286]

Pay Püre Hān oğlı Bamsı Beyrek maña dirler. [D286]

Çadırın ilden öñdin dikdi, ağ boz ata binen ol yigit ne yigitdür... [D287]

kimüñ nesidür, yigit başuñ-içün digil maña. [D287]

Beyrek mere kāfir niçe bir onı bunı şorarsın maña didi, Qazanuñ üzerine at şaldı. [D287]

Qarvadı Beyregi bileginden tutdı, tırtıdı çomağını elinden aldı, Beyregüñ eñsesine bir çomağ urdı. [D287]

Qazan aydur: Yā Beyrek, var bigüñe ayıt gelsün didi. [D287]

Bunı gördi Eylik Qoca oğlı Döne bilmez Dülek Evren meydana girdi. [D287]

Aduñ nedür yigit digil maña didi. [D288]

Öz adına horlayan ilden çıkan [D288]

Eylik Qoca oğlı döne bilmez Dülek Evren maña dirler didi. [D288]

Qazan at depdi, süñüsin çeküp elinden aldı, depesine urdı, para para oldu uvandı. [D288]

Mere qavat oğlı bigüñe di gelsün didi. [D288]

Düzen oğlı Alp Rüstem at depdi, meydana girdi. [D288]

Aduñ nedür yigit digil maña didi. [D288]

Düzen oğlı Alp Rüstem maña dirler didi. [D289]

Ol dağı Qazana at şaldı. [D289]

Qazan Big buña dağı bir zarb urdı. [D289]

Aydur: Mere kavat var bigüñe di gelsün didi. [D289]

Çekdi añsuzın elinden aldı, kılıcı tırttı babasınıñ üzerine at saldı. [D289]

Tarvandurmadı, çignine kılıç indürdi. [D289]

Geyimini kesdi, omuzına dört parmak deñlü zağm urdı. [D289]

Alça kanı şorladı koynına indi. [D289]

Qazan burada çağırıp oğlına şoylar, görelüm hanum ne şoylar: [D289]

Ağ şakallu babaña kıyma oğul didi. [D290]

Atdan yire indi, atasınıñ elin öpdı. [D290]

Qazan dağı ağtarıldı yire indi, oğlınuñ boynın öpdı. [D290]

Bigler Qazan-ile oğlınuñ üzerine at saldılar. [D290]

Yorıyuban kâfire at şaldılar, kılıç urdılar. [D290]

Derelerde depelerde kâfire kırğun girdi. [D290]

Kalın Oğuz iline gelüp çıkdı. [D290]

Ağça yüzlü anasına muştıçı şaldı. [D290]

...ayağına düşdiler. [D290]

Qazan görklü çemene çadır otak dikdürdi. [D290]

Dedem Qorqut geldi kópuz çaldı, gâzi erenler başına ne geldüğün söyledi.
[D291]

Ölüm vağtı geldüğinde aru imandan ayırmason, Qâdir seni nâmerde muhtac
itmesün... [D291]

İÇ OĞUZA TAŞ OĞUZ ‘AŞİ OLUP BEYREK ÖLDÜĞİ BOYI BEYÂN
İDER [D291 V92-8]

İttifâkı cemi‘ Taş Oğuz bigleri Qazana gelmediler, ‘adâvet eylediler. [D292
V93]

Kılbaş bir kaç adam ile binüp Qazanuñ tayısı Aruzuñ ivine geldi. [D292 V93]

Kılbaş gelüp Aruza selam virdi. [D292 V93]

Aydur: Qazan buñlu oldı, elbetde tayım Aruz maña gelsün didi... [D293]

...üzerüme yağı geldi... [D293]

...menüm kara başuma gör neler geldi... [D293]

Hemiſe Kazanuñ başına buñlar gelsün, tayısı Aruzu dāyim aña tursun, biz Kazana düşmenüz bellü bilsün didi. [D293 V94]

Üç yüz altmış altı alp erenler yanına yığnağ oldu. [D293 V94]

Üstümüze yağı nesne gelmedi. [D293 V93]

Kazana düşmen imişsin bildüm didi. [D294]

Taş Oğuz biglerine adam şaldı: [D294]

Taş Oğuz bigleri hep yığnağ oldu. Ala bargah otağların düze dikdi. [D294]

Taş Oğuz biglerine ağırlık idüp toyladı. [D294]

Kazan bize Kılbaşı göndermiş, ilüm günüm çapıldı kara başum buñlu oldu tayım Aruz maña gelsün dimiş. [D294 V95]

Kılbaşa ayıtdum ki kaçan-ki Kazan ivin yağmaladur-idi Taş Oğuz bigleri bile yağmalar-idi, bigler gelür Kazanı selamlar gider-idi, şimdi suçumuz ne oldu-kim bile bulunmaduk, mere kavat biz Kazana düşmenüz didim. [D294 V95]

Bigler aydur: Ne diyelüm, çün sen Kazana düşmen olduñ biz de düşmenüz didiler. [D295]

Aruz araya muşhaf getürdi, hep bigler el urup and içdiler, senüñ dostuña dost ve düşmenüñe düşmenüz didiler. [D295]

Beyrege kağıd gönderdiler. [D295]

Hanum Aruz size selam ider, kerem itsün Beyrek gelsün Kazan-ile bizi barışdursun dir. [D296]

Kırk yigid-ile Aruzuñ ivine geldi. [D296 V96]

Beyrege Aruz aydur: [D296 V96]

Aruz aydur: Hep şol oturan bigler Kazana ‘aşı olduk, and içdük. [D296 V96]

Kazana men ‘aşı olmazam diyü and içdi, şoyladı: [D296 V96]

Kara koçda kazılık atına çok binmişem [D296 V96]

Bilmez-isem gözüme tursun. [D296 V96]

Ala bargah otağına çok girmişem. [D296 V96]

Aruz kağıdı, karvayup Beyregüñ şağalını tutdı, bigler Beyrege kıyamadı. [D296 V96]

Aruz maña bu işi ideçegüñ bilse-y-idüm. [D297]
Kara çoçda kazılık atuma biner-idüm [D297]
Kara polad öz kılıcum bilüme bağlar-idüm. [D297]
Alın başa kunt ışığum urur-idüm. [D297]
Kargu talı altmış tutam süñümü elüme alur-idüm. [D297]
Ala gözlü bigleri yanuma şalar-idüm. [D297]
Kavat men bu işi tuysam saña böyle gelür-mi-y-idüm. [D297]
Biglere bakdı, gördi kimse gelmez. [D297]
Kara kana bulaşdı, Beyregüñ başı buñlu oldı. [D297]
Bigler hep tağıldı, her kişi atlu atına bindi. [D297]
Beyregi dañı bindürdiler, ardına adam bindürüp kuçaqladılar. [D298]
Kaçdılar Beyregi odasına yetürdiler. [D298]
Cübbesin üzerine örttiler. [D298]
Kazanuñ divanına çapup varduñ. [D298]
...Kazana biz ‘aşı olduk and içdük... [D298]
...kara kana bulaşdı buñlu oldı... [D299]
Menüm kanum Aruza kor-ise didi. [D299]
Kazan maña yetişün [D299]
Menüm kanum Aruza komasun [D299]
Beyrek pâdişahlar pâdişahı Hağka vâşıl oldı. [D299]
Beyregüñ babasına anasına haber oldı. [D299]
Kırk elli yigit kara geyüp gök şarındılar, Kazan Bige geldiler. [D299]
Şarıkların yire urdılar, Beyrek diyü çok ağladılar. [D299]
...Taş Oğuz Bigleri size ‘aşı olmuşlar, bilmedük, muşhaf getürdiler, biz Kazana ‘aşı olduk sen dañı mize muñı‘ ol didiler... [D300]
...Beyrek etmegüñ başmadı, anlara muñı‘ olmadı, tayıñ nâmerd Aruz kağıdı, Beyregi oturduğı yerde kılıçladı... [D300]
...menüm kanum Aruza komasun didi, didiler. [D300]

Qazan bu haberi işitdi, destmalın eline alup öğür öğür ağladı, divanda zārılıq kıldı. [D300]

Qazan vardı, odasına girdi, yidi gün divana çıkmadı, ağladı oturdı. [D300]

Bigler yığıldı divana geldi. [D300]

El-hāşıl ikisi bile vardılar, Qazanuñ odasına girdiler. [D301]

...dirim qanın alalum, hem size ısmarlamış, menüm qanum alsun dimiş... [D301]

Aruza ve cem'i Taş Oğuz biglerine haber oldu, uşda Qazan geldi didiler. [D301]

Aruz Koca meydana at depdi, Qazana çağırıp mere qavat sen menüm qarımumsın, sen gel berü didi. [D302]

...başı üzerine çevürdi, aydur: [D302]

Mere qavat muhannetlik-ile er öldürmek niçe olur men saña göstereyim didi. [D302]

Aruz Qazanuñ üzerine at saldı. [D302]

Nevbet Qazana degdi. [D302]

Altmış tutam ala gönderin koltuq kışdı, Aruza bir gönder urdı. [D302]

Qarındaşı Kara Göneye işaret itdi, başın kes didi. [D302]

Qazan gök alañ görklü çemene çadır dikdürdi, otağın qurdı. [D303 V99]

Dedem Qorkut gelüben şazılık çaldı, gāzi erenler başına ne geldügin aydı virdi. [D303 V99]

...Kadir seni nāmerde muhtac itmesün, ağ alnuñda biş kelime du'ā kılduq qabul olsun... [D304]

...yığışdursun dürişdürsün günahuñuzı Muhammed Mustafaya bağışlasun hanum hey! [D304]

B. Adı fiile “zaman” ve “süre” işlevi ile bağlar.

Metinde yönelme ekinin ilgili işlevini tanımlayan **11** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Yapa yapa qarlar yağsa yaza qalmaz, yapağulu gökçe çemen güze qalmaz. [D3 V3]

Oğlan on biş yaşına girdi. [D15]

Pay Pürenüñ oğlı biş yaşına girdi, biş yaşından on yaşına girdi, on yaşından on biş yaşına girdi. [D70]

Üç güne varmasun Allah sevindürsün sizi didi. [D105 V42]

...oğlum toğmasun toğar-ise on güne varmasun... [D190]

On biş yaşına girdi, yigit oldı. [D204]

... toğar-ise on yaşına varmasun... [D260]

Altı güne komadum anı aldum [D279]

C. Adı fiile “amaç, gaye, maksad bildirme” ilişkisi ile bağlar.

Metinde yönelme ekinin ilgili işlevini tanımlayan **36** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Ayna Melek, Kutlu Melek ölmege yitmege gitmemiş-idüm... [D8 V5]

Ağam Kazan sen ivüñ almağa gider-iseñ men dahı karındaşum kanın almağa giderem didi. [D49 V60]

Oğul çoban karnum açdur, hiç nesnen var-mıdur yimege didi. [D49 V60]

...varmağa edeplendi. [D76 V26]

Kız aydur: Ya ne maslahata geldüñ yigit didi. [D78]

Pay Piçen Bigüñ bir kıızı var-imiş, anı görmege geldüm didi. [D78]

Bu kıızı istemege kim vara bilür? [D82]

Karşu yatan kara tađuñ aşmağa gelmişem. [D83]

Akındılı görklü şuyuñı kiçmege gelmişem. [D83]

Giñ etegüne tar koltuđuña kışılmağa gelmişem. [D83]

Taıırınuñ buyuruğı-y-ile Peyğamberüñ kavli-y-ile aydan aru günden görklü kız karadaşuñ Banu Çiçegi Bamsı Beyrege dilemege gelmişem didi. [D83]

Her gün Beyregi görmege gelür-idi. [D97]

Ol gün girü görmege geldi. [D97]

Beyrek bakdı gördi kim kiçi kız karındaşı bıñardan şu almağa gelür... [D102 V40]

...çalmağa hamle kıldı. [D159]

...almağa komağıl didi. [D161]

Böyle digeç ‘Azrā’ il geldi Delü Dumruluñ canın almağa. [D165]

‘Azrā’ il hatunuñ canın almağa geldi. [D168]

Virişmege alışmağa geldük didiler. [D178]

Karşu yatan kara tağıuñı aşmağa gelmişem. [D179]

Akındılı şuyuñı kiçmege gelmişem. [D179]

Kızıñu almağa gelmişem didi. [D179]

Akınçılaruñ terkişi bağı, üzengüsi kayışı üzilür, dikmege gerek olur didi. [D189]

Demrenlü oğ-ile atmağa kıyamadı. [D199]

Öldürmege men seni kıyar-midüm [D199]

Öldürmege yigidüm men seni kıyar-midüm didi. [D200]

...yoldaşlığa bile koşdı. [D206 V88]

Kese kese yimege yañı yañşı [D208]

Depegöz aydur: Günde altmış adam virüñ yimege didi. [D219]

...yağılığa gelmeye didi. [D275]

...yağılığa gelmeyesin, hem bizi ög Oğuzı şındurğıl, seni koyu virelüm var git didiler. [D276]

Oğul babañ şagdur amma söylemege qorhar-idüm... [D283]

Hem haraca muṭi‘ olalum, sen dağı and iç-kim bu bizüm ile yağılığa gelmeyesin didiler. [D285]

Ç. Adı fiile “-dan dolayı”, “-dığı için”, “sebeb” ilişkisi ile bağlar.

Metinde yönelme ekinin ilgili işlevini tanımlayan 4 örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

İmdi incinme hanum evvel anuñ elin öpdüğümüze, eger senüñ oğluñ olmasa-y-idi... [D74]

Yalançı oğlu Yaltaçuk yay ufanduğına katı kakıdı, aydur: [D108]

Ağladuğıña sebeb ne... [D124]

Hanum bir yañşı yigidümüz öldi, aña ağlaruz didiler. [D156]

D. Aynı adın art arda tekrarından oluşan zarf görevinde ikilemeler kurar.

Metinde yönelme ekinin ilgili işlevini tanımlayan **9** örnek bulunmaktadır.

Örnekler şu şekildedir:

...gördi-kim oğrı köpek yike tana ivini **bir birine** katmış... [D8 V5]

Big yigitler cılasunlar **bir birine** koyulan çağda. [D11]

Ol kırk yigit hased eylediler, **bir birine** söylediler. [D18]

Big yigitler cılasunlar **bir birine** koyulan çağda. [D21V12]

Karvaşdılar, iki pehlivan olup **bir birine** şarmaşdılar. [D79]

Bir birine söz atışdılar. [D204]

Babası-y-ile Yigenek gizli yağa tutuban yilişdiler, iki hasret **bir birine** bulışdılar... [D212]

Çoban irgece kaçıdı ilerü vardı. Gördi kim perri kızları **kanat kanada** bağlamışlar uçarlar. [D215]

İki kardaş **bir birine** sağdıç oldılar. [D271]

E. Edatlarla bağlanarak zarf görevinde edat grupları oluşturur.

Metinde yönelme ekinin ilgili işlevini tanımlayan **35** örnek bulunmaktadır.

Örnekler şu şekildedir:

Resül 'aleyhi's-selâm zamanına **yakın** Bayat boyından Korkut Ata dirler bir er koptı. [D2V2]

Ve dahı niçe buña **beñzer** söz söyledi. [D2V2]

Kurulu yaya **beñzer** çatma kaşlum. [D12 V7]

Güz almasına **beñzer** al yañaqlum. [D12 V7]

Kaza **beñzer** kız gelini çırışdurdılar. [D38]

...kaza **beñzer** kız gelini biz yesir itmişüz... [D40]

Kaza **beñzer** kızumuñ gelinümüñ çiçegi oğul. [D52]

...üç yıla **dağ** taş düşdügi yirüñ otı bitmez-idi. [D57]

...niçe maşlahat görürler-ise aña **göre** iş idelüm didi. [D81]

Bu kadar nesneden ötürü niye saht olursız, bu-gün ben geydüm yarın nayibüm geysün, kırk güne **degin** sıra vardı geyüñüz... [D89]

...kaza **beñzer** kız gelini ağ çıkarmış kara geymiş... [D97]

Açuk açuk meydana **beñzer** senüñ alınçuğuñ. [D99]
İki şeb çırağa **beñzer** senüñ gözçügezüñ. [D99]
İbrişime **beñzer** senüñ yiliçüğüñ [D99]
İki қоша қардаша **beñzer** senüñ қулачуğuñ. [D99]
Beyrek қопузı aldı, babasınıñ ordusına **yaқın** geldi. [D101]
Қаза **beñzer** қızımıñ gelinümüñ çiçeги оғul. [D119 V51]
Қапақ қалдурdı, Қазануñ yüzine **тоғrı** бақdı... [D135 V75]
Қаза **beñzer** қızum gelinüm ағ чıқарdı қара geydi. [D146]
Gelü gelü Қазана **yaқın** geldi. [D148]
Қаза **beñzer** қızımıñ gelinümüñ çiçeги оғul [D163]
Қаdır ulu Таһrıya **yaқın** uçан [D188]
Yeñi bayıruñ қurdına **beñzer**-idi yigitlerüm [D207 V89]
Gördi Depegöz güne **қарşu** arhasın virmiş yatur. [D225]
Kāfir aydur: Oğuzuñ ‘arsuzı Türkmenüñ delüsine **beñzer**... [D249]
Giceye-**degin** cenk ide-y-idük [D249]
Oğlan қалқанını гүрзе **қарşu** тутdı. [D250]
Andan Şirüğüven uçından Gökçe Deñize **degin** il чарptı. [D255]
Қаза **beñzer** қızı gelini ағ чıқарup қара geydi. [D256]
Baқdı, görди-kim ayuñ on dördine **beñzer** bir maħbub ala gözlü genç yigit burçaқ burçaқ derlemiş uyur, gelenden gidenden ħaberi yok. [D266]
Bunuñ müdarası oldur kim Қазanı чıқарavuz, anlara **beraber** idevüz. [D285]
Қаза **beñzer** қızı gelini... [D290]
Таş Оғuz biglerinden Aruz Emen ve қалан bigler bunı ішitdiler, ayıtdılar ki бақ бақ şimdiye **degin** қазануñ ivin bile yağma ider-idük, şimdi niçün bile olmayavuz didiler. [D292]
... қаза **beñzer** қızumuz gelinümüz буñlu oldı... [D293]
Қаза **beñzer** қızı gelini ағ чıқарdı қара geydi. [D299]
F. Kalıplaşmış ya da birleşik zarflar oluşturun.

Metinde datif ekinin ilgili işlevini tanımlayan 23 örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Bunuñ üzerine bir kaç zaman kiçdi... [D69]

Beyrek dağı nola hanum **baş üzerine** didi. [D80]

Bunuñ üzerine on altı yıl kiçdi, Beyregüñ ölüsün dirisin bilmediler. [D92 V34]

Boz aygır dağı Beyregi görüp, tanıdı, iki ayağınuñ **üzerine** tırdı kişnedi. [D99]

Birin eksük bulsam **yirine** on öldüreyim. [D100]

Onın eksük bulsam **yirine** yüzün öldüreyim mere kâfir. [D100]

Beyrek şölen yimeginüñ **üzerine** geldi. [D111]

Kâfirüñ kilisesin yıkdılar, **yirine** mescid yapıdılar. [D121]

Bu kırk yigidüñ **bir kaçına** Han Kazan, **bir kaçına** Bayındır Han kızlar virdiler. [D121]

Topuzını bir **yirine** şaydurayım. [D147 V81]

...yâ ‘Azrâi’l Delü Dumrul can **yirine** can bulsun, anuñ canı azad olsun didi. [D162]

Mere Delü Dumrul Allah Ta‘ālanuñ emri böyle oldu kim Delü Dumrul canı **yirine** can bulsun, anuñ canı azad olsun didi. [D162]

Qal’anuñ kilisesin yıkup **yirine** mescid yapıdılar. [D212]

Hatun aldı geldi, oğlu **yirine** virdi. [D223]

Dedem Korkut geldi şadılık çaldı, hanum **niye** saht olursın didi. [D235]

Mere mizüm öksüzligümüz yetmez-mi, bizi **niye** urursın, hünereñ var ise kartaşuñ Alınca Qal’asında esirdür, var anı kırtar didi. [D256]

Kanlı geyik **üzerine** gavğa kopsa [D259]

Niye yatarsın yigit [D267]

...bunlaruñ **üzerine** geldi. [D273]

Kilisesin yıkup **yirine** mescid yapıdum bañ bañlatdum [D279]

Bigler men sizi **niye** kığırdum bilür misiz? [D294]

Bilür-misin seni **niye** kığırdıdık? [D296 V96]

G. Yönelme durumundaki bir ad bir fiille birleşerek anlamca kaynaşmış veya deyimleşmiş birleşik fiiller oluşturur.

Metinde yönelme ekinin ilgili işlevini tanımlayan **84** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

...erüñ sözini **kulağına koymaz**. [D9]

Oğlan **tahta çıktı**, babasınıñ kırk yigidin añmaz oldı. [D18]

Kaçar-iken kaçmaz olsun **taşa dönsün**. [D27]

Qaba **dizi üzerine çökd**i ayıtdı: [D36]

Anlar eyle digeç at ağızlu Aruz Koca iki **dizinüñ üstine çökd**i, aydur: [D37]

...ordum sağ esen degül ise **başuñuza çara idüñ**, men dahı gitdüm didi. [V57]

Koñur atını ökçeledi, kâfir kiçdügi **yola düşdi** gitdi. [D44 V58]

Çoban böyle digeç Kazan āh itdi, ‘aklı başından gitdi,dünya ‘ālem **gözine karangu oldı**, aydur: [D48]

Eger çoban-ile varaçak olur-isem qalın Oğuz bigleri benüm **başuma kañınç kañarlar**... [D50]

...Kazanuñ **ardına düşdi**. [D50]

Boyı uzun Burla Hatun bunu işitdi, **yüreği-y-ile canına odlar düşdi**. [D51 V61]

On ay diyende **dünyaya getürdügüm oğul**. [D52]

Eyle olsa sultānum, Karaça Çoban şapan çatlatdı, **dünya ‘ālem kâfirüñ gözine karangu oldı**. [D57]

Kâfirleri **it ardına bırağup horlayan**... [D62]

...**dünya ‘ālem gözine karañu oldı**...[D64]

Böyle idiçek Qalın Oğuz arqası, Bayındır Hanuñ güyegüsi Salur Kazan qaba **dizinüñ üzerine çökd**i... [D67 V21]

Qalın Oğuz içinde **başuma kañınç yüzüme toñınç** iderler didi. [D79]

Delü Qarçar **ardına düşdi**. [D84]

Dede gördi-kim Delünüñ **canına kiçmiş**, başı qapusı olmış, gevdesi püreden görünmez, yüzi gözi belürmez. [D88 V32]

Dedenüñ **ayağına düşdi**. Allah ışkına beni qurtar didi. [D89]

Beyregüñ babası kaba şaruğ götürüp **yire çaldı**, tırtıdı yakasın yırtıdı, oğul oğul diyüben böğürdi zārılık kıldı. [D91]

Yidi kız kardaşı ağ çıkardılar kara tonlar geydiler, vay bigüm kartaş **muradına maşşudına** ırmeyen yaluñuz kardaş diyüp ağlaşdılar böğrişdiler. [D91]

Kömlegi göriçek bigler öğür öğür ağlaşdılar, **zārılıklara girdiler**. [D93]

Kaba şaruğ götürdi **yire çaldı**, aydur: [D97]

Böyle diğec kırk yigidi kaba şaruğların götürdiler **yire çaldılar**, böğürü böğürü ağlaşdılar zārılık kıldılar. [D97]

Başuma iş geldi yoldaş direm yoldaşumdan yig didi. [D99]

... **yola düşdi**. [D99]

Kırk nefer kâfirler atlandılar, **ardına düş** diler. [D100]

Yüregüñe kaynar yağlar koyılupdur. [D102 V40]

...**kendüyi delülige bırağdı**. [D107 V43]

Oğuz bigleri bunu göriçek **el ele çaldılar** gülüşdiler. [D109]

Beyrek **ardına düşdi**... [D119 V51]

Gel **muraduña yetiş**. [D119 V51]

Yoldaşlarımı çıkarmayınça hişarı almayınça **murada ırmazem** didi. [D119 V51]

Şekli Meliki böğürdübeni Kazan Big atdan **yire şaldı**. [D120 V52]

Kara Teküri Delü Tundar kılıçladı **yire şaldı**. [D120 V52]

Kara Arslan Meliki Kara Budak **yire şaldı**. [D120 V52]

...**elin eline çaldı** ağladı. [D123 V69]

Kazan Big **elin eline çaldı**, kaş kaş güldi, aydur: [D126]

Kazan oğlan avda idügin andan bileyin kim yorgun atuñ-ile gedilmiş cıdañ-ile **ardına düşesin** didi. [D140]

Murad-ile maşşuda ırgürem dir-idüm. [D140]

Murada yetürmedüñ meni. [D140]

...dağı ol delü kavatuñ **gözine göringil**, beñzini şartıgıl didi, canını hırlatgıl algıl didi. [D156]

Dünya ‘âlem Delü Dumruluñ **gözine karangu** oldu. [D157]

Al kanatlu ‘Azrā’il menüm **elüme girse** öldüre-y-idüm, yahşı yigidüñ canın anuñ elinden kırtara-y-idüm dir-idüñ... [D158]

Mere ‘Azrā’il men seni giñ yirde ister-idüm, tar yirde eyü **elüme girdüñ** ola-mı didi. [D159]

Ādemiler evreni Delü Dumrul **elin eline aldı**, kaç kaç güldi. [D159]

...**ardına düşdi**. [D159]

... ‘Azrā’il atınuñ **gözine görindi**. [D159]

At ürkdı, Delü Dumrulu götürdi **yire urdı**. [D160]

Kañlı Koca bu başları ve bu canavarları gördi, **başında olan bit ayağına dirildi**. [D173]

Sügsüninden tutdı bilini üzdi, andan getirüp **yere urdı**, hurd oldu. [D185]

Selcen Hıatun bunı böyle gördi, **içine od düşdi**. [D195]

Şöyle kim **başında olan bit ayağına indi**. [D199]

...**muradına maşşudına irişdi**. [D201]

Kaba **dizi üzerine çökdi**, Bayındır Hıandan akın diledi. [D202]

Yalan **dünya başına tar oldu**, düdük kibi kan şorladı. [D203]

Giñ **dünya başına tar oldu**. [D209 V90]

Amma Oğuzuñ **başına zaval getürdüñ** didi. [D215]

Çobanuñ **içine korhu düşdi** amma kızuñ derdinden beñzi şarardı. [D215]

Çoban amanatuñ gel al, amma Oğuzuñ **başına zaval getürdüñ** didi. [D216]

Çoban yığanağı kodı kaçdı. Koyun **ardına düşdi**. [D216]

...**dünya başına tar oldu**. [D218]

Depegöz şıçradı bakdı. Basatı gördi **elin eline çaldı** kaç kaç güldi. [D226]

Depegöz buynuzı götürüp **yire çaldı**, aydur. [D228]

Buñaldı sürçdi meni **yire çaldı**. [D244]

...**murada maşşuda irişdiler**. [D271]

Kazan gāyet saht oldu. Şāhinüñ **ardına düşdi**. [D272]

Elin eline çaldı, kaç kaç güldi. [D274]

Elüñe girmiş iken mere kâfir öldür meni [D277]

Elüñe girmiş-iken mere kâfir öldür meni yitür meni [D279]

Elüñe girmiş-iken mere kâfir öldür meni yitür meni [D280]

Elüñe girmiş-iken mere kâfir öldür meni yitür meni [D281]

Kâfirler yalan söylersiz diyü **taş**a **tut**dılar. [D284]

Bilmez-isem **gözüme tursun** [D296 V96]

Mere herze merze söyleme, **kanuñ**a **şuşan**ma gel and iç didi. [D297]

Vallah men **Qazan uğurına başum k**omışam, **Qazandan dönmez**em, gerek-ise yüz para eyle didi. [D297]

...sen sağ ol hanum Beyrek **Hakka vâşıl** oldu... [D300]

Göksinden yalabıdağ öte kiçdi. At üzerinden **yire ş**aldı. [D302]

Taş Oğuz bigleri bunı görüp hep atdan indiler, **Qazanuñ ayağına düş**diler, suçların dilediler, elin öpdiler. [D303]

Ğ. Yardımcı fiillerle kullanılır.

Metinde yönelme ekinin ilgili işlevini tanımlayan **16** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

... **ava çık**dı, sen var iken av avladı kuş kuşladı... [D20]

...**ava çık**gıl... [D21V12]

... **ava çık**dı. [D21V12]

...**ava çık**duñ. [D24]

...**ava çık**dı. [D38]

Pay Püre Bigüñ oğlı atlandı, **ava çık**dı. [D70]

...ala leşker **ava çık**tı. [D76]

...gel imdi senüñ-ile **ava çık**alum... [D78 V27]

Getürdiler, sazı **oda ur**dılar. [D119 V51]

...**ava çık**dı. [D126 V71]

Çakmak çakup **oda ya**kam. [D176]

...‘ışk-ile **oda ya**kar. [D181]

Kime baksa ‘ışk-ile **oda ya**kar. [D184]

Kime baksa ‘ışk-ile **oda yaķar** [D187]

Kime baksa ‘ışk-ile **oda yaķar** [D189]

Götürüp **oda atdurduñ** [D251]

H. Özgölük, tahsis ifade eder.

Metinde yönelme ekinin ilgili işlevini tanımlayan **178** örnek bulunmaktadır.
Örnekler şu şekildedir:

Senden-midür benden-midür, Tañrı Ta‘āla **bize** bir batman oğul virmez
nedendür didi, şoyladı: [D13]

Çala bilen **yigide** ok-ile kılıçdan bir çomak yiğ. [D4]

...Tañrı **bize** bir batman ‘ayal vire didi. [D14 V8]

Dedem Korkut gelsün bu **oğlana** ad kosun, babasından **oğlana** biglik istesün,
taht alı virsün didiler. [D17]

Hey Dirse Han biglik virgil bu **oğlana**. [D17 V10]

Boynı uzun bidevi at virgil bu **oğlana**. [D17 V10]

Ağayıldan tümen koyun virgil bu **oğlana**. [D18]

Kaytabandan kızıl deve virgil bu **oğlana**. [D18]

Altun başlu ban iv virgil bu **oğlana**. [D18]

Çigni kuşlu cübbe ton virgil bu **oğlana**. [D18]

Dirse Han **oğlana** biglik virdi, taht virdi. [D18]

Dirse Han aydur: Varuñ, getürüñ öldüreyim, böyle oğul **maña** gerekmez didi.
[D20]

Kara başum kurban olsun bu gün **saña**. [D25]

Oğlan anda yıkıldukda boz atlu Hızır **oğlana** hazır oldu... [D26 V15]

...**saña** bu yaradan korhıma oğlan ölüm yokdur... [D26 V15]

...tağ çiçegi anañ südi-y-ile senüñ **yarana** melhemdür didi, gayıb oldu. [D27]

Kara başum kurban olsun oğul **saña**. [D27]

Kara başum kurban olsun oğul **saña**. [D27]

Ana ağlamağıl **maña** bu yaradan ölüm yokdur korhımağıl... [D28 V16]

...üç kerre yaramı sığadı, bu yaradan **saña** ölüm yokdur... [D28]

...tağ çiçeği anañ südi **saña** merhemdür didi. [D28]
Yigit **saña** yazuğı yok döngil girü didi. [D33]
Hanlar hanı Han Bayındır **oğlana** biglik virdi, taht virdi. [D34]
...**saña** biglik alı virelüm. Çoban aydur: [D40]
Kara başum kurban olsun şuyum **saña** didi. [D45]
Kara başum sağlığında eyülikler idem köpek **saña** didi. [D46]
Kara başum kurban olsun çoban **saña** didi. [D47 V59]
Koñur atuñ virgil **maña** [D48]
Altmış tutam gönderüñi virgil **maña**. [D48]
Ap alaca kalkanuñi virgil **maña**. [D48]
Kara polat öz kılıcuñ virgil **maña**. [D49]
Şadağunda seksen oquñ virgil **maña**. [D49]
Ağ tozluça katı yayuñ virgil **maña**. [D49]
Ağam Kazan bu ağaç ol ağaçdur kim sen kâfiri başarsın, karnuñ açığur, men **saña** bu ağaç-ile yimek pişürürin didi. [D50]
Saña kölge olsun. [D57]
Saña harçlık olsun. [D57]
Saña yesir olsun. [D57]
Saña binit olsun. [D58]
Saña yüklet olsun. [D58]
Fâni dünya **kime** kaldı? [D65 V68]
...adı görklü Muhammed Muştafa yüzi **şuyına** bağışlasun hanum hey. [D66]
Bigler menüm dahı **hakquma** bir du‘ā eyleñ... [D68]
...Allah Ta‘āla **saña** bir oğul virsün didiler. [D68]
...Allah Ta‘āla **maña** da bir kız vire didi. [D68]
Kalın Oğuz Bigleri el kaldurdılar, du‘ā eylediler, Allah Ta‘āla **saña** da bir kız vire didiler. [D69]
Bigler Allah Ta‘āla **maña** bir kız virecek olur-ise... [D69]

...siz tanıķ oluñ, menüm kızum Pay Püre Big **oğlına** bişik kertme yavuklu olsun didi. [D69]

Mere bazirganlar Allah Ta‘āla **maña** bir oğul virdi... [D69 V22]

Ne çoğ olsun, amma bizüm bir bigümüz oğlı vardır, bu üç nesneyi **aña** armağan aparsavuz gerek idi didiler. [D73]

Mere bu **oğlana** ad koyasınca var-mıdur didi. [D75]

Dedem Korkut geldi, **oğlana** ad kodı, aydur: [D75]

Qalın Oğuz Bigleri el götürdiler du‘ā kıldılar, bu ad bu **yigide** kutlu olsun didiler. [D75]

Allah Ta‘āla **saña** bir oğul virmiş tuta virsün. [D75]

Allah Ta‘āla senüñ **oğluña** aşut virsün [D75]

Allah Ta‘āla senüñ **oğluña** fırsat virsün. [D75]

Hey big yigit **bize** dahı bu geyikden pay vir didi. [D77]

Baba **maña** bir kız alı vir kim men yirümden tırmadın ol tıрмаğ gerek... [D81]

...bunuñ gibi kız alı vir **maña** didi. [D81]

Oğul sen kız dilemezsin **kendüñe** bir hampa ister-imişsin... [D81]

Dede kız karındaşumuñ **yolına** ben ne ister-isem virür-misin? [D85]

Meded Dede, kerem eyle Allah ‘**ışkına** kapuyı aç çıkayın didi. [D88 V32]

Allah ‘**ışkına** beni kırtar didi. [D89]

Ne oturursın sultānum, Pay Piçen Big ol **saña** vireçeği kıızı... [D90 V33]

...menüm başum Beyregüñ **başına** kıurban olsun didi. [D90V33]

...ölüsi haberin **getüreñe** kız kıardaşum virür-idüm didi. [D93]

Meger Beyrek **buña** bir kömlek bağışlamış-idi, geymezi-idi, şaklar-idi. [D93]

Qara başum kıurban olsun argış **saña** didi. [D96]

Tañrı **maña** yol virdi gider oldum mere kâfir. [D100]

Mere yüzüñüz ağ olsun, ağañuzuñ etmeği **size** hālal olsun didi. [D102]

Qara başum kıurban olsun bu gün **saña** didi. [D103]

Qaraluça men kızuñ **nesine** gerek ozan. [D103]

Qara başum qurban olsun ozan **saña** didi. [D104]
Qaraluça men kızuñ **nesine** gerek ozan. [D105]
...**güyegülere** qurban ol dir-idi. [D108]
Bigler sizüñ '**ıřkuñuza** çekeyim yayı atayım oñı didi. [D109]
Qayın ata qayın ana muştulık **maña** ne virürsiz didi. [D117 V50]
Yoluña qurban olayın gelinçüğüm. [D117 V50]
Qarşı yatan qara tağlar **saña** yaylağ olsun. [D118]
Sovuk sovuğ şuları **saña** içit olsun. [D118]
Qulum ħalayığum **saña** kırnağ olsun. [D118]
şahbaz atlarum **saña** binit olsun. [D118]
Qatar qatar develerüm **saña** yüklet olsun. [D118]
Ağayıl da ağça koyunum **saña** şölen olsun. [D118]
Altun aqçam **saña** ħarçlık olsun. [D118]
Dünlügi altun ban ivüm **saña** kölge olsun. [D118]
Qara başum qurban olsun **saña** gelinçüğüm didi. [D118]
Bañ bañlatdılar, 'aziz Tañrı **adına** kudbe okıtdılar. [D121]
Quşuñ ala qanını, qumařuñ arusını, kızuñ gökçeğini, tokuzlama çırğap çuħa ħanlar ħanı **Bayındıra** pencik çıkardılar. [D121]
Yığışdursun dürişdürsün günahuñuzu adı görklü Muħammed Muştafa yüzi **şuyına** bağışlasun ħanum hey. [D122 V53]
Qara başum qurban olsun babam **saña** didi. [D124]
Daħı senüñ **yüzüñe** men gelmezem. [D124]
Qara başum qurban olsun ağam **saña** didi. [D124]
Qara başum qurban olsun babam **saña** didi. [D128]
Qara başum qurban olsun ağam **saña** didi. [D130]
Size qurban olsun menüm başum. [D133]
Bigler Tañrı **bize** bir kür oğul virmiş, varayın anı anası yanından alayın, kılıc-ile paralayayın... [D134]
Qarıçuk olmış **anama** umud olğıl. [D143 V79]

Baña tutan gerdege ayruk girsün... [D144]
Menüm başum senüñ **yoluña** kurban olsun. [D144]
Ağ südini anam **maña** halal eylesün. [D145 V80]
Menden yigrek Qādir **size** oğul vire. [D145 V80]
Senden yigrek Qādir **bize** oğul virmez. [D147]
Fāni dünya **kime** kaldı. [D154]
Aña içit olsun. [D163]
Aña binit olsun. [D163]
Aña yüklet olsun. [D163]
Aña harçlık olsun. [D164]
Yüksek yüksek kara tağlarum **saña** yaylak olsun. [D166]
Şovuk şovuk şularum **saña** içit olsun. [D166]
Tavla tavla şahbaz atlarum **saña** binit olsun. [D166]
Dünlügi altun ban ivüm **saña** kölge olsun. [D167]
Qatar qatar develerüm **saña** yüklet olsun. [D167]
Ağayıda ağça koyunum **saña** şölen olsun. [D167]
Menüm canum senüñ **canuña** kurban olsun didi, razı oldu. [D168]
Delü Dumruluñ atasınuñ anasınuñ canın al, ol iki **halala** yüz kırk yıl 'ömür virdüm didi. [D169]
Baba çün meni ivereyim dirsın, **maña** lāyık kız niçe olur? [D170]
Yıkılsun Oğuz illeri, **maña** yarar kız bulımadum baba didi. [D172]
... men **saña** kız arayı gideyim didi. [D172]
Canum baba **maña** yarar kız bulduñ-mı? [D174]
Kırkuñuza kurban olsun menüm başum diyü söyler-idi. [D178]
Qan Turalı şaru tonlu kız 'işkına bir hū didi. [D181]
...şaru tonlu kız 'işkına bir aşlıandan döneyim-mi didi. [D183]
Şaru tonlu kız 'işkına bir hū didi. [D184]
Şaru tonlu kız 'işkına bir hū didi. [D187]

Şaru ʔonlu kız ‘**işkına** bir hū didi. [D189]

Ḳurban olsun **size** menüm başum [D190]

Ḳara başum Ḳurban olsun gelin **saña** didi. [D194]

Yigidüm big yigidüm / Bu yağınuñ bir uçı **maña** bir uçı **saña** didi. [D197]

Fāni dünya **kime** ʔaldı? [D201]

Devletlü ḡan meded **maña** leşker vir... [D205]

...Yaradanuñ ‘**işkına** didi. Yigenek burada şoylamış görelüm ḡanum ne şoylamış: [D211]

‘Aziz Tañrı **adına** ḡudbe okıtdılar. [D212 V92]

...aḡır şoñı aru imandan ayırmason, aḡ alnuñda biş kelime du‘ā kılduḡ ḡabul olsun, ḡünahuñuzu adı görklü Muḡammed Muştafa yüzi **şuyına** baḡışlasun ḡanum hey! [D213]

...**saña** kesim virelüm dirler didi. [D219]

Ḥoş öyle olsun, evet, hem **maña** iki adam virüñ yimeḡüm benüm pişürsün men yiyeyim didi. [D220]

Ḳarıḡuḡ aydur: Basaṡ şimdi aḡından geldi, varayın, bolayki **maña** bir esir vire-y-idi oḡlanḡuḡum ḡurtara-y-idüm didi. [D221]

...yidi ḡatla Oḡuzu yirinden sürdi, kesim didi kesdi, ḡünde iki adam biş yüz ḡoyun istedi, Yuñlu Ḳoca ile Yapaḡulu Ḳocayı **aña** ḡizmetkār virdiler... [D222]

Ol ḡatun **kişiye** bir esir virdi, var oḡluñı ḡurtar didi. [D223]

Basaṡ aydur: Bigler ḡardaş **uḡrına** Depegöz-ile bulışuram, ne buyurursız didi. [D224]

Oḡuzdan yine **bize** bir ṡurfanda ḡuzı geldi didi. [D226]

Depegöz aydur: **Saña** ölüm yoḡ-imiş didi. Ḳaḡırup Depegöz şoylamış, görelüm ne şoylamış: [D231]

Hiḡ **yigide** virmesün ḡādir Tañrı göz buñını didi. [D231]

Hiḡ **yigide** virmesün Ḳādir Tañrı göz buñını. [D233]

... Hem **Basaṡa** alkış virdi: [D234]

Ḳara başum Ḳurban olsun aḡam **saña** didi. [D241]

...virgil **yoldaşlığa** [D246]

Din-i Muhammed **yolına** dürişeyim senüñ-içün didi. [D246]

...kargu talı süñüsin himmet virdi, yanındağı üç-yüz yigidin **maña yoldaşlığa** koşdı... [D250]

Ya Cebrâ'il var şol **kuluma** kırk erçe kuvvet virdüm didi. [D252]

Karşu yatan kara tağdan **oğlana** yaylak virdi. [D252]

Ağça yüzlü **oğlına** ağça koyun şölen virdi. [D252]

Ala gözlü **oğlına** al duvaflu gelin aldı. [D253]

Ağ alınlı Bayındır **Hana** pencik çıkardı. [D253]

Bigler bigi olan Kazan divanında **buña** hiç kapu baca yoğ-idi. [D254]

İmdi **Egrege** Segrek yaraşur, kardaşum sağ-imiş kayurmazam, kardaşsuz Oğuzda тұrmazam, karangulu gözüm aydını kardaş diyü ağladı. [D257]

Mere kavat kıızı ağam **başına** and içmişem... [D262]

Bir at bir kılıç virdiler. Üç-yüz kâfir **aña**. [D266]

Kâfirler aydur: Tekürden buyruk **saña** oldu, sen var didiler. [D266]

...**yoldaşlığa** virdiler. [D266]

Mere kâfir Dedem Korkut kopuzı **hörmetine** çalmadum didi, eger elünde kopuz olmasa-y-idi ağam başı-y-içün seni iki para kılur-idüm didi. [D268]

Kara başum kurban olsun oğul **saña** didi. [D268]

Kara başum kurban olsun bu gün **saña** didi. [D269]

Ulu **oğlına** dahı görklü gelin getürdi. [D271]

Ölüm vaqtı geldüğinde aru imandan ayırmason, günahuñuzu Muhammed Muştafa yüzi **şuyına** bağışlasun, âmin diyenler didâr görsün hanum hey! [D271]

Kazan aydur: **Ölülerüne** aş virdüğün vaqıt ellerinden aluram... [D274]

...dinüñ '**işkına** ol eri kuyudan çıkar didi... [D275]

Muhammedüñ dini '**işkına** kılıç urdum. [D277]

Kazana geyim getürdiler. [D285]

Fâni dünya **kime** kaldı? [D291]

...günahunu adı görklü Muhammed Mustafa **hürmetine** bağışlasun hanum hey! [D291]

Bilmez-isem **maña** tabut olsun. [D296 V96]

Bilmez-isem **maña** zindan olsun. [D296 V96]

Ağça yüzlü görklümü **oğluna** alı virsün. [D299]

Fâni dünya **kime** kaldı? [D303 V99]

I. Adı fiile vasıta ilişkisiyle bağlar.

Metinde yönelme ekinin ilgili işlevini tanımlayan bir örnek bulunmaktadır.

Çılcuma toğranayın oğuma sançılaysın, yir gibi kertileysin toprak gibi şavırlaysın... [D98 V38]

2.4. BULUNMA (LOKATİF) HÂLİ

Bulunma eki, kelime grupları ve cümlelerde eylemin gerçekleştiği yeri ifade eden ve ana fonksiyonu bulunma olan hâl ekidir. Eklendiği ad ile eylem arasında bulunma ana fonksiyonunun yanı sıra yer, zaman, yaş vb. gibi fonksiyonları da söz konusudur. Buradaki yer sözcüğü yalnız somut olarak düşünülmemelidir. Fiille ilişki kuran her türlü soyut kavram da bir bulunma ifade edebilir (bk. Karaağaç, 2012: 340; Korkmaz, 2017: 299).

Eski Türkçede bulunma eki konsonant uyumuna bağlı kalmayarak {+DA} şeklinde kullanılmıştır. Eski Anadolu Türkçesinde ise ekin {+dA} olarak yalnızca /d/'li biçimiyle kullanıldığı söylenebilir (bk. Ergin, 2013: 235).

Dede Korkut Kitabı'nda bulunma eki, Eski Anadolu Türkçesi ile ilgili bahsedilen açıklamalara koşut biçimsel görünümde kullanılmıştır. Bu ek metinde yedi ayrı işlev ve kullanımla **583** kez tanıklanmıştır.

Ekin işlev ve kullanımları şu şekildedir:

A. İsmi “bulunma ve yer” işleviyle fiile bağlar. Fiilin gerçekleştiği yeri bildirir.

Metinde bulunma ekinin ilgili işlevini tanımlayan **415** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Tekebbürlük eyleyen Tañrı sevmez, köñlin yüce tutan **erde** devlet olmaz. [D3]

Baba malından ne fâ'ide baş**da** devlet olmasa. [D4]

Yalan söz bu dünyede olinça olmasa yig. [D4]
Ne yirde şızılar var-ise çeken bilür. [D5 V4]
İleyünüzde çalup aydan ozan olsun. [D5 V4]
Ağız açup öger olsam üstümüzde Tañrı görklü. [D5 V4]
Muhammedüñ sağ yanında namaz kılan Ebū Bekir Şıddık görklü. [D5 V4]
‘Alinüñ oğulları Peyğamber nevāeleri Kerbela yazısında yezidiler elinde şehid
oldı Hasan-ile Hüseyn iki kardaş bile görklü. [D6]
Alçak yirde yapılpdur Tañrı ivi Mekke görklü. [D6]
Minarada bañlayanda faķı görklü. [D6]
Yañal ala iv yanında dikilse gerdek görklü, uzunça tenefi görklü. [D7]
...er adam ivde olmasa, ol anı yidürür içürür ağırlar ‘azizler gönderür. [D7]
Öte yazıdan yabandan bir odlu konuķ gelse, er adam ivde olsa, aña dise ki:
[D9]
Neyleyeyim, bu yıķılaçak ivde un yok, elek yok, deve degirmeninden gelmedi
dir... [D9]
Biñ yirde ipek haliçası döşenmiş-idi. [D10 V6]
Topuğında sarmaşanda kara saçlum. [D12 V7]
Gelüp meydan ortasında koyu virdiler. [D16 V9]
Meger sultānum, Dirse Hanuñ oğlançuğı üç daķı ordu uşağı meydanda aşuķ
oynarlar-idi. [D16 V9]
Dirse Hanuñ oğlançuğı kaçmadı, aķ meydanuñ ortasında baķdı, tırdı. [D16
V9]
Bayındır Hanuñ aķ meydanında bu oğlan cenk itmişdür... [D18]
Gelüñ oğlanı babasına kovlayalum, ola kim öldüre, gine bizüm ‘izzeţümüz
hōrmetümüz anuñ babası yanında hoş ola artuķ ola didiler. [D18]
...ne yirde gözel kopdı-y-ise çeküp aldı... [D19]
...Bayındır Hanuñ katında saña kazab ola, böyle oğul neñe gerek, öldürseñe
didiler. [D20]
Babañ didi geyikleri kovsun getürsün benüm öñümde depelesün... [D22]

Oğlandur ne bilsün, geyigi kıovar-idi getürür-idi babasınıñ öninde siñirler-idi.
[D22]

Dirse Hân görür misin oğlanı, yazıda yabanda geyigi kıovar senüñ önüne
getürür... [D22]

Üzengüye kılkıp kıatı çekdi, uz atdı, oğlanı iki talusınıñ arasındadır urup kaçdı,
yıkdı. [D23]

Taını viren tatlu canıñ seyranda imiş anıt ağı. [D27]

Öz gevdeñde canıñ var-ise oğul haber maña. [D27]

Ol gevdeñde canıñ var-ise oğul haber maña. [D27]

...ilde yağı yoğ-iken senüñ babañıñ üstine yağı geldi... [D30 V17]

Ol nâmerdler dağı bir yirde kıonmışlar-idi, al řarabıñ itisinden içerler-idi.
[D31]

Gelüñ varalum şol yigidi kıutup getürelüm, ikisini bir yirde kâfire yetürelüm
didiler. [D31]

Senüñ-de içinde binidüñ var-ise yigit digil maña. [D32]

Senüñ-de içinde řiřligüñ var-ise digil maña. [D32]

Senüñ-de içinde yükletüñ var-ise digil maña. [D32]

Senüñ de içinde odañ var-ise yigit digil maña. [D32]

Senüñ- de içinde niřanlıñ var-ise yigit digil maña. [D33]

Senüñ-de içinde ağ şakallu babañ var-ise yigit digil maña. [D33]

Menüm-de içinde binidüm var. [D33]

Kayıbatanda kıızıl deve senüñ gider. [D33 V19]

Menüm de içinde yükletüm var. [D33 V19]

Ağayılada tümen kıoyun senüñ gider. [D33 V19]

Menüm de içinde şişligüm var. [D33 V19]

Menüm dağı içinde nişanlum var. [D33 V19]

Menüm-de içinde odam var. [D33 V19]

Menüm dağı içinde bir‘aklı şaşmış biligi yitmiş kıoca babam var didi... [D34]

Tokşan yirde ala kıalı ipek döşemiş-idi. [D36]

Seksen yir**de** badyalar kurlımlı-ıdı. [D36]

Ağam Kızan sası dınlü Gürcıstan ağzınd**da** oturursın, orduñ üstıne kımı kırsın?
[D37]

Kızan Bigüñ kırıçuk olmlı anası kara deve boynınd**da** asılı gıdı. [D38]

Kızan Big**de** bir hayfumuz kıldı. [D39 V55]

Kızanuñ Kıpulu dervend**de** on bıñ koyunı vardur... [D39 V55]

...üç yir**de** depe gıbi taş yığdı, ala kollu şapanın elıne aldı. [D39 V55]

İtüm-ıle bir yalak**da** yundım içen azgun kâfir. [D41]

Altuñ**da**ğı alaca atuñ ne ögersin [D41]

Başuñ**da**ğı tuğılğaı ne ögersin mere kâfir. [D41 V56]

Başum**da**ğı borkümçe gelmez maña [D41 V56]

Bilügüñ**de** toksan okuñ ne ögersin mere kâfir. [D41 V56]

...yumruğum**da** talbınan şahin benüm kuşumı ölür gördüm... [D42]

...bilegümden on parmağumı kanda gördüm... [D43 V57]

Gördi-kim uçarda kuzgun kalmış, tazı tolaşmış yurt**da** kalmış. [D44]

Ağ koyunlar gelüp çevresınd**de** yatduğı şu [D45]

...kırıçuk anañ kara deve boynınd**da** asılı kıçdı. [V59]

Yohsa göksüñ**de** yok-mıdur iman [D48]

...üç yir**de** yaralandum kara başum buñaldı, yaluñuz kıldum, suçum bu-mıdur
dıdı. [D48]

Şadağund**da** seksen okuñ virgil maña [D49]

Beli ağam Kızan, gıceden bir kızı pişürüp-dururam, gel bu ağaç dıbind**de**
inelüm yıyelüm dıdı. [D49 V60]

Toğuz ay tar karnum**da** götördüğüm oğul [D52]

Tołması altun bışik**de** beledüğüm oğul [D52]

Hey ana ‘arabi atlar olan yir**de** / Bir kulunı olmaz-mı olur [D54]

Kızıl develer olan yir**de** / Bir köşegi olmaz-mı olur [D55 V63]

Ağça koyunlar olan yir**de** / Bir kızıçağı olmaz-mı olur [D55 V63]

Bizüm il**de** gerek idüñ ağaç [D56]

Yumruğum**da** talbınanda şahin kuşuma yazuh [D56]

Semüz koyun aruk toklı bayı**da** kalsa kurt gelüp yimez-idi şapanınuñ
korqusından. [D57]

Qaraçuk Çoban anamı kâfirden dileyeyim, at ayağı alt**ında** kalmasun didi.
[D57]

Qara Dere ağz**ında** Qâdir viren... [D59 V65]

...bıyığın ensesinde yidi yir**de** dügen... [D59 V65]

Demür Kapu Dervendin**deki** demür kapuyı depüp alan... [D60]

...altmış tutam ala gönderinüñ uç**ında** er böğürden Kıyan Selçük oğlu Deli
Dundar çapar yetdi. [D60]

...ağ boz atınuñ yilisi üzerin**de** qar tırduran Ğaflet Koca oğlu Şir Şemseddin
çapar yetdi. [D61]

Varuban Peyğamberüñ yüzini gören, gelübeni Oğuz**da** şahābesi olan... [D62]

Ol gün cigerin**de** olan er yigitler belürdi. [D63]

Şağ taraf**da** Kara Tüken Melike Kıyan Selçük oğlu Delü Tındar karşı geldi,
şag yanını kılıçladı yire şaldı. [D64]

Şol taraf**da** Buğaçuk Melike Kara Göne oğlu Delü Budak karşı geldi, altı perlü
gürz ile depesine katı tuta urdı, dünya ‘alem gözine karañu oldı, at boynın kucakladı
yire düşdi. [D64]

Dereler**de** depeler**de** kâfire kırğun girdi, leşine kuzğun üşdi. [D64]

Altun taht**ında** yine ivini dikdi. [D65]

...ağ alnu**nda** biş kelime du‘a kılduk kabul olsun... [D66]

Biñ yir**de** ipek halıçası döşenmiş-idi. [D67]

Bayındır Hanuñ karşısun**da** Kara Göne oğlu Kara Budak yay tayanup tırmış-
idi... [D67]

...şag yan**ında** Kazan oğlu Uruz tırmış-idi, şol yan**ında** Kazılık Koca oğlu
Yigenek tırmış-idi. [D67]

Han Kazan niçe ağlamayayın, niçe buzlamayayın, oğul**da** ortacum yok,
kartaş**da** kaderüm yok... [D68]

...bir gün ola düşem ölem yirüm**de** yurdum**da** kimse kalmaya didi. [D68]

Bağdı gördi Oğuzun uçında bir ala şayvan dikilmiş... [D71]
...bir imirze hub yigit kırk yigit-ilen, sağında ve solında, otururlar. [D71 V23]
Kâfir dahı düşüben bir yirde akça üleşmekde-y-idi. [D72]
...babam yanında minnetsüz almak yigdür didi. [D73]
Gördiler kim ol yigit kim baş kesüpdür kan döküpdür Pay Püre Bigün sağında oturur. [D74]
İmdi incinme hanum evvel anuñ elin öpdüğümüze, eger senün oğluñ olmasa-y-idi bizüm malumuz Gürcistanda gitmiş-idi, hepümüz tutsak olmuş-idi didiler. [D74]
Otağun öninde irişi geldi geyigi siñirledi. [D76 V26]
İç Oğuzda kimün nesisin didi. [D78]
Bu kıza başılaçak olur-isem Kalın Oğuz içinde başuma kaçınç yüzüme tohınç iderler didi. [D79]
Ortamuzda bu nişan olsun han kıızı didi. [D80]
Oğul dan dansuh bu gün Oğuzda ne gördün? [D80]
Oğuzda kimün kızın alı vireyin didi. [D81]
...fi'lün-mi döndi, ecelün-mi geldi, bu aralarda neylersin didi. [D83]
Hağ Ta'alanuñ emri-y-ile Delü Kaçaruñ eli yukaruda aşılu kaldı. [D84]
...hep bir yirde dirüp-dururam...[D88]
...okı ne yirde düşse... [D89]
Beyrek ap alaca gereği içinde yiyüp içüp bi-haber oturur-idi. [D90 V33]
Gördiler-kim uçarda kuzgun kalmış, tazı tolaşmış yurtta kalmış, gerdek paralanmış nayib şehid olmuş. [D91]
Beyregi Kara Dervende öldürmişler, uşda nişanı sultanum didi. [D93]
Kalın Oğuz içinde [D95]
Pay Piçen kıızı Banı Çiçek ivde-mi argış. [D95 V36]
Kalın Oğuz içinde / Kazan Bigi şorar olsan sağdur Bamsı [D96]
Yidi kız kardaşun yidi yol ayırında ağlar gördüm Bamsı [D96]
Beyrek aşağı bağdı, kendüzin yir yüzinde gördi. [D99]

Mere çobanlar bir kişi yolda taş bulsa yabana atar, siz bu yolda bu taşı niçün yığarsız? [D101]

Meger ivleri öninde bir büyük ağaç var-idi, dibinde bir yahşı bıñar var-idi. [D102 V40]

Ağayıda ağça koyunı şorar olsam şölen kimüñ. [D103]

Ağayıda ağça koyunı şorar olsañ [D104]

Dünyelikde bir kardaşum alınupdur. [D104]

İleyünde düğün var düğüne varup ötgil didi. [D105]

Qara şakaç altında gömeçden ne var. [D105 V42]

Kendürükde etmekden ne var. [D105 V42]

Ağañuzuñ başı ve gözi şadaqası köhne kaftanuñuz var ise geyeyin düğüne varayın düğünde elüme kaftan virürler, girü kaftanuñuz vireyim didi. [D105 V42]

Göreym Oğuzda menüm dostum düşmenüm kimdür didi, kaftanı şıyırdı götürdi kızlaruñ üstine atı virdi. [D105 V43]

Gördi düğünde güyegü oğ atar. [D105 V43]

Götürdi önine bırağdı daz yirde turgay atmağa yahşı didi. [D108]

Elümde kıl kişlüm ayğır malı [D109]

Buñlu yirde qodum geldüm. [D109]

Alar şabağ şapa yirde dikilende ağ-ban ivlü [D109]

Şağda oturan şağ bigler [D110]

Şol kolda oturan şol bigler [D110]

İşikdeki ınaklar [D110 V45]

Düpde oturan haş bigler [D110 V45]

Öküç ardında şarvanlar saña baqar. [D113]

Qışırça Yinge boy bu zaval gelecek delü beni görmiş gibi söyler didi, vardı yirinde oturdı. [D113]

...tur kız oynar-iseñ oyna oynamaz-iseñ cehennemde oyna... [D114]

Han kızınuñ ivinde kul halayık dükenmiş. [D115]

Altun yüzükde çok nişan vardur. [D116 V49]

Senüñ-ile meydanda at çapmaduk-mı [D116 V49]
Güreşde men seni başmadum-mı [D116 V49]
Ağayılđa ağça koyunum saña şölen olsun. [D118]
Derelerde kâfire kırgun girdi. [D120 V52]
Kırk yirde otağ dikdi. [D121]
Biñ yirde ipek halıçası döşenmiş-idi. [D122 V68-7]
Töğüz yirde badyalar kurulmış-idi. [D123]
Oğlı Uruz karşusunda yay söykenüp turur-idi. [D123 V69]
Sağ yanında kardaşı Kara Göne oturmuş-idi. [D123 V69]
Şol yanında tayısı Aruz oturmuş-idi. [D123 V69]
Kırlı Oğuz içinde çuldu almaduñ. [D125]
Kâfirüñ başında işğıdur. [D128]
Baba içinde big yigitler öldürseler kıan sorarlar-mı...[D128 V72]
...amma azğun dinlü kâfirdür, ħub yirde tuş oldı, veli maña sen yaman yirde
duşak olduñ oğul didi. [D129]
Ağ meydanda segirdeyin senüñ için. [D129]
Kaba kıarın giñ göğüsde oynadayım senüñ-içüñ. [D129]
Başumda kıunt ışıklar şaklar-idüm bu gün için. [D129]
Kaba çomağ altında boğradayım senüñ için. [D129]
Amma ‘Arafatda irkek kıuzı kıurban için. [D131]
Şanasın-kim tar yolda tolu düşdi...[D133 V74]
Geldi, oğlını kıoduğı yirde bulımadı. [D134]
...altı bölük edeyin altı yoluñ ayırında bırağayın, bir dağı kimse yazı yirde
yoldaş kıoyup kaçmaya didi. [D135]
Kırımışça göksümde südüm oynar. [D137 V76]
Kıaytabanda kıızıl deve bundan kıçdi. [D139 V77]
Kara kıoçda kıazılık at bundan kıçdi. [D139 V77]
Ağayılđa ağça kıoyun bundan kıçdi. [D139 V77]
Kara yirde ağ otağlar dikem dir-idüm. [D140]

...av**da** kalan oğul için kayurmağıl... [D140]

...yir**de** ise oğul çıkarayım, gök**de** ise indüreyim... [D140]

Qazan oğlan av**da** idügin andan bileyin kim yorgun atun-ile gedilmiş cıdañ-ile ardına düşesin didi. [D140]

Leş arasınd**a** oğlançuğı leşin bulmadı, altunluça kamaçısını buldı. [D141]

Qanlı Qara Dervend**de** kâfir dağı konmuş-idi. [D141 V78]

Oğlana kara kepenek geydürmüşler-idi, kapu işigi üzerinde**de** arkurı bırakmışlar-idi, giren başa çıkan başa-idi. [D142]

Qarı düşmen tatar oğlı elümüze girmiş-iken ceza-y-ile öldürelüm diyü kapu işigi üzerinde**de** arkurı komışlar-idi. [D142]

Qara toñuz tamınd**a** yatur digil. [D144]

Qalın Oğuz ilin**de** yasum tutsun. [D144]

Qaytaband**a** kızıl deve esen olsa torum virür. [D145 V80]

Ağayıld**a** ağça koyun esen olsa kuzı virür. [D145 V80]

Sen gideli ağlamağum gök**de** iken yire indi. [D146]

Ağ boynınd**a** kıl urğan taķılı diyeyin-mi. [D146]

Asumanlu gök**de** kara bulut oluban. [D147 V81]

Altun**da**ğı kara ayğırı maña virgil yigit. [D148]

Elün**deki** süvri cıdañı. [D148]

Yanu**nda**ğı gök poladuñı maña virgil yigit. [D149]

At üstin**de** eglenmeyüp yortan Qazan. [D149 V82]

Qara dere ağzınd**a** Qâdir viren... [D149 V82]

...kara bıyığın yidi yirden eñsesin**de** dügen, Qazan kartaşı Qara Göne çapar yetdi. [D150]

Demür Kapu Dervendin**deki** demür kapuyı kapup alan... [D150]

...altmış tutam ala gönderinün uçınd**a** er böğürden... [D150]

...Qazan kibi pehlivanı bir şavaş**da** üç kerre atından yıkan... [D150]

Ol gün cigerin**de** olan er yigitler belürdi. [D152 V84]

Şağ taraf**da** Kara Tüken Melike Tundar karşı geldi, kılıçladı yire şaldı. [D152 V84]

Şol taraf**da** Buğaçuk Melike Kara Budak karşı geldi, şaңcubanı yire şaldı, depretmedin başın kesdi. [D152 V84]

Dereler**de** kâfire kırğun girdi. [D153]

...ağır şöñi aru imandan ayırmason, ağ alnuñ**da** biş kelime du‘ā kılduk... [D154 V85]

Meger hanum, Oğuz**da** Duğa Koca oğlu Delü Dumrul dirler-idi bir er var-idi. [D155]

Meger bir gün köprisinüñ yamacı**nda** bir bölük oba konmış-idi. [D155]

Ol oba**da** bir yahşı hub yigit şayru düşmiş idi. [D155]

Mere kavatlar ne ağlarsız, menüm köprim yan**ında** bu gavğa nedür, niye şiven idersiz didi. [D156]

Bağ bağ mere delü kavat menüm birliğüm bilmez, birliğüme şükür kılmaz, menüm ulu dergahum**da** geze menlik eyleye didi. [D156]

Mere ‘Azrā’il men seni giñ yir**de** ister-idüm, tar yir**de** eyü elüme girdüñ ola-mı didi. [D159]

Ol taşğarumuz**da** taşğarumuz var. [D160]

Mere delü kavat maña ne yalvarursın, Allah Ta‘ālaya yalvar, menüm-de elüm**de** ne var, men dahı bir yumuş oğlanıyam didi. [D160]

Niçe cahiller seni gök**de** arar yir**de** ister [D161]

Sen hoş mü’minler köñl**indesin** [D161]

Gök üzer**inde** al kanatlu ‘Azrā’ile emr eyledi. [D162]

Ağayıl**da** ağça koyunum gerek-ise. [D163]

Kara mudbak alt**ında** anuñ şöleni olsun. [D163]

Toğuz ay tar karnum**da** götürdüğüm oğul. [D165]

Tołma bişikler**de** beledüğüm oğul. [D165]

Ağça burclu hışarlar**da** tutıla-y-idüñ oğul. [D165]

Şaşı dinlü kâfir el**inde** tutsak ola-y-idüñ oğul. [D165]

Ağayıl**da** ağça koyunum saña şölen olsun. [D167]

Bir **canda** ne var ki saña kıyamamışlar. [D168]

Çok cahiller seni gök**de** arar yir**de** ister. [D168]

Sen hoş mü‘minlerüñ köñl**indesin**. [D168]

...ağ alnuñ**da** biş kelime du‘ā kılduğ olsun kabul... [D170]

Oğul sen kız istemez-imişsin bir cılasun bahadır ister-imişsin, anuñ arkasında yiyessin içessin hoş kiçessin. [D171]

Böylelikle otuz iki kâfir biginüñ oğlunuñ başı burç bedeninde kesilüp aşılmış-idi. [D173]

Bu otuz iki baş-kim burc**da** aşılmış idi kağan aşlan-ile kara buğranuñ yüzün görmemişler-idi, ancak buğa buynuzında helâk olmuşlar-idi. [D173]

Kañlı Koca bu başları ve bu canavarları gördi, başında olan bit ayağına dirildi. [D173]

...hüneri var-ise gelsün alsun, yohsa iv**deki** kıza razı olsun didi. [D174]

Yağrını**da** kalkan oynar yayası olur. [D176]

Yağrını**da** kalkan oynar yayasınıñ. [D176]

Ya kara buğranuñ göksi altında kalam. [D176]

Ya buğranuñ buynuzında ilişem. [D176]

Ya kağan aşlanuñ kıynağında didilem. [D177]

Bunlar bu söz**de** iken meger hanum teküre haber vardı. [D178]

Tekür taht üzerinde oturmuş-idi. [D178]

Meger kız meydanda bir köşk yapdurmış-idi. [D178]

Cemi‘ yanında olan kızlar al geymişler-idi, kendü şaru geymiş-idi, yukarıdan tamaşa ider-idi. [D178]

Bu yigidüñ sözi yügrük, eger elinde hüneri var ise didi. [D179]

Oğuz**da** dört yigit niğab-ile gezer-idi. [D180]

Yanındağı kızlara aydur. [D180]

Hak Ta‘ala atamuñ köñline rahmet eylese, kebin kesüp meni ol yigide virse, bunun kibi hayıf ola ki canavarlar elinde helâk ola didi. [D180]

Babañuñ ağ ban işiginde [D181]

Etin meydanda koyup derisini tekürüñ öñine getürüp aydur: [D183]

Aşlan haykırdı, meydanda ne kadar at var-ise kan kaşandı. [D183]

Ağça sazlar içinde şaru gönler görüben taylar başan. [D184]

Altı cellad eñseñde yalıñ kılıç tutar [D187]

...yarın Oğuz iline haber vara, deve elinde kalmış-idi kız kurtardı diyeler...
[D188]

Kap kayalar başında yuva tutan [D188]

Kırk yirde otak dikdürdi, kırk yirde kızıl ala gerdek dikdürdi. [D189]

Kan Turalı bakdı gördi bu konduğu yirde kuğı kuşları, turnalar, turaçlar, keklikler uçarlar. [D191]

Gördi gelen at üzerinde, geyinmiş, süñüsü elinde. [D193]

Āmennā ve şaddaknā maşşudumuz Hax Ta'āla dergâhında hâşıl oldu diyüp aru şudan abdest aldı. [D193]

Odaya düşüñ, ne yirde iner qarışur toz var-ise ve ne yirde karga kuzgun oynar-ise... [D195]

Gördi kim bir derenüñ içinde toz gâh dirilür gâh tağılır. [D195]

Destursuzça yağıya girmek bizüm ilde 'ayıb olur [D196]

Kara çoçda kazılık atlar / Kulunçuğın deper-mi olur [D196]

Ağayıl da ağça koyun / Kuzıçağın süser-mi olur [D196]

Ala yorgan içinde senüñ-ile tolaşmadum [D198]

Şöyle kim başında olan bit ayağına indi. [D199]

Ecel geldüğünde aru imandan ayırmason, Kâdir seni nâmerde muhtac itmesün, Allah viren ümizüñ üzilmesün, ağ alnuñda biş kelime du'ā kılduk kabul olsun...
[D201]

Biñ yirde ipek halıçası döşenmiş-idi. [D202]

Kara Deñiz kenarında idi. [D202]

Kazılık Koca tamam on altı yıl hışarda tutsak oldu. [D203]

Alan şabaş şapa yirde dikilende ağ ban ivlü [D204 V87]

Evvel Demür Kapu Dervendinde big olan, kargu süñü uçında er böğürden, ğarıma yetdüğinde kimsin diyü şormayan Kıyan Selçük oğlu Delü Tundar senüñ-ile bile varsun didi. [D205]

...ilerü yatan deñizi deldüm kiçdüm, öteki kara tağun bir yanında alnı başı balkır bir er gördüm... [D207]

... Oğuz illerinde kimsin didüm, kapakların kaldurup yüzüme bakdı... [D207]

Hanum yigirmi dört sancağ bigi tekür elinde zebun oldı. [D209 V90]

Kamu yirde ahdetsin [D210]

Kara ilde koyunuñı yüklü kodun koç oldı [D212]

...ahır soñı aru imandan ayırmasun, ağ alnuñda biş kelime du'ā kılduğ kabul olsun, günahuñuzı adı görklü Muhammed Muştafa yüzi şuyına bağışlasun hanum hey! [D213]

Perri kıızı kanat urup uçdı, aydur: Çoban yıl tamam olıçağ, mende amanatuñ var, gel al didi. [D215]

Mahmuzı tokındı, bu yığanak yarıldı. İçinden bir oğlan çıkdı, gevdesi adam depesinde bir gözi var. [D216]

Kazanuñ kardaşı Kara Göne Depegöz elinde zebun oldı. [D218]

Uşun Koca oğlu kibi pehlivan elinde şehid oldı. [D218]

Aruğ candan iki karındaşı Depegöz elinde helāk oldı. [D218]

Demür tonlu Mamağ elinde helāk oldı. [D218]

Bıyığı kanlu Bügdüz Emen elinde zebun oldı. [D219]

Oğuz Depegöz elinde tamam zebun oldı. [D219]

Oğul Depegöz, Oğuz elünde zebun oldı, buñaldı, ayağun toprağıña meni şaldılar, saña kesim virelüm dirler didi. [D219]

İç Oğuzda Taş Oğuzda adı bellü [D221]

Yalançı dünya yüzinde bir er kopardı, yayılımında Oğuz ilin kondurmadı... [D221]

...alplar başı Kazana bir zarb urdı, kardaşı kara göne elinde zebun oldı, bıyığı kanlu Bügdüz Emen elinde zebun oldı... [D221]

...ağ sakallu babañ Aruza kan kuşdurdı, meydan yüzinde kardaşuñ Kıyan Selçük ödi şındı can virdi... [D222]

Kırañ yirde tikilmiş otağlaruñ / O zalım yıkdurdı ola kardaş [D222]

Şölenüñde kırdıguñ koyunuñ / O zalım kırdurdı ola kardaş [D223]

‘Arş yüzinde çevürdüm alımadum Basat [D224]

Kara kara tağlarda çevürdüm alımadum Basat [D224]

Kalıñ sazlarda çevürdüm alımadum Basat [D224]

Kocalara aydur: Oğuzdan yine bize bir turfanda kızı geldi didi. [D226]

Mere kocalar munuñ ölümü nedendür? Aytdılar: Bilmezüz amma gözinden gayrı yirde et yokdur didiler. [D226]

Qaldırıcağ buynuz deri-y-ile elinde kaldı. Basat Depegözün budı arasından sıçrayup çıktı. [D228]

Depegöz aydur: Mere oğlan al şol parmağumdaki yüzügi parmağıña tağ, saña oğ ve kılıç kâr eylesün. [D228]

Basat aydur: Tağındum. Depegöz Basatuñ üzerine kodı, hañcer-ile çaldı kesdi. şıçradı giñ yirde tırdı. [D228]

Gördi kim yüzük gine Depegözün ayağı altında yatur. [D229]

Qalarda koparda yigit yirüñ ne yirdür. [D231]

Qalarda koparda yirüm gün ortağ [D231]

Biñ yirde ipek halıçası döşenmiş-idi. [D235]

Aruğ olsa kulağın deler-idi avda bellü olsun diyü, amma semüz olsa boğazlar-idi. [D238]

Alplar içinde bizi kuşkunumuzdan balçığa baturduñ didi. [D238]

Garib başuñ gavgada kaldı-mı [D239]

Qanı hanum altuñda yahşı atuñ yok [D239]

Egnüñde altun ışuk cübbesi yok [D239]

...aru köñülde pas olsa şarab açar, sen gideli hanum arkurı yatan ala tağlaruñ avlanmamışdur, ava bingil köñlüñ açılsun didi. [D240]

Bir gice döşeginde katı katı inledi, ah itdi. [D242]

Big yigidüm, alabalık yağı gelse ayıtmaz-idüñ, butuña ala o tohınsa inlemez idüñ, kişi oynında yatan alalına sırrın dimez-mi olur, nedür aluñ didi. [D242]

alkubanı yirüñüzden örü turuñ, yatur yirde Big Begili tutuñ, ağı ellerin arusından bağılañ, afillüçe görklü başın kesüñ, alça anın yir yüzine döküñ, ilin günin apuñ, kıızın gelinin yesir idüñ didi. [D243]

Meger Begilüñ-de anda cäsusi azır-idi. [D243]

Yatduğı yirde Big Begili tutuñ dimiş [D244]

Altundağı al ayğırı maña virgil [D245]

Gözçi gözledi, gördi kim at Begilüñ, Begil üzerinde degül, amma bir uş deñlü oğlandır. [D247]

Gelüp teküre aber virdi, aydur: At, yarak ve ışuk Begilüñ, Begil içinde degül didi. [D247]

Altında al ayğırı aruk oğlan [D247]

Elindeki süñüsi şınuk oğlan [D247]

Bilüginde toksan okı seyrek oğlan [D247]

Yanındağı yoldaşları çıplak oğlan [D247]

Meydandaki şol oğlanı tutuñ [D248]

Altumda al ayğırum ne beğenmezsin [D248]

Egnümdeki demür tonum çignüm kışar [D248]

şadağda oğum kişin deler [D248]

Yanumda yigitlerüm şavaş diler [D248]

Altundağı al ayğırı bilürüz Begilüñdür Begil anı [D249]

Egnümdeki demür tonuñ Begilüñdür Begil anı [D249]

Yanuñdağı yigitler Begilüñdür Begil anı [D249]

...Düzen oğlı Alp Rüstem, boz atlu Beyrek, Big Begilüñ ivinde ierler-idi, senden cäsus geldi, altundağı al ayğıra Begil meni bindürdi... [D250]

...şarğı alı süñüsin himmet virdi, yanındağı üç-yüz yigidin maña yoldařlıға oşdı... [D250]

Gürz-ile döğişdiler, kara polat öz kılıç-ile tartışdılar, serpe serpe meydanda kılıçlaşdılar, çiğınleri toğrandı, kılıçları uvandı, bir birin alımadı. [D250]

Karğı talı süñüler ile kırışdılar, meydanda buga kibi süşişdiler, göğüsleri delindi, süñülerı şındı, bir birin alımadılar. [D251]

Bigler bigi olan Kazan divanında buña hiç kapu baca yoğ-idi. [D254]

Bigleri başup Kazan öninde oturur-idi. Kimseye iltifat eylemez-idi. [D254]

Meger hanum gine bir gün bigleri başup oturiçak, Ters Uzamış dirler-idi, Oğuzda bir yigit var-idi, aydur: [D254]

Meyhanada biş gün yime içme oldı. [D255]

Uşun Kocanın ağ ban ivi öninde şiven kopdı. [D256]

Mere mizüm öksüzligümüz yetmez-mi, bizi niye urursın, hünereñ var ise kartaşun Alınca Kal'asında esirdür... [D256]

İmdi Egrege Segrek yaraşur, kardeşum sağ-imiş kayurmazam, kardeşuz Oğuzda tırmazam, karangulu gözüm aydını kardeş diyü ağladı. [D257]

Kanlı Oğuz illerinde dirnek var imiş... [D257]

Kaba ağaçda tal budağun [D258]

Kardeşuz Oğuzda tırsam olmaz [D259]

Oğlanun üzerine geldiler. Üç-yüz kâfir giñ yirde tırdılar. [D266]

Tılandı başı içına geldi. Görđi kim bilinde kopuzı var. [D267]

Tıñuz tamında yatur mı olur [D267]

Görđi-kim elinde kopuz var, aydur: [D268]

... eger elünde kopuz olmasa-y-idi ağam başı-y-içün seni iki para kılur-idüm didi. [D268]

Kal'añuzda tıtsak var mıdur kâfir digil maña [D268]

Kulağumda şorşayan nayibüm misin [D269]

Bişikde koyup gitdügüm kardeşçuğum mısın [D269]

Bişikde koyup gitdügün kardeşuñam didi. [D269]

Câsus geldi, aydur: Bir bölük atlu geldi, içinde bigleri yatdı uyudı. [D273]

Kazanı bırağur gider-isevüz ivinde bizi kıvarlar... [D273]

Qazanuñ üzerine düşdiler, uyuduğı yir**de** tutdılar, elin ayağın berk bağladılar, bir ‘arabaya yükletdiler, ‘arabaya möhkem uręan-ile şardılar. [D273]

Gerindi, bu elin**deki** uręanları hep kıpardı, ‘arabanuñ üzerine oturdı. [D274]

Hele Qazanı getürdiler, Tomanuñ Qal‘asında bir kıuyuya bıraktılar. [D274]

Qazan big nedür haluñ, dirlięüñ yir altın**da** mı hoşdur yohsa yir yüzin**de** mi hoşdur, hem şimdi ne yirsin ne içersin neye binersin didi. [D274]

Ölülerüñüz**de** andan yoręa yokdur, hep aña binerem didi. [D275]

‘Avrat aydur: Vay senüñ elüñden ne yir yüzin**de** dirimüz ve ne yir altın**da** ölümüz kırtılur-imiş didi. [D275]

Kerem eyle, ol tatarı kıyudan kıkar, kızçuęazuñ bilini üzer, yir altın**da** kızçuğazuma biner-imiş... [D275]

Qazan aydur: Men yir yüzin**de** adam öğmezsin, bir adam getürüñ bineyim, sizi öğeyim didi. [D276]

Ağ meydan**da** yumrı başı topça kesdüm [D277]

Arkıç kırd**da** yayқанur ‘umman deñiz**inde** [D279]

şarp yirler**de** yapılmış kâfir şehri [D279]

şu dibin**de** döner baırileri [D279]

Taırı menem diyü şu dibin**de** çığrışur ‘aşileri [D279]

Kızını gelinini ağ göksüm**de** oynatdum [D279]

Arkıç kırd**da** döndürdüğüm mere kâfir senüñ babañ [D279]

Ağça Qala Sürmelü**de** at oynatdum [D280]

Ak kıyanuñ kıplanınuñ irkegin**de** bir köküm var [D280]

Ortaç kırd**da** sizüñ geyiklerüñüz turgurmaya [D280]

Ak sazuñ aşlanın**da** bir köküm var [D280]

Azvay kıurt enüği irkegin**de** bir köküm var [D280]

Ağ sunkıur kıuşı irkegin**de** bir köküm var [D280]

Qalın Oğuz ilin**de** bir oğlum var Uruz adlu [D281]

Uruz mere ya benüm babam ölü-midür diri-midür didi. Ayıtdı: diridür, Tomanın Qal‘asında tutsağdur didi. [D282]

Yol üzerinde kâfirün ayaşofyası var-idi, keşişler bekler-idi, gâyet şarp kilise-y-idi. [D283]

Derelerde depelerde kâfire kırğın girdi. [D290]

...kara koşda kazılık atlarum kişnetdiler... [D293 V94]

Mere Kılbaş ol vakıt Üç, Boz Ok yığnak olsa ol vakıt Kazan ivin yağmaladur-idi, suçumuz ne-y-idi ki yağmada bile olmaduk didi. [D293 V94]

Ala Tağda çadırın otağın dikdi [D293 V94]

Beyrek odasında yigitleri ile yiyüp iç-idi. [D295]

Kara koşda kazılık atına çok binmişem [D296 V96]

Kara koşda kazılık atuma biner-idüm [D297]

... Kazan Hanuñ yakasında olsun menüm kanum Aruza kor-ise didi. [D299]

Kaytabanda develerüm buzlatmadın [D299]

Kara koşda kazılık atum kişnetmedin [D299]

Beyregüñ babasına anasına haber oldı. Ağ ivi işiginde şiven kopdı. [D299]

...Beyrek etmegüñ başmadı, anlara muñı' olmadı, tayıñ nâmerd Aruz kaçadı, Beyregi oturduğı yirde kılıçladı... [D300]

Kazan bu haberi işitdi, destmalın eline alup öğür öğür ağladı, divanda zârılık kıldı. [D300]

Aruz aydur: Menüm İç Oğuzda karımum Kazan olsun. [D302]

...Kadir seni nâmerde muhtac itmesün, ağ alnuñda biş kelime du'â kılduk kabul olsun... [D304]

B. İsmi “oluş ve kılışın zamanını bildirme” ifadesiyle fiile bağlar.

Metinde bulunma ekinin ilgili işlevini tanımlayan **65** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Ahır zamanda hanlık girü Kayıya dege, kimsene ellerinden almaya ahır zaman olup kıyamât kopınça. [D2V2]

Şağış güninde ayna görklü. [D6]

Aklı karalı seçilen çağda. [D11]

Big yigitler cılasunlar bir birine koyulan çağda. [D11]

Aklı karalı seçilen çağda. [D21V12]

Qalın Oğuzuñ gelini kıızı bezenen çağda. [D21V12]
Big yigitler cılasunlar birbirine koyulan çağda. [D21V12]
Qarañu dün**de** bulduğum oğul qanı. [D24]
Qışda yazda qarı buzı erinmeyen Qazılık Tağına geldi çıqdı. [D26]
Oğlanuñ anası emçeğin bir şıkdı südi gelmedi, iki şıkdı südi gelmedi, üçincide kendüye zarb eyledi... [D29]
Hanum oğlanuñ kırk günde yarası oñaldı, sapa sağ oldı. [D29]
...yılğadı, dün puçuğında Qazan Bigüñ ordusına geldi. [D38]
Bilür-misin qarındaşum Qara Göne düşümde ne görindi... [D42]
...üç günlük yolu bir günde aluram... [D43 V57]
Qara başum sağlığında eyülikler idem köpek saña. [D46]
Bu maħalda, sultānum, Salur Qazan-ilem Qaraça çoban çapar yetdi... [D56]
Bu maħalda qalın Oğuz bigleri yetdi. [D59 V65]
Ol zamanda biglerüñ alkış alkış qarķış qarķış idi, du'āları müstecāb olur-idi. [D68]
Ol zamanda bir oğlan baş kesmese qan dökme ad qomazlar-idi. [D70]
Bu maħalda erenlerüñ meydanı arslanı pehlivanlaruñ qaplanı boz oğlan yetdi. [D72]
Oğuz zamanında bir yigit ki ivlense oğ atar-idi... [D89]
Dün uyhusında kâfir otağa qoyıldı. [D90 V33]
Bu maħalda bigler Beyregi getürdiler. [D118]
...ahır vaktında aru imandan ayırmassun... [D122 V53]
Ol zamanda oğul ata sözün iki eylemez-idi, iki eylese ol oğlanı qabul eylemezler-idi. [D132]
Qarañu dün**de** bulduğum oğlum qanı. [D136]
Bu maħalda Han Qazan yetdi. [D142]
Bir ayda varmaz-isem iki ay baqsun. [D144]
İki ayda varmaz-isem üç ay baqsun. [D144]
Üç ayda varmaz-isem öldüğümü ol vakt bilsün. [D144]
Bir sa'atda kâfire üç kerre at depdi. [D148]

Bu günüm**de** umud olğıl maña. [D149]

Bu maħal**da** Oğuz erenleri bir bir yetdi. [D149 V82]

Oğuz zamanında Kañlı Koca dirler-idi bir gürbüz er var-idi. [D170]

Bu mahal**da** demür zencir-ile buğayı getürdiler. [D180]

Ol zamand**a** Oğuz yiğitlerine ne қаза gelse uyħudan gelür-idi. [D191]

Kılıcınıñ balçağı kan, odaya geldi, Kan Turalıyı bulımadı. Ol mahal**da** Kan Turalınıñ babası anası çıқа geldi. [D194]

Günler**de** bir gün Düzmürd Kal'asına geldi. [D202]

Günler**de** bir gün Yigenek oturup bigler ile şöhet ider-iken Kara Göne oğlu Budağ-ile uz düşmedi. [D204]

Bigler gafıllüçe kara başum gözüm uyħud**a** iken düş gördi, ala gözüm açuban dünya gördüm... [D206 V88]

Menden dahı er kıpmayasın Yigenegüm dön didi, Yigenek düşün**de** tayısına soylamış, aydur: [D208]

Keser günd**e** ser çeşme yügrük yahşı [D208]

Meger hanum bir gün Oğuz oturur-iken üstine yağı geldi. Dün iç**inde** ürkdı köçdi. [D213]

Gördiler olmaz, süd ile besleyelüm didiler. Günd**e** bir қazan süd yetmez-idi. [D217]

Depegöz aydur: Günd**e** altmış adam virüñ yimege didi. [D219]

Bu vech-ile sen adam kımaz dükedürsin didi, amma günd**e** iki adam ile biş-yüz kıyun virelüm didi. [D219]

Yuñlu Koca ile Yapağulu Kocayı Depegöze virüñ aşın pişürsün didi ve hem günd**e** iki adam ile biş-yüz kıyun istedi didi. [D220]

Anası feryad idüp ağıladı, zārılık eyledi. Meger hanum Aruz oğlu Basat gazāya gitmiş-idi, ol maħal**da** geldi. [D220]

...yidi қатла Oğuzı yirinden sürdi, kesim didi kesdi, günd**e** iki adam biş yüz kıyun istedi, Yuñlu Koca ile Yapağulu Kocayı aña hizmetkār virdiler... [D222]

Қарану дүн iç**inde** yol azsañ umuñ nedür [D231]

Oğuz zamanında Uşun Koca dirler bir kışı var-idi. [D253]

‘Ömrinde iki oğlu var-idi. Ulu oğlının adı Egrek idi. [D253]

Yimek içmek arasınd**da** [D257]

Kız sen maña bir yıl bağıl, bir yıld**da** gelmez-isem iki yıl bağıl, iki yıld**da** gelmez-isem üç yıl bağıl, gelmez-isem ol vakıt menüm öldüğümü bilesin... [D261]

Bir yıld**da** gelmez-iseñ iki yıl bakam. [D261]

İki yıld**da** gelmez-iseñ üç dört yıl bakam. [D261]

Dört yıld**da** gelmez-iseñ biş yıl altı yıl bakam. [D261]

Karañu dün içinde yol azsañ umuñ nedür? [D268]

Karañu dün içinde yol azsam umum Allah. [D269]

Qazana geyim getürdiler. Bu maħal**da** Oğuz erenleri alay alay geldi. Küpür küpür tavullar naşaralar çalındı. [D285]

Yimek içmek arasınd**da** bigler seni añdı. [D293 V94]

Nāmerd Aruz tayından adam geldi, Beyregi istemiş, ol dahı varmış, hep Taş Oğuz bigleri yığnağ olmuş, bilmedük, yime içme arasınd**da** muşhaf getürdiler, Qazana biz ‘aşı olduğ and içdük... [D298]

... yarın kıyamət güninde... [D298]

C. İsmi isme bağlayarak lokatif grubu oluşturur.

Metinde bulunma ekinin ilgili işlevini tanımlayan **2** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Hanlar hanı Han Bayındır yıld**da** bir kerre toy idüp Oğuz biglerin konuklar-idi. [D10 V6]

Yıld**da** bir kerre Bayındır Han divanına varur-idi. [D236]

Ç. Sayı adlarında yaş bildirir.

Metinde bulunma ekinin ilgili işlevini tanımlayan **2** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Meger hanum, Kazılık Koca tutsak olduğu vakıt bir oğlançuğı var-idi, bir yaşınd**da**-y-idi. [D204]

Dinüñ için Kazan Big, yidi yaşınd**da** bir kızçuğazum ölmüşdür, kerem eyle aña binme didi. [D275]

D. Gramerleşerek zarflaştığı örnekler bulunmaktadır:

Metinde bulunma ekinin ilgili işlevini tanımlayan **92** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

...bugün yarın **ķanda** ise gelür, ķorkma ķayurma, big serhoşdur cavab viremez didiler. [D26]

Meger sultānum, oĝlan ol ar**ada** yıkılmış-idi. [D26]

Oĝlan an**da** yıkılduķda boz atlu Hızır oĝlana hazır oldu... [D26 V15]

Oĝlan bur**ada** babasına soylamış, görelüm ħanum ne soylamış. [D33]

Dirse Ĥan bur**ada** oĝlançuĝı saĝ idüĝin bildi. [D34]

Ėazan Big bur**ada** yurd-ilen ħaberleşmiş, görelüm ħanum ne ħaberleşmiş: [D44]

Ėan**da** gezer-idüñ nired**e**-y-idüñ a Ėazan. [D47 V59]

Ėazan döndi baktı, oĝul çoban **ķanda** giderssin didi. [D49 V60]

...bu ağacı ķoparı gör, yoĝsa seni bun**da** ķurtlar ķuşlar yir didi. [D50]

Bun**da** minnet-ile almakdan ise an**da** babam... [D73]

...an**da** gerdek diker-idi. [D89]

Ėan**da** gitdüñ beni yaluñuz koyup canum yigit [D92 V34]

...u**şda** nişanı...[D93]

Eger seni ħisardan aşıaĝa urĝan-ile şalınduraçak olur-isem babaña anaña saĝlık-ile varaçak olur-iseñ beni bun**da** gelüp ħalallıĝa alur-mısın didi. [D98]

Baĝdı gördi kendüñüñ deñiz ķulunu boz aygır bun**da** otlanup tırur. [D99]

Çaĝırubanı bur**ada** soylar, görelüm ħanum ne soylar: [D102 V40]

Beyrek yüzüĝi tanıdı, bur**ada** soylamış görelüm ħanum ne soylamış: [D115]

Uruz bur**ada** soylamış, görelüm ħanum ne soylamış. [D125]

Uruz bur**ada** soylamış, görelüm ħanum ne soylamış: [D129]

Ėazan bur**ada** soylamış, görelüm ħanum ne soylamış: [D130]

Uruz bur**ada** soylamış, görelüm ħanum ne soylamış: [D131]

Ėazan bur**ada** soylamış, görelüm ħanum ne soylamış: [D131 V73]

Nired**e** bildüñ benüm tutsak olduĝum [D142]

Ḥan Kāzan burad**a** şoylamış, görelüm ḥanum ne şoylamış: [D145 V80]

Menüm nāmusum k**anda** vara oğul didi. [D146]

Delü Dumrul burad**a** şoylamış, görelüm ḥanum ne şoylamış: [D161]

Allah Ta‘ālaya Delü Dumruluñ burad**a** sözi hoş geldi. [D161]

Anası burad**a** şoylamış, görelüm ḥanum ne şoylamış: [D164]

‘Avrat burad**a** şoylamış, görelüm ḥanum ne şoylamış: [D167]

Ādemiler evreni yoldaşına kıyamadı, Allah Ta‘ālaya burad**a** yalvarmış, görelüm niçe yalvarmış: [D167]

Ḳaflı Koca burad**a** şoylamış, görelüm ḥanum ne şoylamış: [D175]

Burad**a** kırk yigit Ḳan Turalıyı ögmişler, görelüm ḥanum niçe ögmişler: [D181]

Yoldaşları burad**a** şoylamış, görelüm ḥanum ne şoylamış: [D183]

Burad**a** yoldaşları şoylamış, görelüm ḥanum ne şoylamış: [D186]

Görklüm k**anda** gidersin didi. [D193]

Big yigit baş esen olsa börk bulunmaz-mı olur, bu gelen kâfir çok kâfirdür, savaşalum döğişelüm, ölenümüz ölsün, diri kalanumuz odaya gelsün didi. Burad**a** Selcen Ḥatun at şaldı. [D194]

...and**a** isteyelüm didi [D195]

Selcen idügin bilmedi, kaçıdı. Burad**a** şoylamış, görelüm ḥanum ne şoylamış: [D196]

Selcen Ḥatun burad**a** şoylamış, görelüm ḥanum ne şoylamış: [D196]

Sen orad**a** turasın öginesin [D197]

Selcen ḥatun dahı burad**a** şoylamış, görelüm ḥanum ne şoylamış: [D199]

Bund**a** laf urup nidersin, çünkü er dilersin varup babañı kırtarsaña ne, on altı yıldur tıtsağdur didi. [D204 V87]

... oğul Yigenek k**anda** gidersin didi söyledi, men ayıtdum: [D207 V89]

Düzmürd Ḳal‘asına giderem babam and**a** tıtsağ imiş didüm, burad**a** tayım maña şoyladı, aydur: [D207]

Meger tayısı Emen ol arad**a** yakın idi. [D208]

Mere big yigitler haber maña Yaradanuñ 'ışkına didi. Yigenek burad**a** soylamış görelüm hanum ne soylamış: [D211]

Basať aydur: Bigler kardaş uğrına Depegöz-ile bulışuram, ne buyurursız didi. Kazan Big burad**a** soylamış, görelüm hanum niçe soylamış: [D224]

Basať aydur: Gördüm. Aydur: And**a** iki kılıç var, biri kınlu biri kınsuz, ol kınsuz keser menüm başumı, var getür menüm başumı kes didi. [D230]

Komazam didi. Depegöz dahı burad**a** soylamış, aydur: [D232]

Ağ yüzlü hatunına söylemedi. Hatun burad**a** soylamış, görelüm hanum ne soylamış: [D238]

Gördi beñzi şarmış, dülbendi boğazına kiçmiş. Yoldaşlarını sorup oğlan burad**a** soylamış, görelüm hanum ne soylamış: [D241]

Kızum gelinüm esir gitdi bellü bilgil didi. Burad**a** oğlan babasına soylamış, görelüm hanum ne soylamış: [D245]

Kayıda dön buradan didi. Oğlan dahı burad**a** soylamış, görelüm hanum ne soylamış: [D248]

Eger Begil bund**a** imiş-ise / Giceye-degin cenk ide-y-idük [D249]

Sen Begilüñ nesisin oğlan digil mize didi. Begil oğlı burad**a** soylamış, görelüm hanum ne soylamış, aydur: [D249]

Galaba toyum oldı. Yolu Alınca Kal'asına uğramış-idi. Kara Tekür orad**a** bir kuru yapırmış-idi. [D255]

Atın çekdiler bindi. Çapdı, anasınıñ ivine geldi. Atından indi, anasınıñ dilin aradı. Segrek burad**a** soylamış, görelüm hanum ne soylamış: [D257]

Kanlı Oğuz illerinde dirnek var-imiş, and**a** vardum. [D257]

Ana men-de varayın-mı ne dursin didi. Anası burad**a** soylamış, görelüm hanum ne soylamış: [D258]

Oğlan burad**a** soylamış: [D259]

Kız burad**a** soylamış, görelüm hanum ne soylamış: [D261]

Yigit saña tekür himmet eyledi, şund**a** bir delü yigit yolçınıñ yoluçınıñ çobanuñ çoluğuñ etmegin alur, tut ol delüyü öldür, seni koyu virelüm var git didiler. [D265]

Egrek aydur: Uş**da** uyur, gelüñ varalum didi. [D266]

Oğlan bur**ada** soylamış, görelüm hanum ne soylamış: [D268]

Ulu kardaşı Egrek bur**ada** soylamış, görelüm hanum ne soylamış: [D268]

Qara başum kurban olsun bu gün saña didi. Segrek bur**ada** ulu kardaşına soyladı, aydur: [D269]

Ulu kardaşı Egrek bur**ada** soylamış, görelüm hanum niçe soylamış: [D269]

... yigregi budur ki bund**a** kırılavuz didiler. [D273]

Vardılar, kópuzı getürdiler. Eline alup bur**ada** soylamış, görelüm hanum ne soylamış: [D276]

And**a** dağı erem bigem diyü öginmedüm [D277]

And**a** dağı erem bigem diyü öginmedüm [D278]

Qazan bur**ada** bir dağı soylamış: [D278]

And**a** dağı erem bigem diyü öginmedüm [D279]

And**a** dağı erem bigem diyü öginmedüm [D280]

Qazan Big bur**ada** bir dağı soylamış, aydur: [D280]

Anasına geldi. Bur**ada** anasına soylamış, görelüm hanum ne soylamış: [D282]

Anuñ ardınça Qara Göne geldi, alay bağladı tırdı. Haman bur**ada** Qazan at meydana sürdi, karım diledi. [D286]

Boz atlu Beyrek at depdi, meydana girdi. Qazan bur**ada** soylamış, görelüm hanum ne soylamış: [D286]

Aduñ nedür yigit digil maña didi. Beyrek bur**ada** soylamış, aydur: [D286]

Qazan bur**ada** bir dağı soylamış, aydur: [D286]

Bunu gördi Eylik Qoca oğlu döne bilmez Dülek Evren meydana girdi. Qazan bur**ada** soylamış, aydur: [D287]

Düzen oğlu Alp Rüstem at depdi, meydana girdi. Qazan bur**ada** gine soyladı, aydur: [D288]

Qazan bur**ada** çağırup oğlına soylar, görelüm hanum ne soylar: [D289]

Hemiſe azanuñ baſına buñlar gelsün, ayısı Aruzu dāyim aña ursun, biz azana dūſmenüz bellū bilsün didi. ılbaſ burada ſoylamıſ, gōrelūm anum ne ſoylamıſ: [D293 V94]

Aruz aıdı, arvayup Beyregūñ ſaalını ıtdı, bigler Beyrege ıyamadı. Beyrek Aruz aıduğun burada bildi. ſoylamıſ: [D296 V96]

Cūbbesin ſzerine ōrtdiler. Beyrek burada ſoyladı: [D298]

Hep anda olan bigler ağlaſdılar. [D300]

...uſda azan geldi didiler. [D301]

E. Bulunma ekini almıſ ad, bildirme eki alarak ya da ek-fiille ekime girerek yūklemler olabilir. Burada bulunma ana fonksiyonu sōz konusudur.

Metinde bulunma ekinin ilgili kullanımı tanımlayan 3 rnek bulunmaktadır. rnekler ſu ſekildedir:

...orma ayurma avdadur... [D140]

Depegōz bildi kim Basa mağaradadır. [D227]

Basa Depegōzūñ ōñine geldi. Depegōz de bildi kim Basa deri iindedir, aydur: [D228]

F. Bulunma durumundaki bir ad, bir fiille birleſerek anlamca kaynaſmıſ birleſik fiiller oluſturur.

Metinde bulunma ekinin ilgili iſlevini tanımlayan 4 rnek bulunmaktadır. rnekler ſu ſekildedir:

Bir yasduda baſ oyduğum. [D92 V34]

Yolında ōldüğüm urban olduğum. [D92 V34]

Bir yaſduda baſ oyup emiſdüğüm. [D167]

Bir yigit aramızdan eksildi, senūñ yoluñda baſ virdi, dirim anın alsun dimiſ, ağlamağ-ile nesne mi olur, urı gel yukarı didiler. [D301]

2.5. AYRILMA (ABLATİF) HÂLİ

Kelime grubu ve cūmlelerde eylemin kendisinden uzaklaſtığını ifade etmek iin isim ayrılma hâli eki alır. Bu ekin ana fonksiyonu uzaklaſmadır.

Eklendiği ad ile eylem arasında çıkma, yer, zaman, sebep, menşei, karşılaştırma vb. gibi fonksiyonları bulunan bu ek, diğer hâller içerisinde fonksiyonu en geniş olanıdır (bk. Karaağaç, 2012: 341; Korkmaz, 2017: 309).

Ayrılma eki Eski Türkçede konsonant uyumuna bağlı kalmayarak {+DIn} biçimindedir. Ek dar vokalli şekilde kullanılır. Eski Anadolu Türkçesinde ise bu ek aynı şekilde konsonant uyumuna bağlı kalmamıştır ancak; geniş vokalli olarak {+dAn} biçiminde kullanılmıştır. Eski Türkçede uzaklaşma bildirmek için bazen de {+DA} ekinin kullanıldığı görülür. Bu ek, bulunma ekinin, ayrılma eki işlevinde kullanıldığını ifade eder (bk. Ergin, 2013: 236). Dede Korkut Kitabında da bu kullanımla ilgili birkaç örnek görülür.

Dede Korkut Kitabında ayrılma eki, Eski Anadolu Türkçesi ile ilgili bahsedilen açıklamalara koşut biçimsel görünümelerde kullanılmıştır. Ancak ilgili kitapta ayrılma ekinin dar şekliyle kullanıldığı bazı örnekler de tespit edilmiştir. “Ğavğa günü *öñdin* depen alpuñuz kim? [D268] ”.

Bu ek metinde on dört ayrı işlev ve kullanımla **708** kez tanıklanmıştır.

Ekin işlev ve kullanımları şu şekildedir:

A. Bir oluş ve kılışın çıkış noktasını, zamanını, yer ve yönünü gösterir.

Metinde ayrılma ekinin ilgili işlevini tanımlayan **519** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Ğayıb**dan** dürlü ħaber söyler-idi. [D2V2]

Aħır zamanda ħanlıħ girü Ķayıya deĝe, kimsene ellerin**den** almaya, aħır zaman olup kıyamat ħopınça. [D2V2]

Ezel**den** yazılmasa ħul başına ħaıza gelmez, ecel va’de irmeyinçe kimse ölmez. [D2V2]

Ķız anad**an** görmeyinçe öĝüt almaz, oĝul atad**an** görmeyinçe şufra çekmez. [D3 V3]

Baba malın**dan** ne fâ’ide başda devlet olmasa. [D4]

Devletsüz şerrin**den** Allah şaħlasun ħanum sizi. [D4]

Ata adını yorıtmayan ħoyrad oĝul ata bilin**den** ininçe inmise yig, ana rahmine düşünce toĝmasa yig. [D4]

Oĝul kim**den** olduĝın ana bilür. [D5 V4]

Qolça qopuz götürüp **ilden** ile big**den** bige ozan gezer. [D5 V4]
Yazılup dzilp gök**den** indi Tañrı ‘ilmi Qur’an görklü. [D6]
Dulumın**dan** ağırsa baba görklü. [D6]
Dede Qorqut dilin**den** ozan aydur: [D7]
Ozan ivüñ tayağı oldur ki yazı**dan** yaband**an** ive bir qonk gelse... [D7]
Şabadanqa yirin**den** r trur... [D7]
Depidinçe yirin**den** r tırdı... [D8 V5]
...elin yüzin yumadın obanuñ ol uqın**dan** bu uqına bu uqın**dan** ol uqına
qarpışdrdı... [D8 V5]
Öte yazı**dan** yaband**an** bir odlu qonk gelse, er adam ivde olsa, aña dise ki:
[D9]
Neyleyeyim, bu yıqılaqak ivde un yok, elek yok, deve değirmenin**den** gelmedi
dir... [D9]
And**an** dağı sizi hanum Allah şaklasun, ocağıñuza bunçılaysın ‘avrat gelmesün.
[D9]
Bir gün Qam Gan oğlı Han Bayındır yirin**den** trmış-idi. [D10 V6]
Gine tüy idüp at**dan** ayğır deved**den** buğra qoyund**an** qoq kırdrmış-idi. [D10
V6]
...Dirse Han qalkubanı yirin**den** r trup kırq yigidin boyına alup Bayındır
Hanuñ řoĥbetine gelür-idi. [D11]
Bayındır Hand**an** buyruq böyledür hanum didiler. [D11]
Bayındır Han benüm ne eksikligüm gördi, kılcum**dan**-mı gördi, şufra**dan**-mı
gördi... [D11]
Hanum bu gün Bayındır Hand**an** buyruq şöyledür kim oğlı kıızı olmayanı...
[D12]
Dirse Han yirin**den** r tırdı, aydur: [D12]
Qalkubanı yigitlerüm yirñz**den** r truñ... [D12 V7]
İv**den** qıkup yorıyanda selvi boylum. [D12 V7]
Qalkubanı Han Bayındır yirin**den** trmış... [D12 V7]

Ḥan kıızı yirü**nden** tırayım-mı. [D13]
Yakañ-ile boğazuñ**dan** tıtayım-mı. [D13]
Hay Dirse Ḥan, baña każab itme, incinüp acı sözler söyleme, yirüñ**den** örü turgıl, ala çadıruñ yir yüzine dikdurgıl...[D14 V8]
at**dan** aygır deved**den** buğra koyun**dan** koç öldurgıl... [D14 V8]
...borçluyı borçin**dan** kırtargıl... [D14 V8]
At**dan** aygır deved**den** buğra koyun**dan** koç kırdurdı. [D14 V8]
Borçluyı borçin**dan** kırtardı. [D15]
Meger şultanum, gine yazın buğayı saray**dan** çıkardılar. [D15]
Üç kışı sağ yanın**dan** üç kışı şol yanın**dan** demür zencir-ile buğayı tıtmışlar idi. [D16]
Oğlan buğanuñ alnın**dan** yumruğın giderdi... [D17]
...yolın**dan** şavuldı. [D17]
...babasın**dan** oğlana biglik istesün, taht alı virsün didiler. [D17]
Ağayı**dan** tümen koyun virgil bu oğlana. [D18]
Kıytaban**dan** kızıl deve virgil bu oğlana. [D18]
...ağan tırı şular**dan** haber kıçe... [D19 V11]
...arkırı yatan Ala Tağ**dan** teber aşı... [D19 V11]
Kalkubanı Dirse Ḥan senüñ oğluñ yirin**den** örü tırdı... [D20]
...arkırı yatan ala tağ**dan** haber kıçe... [D20]
...kalkubanı yirüñ**den** örü turgıl... [D21 V12]
...alar şabah Dirse Ḥan yirin**den** örü tırdı. [D21 V12]
Oğlan geyigi kıvar-iken babasınuñ öñin**den** gelüp gider-idi. [D22]
Dirse Ḥanuñ hatunı oğlançuğumuñ ilk avıdur diyü at**dan** aygır deved**den** buğra koyun**dan** koç kırdurdı... [D23 V13]
Yumurlanup yirin**den** örü tırdı, kırk ince kıızı boyına aldı, Dirse Ḥana karşı vardı. [D23 V13]
Kalkubanı yirüñ**den** örü tırdı. [D24]
Karşı yatan Ala Tağ**dan** bir oğul uçurduñ-ise digil maña. [D25]

Ƙamın akan yũgrũk ŗ**dan** bir oğul aķıtduñ-ise digil maña. [D25]
Paralanup ķazılık atum**dan** inmeyinçe [D25]
Yaluñuz oğul yolları**ndan** dũnmeyeyim. [D25]
Alçaķ**dan** yũce yirlere çapup çıkdı. [D26]
Ağız dil**den** bir kaç kelime haber maña didi. [D28]
Oğlanı hekimlere ıŗmarlayup Dirse H**andan** ŗaķladılar. [D29]
Ağ ellerin ardına bağladılar, kıl sicim boynına taķdılar, ağ et**inden** ķan çıkınça dũgdiler. [D30]
Dirse H**anuñ** tutsaķ olduğı**ndan** Oğuz biglerinũñ haberi yok. [D30 V17]
...hanum oğul ķalkubanı yirũ**nden** ørũ turgıl... [D30 V17]
...babañı ol kırķ nāmer**dden** ķurtargıl... [D31]
Buğaç Big yir**inden** ørũ tũrdı, ķara polat øz ķılıcın biline ķuŗandı... [D31]
Ağayıl**dan** tũmen ķoyun gider-ise menũm gider. [D32]
Ėaytaban**dan** ķızıl deve gider-ise menũm gider. [D32]
...Salur Ėazan yir**inden** tũrmıŗ-idi. [D36]
Paraŗaruñ Bayburd Hıŗar**ından** parlayup učan Beyrek boz ayęırına bindi. [D37]
Yidi biñ ķaftanının ardı yırtuħlı yarım**ından** ķara saçlı sası dinlũ din dũŗmeni... [D38]
Ėazanuñ bu iŗler**den** haberi yok. [D39]
...bere çoban ıraęuñ**dan** yaķınuñ**dan** berũ gelgil, baŗ indũrũp bağır baŗıl... [D40]
Iraęuñ**dan** yaķınuñ**dan** berũ gelgil. [D41 V56]
Salur Ėazan, Big Ėazan, ølũ-misin diri-misin, bu iŗler**den** haberũñ yok-mıdur didi. [D42]
...gøk**den** ıldırım ağ-ban ivũm ŗzerine ŗaķır gũrdũm... [D43]
...ķara deve ensem**den** ķarvar gũrdũm... [D43]
Çağnam çağnam ķayalar**dan** çıkan ŗu. [D45]
Ŗ**dan** kiçdi, bu kez bir ķurda tũŗ oldu. [D45]
Ėurt**dan** daħı kiçdi, Ėaraça Çobanuñ ķara kũpeęi Ėazana ķarŗu geldi. [D46]

...semüz koyun aruk toklı senüñ kapuñ**dan** kâfirlere virmedüm... [D48]

Beli ağam Qazan giced**den** bir quzı pişürüp-dururam... [D49 V60]

Atı**ndan** indi, çobanuñ ellerin çözdı, alı**nda** bir öpdı, aydur: [D50]

Qankıñuza yapışurlar-ise Qazan hatunı qankıñuzdur diyü, kırk yir**den** avaz viresiz dıdı. [D51 V61]

Kırk yir**den** avaz geldi qankısıdur bilmediler. [D51 V61]

Kâfire haber virdiler, birine yapışduq kırk yir**den** avaz geldi... [D51 V61]

Mere varuñ Qazanuñ oğı Uruzı tartuñ çengele aşun, kıyma kıyma ağ et**inden** çeküñ... [D52]

Qazan oğı Uruzı habis**den** çıkaruñ... [D52 V62]

...boğazı**ndan** urğan-ile aşun... [D52 V62]

...iki talusı**ndan** çengele şaңçuñ... [D52 V62]

...kıyma kıyma ağ et**inden** çeküñ, kara qavurma idüp kırk big kızına iletün... [D53]

Senüñ etü**nden** oğul yiyeyin-mi yoħsa şası dinlü kâfirüñ döşegine gireyin-mi... [D53]

Ağzuñ qurısın ana, dilüñ çürisün ana, ana haqqı Tañrı haqqı degülmise-y-ıdı kalkubanı yirü**nden** tura-y-idüm... [D53]

...yaqañ-ile boğazuñ**dan** tuta-y-idüm... [D53]

...ağzuñ ile burnuñ**dan** qan şorlada-y-idüm... [D53]

...qo beni qadın ana çengele ursunlar, qo etü**nden** çeksünler kara qavurma itsünler... [D53]

Qaraçuk Çoban anamı kâfir**den** dileyeyim, at ayağı altında qalmasun dıdı. [D57]

Saňa virmezüz, Yayhan Keşiş oğına virürüz, Yayhan Keşiş oğı**ndan** oğı toğar biz anı saňa qarım qoruz dıdiler. [D58]

...mere kâfir senüñ kızuñ**dan** oğı toğsun...[D59]

...Paraşaruñ Bayburd Hişarı**ndan** parlayup uçan... [D61]

...kalın Oğuz biglerini bir bir atından yıkıcı Kazılık Koca oğlu Big Yigenek çapar yetdi. [D61 V66]

...acığı tutanda bıyıklarından kan çıkan, bıyığı kanlu Bügdüz Emen çapar yetdi. [D62]

Kāfirleri it ardına bırağup horlayan, ilden çıkup Aygır Gözler Şuyından at yüzdüren... [D62]

...kırk cübbe bürinüp otuz yidi ıl'a biginüñ mahbub kızlarını çalup bir bir boynın kuçan yüzinde tudağında öpen, Eylik koca oğlu Alp Eren çapar yetdi. [D62]

Aru şudan abdest aldılar, ağ alınların yire kodılar, iki rik'at namaz kıldılar. [D63]

Big nökerden nöker biginden ayrıldı. [D63 V67]

Taş Oğuz bigleri-y-ile Delü Tundar şağdan depdi. [D64]

Cılasun yiğitler ile Kara Göne oğlu Delü Budak şoldan depdi. [D64]

...Şöklı Meliki böğürdübeni atdan yire şaldı... [D64]

On iki biñ kāfir kılıçdan kiçdi. [D65]

...ağır soñı aru imandan ayırmasun... [D66]

Kam Gan oğlu Han Bayındır yirinden tırmuş-idi. [D66 V20-7]

Pay Piçen Big dahı yirinden örü turdı, aydur: [D68]

Pay Pürenüñ oğlu biş yaşına girdi, biş yaşından on yaşına girdi, on yaşından on biş yaşına girdi. [D70]

Bu yañadan dahı bazirganlar gelübeni Kara Dervend ağzına konmışlar-idi. [D70]

...on altı yıldur kim Oğuz içinden gitmiş idük, dan dansuñ kāfir malın Oğuz biglerine götürür idük. [D71 V23]

Bu kez oğlan şarab içir-iken içmez oldı, altun ayağı elinden yire çaldı, aydur: [D72]

Big yigit bize sen erlik işledüñ, gel imdi begendüğüñ maldan al didiler. [D72]

Karşu yatan kara karlu tağlardan aşar olsa [D75]

Kanlı kanlu şulardan kiçer olsa kiçüt virsün. [D75]

...Banı Çiçek otah**dan** bakar-idi. [D76 V26]

Mere dayalar bu kavat oğlu kavat mize erlik-mi gösterür didi, varuñ bund**an** pay dileñ...[D76 V26]

Haman Beyrek at**dan** indi. [D79]

Ėayrete geldi, kavradı kızuñ bağdamasın aldı, emçegin**den** tutdı. [D79]

Beyrek üç öpdi, bir dişledi, düğün kıtlu olsun han kıızı diyü parmağ**dan** altun yüzügi çıkardı kızuñ parmağına kiçürdi. [D80]

Beyrek kız**dan** ayrılup ivlerine geldi. [D80]

Baba maña bir kız alı vir kim men yirü**m**den tırmadın ol tırmağ gerek... [D81]

...bāri Bayındır Hanuñ tavlas**ın**dan iki şahbaz yügrük at getirüñ... [D82]

Vardılar Bayındır Hanuñ tavlas**ın**dan ol iki atı getürdiler. [D82]

Baş indürdi, bağır başdı, ağız dild**en** görklü selam virdi. [D83]

‘Aleyke’s-selam ay ‘ameli azmış fi‘li dönmiş kâdir Allah ağ alnına kıada yazmış, ayaklular buraya geldügi yok, ağızlular bu şuyum**dan** içdügi yok... [D83]

Delü Karçar kılıcın eline aldı, yukarus**ın**dan öyke ile hamle kıldı. [D84]

Üç kere ağz**ın**dan ıkrar eyledi, günahına tevbe eyledi... [D85]

Ya pes niçe kırtıldıñ Delü Karçaruñ el**inden** didi. [D86]

Adaqlus**ın**dan ergenlik bir kırmızı kıaftan geldi, Beyrek geydi. [D89]

Kalın Oğuz bigleri Beyrek**den** umut üzdiler. [D94]

Beyrek yüce çarta**ğ**dan bağıdı bazirganları gördi. [D95]

Alañ alçağ hava yir**den** gelen argış. [D95]

Paraşaruñ Bayburt Hışar**ın**dan uça görgil. [D96 V37]

Eger seni hışar**dan** aşığa urğan-ile şalınduraçağ olur-isem babaña anaña sağlık-ile varaçağ olur-iseñ beni bunda gelüp halallığa alur-mısın didi. [D98]

Kız dahı urğan getürüp Beyregi hışar**dan** aşığa şalındurdı. [D98 V38]

Mere sen seni bilürsin, bizüm halumuz**dan** haberüñ yok didiler. [D101]

Beyrek bağıdı gördi kim kiçi kız kıarındaşı bıñar**dan** şu almağa gelür... [D102 V40]

Ağız dil**den** kız kişi haber maña. [D103]
Karşı yatan kara tağ**dan** aşup geldüğünde kiçdüğünde. [D104]
Ağır adlu şehirler**den** geldüğünde kiçdüğünde. [D104]
Alan şabağ yir**inden** turan kızlar. [D105]
Üç gündür yold**dan** geldüm toyuruñ meni. [D105 V42]
Egnümüz**den** kaftanumuz alduğı yok. [D106]
Başumuz**dan** giceligümüz alduğı yok. [D107]
Böyle diğec Beyrek yayı aldı, çekdi, kabzası**ndan** yay iki para oldu. [D108]
Ağ kavağ**ın** budağ**ından** yırğayuban kiçmişsin. [D110]
Mere delü ozan mend**den** ne dilersin... [D111]
Sağ**dan** gideni sağ alur, sold**dan** gideni şol alur. [D111]
Hanum, Kazan Big**den** maña buyruk oldu... [D112 V46]
Mere çün-kim Kazan big**den** buyruk olupdur koñ otursın didi. [D112 V46]
Ere varan yir**inden** tura. [D114]
Kız kalk oyna, elü**nden** ne gelür didi. [D114]
Men bu yir**den** gideli delü olmış. [D114 V48]
Kara göz**den** acı yaşıñ dökdüñ-mi kız. [D115]
Gelen-ile giden**den** şorduğum çok. [D116]
Alan şabağ han kız yirü**nden** turmadum-mı. [D116 V49]
Yaltaçuk gördi kim yanar, saz**dan** çıkdı Beyregüñ ayağına düşdi, kılıcı altı**ndan** kiçdi. [D119 V51]
Beyrek dağı suçı**ndan** kiçdi. [D119 V51]
Kalın Oğuz bigleri aru şud**an** abdest aldılar, ağ alınlarn yire kodılar iki rik‘at namaz kıldılar. [D120]
Şekli Meliki böğürdübeni Kazan Big at**dan** yire şaldı. [D120 V52]
...ağ pürçeklü anañ yiri behişt olsun,oğul-ile karındaş**dan** ayırmason... [D122 V53]
...ahır vaktında aru imand**an** ayırmason... [D122 V53]
Bir gün Ulaş oğlı Kazan Big yir**inden** turmış-idi. [D122 V68-7]

Ƙalkubanı yirümden men ƙururam. [D124]

...hüneri oğul atadan-mı görür öğrenür, yohsa atalar oğuldan-mı öğrenür...
[D125]

...men senden ne gördüm ne öğrenem didi. [D125]

Ağız dilden biş kilime haber maña. [D128]

Oğul biñ kâfir öldürseñ kimse senden ƙan da'vilemez... [D128 V72]

Ƙalkubanı yirümden [D129]

Ağız dilden bir ƙaç kelime haber maña. [D130]

Ƙalkubanı yirümden men ƙurayım. [D130]

Yirden yüce tağlar başına yoldaşların alıp çıƙdı. [D131 V73]

Uruz giñ yaƙadan süñüsin şançdı ƙurdı. [D132]

Atından indi, aru şudan abdest aldı... [D132]

Uruzuñ ƙırƙ yigidi atdan indi... [D133 V74]

Ƙarusından ağ ellerin bağladılar. [D134]

Ağ etinden ƙan çıkınca dögdiler. [D134]

Bigler Tañrı bize bir kür oğul virmiş, varayın anı anası yanından alayın, ƙılıc-
ile paralayayın... [D135]

Ƙan ƙızı boyı uzun Burla Ƙatun Ƙazanuñ geldügin işitdi, atdan aygır deveden
buğra ƙoyundan ƙoç ƙırdurdı. [D135 V75]

Ƙan ƙızı gördi kim Ƙazan gelür, yumurlanup yirinden örü ƙurdı... [D135 V75]

Ƙalkubanı yirüñden örü ƙurduñ. [D136]

Aşılan aşılan ƙayalardan Ƙazan oğlan uçurduñ-mı. [D136]

Ağ ellerin ƙarusından bağlatduñ-mı. [D136]

Ƙara gözden acı yaşın dökdürdüñ-mi. [D136]

Ƙarşu yatan ƙara tağdan / Bir oğul uçurduñ-ise digil maña. [D138]

Ƙamın aƙan yügrük şudan / Bir oğul uçurduñ -ise digil maña. [D138]

Paralanup ƙazılık atumdan inmeyinçe. [D138]

Kâfir yollarından dönmeyeyin didi. [D139]

Yohsa a Ƙazan ayağumdan sermüze atayın-mı. [D139]

Qalkubanı yirü**nden** tıram dir-idüm. [D139 V77]

Görklüm, oğul gelse send**en**-mi şorar-idüm... [D140]

Qarusı**ndan** ağ ellerini bağlañ. [D143]

Oğlı-y-ile ikisini bir yir**den** öldürüñ. [D143]

Qarusı**ndan** ağ elleri bağlu digil. [D144]

Alar tañ-ile yirü**nden** tırdıgım senüñ-içün. [D145 V80]

Yaradan Allah**dan** meded didi. [D147 V81]

Qoñur atı**ndan** yire indi. [D147 V81]

Aqıp giden aru ş**udan** abdest aldı. [D147 V81]

Ağladı, qadır Tañrı**dan** hâcet diledi, yüzün yire sürdi. [D147 V81]

Qalkubanı yir**inden** tıran Qazan. [D149 V82]

...qara bıyıgın yidi yir**den** eñsesinde dügen, Qazan qartası Qara Göne çapar yetdi. [D150]

...Qazan kibi pehlivanı bir şavaşda üç kerre atı**ndan** yıkan... [D150]

Paraşaruñ Bayburd Hışarı**ndan** parlayup uçan, ap alaca gerdegine qarşı gelen... [D151]

Çaya baksa çalımlu, çal qara kuş erdemlü, qur qurma kuşaklı, qulağı altun küpelü, qalın Oğuz biglerini bir bir at**dan** yıkan... [D151]

Aru ş**udan** abdest aldılar, iki rek‘at namaz kıldılar. [D152]

Big nöker**den** nöker big**den** ayrıldı. [D152 V84]

Qazan kendü düpe depdi, Tekür ile Şökli Melike havala oldu, böğürdübeni at**dan** yire şaldı, alça qanın yir üzerine dökdi. [D152 V84]

...ağır şoñı aru imand**an** ayırmason, ağ alnuñda biş kelime du‘â kıldıq... [D154 V85]

Kiçen**inden** otuz üç aqça alur-idi, kiçmeyen**inden** döge döge kırk aqça alur-idi. [D155]

Vallah big yigid Allah Ta‘āl**adan** buyruq oldu, al qanatlu ‘Azrâil ol yigidüñ canın aldı. [D156]

Altun ayağum elüm**den** yire düşdi. [D157]

Al kıanatlu ‘Azrā’il menüm elüme girse öldüre-y-idüm, yahşı yigidüñ canın anuñ elinden kıurtara-y-idüm dir-idüñ... [D158]

‘Azrā’il bir gögerçin oldu, pencereden uçdı gitdi. [D159]

Yigitlerüm ‘Azrā’ilüñ gözini eyle kıorıtıdum ki giñ kapuyı kıodı ıar bacadan kıaçdı... [D159]

...çünkü menüm elümden gögerçin kibi kıuş oldu uçdı... [D159]

Ol şarabdan içen esrük olur. [D160]

Döndi ‘Azrā’ile ya pes sen ne eylemeklü kıadasın, sen aradan çıkğıl, men Allah Ta‘āla-y-ile kıaberleşeyim didi. [D161]

Baba senden can dilerem virür-misin. [D163]

Delü Dumrul babasından yüz bulmayup sürdi anasına geldi. [D164]

Gök yüzinden al kıanatlu ‘Azrā’il uçup geldi. [D164]

Babamdan can diledüm ana virmedi. [D164]

Senden can dilerem ana. [D164]

Yad kıızı kıalalum var, andan menüm iki oğlançuğum var... [D166]

Gök yüzinden al kıanatlu ‘Azrā’il uçup geldi. [D166]

Baba men yirümden kıurmadın ol kıurmuş ola, men kıara kıoç atuma binmedin ol binmiş ola... [D171]

Oğul kıız görmek senden, mal rızkı virmek benden didi. [D171]

Böyle digeç erenler evreni Kıan Kıuralı yirinden kıurdı, kıırkı yigidin yanına aldı... [D171]

Bu kıadar işden kıorıhan yigit-mi olur. [D176]

...yukarudan tamaşı ider-idi. [D178]

Yigit ne yirden gelürsin? [D179]

Kıan Kıuralı yirinden kıurı geldi, apul apul yorıdı, ağ alnını açdı, ağ bileklerini şığadı, ayıtdı-kim: [D179]

Kızı kıoşkden başıar-idi, kıaraklığı boşaldı, kedisi mavladı, avşıl olmuş kıana kibi ağzınuñ suyu akdı. [D180]

Kalkubanı yirüñden kıurmaduñ-mı. [D181]

Alp erenler arımından kayurur mı olur. [D181]
aru onlu Selcen atun kskden bakar. [D181]
Bu dnyayı erenler ‘aıl-ile bulmışlardur, bunun ninden sırayayım...[D182]
...ne hnerm var-ise ardından gstereyim didi. [D182]
Adı grkl Muammede şalavat getrdi, buanu ninden şavuldu. [D182]
uyruından ç kerre gtrp yere şaldı. [D182]
Mere kıızı vir, şehirden sr, ıksun gitsn didi. [D183]
Buadın krtıldı, aşlandan nie krtıla didiler, alaşdılar. [D183]
Mere ala kpuzum ele al men g, şaru onlu kıız ‘ışkına bir aşlandan dneyim-mi didi. [D183]
ara polat z kılıdan kayıtmayan [D184]
Aa tozlu atı yaydan drsinmeyen [D184]
A yelekl tkn odan kayıkmayan [D184]
Alp yigitler şavaş gn arımından kayurur-mı didiler. [D184]
aru onlu Selcen atun kskden bakar. [D184]
Sgsninden ttdı bilini zdi... [D185]
...tekr deven azın yidi yirden bala didi. [D185]
an uralı fırlar deven kltuından girer, fırlar ıkar. [D186]
alkbanı an uralı yirden trı geld. [D186]
ara kıara talardan aber aşa. [D186]
anlı kıanlı şulardan aber kıe. [D186]
anum kıalkbanı yirden trmaz olsan [D187]
Seni deve burnından zebun olur didiler bilmez-misin [D187]
aru onlu Selcen atun kskden bakar [D187]
...yaradan kdir Tarıya şıındum, bir buradan dneyim-mi, inşa ‘llah bunun daı başın keseyim didi. [D188]
Mancılıı aır taşdan gızıldayup atı inen [D188]
Alp yigitler kıırış gn arımından kayurur-mı... [D189]
aru onlu Selcen atun kskden bakar [D189]

Başup iki yir**den** boğazladı. [D189]

Arkası**ndan** iki kayış çıkardı, tekürün önüne bıraktı, aydur: [D189]

Çaruları**ndan** ağ ellerün bağlanmadın [D192]

Çarçaşuban uğraşuban tağ**dan** indi [D192]

Yigidüm üzerüne yağı geldi, oymak **benden** şavaşuban hünere göstermek **senden** didi. [D193]

Āmennā ve şaddaknā maşşudumuz Hakk Ta‘āla dergahında hāşıl oldu diyüp aru ş**udan** abdest aldı. [D193]

Ala tañ-ile yirün**den** tırı geldün [D194]

Ağız dil**den** bir kaç kelime haber maña [D194]

Bir bölük kaza şahin girmiş kibi kâfire at şaldı, bir uç**ndan** kırıp kâfiri ol bir uçma çıktı. [D195]

Çalkubanı yir**inden** tıran yigit ne yiğitsin. [D196]

Şakaluñ-ile boğazuñ**dan** tutayın-mı [D196]

Çaytabanlar tırum**ndan** döner-mi olur [D196]

Al duvağum alt**ndan** söyleşmedüm [D198]

Şadak**ndan** toksan oñın yire dökdi. [D199]

Çalkubanı yir**üm****den** tırur idüm [D200]

Babamuñ ağ ban iv**inden** çıkar-idüm [D200]

İrağ**ndan** yak**ından** gelişdiler, gizlü yağa tıutuban yilişdiler, tatlu damağ virüben şorışdılar, ağ boz atlar binüben yortışdılar, big babası yanına irişdiler. [D200]

At**dan** aygır deved**dan** buğra koyun**dan** koç kırdırdı. [D200]

Ecel geldüğünde aru imand**an** ayırmasun, Kâdir seni nâmerde muhtac itmesün, Allah viren ümizün üzilmesün, ağ alnuñda biş kelime du‘ā kılduk kabul olsun... [D201]

Çam Çan oğlu Çan Bayındır yir**inden** tırmış-idi. [D202]

Çaba dizi üzerine çökdi, Bayındır Çand**an** akın diledi. [D202]

Pes ol tekür çal‘ad**an** taşra çıktı, meydana girdi er diledi. [D203]

Yaşag eylemişler-idi, tutsak olduğın oğl**andan** saklarlar- idi. [D204]

Aygır Gözler Şuy**ından** at yüzdüren, elli yedi kal‘anuñ kilidin alan Eylik Koca oğlı Dülek Evren bile varsun didi. [D205]

Koşa bur**cdan** kayın okı eglenmeyen Yağrınçı oğlı İlalmış senüñ-ile bile varsun didi. [D205]

Ejdehalar ağz**ından** adam alan Delü Evren bile yetdi. [D206]

Yirüñ bir uç**ndan** bir uçına yetem diyen Şoğan Şaru bile varsun. [D206 V88]

...ağ boz atlar çapdurur alplar gördüm, ağ ışıklı alpları yanuma şaldım, ağ şakallı Dede Korkut**dan** öğüt aldım... [D206 V88]

...kalkubanı yirüm**den** örü tırdım, kargu dillü öz süñümü kapdım, karşılayı ol ere vardım... [D207]

...karşus**ından** ol eri sançasım vakıt deñedüm, göz uçı-y-ile ol ere bakdım, dayım Emen imiş anı bildüm, döndüm ol ere selam virdüm... [D207]

Kalkubanı yirüñ**den** tırdıgında [D208]

Karım**ından** dönmese kaçmasa erlik yahşı didi. [D208]

Ol mel‘un dağı kal‘a**dan** taşı gelüp bunlara muqābil oldı... [D208]

Kıyan Selçük oğlı Delü Tındar yir**inden** tırı geldi... [D209]

...altmış tutam süvri cıdasın koltuk kışup ol kâfiri karşus**ndan** süsem didi, süsemedi. [D209]

Kâfir tekür karmalayup zarb itdi, süñüsin çekdi el**inden** aldı, ol altmış batman gürz ile Tındarı depere tutup çaldı. [D209]

Tekür karmalayup el**inden** çomağın aldı, anı dağı gürz ile urdı. [D209 V90]

Sen an**adan** toğmaduñ [D210]

Sen at**adan** olmaduñ [D210]

...dergah**dan** sürdüñ [D210]

Meded send**en** [D210]

...ahır şoñı aru im**andan** ayırmason, ağ alnuñda biş kelime du‘ā kılduğ kabul olsun, günahuñuzu adı görklü Muhammed Muştafa yüzi şuyına bağışlasun hanım hey! [D213]

Hanum saz**dan** bir aylan çıkar, at urur, apul apul yorıyışı adam kibi, at başuban kan sömürür.[D213]

Mahmuzı tokındı, bu yığanak yarıldı. İç**inden** bir oylan çıkdı, gevdesi adam depesinde bir gözi var. [D216]

Aruz Depegözi döğdi, söğdi, yaşak eyledi, eslemedi. Ahır iv**inden** kovdı. [D217]

Depegöz Oğuz**dan** çıkdı bi yüce tağa vardı. [D218]

Depegöz görüp kaçıldı, bir ağacı yir**inden** kopardı, atup elli altmış adam helāk eyledi. [D218]

Aruş cand**an** iki karındaşı Depegöz elinde helāk oldı. [D218]

Çarıçuk aydur: Basat şimdi akı**ndan** geldi, varayın... [D221]

...yidi katla Oğuzı yir**inden** sürdi, kesim didi kesdi, günde iki adam biş yüz koyun istedi, Yuñlu Koca ile Yapağulu Kocayı aña hizmetkār virdiler... [D222]

Yügrük olan atlarıñ tavlası**ndan** / O zalım seçdüirdi ola kardaş. [D223]

Biserek biserek develerüñ kañarı**ndan** / O zalım ayırdı ola kardaş [D223]

O zalım send**en** ayırdı ola kardaş [D223]

Kardaşum**dan** ayrıldum diyü çok ağladı, zārılık kıldı. [D223]

Bilüg**inden** bir tutam oh çıkardı biline şokdı, kılıcın hamayıl kuşandı, yayın karusına bıraktı, eteklerin kıvurdu. [D225]

Çekdi bil**inden** bir oh çıkardı. Depegözün yağrına bir oh urdı. [D225]

Kocalara aydur: Oğuz**dan** yine bize bir turfanda kuzı geldi didi. [D226]

Basatı öñine katdı tutdı. Boğaz**dan** şalındurdu, yatağına getürdi, edüginün künçına şokdı, aydur: [D226]

Yine uyudu. Basatın hançeri var-idi, edüğini yardı, iç**inden** çıkdı. [D226]

Toklıçuklar, devletün şakar koç gel kiç didi. Bir koç yir**inden** kalkdı, gerinüp söndi. [D227]

Def'i Basat koçı başup boğazladı, derisini yüzdi, kuyruğı-y-ile başını der**iden** ayırmadı, içine girdi. [D227]

Basat koçun başını Depegözün eline şundı. Depegöz buynuzı**ndan** berk tutdı. [D228]

Qaldurıçak buynuz deri-y-ile elinde qaldı. Basat Depegözün budı arasınd**an** sıçrayup çıqdı. [D228]

Haman-dem künbed yarıldı, yidi yir**den** kapu açıldı. [D229]

Balçağınd**an** ol kılıcı berk tutdı. Geldi, aydur: Mere Depegöz niçesin didi. [D230]

Ala göz**den** ayırdun yigit meni [D231]

Tatlu cand**an** ayırsun Qadır seni [D231]

Qırış günü öñ**din** depen alpuñuz kim [D231]

Alp eren er**den** adın yaşurmak ‘ayıb olur [D231]

Qırış günü öñ**din** depen alpumuz Ulaş oğlu Salur Qazan [D232]

Qalkubanı yirümb**den** turam dir-idüm [D232]

Qalın Oğuz biglerind**en** ‘ahdum bozam dir-idüm [D232]

Ala göz**den** ayırdun yigit meni [D233]

Tatlu cand**an** ayırsun Qadır seni didi. [D233]

Basat kaçıyup yirind**en** turı geldi. [D233]

Qanlı kanlu şulard**an** kiçit virsün didi. [D234]

Erlik-ile qardaşun kanın alduñ, qalın Oğuz biglerini yük**den** kırtardun, qadır Allah yüzün ağ itsün Basat didi. [D235]

Ölüm vaqtı geldüğinde aru imand**an** ayırmason, günahuñuzı adı görklü Muhammed Muştafaya bağışlasun hanum hey. [D235]

Qam Gan oğlu Han Bayındır yirind**en** turmış-idi. [D235]

Hışımını kavumını ayırdı, ivini çözdi, Oğuz**dan** köç eyledi. [D236]

Üç-yüz altmış altı alp ava binse, kanlu geyik üzerine yorıyış olsa, Begil ne yay kırar-idi ne oğ atar-idi, haman yayı bilegind**en** çıkarur-idi, buğanun şığınun boynına atar-idi, çeküp turgurur-idi. [D237]

Alplar içinde bizi kışkunumuz**dan** balçığa baturdun didi. [D238]

Bayındır Hanun bahşışın öñine dökdi, hana küsdi, divand**an** çıqdı. [D238]

Qalkubanı yirüñ**den** turı geldün [D239]

Arqu Bili Ala Tağ**dan** dünin aşdun [D239]

Akındılı görklü şud**an** dünin kiçdüñ [D239]

Qalkubanı yirü**nden** tırı geldüm [D239]

Arğu Bili Ala Tağ**dan** dünin aşdum [D239]

Hanumuzuñ nazarı biz**den** dönmiş gördüm [D240]

Av avlayı gezer-iken öñ**inden** bir paralı geyik çıkdı. Begil buña at şaldı.
[D240]

Buğa açımış-idi, kendüyi bir yüce yir**den** atdı. [D240]

Haman bilüg**inden** gez çıkarıp atınuñ terkilerini tırtı, urdı. [D241]

Qaftanı altı**ndan** ayağın berk şardı. [D241]

Avçılard**an** ayru, dülbendi boğazına kiçdi, ordusu uçına geldi. [D241]

Qalkubanı yirüñ**den** tırı geldüñ [D241]

Ağız dil**den** bir kaç kelime haber maña [D241]

Qalkubanı yirü**nden** tırı geldüm [D241]

At üzer**inden** meni kap döşegüme çıkar didi. [D242]

Aşlan enügi yine aşlandur, atasını at üzer**inden** karvadı tutdı döşegine çıkardı.
[D242]

Begil aydur: Görklüm at**dan** düşdüm, ayağum şındı didi. [D242]

Otuz iki diş**den** çıkan bütün orduya yayıldı, Begil at**dan** düşmiş ayağı şınmış
diyü. [D243]

Qalkubanı yirüñüz**den** örü turuñ, yatur yirde Big Begili tutuñ... [D243]

...ağ ellerin karusı**ndan** bağlañ, gafillüce görklü başın kesüñ, alça kanın yir
yüzine döküñ, ilin günin çapuñ, kızın gelinin yesir idüñ didi. [D243]

Qalkubanı oğul yirü**nden** tırı geldüm [D244]

Qara qara tağlard**an** haber aşmış [D244]

Qanlı kanlı şulard**an** haber kiçmiş [D244]

Demür Qapu Dervend**inden** haber varmış [D244]

Qarusı**ndan** ağ ellerin bağlañ dimiş [D244]

Qalkubanı oğul yirüñ**den** tırı gelgil [D244]

Ağız dil**den** Bayındıra selam virgil [D245]

Kaıkubanı yirümden tırmağum yok [D245]

Göksinden er sançayım senün için [D246]

Erden ere kiçüreyim senün için [D246]

Karısından ağ ellerin bağlañ [D248]

At üzerinden ikisi karşıdılar, tartışdılar. [D251]

... dergahdan sürdün [D251]

Oğlan kâfiri götürdi yire urdı. Burnından kanı düdük kibi şorladı. [D252]

Karşı yatan kara tağdan oğlana yaylak virdi. [D252]

Kara koşu yügrük atdan tavla virdi. [D252]

Ters Uzamışun sözi Egrege kâr eyledi. Tırdı, Kazan Bigden akın diledi. [D254]

Kara kara tağlardan haber aşdı, kanlu kanlu şulardan haber kiçdi, kalın Oğuz illerine haber vardı. [D256]

Atın çekdiler bindi. Çapdı, anasınıñ ivine geldi. Atından indi, anasınıñ dilin aradı. Segrek burada şoylamış, görelüm hanum ne şoylamış: [D257]

Kaıkubanı ana yirümden tırdım [D257]

Ağ boz atun üzerinden yire ingil [D258]

Ala gözden acı yaşın döker olur [D259]

Oğlan aydur: Meni yolumdan ayırmañ, ağam tutılan kal'aya varmayınca, ağamuñ ölüsün dirisin bilmeyinçe, öldi-y-ise kanın almayınca kalın Oğuz iline gelmegüm yoh didi. [D260]

Atdan aygır deveden buğra koyundan koş kırdurdılar. [D260]

Örü tırdı. Tavladan bir şahbaz at çıhardı, eyerledi. [D261]

Gelenden gidenden haber şoram [D261]

Yirlerinden kalkdılar oğul gitme diyü, gördiler çara olmadı. [D262]

Dereşam uçından kiçdi, ol kardaşı tutılan koruya geldi. [D263]

Bu kerre at oğlanuñ bileginden boşandı, kaçdı. [D265]

Egredi zindandan çıkardılar. Saçı sakalını yülidiler. [D265]

Egrek aydur: Kanı ol delü yigit? Irakdan gösterdiler. [D266]

Kāfirler aydur: Tekür**den** buyruk saña oldı, sen var didiler. [D266]

Kāfirler aydur: Hay ne uyumak, koltuğı altın**dan** bakar kalkar bize giñ yazuyı tar gösterür didiler. [D266]

Şıçradı kāfirler arasın**dan** çıkdı, at sürüp bu yigidüñ üzerine geldi. [D266]

Atın**dan** indi, çılıbrını bir tala ilişdürdi. [D266]

Bakdı, gördi-kim ayuñ on dördine beñzer bir maħbub ala gözlü genç yigit burçaķ burçaķ derlemiş uyur, gelenden gidenden haberi yok. [D266]

Qalkubanı yirinden tıran yigit [D267]

Arķu Bili Ala Tağ**dan** dünin aşan [D267]

Bençileyin qarusın**dan** ağ ellerin bağladuban [D267]

Qarusın**dan** qollaruñı bağlatmağıl [D267]

Ne yiğitsin qalın Oğuz ilinden gelen yigit [D267]

Çekdi qopuzı elinden aldı. [D268]

Alan şabaķ yirüm**den** tırduğum qartaş içün [D268]

Ğavğa günü öñ**din** depen alpuñuz kim [D268]

Qırış günü öñ**din** deper alpumuz Salur Qazan [D269]

Qarşu yaķa**dan** kāfirler baķışurlar. [D270]

Qanlı kāfir elinden qartaşçuğın tartup aldı. [D270]

Ol gün ala bargah otaķlar dikildi. At**dan** ayğır deveden buğra qoyundan qoç kıırıldı. [D271]

At**dan** indi, oğlanları-y-ile qūa qūa görışdi. [D271]

Ölüm vaķtı geldüğinde aru imand**an** ayırmasun, günahuñuzı Muħammed Muştafa yüzi şuyına bağışlasun, āmin diyenler didār görsün ħanum hey ! [D271]

Yimegini şuyını degirmen taşı delüğinden virürler-idi. [D274]

Qazan aydur: Ölülerüñe aş virdüğün vaķıt ellerinden aluram, hem ölülerüñüzün yorgasına binerem kâhillerin yederem didi. [D274]

‘Avrat aydur: Vay senüñ elüñ**den** ne yir yüzinde dirimüz ve ne yir altında ölümüz kırtılur-imiş didi. [D275]

Kerem eyle, ol tatarı kıyud**an** çıkar, kızçuğazuñ bilini üzer, yir altında kızçuğazuma biner-imiş... [D275]

...hem ölülerümüz için virdüğümüz aşı ellerinden çeküp alup yir imiş, anuñ elünden ne ölümüz ne dirimüz kırtılır-imiş... [D275]

...dinüñ işkına ol eri kıyud**an** çıkaruñ, bizi ögsün Oğuzı şındursun... [D275]

Vardılar, Kazanı kıyud**an** çıkarup getürdiler. [D275]

Vallah billah toğrı yolu görür-iken egri yold**an** gelmeyeyin didi. [D276]

Kılıcuñ**dan** şaparum yok [D277]

Yüksek yüksek kara tağ**dan** taş yuvarlansa [D277]

Fir'avun şişler yükleyüp yir**den** çıksa [D278]

Bir yiland**an** ne var ki kırhduñ didüm [D278]

Kılıcuñ**dan** şaparum yok [D278]

Kılıcuñ**dan** şaparum yok [D279]

Kılıcuñ**dan** şaparum yoh [D281]

At**dan** inüp tacir tonın geydiler. [D283]

Uruz at**dan** indi, aydur. [D284]

...meni seven at**dan** insün, bunuñ kapısına birer gürz uralum didi. [D284]

On altı yigit sıçrayup at**dan** indiler. [D284]

Kazan Big üzerümüze yağı geldi, bu yağıyı üzerümüz**den** ayırur-iseñ seni koyu virelüm didiler. [D285]

Vallah billah toğrı yolu görür-iken egri yold**an** gelmeyelüm didi. [D285]

Kalkubanı yirinden turan yigit ne yigitsin [D286]

Paraşaruñ Bayburd Hışarından parlayup uçan [D286]

Kazan köñlinden aydur: El-hamdu li'llah menüm oğlançuğum böyük er olmuş didi. [D287]

Karvadı Beyregi bileginden tutdı, tartdı çomağını elinden aldı, Beyregüñ eñsesine bir çomağ urdı. [D287]

Alar tañ-ile yirinden turan yigit ne yigitsin [D287]

Öz adına horlayan ilden çıkan [D288]

Qazan at depdi, süñüsin çeküp elinden aldı, depesine urdı, para para oldu uvandı. [D288]

Qalkubanı yirinden tırı gelen [D288]

Qalkubanı yirinden tırı gelen [D289]

Çekdi añsuzın elinden aldı, kılıcı tırttı babasınıñ üzerine at saldı. [D289]

Atdan yire indi, atasınıñ elin öpdı. [D290]

Cemi'si atdan inüp Qazanuñ elin öpdiler. [D290]

Qanlı kâfir elinden babasını tırtup aldı. [D290]

Ölüm vaqtı geldüğinde aru imandan ayırmason, Qâdir seni nâmerde muhtac itmesün... [D291]

Qalkubanı Qazan Hân yirinden tırı geldi [D293 V94]

Atdan aygır, deveden buğra, koyundan koç kırdurdı. [D294]

Bigler Beyrek bizden kız almışdur güyegümüzdür, amma Qazanuñ ınağıdur... [D295]

...siz kılıç üşürüñ paralañ, aradan Beyregi götürelüm... [D295]

Men Qazandan dönmezem bellü bilgil didi. [D296 V96]

'Avratuñdan-mı öğrendüñ sen bu işi qavat didi. [D297]

Vallah men Qazan uğurına başum qomışam, Qazandan dönmezem, gerek-ise yüz para eyle didi. [D297]

Yigitlerüm yirüñüzden örü tıruñ [D298]

Arqu Bili Ala Tağdan dünin aşuñ [D298]

...men Qazandan dönmezem didi, nâmerd tayıñ qağıdı Beyregi kılıçladı, qara qana bulaşdı buñlu oldu... [D298]

...aramuzdan eksildi, hem vaşıyyet eylemiş, menüm qanum qomayasın alasın dimiş, varalum düşmeni haqlayalum di didi. [D301]

Bir yigit aramuzdan eksildi, senüñ yoluñda baş virdi, dirim qanın alsun dimiş, ağlamağ-ile nesne mi olur, tırı gel yukaru didiler. [D301]

Göksinden yalabıdağ öte kiçdi. At üzerinden yire şaldı. [D302]

Qara Göne atdan indi, Aruzuñ başın kesdi. [D303]

Taş Oğuz bigleri bunu görüp hep at**dan** indiler, Kazanuñ ayağına düşdiler, şucların dilediler, elin öpdiler. [D303]

Beyregüñ kanın tayısından**dan** aldı. [D303]

Ölüm vaktı geldüğünde aru imand**an** ayırmasun, ağ şakallu babañ yiri uçmağ olsun, ağ pürçeklü anañ yiri behişt olsun... [D303 V99]

B. Eklendiği adı, fiile “-den dolayı, -dığı için” ifadesi ve sebep-sonuç ilişkisi ile bağlar.

Metinde ayrılma ekinin ilgili işlevini tanımlayan 35 örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

...bu qarayıb baña ya bend**endür** ya hatund**andur** didi. [D12 V7]

Send**en**-midür bend**en**-midür, Tañrı Ta‘āla bize bir batman oğul virmez ned**endür** didi, şoyladı: [D13]

...saña bu yarad**an** qorğma oğlan ölüm yoqdur... [D26 V15]

Ne bileyin oğul arslan**dan**-mı oldı. [D27]

Yohsa kaplan**dan**-mı oldı ne bileyin oğul. [D27]

Bu suç bu günah babam**dandur** didi. [D28 V16]

Ana ağlamağıl, maña bu yarad**an** ölüm yoqdur qorğmağıl... [D28 V16]

...bu yarad**an** saña ölüm yoqdur tağ çiçegi anañ südi saña merhemdür didi. [D28 V16]

Vaқы ‘asınd**an** sermürdi örü tırdı. [D39 V55]

Semüz koyun aruq toklı bayırda qalsa kurt gelüp yimez-idi şapanınuñ qorqusınd**an**. [D57]

Dölin almaq**dan** safañ var-ise Şökli Melik... [D59] (?)

Apul apul yorıyışuñ**dan** / Aslan gibi turıışuñ**dan** / Qañrıluban baqışuñ**dan** Ağam Beyrege beñzedürem ozan seni. [D106]

Dede gördi-kim Delünüñ canına kiçmiş, başı qapusı olmış, gevdesi püred**en** görünmez, yüzi gözi belürmez. [D88 V32]

Oğlum idügin and**an** bileyim, sırça parmağını qanatsun, kanını destmala dürtsün, gözüme süreyin, açılacaq olur-ise oğlum Beyrekdür didi. [D118]

Zirā ağlamaq**dan** gözleri görmez olmış-idi. [D118]

Yalançı oğlu Yaltaçuk bunu işitdi, Beyregüñ korqusı**ndan** kaçdı özini Tana Sazına şaldı. [D119 V51]

Qazan oğlan avda idügin **andan** bileyin kim yorgun atuñ-ile gedilmiş cıdañ-ile ardına düşesin didi. [D140]

Çün ‘inayet Tañrı**ndan** oldu, bigüñ paşanuñ himmeti Qan Turalıya oldu... [D185]

Ol zamanda Oğuz yiğitlerine ne қаза gelse uyğ**udan** gelür-idi. [D191]

Pes bir uğur**dan** bigler hişara yoriyış itdiler, yağmaladılar. [D212]

Çobanuñ içine қорһu düşdi amma қızuñ derdinden beñzi şarardı. [D215]

El-hāşılı ordu bunuñ uçı**ndan** қatı incindiler, ‘āciz қaldılar. [D217]

Mere kocalar munuñ ölümi ned**endür**? [D226]

Pusduğı**ndan** қара тағlara tuman düşmiş [D244]

Vardılar nagāhandan altmış demür tonlu kāfir oğlanuñ üzerine geldiler. Geyim kılcıdası**ndan**, at çokraması**ndan**. [D264]

Gider-iken ‘araba kıcırdaşı**ndan** Qazan oyandı. [D273]

Heybetinden şol gözüm yaşardı [D278]

Oğuzı görür-iken seni ögmegüm yok / **Andan** öldürür-iseñ mere kāfir öldür meni [D281]

...Qazan gelsün çıқsun, bir yigit senüñ uç**uñdan** aramuzdan eksildi... [D301]

B.1. Bu fonksiyonu, neden bildiren edat ile birlikte kullanılarak da ifade ettiği 4 örnek vardır:

Bu қadar nesne**den** ötüri niye saht olursız, bu-gün ben geydüm yarın nayıbüm geysün... [D89]

Şimdi yigidi atar yıқar serer pırtar, yıқılsun Oğuz illeri, kırq yigit bir big oğlı-y-ile bir қız**dan** ötüri ölmek nolur didiler. [D180]

Bir şuç**dan** ötüri dergahdan sürdüñ [D210]

Bir şuç**dan** ötüri... [D251]

C. Eklendiği adı, fiile bir nesnenin hangi maddeden yapıldığını veya oluştuğunu gösterme ilişkisi ile bağlar.

Metinde ayrılma ekinin ilgili işlevini tanımlayan **14** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Çala bilen yigide ok ile kılıç**dan** bir çomak yig. [D4]

Çoban şehid olan kardaşların Hakkına kodı, kâfirler leşin**den** bir büyük depe yıgıdı... [D42]

...çaķup od yakdı, daħr kepenegin**den** kurumsı idüp yarasına basdı... [D42]

Çobanuñ üç yaşar tana derisin**den** şapanınuñ ayası-y-idi... [D56]

...üç kiçi tüyin**den** şapanınuñ kolları-y-idi... [D56 V64]

...bir kiçi tüyin**den** çatlağucı-y-idi. [D56 V64]

Qara Dere ağzında kâdir viren, kara buğa derisin**den** bişiginüñ yapuğı olan... [D59 V65]

Altmış ögeç derisin**den** kürk eylese topuklarını örtmeyen... [D61 V66]

...altı ögeç derisin**den** külah itse kulaķlarını örtmeyen... [D61 V66]

Qara toñuz etin**den** yaħnı yidürdüñ doyamadum. [D100]

Qara kıld**an** sicim boynına taķılı digil. [D144]

Qara dere ağzında Kâdir viren, kara buğa derisin**den** bişiginüñ yapuğı olan... [D149 V82]

Qayın talı yelegin**den** şom altunlu menüm oħum [D204 V87]

Erdil teke buynuzin**dan** kaķı yaylu [D221]

Ç. Eklendiğı adı, başka bir ad veya fiile bir bütünün parçasını gösterme veya o bütünden gelme ilişkisi ile bağlar.

Metinde ayrılma ekinin ilgili işlevini tanımlayan **17** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

...kara koyun yaħnısın**dan** öñine getürüñ yir-ise yisün... [D10 V6]

Qara koyun yaħnısın**dan** öñine getürdiler. [D11]

...kara koyun yaħnısın**dan** öñine getürüñ... [D13]

...kara koyun yaħnısın**dan** öñüme getürdiler. [D13]

Öz gevdeñ**den** başuñ keseyin-mi [D13]

...al şarabuñ itisin**den** aldı içdi... [D20]

Ol nāmerdler daḥı bir yirde ḵonmıřlar-idi, al řarabuñ itisinden içerler-idi.
[D31]

...elleri bileginden ḵınalı, parmaḵları nigarlı... [D36]

...bilegümden on parmaḡımı ḵanda gördüm... [D43 V57]

Hey big yigit bize daḥı bu geyikden pay vir didi. [D77]

Bileginden on parmaḡını şovuk almış. [D115]

Ṭoḵuz ḵara gözlü, örme řaḵlı, elleri bileginden ḵınalı parmaḵları nigarlı...
[D123]

Her birinden Ulaş oḡlı Salur Ḵazan içmiş-idi. [D123 V69]

Men niḵe can bulayım, meḡer bir ḵoca babam bir ḵarı anam var, gel gidelüm,
ikisinden biri bolayki canın vire, alḡıl, menüm canımı ḵoḡıl didi. [D162]

Birinden taşra geldi. [D229]

Uḵardan ḵaz tavuḵ, yorırdan geyik tavşan bu ḥavluya ṭoldurup Oḡuz
yigitlerine bunu dām itmiş-idi. [D255]

D. Adlardan sonra “başka, beri, dolayı, gayri, geri, sonra, yana” gibi ayrılma
durumu isteyen edatlarla edat grupları oluşturur ve farklı görevler yapar.

Metinde ayrılma ekinin ilgili işlevini tanıklayan **25** örnek bulunmaktadır.
Örnekler şu şekildedir:

Bu ivi ḥarab olası ere varaldan berü daḥı ḵarum ṭoymadı... [D8]

...öyledenḵe gezdi; öyleden soñra ivine geldi... [D8 V5]

Ḥatunı ḥāmıle oldu, bir niḵe müddetden soñra bir oḡlan ṭoḡurdu. [D15]

...şundan berü ‘aḵlum uşşum dire bilmen... [D43 V57]

Dedem Ḵorḵut öteden berü geldi. [D83]

Bu ḵadar nesneden ötüri niye saḥt olursız, bu-gün ben geydüm yarın nayıbüm
geysün... [D89]

...ḵırḵ güne deḡin şıra vardı geyüñüz, andan soñra bir dervişe virelüm didi.
[D89]

Devletlü Ḥanuñ ‘ömri uzun olsun, Beyrek diri olsa on altı yılđan berü gelür-
idi... [D93]

arnın  oyurdu **dan** sonra  azanları depdi d kdi  ev rdi. [D111]

...Beyrek**den** sonra ba u a bu  al gelec gin bil r-id k? didi. [D114]

...amanatum var   marlaram anlara, **andan** sonra men m canum alasın didi. [D166]

Senden sonra men neylem. [D167]

Senden sonra bir yigidi [D168]

Bu boy Del  Dumrulu  olsun, menden sonra alp ozanlar s yles n, aln  a uk c merd erenler di les n didi. [D169]

 imdi yigidi atar yıkar serer pırtar,yıkılsun O uz illeri, kır  yigit bir big o lı-y-ile bir kız**dan**  t ri  lmek nolur didiler. [D180]

Canavarlar serveri a landur, anu -ile da ı oyun g sters n, kızı **andan** sonra virel m didi. [D183]

Canavarlar serhengi deved r, anu -ile da ı oyunun oynasun didi, **andan** sonra kızı virev z didi. [D185]

Bir  u **dan**  t ri...[D210]

O uzu    nin e bundan evvel kimse k  mez-idi. [D214]

Bilmez z amma g zinden  ayrı yerde et yokdur didiler. [D226]

Mere   at g r  , bu gelen Begil-ise siz**den**   din men ka aram didi. [D246]

Bir  u **dan**  t ri... [D251]

... **andan** sonra  art eyles n biz m ilim ze ya ılı a gelmeye didi. [D275]

... adırın ild**en**   din dikdi, a  boz ata binen ol yigit ne yigitd r, kim   nesid r, yigit ba u -i  n digil ma a. [D287]

... **andan** sonra  azan-ile i  m z  ayır ola didi. [D295]

E. Ayrılma durum ekini almı  bir ad, ba ka bir ad veya ad soylu kelime ile ayrılma grubu olu turabilir.

Metinde ayrılma ekinin ilgili i levini tanıklayan 5  rnek bulunmaktadır.  rnekler  u  ekildedir:

Bir yigid   kara  a  yumrısın a malı olsa yı ar direr  aleb eyler, na ibinden artu ın yiye bilmez. [D3]

Yeñiden toğanın öldüreyin. [D49]

Bu yigidi anadan toğma şoyuñ. [D179]

Yeñiden toğanın kıram dir-idüm. [D223]

Yeñiden toğanuñı dirgürmeyeler. [D281]

F. Eklendiği adla daha sonra gelen sıfat arasında karşılaştırma ilişkisi kurar:

Metinde ayrılma ekinin ilgili işlevini tanımlayan **26** örnek bulunmaktadır.

Örnekler şu şekildedir:

...birine dañı vara-y-idüm, umarumdan yahşı uyar ola-y-idi dir. [D8 V5]

...benden alçak kişileri ağ otağa kızıl otağa kondurdı... [D12]

...gezdüğüñden öldüğüñ yig ola... [D19 V11]

...böyle oğul olmağdan olmamak yigdür, öldürseñe didiler. [D19 V11]

Bunda minnet-ile almağdan ise anda babam yanında minnetsüz almağ yigdür didi. [D73]

Tañrınıñ bıyuruğı-y-ile Peyğamberüñ kavli-y-ile aydan aru günden görklü kız kardaşuñ Banu Çiçeği Bamsı Beyrege dilemege gelmişem didi. [D83]

At dimezem saña qartaş direm qartaşumdan yig. [D99]

Başuma iş geldi yoldaş direm yoldaşumdan yig didi. [D99]

Menden yigrek Qadır size oğul vere. [D145 V80]

Senden yigrek Qadır bize oğul virmez. [D147]

Anuñ-içün-ki menden delü menden güçlü er var-mıdır ki çıqa menüm-ile şavaşa dir-idi... [D155]

Yücelerden yücesin. [D161]

Menden ‘aziz menden sevgülü anañdur. [D164]

Yücelerden yücesin. [D168]

...bundan yigregi yoğdur ki gözüm görür-iken oğul gel seni ivereyim didi. [D170]

Menden dañı er qopmayasın Yigenegüm dön didi, Yigenek düşinde tayısına soylamış, aydur. [D208]

Yücelerden yücesin [D209 V90]

Yücelerden **den** yücesin yüce Tañrı [D251]

Atamdan **dan** yigrek kayın ata [D262]

Anamdan **dan** yigrek kayın ata [D262]

Ölülerünüzde **andan** yorga yokdur, hep aña binerem didi. [D275]

Biñ biñ erden **den** yağı gördüm-ise öyünüm didüm [D277]

Er erden **den** adın yaşurmak ‘ayıb olur [D288]

G. Gramerleşmiş örnekler bulunmaktadır.

Metinde ayrılma ekinin ilgili işlevini tanımlayan **15** örnek bulunmaktadır.

Örnekler şu şekildedir:

Bu kazalar saña nireden **den** geldi. [D27]

Seni yağı nireden **den** darımış gözel yurdum [D44]

Ağ ban ivüm şundan **dan** kiçmiş gördün-mi digil maña. [D47 V59]

Dün yok öteki gün ivün bundan **dan** kiçdi... [D47 V59]

...boyı uzun Burla Hatun ağlayuban şundan **dan** kiçdi... [D47 V59]

Yigit gelişün kandan **dan** [D78]

...gelür bundan **dan** kiçer, uralum anı... [D101]

Beyrek bundan **dan** kiçdi, ulu kız karındaşları yanına geldi. [D105]

Kaytabanda kızıl deve bundan **dan** kiçdi. [D139 V77]

Torumları bundan **dan** buzlayup bile kiçdi. [D139 V77]

Kara çoçda kazılık at bundan **dan** kiçdi. [D139 V77]

Ağayıda ağça koyun bundan **dan** kiçdi. [D139 V77]

Kayıduban buradan **dan** oğul ive varsam. [D146]

Ay şakar çoç menüm nireden **den** helāk olaçağum bildün, şöyle çalayım seni mağara duvarına kim kuyruğun mağarayı yağlasun didi. [D228]

Kayıda dön buradan **dan** didi. [D248]

Ğ. Aynı kelimenin art arda ayrılma ve yönelme durumlarına girmiş biçimleriyle, zarf görevinde, eş veya zıt anlamlı ikilemeler kurar.

Metinde ayrılma ekinin ilgili işlevini tanımlayan **3** örnek bulunmaktadır.

Örnekler şu şekildedir:

Aşağıdan yukarı bakmaz-mısın? [D187]

... yukarudan aşağı kâfiri katı urdı, alımadı. [D209 V90]

Yukarudan aşağı kâfir oğlanı katı urdı. [D250]

H. Eklendiği adı, fiile “ile, vasıtası ile” anlamını veren vasıta ilişkisiyle bağlar.

Metinde ayrılma ekinin ilgili işlevini tanımlayan **bir** örnek bulunmaktadır.

Hay atamuñ altun kadehinden şarab içen... [D284]

I. Eklendiği adı, fiile veya başka bir ada “...mensup olma, ait olma” ...yerden gelme” anlam ve ilişki ile bağlar.

Metinde ayrılma ekinin ilgili işlevini tanımlayan **16** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Resül ‘aleyhi’s-selâm zamanına yakın Bayat boyından Korkut Ata dirler bir er kopdı. [D2V2]

Şekli Melikden adam geldi, Kazan Bigüñ hatunı kankıñuzdur didi. [V61]

Beyrek aydur: İç Oğuzdan. [D78]

Meger başı açuk Taıyan Kal’asından Ak Sağa Kal’asından kâfirüñ câsusı var-idi. [D127]

Üç yüz yigit Oğuzdan şehid oldı. [D153]

Oğuzdan Kan Turalı dirler bir yigit var imiş, kızuñ dileyü geli yorır didiler. [D178]

Çoban çoluk kalmadı hep yidi. Oğuzdan dağı adam yimege başladı. [D218]

Yine Bayındır Handan adam geldi tiz gelesin diyü. [D237]

...Düzen oğlu Alp Rüstem, boz atlu Beyrek, Big Begilüñ ivinde içerler-idi, senden câsus geldi, altundağı al aygıra Begil meni bindürdi... [D250]

Mere Oğuzdan bir bölük atlu geldi, korunuñ kapusın uvatdılar, atlarınıñ eyerin alup geyimlerin çıkardılar, mere ne tırursız didi. [D255]

Oğuzdan bir delü yigit geldi, ılıkçıları öldürdi yundları ürkitdi, götürüp koruya koydı. [D263]

Tekür adam şaldı, kim idügin bilüñ didi. Gelenler bildi kim bunlar Oğuz erenlerindendir. [D273]

Taş Oğuz biglerinden Aruz Emen ve kalan bigler bunu işitdiler, ayıtdılar ki bak bak şimdiye degin kazanuñ ivin bile yağma ider-idük, şimdi niçün bile olmayavuz didiler. [D292]

Aruz**dan** adam geldi, selam virdi. [D295]

Nāmerd Aruz tayıñ**dan** adam geldi, Beyregi istemiş, ol dahı varmış, hep Taş Oğuz bigleri yığnaç olmuş, bilmedük, yime içme arasında muşhaf getürdiler, Kazana biz ‘āşi olduk and içdük. [D298]

İ. Eklendiği adı; konuş-, söz et-, bahsetmek vb. bazı fiillere “hakkında, üzerinde” anlatımıyla bağlar.

Metinde ayrılma ekinin ilgili işlevini tanımlayan **bir** örnek bulunmaktadır.

Oğlan bazirganlar huşuşı**ndan** bir söz söylemedi, kâfirleri kırduğun añmadı. [D74]

J. Eklendiği adı, fiile “takiben, izleyerek” anlam ve ilişkisi ile bağlar.

Metinde ayrılma ekinin ilgili işlevini tanımlayan **6** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Çoban dahı Kazanuñ ardı**ndan** yetdi. [D49 V60]

Bazirganlar ardı**ndan** bağa kaldılar, vallah yahşı yigit mürüvvetlü yigit didiler. [D73]

Dede Qorquduñ ardı**ndan** Delü Qarçar irdi. [D84]

... ne hünerüm var-ise ardı**ndan** göstereyim didi. [D182]

Qara başı bunaldı buñlu oldı. Haman döndi qal‘aya kaçdı. Yigenek ardı**ndan** yetdi. [D211]

Buğanuñ ardı**ndan** irdi, yay kirişin boynına atdı. [D240]

K. Eklendiği adla birlikte anlamca kaynaşmış ve deyimleşmiş birleşik fiiller oluşturur.

Metinde ayrılma ekinin ilgili işlevini tanımlayan **6** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Çoban böyle diğec Kazan āh itdi, ‘aklı başı**ndan** gitdi, dünya ‘ālem gözine qarangu oldı, aydur: [D48]

Pay Püre Big bunları gördüğünde āh eyledi, başınd**an** ‘aklı gitdi, destmalın eline aldı, böğürü böğürü ağladı. [D67]

Āh itdiler, ‘akıllan başlarınd**an** gitdi. [D91]

Anası oğlanuñ böyle diğec Kızanuñ ‘aklı başınd**an** gitdi... [D140]

Anası tuymadın el altınd**an** buyurdi: [D141]

Oğlan aydur: Ya ‘āşi mel‘un sen putlarıña yalvarur-iseñ men ‘ālemleri yok**dan** var iden Allahuma şığındum didi. [D251]

L. Eksiltimli Kullanımlar

Dilin her düzleminde karşılaşılan bir olaydır. Eksiltme; söz, öbek, ek eksiltmesi gibi değişik yapılarda görülen anlam olayıdır. Eksiltme, iki sözden oluşan herhangi bir söz öbeğinin bir ögesinin eksiltilmesiyle elde edilir. Geride kalan söz, söz öbeğinin anlamını üstlenir (bk. Karaağaç, 2012: 609).

Metinde ayrılma ekinin ilgili işlevini tanımlayan **15** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Adı, fiile “**başka**” ifadesiyle bağlayan örnekler:

Bağır kibi üginende yoğurt**dan** ne var. [D105 V42]

Kara şakaç altında gömeç**den** ne var. [D105 V42]

Kendürükde etmek**den** ne var. [D105 V42]

Adı, fiile “**-dan sonra**” ifadesiyle bağlayan örnekler:

Yigitleruñ zarbını görgil and**an** ötgil didi. [D41 V56]

Seni para para toğrayalar- idi ağaç / And**an** ayıtdı. [D56]

And**an** babasınıñ ordusına geldi. [D102 V40]

And**an** Beyrek aydur: [D109]

...and**an** getirüp yere urdı, hurd oldı. [D185]

And**an** döne bilmez Dülek Evren altı perlü çomağı-y-ile at depüp gelüp... [D209 V90]

And**an** Yigenek atın döndürdi leşkere geldi. [D211]

Yigenek babası-y-ile görüşdi. And**an** kalan bigler görüşdi. [D212]

Meyhanada biç gün yime içme oldı. And**an** Şirügüven uçından Gökçe Deñize degin il çarpdı. [D255]

Murad vir murad al andan git yigidüm didi. [D261]

Aydur: İmdi men varayım, elin ayağın bağlayayım, andan siz gelesiz didi. [D266]

Kaçan Kaşan ivin yağmalatsa halalınuñ elin alur taşra çıkar-idi, andan yağma iderler-idi. [D291 V92-8]

2.6. VASITA (INSTRUMENTAL) HÂLİ

Kelime grubu ve cümlelerde eylemin kendi aracılığı ile gerçekleştiğini göstermek için isim, vasıta çekimine girer. İlgili çekim ek ile yapılır. Bu ek vasıta ana fonksiyonuna dayanarak birliktelik, beraberlik, zaman ve tarz da ifade eder. Bu çekim için ayrıca *birle*, *birlen*, *ile*, *ilen* vb. edatlardan da yararlanılır (bk. Karaağaç, 2009: 73; Ergin, 2013: 237).

Eski Türkçede vasıta hâl çekimi {-(X)n} ekleriyle yapılırdı. Konsonantla biten kelimelerden sonra ekin önüne gelen yardımcı vokal uyuma bağlıydı. Eski Türkçede işlek bir hâl eki olarak kullanılan bu ek zamanla işlekliğini kaybedip *yazın*, *kışın*, *güzün*, *yayan* vb. örneklerinde görüldüğü gibi kalıplaşmış zarflar oluşturmuştur (bk. Karaağaç, 2009: 73; Korkmaz, 2017: 322).

Eski Anadolu Türkçesinde vasıta hâl çekimi {+(I)n}, {+lA}, {+(I)lA} ve {+yIlA} gibi eklerle yapılırdı (bk. Gülsevin, 2017: 78). Kalıplaşmış zarflar oluşturan {+(I)n} vasıta ekinin bu dönemde uyum dışında kalarak yalnız düz şekliyle kullanıldığı görülür: *dün-i-n*, *gündüz-i-n* örneklerinde olduğu gibi (bk. Ergin, 2013: 238).

Dede Korkut Kitabı'nda vasıta eki, Eski Anadolu Türkçesi ile ilgili bahsedilen açıklamalara koşut biçimsel görünümelerde kullanılmıştır. Bu ek metinde altı ayrı kullanımla **217** kez tanıklanmıştır.

Ekin kullanım alanları şu şekildedir:

A. İsmi Fiile Bağlar

A.1. Fiildeki oluş ve kılışın hangi “vasıtayla” gerçekleştiğini bildirir.

Metinde vasıta ekinin ilgili işlevini tanımlayan **71** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

...h acet dile, ola kim bir ağızı du alınu  alķış-y-**ile** Ta rı bize bir batman  ayal vire didi. [D14 V8]

Dirse  an di i ehlinu  s zi-y-**ile** ulu  oy eyledi, h acet diledi. [D14 V8]

Bir ağızı du alınu  alķış-y-**ile** Allah Ta ala bir  ayal virdi: [D15]

   ki i  ağı yanından    ki i  ol yanından dem r zencir-**ile** buğayı t tmışlar idi. [D16]

Oğlan yumruğı-y-**ile** buğanu  alnına kıya t tup  aldı, buğa g tin g tin gitti. [D16 V9]

Oğlan yine buğanu  alnına yumruğı-y-**ile**  atı urdı. [D16 V9]

Biz senu  oğlu ı ni e get rel m, senu  oğlu  biz m s z m z almaz, biz m s z m z-**ile** gelmez... [D20]

Dirse  an g r r-misin oğlanı yazıda yabanda geyigi  ovar senu      ne get r r, geyige atar-iken o -**ile** seni urur   d r r, oğlu  seni   d rmedin sen oğlu    d ri g rgil didiler. [D22]

Dilek **ile** bir oğul g  - ile buldum...[D24 V14]

Yi  m-**ile** al a  anum silmeyin e. [D25]

Oğlan anda yıkıldı da boz atlu  ızır oğlana  azır oldu,     atla yarasın eli-y-**ile**  ı adı... [D26 V15]

 ara uk  oban k firu     y zini  apan  aşı-y-**ile** yire bıraktı. [D41 V56]

 or uduban  amatası-y-**ile**  r  den. [D45]

 azan bir tomar **ile** k pegi urdı, k pek  ekildi geld gi yola gitdi. [D47]

Yi  m-**ile** alnum  anın ben sileyin. [D49]

 oban aydur: A am  azan bu a a  ol a a dur kim sen k firi ba arsın, karnu  a ı ur, men sa a bu a a -**ile** yimek pi  r rin didi. [D50]

 azan oğlı Uruzı  abisden  ıkaru , bo azından ur an-**ile** a un, iki  alusından  engele  an u ... [D52 V62]

Yeter-**ile** t tanda tazıma yazuh. [D56]

 ol tarafda Bu a uk Melike  ara G ne oğlı Del  Budak  ar u geldi, altı perl  g rz **ile** depesine  atı t ta urdı... [D64]

Tańrının buyuruđı-y-**ile** Peyğamberüń qavli-y-**ile** aydan aru günden görklü kız kardaşuń Banu Çiçeđi Bamsı Beyrege dilemege gelmişem didi. [D83]

Çalar-iseń elüń kurısun didi. Haq Ta‘alanuń emri-y-**ile** Delü Qarçaruń eli yuqaruda aşılı qaldı. [D84]

Tańrının buyuruđı-y-**ile** Peyğamberüń qavli-y-**ile** kız qarındaşumı Beyrege vireyim didi. [D85]

...Delünüń eli Haq emri-y-**ile** şapa şağ oldı. [D85]

Eger seni hisardan aşığa urğan-**ile** şalınduraçaq olur-isem... [D98]

Beyrek aydur: gördüń-mi, kızlar bu qaftan-**ile** meni tanıdılar, qalın Oğuz bigleri dağı tanırldı didi. [D107]

Beyrek oq-**ile** yüzüği urdı paraladı. [D109]

Aqlas-**ile** yapılarda gök şayvanlu. [D109]

Destmalı gözine siliçek Allah Ta‘alanuń qudreti-y-**ile** gözi açıldı. [D118]

...boğazları birer qarış kâfir kızları al şarabı altun ayağı-y-**ile** qalın Oğuz biglerine gezdürürler-idi. [D123 V69]

Bigler Tańrı bize bir kür oğul virmiş, varayın anı anası yanından alayın, qılıc-**ile** paralayayın, altı bölük ideyin altı yoluń ayırında bırağayın, bir dağı kimse yazı yirde yoldaş koyup qaçmaya didi. [D135]

Dilek-**ile** bir oğulı güç-ile buldum. [D138]

Külünk-**ile** yıqdurayım. [D138]

Yiñüm-**ile** alça qanum silmeyinçe. [D138]

Qarı düşmen tatar oğlı elümüze girmiş-iken ceza-y-**ile** öldürelüm diyü qapu işiği üzerinde arqurı qomışlar-idi. [D142]

Allah emri-y-**ile** ol yigit öldi. [D155]

Tańrı buyuruğı-y-**ile** Peyğamber qavli-y-**ile** / Qızıñı almağa gelmişem. [D179]

Buğa dizin çökdi, buynuzı-y-**ile** bir mermer taşı yoğurdu peynir kibi ditdi. [D180]

Kime baksa ‘ışk-**ile** oda yaqar. [D181]

Bu dünyayı erenler ‘aql-**ile** bulmışlardur, bunuń öñinden şıçrayayım, ne hünürüm var-ise ardından göstereyim didi. [D182]

Kime baksa 'işk-**ile** oda yakar. [D184]
Kime baksa 'işk-**ile** oda yakar. [D187]
Mere men bu devenüñ burnına yapışıcak ol kız sözi-y-**ile** yapışdı dirler, yarın
Oğuz iline haber vara... [D188]
Kime baksa 'işk-**ile** oda yakar. [D189]
Kamçı-y-**ile** işarat kılup: [D195]
Demrenlü oğ-**ile** atmağa kıyamadı. [D199]
Kız bir oğ-**ile** Kan Turalıyı atdı. [D199]
Tartanda bir oğ-**ile** nemler-idüm. [D200]
Demrensüz oğ-**ile** yigit seni şınar-idüm. [D200]
O altmış batman gürz-**ile** Kazılık Kocaya depere tutup çaldı. [D203]
Atlas-**ile** yapılanda gök şayvanlu. [D204 V87]
Kāfir tekür karmalayup zarb itdi, süñüsün çekdi elinden aldı, ol altmış batman
gürz **ile** Tundarı depere tutup çaldı. [D209]
Andan döne bilmez Dülek Evren altı perlü çomağı-y-**ile** at depüp gelüp
yukarudan aşığa kāfiri katı urdı, alımadı. [D209 V90]
Tekür karmalayup elinden çomağın aldı, anı dahı gürz **ile** urdı. [D209 V90]
Hışar kapusına girmiş-iken kara polat öz kılıcı-y-**ile** eñsesine eyle çaldı kim
başı top kibi yire düşdi. [D211]
Gördiler olmaz, süd **ile** besleyelüm didiler. [D217]
Üzerine bir kaç adam gönderdiler, oğ atdılar, batmadı, kılıç urdılar kesmedi,
süñü-y-**ile** şaıçdılar, ilmedi. [D218]
Basaıuñ karangulu gözleri yaş-**ile** tıldı. [D222]
Güvencüm-**ile** getürdüğüñ gelinçüğüñ. [D223]
Depegöz Basaıuñ üzerine kodı, haıçer-**ile** çaldı kesdi. [D228]
Pes yayını eline aldı, oğ-**ile** ol kılıç aşılın zenciri urdı. [D230]
Sen yaluñuz göz-**ile** / Men Oğuzı şındurmuş-idüm. [D231]
Ağır mancılık taş-**ile** atam dir-idüm. [D233]

Buğra kibi Depegözi dizi üzerine çökerdi, Depegözün kendü kılıcı-y-ile boynını urdı. [D234]

Mere Uşun Koca oğlu bu oturan bigler her biri oturduğu yiri kılıcı-y-ile etmeği-y-ile alupdur, mere sen baş mı kesdün kan-mı tökdün aç-mı toyurduñ yalınçaq-mı tonatduñ didi. [D254]

Kazanuñ üzerine düşdiler, uyuduğı yirde tutdılar, elin ayağın berk bağladılar, bir ‘arabaya yükletdiler, ‘arabaya möhkem urğan-ile şardılar. [D273]

Kaba ökçem-ile perçin kılan Kazan er-idüm. [D278]

At-ile Kārun iline çapkun yetdüm. [D280]

A.2. Adı fiile “birliktelik, beraberlik” ilişkisiyle bağlar.

Metinde vasıta ekinin ilgili işlevini tanımlayan 97 örnek bulunmaktadır. Bu işlevdeki “ilen”li kullanımların sayısı 7’dir. Örnekler şu şekildedir:

Bayındır Han kalın Oğuz bigleri-y-ile tamaşaya bakar-idi, teferrüc ider-idi. [D15]

...anası-y-ile şöhet eyledi, atasına kaşd eyledi... [D20]

...saña bu yaradan korhma oğlan ölüm yokdur tağ çiçeği anañ südi-y-ile senün yaraña melhemdür didi, gayıb oldı. [D27]

İtüm-ile bir yalağda yundım içen azgun kâfir. [D41]

Su Hâk dizārın görmışdür, ben bu şu-y-ile haberleşeyim didi. [D45]

Eger çoban-ile varaçak olur-isem kalın Oğuz bigleri benüm başuma kaçınç kağarlar... [D50]

Bu yaña Şökli Melik kâfirler-ile şın şadman yiyüp içüp oturur-idi. [D51]

Mere kâfir aman, Tañrının birligine yokdur güman, koñ meni bu ağac-ile söyleşeyim didi. [D55]

Ol öyle adam degüldür kim saña görine didi, amma men Banı Çiçegün dadısıyam, gel imdi senün-ile ava çıkalum, eger senün atun menüm atumı kiçer-ise onun atını dañı kiçersin... [D78 V27]

...hem senün ile oñ atalum, meni kiçer-iseñ anı dañı kiçersin... [D78 V27]

...ve hem senün-ile güreşelüm, meni başar-isen anı dañı başarsın didi. [D79]

Mere yigit menüm atımı kimse kiçdügi yok, oğımı kimse yarduğı yok imdi gel senüñ-**ile** gürüş tütalum didi. [D79]

Meger sultanum, Delü Qarçar dağı ağ ban ivini ağ otağını qara yirüñ üzerine kurdurmuş-idi, yoldaşları **ile** puta atup oturur-idi. [D83]

Mere ne didüğüm yetürüñ, qara aygırı yarağ-**ile** getürüñ didi. [D84]

Qara aygırı yarağ-**ile** getürdiler, Delü Qarçarı bindürdiler. [D84]

Yarımasun yarçımasun, ol mel'un yidi yüz kâfir-**ile** yılğadı. [D90 V33]

Senüñ-**ile** meydanda at çapmaduğ-mı [D116 V49]

Böyle diğec kız tanıdı, bildi-kim Beyrekdür, cübbesi-y-**ile** çuhası-y-**ile** Beyregüñ ayağına düşdi. [D116 V49]

Beyrek yigitleri-y-**ile** murad virdi murad aldı. [D121]

...men bu oğlanı alayın ava gideyin, yidi günlük azuğ-**ile** çıkayın, oğ atduğum yirleri kılıç çalup baş kestüğüm yirleri göstereyim... [D126]

Bir kaç gün bigler-**ile** yidi içdi. [D126 V71]

Hay ne oturursın, itüñi avlatmayan, çetüğüñi mavlatmayan alplar başı Qazan oğlançuğı **ile** serhoş olup yaturlar didi. [D127]

Yaqa tutup kâfir-**ile** uğraşayım senüñ-içün. [D130]

Oğluñ-**ile** yilisi qara kazılık atuñ buñun bindüñ. [D136]

Tañrı aldı neyleyeyim, gelübeni qara şiven senüñ-**ile** bile eyleyeyin didi. [D140]

Qazan oğlan avda idüğün andan bileyin kim yorgun atuñ-**ile** gedilmiş cıdañ-**ile** ardına düşesin. [D141]

Kırk ince billü kız oğlanı-y-**ile** qara aygırın tırtırdı, buñun bindi, qara kılıcın kuşandı. [D148]

Anuñ-içün-ki menden delü menden güçlü er var-mıdır ki çıqa menüm-**ile** şavaşa dir-idi... [D155]

...imdi mere delü geldüm ki senüñ canuñ alam, virür-misin yohsa menüm-**ile** cenk ider-misin didi. [D158]

Döndi 'Azrâil'e ya pes sen ne eylemeklü qadasın, sen aradan çıkğıl, men Allah Ta'âla-y-**ile** haberleşeyim didi. [D161]

Delü Dumrul yüz kırk yıl dahı yoldaşı-y-**ile** yaş yaşadı. [D169]

Kırk yigid-**ile** babasına karşı vardı. [D174]

Gök-**ile** pehlü uran anuñ ƙal‘ası olur. [D175]

Gök-**ile** pehlü uran anuñ ƙal‘aların. [D176]

Oğuzda dört yigit niƙāb-**ile** gezer-idi. [D180]

Bu maħalda demür zencir-**ile** buğayı getürdiler. [D180]

Şimdi yigidi atar yıkar serer pırtar, yıkılın Oğuz illeri, kırk yigid bir big oğlı-y-**ile** bir kıızdan ötüri ölmek nolur didiler. [D180]

Canavarlar serveri aşılandur, anuñ-**ile** dahı oyun göstersün, kıızı andan soñra virelüm didi. [D183]

Canavarlar serhengi devedür, anuñ-**ile** dahı oyunın oynasun didi, andan soñra kıızı virevüz didi. [D185]

Serhoş yigit hem iki canavar-**ile** savaşmış-idi, ƙayındı düşdi. [D186]

Ƙanadı-y-**ile** şaksağana kendüzin şakıdır-mı [D188]

Menüm muhiblerüm çokdur, nāğāh ılğar-**ile** gelmesün, tutuban yigidüm öldürmesünler... [D191]

Ala yorgan içinde senüñ-**ile** tolaşmadum. [D198]

... Mere ƙavat oğlı ƙavat men aşığa ƙulpa yapışuram, sen yukarı ƙulpa yapışursın mere ƙavat oğlı oñuñ-**ile**-mi ƙılıcuñ-**ile**-mi gel berü söyleşelüm didi. [D198]

Oğlı-y-**ile** gelini-y-**ile** Ƙañlı Ƙoca Oğuzı girdi. [D200]

Yarar ƙocaların yanına cem‘ eyledi, yadığı yarağı-y-**ile** yola girdi. [D202]

Günlerde bir gün Yigenek oturup bigler **ile** şöhbet ider-iken... [D204]

...Ƙara Göne oğlı Budağ-**ile** uz düşmedi. [D204]

...Ƙıyan Selçük oğlı Delü Tundar senüñ-**ile** bile varsun didi. [D205]

Ƙoşa burcdan ƙayın oğı eglenmeyen Yağrınçı oğlı İlalmış senüñ-**ile** bile varsun didi. [D205]

Yidi ƙişi-y-**ile** ƙurılur-idi menüm yayum. [D207 V89]

Adı bellü bigler-**ile** sen yortmaduñ. [D208]

Cümle bigler-**ile** yoldaş olup gitdiler. [D208]

Yigenek babası-y-**ile** görüşdi. [D212]

Oğlanum sen insansın, hayvan-**ile** muşāhib olmağıl, gel yahşı at bin, yahşı yigitler-**ile** eş yort didi. [D214]

Meger ol-dem Bayındır Hān bigler-**ile** seyrana binmişler-idi. [D216]

Hānum munı maña virüñ, oğlum Basat **ile** besleyeyin dedi. [D217]

Beslediler, böyüdi, gezer oldı, oğlançuklar-**ile** oynar oldı. [D217]

Vardılar Dede Korkutı çağırdılar, anuñ-**ile** tanışdılar, gelüñ kesim keselüm didiler. [D218]

Aruz sevindi, kalın Oğuz bigleri **ile** Basata karşı geldi. [D224]

Bigler kardaş uğrına Depegöz-**ile** buluşuram, ne buyurursız didi. [D224]

Qaldurıçaq buynuz deri-y-**ile** elinde qaldı. [D228]

Şöyle çalayım ki künbed-**ile** tartağan olasın didi. [D229]

Üç gün dahı Begili av şikâr eti-y-**ile** konuklayalum bigler didi. [D237]

Ala gözlü bigler-**ile** yidüñ içdüñ. [D239]

Qavumlu qavmı-y-**ile** keñeşdi-mi. [D239]

Ağça yüzlü görklüñ-**ile** söyleşmezsın. [D239]

Ala gözlü bigler-**ile** yidüm içdüm. [D240]

Qavumlu qavmı-y-**ile** görklü gördüm. [D240]

Oğlanı tonatdılar. Atası-y-**ile** anası-y-**ile** geldi... [D246]

Gürz-**ile** dögişdiler, kara polad öz kılıç-**ile** tartışdılar... [D250]

Qargu talı süñüler **ile** kırışdılar, meydanda buğa kibi süsişdiler... [D250]

Uşun Koca oğul diyü ağça yüzlü anası-y-**ile** ağlaşdılar, buzlaşdılar. [D256]

Atdan indi, oğlanları-y-**ile** kuça kuça görüşdi. [D271]

Ol kal'aya altı baş er-**ile** men Qazan vardum. [D279]

Cemi' biglere haber oldı, Uruz, babasına gider, yarağ-**ile** gelüñ didiler. [D283]

Tekür biglerin cem' eyledi, bunlar-**ile** ne müdara kılalum didi. [D284]

Aruz dahı altun günlüğün dikmiş-idi, oğlanları-y-**ile** oturmuş-idi. [D292 V93]

Bigler, Beyrek bizden kız almışdur güyegümüzdür, amma kazanuñ ınağıdur, gelsün bizi Kazan-**ile** barışdursun diyelüm, getürelüm... [D295]

...andan soñra Kazan-**ile** işümüz hayır ola didi. [D295]

Beyrek odasında yigitleri-**ile** yiyüp içeri-idi. [D295]

Kırk yigit-**ile** Aruzuñ ivine geldi. [D296 V96]

“Birliktelik, beraberlik” ifade eden ilen’li kullanımlar şu şekildedir:

Han Kazanuñ oğlu Uruz Big üç yüz yigit-**ilen** eli bağılu boynı bağılu gitdi. [D38]

Kazan Big burada yurd-**ilen** haberleşmiş, görelüm hanum ne haberleşmiş. [D44]

Kurt yüzi mübârekdür, kurd-**ilen** bir haberleşeyim didi. [D45]

Kazan kara köpek-**ilem** haberleşdi, görelüm hanum ne haberleşdi. [D46]

Bakdı gördi Oğuzuñ uçında bir ala sayvan dikilmiş, bir imirze hub yigit kırk yigit-**ilen**, sağında ve şolında, otururlar. [D71]

Kırk yigid **ilen** yiyüp içüp otururlar-idi. [D90 V33]

Deli Dumrul kırk yigid **ilen** yiyüp içüp oturur-iken nagāhandan ‘Azrāil çıka geldi. [D157]

A.2.1. Metinde “**bile**” edatının “-la birlikte, -la beraber” şeklinde kullanıldığı bir örnek bulunmaktadır.

Çoşa burcdan kayın okı eglenmeyen Yağrınçı oğlu İlalmış senüñ-**ile bile** varsun didi. [D205]

A.3. Adı fiile veya bir diğer cümle ögesine “zaman” bildirme ilişkisiyle bağlar.

Metinde vasıta ekinin ilgili işlevini tanımlayan 7 örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Dün-**ile** karvan köçdügin turgay bilür. [D5 V4]

Çakmakluça çobanları dün-**ile** yügürden. [D45]

Alar tañ-**ile** yirümden tırduğum senüñ-içün. [D145 V80]

Qādir kor-ise dün-**ile** yortam. [D176]

Tañ-**ile** kızuñı maña viresin didi. [D183]

Ala tañ-**ile** yirüñden tırı geldüñ. [D194]

Alar tañ-**ile** yirinden tıran yigit ne yiğitsin. [D287]

A.4. +IA eki, çeşitli anlam ve işlev nicelikleri taşıyan tarz zarfları oluşturur.

Metinde vasıta ekinin ilgili işlevini tanımlayan **25** örnek bulunmaktadır.

Örnekler şu şekildedir:

...güç-**ile** buldum. [D24 V14]

Şağlık-**ile** şağınçın devletüñ Hâk artursun. [D35V20]

Karaça Çoban zarb eyledi, kaba ağacı yeri-y-**ile** yurdı-y-**ile** kopardı, arkasına aldı Kızanuñ ardına düşdi. [D50]

...gelüben Kızanuñ kızın erlik-**ile** alan, Oğuzuñ aq şağallu kocaları görende ol yigidi tahsinleyen... [D60]

Bazirganlar yatur-iken gafil-**ile** biş-yüz kâfir koyıldılar, çapdılar, yağmaladılar. [D70]

Bunda minnet-**ile** almakdan ise anda babam yanında minnetsüz almak yigdür didi. [D73]

Eyle olsa hanum, Beyregüñ kanı kaynadı edeb-**ile** yap yap girü döndi. [D77]

Delü Karçar kılıcın eline aldı, yukarusından öyke **ile** hamle kıldı. [D84]

Köñül **ile** sevdüğüm. [D92 V34]

Köñül **ile** sevdüğüm. [D95 V36]

...babaña anaña şağlık-**ile** varaçak olur-iseñ beni bunda gelüp halallığa alurmısın didi. [D98]

Kılıcuma toğranayın oğuma sançılayın, yir gibi kertileyin toprak gibi şavırlayın, şağlıg-**ile** varaçak olur-isem Oğuz, gelüp seni halallığa almaz-isem didi. [D98 V38]

...güç-**ile** buldum. [D138]

Böylelik-**ile** otuz iki kâfir biginüñ oğlınıñ başı burc bedeninde kesilüp... [D173]

Gafil-**ile** görklü başuñ kesilmedin [D192]

Gafil-**ile** görklü başın kestürdüñ-mi [D194]

...göz uçı-y-**ile** ol ere bakdum... [D207]

Oğuz yine eyyâm-**ile** gelüp yurdına kondı. [D213]

Zaman-**ile** Oğuz yine yaylaya köçdi. [D215]

Bu vech-**ile** sen adam kımaz dükedürsin didi... [D215]

Erlik **ile** kardaşuñ ıanını alduñ, ıalın Oğuz biglerini yükden kırtarduñ, kıadır Allah yüzün ağı itsün Basat didi. [D234]

Var kuvveti-y-**ile** atınuñ yilisine düşdi. [D241]

İttifaq-**ile** tanışuq kıldılar. [D283]

Mere kıavat muıannetlik-**ile** er öldürmek niçe olur men saña göstereyim didi. [D302]

A.5. -mAk ad-fiilinden sonra gelen +IA eki de “-mak suretiyle” anlamında bir tarz zarfı oluşturur.

Metinde vasıta ekinin ilgili işlevini tanımlayan **6** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Yad oğulu şaklamağ-**ile** oğul olmaz, büyüyende şalur gider, gördüm dimez. [D3]

Şayımağ-**ile** Oğuz bigleri tükense olmaz, hep yetdiler. [D63]

Öginmek-**ile** ‘avrat er olmaz. [D198]

Şayımağ-**ile** Oğuz erenleri dükense olmaz, Bayındır Hıan yigirmi dört bahadır sancak bigini Yigeneye yoldaşığa bile kıoşdı. [D206 V88]

Uzun Bıñar demek-**ile** meşhur bir bıñar var-idi. [D214]

Bir yigit aramızdan eksildi, senüñ yoluñda baş virdi, dirim kıanın alsun dimiş, ağlamağ-**ile** nesne mi olur, tırı gel yukarı didiler. [D301]

B. {+n}: Kalıplaşmış ya da kalıplaşma yolunda **zaman zarfları** yapar.

Metinde vasıta ekinin ilgili işlevini tanımlayan **11** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Bir yazın bir güzün... [D15]

Meger sultıanum, gine yazın buğayı saraydan kııkardılar. [D15]

Arkı Bili Ala Tağdan dünin aşduñ. [D239]

Akıñdılı görklı şudan dünin kıçdüñ. [D239]

Ağı alıñlı Bayındır Hıanuñ divanına dünin varduñ. [D239]

Arkı Bili Ala Tağdan dünin aşdum. [D239]

Akındılı görklü şuyı delüp dünin kiçdüm. [D239]

Arşurı yatan Ala Tağı dünin aşgıl. [D244]

Ağ alınlı Bayındır Hanuñ divanına dünin vargıl. [D244]

Arşu Bili Ala Tağdan dünin aşan [D267]

2.7. EŞİTLİK (EKVATİF) HÂLİ

Kelime grupları ve cümlelerde eylemin gerçekleşme şeklinin ne şekilde olduğunu ifade etmek için isim eşitlik çekimine girer. Bu çekim ek ve edatlarla yapılır. Eşitlik ekleri denklik, gibilik, benzerlik, görelilik, kadarlık vb. gibi durumları ifade eder (bk. Karaağaç, 2009: 74; Ergin, 2013: 239).

Asıl eşitlik eki olan {+CA} Eski Türkçede ç’li olarak yalnız {+çA} biçiminde kullanılır. Batı Türkçesinde de başlangıçta ç’li olup (*niçe, deveçe, ağça* vb. gibi) Eski Anadolu Türkçesinden sonra c’li şekilleri de ortaya çıkar. {+çA} eşitlik eki Eski Anadolu Türkçesinde işlekliğini korur ve *depeçe, deveçe* misallerinde görüldüğü gibi daha çok isimlerden sonra kullanılır (bk. Ergin, 2013: 239).

İkinci eşitlik eki {+CAk} biçimindedir. Türkçede eskiden beri varlığını sürdüren bu ek aslında küçültme ekidir. Ancak sonradan eşitlik hâli biçiminde de kullanılır. Özellikle Eski Anadolu Türkçesinde *yalınçak, yakınçak* vb. örnekler ekin eşitlik eki olarak kullanıldığını gösterir. Üçüncü eşitlik eki ise {+lAyIn} biçimindedir. Eski Anadolu Türkçesinde işlek bir ek olarak kullanılır. Ancak metinde bu ekle eşitlik ifade eden az sayıda örnek bulunur (bk. Ergin, 2013: 240).

Dede Korkut Kitabı’nda eşitlik eki, Eski Anadolu Türkçesi ile ilgili bahsedilen açıklamalara koşut biçimsel görünümelerde kullanılmıştır. Bu ek metinde altı ayrı işlevle **217** kez tanıklanmıştır.

Ekin işlev ve kullanımları şu şekildedir:

A. Vasıfta Eşitlik: Burada nitelik açısından bir eşitlik, benzeri olma ilişkisi kurarak “**gibi**” edatına koşut bir işlev görür.

Metinde eşitlik ekinin ilgili işlevi tanımlayan **81** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Alça kanuñ yir yüzine dökeyin-mi [D13]

Oğ tokındı, alça kanı şorladı... [D23]

Şaru yılan sokmadın ağça tenüm kalkup şişer. [D24]
Yiñüm-ile alça kanum silmeyinçe [D25]
Bağsa görse oğlançuğı alça kana bulaşmış yatur. [D27]
...ağ tozluça katı yayını eline aldı... [D31]
Kölgelüçe kaba ağacuñ kesilmesün... [D35]
Ağça koyun gördüğünde kıyruk çarpup kımçılayan [D46]
Ağ tozluça katı yayuñ virgil maña [D49]
Ağça koyunlar olan yirde [D54]
...kolu budı ħarança, uzun baldırları ince, Kızan Bigün tayısı at ağızlu Aruz
Koca çapar yetdi. [D62]
...kağşaduban alça kanın yir yüzine dökdi. [D64]
...kölgelüçe kaba ağacuñ kesilmesün... [D66]
Ağayıda ağça koyunu şorar olsam şölen kimün. [D103]
Ağayıda ağça koyunu şorar olsañ. [D104]
Kölgelüçe kaba ağacum kesilüpdür [D104]
Delim ağça karlar yağmış dize yetmiş. [D114]
Ağayıda ağça koyunum saña şölen olsun. [D118]
...kölgelüçe kaba ağacuñ kesilmesün... [D122]
Kıaranguluça gözlerüm aydını oğul [D137]
Şaru yılan sokmadın ağça tenüm kalkar şişer. [D137]
Kırımışça göksümde südüm oynar. [D137]
Yiñüm-ile alça kanum silmeyinçe [D138]
Çenberüme alça kanum dökeyin-mi. [D139]
Ağayıda ağça koyun bundan kiçdi. [D139 V77]
Leş arasında oğlançuğı leşin bulmadı, altunluça kımçısın buldı. [D141]
Alça kanın yir yüzine dökün. [D143]
Ağa yılda ağça koyun esen olsa kızı virür. [D145 V80]
Ağça yüzlü anañ karşı gelüp oğul dise. [D146]

Kölgelüçe kaba ağacum kesen Kazan [D149 V82]

Kazan kendü düpe depdi, Tekür ile Şekli Melike havala oldu, böğürdübeni atdan yire şaldı, alça kanın yir üzerine dökdi. [D152]

Ağça Kala Sürmelüye gelüp Kazan kırk otak dikdürdi. [D153]

...kölgelüçe kaba ağacuñ kesilmesün... [D154 V85]

Mere şakalçuğı ağça koca. [D157]

Ağça menüm göksümi başup konda. [D162]

Ağayıda ağça koyunum gerek-ise [D163]

Ağça menüm göksümi başup konda. [D164]

Ağça burclu hişarlarda tutıla-y-idüñ oğul [D165]

Ağça menüm göksümi başup konda [D166]

Ağayıda ağça koyunum saña şölen olsun [D167]

...kölgelüçe kaba ağacuñ kesilmesün... [D170]

Ak çadır dikdiler, ala kalı döşediler, ağça koyun kırdılar, yidi yıllık al şarab içürdiler. [D178]

Mere alça kopuzum ele aluñ meni ögüñ... [D183]

Ağça sazlar içinde şaru gönler görüben taylar başan [D184]

Ağça tozlu katı yaydan dürsinmeyen [D184]

...ağça yüzlü men gelini tutup atam anam ivine iletmesünler didi. [D191]

Alça kanuñ yir yüzine dökilmedin [D192]

Alça kanuñ yir yüzine tökeyin-mi [D196]

Ağayıda ağça koyun [D196]

Altunluça günlüğün diküp Kan Turalı gerdegine girüp muradına maşşudına irişdi. [D200]

...kölgelüçe kaba ağacuñ kesilmesün... [D213]

Ağça yüzlü anamı şızlatduñ ola kardaş. [D223]

Men Kazança olmayasın Basat. [D224]

Ağça yüzlü yingemi tül eylemişsin. [D232]

Alça kanuñ yir yüzine tökmeyinçe. [D232]

Ağça yüzlü görklün-ile söyleşmezsin. [D239]

...alça kanın yir yüzine dökün, ilin günün çapuñ, kızın gelinin yesir idün didi.

[D243]

Karanguluça gözlerüm aydını oğul [D243]

Ağça yüzlü kızını gelinini yesir eyleñ dimiş. [D244]

Karanguluça gözleri çöngü oğlan [D247]

Alça kanın yir yüzine töküñ didi. [D248]

Ağça tozlu katı yayum zârı zârı inler [D248]

Ağça tozlu katı yaylar tartışa-y-ıduğ [D249]

Ağça yüzlü oğluna ağça koyun şölen virdi [D252]

...kölgelüçe kaba ağacuñ kesilmesün... [D253]

Uşun Koca oğul oğul diyü ağça yüzlü anası-y-ile ağlaşdılar, buzlaşdılar.

[D256]

Alça kanuñ yir yüzine töke-y-idüm. [D259]

Ağça yüzlü gelinüñ döndürimez. [D262]

Bençileyin karusından ağ ellerin bağladuban. [D267]

Günlügi altunluça odasına geldiler. [D271]

Ağ meydanda yumrı başı topça kesdüm. [D277]

Ağça Kala Sürmelüde at oynatdum. [D280]

Ağça yuñlu tümen koyunuñ gezdürmeye. [D280]

Alça kanuñ yir yüzine döke-y-idüm didi. [D282]

Alça kanı şorladı koynına indi. [D289]

Ağça yüzlü anasına muştucu şaldı. [D290]

Ağça koyunlarum mañrıışmadın. [D299]

Ağça yüzlü kızum gelinüm eñşişmedin. [D299]

Ağça yüzlü görklümi Aruz oğlı Basat gelüp almadın. [D299]

Ağça yüzlü görklümi oğluna alı vırsün. [D299]

B. Miktar ve büyüklükte eşitlik: Nicelik yönden karşılaştırmaya dayanan bir eşitlik ilişkisi kurarak “kadar” edatına koşut bir işlev görür.

Metinde eşitlik ekinin ilgili işlevini **19** tanıklayan örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Bir yigidüñ kara tağ yumrısın**ça** malı olsa yığar direr taleb eyler, naşibinden artuğın yiye bilmez. [D3]

Yañal ala iv yanında dikilse gerdek görklü, uzun**ça** tenefi görklü. [D7]

Ala başlu kiçim**çe** gelmez maña. [D41]

Başumdağı borküm**çe** gelmez maña. [D41 V56]

Kızılçuk degenegüm**çe** gelmez maña. [D41 V56]

Egri başlu çevgenüm**çe** gelmez maña. [D41 V56]

Ala kollu şapanum**ça** gelmez maña. [D41 V56]

Mere bu oğlana ad koyasın**ça** var-mıdur didi. [D75]

Boy delü boğma çıkaraçak olan**ça** ‘aybumuzı kağdı... [D114]

Deve**çe** böyümişsin köşek**çe** ‘aqluñ yok [D125]

Depe**çe** böyümişsin tarı**ça** beynüñ yok. [D125]

Urdu**ğça** böyüdi. [D216]

Depdük**çe** böyüdi. [D216]

Bir kaç yigit dağı indiler depdiler. Depdüklerin**çe** böyüdi. [D216]

Bir şordı olan**ça** südin aldı, iki şordı kanın aldı, üç şordı canın aldı. [D217]

Ya Cebra’il var şol kulum a kırk er**çe** kuvvet virdüm didi. [D252]

Varayın, Kazanı göreyin ne hallu kişidür bun**ça** adamlara zarb urur-imiş didi. [D274]

C. Göreceli (İzafî) Eşitlik: Eklendiği adla fiile arasında göreceli bir uygunluk kurarak “**göre**” edatına koşut bir işlev görür.

Metinde eşitlik ekinin ilgili işlevini tanımlayan **bir** örnek bulunmaktadır.

Hecetin**leyin** düz okınsa yâsin görklü. [D6]

Ç. +I boyunca, +dAn anlamıyla kullanılır.

Metinde eşitlik ekinin ilgili işlevini tanımlayan **28** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Dedem Korkut gelsün bu oğlana ad kosun, bilesinçe alup babasına varsun...
[D17]

...bidevi atını tutdurdı buṭun bindi, kırk yigidin boyına aldı, babasınıñ ardınça yortup gitdi. [D31]

...kırk yigit-ilen oğluñ Uruz başı açuk yalın ayak kâfirlerüñ yanınça tutsak gitdi... [D47 V59]

Bunuñ ardınça görelüm kimler yetdi: [D60]

Bunuñ ardınça görelüm hanum kimler yetdi: [D60]

Bunuñ ardınça görelüm hanum kimler yetdi: [D60]

Bunuñ ardınça görelüm hanum kimler yetdi: [D61]

Bunuñ ardınça hanum görelüm kimler yetdi: [D61]

Bunuñ ardınça görelüm hanum kimler yetdi: [D61 V66]

Bunuñ ardınça görelüm kimler yetdi: [D62]

Bunuñ ardınça görelüm kimler yetdi: [D62]

Otu tokuz yigit ohınuñ ardınça gitdi. [D121]

Kâfir öñinçe yoritduñ-mı [D136]

Ṭoksan tümen genç oğuz ardumça gelsün, oğlan tutsakdur bigler bilsün didi.
[D141]

Kâfir yanınça yayak yorır diyeyin-mi. [D146]

Anuñ ardınça görelüm hanum kimler yetdi. [D150]

Anuñ ardınça görelüm kimler yetdi. [D150 V83]

Anuñ ardınça görelüm kimler yetdi. [D150 V83]

Anuñ ardınça görelüm kimler yetdi. [D151]

Anuñ ardınça görelüm kimler yetdi. [D151]

Anuñ ardınça biñ kavum başları Düger yetdi. [D151]

Anuñ ardınça biñ Bügdüz başları Emen yetdi. [D151]

Anuñ ardınça tokuz koca başları Aruz yetdi. [D151]

Oğuzuñ öñinçe bundan evvel kimse köçmez-idi. [D214]

azan gördi-kim leker nne bir a boz atlu, a ‘aleml eni bek demr tnlu Ouzu nne geldi, adrn dikdrdi, alay baladı trdı. [D286]

Anu ardna ara Gne geldi, alay baladı trdı. [D286]

Mere yigit, nne bu erin bir a sancaklu alay çıkdı... [D286]

D. +A ekinin zarflatırma fonksiyonu vardır. “**ad+ ekilde / annda** anlamı söz konusudur. Metinde eitlik ekinin ilgili ilevini tanıklayan **19** rnek bulunmaktadır.

akmaklua obanlar dn-ile ygrden [D46]

Destursuzça Bayındır anu yasn basan... [D60]

...afille ara ban alup kesdi... [D64]

‘Ayblua an ızı ere varmak ‘ay olur didi. [D115]

afille grkl ban kes [D143]

afille gzel ban kesdresin [D143]

Varuban destursuzça Bayındır anu yasn basan... [D150 V83]

afille grkl ban keser [D187]

afille balar kesen [D196]

Destursuzça menm yaıma giren yigit ne yigitsin [D196]

Destursuzça yaıya girmek bizm ilde ‘ay olur [D196]

afille sen ban men keseyin-mi [D196]

... afille ara bam gzm uyuda iken d grdi... [D206 V88]

... afille grkl ban kes... [D243]

afille balar keseyim sen-in [D245]

afille grkl ban kes [D248]

afille grkl ban kese-y-idm [D259]

Mere abah ainleri al, alvete ava binelm didi. [D272]

afille grkl ban kese-y-idm [D282]

E. “niçe” “yalnak” “yalunuza” gibi kalplaarak szlksellemi sözler yapar. Bu sözler cmle içerisinde farklı görevler yklenebilir.

Metinde eşitlik ekinin ilgili kullanımını tanımlayan **69** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Ve dahı **niçe** buna beñzer söz söyledi. [D2V2]

Kolça kopuz götürüp ilden ile bigden bige ozan gezer. [D5]

Birisi **niçe** söyler-iseñ bayağıdır. [D7]

Geldük ol-kim **niçe** söyler- iseñ bayağıdır: [D9]

Biñ yirde ipek **halıçası** döşenmiş-idi. [D10]

...**yalınçağ** görseñ tonatğıl... [D14 V8]

Hatunı hāmile oldı, bir **niçe** müddetten soñra bir oğlan toğurdı. [D15]

Biz senüñ oğluñı **niçe** getürelüm, senüñ oğluñ bizüm sözümüz almaz... [D20]

Yaluñuzça oğul görünmez bağrum yanar. [D24]

Aç görsem toyurdum, **yalınçağ** görsem tonatdum. [D24]

Qırq yoldaşum aman, Tañrınıñ birliğine yoğdur güman, menüm elümi şişüñ, **kolça kopuzum** elüme virüñ... [D31]

Elini şişdiler, **kolça kopuzın** eline virdiler. [D32]

...sası dinlü din düşmeni **alaca** atlu kafir bindi... [D38]

Altuñdağı **alaca** atuñ ne ögersin [D41]

...**niçe** kim bu düşi gördüm, şundan berü ‘aqlum uşşum dire bilmen... [D43 V57]

Görelüm hanum **niçe** haberleşdi. [D45]

Ap **alaca** kalқанuñı virgil maña [D48]

Bigler bilür-misiz Kazana **niçe** hayf eylemek gerek... [D51 V61]

Kazanuñ namusını sındurayın-mı, **niçideyin** oğul hey didi. [D53]

Parasaruñ Bayburd Hisarından parlayup uçan, ap **alaca** gerdegine karşı gelen... [D61]

Biñ yirde ipek **halıçası** döşenmiş-idi. [D67]

Han Kazan **niçe** ağlamayayın, **niçe** buzlamayayın, oğulda ortacum yok... [D68]

Babası sevindi, çetir otağ ala sayvan dikdürdi, ipek **halıçalar** saldı, kiçdi oturdı. [D73]

Oğul Qalın Oğuz biglerini odamuza oñıyalum, **niçe** maşlaḥat görürler-ise aña göre iş idelüm didi. [D81]

Ya pes **niçe** kırtıldıñ Delü Qarçaruñ elinden didi. [D86]

Aldı Delü Qarçarı bir pürelü yire getürdi, Delü Qarçarı **yalınçaq** eyledi ağıla koydu. [D88]

Ayıtdılar: **Niçe** saḥt olmayalum, sen kıızıl qaftan geyersin biz ağ qaftan geyerüz didiler. [D89]

Beyrek ap **alaca** gerdegi içinde yiyüp içüp bî-ḥaber oturur-idi. [D90 V33]

Babasına anasına ḥaber oldı, ap **alaca** ordusına şiven girdi, ağ çıkardılar kara geydiler. [D94]

Ap **alaca** gerdegüñe gele görgil [D97]

Niçe saḥt olmayayım? [D98]

Beyrek daḥı bunı ögmiş, görelüm ḥanum **niçe** ögmiş: [D99]

Otuz toḳuz yoldaşın ıṣmarladı, görelüm ḥanum **niçe** ıṣmarladı: [D100]

Biñ yirde ipek **halıçası** döşenmiş-idi. [D122]

Yaluñuzça oğul görünmez bağrum yanar. [D137 V76]

Aç görsem toyrurdum **yalınçaq** görsem tonatdum. [D138]

Yaluñuzça oğlum Uruza kıyan Qazan. [D149 V82]

Parasaruñ Bayburd Hisarından parlayup uçan, ap **alaca** gerdegine karşı gelen... [D151]

Kimse bilmez **niçesin**. [D161]

Niçe cahiller seni gökde arar yirde ister. [D161]

Men **niçe** can bulayım, meğer bir koca babam bir karı anam var... [D162]

Ādemiler evreni yoldaşına kıyamadı, Allah Ta‘ālaya burada yalvarmış, görelüm **niçe** yalvarmış: [D168]

Kimse bilmez **niçesin**. [D168]

Yalınçaq görsem tonadayım senüñ için. [D169]

Baba çün meni ivereyim dirsın, maña lâyıķ kızı **niçe** olur? [D171]

Ya **niçe** varur baba didi. [D172]

Hey kırķ işüm kırķ yoldaşum niye ağlarsız, **ķolķa ķopuzum** getirüñ ögüñ meni didi. [D181]

Burada kırķ yigit Kān Turalıyı ögmişler, görelüm ħanum **niçe** ögmişler: [D181]

Buğadan ķurtıldı, aşlandan **niçe** ķurtıla didiler, ağlaşdılar. [D183]

...mere **ķolķa ķopuzum** çaluñ ögüñ meni... [D188]

Ėaber şordılar, görelüm **niçe** şordılar: [D194]

Biñ yirde ipek **ħalıķası** döşenmiş-idi. [D202]

Kimse bilmez **niçesin**. [D209 V90]

Ėazan Big burada şoylamış, görelüm ħanum **niçe** şoylamış. [D224]

Mere Depegöz **niçesin** didi. [D230]

Biñ yirde ipek **ħalıķası** döşenmiş-idi. [D235]

Aydur: **Niçe** sağt olmayam, her yıl altun aķķa gelür-idi... [D235]

Alaca atlu Şöķli Meli ķatı pusmış [D244]

Kān **alaca** ordusını çapuñ dimiş [D244]

Kāfir gelüp oğlana şoylamış, görelüm **niçe** şoylamış: [D249]

Allah Ta‘ālaya yalvarup şoylamış, görelüm **niçe** şoylamış: [D251]

Kimse bilmez **niçesin** görķlü Tañrı [D251]

...mere sen baş mı kesdüñ ķan-mı tökdüñ, aç-mı toyrurduñ **yalıñķaķ**-mı tonatduñ didi. [D254]

Ya **niçe** eylemek gerek, varuñ ol tutsaķ yigidi ķıķaruñ getirüñ, depegen ķöpini süsegen yırtar, at virüñ toñ virüñ didi. [D265]

Ulu ķardaşı Egrek burada şoylamış, görelüm ħanum **niçe** şoylamış: [D269]

Ėaz **alaca** yunduñı turğurmaya [D280]

Beyrek mere kāfir **niçe** bir onı bunı şorarsın maña didi, Ėazanuñ üzerine at şaldı. [D287]

Mere avat muannetlik-ile er ldürmek **nie** olur men saa gstereyim didi.
[D302]

2.8. YÖN GÖSTERME (DİREKTİF) HÂLİ

Kelime grubu ve cümlelerde eylemin gerçekleştiği yönü ifade etmek için ilgili isim yön gösterme çekimine girer. Bu çekim yön ekleriyle yapılır. Ancak Eski Türkçe döneminden sonra yön eki işlevliğini kaybeder ve bu durum çekim edatlarıyla karşılanır (bk. Karaağaç, 2009: 76).

Yön gösterme ekleri {+rA, +ArI} olmak üzere iki şekildedir. Eski Türkçede {+rA} eki daha fazla görülür. Eski Anadolu Türkçesinde ise metinde de örnekleri bulunan *taşra*, *içre*, *depere* vb. gibi kullanımların bu ekle gerçekleştiği görülür. {+ArI} eki ise Eski Türkçede {+GArU} biçimindedir. Batı Türkçesine geçerken ğ ve g'ler düşer ve ek {+ArU} biçimine gelir. Eski Anadolu Türkçesinde bu ek yuvarlak vokalli olarak metnimizde *yukaru*, *içerü*, *ilerü* vb. örneklerde de görüldüğü gibi her zaman {+ArU} biçiminde kullanılır. Fakat tüm bu yön ekleri sonradan çekim ekliğinden tamamen uzaklaşır ve sayılı kelimelerin bünyesinde klişeleşerek kalıplaşır (bk. Ergin, 2013: 242).

Dede Korkut Kitabında yön eki, Eski Anadolu Türkçesi ile ilgili bahsedilen açıklamalara koşut biçimsel görünümelerde kullanılmıştır. Bu hâl, metinde fiilin cereyan ettiği yönü gösterme ana fonksiyonuyla **36** kez tanıklanmıştır. Bu tanıklanan örnekler kuruluşlarına göre iki ayrı başlık altında ele alınmıştır.

A. Yön ekleriyle yapılan yön çekimi **33** kez tanıklanmıştır. Örnekler şu şekildedir:

Neyleyeyim, bu yıkılacak ivde un yok, elek yok, deve degirmeninden gelmedi dir; ne gelür-ise benüm sağırma gelsün diyü elin götine urur, yönin añaru sağrısın erine döndürür; biñ söyler-isen birisini kıymaz, erüñ sözini kulağına kıymaz. [D9]

Kışırça Yinge dirler bir hatun var-idi, ilerü vardı pay diledi: [D77]

Kız aydur: Çün böyle oldu, haman imdi ilerü tırnak gerek big oğlu didi. [D80]

Delü Karçar kılıcın eline aldı, yukarusından öyke ile hamle kıldı. [D84]

Delü Big diledi ki Dedeyi depere çala. [D84]

Hak Ta'alanuñ emri-y-ile Delü Karçaruñ eli yukaruda aşılı kaldı. [D84]

Hay Dede Sultan, Tañrı bunuñ semüzin de alsun aruğın-da alsun, haman beni kapudan tışarı eyle, meded didi. [D88]

At başını yukaru tutdı, bir kulağın kaldırdı Beyrege karşı geldi. [D99]

İlerü geldi, diz çökdi, babasına çağırıp şoylar, görelüm hanum ne şoylar: [D123]

Cemi‘ yanında olan kızlar al geymişler-idi, kendü şaru geymiş-idi, yu^ğarudan tamaşa ider-idi. [D178]

Aşağadan yu^ğaru bakmaz-mısın. [D187]

Mere kavat oğlu kavat men aşağı kılpa yapışuram, sen yu^ğaru kılpa yapışursın... [D198]

İlerü gelüp Selcen Hatunı kuçaklayup barışmışlar şorışmışlar. [D199]

Pes ol tekür kal‘adan taşra çıkdı, meydana girdi er diledi. [D203]

Ol altmış batman gürz-ile Kazılık Kocaya depere tutup çaldı. [D203]

...ağ şakallu Dede Korkutdan öğüt aldum, ala yatan kara tağları aşdum, ilerü yatan Kara Deñize girdüm... [D206 V88]

...ilerü yatan deñizi deldüm kiçdüm... [D207]

Kāfir tekür karmalayup zarb itdi, süñüsin çekdi elinden aldı, ol altmış batman gürz-ile Tundarı depere tutup çaldı. [D209]

Andan döne bilmez Dülek Evren altı perlü çomağı-y-ile at depüp gelüp yu^ğarudan aşağı kāfiri katı urdı, alımadı. [D209 V90]

Çoban irgece kaçıdı ilerü vardı. [D215]

Çoban ilerü vardı. [D215]

Geldi içerü Basağa girdi selam viridi, ağladı, aydur: [D221]

Birinden taşra geldi. [D229]

Qarañu dün içre yol azsam umum Allah. [D231]

Begil yu^ğaru bakdı, gök ırak yir katı didi. [D243]

Yu^ğarudan aşağı kāfir oğlanı katı urdı. [D250]

Taşra ayak yolına çıkdı. [D256]

İçerü şöhbete girdi, destur diledi, bigler hoş kaluñ didi. [D257]

Gelüp yine ol koruya girdiler, yundları taşra çıkardılar. [D270]

Qazan aydur: Birez dahı ilerü varalum didi. [D272]

Birer gürz urup kapuyı uvatdılar, içerü girdiler. [D284]

Kaçan Kazan ivin yağmalatsa halalının elin alur taşra çıkar-idi, andan yağma iderler-idi. [D291]

Bir yigit aramuzdan eksildi, senün yoluñda baş virdi, dirim kanın alalum, hem size ısmarlamış, menüm kanum alsun dimiş, ağlamağ-ile nesne mi olur, turı gel yukaru didiler. [D301]

B. Edat kullanılarak yapılan yön çekimi 3 kez tanıklanmıştır. Örnekler şu şekildedir:

Kapak kaldırdı, Kazanuñ yüzine **toğrı** bakdı... [D135]

Gördi Depegöz güne **karşu** arhasın virmiş yatur. [D225]

Oğlan kalkanını gürze **karşu** tutdı. [D250]

2.9. SEBEP (KAUSATİF) HÂLİ

Kelime grupları ve cümlelerde fiilin gerçekleşme sebebini ifade etmek için ilgili ad, sebep çekimine girer (bk. Karaağaç, 2009: 77).

Eski Türkçede sebep çekimi *uçun* edatıyla yapılır. Bu edat, *uç* isminin vasıta şekline dayanır: *uç-u-n*. Batı Türkçesine de bu şekilde geçer. Eski Anadolu Türkçesinde ise metinde de sıkça örneklerinin bulunduğu *içün* edatı kullanılır. Ayrıca *dolayı*, *ötürü*, *üzere* vb. edatlar da sebep çekimi için kullanılır (bk. Ergin, 2013: 370).

Dede Korkut Kitabı'nda sebep hâli, Eski Anadolu Türkçesi ile ilgili bahsedilen açıklamalara koştur biçimsel görünümde kullanılmıştır. Bu ek metinde iki ayrı işlevle 73 kez tanıklanmıştır.

Ekin işlev ve kullanımları şu şekildedir:

A. “-dAn dolayı,” ifadesi söz konusudur.

Metinde sebep hâlinin ilgili işlevini tanımlayan 9 örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Bu kadar nesneden **ötürü** niye saht olursız, bu-gün ben geydüm yarın nayibüm geysün, kırk güne degin sıra vardı geyüñüz, andan soñra bir dervişe virelüm didi. [D89]

Kazan aydur: Oğul anuñ-**içün** yağı dirler ki biz anlara yetsevüz öldürürüz, anlar bize yetse öldürür didi. [D128 V72]

Bunu niçün böyle ider-idi? Anuñ-**içün**-ki menden delü menden güçlü er var-
mıdır ki çıka menüm-ile savaşa dir-idi... [D155]

Şimdi yigidi atar yıkar serer pırtar, yıkılsun Oğuz illeri, kırk yigit bir big oğlı-
y-ile bir kızdı **ötüri** ölmek nolur didiler. [D180]

Üç canavar öldürdüğü-y-**içün** bir kızçuğazımı aldı gitdi didi. [D191]

Biş akçalı ‘ulufeçiler yoldaş itdüñ / Anuñ-**içün** ol ılal‘ayı sen alımaduñ.
[D208]

Bir suçdan **ötüri** dergahdan sürdüñ. [D210]

Bir suçdan **ötüri** dergahdan sürdüñ. [D251]

Oğul babañ sağdur amma söylemege qorhar-idüm, kâfire varasın kendüzüñi
urasın helâk olasın, anuñ-**içün** sana dimez-idüm canum oğul didi. [D283]

B. “Özgölük, tahsis” ifade eder.

Metinde sebep hâlinin ilgili işlevi tanımlayan **64** örnek bulunmaktadır. Örnekler
şu şekildedir:

Menüm **içün** geldüñ-ise oğlançuğum öldürmişem [D33]

...saxın kadın ana menüm üzerüme gelme yesin, menüm **içün** ağlamayasın...
[D53]

...bigler tacum tahtum **içün** ağlaram...[D68]

Mere bezirganlar Allah Ta‘āla maña bir oğul virdi, varuñ Rum iline menüm
oğlum **içün** yahşı armağanlar getürüñ menüm oğlum böyüinçe didi. [D69 V22]

Pay Pürenüñ oğlı-y-**içün** bir deñiz qulunı boz aygır aldılar, bir ağ tozlu katı yay
aldılar, bir dahı altı perlü gürz aldılar. [D70]

Qalın Oğuz bigleri Beyrek **içün** ‘azim yas tutdılar, umud üzdiler. [D92]

Ol bigler ağ çıkardı qara geydi senüñ-**içün** Bamsı. [D96]

Ağ çıkarup qara geydiler senüñ-**içün** Bamsı. [D96]

Dilüñ **içün** öleyin gelinçüğüm. [D117]

Bidevi atum saqlar-idüm bu gün **içün**. [D129]

Ağ meydanda segirdeyin senüñ **içün**. [D129]

Ala evren süvri cıdamı saqlar-idüm bu gün **içün**. [D129]

Qaba qarın giñ gögüsde oynadayım senüñ-**içün**. [D129]
Qara polat öz kılıcum şaqlar-idüm bu gün **içün**. [D129]
Sası dinlü kâfir başın kesdüreyim senüñ-**içün**. [D129]
Egni bek demür tonum şaqlar-idüm bu gün **içün**. [D129]
Yiñ yaqalar dikdüreyim senüñ-**içün**. [D129]
Başumda kunt ışıqlar şaqlar-idüm bu gün **içün**. [D129]
Qaba çomaq altında boğradayım senüñ-**içün**. [D129]
Qırk yigidüm şaqlar-idüm bu gün **içün**. [D129]
Kâfir başın kesdüreyim senüñ-**içün**. [D129]
Aşlan adum şaqlar-idüm bu gün **içün**. [D130]
Yaqa tutup kâfir-ile uğraşayım senüñ-**içün**. [D130]
Amma ‘Arafatda irkek qızı qurban **içün**. [D131]
Baba oğul qazanur ad **içün**. [D131]
Oğul-da kılıç kuşanur baba gayreti-y-**içün**. [D131]
Menüm de başum qurban olsun senüñ-**içün** didi. [D131]
Görklüm, oğul gelse senden-mi şorar-idüm, qorhma qayurma avdadur, avda kalan oğul **içün** qayurmağıl, yidi gün ben Qazana möhlet virgil, yirde ise oğul çıkarayım... [D140]
Oğul **içün** ata ölmek ‘ayıb olur. [D143 V79]
Yaradan haqqı-y-**içün** baba [D143 V79]
Menüm anam menüm **içün** qayurmasun. [D144]
Anam menüm **içün** gök geyüp qara şarısun. [D144]
Alar tañ-ile yirümden turduğum senüñ-**içün**. [D145]
Qoñur atum yorıltnışam senüñ **içün**. [D145]
Ağ tonuma kir eklendi senüñ-**içün**. [D146]
Menüm başum qurban olsun canum oğul senüñ-**içün**. [D146]
Mere ‘Azrā’il didüğünüz ne kişidür kim adamuñ canın alır, yā qādir Allah birliğüñ varlığüñ haqqı-y-**içün** ‘Azrā’li menüm gözüme göstergil, şavaşayım... [D156]

İmaratlar yapam senüñ **içün**. [D168]
Aç görsem toyurayım senüñ-**içün**. [D169]
Yalıncağ görsem tonadayım senüñ **içün**. [D169]
Hay canum oğul hüner didüğüm ol degül, ol kız **içün** üç canavar saklamışlar... [D175]
Gördiler ki nāmus **içün** beklemez, ayıtdılar: [D177]
Karındaşı-y-**içün** soylamış, görelüm hanum ne soylamış: [D222]
Kān derledi çapdurayım senüñ **içün**. [D245]
Yiñ yağalar dikdüreyim senüñ-**içün**. [D245]
Ġafillüçe başlar keseyim senüñ-**içün**. [D245]
Göksinden er şaңçayım senüñ-**içün**. [D246]
Erden ere kiçüreyim senüñ **içün**. [D246]
Din-i Muhammed yolına dürişeyim senüñ-**içün** didi. [D246]
Öleyim ağzuñ **içün** oğul, ola kim menüm kiçmiş günümi añdurtmayasın didi. [D246]
Ağzuñ **içün** öleyim oğul. [D258]
Dilüñ **içün** öleyim oğul. [D258]
Yaradan haqqı-y-**içün** tırı gelgil. [D267]
Mere kāfir Dedem Korkut kopuzı hörmetine çalmadum didi, eger elünde kopuz olmasa-y-idi ağam başı-y-**içün** seni iki para kılur-idüm didi. [D268]
Alan şabağ yirümden turduğum kartaş **içün**. [D268]
Ağ boz atlar yorıltmışam kartaş **içün**. [D268]
Ağzuñ **içün** öleyim kardaş. [D268]
Dilüñ **içün** öleyim kardaş. [D268]
Ağzuñ-**içün** öleyim kardaş. [D269]
Dilüñ **içün** öleyim kardaş. [D269]
Meger hanum Oğuz bigleri yidi gün uyur-idi. Anuñ-**içün** küçüçük ölüm dirler-idi. [D272]

Dinüñ **içün** Kazan Big, yidi yaşında bir kızçuğazum ölmüşdür, kerem eyle aña binme didi. [D275]

...hem ölülerümüz **içün** virdüğümüz aşî ellerinden çeküp alup yir imiş... [D275]

Mere yigit, öñinçe bu çerinüñ bir aq sancaqlu alay çıkdı, çadırın ilden öñdin dikdi, ağı boz ata binen ol yigit ne yigitdür, kimüñ nesidür, yigit başuñ-**içün** digil maña. [D287]

2.10. KARŞILAŞTIRMA (KOMPARATİF) HÂLİ

Kelime grubu ve cümlelerde, nesnenin bir başka nesneye ya da eylemin gerçekleşme şeklinin başka eylemlerle karşılaştırıldığını ifade etmek için ilgili ad, karşılaştırma çekimine girer.

Eski Türkçede karşılaştırma çekimi için *teñlig* edatı kullanılır. Eski Anadolu Türkçesinde ise bu çekim için *deñlü*, *qadar*; *gibi/kibi* edatlarından yararlanılır (bk. Karaağaç, 2009: 78).

Dede Korkut Kitabı'nda karşılaştırma eki, Eski Anadolu Türkçesi ile ilgili bahsedilen açıklamalara koşut biçimsel görünümelerde kullanılmıştır. Bu ek metinde varlık-varlık ve eylem-eylem arasında karşılaştırma yapma ana fonksiyonuyla **9** kez tanıklanmıştır. Örnekler şu şekildedir:

...depe **kibi** et yığ göl **kibi** kıımız şağdur... [D14]

Depe **kibi** et yığdı göl **kibi** kıımız şağdurdı. [D15]

Depe **kibi** et yığdum, göl **kibi** kıımız şağurdum... [D24 V14]

Kıyan Güçi, Demür Güçi bu iki kardaşı yanına aldı, ağıluñ qapusını berkitdi, üç yirde depe **kibi** taş yığdı, ala kollu şapanın eline aldı. [D39 V55]

Gözçi gözledi, gördi kim at Begilüñ, Begil üzerinde degül, amma bir kuş **deñlü** oğlandır. [D247]

Geyimini kesdi, omuzına dört parmak **deñlü** zağm urdı. [D289]

2.11. BENZERLİK (SİMİLATİF) HÂLİ

Kelime grupları ve cümlelerde nesnenin bir başka nesneye ya da eylemin bir başka eyleme olan benzerliğini ifade etmek için ilgili söz, benzerlik çekimine girer.

Eski Türkçede benzerlik çekimi teg, +ça ve +layu edat ve ekleriyle yapılır. Eski Anadolu Türkçesinde ise bu çekim metinde de örnekleri bulunan *teg, gibi/kibi* benzerlik ifade eden edatlarla yapılır (bk. Karaağaç, 2009: 79).

Dede Korkut Kitabı'nda benzerlik eki, Eski Anadolu Türkçesi ile ilgili bahsedilen açıklamalara koşut biçimsel görünümelerde kullanılmıştır. Bu ek metinde varlık-varlık ve eylem-eylem arasında benzerlik ifade etme ana fonksiyonu içerisinde üç ayrı kullanımla 75 kez tanıklanmıştır. Örnekler şu şekildedir:

A. Fiillerde benzerlik yapar. Zarf görevinde bulunur.

Metinde benzerlik hâlinin ilgili işlevini tanımlayan 42 örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Ol buğa katı taşu buynuz urşa un **kibi** ügidür idi. [D15]

Karvan **kibi** kondı köçdi. [D34]

Atduğı taş yire düşmez-idi, yire dağı düşse toz **kibi** şavırılır-idi, ocağ **kibi** obrılır-idi, üç yıla dağ taşu düşdüğü yirün otı bitmez-idi. [D57]

Başlar kesildi top **kibi**. [D63]

...yir **gibi** kertileyin, toprak **gibi** savrılayın... [D98]

Bağır **kibi** üginende yoğurtdan ne var. [D105 V42]

Mere kavat oğlu delü kavat, saña düşer mi maña bunun **kibi** söz söylemek... [D108]

Kışırça Yinge boy bu zaval gelecek delü beni görmüş **kibi** söyler didi, vardı yirinde oturdı. [D113]

Toz yarıldı; gün **kibi** şıladı, deniz **kibi** yaykandı, meşe **kibi** kararadı, on altı biñ ip üzengülü kiçe börklü azgun dinlü kızgun dillü kâfir çıka geldi. [D127]

Deñiz **kibi** kararup gelen nedür. [D128]

Od **kibi** şılayup ılduz **kibi** parlayup gelen nedür. [D128]

Qara deniz **kibi** yaykanup gelen [D128]

Gün **kibi** şılayup gelen. [D128]

İlduz **kibi** parlayup gelen. [D128]

Babam bu kâfirleri esirgemiş **kibi**, meni seven yigitlerüm ne tırursız, kâfirün bir uçına depelüm didi. [D133]

Muhammede şalavat getürdi, deve **kibi** kükredi, arslan **kibi** aňradı, na‘ra urup haykırdı, yapa yaluňuz kâfire at depdi, kılıç urdı. [D148]

Ağzum içi buz **kibi** / Süňüklerüm tuz **kibi** oldı. [D157]

Qız köşkten bakar-idi, taraklığı boşaldı, kedisi mavladı, avşıl olmuş țana **kibi** ağzınuň suyu aqđı. [D180]

Buğa dizin çökdi, buynuzı-y-ile bir mermer taşı yoğurdu peynir **kibi** ditdi. [D180]

Yir **kibi** kertileyin, toprak **kibi** şavırlayın, kılıcuma toğranayın, oğuma sançılayın... [D190]

Bir bölük kaza şahin girmiş **kibi** kâfire at şaldı, bir uçından kırup kâfiri ol bir uçına çıqđı. [D195]

Qazılık Koca anı gördüğünleyn yıl **kibi** yetdi, yilim **kibi** yapışdı. [D203]

Yalan dünya başına tar oldı, düdük **kibi** kan şorladı. [D203]

Yıl **kibi** yetdi, yilim **kibi** yapışdı. [D210]

Hişar kâpusına girmiş-iken kara polat öz kılıcı-y-ile eñsesine eyle çaldı kim başı top **kibi** yire düşdi. [D211]

Babası-y-ile Yigenek gizlü yağa tutuban yılışdılar, iki hasret bir birine bulışdılar, issüz yirüň kurdı **kibi** ulışdılar, Tañrıya şükürler kıldılar. [D212]

Düzen oğlu Alp Rüstem şehid oldı. Uşun Koca oğlu **kibi** pehlivan elinde şehid oldı. [D218]

Buğa **kibi** Depegözi dizi üzerine çökerdi... [D233]

Qargu talı süñüler ile kırışdılar, meydanda buğa **kibi** süşişdiler, göğüsleri delindi, süñüleri şındı, bir birin alımadılar. [D251]

Oğlan kâfiri götürdi yire urdı. Burnından kanı düdük **kibi** şorladı. [D252]

Şıçrayup şahin **kibi** kâfirüň boğazın ele aldı. [D252]

İt **kibi** güv güv iden çerkez hırşlu. [D281]

B. İsimlerde benzerlik yapar. Sıfat tamlaması oluşturur.

Metinde benzerlik hâlinin ilgili işlevini tanımlayan **31** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

— Ek ile yapılan çekim:

Ocağña bunçıl**ı**ayın ‘avrat gelsün. [D7]

Ocağña bunçıl**ı**ayın ‘avrat gelmesün. [D8 V5]

Andan dahı sizi hanum Allah şaklasun, ocağña bunçıl**ı**ayın ‘avrat gelmesün.
[D9]

Benç**ı**leyin karusından ağ ellerin bağladuban [D267]

— Edat ile yapılan çekim:

Ocağña bunun **kibi** ‘avrat gelmesün. [D9]

...kargu **kibi** kara saçum uzanur gördüm... [D43 V57]

Kar ile yağmur yağanda er **kibi** turan. [D45]

Boyu uzun Burla Hatun boynı-y-ile kulağın aldı düşdi, güz alması **kibi** al
yañağın tırtıdı yırtıdı, kargu **kibi** kara saçını yoldı, oğul oğul diyüben zârlık kıldı
ağladı. [D54]

Bir menüm **gibi** oğul bulunmaz-mı olur didi. [D55]

...men karumuma varmadın ol maña baş getürmek gerek, bunun **kibi** kız alı vir
maña didi. [D81]

Dede Korkut hay oğul Karçar adama uş bögelek **kibi** bunludur, ol bir yavuz
canavardur... [D87]

Ağ pürçeklü anası buldur buldur ağladı, gözinüñ yaşın dökdi, acı tırnak ağ
yüzine aldı çaldı, al yañağın tırtıdı, kargu **kibi** kara saçını yoldı, ağlayubanı
sıklayubanı ivine geldi. [D91]

Beyregün yavuklusına haber oldı, Banı Çiçek karalar geydi ağ kaftanını
çıkkardı, güz alması **kibi** al yañağın tırtıdı yırtıdı... [D92]

Gördi tanıdı oldur didi, tırtıdı yaçasun yırtıdı, acı tırnak ağ yüzine aldı çaldı, güz
alması **kibi** al yañağın yırtıdı... [D94]

Gül alması **kibi** al yañağların yırtar gördüm Bamsı. [D96]

Aşlan **kibi** tırısuñdan [D106]

Mere delü ozan men ‘ayıblu-mıyam kim maña ‘ayıb koşarsın didi, gümüş **kibi**
ağ bileğın açdı, elin çıkardı. [D115]

Kargu **kibi** kara saçun yoldun-mı kız. [D115]

Güz alması **kibi** al yañağın yırtduñ-mı kız. [D115]

Ėargu **kibi** Ėara saÇum yolduğum Ėok. [D115]

Güz alması **kibi** al yañaĖum yırtduğum Ėok. [D116]

Güz alması **kibi** al yañaĖlarum yırtayın-mı [D139]

Kāfiri Ėamış **kibi** od oluban yandurayım. [D147 V81]

...Ėazan **kibi** pehlivanı bir ŗavařda üç kerre atından yığan, Ėıyan SelĖük oğlı Delü Tundar Ėapar yetdi. [D150]

...Ėünkü menüm elümden göĖerĖin **kibi** Ėuř oldu uçdı... [D159]

Ėargu **kibi** Ėara ŗaĖuñ yolar-mısın ana didi. [D164]

ĖaĖ Ta‘āla atamuñ köñline rağmet eylese, kebin kesüp meni ol yigide virse, bunuñ **kibi** yigit Ėayıf ola ki canavarlar elinde helāk ola didi. [D180]

BuĖanuñ zencirin aldılar, şalı virdiler. Buynuzı almas cıda **kibi**. [D182]

Ėar üzerine Ėan Ėammış **kibi** Ėızıl yañaĖlum. [D199]

Ėanum sazdan bir aşlan ĖıĖar, at urur, apul apul yorıyışı adam **kibi**, at başuban Ėan sömürür. [D213]

C. İsimleşmiş Kullanımlar

Metinde benzerlik hālinin ilgili kullanımını tanımlayan **iki** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Anuñ **kibinüñ** Ėanum bebekleri yetmesün. [D8 V5]

Bunuñ **kibinüñ** Ėanum bebekleri yetmesün. [D9]

2.12. SINIRLAMA (TERMİNATİF) HÂLİ

Kelime grupları ve cümlelerde eylemin belli bir sınır içerisinde gerĖekleştiĖini ifade etmek için, ilgili söz sınırlama Ėekimine girer. Sınırlama, çoğunlukla varlık ile eylem arasında geÇen bir durum olup TürkĖede Ėekim edatlarıyla yapılır. Varlık ile varlık arasındaki sınırlama Ėekimi ise açıklayıcı bağlama edatlarıyla ifade edilir (bk. Karaağaç, 2009: 81).

Eski TürkĖede sınırlama Ėekimi *tegi* edatıyla yapılır. Eski Anadolu TürkĖesinde ise bu Ėekim *dek/dak/degi/degın* edatlarıyla yapılır. Ayrıca bu dönemde

yaklaşma ve uzaklaşma hal çekimleriyle kullanılan *+a kadar*, *+a degin*, *+dan beri*, *+dan öte* gibi edatların da sınırlama çekimi yaptığı görülür (bk. Karaağaç, 2009: 81).

Dede Korkut Kitabı'nda sınırlama çekimi, Eski Anadolu Türkçesi ile ilgili bahsedilen açıklamalara koşut biçimsel görünümelerde kullanılmıştır. Bu ek metinde varlık-eylem arasındaki sınırlamayı ifade etme ana fonksiyonuyla **10** kez tanıklanmıştır. Örnekler şu şekildedir:

A. “+dAnçA” ekiyle yapılan sınırlama çekimi

Metinde sınırlama hâlinin ilgili işlevini tanımlayan **2** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Şabadanç yirinden örü tırur, elin yüzün yumadın tokuz bazlammaç ilen bir külek yoğurd gözler, toynça tıka başa yir, elin bögrine urur aydur: [D7]

Depidinçe yirinden örü tırdı, elin yüzün yumadın obanuñ ol uçından bu uçına bu uçından ol uçına çarpışdurdı, kov kovladı diñ dinledi, öyledençe gezdi... [D8 V5]

B. Edatlarla yapılan sınırlama çekimi

Metinde sınırlama hâlinin ilgili işlevini tanımlayan **8** örnek bulunmaktadır. Örnekler şu şekildedir:

Bu ivi hırab olası ere varaldan berü dahı karnum toymadı, yüzüm gülmedi, ayağum paşmak yüzüm yaşmak görmedi-dir... [D8]

...niçe kim bu düşü gördüm, şundan berü ‘aqlum uşşum dire bilmen... [D43]

Atduğı taş yire düşmez-idi, yire dahı düşse toz gibi şavırılır-idi, ocağ gibi obrılır-idi, üç yıla dak taş düşdüğü yirüñ otı bitmez-idi. [D57]

Bu kadar nesneden ötüri niye saht olursız, bu-gün ben geydüm yarın nayıbüm geysün, kırk güne degin sıra vardı geyüñüz... [D89]

Devletlü Hanuñ ‘ömri uzun olsun, Beyrek diri olsa on altı yıldan berü gelür-idi, bir yigit olsa dirisi haberin getirse çırgap çuğa altun akça virür-idüm, ölüsi haberin getürene kız kardaşum virür-idüm didi. [D93]

Giceye-degin cenk ide-y-idük. [D249]

Meyhanada biş gün yime içme oldu. Andan Şirögüven uçından Gökçe Deñize degin il çarpdı. [D255]

Ṭaş Oğuz biglerinden Aruz Emen ve alan bigler bunu işitdiler, ayıtdılar ki ba
ba şimdiye **degin** azanuñ ivin bile yağma ider-idük, şimdi niçün bile olmayavuz
didiler. [D292]

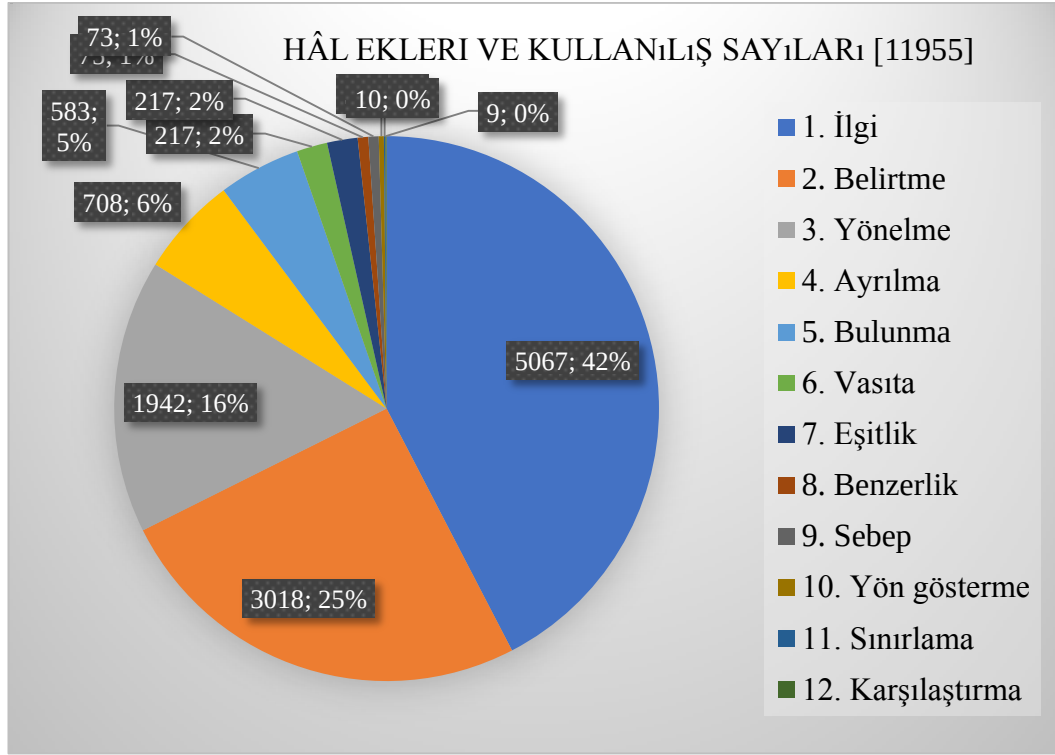
SONUÇ

3.1. Çalışmamızda incelenen her bir hâl kategorisinin işlevsel özellikleri göz

1. İlgi	5067
2. Belirtme	3018
3. Yönelme	1942
4. Ayrılma	708
5. Bulunma	583
6. Vasıta	217
7. Eşitlik	217
8. Benzerlik	75
9. Sebep	73
10. Yön gösterme	36
11. Sınırlama	10
12. Karşılaştırma	9

önünde bulundurulmaksızın belirtilen toplam kullanım sayıları aşağıdaki gibidir.

Tablo 1 Hâl Eklerinin Kullanılış Sayılarının Genel Tablosu

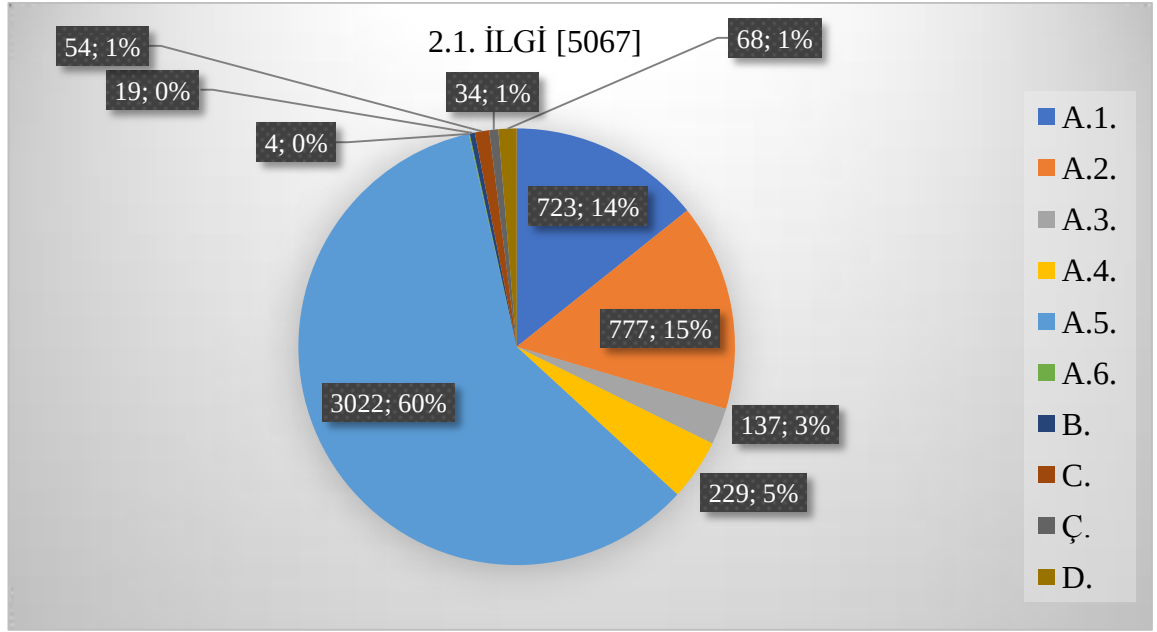

Tablo 2 Hâl Ekleri ve Kullanılış Sayıları

3.2. Çalışmamızda incelenen her bir hâl kategorisinin işlevsel özelliklerinin göz önünde bulundurulması ile ortaya çıkan veriler aşağıdaki gibidir:

3.2.1. İLĞİ (GENİTİF) HÂLİ [5067]

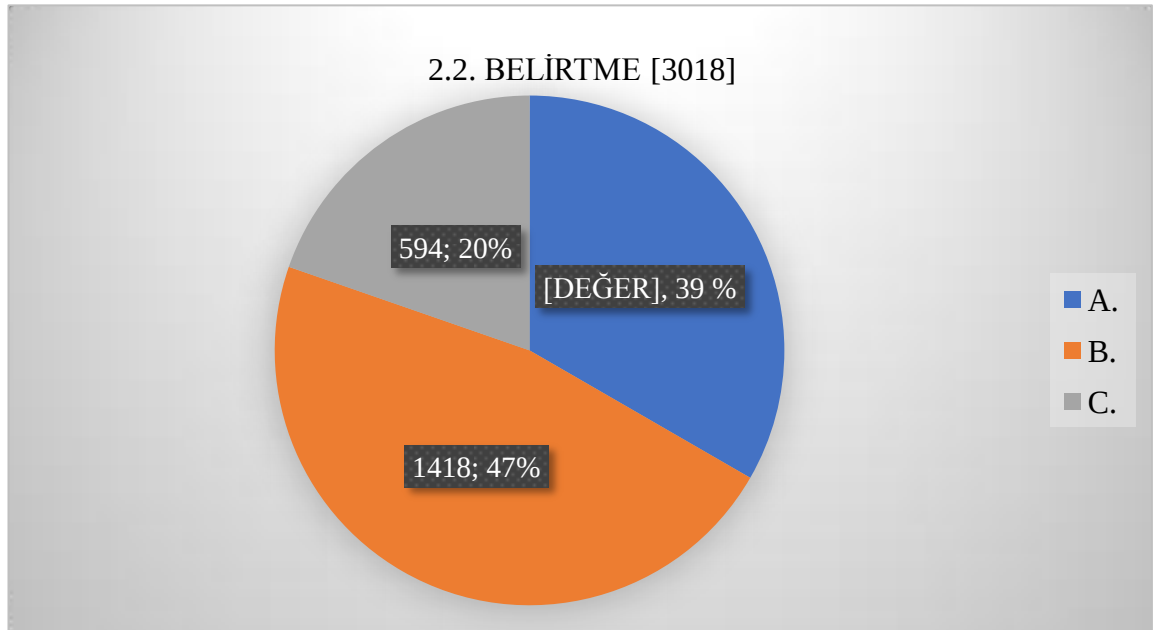
Metinde, ilgi hâli **10** ayrı kullanımla **5067** kez tanıklanmıştır. İlgi hâli, en yüksek frekansa sahip olan hâl kategorisi durumundadır. Söz konusu ek, “Belirtili ad tamlaması oluşturur.” fonksiyonuyla **723**; “Belirtisiz ad tamlaması oluşturur.” fonksiyonuyla **777**; “Zincirleme ad tamlaması oluşturur.” fonksiyonuyla **137**; “İyelik grubu oluşturur.” fonksiyonuyla **229**; “Tamlayanı düşürülmüş iyelik grubu oluşturur.” fonksiyonuyla **3022**; “İlgi grubu oluşturur.” fonksiyonuyla **4**; “Kelime grubu ya da cümlede isimleri fillere bağlar.” fonksiyonuyla **19**; “Zamirleri edatlara bağlar.” fonksiyonuyla **54**; “Adlara ya da zamirlere eklenerek bildirme yapar.” fonksiyonuyla **34**; “Söz varlığına bağımsız birimler olarak katılan sözlükselleşmiş kelimeler oluşturur.” fonksiyonuyla **68** kez tanıklanmıştır.

Tablo 3 İlgi Ekinin İşlevlerine Göre Kullanılış Sayısı

3.2.2. BELİRTME (AKKUZATİF) HÂLİ [3018]

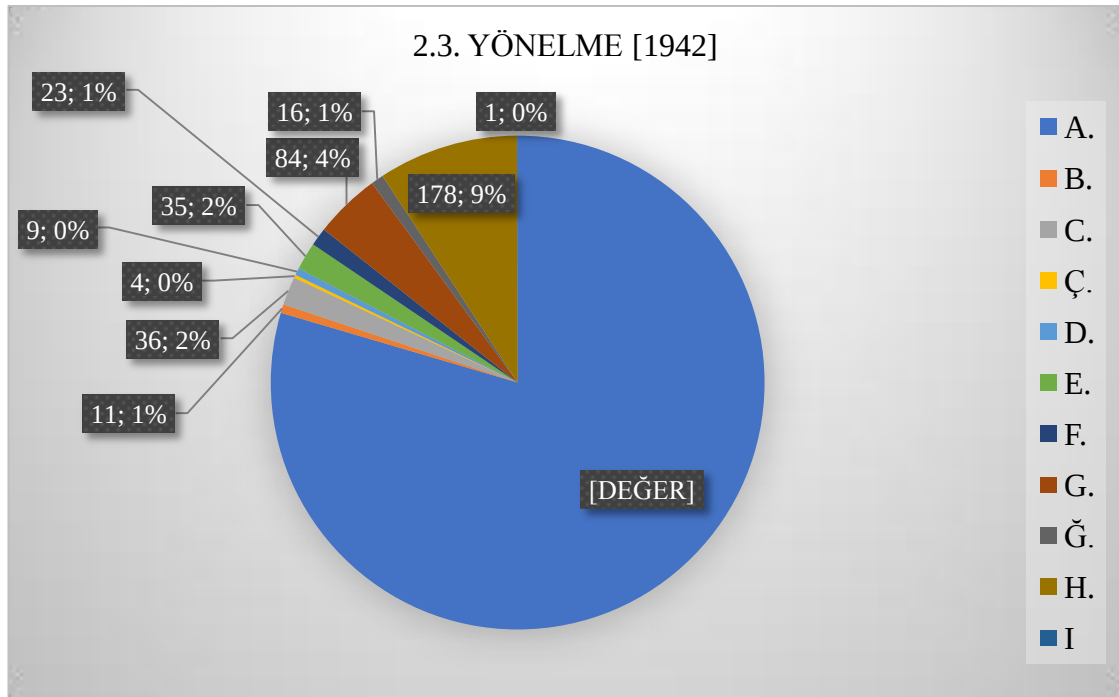
Metinde belirtme hâli **üç** ayrı kullanımla **3018** kez tanıklanmıştır. Söz konusu ek, “Ekli belirtme durumu oluşturur.” kullanımıyla **1006**; “Eksiz belirtme durumu oluşturur.” kullanımıyla **1418**; “İyelik akkuzatifi” şeklindeki kullanımıyla **594** kez tanıklanmıştır.

Tablo 4 Belirtme Ekinin İşlevlerine Göre Kullanılış Sayısı

3.2.3. YÖNELME (DATİF) HÂLİ [1942]

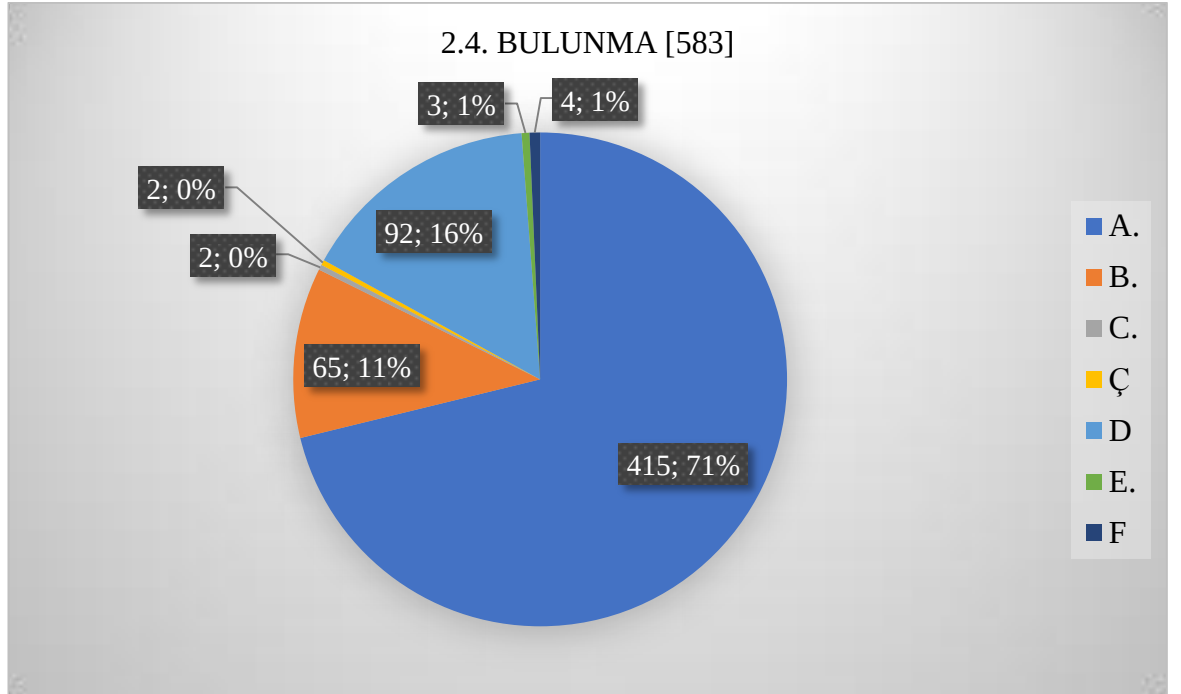
Metinde yönelme hâli **11** ayrı kullanımla **1942** kez tanıklanmıştır. Söz konusu ek, “Yaklaşma, istikamet, yer bildirir.” ana fonksiyonuyla **1545**; “Adı fiile zaman ve süre işleviyle bağlar.” fonksiyonuyla **11**; “Adı fiile maksad, amaç bildirme ilişkisiyle bağlar” fonksiyonuyla **36**; “Adı fiile sebep ilişkisiyle bağlar.” fonksiyonuyla **4**; “Zarf görevinde ikilemeler kurar.” fonksiyonuyla **9**; “Edat grupları oluşturur.” fonksiyonuyla **35**; “Kalıplaşmış zarflar oluşturur.” fonksiyonuyla **23**; “Anlamca kaynaşmış, deyimleşmiş birleşik fiiller oluşturur.” fonksiyonuyla **84**; “Yardımcı fiillerle kullanılır.” fonksiyonuyla **16**; “Özgülük, tahsislik ifade eder.” fonksiyonuyla **178**; “Adı fiile vasıta ilişkisiyle bağlar.” fonksiyonuyla **1** kez tanıklanmıştır.

Tablo 5 Yönelme Ekinin İşlevlerine Göre Kullanış Sayısı

3.2.4. BULUNMA (LOKATİF) HÂLİ [583]

Metinde bulunma hâli 7 ayrı kullanımla 583 kez tanıklanmıştır. Söz konusu ek, “Adı bulunma, yer işleviyle fiile bağlar.” ana fonksiyonuyla 415; “Adı oluş ve kılışın zamanını bildirme ifadesiyle fiile bağlar.” fonksiyonuyla 65; “Bulunma grubu oluşturur.” fonksiyonuyla 2; “Sayı adlarında yaş bildirir.” fonksiyonuyla 2; “Grammerleşmiş örnekler oluşturur.” fonksiyonuyla 92; “Ek fiille çekime girerek yüklem oluşturur.” fonksiyonuyla 3; “Bir fiille birleşerek anlamca kaynaşmış birleşik fiiller oluşturur.” fonksiyonuyla 4 kez tanıklanmıştır.

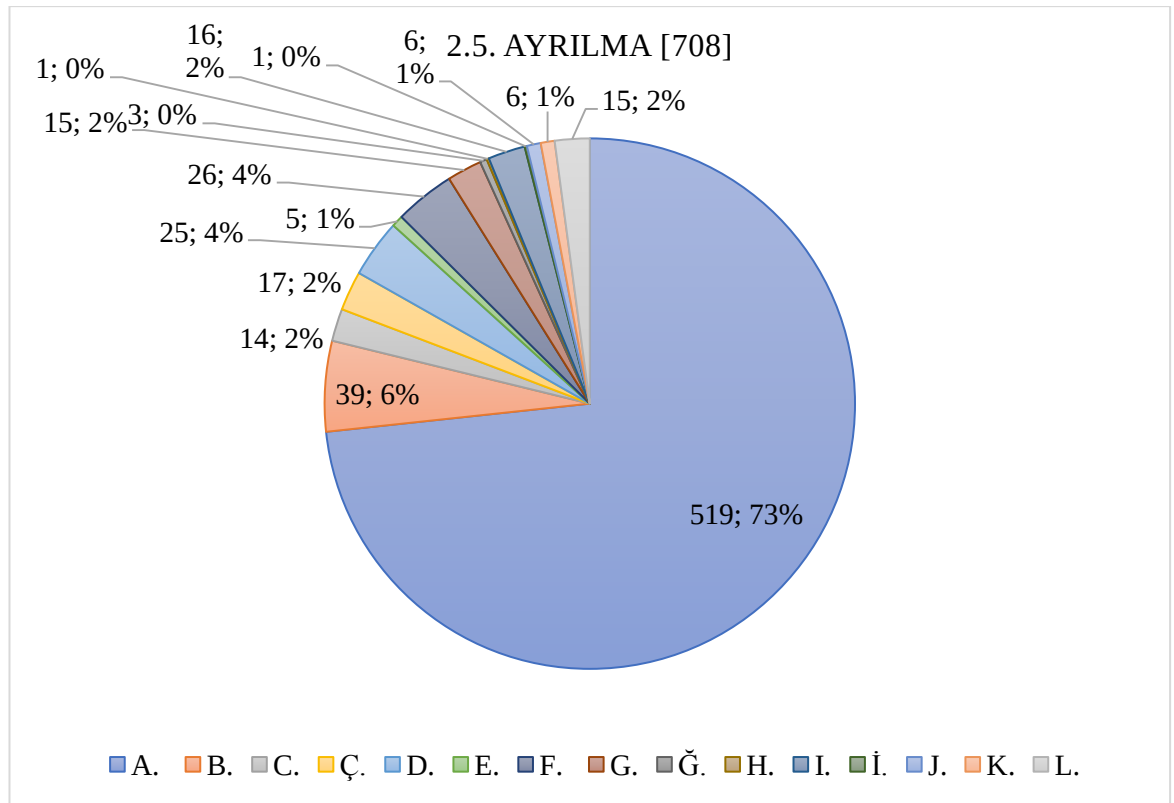

Tablo 6 Bulunma Ekinin İşlevlerine Göre Kullanılış Sayısı

3.2.5. AYRILMA (ABLATİF) HÂLİ [708]

Metinde ayrılma hâli 15 ayrı kullanımla 708 kez tanıklanmıştır. Ayrılma hâli en fazla fonksiyona sahip olan hâl kategorisi durumundadır. Söz konusu ek, “Oluş ve kılışın çıkış noktasını, yer ve yönünü gösterir.” ana fonksiyonuyla 519; “Adı fiile -den dolayı, -dığı için ifadesiyle bağlar.” fonksiyonuyla 39; “Bir nesnenin hangi maddeden yapıldığını gösterir.” fonksiyonuyla 14; “Adı fiile bir bütünün parçasını gösterme ilişkisiyle bağlar.” fonksiyonuyla 17; “Edat grupları oluşturur.”

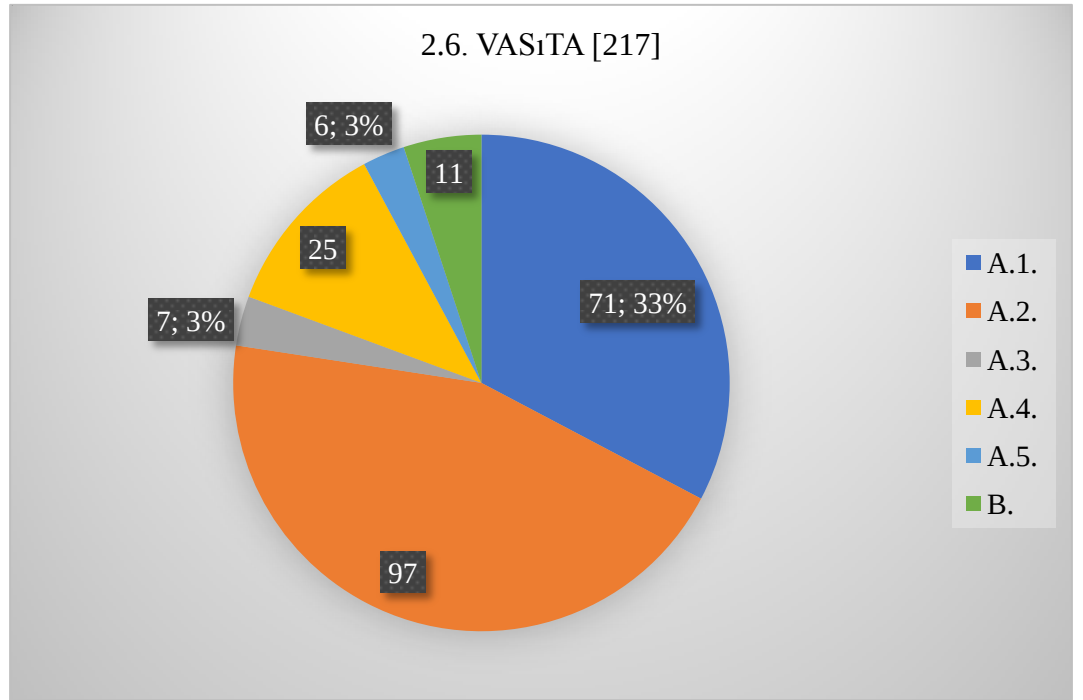
fonksiyonuyla 25; “Ayrılma grubu oluşturur.” fonksiyonuyla 5; “Eklendiği ad ile sıfat arasında karşılaştırma ilişkisi kurar.” fonksiyonuyla 26; “Gramerleşmiş örnekler oluşturur.” fonksiyonuyla 15; “Aynı kelimenin art arda ayrılma ve yönelme durumlarına girmiş biçimleriyle, zarf görevinde ikilemeler kurar.” fonksiyonuyla 3; “Adı fiile vasıta ilişkisiyle bağlar.” fonksiyonuyla 1; “Adı fiile mensup olma, ait olma ilişkisiyle bağlar.” fonksiyonuyla 16; “ Adı bazı fiillere hakkında, üzerinde anlatımıyla bağlar.” fonksiyonuyla 1; “Adı fiile takiben, izleyerek ilişkisiyle bağlar.” fonksiyonuyla 6; “Eklendiği adla anlamca kaynaşmış ve deyimleşmiş birleşik fiiller oluşturur.” fonksiyonuyla 6; “Eksiltimli kullanımlar oluşturur.” fonksiyonuyla 15 kez tanıklanmıştır.

Tablo 7 Ayrılma Ekinin İşlevlerine Göre Kullanılış Sayısı

3.2.6. VASITA (INSTRUMENTAL) HÂLİ [217]

Metinde vasıta hâli 6 ayrı kullanımla 217 kez tanıklanmıştır. Söz konusu ek, “Fiilde oluş ve kılışın hangi vasıtayla gerçekleştiğini bildirir.” ana fonksiyonuyla 71; “Adı fiile birliktelik ilişkisiyle bağlar.” fonksiyonuyla 97; “Adı fiile zaman bildirme ilişkisiyle bağlar.” fonksiyonuyla 7; “Tarz zarfları oluşturur.” fonksiyonuyla 25; “-mAk ad-fiilinden sonra gelerek -mak suretiyle anlamında tarz zarfı oluşturur.” fonksiyonuyla 6; “n: Kalıplaşmış ya da kalıplaşma yolunda zaman zarfları yapar.” fonksiyonuyla 11 kez tanıklanmıştır.

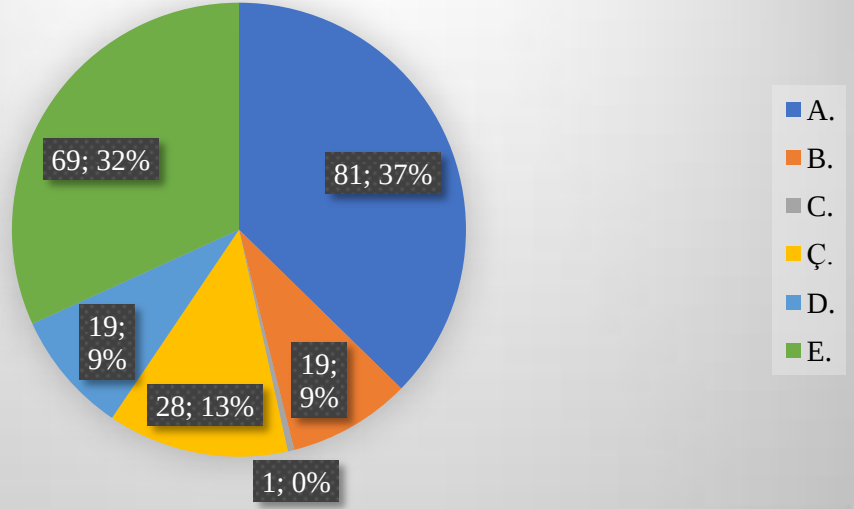

Tablo 8 Vasıta Ekinin İşlevlerine Göre Kullanılış Sayısı

3.2.7. EŞİTLİK (EKVATİF) HÂLİ [217]

Metinde eşitlik hâli 6 ayrı kullanımla 217 kez tanıklanmıştır. Söz konusu ek, “Benzerlik ilişkisi kurarak gibi edatına koşut bir işlev görür.” fonksiyonuyla 81; “Karşılaştırma ilişkisi kurarak kadar edatına koşut bir işlev görür.” fonksiyonuyla 19; “Göre edatına koşut bir işlev görür.” fonksiyonuyla 1; “+ı boyunca, +dAn anlamı ifade eder.” fonksiyonuyla 28; “ad+şeklinde / anında anlamıyla zarflattırır.” fonksiyonuyla 19; “niçe, yalnızca gibi kalıplaşmış sözler yapar.” fonksiyonuyla 69 kez tanıklanmıştır.

2.7. EŞİTLİK [217]

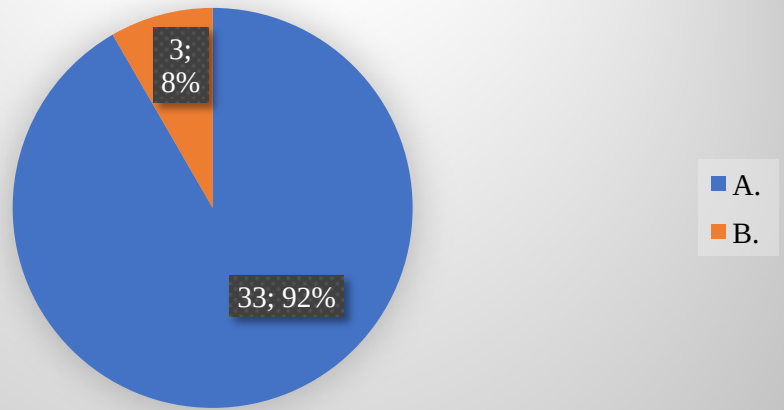

Tablo 9 Eşitlik Ekinin İşlevlerine Göre Kullanılış Sayısı

3.2.8. YÖN GÖSTERME (DİREKTİF) HÂLİ [36]

Metinde yön hâli, **iki** ayrı kullanımla fiilin cereyan ettiği yönü gösterme ana fonksiyonuyla **36** kez tanıklanmıştır. Yön ekleriyle yapılan yön çekimi **33**; edat kullanılarak yapılan yön çekimi ise **3** kez tanıklanmıştır.

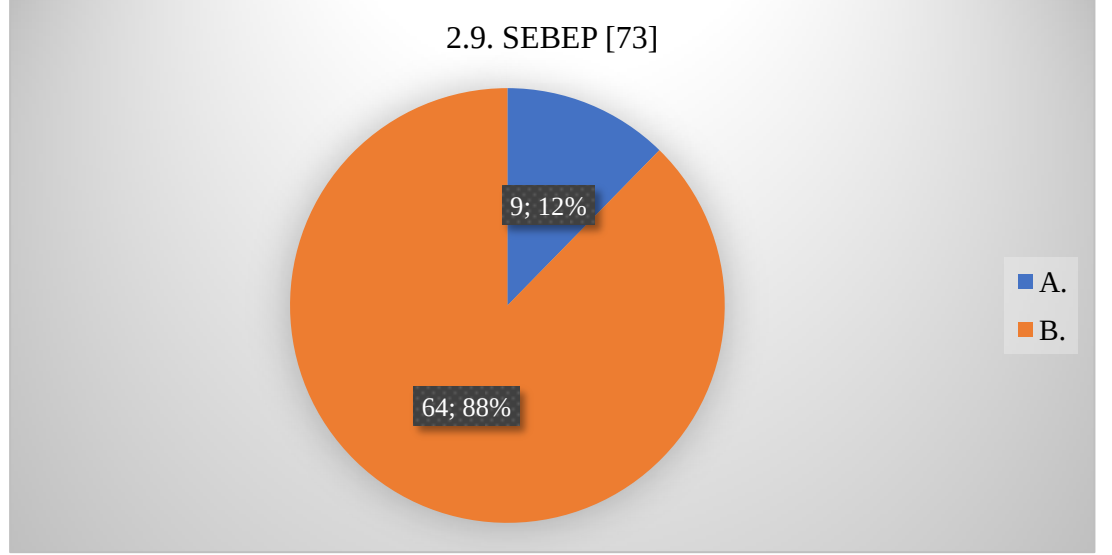
2.8. YÖN GÖSTERME [36]

Tablo 10 Yön Ekinin İşlevlerine Göre Kullanılış Sayısı

3.2.9. SEBEP (KAUSATİF) HÂLİ [73]

Metinde sebep hâli **iki** ayrı kullanımla **73** kez tanıklanmıştır. Söz konusu ek, “-dAn dolayı ifade eder.” ana fonksiyonuyla **9**; “Özgülük, tahsis ifade eder.” fonksiyonuyla **64** kez tanıklanmıştır.

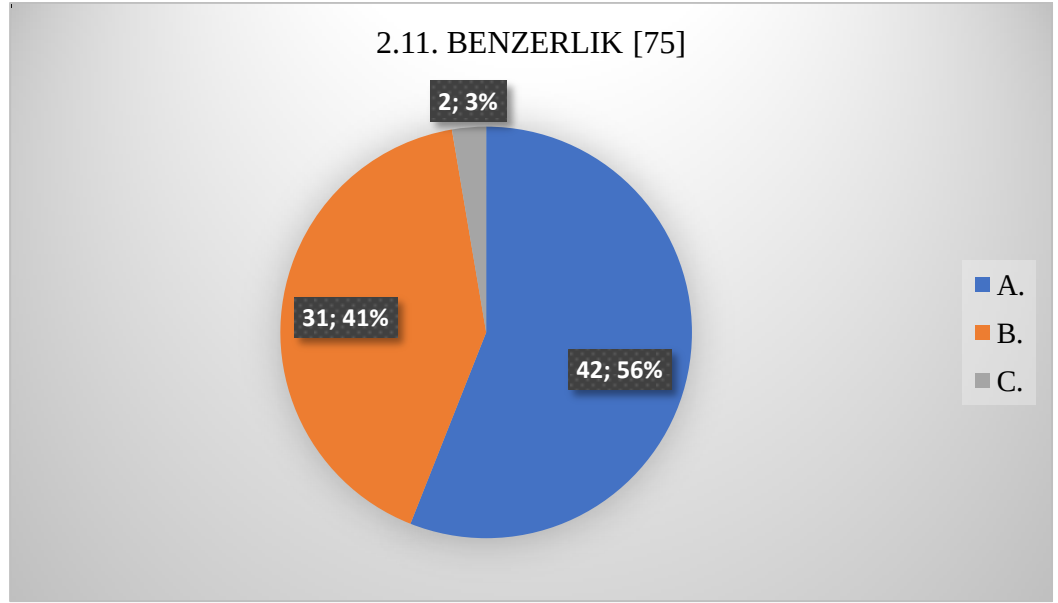
Tablo 11 SebeP Ekinin İşlevlerine Göre Kullanılış Sayısı

3.2.10. KARŞILAŞTIRMA (KOMPARATİF) HÂLİ [9]

Metinde karşılaştırma hâli, frekansı en düşük olan hâl kategorisidir. Söz konusu çekim, edatlar yardımıyla gerçekleşmiş olup varlık-varlık ve eylem-eylem arasında karşılaştırma yapma ana fonksiyonuyla **9** kez tanıklanmıştır.

3.2.11. BENZERLİK (SİMİLATİF) HÂLİ [75]

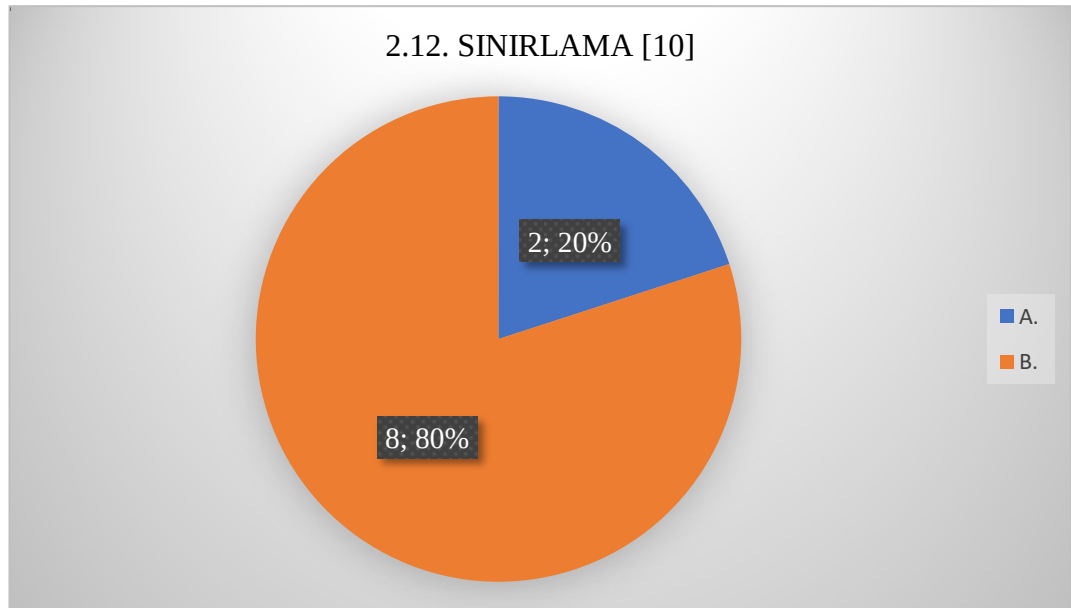
Metinde benzerlik hâli varlık-varlık ve eylem-eylem arasında benzerlik ifade etme ana fonksiyonu içerisinde **üç** ayrı kullanımla **75** kez tanıklanmıştır. Söz konusu çekim, “Fiillerde benzerlik yapar.” fonksiyonuyla **42**; “İsimlerde benzerlik yapar.” fonksiyonuyla **31**; “İsimleşmiş kullanımlar” biçimiyle **2** kez tanıklanmıştır.

Tablo 12 Benzerlik Ekinin İşlevlerine Göre Kullanılış Sayısı

3.2.12. SINIRLAMA (TERMINATİF) HÂLİ [10]

Metinde sınırlama hâli varlık-eylem arasındaki sınırlamayı ifade etme ana fonksiyonu içerisinde **iki** ayrı kullanımla **10** kez tanıklanmıştır. Metinde “+dAnçA” ekiyle yapılan sınırlama çekimi **2**; edatlarla yapılan sınırlama çekimi ise **8** kez tanıklanmıştır.

Tablo 13 Sınırlama Ekinin İşlevlerine Göre Kullanılış Sayısı

3.3. Çalışmamızda incelenen edatlı (sentaktik) yolla çekimlenen kullanımların sayısı aşağıdaki gibidir. Edat kaynaklı olup gramerleşerek eklenen örnekler de buraya dâhil edilmiştir.

A. Vasıta (İnstrumental) Hâli

“ile” ve “ilen” edatlarıyla yapılan kullanımlar: **207**

B. Yön gösterme (Direktif) Hâli

“+A karşı, +A doğru” şeklindeki kullanımlar: **3**

C. Benzerlik (Similatif) Hâli

“gibi” edatıyla yapılan kullanımlar: **71**

Ç. Sınırlama (Terminatif) Hâli

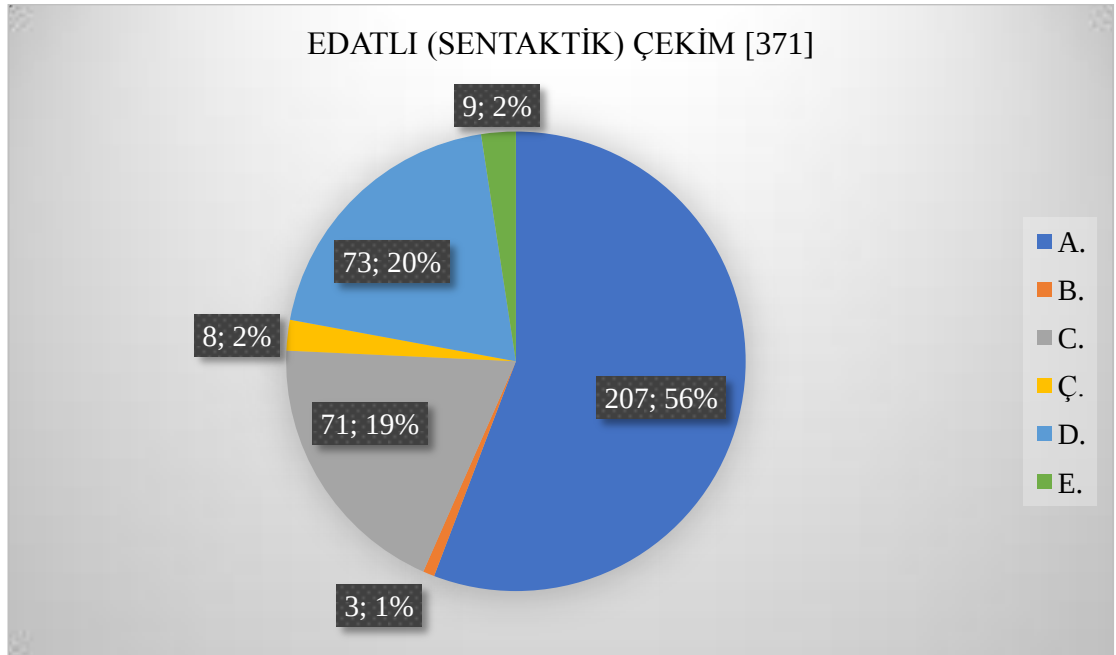
“+A kadar, +dAn berü, +A dak, +A değin; +dança” şeklindeki kullanımlar: **8**

D. Sebep (Kausatif) Hâli

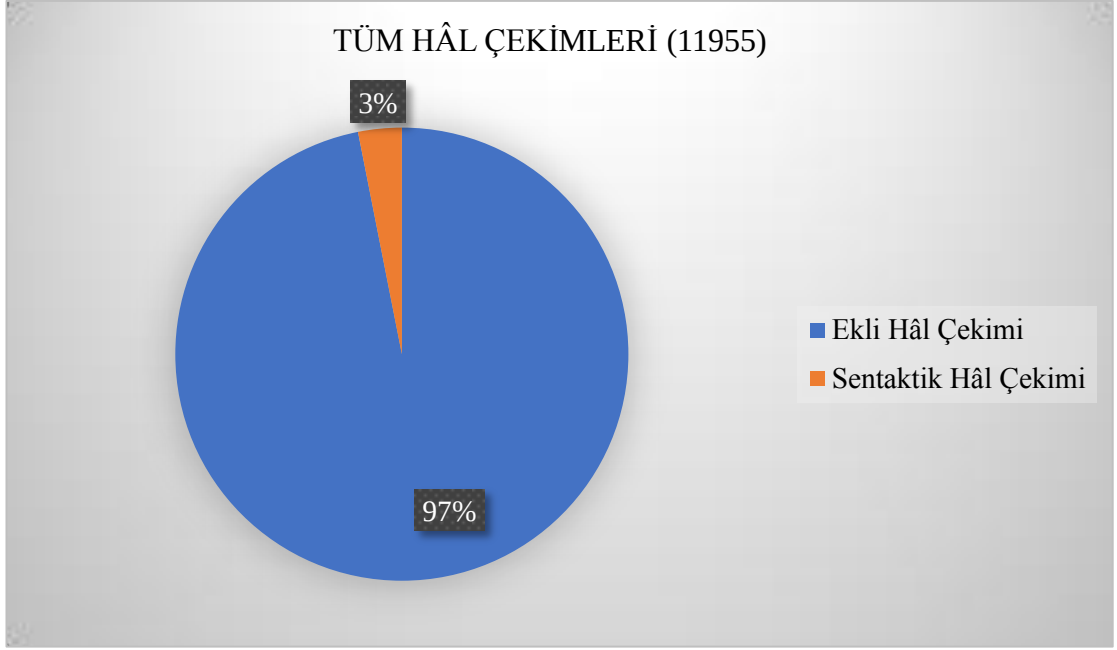
“içün, dolayı, ötürü” edatlarıyla yapılan kullanımlar: **73**

E. Karşılaştırma (Komparatif) Hâli

“deñlü, kibi” edatlarıyla yapılan kullanımlar: **9**

Tablo 14 Edatlı (Sentaktik) Çekim

Tablo 15 Tüm Hâl Çekimleri (Ekli ve Sentaktik)

3.4. Hal eklerinin fiillerle ve edatlarla kullanımları incelendiğinde Türkiye Türkçesine göre farklılık gösteren istem biçimleri de tanıklanmıştır.

3.4.1. Eklerde İstem Konusunda Tespit Edilen Farklı Kullanımlar

3.4.1.1. Belirtme (Akkuzatif) Hâli

Metinde ilgili ekin Türkiye Türkçesiyle farklılık gösteren kullanımı 33 kez tanıklanmıştır. Örnekler şu şekildedir:

Yilisi kara kazılık **atuñ** butun bindüñ [D24] (*krş.* TT ata bin-)

Tavla tavla şahbaz **atlarını** bindiler. [D38] (*krş.* TT ata bin-)

Bigler Kazanuñ tavla tavla şahbaz **atlarını** binmişüz... [D39] (*krş.* TT ata bin-)

...tavla tavla şahbaz **atlarını** biz binmişüz... [D40] (*krş.* TT ata bin-)

...tavla tavla şahbaz **atlarıñ** kafir binmiş, katar katar kıızıl develerüñ kafir yetmiş... [D48] (*krş.* TT ata bin-)

Kadın ana **karşum** alup ne böğürürsin [D54] (*krş.* TT karşıma geçip...)

Bayındır Hanuñ karşusunda Kara Göne oğlu Kara Budak **yay** tayanup tırmuş-idi... [D67] (*krş.* TT yaya dayan-)

...Han Bayınduruñ karşusın alsa tursa kullık eylese...[D68] (*krş.* TT karşısına geç-)

Bayındır Hanuñ tavlāsından iki şahbaz yügrük at getürüñ bir kiçi başlu kiçer aygırı bir toklı başlu torı aygırı, nāgāh kaçma kovma olur-ise **birisini** binem... [D82] (*krş.* TT bir şeye bin- / ata bin-)

Bayındır hanuñ tavlāsından ol iki atı getürdiler. Dede Korkut birin bindi... [D82] (*krş.* TT bir şeye bin- / ata bin-)

Ogluñ-ile yilisi kara kazılık **atuñ** butun bindüñ [D136] (*krş.* TT ata bin-)

Kim atın biner... [D142] (*krş.* TT ata bin-)

Ağça menüm **göksümi** başup kındı. [D162] (*krş.* T.T göğsüme bas-)

Canumı kıya bilmen bellü bilgil didi... [D164] (*krş.* TT canıma kıy-)

Ağça menüm **göksümi** başup kındı. [D164] (*krş.* TT göğsüme bas-)

Canumı kıya bilmen bellü bilgil didi... [D165] (*krş.* TT canıma kıy-)

Ağça menüm **göksümi** başup kındı. [D166] (*krş.* TT göğsüme bas-)

Tavla tavla şahbaz **atuñ** [D167] / Biner olsam menüm tabutum olsun. (*krş.* TT ata bin-)

Yilisi kara kazılık **atuñ** binmedüñ-mi [D181] (*krş.* TT ata bin-)

Yilisi kara kazılık **atuñ** butun bindüñ [D186] (*krş.* TT ata bin-)

Yilisi kara kazılık **atuñ** bindügüñde [D197] (*krş.* TT ata bin-)

Yir başmayup yorıyan selvi boylum [D199] (*krş.* TT yere bas-)

...**ağ boz atlar** binüben yortışdılar, big babası yanına irişdiler. [D200] (*krş.* TT ata bin-)

Andan döne bilmez Dülek Evren altı perlü çomağı-y-ile at depüp gelüp yukarudan aşağı **kāfiri** katı urdı, alımadı. [D209 V90] (*krş.* TT kafire sert vur-)

Yilisi kara kazılık **atum** butun bindüm. [D239] (*krş.* TT ata bin-)

Yilisi kara kazılık **atuñ** butun bindüñ [D241] (*krş.* TT ata bin-)

Boynı şınsun al **aygırı** butun bindüm. [D244] (*krş.* TT aygıra bin-)

Yilisi kara kazılık **atuñ** butun bindüñ [D244] (*krş.* TT ata bin-)

Yukarudan aşağı kāfir **oğlanı** katı urdı. [D250] (*krş.* TT oğlana sert vur-)

Meger yigit **aygır** biner-idi. [D264] (*krş.* TT aygıra bin-)

Yilisi kara kazılık atın butun binen [D267] (*krş.* TT ata bin-)

Segrek dahı ağasınıñ elin öpdi. Gördiler kim kuçışdılar, görışdiler, **kazılık atlar** binişdiler. Kara tonlu kafire at saldılar, kılıç yorıtdılar. [D270] (*krş.* TT ata bin-)

Kazılık atın butun binen [D288] (*krş.* TT ata bin-)

3.4.1.2. Yönelme (Datif) Hâli

Metinde ilgili ekin Tükiye Türkçesiyle farklılık gösteren kullanımı 13 kez tanıklanmıştır. Örnekler şu şekildedir:

Buğa ayağ üstine tıramadı düşdi, tepesiniñ üstine yıkıldı. [D17] (*krş.* TT ayak üstünde dur-)

Oğlum Uruz menüm ivüm üstine tursun didi. [D37] (*krş.* TT evim üstünde...)

Bu yaña Şökli Melik kâfirler-ile şin şadman yiyüp içüp oturur-idi. [D51] (*krş.* TT Bu yanda...)

Kılıcuma toğranayın oğuma sançılayın, yir gibi kertileyin toprak gibi şavırlayın... [D98 V38] (*krş.* TT kılıcımıla doğranayım, okumla vurulayım.)

Bir dahı urdı, deve ayağı üzerine tıramadı... [D189] (*krş.* TT ayak üstünde dur-)

Çakmak çakup **oda yak**am. [D176] (*krş.* TT ateşi yak-)

... 'ışk-ile **oda yak**ar. [D181] (*krş.* TT ateşi yak-)

Kime baksa 'ışk-ile **oda yak**ar. [D184] (*krş.* TT ateşi yak-)

Kime baksa 'ışk-ile **oda yak**ar [D187] (*krş.* TT ateşi yak-)

Kime baksa 'ışk-ile **oda yak**ar [D189] (*krş.* TT ateşi yak-)

Bu yaña yigit biglen gördiler kim av bozılmış... [D242] (*krş.* TT Bu yanda...)

Padişah, Qazan oğlu Uruzuñ sağ yanına, aña yir gösterdi. [D253] (*krş.* TT Uruzuñ sağ yanında...)

3.4.1.3. Bulunma (Lokatif) Hâli

Metinde ilgili ekin Tükiye Türkçesiyle farklılık gösteren kullanımı **8** kez tanıklanmıştır. Örnekler şu şekildedir:

...çobanuñ ellerin çözdı, alnında bir öpdı, aydur: [D51] (*krş.*TT alnından öp-)

...yüzinde tudağında öpen... [D62] (*krş.*TT yüzünden dudağından öp-)

...bizüm malumuz Gürcistanda gitmiş-idi... [D74] (*krş.*TT Gürcistan'a gitmişti)

Bir yasduğda baş koyduğum. [D92 V34] (*krş.*TT Bir yastığa baş koy-)

Bir yaşduğda baş koyup emişdügüm. [D167] (*krş.*TT Bir yastığa baş koy-)

Çanlı Oğuz illerinde dirnek var-imiş, **anda vardum.** [D257] (*krş.*TT oraya vardım.)

Bir yigit aramuzdan eksildi, senüñ **yoluñda baş virdi...** [D301] (*krş.*TT yoluna baş ver-)

3.4.1.4. Ayrılma (Ablatif) Hâli

Metinde ilgili ekin Tükiye Türkçesiyle farklılık gösteren kullanımı **bir** kez tanıklanmıştır.

Çalıñ Oğuz biglerinden 'ahdum bozam dir-idüm [D223] (*krş.* TT Kudretli Oğuz beyleriyle ahdımı bozayım derdim.)

KAYNAKÇA

- Azmun, Yusuf, *Dede Korkut'un Üçüncü Elyazması- Soylamalar ve İki Yeni Boy ile Türkmen Sahra Nüshası*, İstanbul: Kutlu Yayınevi, 2019.
- Alangu, Tahir, "Dede Korkut Kitabı'nın İkinci Yazma Nüshası Üzerine", *Türk Dili*, 1953, C.II, S.24, s.806-810.
- Alparslan, Ali, "Nesta'lık", *TDV-İslam Ansiklopedisi*, 2007, C.33, s. 11-15.
- Akar, Ali, *Oğuzların Dili -Eski Anadolu Türkçesine Giriş*, İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2019.
- Alptekin, Coşkun, "Ata", *TDV-İslam Ansiklopedisi*, 1991, C.4, s. 32-33.
- Akalın, L. Sami, *Dede Korkut Kitabının Folklor Bakımından Değerlendirilmesi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1968.
- Aliyeva, Aygun, "Dede Korkut Destanı Örneğinde Eski Türklerde Din, Toplum ve Kadın", *Ankara Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı*, 2020, Yüksek Lisans.
- Barthold, W.W., "Borba bogatıra s angelom smerti", *ZVO*, 1894, VIII, 203-218.
- Bekki, Salahaddin, *Dedem Korkut Kitabı Bibliyografyası Üzerine Bir Deneme (Türkiye'deki Yayınlar 1916-2013)*, Ankara: Berikan Yayınevi, 2015.
- Bulduk, Üçler, "Dede Korkut, Oğuz Elleri ve Kafkaslar", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 1996, C. 18, S.29, s.247-251.
- Bulduk, Üçler, "Dede Korkut'ta Devlet Teşkilatına Dair Hususlar", *Ankara Üniversitesi*, 1987, Yüksek Lisans.
- Buldur, Adnan D., Ali Meydan, Şenay Güngör, "Dede Korkut Destanlarının Kültür Coğrafyası", *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2016, C.15, S. 3, s. 925-947.

Daşdemir, Muhammed, “Dedem Korkut Kitabı”, *TDAY- Belleten*, 2010, C.58, S.2, s.67-90.

Dede Korkut Kitabı Han'ım Hey (DKKHH), 2017, Ankara: TOBB.

Demir, Necati, *Dede Korkut Destanı*, İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2019.

Develi, Hayati, *Dede Korkut Hikâyeleri*, İstanbul: Alkım Yayınevi, 2006.

Ergin, Muharrem, *Dede Korkut Kitabı Metin- Sözlük*, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, 1964.

Ergin, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Bayrak Yayınları, 2013.

Ergin, Muharrem, *Dede Korkut Kitabı 1-2, Giriş-Metin*, Ankara: TDK Yayınları, 2016.

Ekici, Metin, *Dede Korkut Hikâyeleri Tesiri ile Teşekkül Eden Halk Hikâyeleri*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi, 1995.

Ekici, Metin, *Dede Korkut Kitabı Türkistan/Türkmen Sahra Nüshası- Soylamalar ve 13. Boy- Salur Kazan'ın Yedi Başlı Ejderhayı Öldürmesi*, İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2019.

Eren, Hasan, “Kitab-ı Dede Korkut'un Yeni Yazması”, *Türk Dili Dergisi*, 1952, C.II, S.13, s.3-4.

Ercilasun, Ahmet Bican, “Dede Korkut Mirası”, *Türk Dili*, 2000, C.I, S.578, s.111-115.

Ercilasun, Ahmet Bican, *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Ankara: Akçağ Yayınları, 2018.

Ercilasun, Ahmet Bican, “Dede Korkut Kitabı'nın Yeni Nüshası ve Üzerindeki Yayınlar”, *Milli Folklor Dergisi*, 2019, C.31, S.123, s. 5-22.

Gökyay, Orhan Şaik, “Dede Korkut Hikâyeleri ve Önemi”, *Türk Dili Dergisi*, 1968, C.XIX, S.207, s. 424-435.

Gökyay, Orhan Şaik, *Dedem Korkudun Kitabı*, İstanbul: Devlet Kitapları, 1973.

Gökyay, Orhan Şaik, “Dede Korkut”, *TDV- İslâm Ansiklopedisi*, 1994, C.9, s.77-80.

Gülsevin, Gürer, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Ankara: TDK Yayınları, 2017.

- Hacıyev, Asıf, *Dədə Qorqud Kitabı: Oxunuşlar- Açımalar*, Bakı: Elm Nəşriyyatı, 2007.
- Karaağaç, Günay, *Türkçenin Dil Bilgisi*, Ankara: Akçağ Yayınları, 2012.
- Karaağaç, Günay, *Türkçenin Söz Dizimi*, İstanbul: Kesit Yayınları, 2009.
- Kilisli, Muallim Rıfat, *Kitâb-ı Dede Korkut alâ Lisan-ı Tâife-i Oğuzan*, Âsâr-ı İslamiyye ve Milliye Tedkik Encümeni Neşriyatı, İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1916.
- Korkmaz, Zeynep, “Dede Korkut Hikâyelerinde İnsan ve Doğa”, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 2006, C.XCII, S.657, s.250-257.
- Korkmaz, Zeynep, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar III*, Ankara: TDK Yayınları, 2007.
- Korkmaz, Zeynep, *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, Ankara: TDK Yayınları, 2017.
- Karahan, Leyla, *Türkçede Söz Dizimi*, Ankara: Akçağ Yayınları, 2019.
- Köprülü, Mehmed F., *Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul: Ötüken Neşriyat, 1980.
- Köprülü, Mehmet F., *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1976.
- Kalenderoğlu, İhsan, “Türkmenistan’da Dede Korkut Hakkında Yapılan Çalışmalar”, *Turkish Studies*, 2011, 6/2, s.1339-1348.
- Kavasoğlu P, Esra, “Kadın Çalışmaları Bağlamında Dede Korkut Kitabı’nın İncelenmesi”, *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 2019, Yüksek Lisans.
- Mehmet, Abdulhakim, “Dede Korkut Kitabı Üzerine Çin’de yapılan Çalışmalar ve Eleştirel Değerlendirilmesi”, *Milli Folklor*, 2018, Yıl 30, Sayı 118, s.39-48.
- Nebiyev, Bekir ve Karayev, Yaşar, *Halk Maneviyatının Aynası (Kitab-ı Dede Korkut)*, Bakü, 1999.
- Nalbant, Mehmet V., “Dede Korkut Alp Eren Midir? Korkut Adı Üzerine Yeni Bir Etimoloji Denemesi”, *Dil Araştırmaları*, 1999, C.10, S.18, s.125-133.
- Orkun, Hüseyin Namık, “Kitab-ı Dede Korkut (Ettore Rossi)” *Türk Dili*, 1952, C.II, S.15, s.142-143.

- Özçelik, Sadettin, *Dede Korkut- Dresden Nüshası- Giriş, Notlar I. Cilt*, Ankara: TDK Yayınları, 2016a.
- Özçelik, Sadettin, *Dede Korkut- Dresden Nüshası- Metin, Dizin II. Cilt*, Ankara: TDK Yayınları, 2016b.
- Öner, Mustafa, “Türkçe’de Edatlı (Sentaktik) İsim Çekimi”, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 1999, C.1, S.565, s.10-18.
- Özdamar, Fazıl, “Dede Korkut Kitabı Hakkında İran’da Yayımlanan Çalışmalar Üzerine Bir Değerlendirme”, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 2019, 19/2, s.403-419.
- Pehlivan, Gürol, *Dede Korkut Kitabı’nda Yapı İdeoloji ve Yaratım-Dresden ve Vatikan Nüshalarının Mukayeseli Bir İncelemesi*, İstanbul: Ötüken Yayınları, 2015.
- Parlak, Ferhan, “Dede Korkut Hikâyeleri’nin Türk Tarihindeki Yeri”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 1999, Yüksek Lisans.
- Rossi, Ettore, Un nuova manoscritto del “Kitâb-i Dede Qorqut”, *Rivista degli Studi Orientali*, 1950, C. XXV, s.34-43.
- Rossi, Ettore, *İl Kitâb-ı Dede Qorqud*, Racconti epico-cavallereschi dei Turchi Oğuz, Tradotti e annotati con “Facsimile” del Ms. Vat. Turco 102, Vatikan, 1952.
- Shahgoli, Nasser vd., “Dede Korkut Kitabı’nın Günbet Yazması: İnceleme, Metin, Dizin ve Tıpkıbasım”, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 2019, Cilt 16/2, s.147-379.
- Sepetçioğlu, Mustafa N., *Dedem Korkutun Kitabı*, İstanbul: İrfan Yayımcılık, 1998.
- Sümer, Faruk, *Oğuzlar (Türkmenler), Tarihleri- Boy Teşkilâtı- Destanları*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1972.
- Şahin, Hatice, *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara: Akçağ Yayınları, 2018.
- Tekin, Talat, “Dede Korkut Hikâyelerinde Bazı Düzeltmeler”, *TDAY- Belleten*, 1986, C.30-31, S.1982-1983, s.141-156.
- Tezcan, Semih ve Boeschoten Hendrik, *Dede Korkut Oğuznameleri*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2018a.

Tezcan, Semih ve Boeschoten, Hendrik, *Dede Korkut Oğuznameleri Üzerine Notlar*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2018b.

Timurtaş, Faruk Kadri, *Eski Türkiye Türkçesi*, İstanbul: Kapı Yayınları, 2012.

Von Diez, Heinrich F., *Denkwürdigkeiten von Asien Erster Theil*, In Commission der Nicolaischen Buchhandlung, 1811.

Von Diez, Heinrich F., *Denkwürdigkeiten von Asien Zweiter Theil*, In Commission der Halleschen Waisenhaus- Buchhandlung, Berlin: und Halle, 1815.

ÖZ GEÇMİŞ

İlköğrenim ve ortaöğrenimini Batı Anadolu Çimento İlkokulunda, lise öğrenimini ise Hayrettin Duran Anadolu Lisesinde tamamlayarak 2015 yılında İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesinin Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü kazandı. 2018 yılında Dokuz Eylül Üniversitesinin pedagojik formasyon programına katıldı. Bu program kapsamında İzmir Atatürk Lisesinde stajyer öğretmen olarak görev yaptı ve stajının bitmesiyle birlikte formasyon belgesini aldı. 2019 yılında İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun olup aynı yıl içerisinde mezun olduğu üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında tezli yüksek lisans programına kabul edildi.